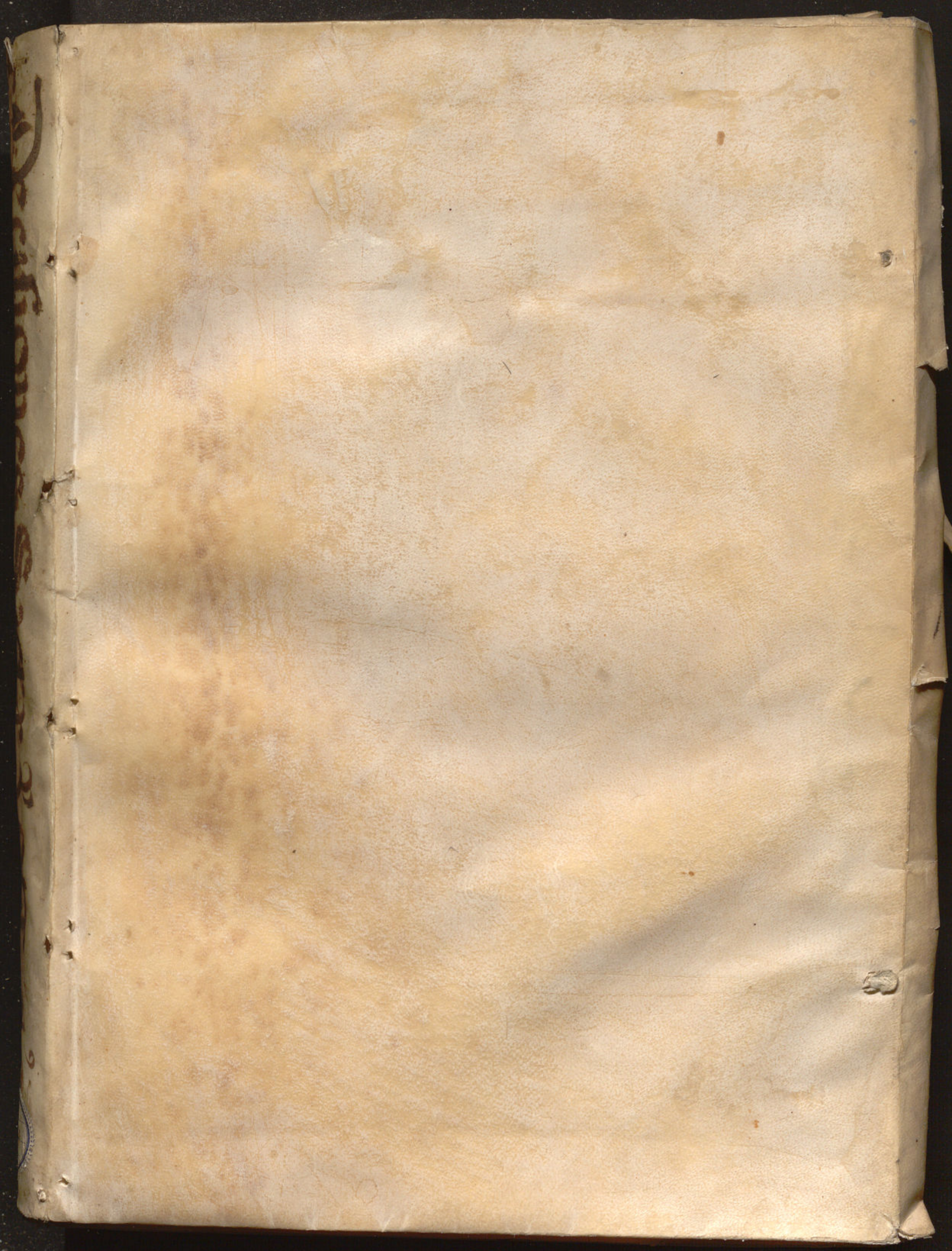

88

Handwritten text in a historical script, likely a form of Arabic or Persian, arranged vertically. The text is heavily faded and difficult to decipher, but appears to be a title or a list of items.

B. a. 4. 8

prl

Nº 7
29-1082

Biblioteca Universitaria
A
34
89

3
27-75

si
ali
u
m

genc
mā
pcep
pūc
quif
mēt

179

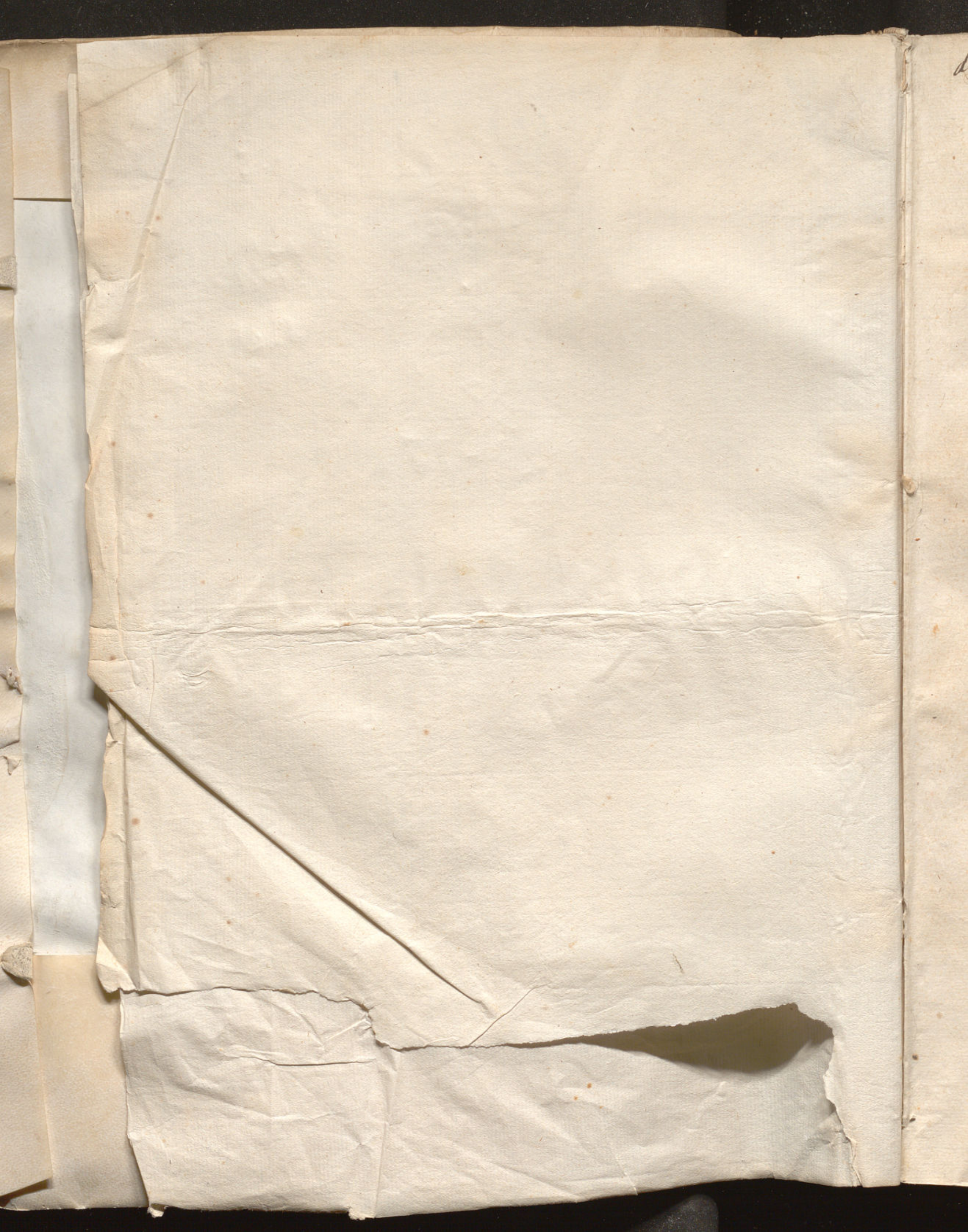

ROMAE, Apud Paulum Bladum impremorem Cameralem.
M. D. LXXX.

2

D E C I S I O N E S
S A C R A E R O T A E
P R A E C L A R A,

subtiliq. iuris arte, & doctrina
excultæ.

Per R. P. D. Cæsarem de Grassis Nobilissimum Bononiensem, Apo-
stolicum Prothonotarium, eiusdemque Rotæ Auditorem,
causarumque huiusmodi relatores præstantissi-
mum, atque integerrimum lucubrata.

*Quas ab Auctoris ei proposito exemplari, Paulus Granuccius V. I. C. Luca oriundus,
& Prothonotarius Apostolicus ad communem Studiosorum utilitatem fide-
liter descripsit, ad Decretalium titulos reduxit, atq. epitomatibus,
rerum summis, variisque indicibus à pio lectore haud
fortasse despicendis locupletavit.*

Cum inserto priuilegio etiam pontificio, ne intra decennium sub pœna adhuc ex-
communicationis eo ipso incurrenda ab aliis imprimantur, neque etiam
ad usum alibi impressæ retineantur, nisi dicti domini
Granucci propria manu subscriptæ.

R O M A E, Apud Paulum Bladum Impressorem Cameralem.
M. D. LXXX.

ROMAE, Apud Paulum Bladum Imperatorem Conciliarum

M. D. LXXX.

SERENISSIMO PRINCIPI
FERDINANDO MEDICI,

Magno Etruriæ Duci.

CAESAR GRASSIUS

S. P. D.

VR Serenissimum tuæ celsitudinis nomen, præscripserit sibi Grassiorum liber, Ferdinande Medices Magne Dux Etruriæ, reddenda causa non est: si enim non præscripsisset, fuisset potius reddenda. Cui enim ignotum est, Grassiorum familiam esse Mediceæ addictissimam, plurimorumque beneficiorum magnitudine deuinctissimã? Ac, ne vetera commemorem, quot, & quanta Cosmus pater tuus, Vir optimus, & tum secundissimis rebus omnibus, tum etiam te filio dignissimus sua sponte contulit in Gasparem, quem in familiaribus habuit? in Carolum, cui, apud Pium Quintum suffragatus est in adeptione Cardinalatus? Quot, qui ei successit in pulchritudine ditionis, & famæ, Franciscus frater tuus in Hannibalem, cui nescienti, Pisanum Episcopatum à Gregorio terdecimo impetrasset, nisi iam pridem eum Pontifex Maximus ad grauiam quædam negotia in Hispaniam destinasset? Ac, ne illud quidem obscurum est, qua significatione voluntatis, excipiantur Præsules Grassii à tuis Etruriæ populis illac transeuntes. Demum quàm amicè superiore anno, ad apparatusissimas nuptias tuas, quæ nunc incredibili totius orbis Christiani lætitia optatissimos fructus edere cœperunt, Ioannem Antonium Faentinorum Episcopum inuitaueris, ac liberaliter acceperis. Et ferendum erat, vt tantam humanitatem Ducum amplissimorum Grassij, cum possent, nõ aliquo munere, paruo quidem illo, sed tamen munere prosequerentur? Quamquam non est munus Grassiorum dicendũ, quod cum in tuæ celsitudinis manus peruenerit, mutata veluti natura, magnum esse incipiet, vt à te magis Grassij accepisse donum, quàm donasse aliquid videantur. Iuuerit autem hac ipsa etiam in re erga tuam Excelsitatem auxisse obseruantiam nostram, tantorumque officiorum seruitutem testimonio atrinxisse sempiterno.

P R A E F A T I O A D P I V M
L E C T O R E M .

EX humanis omnibus artibus, ac disciplinis, quæ, Deo auctore per homines inuentæ, ac per totum ferè orbem terrarum propagatæ videntur, nullam esse, quæ cum iuris ciuilibus prudentia, comparari queat, est ab ipsius mundi prope incunabilis non solum communi opinione, sed etiam re ipsa comprobatû. Facit enim ipsa, quod propositum est singulis, vt in summa pace, otio, concordia, & tranquillitate viuatur. Quippe, cum suum ius tribuitur vnicuique, & virtutes afficiuntur honoribus, ac præmijs, malefacta supplicijs, & ignominia coercentur, existit illa rerum æqualitas, & cõspiratio, quæ & familiæ opulentæ, & cognationes concordæ, & societates multorum florentes, & ciuitates beatæ esse videantur. Sol quidã est splendor iuris ciuilibus inter homines, qui cum adest, res omnes illustrat, earumque speciem ponit ante oculos: cum abest, ita tristem reddit hanc rerum omnium vniuersitatem, vt nulla officij pulchritudo, nullum hominum decus, aut lumen appareat. Vt vel ex hoc argumētari liceat, quanti faciendi sint viri sapientissimi, qui hac præstâtissima scientia præditi, non vni tantû, aut alteri ciuitati, sed omni etiam generi hominum consulere voluerunt. Quid enim aliud sunt consulti iuris, nisi magistri morum, doctores virtutum, parentes mortalium, immortalium emulatores, non modo administratores eorum videlicet dicta pro effatis, consulta pro legibus, responsa pro oraculis habentur. Quod cum verum sit vbicumque terrarum, quanto verius, ac iustius Romæ, in hac Vrbe, quæ est arx Christianorum, propugnaculum Religionis, caput orbis terræ, & cæli quodammodo simulacrum? Atqui cum multi sint in hac luce, qui præfunt iuri dicundo, & causis componendis, cœtum illum duodecim virorum, litibus iudicandis, cui (ad similitudinem fortasse cœlestium orbium) Rotæ nomen impositum, præstare cæteris, vel magnitudo rerum, de quibus cognoscit, sine controuersia ostendit. Ex quo fit, vt non nisi viri doctissimi, integerrimi, grauissimi cooptentur. Ex eoque numero per multi in Collegium Cardinalium, & ad regimen ipsum Christiani orbis promoueantur. Ex hoc porrò cœtu duodecimuirali, seu potius ex hoc templo iustitiæ, non dici potest, quàm multa oracula edantur quotidie, vtilissima quidem, sed vtiliora multò futura, si cum alijs communicarentur; vt non solum in tempus præfens iuuarent iudicio, sed etiam in futurum exemplo. Et factum est non rarò illud, vt darentur in vulgus; sed non nimium sæpe, quod maxime grauitatis, & modestiæ viri esse sapientes malent, quàm videri. Neque verò quisquam ex illis emisisset vigilias suas, nisi amicorum rogatu, hortatuque multorum extortè propemodum fuissent. Vt olim factum est viro excellentissimo, omnique laude dignissimo **A CHILLI**, & nuper eius germano, eiusdem iuris intelligentiæ, & vitæ integritatis **C AESARI** de Grassis. Qua videlicet in re antiquum familiæ splendorem, & decus reddiderunt. Fuit enim semper ipsa, vt generosa quædam arbor, pulcherrimis distincta floribus, & fructibus onusta suauissimis.

Hinc **HILDEBRANDVS** mira vir religione, moderatione, animi prudentia ab Eugenio tertio adscriptus in Collegium Cardinalium fuit.

Deinde **LESBIVS** fratris filius ab Alexandro sexto Cardinalis creatus eundem numerum auxit, & ornauit.

Nec verò paruum ornamentum attulit illustri familiæ de Grassis, maximæ vir ingenii, acerrimique iudicij **GASPAR**, qui & Senatorem Romæ, & Perusiæ gubernatorem cum summa laude egit.

Nam quid dicam de **ANTONIO** quæ vsque eo liberalium artium studiû, & religionis extulit, vt Bononiensis primùm Ecclesiæ Archipresbyter, & Canonicus, Referendarius, Rotæ Auditor deinde, & Episcopus Tyburtinus ab Innocentio octauo factus, ita excelluit, vt Maximilianus

Imperator

Imperator propter singularem hominis sapientiam eius consilio uti voluerit.

Quanta autem fuit **A CHILLIS** prioris, magnitudo animi, quanta consilij præstantia. Is primum Bononiensis Ecclesiæ Archipresbyter, tum Rotæ Auditor, tunc Episcopus Tifernas, à Iulioque secundo in Franciam missus Apostolicus Nuntius ad Helucios, hæreseos causa comprimendæ, deinde ad Imperatorem, ea diligentia suscepit negotium, ac fide confecit, ut patria exorante, Cardinalis pronunciatus sit, eam præcipuè ob causam, ut quod erat Pisis concilium coactum contra Pontificem, ipsius auctoritate, & sapientia, aliorumque Cardinalium comprimeretur. Hic Episcopatum Bononiæ obtinuit, Alexandrum Palæotum optimum ciuem, qui publicas ob contentiones in Arcem Sancti Angeli coniectus fuerat, e carcere liberavit. Comitatum, dominium, & iurisdictionem in agro Bononiensi, familiæ de Grassis reliquit.

Eodem tempore **AGAMEMNON** Rempublicam capeffens à Iulio secundo adscriptus in Concilium virorum quadraginta Ciuitatis regendæ.

BALTASSAR, post hos, Bononiæ Archipresbyter ita præclare se gessit, ut à Leone X. Tifernatum Vrbi Episcopus præficeretur.

Non minorem laudem consecutus **PARIS**, ab eodem Leone declaratus Episcopus Pisauri, & magister cærimoniarum qui Magistratus, committebatur eo tempore viris dignitate Episcopali præstantibus eius virtutis excellentiam, & multiplicem cognitionem rerum, præclara, quæ reliquit posteris, ingenij monumenta testantur.

GRATIANS deinde honestissimo otio, & mentis tranquillitate delectatus, contentus Archipresbyteratu, & Canonicatu qui propè hereditarius videtur fuisse familiæ de Grassis apertus ex sese, nihil maluit, quàm ut operam poneret in studijs, & parta iam scientia frueretur.

HIERONYMVS porrò eques auratus inter quadraginta viros à Paulo III. adscriptus est.

In eadem ei dignitate, **IO. ANTONIVS** maioris Cæsaris filius, Paulo III. concedente, successit, vir, & sua virtute, & felici septem filiorum prole, maximè excellens. Fuit enim eorum vnusquisque Illustris, & honore, qui fructus est quidam virtutis ornatus.

Hoc ordine **A CHILLES**, vnus è duodecim iuris Rotæ Romanæ, is cuius decisiones sunt editæ, cuius quidem ita probata solertia est, ut ob honestam laborum mercedem Nuntij Veneti dignitate, & Faliscorum Episcopatu sit decoratus. Hoc munere cum fungeretur, & Tridentino Concilio interfuit, & Archiepiscopum Maguntinum electorem Imperii nomine Pontificis est allocutus.

IULIVS CAESAR ad Christi militiam, renunciatis seculi delicijs, se adiunxit, disciplinam secutus, eius Congregationis, quæ, montis oliueti, dicitur, quod cum agit, fugiens seculares dignitates, religiosas non effugit. quippè eius religionis, in quam se abdidit, conspirantibus omnium suffragijs Generalis magister declaratus.

GASPAR auratus eques maiorum insistentis vestigijs, quadraginta viralem dignitatem in familia post mortem Io. Antonij patris Pontificis auctoritate propagauit.

CAROLVS item Archipresbyter, Iulio III. cui intimus familiaris erat, ita acceptus, & gratus, ut eum esse iusserit Episcopum Montis Falisci, Cameræ Apostolicæ Clericum, Perusiæ, Vmbriæ, Romæque Governatorem, quibus omnibus in muneribus tam multa dedit æquitatis, fidei, integritatis exempla, ut eum Pius V. (quo erat iudicio in deferendis Magistratibus) in Cardinalium Collegio esse voluerit. O stirpem amplissimam, quam tam multi illuminarunt egregij viri, ut eorum singuli quamlibet familiam illustrare potuissent.

Verùm mittam **PARIDEM**, virum dotissimum, & singularem, optimis moribus, & bonis artibus egregiè instructum, cuius nunc restat filius optimè indolis Gabriel, nomine, susceptus ei, ex insigni Matriona Ipolita sua vxore, Nepte Gabrielis Cardinalis Palæoti, Archiepiscopi Bononiensis.

Non relinquam **HANNIBALEM**, & ipsum Archipresbyterum, qui cum annos sexdecim Bononiæ ius ciuile professus esset, Romam cum venisset, Illustrissimi Guidonis Ascanij de Sancta Flora, Cameræ Apostolicæ Camerarij locum tenuit, tanta commendatione innocentia, ut vtriusque signaturæ Referendarius à Pio V. factus, ab eodemque datus Consiliarius eius sororis nepoti Michaeli Bonello Alexandrino Cardinali. Cum enim mitteret Legatum de latere in Franciam, Hispaniam, Lusitaniam, quo tempore Hannibal quædam etiam negotia nominatim in mandatis habuit, de componendis controuersijs iurisdictionis inter Illustrissimum Carolum

Borro-

Borromæum Cardinalem , & ministros Regios Mediolanenses , & feliciter ad finem perduxit. Quas ob causas sancti officij inquisitionis consultor , causarum confidentiæ iudex , & Romani gymnasij Rector à Gregorio tertio decimo constitutus, ab eodemque ad Regem Hispaniæ, dein ad Henricum Poloniæ, paulò post Galliæ Regem missus ; propter quæ missus erat negotia, prudentissimè expediuit. Ab eodem præponitur Episcopatu Fautinorum, postea Campaniæ , & Maritimæ visitandæ . Hoc dum exequitur, prælatos, Clerum, omnesque Ecclesias Apostolica auctoritate iustravit. dein præfectus Aemiliæ pro legato ea magnitudine animi, & consilij, vt dignus sit habitus , qui Clericus Cameræ fieret , & Sixti Quinti auctoritate Picentum prouinciæ Apostolicus Visitator : & ex hoc patuit gradus ad dignitatem maiorum destinatus, nempe ab eodem Sixto Nuntius ad curiam Catholicam, vbi cum proximè decesserit, reliquit omnibus desiderium, & in multis publicis muneribus imitationis exemplum.

Nemini suorum cessit **C A E S A R** magna iuris ciuili scientia, & morū probitate insignis.

Hic cum Bononiæ, magna admiratione omnium per octo annos ius ciuile docuisset, præpositus Ecclesiæ, à Canonicis , è quorum numero tunc erat , electus , qui omnium nomine apud Gregorium tertiumdecimum gaudio fungeretur, ab eo factus Rotæ Auditor , & Canonicus Sancti Petri in Vaticano, prothonotarius, & Romani gymnasij cum futura successione Rector effectus. Is autem qui fuerit, vel maximè ex ipsius decisionibus liquet.

Redeo nunc ad **G A S P A R E M** Io. Antonij filium, è quo natus **F V L V I V S** retinet paternam in Senatorio quadraginta virorū ordine dignitatem, & in administranda Republica præstantiam: hic ad Sixtum quintū publicè missus, vt ei gratularetur, & polliceretur obediētiam Romæ annum commorari iussus est.

Nec silentio prætereundus est **I O. ANTONIVS**, Bononiæ Canonicus, & illustris familiæ de Grassis, moribus ornatus, qui nunc per patris resignationem Sixti quinti permisso Fautinorum Episcopatum gerit, tanta animi moderatione, & grauitate, eaq. vitæ, & morum integritate, vt nihil quod amplius à viro exposcat, se fauentinos habere profiteantur.

Atque ex hac dominorum illustris familiæ de Grassis serie apparet, atque extat, quot virorum laudibus sit nobilitata familia, quanti sit faciendus hic liber, siue è rerum, de quibus agit vtilitate, siue ex auctorum excellentia, qui eo vsque per maiorum suorum gradus euecti videntur, vt ostendere possint Bononiæ, atque Italiæ, aut potius orbi Christiano vniuerso, quid valeat doctrina, vbi ad nobilium virorum, atque illustrium accesserit. Sic enim se res habet, & nobilitas doctrina adiunatur, & illustratur nobilitate doctrina.

INDEX TITVLORVM

Decif. R.P.D. Cafaris de Grafsis.

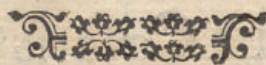

A		M	
A Ccusationibus.	pag. 218	Magiftris.	219
Appellationibus.	115	P	
C		Parochijs.	196
Caufa poffeffionis, & proprietatis.	31	Præbendis, &c.	119
Clericis non residentibus.	18	Præfumptionibus.	95
Confefsis.	50	Priuilegijs.	224
Conftitutionibus.	1	Probationibus.	54
Confuetudine.	12	Procuratoribus.	17
D		Q	
Depofito.	148	Qui filij fint legitimi.	208
Dilationibus.	30	R	
Diuortijs.	217	Rebus ecclefie non alienandis.	140
Dolo, & contumacia.	49	Refcriptis.	8
Donationibus.	165	Reftitutione in integrum.	25
E		Reftitutione fpoliatorum.	40
Electione.	14	S	
Emptione, & venditione.	150	Sententia, & re iudicata.	103
Exceptione.	97	Sententia excommunicationis.	224
F		Sepulturis.	190
Fide instrumentorum.	93	Solutionibus.	161
Fideiufforibus.	155	Sponfalibus, & matrimonio.	199
H		Succeffione ab inteltato.	186
Hæreticis.	220	T	
His, quæ fiunt à maiore parte capit.	136	Testamentis.	169
His, quæ fiunt vi, metufue caufa.	19	Testibus.	78
I		Transactionibus.	15
Iudicijs.	28	V	
Iureiurando.	95	Verborum fignificatione.	228
Iure patronatus.	196	Vfuris.	221
L			
Locato.	152		

INDEX CAUSARVM, ET DIERVM, IN QVIBVS DECI-
siones R. P. D. Cæsaris de Grasis factæ fuerunt.

A

A Neonitana fideiussionis. 14. Nouembris. 1575. incip. Placuit Dominis. decif. 142. pag. 153	
Item 21. Maij. 1576. Resolutum fuit. decif. 147. 161	
Item 17. Decembris. 1576. Res non habuit difficultatem. decif. 145. 159	
Aquilegien. Canonicatus, & præbendæ. 9. decembris. 1573. Placuit Dominis. decif. 112. pag. 119	
Item 26. Martij. 1574. Fuit resolutum. decif. 113. 120	
Ariminen. bonorum, seu fideicommissi. 9. Decemb. 1573. fuit per Dominos. decif. 94. pag. 103	
Ariminen. legati 400. 24. Febr. 1574. Fuit resolutum. decif. 153. 173	
Item 1. Febr. 1576. Fuit resolutum. decif. 158. 182	
Item 19. Martij. 1576. Domini dixerunt. decif. 17. 18	
B	
Bononien. apothecarum. 24. Ianuar. 1575. Placuit Dominus. decif. 177. 211	
Item 27. Maij. 1575. Domini dixerunt. decif. 178. 212	
Item 10. Febr. 1576. Resolutio. decif. 159. pag. 182	
Item 28. Mart. 1576. Quia aliàs. decif. 179. pag. 213	
Item 27. Iunij. 1576. Domini dubitabant. decif. 163. 190	
Bononien. de Pipinis. 8. Nouemb. 1577. Resolutum fuit. decif. 134. 143	
Item 9. Decemb. 1577. Fuit per Dominos. decif. 135. 144	
Item 20. Maij. 1578. Quatuor deducuntur. decif. 136. 147	
Brixien. vnionis. 4. Febr. 1575. Cum præsupposito. decif. 132. 140	
Burgen. beneficij de Tuesta. 18. Iunii. 1574. Resolutum fuit. decif. 16. 17	
Burgen. decimarum de Salguero. 4. Nouemb. 1575. Fuit conclusum. decif. 79. 87	
Burgen. fructuum. 28. Maij. 1574. Fuit firma-	

tum decif. 115. 123	
Burgen. iuris sepeliendi. 17. Maij. 1574. Domini in quæstione. decif. 164. 190	
Item 5. Iulij. 1574. Post multa decif. 165. 192	
Item 15. Nouemb. 1574. Licet aliqui. decif. 166. 193	
Item 10. Iunij. 1575. Fuit resolutum. decif. 9. 10	
Item 4. Maij. 1576. Resolutum fuit. decif. 193. pag. 228	
Item 5. Decembr. 1576. Dubitavi an. decif. 167. 194	
Burgi sancti sepulchri beneficiorum. 24. Maij. 1574. In dubio. decif. 74. 81	

C

Calaguritana decimarum del Cortizzo. 8. Octobris. 1574. Domini primo. decif. 50. 58	
Calaguritana de subizana. 7. Nouemb. 1575. Plures deducuntur. decif. 191. 225	
Item 6. Febr. 1576. Fuit resolutum. decif. 192. 227	
Item 13. Iunij. 1576. Resolutum fuit. decif. 184. 218	
Item 26. Octobr. 1576. Conclusum fuit pro. decif. 84. 92	
Calaguritana fructuum superexerescensium. 29. Aprilis. 1575. Fuit dictum. decif. 2. 5	
Calaguritana iuris arrendandi. 1. Iulij. 1573. Fuit resolutum. decif. 128. 136	
Item 20. Nouemb. 1573. Videbatur aliquibus. decif. 129. 137	
Item 1. Martij. 1574. Quia testium. decif. 71. pag. 78	
Item 7. Maij. 1574. In dubio proposito. decif. 11. 13	
Item 25. Iunii. 1574. Dubitavi. decif. 141. 152	
Item 8. Nouemb. 1574. Fuit dictum. decif. 76. 84	
Item 14. Ianuarii. 1575. Sententias. decif. 95. pag. 104	
Item 11. Martij. 1575. Fuit resolutum. decif. 130. 138	
Calaguritana matrimonii. 9. Aprilis. 1576. Quo ad primum. decif. 183. 218	
Calaguritana Thesaurariæ. 14. Maii. 1576. Manutenendum esse. decif. 33. 34	
Item 29. Nouemb. 1577. Constitutio Pij. v. decif.	

C A V S A R V M, E T I D I E R V M.

decif. 4. 7
 Item 11. Ianuar. 1578. Domini dixerunt. de-
 cif. 125. 133
 Item 17. Februar. 1578. Dictum fuit per Do-
 minos. decif. 27. 131
 Item 26. Februar. 1578. Datis hinc inde. de-
 cif. 28. 31
 Casenaten. spolij bonorum. 1. Iunij. 1576. Con-
 clusum concorditer. decif. 34. 35
 Ciuitatis Castellanae bonorum. 2. Iunii. 1574.
 Dixerunt Domini. decif. 149. 165
 Item 16. Maii. 1575. Licet plures. decif. 137.
 pag. 148
 Item 17. Iunii. 1575. Resolutum non. decif.
 138. 150
 Ciuitatis Castelli supplementi legitimae, & do-
 tium. 24. Nouembr. 1574. Domini dicebat.
 decif. 156. 177
 Item 30. Maii. 1575. Hec attentata. decif. 109.
 pag. 116
 Item 27. Ianuar. 1576. Domini pro resolutio-
 ne. decif. 57. 64
 Item 8. Iunii. 1576. Placuit Dominis. decif.
 160. 184
 Item 13. Ianuar. 1578. Dubitavi an. decif. 161.
 pag. 185
 Colimbricen. casalis. Vener. 1. Martii. 1577. Vi-
 sum est Dominis. decif. 18. 19
 Conchen. beneficii. 15. Iunii. 1576. Quoad pri-
 mam. decif. 35. 37
E
 Esina bonorum. 1. Februar. 1574. Plures in pro-
 posita. decif. 152. 171
 Item 5. Martij. 1574. Domini in questione. de-
 cif. 154. 174
 Item 27. Aprilis. 1575. Videtur indubitatu.
 decif. 157. 178
F
 Firmana Beneficij, seu Hospitalis. 27. Nouēbr.
 1577. In proposito. decif. 124. 132
 Item 14. Martii. 1578. Domini dixerunt. deci-
 127. 135
 Firmana spolij beneficiorum. 24. Ianuar. 1575.
 Dictum fuit. decif. 42. 45
 Foroliuien. haereditatis. 18. Decembr. 1573.
 Circumscriptis. decif. 151. 169
 Item 21. Iunii. 1574. Domini in quaestione.
 decif. 155. 175
G
 Gerunden. administrationis anniuersariorum.
 27. Ianuar. 1574. Fuit resolutum. decif. 29.
 pag. 31
 Item 4. Martii. 1575. Fuit resolutum. decif.
 12. 14

Item 5. Decemb. 1575. Resolutum fuit onus.
 decif. 55. 62
 Item 16. Ianuar. 1576. Fuit tentum. decif. 131.
 pag. 139
 Giennen. iuris conferēdi gradus. 7. Maii. 1576.
 Resolutum fuit administratorem. decif. 13.
 pag. 15
 Item 18. Martii. 1577. Domini persistebant.
 decif. 185. 219
I
 Iacen. portionis de anfo. 15. Aprilis. 1575. Du-
 bitavi an. decif. 118. 126
 Item 20. Iunii. 1575. Conclufum fuit. decif.
 120. 128
 Ianuen. spolij bonorum. 18. Aprilis. 1578. Do-
 mini nihil. decif. 44. 47
 Item 9. Maii. 1578. Domini erant. decif. 194.
 pag. 229
 Item 12. Maii. 1578. Tum in praesenti. decif.
 195. 231
 Ispalen. pensionis 200. 4. Nouembr. 1575. Fuit
 dictum. decif. 100. 107
 Item 9. Decembr. 1575. & 27. Ianuar. 1576.
 Domini erant. decif. 101. 108
 Item 6. Aprilis. 1576. Resolutum fuit non co-
 stare. decif. 32. 34
 Itē 28. Maii. 1576. Resolutum fuit. decif. 103.
 pag. 110
 Item 25. Iunii. 1576. Domini cum praesuppo-
 sito. decif. 22. 26
 Item 29. Octobris. 1576. Materia huius. deci-
 62. 69
 Item 19. Nouembris. 1576. Quoad primam.
 decif. 66. 74
 Item 28. Nouembr. 1576. Fuit resolutum. de-
 cif. 23. 27
 Item 5. Decembris. 1576. Fuit per Dominos.
 decif. 110. 117
 Item 27. Martii. 1577. Domini distinguebant.
 decif. 186. 220
 Ispalen. pensionis. 250. 14. Iunii. 1574. Fuit re-
 solutum. decif. 49. 57
 Item 29. Nouembris. 1574. Fuit firmata. de-
 cif. 116. 124
 Item 9. Martii. 1575. Fuit dictum stylum. de-
 cif. 53. 61
 Item 13. Iunii. 1575. Conclufum. decif. 54. 61
 Item 21. Octobr. 1575. Fuit per omnes. de-
 cif. 121. 130
 Item 21. & 28. Nouemb. 1575. In vtraque po-
 sitione. decif. 122. 131
 Item 12. Nouembr. 1575. Fuit concorditer.
 decif. 25. 29
 Item 25. Iunii. 1576. Domini cum praesuppo-
 sito.

✠ ✠

fito. decif. 22.	26	decif. 30.	32
Item 22. Martii. 1577. Resolutum fuit. decif.	189.	Pientina iurispatronatus. 27. Nouembr. 1573.	30
	224	Videbatur aliquibus. decif. 26.	30
L		Placentina pensionis. 4. Iulii. 1575. Opponeba-	
Legionen. capellaniæ de Mansilla. 29. Octo-		tur per. decif. 87.	95
bris. 1576. Domini erant. decif. 63.	71	R	
Legionen. capellaniæ Sancti Vincentii. 9. Mar-		Racanaten. prædii. 3. Martii. 1578. Sententia.	
tii. 1575. Domini dixerunt. decif. 108.	116	decif. 106.	114
Item 6. Iunii. 1575. Pro grauitate. decif.	169.	Reatina Castri Postæ. 15. Nouembr. 1574.	
pag.	197	Fuit tentum. decif. 51.	59
Item 5. Decembr. 1575. Fuit resolutum. decif.	170.	Item 10. Decemb. 1574. Domini in quæstio-	
	198	ne. decif. 21.	25
Item 23. Martii. 1576. Resolutum fuit Gaspa-		Item 31. Ianuar. 1575. Mandarunt Domini.	
rem. decif. 61.	68	decif. 96.	104
Item 29. Octobris. 1576. Domini erant. decif.		Item 16. Decembr. 1575. Domini ordinarunt.	
63.	71	decif. 56.	62
Item 8. Martii. 1577. Domini dixerunt. decif.		Item 9. Apr. 1576. Licet regula. dec. 92.	101
180.	215	Romana domus de Rosis. 19. Nouemb. 1576.	
Item 20. Decembris. 1577. Domini dixerunt.		Fuit resolutum. decif. 65.	73
decif. 5.	8	Item 3. Decembr. 1576. Thema facti. decif.	
Itē 17. Martii. 1578. Gasparem dici. decif. 6.		105.	112
pag.	8	Romana donationis de Serrano. 4. Mar. 1575.	
Lunen. Sarzanen. bonorum. 30. Ianuar. 1576.		Plures ex dubio. decif. 150.	166
Fuit concorditer. decif. 133.	141	Romana executionis instrumenti dotalis. 10.	
Item 20. Februar. 1576. Nullitates oppositæ.		Decembr. 1576. Prima difficultas. decif.	
decif. 102.	109	148.	163
Item. 4. Iunii. 1576. Causas allegatarum. decif.		Romana fideicommissi de Martellis. 20. Iun.	
93.	102	1575. Erat aliqua. decif. 98.	105
M		Romana mille scutorum. 29. Martij. 1574. Do-	
Meten. canonicatus, & præbendæ. 31. Ianuar.		mini in effectu. decif. 143.	155
1578. Resolutum gratiam. decif. 126.	135	Item 18. Iunij. 1574. Quia informantes. deci-	
N		144.	157
Neapolitana Santi Georgitelli. 24. Febr. 1576.		Romana portionis hæreditatis. 5. Maii. 1574.	
Videbatur alicui. decif. 45.	49	Fuit resolutum. decif. 162.	186
P		Romana separationis thori. 18. Iunij. 1574. Fuit	
Paduana decimarum. 4. Iulii. 1576. Opponeba-		per. decif. 182.	217
tur contra. decif. 37. fol. 39. decif. 104.	112	Romana societatis. 15. Iunij. 1573. Resolutum	
Item 21. Februar. 1578. Resolutum fuit. de-		fuit. decif. 70.	78
cif. 10.	12	Romana supplementi dotis, seu legitimæ. 15.	
Palentina absolutionis. 13. Nouemb. 1573. Re-		Decemb. 1574. Fuit dictum. decif. 1.	2
soluerunt Domini. decif. 190.	224	Item 14. Martij. 1575. Notoria iniustitia. de-	
Palentina iurisdictionis. 18. Maii. 1573. Fuit per		cif. 2.	3
Dominos. decif. 88.	96	Item 1. Iulij. 1575. Cum non constituit. deci-	
Item 3. Iulii. 1573. Quoad primam. decif. 89.		99.	106
pag.	96	Romana trigintaquinque locorum montis car-	
Palentina pensionis. 4. Iulii. 1575. Opponeba-		nis. 11. Decembr. 1573. Fuit resolutum. de-	
tur. decif. 87.	95	cif. 8.	9
Pampilonen. augmenti seruitij de Yuar. 28.		S	
Maii. 1574. Licet regula. decif. 107.	115	Salamantina pensionis. 3. Iulij. 1573. Domini	
Panormitana, & Valentina illegitimitatis. Lu-		resolutum. decif. 7.	8
ne 7. Februar. 1575. Fuit tentum. decif. 24.		Item 4. Decemb. 1573. Fuit resolutum. decif.	
28. ceteras vide in ver. Valentina, & Panor-		47.	54
mitana illegitimitatis.		Item 23. Ianuar. 74. Fuit resolutum. decif.	
Perusina censu. 17. Maii. 1574. Domini erant.		48.	56

C A V S A R V M, E T D I E R V M.

Segobien. prætenſæ penſionis. 4. Maij. 1576.
Videndum eſſe. decif. 123. 131
Spoletana grani. 30. Martij. 1576. Aliquibus
Dominis. decif. 86. 94
Sulmonen. reſervationis medietatis fructuum.
22. Octob. 1574. Primum extremum. decif.
52. 60
Item 14. Martij. 1576. Domini reſervarunt.
decif. 59. 67
Item 27. Nouemb. 1577. Reſolutum eſt. de-
cif. 67. 75

T

Tyburina Caſtri S. Angeli. 19. Martij. 1574.
In quaſtione. decif. 187. 221
Item 3. Decemb. 1574. Domini in hac. decif.
90. 97
Item 17. Junij. 1575. Domini concorditer.
decif. 188. 223
Tyburina reſeruationis Caſtri Viuarj.
17. Octob. 1575. Dubium propoſitum. dec.
46. 50
Item 6. Februarii. 1576. Reſolutum hoc in
caſu. decif. 58. 66
Itē 16. Mar. 1576. Reſolutū fuit. decif. 60. 67
Tyburina ſpolij terrarum. 27. Ianuarii. 1578.
Reſolutum fuit per Dominos. decif. 38. 40
Item 13. Apr. 1578. Fuit dictum. decif. 69. 77
Tyburina terrarum. 16. Nouembr. 1576. Fuit
dictum per Dominos. decif. 36. 38

V

Valentina nullitatis ſuſceptionis Ordinis ſub-
diaconatus. 15. Ianuarii. 1574. Domini ex
mente. decif. 19. 20
Item 22. Martij. 1574. In quaſtione propo-
ſita. decif. 20. 22
Valentina, ſeu Panormitana illegitimitatis. 10.
Ianuarii. 1575. Propoſui dubium. decif. 176.
pag. 203
Itē 7. Februarii. 1575. Fuit tentū. dec. 24. 28
Item 14. Martij. 1576. Domini dixerunt. de-
cif. 80. 88
Item 12. Nouemb. 1576. Domini concordi-
ter. decif. 64. 72
Item 18. Martij. 1577. Domini Inhærentes.
decif. 181. 216
Viterbien. tranſactionis. 15. Ianuar. 1574. Fuit
firmatum. decif. 14. 15

Item 1. Febr. 1574. Fuit reſolutum per Domi-
nos. decif. 15. 16
Vlixbonen. adminiſtrationis capellæ. 8. Febr.
1574. Quia propoſita. decif. 171. 199
Item 21. Maii. 1574. Quoad primam. decif.
114. 122
Item 28. Febr. 1575. Si valor. decif. 97. 104
Item 23. Mart. 1575. Fuit dictū. deci. 91. 100
Item 16. Maii. 1575. Fuit dictū. deci. 119. 127
Vlixbonen. impoſitionis onerū. 26. Mar. 1574
Circuſcripta. decif. 168. 196
Itē 25. Febr. 1575. Fuit tentum. dec. 117. 125
Vlixbonen. marrimonij. 15. Martij. 1574. Do-
mini dixerunt. decif. 72. 79
Item 24. Maii. 1574. Quia exceptiones. deci.
73. 80
Item 31. Ian. 1575. Dñi primo. dec. 172. 200
Item 18. Apr. 1575. Propoſui dubium. decif.
173. 203
Item 30. Ma. 1575. Dñi fuerūt. deci. 174. 204
Item 28. Ma. 1576. Cōcluſum nō. dec. 82. 89
Item 16. Ian. 1576. Dñi in hac. decif. 175. 206
Vrbeuetana bonorum, ſeu affictus. 27. Maii
1575. Reſolutum fuit non. decif. 139. 150
Item 27. Junij. 1575. Reſolutum fuit. decif.
146. 161
Item 4. Junij. 1576. Reſolutum fuit, quōd. de-
cif. 140. 151
Vrbeuetana tenutarum. 9. Junij. 1574. Qua-
tuor. decif. 75. 83
Itē 18. Jun. 1574. Fuit concluſum. deci. 41. 44
Itē 15. Decemb. 1574. Teſtes eſſe. deci. 77. 85
Item 9. Febr. 1575. Reſoluerunt. decif. 31. 33
Item 22. Jun. 1575. Primus teſtis. deci. 78. 86
Item 14. Mar. 1576. Exceptiones. deci. 81. 88
Itē. 4. Jun. 1576. Concluſum tres. decif. 83. 91
Item 26. Febr. 1578. Riſum eſt. decif. 85. 93
Item 10. Mar. 1578. Fuit per Dominos di-
ctum. decif. 68. 77

Z

Zamoren. ſpolij del thoro. 11. Ian. 1574. Fuit
decifum. decif. 39. 41
Item 10. Maii. 1574. Fuit tentū. decif. 40. 42
Item 18. Jun. 1574. Fuit cōcluſum. dec. 41. 43
Item 3. Jun. 1575. Quamuis ſit. deci. 111. 118
Item 10. Octobr. 1575. Quoad primam. deci.
43. 46

F I N I S.

♦♦ 2 INDEX

INDEX DECISIONVM R. P. D. CAESARIS
De Grassis ordine, quo manuscripta circumferebantur.

1	V IT per Dominos. decif. 88. pag. 96	51	Causa proposita. non est decisio, sed de hac con-
2	Fuit resolutum. decif. 128. 136		firmatione fit mentio in fine decif. 121. 122
3	Domini resolverunt. decif. 7. 8	52	Post multa. decif. 165. 192
4	Quoad primam. decif. 89. 96	53	Domini primo. decif. 50. 58
5	Videbatur aliquibus. decif. 129. 137	54	Primum extremum. decif. 52. 60
6	Videbatur aliquibus. decif. 26. 30	55	Fuit dictum. decif. 76. 84
7	Fuit resolutum. decif. 47. 54	56	Licet aliqui. decif. 166. 193
8	Placuit Dominis. decif. 112. 119	57	Fuit tentum. decif. 51. 59
9	Fuit resolutum. decif. 8. 9	58	Domini dicebant. decif. 156. 177
10	Circumscriptis. decif. 151. 169	59	Fuit firmata. decif. 116. 124
11	Fuit decifum. decif. 39. 41	60	Proposita. non est decisio. 124
12	Domini ex mente. decif. 19. 20	61	Domini in hac. decif. 90. 97
13	Fuit firmatum. decif. 14. 15	62	Domini in questione. decif. 21. 25
14	Fuit resolutum. decif. 48. 56	63	Testes esse. decif. 77. 85
15	Fuit dictum quod dubium restringatur non est. decif. & ideo omiffa. 2	64	Fuit dictum. decif. 1. 2
16	Plures in proposita. decif. 152. 171	65	Sententias. decif. 95. 104
17	Fuit resolutum per Dominos. decif. 15. 16	66	Dictum fuit. decif. 42. 45
18	Quia proposita. decif. 171. 199	67	Domini primo. decif. 172. 200
19	Quia testium. decif. 71. 78	68	Cum presupposito. decif. 132. 140
20	Domini in questione. decif. 154. 174	69	Proposui dubium. decif. 176. 208
21	Domini dixerunt. decif. 72. 79	70	Fuit tentum. decif. 24. 28
22	In questione. decif. 187. 221	71	Fuit tentum. decif. 117. 125
23	In questione proposita. decif. 20. 22	72	Si valor. decif. 97. 104
24	Fuit resolutum. decif. 113. 120	73	Fuit resolutum. decif. 12. 14
25	Circumscripta. decif. 168. 196	74	Plures ex dubio. decif. 150. 166
26	Domini in effectu. decif. 143. 155	75	Fuit dictum. decif. 53. 61
27	Proposita causa. non est decisio, neque discursus, ideo fuit omiffa. 155	76	Domini dixerunt. decif. 108. 116
28	Fuit dictum. non est decisio. 155	77	Fuit resolutum. decif. 130. 138
29	Domini fuerunt. non est decisio. 155	78	Notoria iniustitia. decif. 2. 3
30	Causa non fuit. non est decisio. 155	79	Fuit dictum. decif. 91. 100
31	Fuit resolutum. decif. 162. 186	80	Dubitavi an. decif. 118. 126
32	Quia agitur de reuocatione non est decisio. 186	81	Proposui dubium. decif. 273. 293
33	In dubio proposito. decif. 11. 13	82	Videtur indubitatum. decif. 157. 178
34	Fuit tentum. decif. 40. 42	83	Fuit dictum. decif. 3. 5
35	Domini in questione. decif. 164. 190	84	Fuit dictum. decif. 119. 127
36	Domini erant. decif. 30. 32	85	Placuit Dominis. decif. 177. 211
37	Quoad primam. decif. 114. 122	86	Domini dixerunt. decif. 178. 212
38	Quia exceptiones. decif. 37. 80	87	Resolutum fuit. decif. 139. 150
39	In dubijs. decif. 74. 81	88	Domini fuerunt. decif. 174. 204
40	Fuit firmatum. decif. 115. 123	89	Hac attentata. decif. 109. 116
41	Licet regula. decif. 107. 115	90	Quamuis sit. decif. 111. 118
42	Dixerunt Domini. decif. 149. 165	91	Pro grauitate. decif. 169. 197
43	Iterum proposita. non est decisio. 165	92	Fuit resolutum. decif. 9. 10
44	Domini videntur. non est decisio. 165	93	Conclusum. decif. 54. 61
45	Quatuor. decif. 75. 83	94	Licet plures. decif. 137. 148
46	Fuit resolutum. decif. 49. 57	95	Resolutum non. decif. 138. 150
47	Quia informantes. decif. 144. 157	96	Domini concorditer. decif. 188. 223
48	Fuit conclusum. decif. 41. 43	97	Erat aliqua. decif. 98. 105
49	Domini in questione. decif. 155. 175	98	Conclusum fuit. decif. 120. 128
50	Dubitavi. decif. 141. 152	99	Primus testis. decif. 78. 86
		100	Resolutum fuit. decif. 146. 161
		101	Cum constiterit. decif. 99. 106

DECIS. MANUSCRIPTARVM.

102	Quoad primam. decif. 43.	46	151	Resolutum. nil aliud continet nisi reservationem pensionis, de qua agitur comprehendi sub bul- la Pij v. reuocatoria.	
103	Ducium propositum. decif. 46.	50	152	Domini cum præsupposito. decif. 22.	26
104	Fuit per omnes. decif. 121.	130	153	Domini dubitabant. decif. 163.	190
105	Fuit conclusum. decif. 79.	87	154	Nullitas ex defectu. decif. 104.	112
106	Fuit dictum. decif. 100.	107	155	Conclusum fuit. decif. 84.	92
107	Plures deducuntur. decif. 191.	225	156	Materia huius. decif. 62.	69
108	In vtraque positione. decif. 122.	131	157	Domini erant. decif. 63.	71
109	Placuit Dominis. decif. 142.	153	158	Domini concorditer. decif. 64.	72
110	Fuit resolutum. decif. 170.	198	159	Quoad primam. decif. 66.	74
111	Resolutum fuit onus. decif. 55.	62	160	Fuit resolutum. decif. 65.	73
112	Domini erant. decif. 101.	108	161	Descendentia. non est decisio.	
113	Fuit concorditer. hæc nõ erat extensa. dec. 25.	29	162	Fuit resolutum. decif. 23.	27
114	Domini ordinarunt. decif. 56.	62	163	Thema facti. decif. 105.	112
115	Domini in hac. decif. 175.	206	164	Dubitauit an. decif. 167.	194
116	Fuit tentum. decif. 131.	139	165	Prima difficultas. decif. 148.	163
117	Domini pro resolutione. decif. 57.	64	166	Res non habuit. decif. 145.	159
118	Fuit concorditer. decif. 133.	141	167	Domini dixerunt. decif. 180.	215
119	Fuit resolutum. decif. 158.	182	168	Domini persistebant. decif. 185.	219
120	Fuit resolutum. decif. 192.	227	169	Domini inhærentes. decif. 181.	216
121	Resolutum hoc in casu. decif. 58.	66	170	Resolutum fuit. decif. 189.	224
122	Resolutio. decif. 159.	182	171	Domini distinguebant. dec. 186.	220
123	Fuit resolutum. decif. 153.	173	172	Resolutum fuit. decif. 134.	143
124	Aliquibus Dominis. decif. 86.	94	173	In proposito. decif. 124.	132
125	Exceptiones. decif. 81.	88	174	Resolutum est. decif. 67.	75
126	Domini referuarunt. decif. 59.	67	175	Constitutio Pij v. decif. 4.	7
127	Resolutum fuit. decif. 60.	67	176	Fuit per Dominos. decif. 135.	144
128	Resolutum fuit. decif. 32.	34	177	Domini dixerunt. decif. 5.	8
129	Fuit dictum. non est decisio.		178	Domini dixerunt. decif. 125.	133
130	Domini dixerunt. decif. 17.	18	179	Dubitauit an. decif. 161.	185
131	Quia aliàs. decif. 179.	213	180	Resolutum fuit. decif. 38.	40
132	Resolutum fuit Gasparem. decif. 61.	68	181	Resolutum gratiam. decif. 126.	135
133	Causa proposita. non est decisio.		182	Dictum fuit. decif. 27.	31
134	Videndum esse. decif. 123.	131	183	Resolutum fuit. decif. 10.	12
135	Quoad primum. decif. 183.	218	184	Datis hinc inde. decif. 28.	31
136	An in casu. non est decisio.		185	Visum est. decif. 85.	93
137	Resolutum fuit. decif. 193.	228	186	Sententia. decif. 106.	114
138	Licet regula. decif. 92.	101	187	Fuit per dominos. decif. 68.	77
139	Resolutum fuit administratorem. decif. 13.	15	188	Domini dixerunt. decif. 127.	135
140	Manutenendum esse. decif. 33.	34	189	Gasparem dici. decif. 6.	8
141	Resolutum fuit. decif. 147.	161	190	Datis hic inde. non est decisio.	
142	Resolutum fuit. decif. 103.	110	191	Fuit dictum. decif. 69.	77
143	Conclusum non. decif. 82.	89	192	Domini nihil. dec. 44.	47
144	Conclusum concorditer. decif. 34.	35	193	Domini erant. decif. 194.	219
145	Resolutum fuit quoddam. decif. 140.	151	194	Tum in præfenti. decif. 195.	231
146	Conclusum tres. decif. 83.	91	195	Domini erant. non est decisio.	
147	Placuit Dominis. decif. 160.	184	196	Quatuor deducuntur. decif. 136.	147
148	Domini dixerunt. non est decisio.				
149	Resolutum fuit. decif. 184.	218			
150	Quoad primam. decif. 35.	37			

INDEX

INDEX INITIORVM DECISIONVM

R. P. D. Caesaris de Grassis.

LIQVIBVS Dominis. decis. 86. pag. 94

Circumscripta. decis. 168.	196
Circumscriptis. decis. 151.	169
Conclusum. decis. 54.	61
Conclusum concorditer. decis. 34.	35
Conclusum fuit. decis. 84.	92
Conclusum fuit. decis. 120.	128
Conclusum non. decis. 82.	89
Conclusum tres. decis. 83.	91
Constitutio Pij v. decis. 4.	7
Cum non constiterit. decis. 89.	106
Cum praesupposito. decis. 132.	140
Datis hinc inde. decis. 28.	31
Dictum fuit. decis. 27.	31
Dictum fuit. decis. 42.	45
Dixerunt Domini. decis. 149.	165
Domini concorditer. decis. 64.	72
Domini concorditer. decis. 188.	223
Domini cum praesupposito. decis. 22.	26
Domini dicebant. decis. 156.	177
Domini distinguebant. decis. 186.	220
Domini dixerunt. decis. 5.	8
Domini dixerunt. decis. 17.	18
Domini dixerunt. decis. 72.	79
Domini dixerunt. decis. 108.	116
Domini dixerunt. decis. 125.	133
Domini dixerunt. decis. 127.	135
Domini dixerunt. decis. 178.	212
Domini dixerunt. decis. 180.	215
Domini dubitabant. decis. 163.	190
Domini erant. decis. 30.	32
Domini erant. decis. 63.	71
Domini erant. decis. 101.	108
Domini erant. decis. 194.	229
Domini ex mente. decis. 19.	20
Domini fuerunt. decis. 174.	204
Domini in hac. decis. 90.	97
Domini in hac. decis. 175.	206
Domini inherentes. decis. 181.	216
Domini in effectu. decis. 143.	155
Domini in quaestione. decis. 21.	25
Domini in quaestione. decis. 154.	174
Domini in quaestione. decis. 155.	175
Domini nihil. decis. 44.	47
Domini ordinarunt. decis. 56.	62
Domini persistebant. decis. 185.	219
Domini primo. decis. 50.	58
Domini primo. decis. 172.	200
Domini pro resolutione. decis. 57.	64

Domini reseruarunt. decis. 59.	69
Domini resolverunt. decis. 7.	8
Dubitauit an. decis. 118.	126
Dubitauit an. decis. 161.	185
Dubitauit an. decis. 167.	194
Dubitauit. decis. 141.	152
Erat aliqua. decis. 98.	105
Exceptiones. decis. 81.	88
Fuit concorditer. decis. 25.	29
Fuit concorditer. decis. 133.	141
Fuit conclusum. decis. 41.	43
Fuit conclusum. decis. 79.	87
Fuit decisum. decis. 39.	41
Fuit dictum. decis. 3.	5
Fuit dictum. decis. 53.	61
Fuit dictum. decis. 69.	77
Fuit dictum. decis. 76.	84
Fuit dictum. decis. 91.	100
Fuit dictum. decis. 100.	107
Fuit dictum. decis. 119.	127
Fuit firmata. decis. 116.	124
Fuit firmatum. decis. 14.	15
Fuit firmatum. decis. 115.	123
Fuit per Dominos. decis. 68.	77
Fuit per Dominos. decis. 88.	96
Fuit per Dominos. decis. 135.	144
Fuit per omnes. decis. 121.	130
Fuit resolutum. decis. 8.	9
Fuit resolutum. decis. 9.	10
Fuit resolutum. decis. 12.	14
Fuit resolutum per Dominos. decis. 15.	16
Fuit resolutum. decis. 23.	27
Fuit resolutum. decis. 48.	56
Fuit resolutum. decis. 47.	54
Fuit resolutum. decis. 49.	57
Fuit resolutum. decis. 65.	73
Fuit resolutum. decis. 113.	120
Fuit resolutum. decis. 128.	136
Fuit resolutum. decis. 130.	138
Fuit resolutum. decis. 153.	173
Fuit resolutum. decis. 158.	182
Fuit resolutum. decis. 162.	186
Fuit resolutum. decis. 170.	198
Fuit resolutum. decis. 192.	227
Fuit tentum. decis. 24.	28
Fuit tentum. decis. 51.	59
Fuit tentum. decis. 117.	125
Fuit tentum. decis. 131.	139
Gasparem dici. decis. 6.	8

ALPHABETICO ORDINE.

<p>H Hæc attentata, decif. 109. I In dubio, decif. 74. In dubio proposito, decif. 11. In proposito, decif. 124. In quæstione, decif. 164. In quæstione proposita, decif. 10. In vtraque positione, dec. 122. L Licet aliqui, decif. 166. Licet plures, decif. 137. Licet regula, decif. 92. Licet regula, decif. 107. M Manutenendum esse, decif. 33. Materia huius, decif. 62. N Notoria iniustitia, decif. 2. Nullitas ex defectu, decif. 104. P Placuit Dominis, decif. 112. Placuit Dominis, decif. 142. Placuit Dominos, decif. 160. Placuit Dominis, decif. 177. Plures deducuntur, decif. 191. Plures ex dubio, decif. 150. Plures in proposita, decif. 152. Post multa, decif. 165. Prima difficultas, decif. 148. Primum extremum, decif. 52. Primus testis, decif. 78. Pro grauitate, decif. 169. Proposui dubium, decif. 173. Proposui dubium, decif. 176. Q Quamuis sit, decif. 111. Quatuor, decif. 75. Quatuor deducuntur, decif. 136. Quia aliàs, decif. 179. Quia exceptiones, decif. 37. Quia informantes, decif. 144. Quia proposita, decif. 171. Quia testium, decif. 71.</p>	<p>pag. 116 81 13 132 190 22 131 193 148 101 115 34 69 3 112 119 153 184 211 225 166 171 192 163 60 86 197 203 208 118 83 147 213 80 157 199 72</p>	<p>Quoad primam, decif. 35. Quoad primam, decif. 43. Quoad primam, decif. 66. Quoad primam, decif. 89. Quoad primam, decif. 114. Quoad primum, decif. 183. R Res non habuit, decif. 145. Resolutio, decif. 159. Resolutum est, decif. 67. Resolutum fuit, decif. 10. Resolutum fuit, decif. 13. Resolutum fuit, decif. 32. Resolutum fuit, decif. 38. Resolutum fuit, decif. 60. Resolutum fuit Gasparem, decif. 61. Resolutum fuit, decif. 103. Resolutum fuit, decif. 134. Resolutum fuit, decif. 139. Resolutum fuit, quod, decif. 140. Resolutum fuit, decif. 146. Resolutum fuit, decif. 147. Resolutum fuit, decif. 184. Resolutum fuit, decif. 189. Resolutum fuit, decif. 193. Resolutum gratiam, decif. 126. Resolutum hoc in casu, decif. 58. Resolutum fuit onus, decif. 55. Resolutum non, decif. 138. S Sententia, dec. 106. Sententias, decif. 95. Si valor, decif. 97. T Testes esse, decif. 77. Thema facti, decif. 105. Tum in presenti, decif. 195. V Videbatur aliquibus, decif. 26. Videbatur aliquibus, decif. 129. Videndum esse, decif. 123. Videtur indubitatum, decif. 157. Visum est, decif. 85.</p>	<p>37 46 74 96 122 218 159 182 75 12 15 34 40 67 68 110 143 150 151 161 161 218 224 228 135 66 62 150 114 104 104 85 112 211 30 137 131 178 93</p>
--	---	--	--

FINIS.

DECISIO.

ALPHABETICO ORDINE

218	Quod primam decit. 21	116	pag.	116	Hec sententia decit. 109
217	Quod primam decit. 20	115		115	In dubio decit. 74
216	Quod primam decit. 19	114		114	In dubio propositio decit. 73
215	Quod primam decit. 18	113		113	In propositio decit. 124
214	Quod primam decit. 17	112		112	In quaestione decit. 164
213	Quod primam decit. 16	111		111	In quaestione propositio decit. 16
212	Quod primam decit. 15	110		110	In verapue positione decit. 122
211	Quod primam decit. 14	109		109	Ictus aliquid decit. 166
210	Quod primam decit. 13	108		108	Ictus plures decit. 177
209	Quod primam decit. 12	107		107	Ictus regula decit. 92
208	Quod primam decit. 11	106		106	Ictus regula decit. 107
207	Quod primam decit. 10	105		105	Mammoneandum esse decit. 32
206	Quod primam decit. 9	104		104	Materia prima decit. 62
205	Quod primam decit. 8	103		103	Notoria insinuat decit. 2
204	Quod primam decit. 7	102		102	Nullitas ex defectu decit. 104
203	Quod primam decit. 6	101		101	Placuit Dominis decit. 112
202	Quod primam decit. 5	100		100	Placuit Dominis decit. 142
201	Quod primam decit. 4	99		99	Placuit Dominis decit. 160
200	Quod primam decit. 3	98		98	Placuit Dominis decit. 177
199	Quod primam decit. 2	97		97	Plures habentur decit. 191
198	Quod primam decit. 1	96		96	Plures ex dubio decit. 27
197	Quod primam decit. 0	95		95	Plures in propositio decit. 12
196	Quod primam decit. 0	94		94	Post multa decit. 167
195	Quod primam decit. 0	93		93	Prima difficultas decit. 148
194	Quod primam decit. 0	92		92	Primum extremum decit. 72
193	Quod primam decit. 0	91		91	Primum restit decit. 78
192	Quod primam decit. 0	90		90	Pro gratia decit. 169
191	Quod primam decit. 0	89		89	Propositio dubium decit. 172
190	Quod primam decit. 0	88		88	Propositio dubium decit. 176
189	Quod primam decit. 0	87		87	Quantus sit decit. 111
188	Quod primam decit. 0	86		86	Quantor decit. 77
187	Quod primam decit. 0	85		85	Quantor debentur decit. 136
186	Quod primam decit. 0	84		84	Quia alia decit. 179
185	Quod primam decit. 0	83		83	Quae exceptiones decit. 37
184	Quod primam decit. 0	82		82	Quae informantes decit. 44
183	Quod primam decit. 0	81		81	Quae propositio decit. 171
182	Quod primam decit. 0	80		80	Quae ressum decit. 71
181	Quod primam decit. 0	79		79	
180	Quod primam decit. 0	78		78	
179	Quod primam decit. 0	77		77	
178	Quod primam decit. 0	76		76	
177	Quod primam decit. 0	75		75	
176	Quod primam decit. 0	74		74	
175	Quod primam decit. 0	73		73	
174	Quod primam decit. 0	72		72	
173	Quod primam decit. 0	71		71	
172	Quod primam decit. 0	70		70	
171	Quod primam decit. 0	69		69	
170	Quod primam decit. 0	68		68	
169	Quod primam decit. 0	67		67	
168	Quod primam decit. 0	66		66	
167	Quod primam decit. 0	65		65	
166	Quod primam decit. 0	64		64	
165	Quod primam decit. 0	63		63	
164	Quod primam decit. 0	62		62	
163	Quod primam decit. 0	61		61	
162	Quod primam decit. 0	60		60	
161	Quod primam decit. 0	59		59	
160	Quod primam decit. 0	58		58	
159	Quod primam decit. 0	57		57	
158	Quod primam decit. 0	56		56	
157	Quod primam decit. 0	55		55	
156	Quod primam decit. 0	54		54	
155	Quod primam decit. 0	53		53	
154	Quod primam decit. 0	52		52	
153	Quod primam decit. 0	51		51	
152	Quod primam decit. 0	50		50	
151	Quod primam decit. 0	49		49	
150	Quod primam decit. 0	48		48	
149	Quod primam decit. 0	47		47	
148	Quod primam decit. 0	46		46	
147	Quod primam decit. 0	45		45	
146	Quod primam decit. 0	44		44	
145	Quod primam decit. 0	43		43	
144	Quod primam decit. 0	42		42	
143	Quod primam decit. 0	41		41	
142	Quod primam decit. 0	40		40	
141	Quod primam decit. 0	39		39	
140	Quod primam decit. 0	38		38	
139	Quod primam decit. 0	37		37	
138	Quod primam decit. 0	36		36	
137	Quod primam decit. 0	35		35	
136	Quod primam decit. 0	34		34	
135	Quod primam decit. 0	33		33	
134	Quod primam decit. 0	32		32	
133	Quod primam decit. 0	31		31	
132	Quod primam decit. 0	30		30	
131	Quod primam decit. 0	29		29	
130	Quod primam decit. 0	28		28	
129	Quod primam decit. 0	27		27	
128	Quod primam decit. 0	26		26	
127	Quod primam decit. 0	25		25	
126	Quod primam decit. 0	24		24	
125	Quod primam decit. 0	23		23	
124	Quod primam decit. 0	22		22	
123	Quod primam decit. 0	21		21	
122	Quod primam decit. 0	20		20	
121	Quod primam decit. 0	19		19	
120	Quod primam decit. 0	18		18	
119	Quod primam decit. 0	17		17	
118	Quod primam decit. 0	16		16	
117	Quod primam decit. 0	15		15	
116	Quod primam decit. 0	14		14	
115	Quod primam decit. 0	13		13	
114	Quod primam decit. 0	12		12	
113	Quod primam decit. 0	11		11	
112	Quod primam decit. 0	10		10	
111	Quod primam decit. 0	9		9	
110	Quod primam decit. 0	8		8	
109	Quod primam decit. 0	7		7	
108	Quod primam decit. 0	6		6	
107	Quod primam decit. 0	5		5	
106	Quod primam decit. 0	4		4	
105	Quod primam decit. 0	3		3	
104	Quod primam decit. 0	2		2	
103	Quod primam decit. 0	1		1	
102	Quod primam decit. 0	0		0	
101	Quod primam decit. 0	0		0	
100	Quod primam decit. 0	0		0	

FINIS

DECISIO

DECISIONES
SACRAE ROTAE.

PRAECLARA, SVBTILIQVE

iuris Arte, ac doctrina exculta,

Per R. P. D. Cæsarem de Grassis nobiliss. Bononien. Apost. Proton.
eiusdemq. Rotæ Auditorem, causarumq. huiusmodi
Relatorem Præstantissimum, atque
Incorruptum lucubrata.

*Quas ab Auctoris nobis proposito exemplari fideliter descripsimus, atque
Ad Titulos Decretalium reduximus.*

LIBRI PRIMI DECRETALIVM.

DE CONSTITVTIONIBVS

Romana supplementi dotis. die

Merc. 15. Decemb. 1574.

10 *Temporis breuitas inter factam petitionem, & latam sen-
tentiam non consideratur, quando Iudex est informatus
de meritis causa.*

EPITOME.

PRAESVPOSITA.

TATVTO Vrbs stan-
te, quo prohibetur post
annum agi de nullitate,
non intelligitur exclusa
nullitas quæ habet ad-
mixtum spoliū.

Stante testamento condito per Ioannem Petrum del	
Detto.	1
Et statuto Vrbs cap. 82. lib. 1.	2
Et petitione facta per Dominam Bernardinam.	3
Qua, primo dicebat pro supplemento legitimæ, & po- stea illa correctâ, dixit pro supplemento congruæ dotis.	4
Et sententia lata in fauorem D. Bernardinæ sub die 8. Iunij 1568. quæ transitum fecit in Iudicatum.	5
Et inuentario, ac æstimationibus de quibus in actis.	6
Et quod eadem Bernardina vigore dictæ sententiæ & rei Iudicatæ, immissa fuerit in possessionem domus pro corporibus hereditarijs.	7
Et stante commissione præsentis restitutionis in inte- gram, seu nullitatis, cum clausula, prout de Iure si- gnata, & pro parte eiusdem Io. Baptistæ in actis præ- sentata sub die &c. 1574.	8
Et præsupposito statuto Rom. cap. 157. lib. 1. quorum omnium in necessarijs copia detur.	9

SVMMAE.

DVBIVM.

- 1 Nullitas deduci non potest post annum ex Vrbs Statuto.
limit. quando nullitas habet admixtum spoliū. n. 2.
- 3 Statutum loquens in casu simplici, non trahitur ad casum
mixtum.
- 4 Spoliat Iudex, nulliter procedendo.
- 5 Nullitatem executionis factæ, non tollit Statutum Vrbs
præfigens terminum ad dicendum de nullitate.
- 6 Nullitas notoria an comprehendatur in Statuto Vrbs
præfigente terminum ad dicendum de nullitate? & n.
8. & 9. vbi adducuntur Rotæ decisiones pugnantes.
- 7 Iniustitia notoria potest deduci, non obstante quacumque
iuris prohibitionem secundum Aretinum.

An in casu de quo agitur, idem Ioannes Baptista pos-
sit agere de nullitate prædictæ sententiæ, & de notoria
illius iniustitia?

1. DECISIO siue discursus.
& huius tit. I.

FIT dictum per Dominos in modum discursus, quod regula quidem videtur contra Ioannem Baptistam, quod siate statuto Urbis in 1. part. c. 157. in fin. vers. est additum, post annum non possit agi de nullitate. Sed quia duæ per informantes Ioannis Baptistæ afferuntur limitationes, de earum veritate esset agendum.

Prima est, quod hæc regula non procedat quando non nullitas habet admixtum spoliū; quia statutum non loquens in casu simplici, non trahitur ad casum mixtum. Socin. conf. 121. num. 3. & conf. 150. n. 21. vol. 1. ut fuit resolutum in vna Romana Pantanellarum coram bo. me. Guiducc. & fuit etiam deductum coram Sarmietro, in illa Castri Sambuci. In casu autem proposito videtur dari nullitas quæ habet admixtum spoliū: quia dicitur quod executio sententiæ fuit nulla, & de huiusmodi executionis nullitate datur, à qua ipsa executione nulla rectè dicitur causatum spoliū; Iudex enim non nulliter procedendo, spoliat. Bart. in l. iuste possidet de acquir. poss. Bald. conf. 357. lib. 2. Socin. conf. 12. num. 11. libro 2. Boer. decis. 238. num. 4. cum congestis per Aym. conf. 18. sub num. 8. & conf. 124. num. 4. quam nullitatem non tollit statutum. Ant. Aug. decis. 20. lib. 3. allegata. Istam limitationem credebant Domini veram esse, an autem omnino applicetur huic facto, voluissent particularius videre.

Secunda affertur limitatio, ut non comprehendat notoriam nullitatem. Abb. conf. 55. n. 2. vol. 2. Castren. conf. 465. sub num. 4. vers. præterea dictum statutum, vol. primo. Aret. conf. 68. ante fin. vers. & tunc succedit regula quod de notaria iniustitia potest dici, non obstante quacūque Iuris prohibitionem. Hæc limitatio magnam difficultatem Dominis habere visa est, quia quando statutum profigit terminum, tunc tollit nullitatem etiam notoriam, & euentem. Alex. conf. 105. lib. 5. num. 7. quia non tollit defensionem, sed angustat tempus ad opponendum, & hanc partem videtur tenere Rota, & ita videtur dicere decisio R. P. D. Caputaqueñ. 103. lib. 2. super statuto; sed quod etiā in hoc casu non tollat nullitatem notoriam Calcan. conf. 29. col. fin. & Ruin. conf. 37. sub num. 15. col. pen. & fin. & hanc partem videtur tenere Achil. decis. 6. de constit. & propterea si alia via negotium expediri non pos-

set: placebat quod videretur particulariter de veritate huius limitationis, cum adsint doctrinæ, & decisiones ad inuicem pugnantes,

An autem in casu proposito fuerit vel sententia nulla? dixerunt Domini, quod cum dubium non tendat in specie ad hoc, de eo esset agendum quatenus esset opus. Illud autem motiuum de breuitate temporis, quod vno die fuit facta petitio, altero verò immediatè sequenti fuit lata sententia, non satisfacerebat; quia dicebant satis esse quod Iudex erat informatus. Aym. conf. 179. num. primo ex Alex. & Bald. in locis per eum allegatis. Igitur post alia multa, dictum est expeditiorem viam videri, ut ageretur an vere constaret de notaria iniustitia, & sic in effectu quod videretur de bono iure.

Romana supplementi dotis, Lunæ
14. Martij 1575.

E P I T O M E.

Dotis congruæ supplementum non petit filia exclusa à successione per statuta præsertim Almae Urbis, habentia quod dote data sit contenta.

S V M M A R I U M.

- 1 Dotis supplemento an sit locus quando datur magnus excessus? & plures casus distinguuntur. num. 2.
- 3 Statutum simpliciter excludens filiam dotatam, intelligitur de congruè dotata arbitrio boni viri in legitima.
- 4 Filia à Patre dotata, præsumitur congruè dotata. lim. prout num. 5.
- 6 Statutum excludens filiam ab Intestato, & mandans ut contenta sit dote data, an facto testamento, in quo filia sit instituta in minus quàm sit legitima, agere possit ad supplementum?
- 7 Sententia non potest dici iniusta, stante controuersia opinionum inter Doctores.
- 8 Statutum quando mandat filiam esse debere contentam dote habita, non potest agere ad supplementum etiam congruæ dotis. & num. 17. lim. relatiuè prout num. 19. & an saltè tunc petere possit quod suppleatur dos vsque ad alimenta? num. 20.
- 9 Prohibitio duplex quando concurrat, statui scilicet, & testatoris, an agi possit ad supplementum congruæ dotis?
- 10 Curt. Iun. conf. 10. num. 1. & Bero. in cap. Raynuitius num. 225. de testament. declarantur.
- 11 Corne. conf. 100. num. 4. lib. 3. confutatur.
- 12 Dicitio (ocasio) denotat causam remotam.
- 13 Dicitio (semper) exponitur omni casu.
- 14 Dos congrua in rustico est centum florenorum, licet is habeat

- beat decem mille in bonis, in nobili verò non item.*
 15 *Consuetudo loci attenditur circa dotis congruitatem.*
 16 *Dos congrua in artifice est. 200. scut.*
 18 *Sententia non dicitur in conflictu opinionum lata, si pro vna parte constat de communi.*
 21 *Dotis augmentum superueniens non attenditur, si tempore dotationis, habito respectu ad quantitatem bonorum paternorum, dos non fuit incompetens, et nimis tenuis.*
 22 *Informatio cameralis non admittitur, vbi agitur de graui praiudicio.*

P R A E S V P P O S I T A .

- Stante testamento condito per Ioannem Petrum del detto. 1
 Et statuto Vrbs. c. 85. lib. 1. 2
 Et praesupposito inuentario, ac aestimationibus, prout in actis. 3
 Et sententia lata in fauorem Bernardinae del Detto pro supplemento congruae dotis de anno 1568. quae transitum fecit in Iudicatum. 4
 Et quod vigore dictae sententiae & rei Iudicatae, eadem Bernardina fuerit immissa in possessionem domorum aestimatarum ipsius Io. Petri sui patris pro supplemento congruae dotis, & fructibus decursis, declaratis in dicta sententia prout in actis. 5
 Et quod terminum ad sententiam seruauit maritus eiusdem Bernardinae vt maritus. 6
 Et praesupposita commissione ad instantiam D. Bernardinae contra Io. Baptistam obtenta, super molestationibus & iactationibus, super praetento excessu valoris domus, respectu supplementi congruae dotis eidem Bernardinae assignatae. 7
 Ac praefixione termini eidem Io. Baptista iuxta formam dictae Commissionis. 8
 Ac sententia absolutoria lata in fauorem praedictae Bernardinae, quae similiter transitum fecit in Iudicatum. 9

D V B I V M .

An in casu de quo agitur, sententia lata in fauorem praedictae Bernardinae super supplemento congruae dotis, sit notorie iniusta?

2. DECISIO. alioqui. II.

Notoria iniustitia deducitur pro parte Io. Baptistae ex duplici capite.

Primo quia ratione statuti, Bernardina non poterat agere ad supplementum dotis, vel legitimam.

Secundo dato quod potuisset agere, portio sibi debita propter legitimam, non erat nisi scutorum. 550. (computatis 200. habitis in dote) & tamen Iudex sibi dedit per suam sententiam scut. 1260.

Quo ad primum caput, exclusio Bernardinae fundatur secundum informantes Ioannis Baptistae, in statuto de success. ab intest. lib. 1.

cap. 85. quod mandat filias debere esse contentas dote sibi data.

Ad hoc pro Bernardina exaduerso responderetur, quod licet sint diuersae Doctorum opiniones: tamen in hoc casu quando datur magnus excessus, est locus dicto supplemento, & allegatur Cephal. conf. 142. num. 27. & 208. num. 6.

Sed quia haec lata quaestio non visa est ita leuiter pertranscenda, vt per informantes: Domini dicebant distinguendos esse plures casus.

Primus est quando statutum simpliciter excludit filiam dotatam, & tunc intelligitur de congrue dotata arbitrio boni viri, qui non debet arbitrari vt sit minor quam legitima. & circa hoc sunt innumeri Doctores, Bald. in l. fin. C. de dot. prom. Salic. & alij in auten. res que Comun. deleg. Capra conf. 38. n. 1. Dec. qui de communi testatur conf. 275. col. 2. nu. 2. Afflic. decis. 160. Bal. nouell. de dot. part. 6. priuil. 17. Brun. in tract. de stat. exclu. femin. art. 9. q. 1. n. 34. & 35. Aymo conf. 236. n. 3. Bene verum est quod in hoc casu quando datur congrua a patre, praesumitur regulariter congrue dotata: vnde quod visum fuit patri congruum, non debet videri alteri incongruum. ff. de curat. furio. l. si furioso. nisi datur ita incongruenter dotata, vt dolus patris argueretur, & hoc est conf. Paul. de Cast. 275. num. 6. lib. 1. quod consilium Doctores passim sequuntur in hac materia. Alex. conf. 33. col. fin. lib. 4. Rimin. conf. 332. num. 10. Dec. conf. 181. num. 5. Alciat. reg. 1. praesumpt. 2. num. 8. Cephal. conf. 142. num. 27. & conf. 208. num. 6.

Alius casus est quando statutum excludit ab intestato, & mandat quod contenta sit dote data, nam tunc est maxima dubitatio si sit factum testamentum, & filia sit instituta in minus quam sit legitima (vt videtur casus noster) an possit agere ad supplementum? In qua quaestione Soccin. conf. 30. sub num. 30. vers. superest ergo cum 3. col. seq. lib. 1. tenet quod possit agere ad supplementum: quia statutum loquens de successione ab intestato, non procedit in isto casu, & hanc opin. aliquando tenuit salic. Sed haec quaestio est latissima, vt plenissime habetur in conf. Io. Bapt. de S. Seuer. inter conf. Soccin. 150. num. 16. vsque ad finem conf. quae est tam controuersa, vt ille qui in Iudicando vnam, vel alteram opinionem sequeretur, non posset reprehendi vt dicitur in eodem conf. sub num. 26. & ita si essemus in hoc solo statuto, & aliud statutum non extaret, Domini

A 2 dice-

7 dicebant quòd stante † prædicta controuersia, & dubietate opinionum, res videretur clarißima quòd non posset dici sententia iniusta.

Sed quia secundum prædictos Dominos, iste non est casus noster simpliciter; ideo super hoc non insistebant.

Extat ergo in Vrbe aliud statutum de successio. ex testam. quòd est lib. 1. capit. 82. In quo disponitur, quòd filia, vel nepotes dotata à patre, vel auo, sint contentæ dotibus quas pater vel Auus sibi in vltima voluntate, vel inter, uiuos dederint, vel reliquerint, nec occasione falcidia, seu supplementi debiti iure naturæ, possint aliquid petere ab hæredibus patris, vltra id quòd pater, vel auus earum reliquit, seu dedit in vita; sed semper testamentum, & vltima voluntas patris, & Aui robur habeat, nec possit per ipsas filias, neptes, seu ipsarum hæredes per quamcunque viam seu alio modo impugnari. Quo statuto attento, fuit dictum per Dominos sententiam satis apertè videri notoriè iniustam, quia in hoc casu habemus legem claram. Nam quando † statutum iubet filiam esse debere dote contentam, ipsa nõ potest agere ad supplementum etiam congruè dotis. Bald. in auten. res quæ num. 16. & 17. C. communia de lega. & in l. fin. sub num. 4. C. de dot. prom. Salic. in l. sancimus in fin. C. de nupt. Soccin. conf. 288. num. 3. lib. 2. Ruin. conf. 56. num. 3. qui dicit hanc esse veriorẽ sub num. 8. & seq. vol. 3. & in repet. §. quid sit tantum num. 170. Dec. conf. 505. num. 6. vsq. ad fin. qui dicit hanc esse communem. Corn. conf. 77. lib. 2. Alexand. in l. Gallus §. & quid sit tantum num. 17. vers. & hoc puto verum, vbi licet videatur reprobare Salic. tanquam tenentem contrarium, tamen in effectu concordat cum eo, vt animaduertit ibi Ruin. loco allegato. Roland. conf. 95. num. 18. cum seq. lib. 3. Curt. sen. conf. 81. in fin. Curt. Iun. conf. 10. in fin. Grammat. decis. 101. num. 47. & num. 72. Dec. (qui plures alios citat) conf. 276. sub num. 2. col. 2. vers. & ista conclusio Bald. Nouell. in d. 6. part. d. priuil. 17. col. 2. Aym. qui plura conf. Corn. cumulat, conf. 11. num. 15. & conf. 236. num. 4. Paris. conf. 26. n. 88. lib. 3. Idem Dec. conf. 26. n. 2. Bero. conf. 51. num. 21. 24. & per tot. lib. 2. Io. Anchar. q. 51. nu. 2. Menoch. de arbitra. lib. 2. cent. 2. cas. 149. num. 2. Bursat. conf. 48. num. 5. & 6. lib. 1. & hanc sententiam communiorem dicit Michael Grass. lib. 1. commun. opin. cap. 6. q. 22. Ias. conf. 221. num. 3. col. penult. vers. confirmo quia factum legis lib. 2. vbi in specie habe-

9 tur quòd quando † concurrat duplex prohibitio, nempe statuti, item testatoris (vt in quæst. proposita) tunc non potest agi ad supplementum &c. & licet aliqui Docto. velint quòd etiã in hoc casu possint agere ad supplementum dotis congruæ, id fortasse potest procedere quando datur ab extraneo, non quando datur à patre. Aym. d. conf. 236. num. 4. & 5. & quamuis etiam stante hoc statuto, & paterna dotatione Curt. † Iun. conf. 10. num. 1. & Bero. in c. Raynutius num. 225. velint quòd si datur magnus excessus, ita quòd euidenter constet de dote incongrua, possit peti huiusmodi supplementum: tamen dicebatur hoc parui referre in isto casu.

Primo quia Curt. Iun. mouetur per illud cõ filium Paul. de Cast. quòd non loquitur in hoc statuto.

Secundo quia nostrũ statutũ procedit vterius expressè prohibendo ne possit aliquid peti ratione legitimæ. Et quamuis Corn. † conf. 100. num. 4. lib. 3. videatur velle quòd possit nihilominus petere supplementum dotis, tamen melius loquitur ipsemet Corn. conf. 316. sub num. 6. col. 4. vers. & maximè, & vers. nam statutum lib. 1. Inquit enim, quòd quando statutum dicit (occasione legitimæ) vt in casu nostro (quæ dicitio † occasio, denotat causam remotam) non potest petere supplementum dotis, quia idè petitur supplementũ dotis; quia dos correspectiuatur ad legitimam, & ista intelligentia aliquibus magis placebat, propter verba amplissima statuti ibi (sed semper) quæ † dicitio (semper) exponitur omni casu. Soccin. Iun. in l. 1. num. 70. ff. sol. matrim. & rursus illa alia (per quamcunque viam seu alio modo.)

Tertio quia stante statuto ita prægnanti, nõ debet haberi respectus ad diiudicandum dotis congruitatem, ad facultates, & ad qualitatem personarum; qui respectus etiam si esset attendendus, dicebãt dotem videri congruam attenda qualitate personæ, quæ omnino attendi debet. Hinc licet rusticus † habeat decem mille in bonis, erit dos congrua ceterum florenorum, quamuis si essemus in nobili, secus esset. Corn. d. conf. 316. d. col. 4. vers. & hoc semper, & propterea dici solet quòd † inspicitur circa hoc consuetudo loci. Corn. vbi supra, & conf. 115. num. 5. lib. 3. Ruin. conf. 56. num. 18. lib. 3. Non dubitabant ergo in casu proposito † quin secundum qualitatem personæ artificis, dos congrua esset 200. scuti.

Quarto (& magis in specie) quia iungendo hæc duo statuta scilicet cap. 82. & cap. 85. lib. 1.

17 lib. 1. in quibus ꝑ̄ excluditur filia tam ex testa-
mento, quàm ab intestato, & mandatur quòd
fret dote contenta, & plus petere non possit,
non potest petere suppletionem neque dotis,
neque legitimæ. Ruin. d. conf. 56. in fin. vbi di-
cit quòd nemo in hoc contradicit, & sic sumus
18 extra difficultatem; vnde sententia ꝑ̄ non po-
test defendi ex eo capite, quia sumus in confi-
ctu opinionum, cum maximè sufficeret consta-
re de communi. Put. 233. lib. 3. bene verum est
quòd Aym. in d. conf. 12. num. 15. dicit quòd ip-
19 se ꝑ̄ quatuor modis solet limitare conclusionē
(quòd quando statutum mandat quòd filia sit
dote contenta, non possit petere supplemen-
tum dotis) quos Aym. ibi non refert: igitur po-
terunt Informantes Bernardinæ perquirere,
quia Domini circa huiusmodi limitationum
inuestigationem non potuerunt laborare, & vi-
debitur an aliqua ex illis possit applicari casui
nostro.

Addebant etiam pro Bernardina aliqui Do-
mini, quòd Soccin. conf. 100. sub num. 11. lib.
3. quem sequitur Aym. conf. 236. num. 4. dicit
20 quòd saltem poterit ꝑ̄ petere quòd suppleatur
dos sufficiens ad alimenta, quia dos succedit
loco alimentorum: Sed respondebāt quod ne-
que hoc excusabit sententiam, quia attento
quòd est vxor artificis, satis ipsa Bernardina
habuit totam suam legitimam, nam (vt est di-
ctum) habetur summopere respectus ad qua-
litate personæ. Bald. Nouell. in d. 6. part. d.
priuil. 17. sub num. 5. & hoc secundum aliquos
Dominos, præsupponendo quòd dos de tem-
pore dotationis habito respectu ad quantita-
tem bonorum paternorum, non fuit incompe-
21 tens, & nimis tenuis, sed sufficiens, quo casu ꝑ̄
non attenditur augmentū superueniens. Bald.
in d. Auten. res que num. 16. vers. nisi inspecto
Ruin. d. conf. 56. num. 13. & 14. Aym. d. conf.
12. num. 14. Dec. d. conf. 276. in loco sup. al-
leg. ex Bald. Nouell. & alijs per eum allegatis.

Quo ad alias limitationes informantes po-
terunt audiri, licet aliquibus videretur ex præ-
dictis, quòd ad statutum nostrum nulla appli-
cari posset, quia verba sunt valdè præcisa; sed
quoniam super prædicto statuto cap. 82. par-
tes non informarunt, & consequenter nec su-
per alijs hac occasione per Dominos consi-
deratis, licet Domini viderentur penè concor-
diter inclinare quòd ex prædictis colligeretur
notoria iniustitia prædictæ sententiæ; tamen
fuit dictum quòd pars Bernardinæ audiretur
super prædictis, si vellet particulariter infor-
mare.

Quo vero ad secundum caput, quantitatis
nihil fuit firmatum; quia de valore non satis
Dominis constitit, & illa informatio Camera-
22 lis aliquibus non placuit, quia ꝑ̄ vbi agitur de
gravi præiudicio, non admittitur hæc proba-
tio. Soccin. allegat. in materia styli, in illa Ispa-
len. pensionis coram me, & hoc caput viden-
dum erit factò calculo valoris bonorum, si vi-
deatur necessarium.

Calagurritana fructuū super excrescen-
tium Vener. 29. Aprilis 1575.

E P I T O M E.

Capitulum non potest dare de Iu-
re tertij, absque eius consensu,
mandato, seu declaratione, &
plura ad intellectum cuiusdam consti-
tutionis Ecclesiæ Callagurritan. addu-
cuntur.

S V M M A E.

- 1 Capitulum non potest dare de iure tertij absque illius con-
sensu, vel mandato, & num. 8. lim. prout num. 2.
- 3 Impedimentum excusat à mora.
- 4 Lis, & causa finitur pro remiudicatam, non autem per vni-
cam sententiam à qua est appellatum.
- 5 Excusatio à mora quando intret, si stat per partem appel-
lantem?
- 6 Restitutionis causa quamuis debeat intra quadriennium
finiri, si tamen stat per partem appellantem, tunc lapsus
quadriennij non obstat.
- 7 Ablatini absoluti inducunt formam.

D V B I V M.

An in casu de quo agitur, dimidij beneficiati sint
reintegrandi ad fructus supercreseñ. si qui sint, ante-
quam de illis prouideatur Ioanni de Muga?

3. DECISIO. alioqui. III.

Fuit dictum quòd hoc dubium magis in fa-
cto consistere videtur, & idè quòd ego
firmarem bene factum. Ex dictis tamen infor-
mantium, circa quatuor animaduertebant Do-
mini.

- 1 Primo sibi placebat quòd Capitulum ꝑ̄ nō
posset dare de Iure tertij, nempè illorum dimi-
diorum, absque consensu, & declaratione ipso-
rum. Bart. & Socin. in l. 2. ff. de exception. rei
Iud. & fuit dictum in vna Roman. census, corā
2 R. P. D. Robusterio, de anno 1573. nisi ꝑ̄ fortè
in mandato Capituli essent etiam compræhen-
si dimi-

si dimidij, & apparet de eorum consensu.

Secundo quo ad ipsos dimidios dicebatur eos non videri reintegrandos ad fructus superexcrecentes, quia cum iam ipsi fuerint interpellati, & in mora constituti secundum formam constitutionis, sunt exclusi: licet enim venerint ad causam, & dederint petitionem, ite produxerint mandata, tamen nihil aliud egerunt; nec intra annum finierunt litem iuxta formam dictæ constitutionis.

Dixerunt tamen Domini quòd si docerent
 3 † de impedimento, posset intrare excusatio, vt per Cresc. decis. 239. & aliqui dubitabant an sufficeret etiam si obtinuissent primam sententiam intra annum (iuxta verba constitutionis vsque ad sententiam diffinitiuam infra vnum annum) & dicebant rem videri dubiam, & videri negatiuam magis esse veram: quia constitutio vult, quòd causa finiatur ibi (prosequatur & finiant causam) certum est autem quòd
 4 † per primam sententiam causa non finitur, quòdo ab ea est appellatum vt in casu nostro, sed per rem iudicatam finitur. Ant. Aug. in tit. vt lit. pend. §. de litigiosis, vbi refert decisiones quas seruat Rota. Sed circa hoc fuit dictum,
 5 quòd † si stare per partem appellatam, intraret forte excusatio, arg. not. per glos. in Cle. vnica in verb. finiri & ibi Imol. num. 15. & Bonifac. num. 37. de restit. in Integr. vbi licet causa † restitutionis in integrum debeat finiri intra quadriennium, tamen si stat per partem appellatam, tunc lapsus quadriennij non obstat. Vnde probato impedimento, forte non obstarit dicta constitutio. Dixerunt tamen in casu proposito, eos videri omnino excludendos stante prædicta eorum negligentia, alio non docto.

Nec mouebat Dominos id quòd dicitur per Capitulum quòd expectantes non poterint agere nisi elapso anno integro, saltem vt hoc excuset moram dimidiorum, nam magis hæc ipsa incitatio expectantium, conuincit moram dimidiorum.

Tertio (excluso iam Capitulo) item eisdem dimidijs, dubitauit an ipsi expectantes sint audiendi, & an ipsi satisfecerint constitutioni? dubium faciebant verba dictæ constitutionis tunc cap. 7. ante fin. ibi talis expectans possit petere & præferatur dimidio, &c. constituto qualiter eos requisierit, tum cap. 8. in princip. quòd quarti, & dimidii qui requisiti petierint, &c. vtrobique ponderando verbum requisiti, vel requisierint, ad hoc ergo vt admittantur expectantes, debet constare quòd requisierint di-

midios (aduertendo etiam quòd per ablatiuum
 7 † absolutum constituto, hoc videtur pro forma imponi in dicta constitutione) Cum autem non probetur requisitio intimata omnibus beneficiatis dimidijs, sed tantum probetur intimata soli Ioanni de Aramaiona, videtur quòd non sit satisfactum dictis verbis constitutionis. Et quamuis requisitio sit facta de omnibus coram notario, & alij beneficiati sint in ea nominati, tamen (vt dixi) intimatio non probatur facta alijs; igitur fuit dictum, vt expectantes satisficiant huic motiuo.

Quarto quo ad Ioannem Aramaiona, fuit dictum ex prædictis clare apparere eum esse excludendum; cum enim liqueat eum fuisse requisitum cum speciali intimatione, item venisse ad causam, & fecisse multos actus, & tamen non finiuisse causam intra annum (nam sententia lata est post annum, quæ tamen non est in specie in eius fauorem, sed tantum continet quòd extant fructus superexcrecentes pro dimidia) constat eum non satisfecisse dictæ constitutioni. Debet enim probare quòd ipse fecit particularem instantiam de sententia obtinenda, & eam in specie ferri petierit super hoc negotio, non generaliter, & per clausulas ordinarias; alioqui non dicitur satisfecisse, vt fuit resolutum in vna Gerunden. coram R. P. D. Lancelloto anno præterito, & in hac exclusionem omnes Domini videbantur concordantes, nisi doceat vel de prædicta diligentia, vel de aliquo impedimento. Sicut etiam fuerunt concordantes, capitulum non esse audiendum, nec † posse dare de iure dimidiorum, sine eorum consensu vel mandato, igitur dixerunt, quòd videatur bene mandatum Capituli.

Calagurritana Thesauraria, Veneris

29. Nouembris 1577.

EPITOME.

Resignatio non publicata iuxta formam Constitutionis Pij V. felic. rec. 182. Incip. Sanctissimus, obstat resignanti.

S V M M A E.

- 1 Publicationi faciendæ iuxta formam Constitutionis Pij V. an equipollet captura possessionis? & num. 4.
- 2 Pij V. constitutio de publicandis: quæ requiratur? & n. 8.
- 3 Conditionem haberi pro adimpleta, quando non stat pro implere debentem, limitatur prout hic.

Publi-

- 5 Publicatio populosa requiritur, & coram multitudine isto in casu.
- 6 Publicatio facta post mensem, nihil operatur.
- 7 Permissa ad tempus, censentur post tempus prohibita.
- 9 Forma per equipollens an possit impleri in terminis constitutionis Pij V. de publicandis resignationibus?

P R A E S V P P O S I T A.

Presupposito mandato ad resignandum Theaurariam de qua agitur, per Io. Ybarra dato, cuius copia in necessarijs detur.

- 1 Et resignatione d. Theaurariae in manib⁹ Ordinarii.
- 2 Et provisione facta per Ordinarium Ioanni de Abenca ualegni sub diebus 5. & 6. Februarij. 1572.
- 3 Et instrumento possessionis, & mandato de manutendo eundem Io. de Abencaualegni.
- 4 Et stante constitutione Pij Papae V. de publicandis.

D V B I V M.

An dictae resignationi obstet dicta constitutio Pij Papae V. de publicandis?

4. DECISIO. alioqui IIII.

Constitutio Pij V. dat certam formam cum decreto irritanti: forma est in beneficijs existentibus in Cathedrali, quod debeant publicari eorum resignationes in eadem Cathedrali dum ibi solemnia celebrantur, &c. quod quia factum non fuit in casu de quo agitur, opponitur intrare dictam constitutionem contra Ioannem.

- 1 Ex aduerso respodetur sufficere t pro publicatione captam fuisse possessionem ex deci. Cassad. 26. super reg. & Sarneñ. de public. qu. 11.
- 2 Aliqui Domini replicabant quod ea omnia procedunt secundum terminos antiquae regulae hodie autem habemus dictam constitutionem magis apertam, quae vult t haec duo copulatiue concurrere debere, vt ipsa constitutio dicitur adimpleta, cum clausula & non aliter, nempe quod capiatur, vel saltem petatur possessio, &c. & quod fiat publicatio in Cathedrali, &c. du inibi populi multitudo ad diuina audiendum conuenerit, publice, alta, & intelligibili voce, &c. & aliter factas publicationes vult esse nullius momenti. quo casu videtur intrare simile Bald. in l. si pater. num. 18. in fin. C. de Inst. & subst. Dec. in l. in Iure ciuili numer. 2. de reg. Iur. quod licet quando t non stat per implere debentem conditionem, ea habeatur pro impleta: tamen hoc fallit quando testator voluit quod verè adimpleatur.

Preterea etiam secundum regulam antiquam, non sufficiebat t captam fuisse possessionem,

sed requirebatur pro effectu, & equipollenti publicationis, saltem continuatio possessionis per mensem, vt per Sarnen. in d. q. 11. in addit. ibi & tenendo opin. Rotae quod continuatio possessionis saltem per vnum vel duos menses equipollet publicationi. Cassad. d. decis. 26. Put. 353. coram Mohedano lib. 1. Achil. 1. super reg. de public. alias 7. super reg. quo casu Rota sequitur conf. Gemin. 75. numer. 3. & 4. quod t requiratur publicatio populosa, & coram multitudine; sed reprobat in eo quod non vult sufficere pro publicatione continuatione possessionis saltem per vnum, vel duos menses, vt dicunt Put. & Sarnen. praalleg. qui volunt dictam formam publicationis impleri per equipollens continuationis possessionis vt supra, &c. hic autem non probatur aliqua continuatio intra mensem: quia non est dubium, quod t si post mensem esset facta publicatio, nihil operaretur, & propterea etiam secundum regulam antiquam oportebat probare illas diligentias intra tempus datum ad publicandum. Cassad. d. decis. 26. in fin.

Est enim regula vulgaris, quod permissa t ad tempus, censentur post tempus prohibita. Cassad. d. decis. 26. sup. reg. in final. verb. Cum autem intra mensem hic non probetur continuatio possessionis, nec aliquid equipollens publicationi requisita in dicta constitutione Pij Papae V. cessant ea omnia ex quibus deducitur publicatio per Ioannem; quia non fuerunt factae intra terminum praestitutum a dicta constitutione. Et ex hoc capite Domini concorditer resoluerunt t hanc constitutionem obstare Ioanni in casu proposito, quia non docuit de solenni publicatione, nec de alio equipollenti intra mensem iuxta formam dictae constitutionis.

Aliqui etiam Domini maximam habebant difficultatem in hoc casu, stantibus verbis constitutionis annullantibus aliter factas resignationes, & per clausulas valde vrgentes, & praegnantibus ibi: sub infrascriptis modo & forma & non aliter publicari, &c. & ibi: alioquin resignationes & cessiones aliter quam vt praefertur publicatae, &c. cum clausula sublata, & cu clausula irritum, &c. an possit t adimpleri praedicta forma per equipollens? ex tradit in simili a Socin. conf. 259. vol. 2. & per Bald. supradictum. Dicebant enim videri constare de mente Papae quod ista forma sit praecise, non autem per equipollens implenda; quia videtur tollere ea quae alias fuerunt iudicata equipollentia: item quia est noua provisio Papae, vltra quod nulli adest equipollens quoad populum, cui debet fieri

feri hæc publicatio, vt per Achill. d. decis. 1. in fin. & propterea periculofam dicit hanc limitationem Brun. de form. fol. 75. col. 2. vers. ad idē facit quia vt latè, & c. nam (vt ipse ait) de facili potest cadere difficultas super ista æquipollentia. De qua tamen difficultate (quia alij Domini contrarium sentiebant, & materia præfata Constitutionis Pij V. visa est satis dura) fuit dictum quòd postea poterit agi ad partē, quia causa est exemplaris, & digna consideratione si tamen occurreret: vt quia Ioannes ostēdat talia per se esse gesta intra mensem, quæ æquipolleant dictæ publicationi, vt dixi.

Decisiones allegatę coram R. P. D. Aldobrandino, fuit dictum quòd nō faciūt ad propositū.

Legionē. Capellaniæ S. Vincentij
Veneris 20. Decemb. 1577.

EPITOME.

Patris de fauore hoc in casu non agitur, vt eius filius sit in Aui magis, quàm in eius potestate?

S V M M A.

- 1 *Fauor patris quando non consideretur, vt eius filius sit magis in eius, quàm in Aui potestate?*

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus resolutionibus in huiusmodi causa factis, & lege Tauri quadragesima septima.

D V B I V M.

An dicta lex procedat in fauorabilibus tantum, vel indistinctè, ita vt Gaspar respectu Bernardini Aui dicatur, vel non dicatur originarius loci de Mansilla, ad effectum & in casu de quo agitur?

5. DECISIO. ali. V.

Domini dixerunt (etiam præsupposito, quòd lex Tauri procedat in fauorabilibus) hoc casu non ¶ agi de fauore patris, vt eius filius sit in potestate Aui, sed magis quòd sit in sua potestate.

Legionem capellaniæ de Mansilla
Lunæ 17. Martij. 1578.

EPITOME.

Naturalis dicitur nepos ex Aui persona, secundum formam huius Constitutionis?

S V M M A.

- 1 *Naturalis nunquid nepos dicatur ex Aui personæ?*

D V B I V M.

An constitutio cuius copia datur, suffragetur Caspary in casum de quo agitur?

6. DECISIO. alioqui. VI.

- 1 **G**asparem dici etiam naturalem ¶ in hac materia beneficali, voluerūt Domini ex cōstitutione de qua in dubio, iunctis testibus, qui volunt quòd etiam post longissimum tempus mortis Auorum, durent nepotes naturales ex Auorum persona. Quid autem hoc releuet, videbitur in concursu fiendo.

DE RESCRIPTIS.

Salamantina Pensionis. die 3. Iul. 1573.

EPITOME.

Literæ non sunt remittendæ Officialibus ad corrigendum, quādo non constat de aliqua discordantia inter supplicationē & literas, & præsertim quādo minus est in eis quàm in supplicatione.

S V M M A.

- 1 *Literæ remittuntur Officialibus corrigendæ, quando constat de aliqua discordantia inter supplicationem, & literas, alioquin secus.*
2 *Literæ non remittuntur corrigendæ, quando minus est in eis, quàm in supplicatione.*
3 *Verificandæ sunt omnes qualitates expressæ, in gratiosis.*
4 *Militiæ expressio facta per aliquem, an inferat clericatū, vel religionem, vt ei possit assignari pensio?*

P R A E S V P P O S I T A.

Stante supplicatione reservationis pensionis de qua agitur, per Franciscum Guiral in actis producta, in regesto. fol. 509.

Et literis desuper expeditis, & per eundem productis fol. 4.

Et stante reservatione pensionis 150. ducat. ad fauorem Francisci Ortez de Velasco, reservata de anno 1542. super Thesauraria, & Canonatu Salamantin. fol. 582.

Et depositionibus testium super verificatione habitatum, & vita Francisci, quorum breue summarium detur.

Et depositionibus testium, nuper pro parte Francisci Guiral

Guiral examinatorum super valore dictorum Canonice & thesauraria, quorum etiam breue summarium Dominis detur. 5
 Et correctione Iulij PP. iij. expressionis Io. de Aguilera fructuū Thesauraria ad 600. quod reducatur & corrigatur ad 125. fol. 552. 6
 Et mandato Camere Officialibus Cancellarie directo, de restituendo annatam Io. de Aguilera vsque ad summam 160. ducatorum, attento quod constabat per testes tam in Curia quam in partibus examinatos, quod fructus dictæ Thesauraria summam 160. ducatorum non excedebant. 7
 Et resolutione postremo loco in hac causa facta. 8

D V B I V M.

An constet de tali discordantia inter supplicationē & litteras, vt literæ sint remittendæ officialibus ad corrigendum?

Et an narratiua dictæ pensionis 50. ducat. de qua agitur, sit sufficienter iustificata quo ad valorem The-
 sauraria?

7. DECISIO. alioq. I.

Domini resolverunt non t constare de tali discordantia inter supplicationem, & litteras, vt literæ sint remittendæ officialibus ad corrigendum. Et vltra alia deducta, ea potissimum ratione sunt moti, quia literæ t non remittuntur ad corrigendum vbi minus est in eis quam in supplicatione.

An autem Fraciscus teneatur verificare clericatum, quæ est qualitas narrata in ipsa supplicatione, quasi in gratiosis t omnes qualitates sint verificandæ lux. tradita per Doctor. in l. Gallus §. & quid si tantum, de liber. & post hum. argum. decis. 7. de rescript. in nou. cum simil. An verò sufficiat narrasse se militem, t quasi Militia inferat clericatum, vel eum religiosum, & cui possit assignari pensio arg. not. per Abb. in c. nisi in fin. de præb. Gig. de pensio. q. 15. Item an idem teneatur verificare valorem The-
 sauraria? Domini voluerunt plenius, & particularius informari.

Romana 35. locorum montis carnis Veneris 11. Decembris. 1573.

E P I T O M E.

Commissio appellationis non tribuit iurisdictionem, nec suffragatur ei qui non appellauit.

S V M M A E.

Commissio appellationis quando non prodest?

- 12 Appellationis Iudicis vt iurisdictione fundetur, probandum est appellatum esse, & intra legitima tempora.
- 13 Constitit verbum requirit veram, & perfectam probationem.
- 14 Commissio non potest dare iurisdictionem super eo quod non est, præsertim quando in commissione non adest clausula quam & quas num. 5.
- 16 Commissio quando susinetur vigore clausula quæ & quas?
- 17 Principale negotium totum videtur commissum per clausulam quam & quas, non obstante quod de appellatione non constaret.
- 18 Appellatum quamuis sit, sed non sit commissum causa appellationis, non tribuitur iurisdictione.
- 19 Appellatus potest committere causam appellationis, dummodo id tamquam appellatus expressim faciat.
- 10 Potuit quis vt appellatus causam committere, & non fecit, ergo noluit: valet consequentia.
- 11 Litis consortis clausula quando non prodest?

D V B I V M.

An commissio appellationis (cuius copia detur) suffragetur Bernardo in casu, & ad effectum de quo agitur.

8. DECISIO. alioq. II.

Fuit resolutum per Dominos, Commissio nem t appellationis in casu & ad effectum de quo agitur, non suffragari Bernardo, nec tribuere iurisdictionem.

Et moti sunt potissimum, quia commissum est causa appellationis interpositæ à Ioachimo, & in qua asseritur Ioachimus appellas, & qui vt talis iusserit committi causam, qui tamen Ioachimus non appellauit, nec de eius appellatione constat. Intrat ergo vulg. reg. Iuris, quod t ad fundamentum iurisdictionis Iudicis appellationis, debet probari appellatio ritè, & intra debita tempora interposita, alioqui appellans non potest obtinere coram Iudice ad quem, vulg. c. Romana §. si vero de appell. in 6. l. hi qui ad ciuilia, vbi Bart. sub num. 3. vers. tu vero C. de appell. c. cum in Ecclesia, vbi materia, & ibidè Dec. in 2. notab. & Præpos. eod. Abb. in c. exhibita in penult. notab. per illum tex. in verb. si constitit appellatum, de Iud. Bald. conf. 308. lib. 5. Gemin. in dicto §. si vero in primo notab. ad quod ipsum in specie ponderabāt etiā prædicta verba si constitit, t que requirunt veram & perfectam probationem secundum Io. de Ana. in cap. si constitit vbi etiam Felin. in 1. col. de accusat. ad idem est de ciso Rot. 11. in nou. Itè Egid. vulg. decis. 100. 4 Item decis. 22. in illis verbis, nam commissio t non potest dare Iurisdictionem super eo quod non est. Item decis. 28. cum plur. concord. 5 cum maxime t in commissione non adsit. clausula

B ulla

fula quam & quas, de qua per Sarn, in reg. de
6 infir, refig. q. 34. num. 4. vigore cuius & com-
7 missio forte sustineri posset, quia totum & nego-
cium principale commissum videretur, etiam
non obstante quod de appellatione non con-
staret vt per Sarn. prædictum mihi in 2. pag.
vers. & hoc vltius comprobatur.

Cum ergo causa appellationis à Ioachimo
interposita sit commissæ, & non constet de hu-
iusmodi appellatione, commissio non tribuit
Iurisdictionem. Et licet Bernardus appellaue-
8 rit, tamen quia causa & huius appellationis non
reperitur commissæ, ea non potest tribuere Iu-
risdictionem.

Nec obstat quod Ioachimus saltem vt appel-
9 latus & potuerit committere hanc causam ap-
pellationis, iuxta decis. 16. de appell. in nou.
cum alijs ex aduerso deductis; quia hoc procederet
si obtinuisset committi vt appellatus; sed
liquet de contrario in supplicatione, quod ma-
gis commisit vt appellans ibi, Ioachimum de
Pichis, & litis cõsortes &c. appellantes ex vna,
10 quod & ergo ipse potuit, nempe vt appellatus
committere causam, & non fecit, noluit ergo,
&c. vulg. reg. l. multum interest. C. si quis alteri
vel sibi cum simil.

Nec placuit Dominis, quod sustineretur cõ-
11 missio in vim clausulæ & litis cõsortes, & quasi
Bernardus appellans esset effectus litis cõsortis
Ioachimi: quia de tali consortio non constat ni-
si post latam sententiam, & penè in eiusdem
sententiæ fraudem, Immò apparet sententiam
prædictam fuisse latam instante procuratore
eiusdem Ioachimi, qui semper fuit cõsortis ad-
uersariorum dicti Bernardi. Alia non visa sunt
Dominis releuantia.

Burgen. Iuris sepelliendi Vene-
ris 10. Junij. 1575.

E P I T O M E.

Derogatio expressa regulæ Pij. V.
de iure quasito non tollendo
est necessaria.

S V M M A E.

- 1 Derogatio expressa regulæ de iure quasito non tollendo
quando sit necessaria?
- 2 Scientia Papæ siue implicita, siue explicita quando non
sufficit?
- 3 Regulæ de non tollendo iure quasito emanauit, ne propter va-
rias impetrantium suggestiones tolleretur ius tertij.

4 Suggestiones esse possunt non solum vbi falsum, sed etiam
vbi verum narratur.

5 Impetrantium suggestiones vbi adsunt, derogatio expressa
regulæ de non tollendo iure quasito requiritur.

6 Derogatio in specie vbi requiritur (prout in regulæ Can-
cellaria) non sufficit generalis derogatio.

7 Patronis non præiudicatur ex sola narratione quæda benefi-
cium non sit de iure patronatus, nisi speciatim et per Pa-
pam derogetur.

8 Derogatio requiritur etiam in concessione facta à Principe,
& quare?

9 Principis sola scientia non sufficit quando rescribit contra
factum proprium, sed particulatim clausula derogato-
ria requiritur.

10 Derogatoria clausula requiritur in facto detestabili.

11 Scientia certa non sufficit vbi tractatur de gravi alterius
præiudicio.

12 Concilij derogatio peculiaris requiritur, quamuis eius se-
ries & dispositio narrata sit.

13 Derogatio peculiaris requiritur regulæ de iure quasito nõ
tollend. etiam quod Papa intellexerit præiudicium.

14 Derogatio specialis requiritur in dispositionibus etiam mo-
tu proprio, & etiam ex certa scientia emanatis, vbi pa-
riter de intellectu Bullæ Pij. V. fel. record.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita scientia Papæ, prout in commissione, cu-
ius copia datur.

Et resolutione in ista causa facta 5. Julij. 1574.

Et verbis regulæ Pij. V. de Iur. quæ non toll. cuius etiã
copia datur.

D V B I V M.

An fuerit necessaria expressa derogatio dictæ regu-
læ, in casu de quo agitur?

9. DECISIO. alioq. III.

Fuit resolutum (strictè ad punctum) expres-
sam derogationem & regulæ de Iur. quæ
non toll. esse necessariam in hoc casu. maximè
attenta ampliacione fel. record. Pij. V. & dixe-
runt & non sufficere scientiam Papæ, siue impli-
cita sit, & quæ desumatur ex clausula ex certa
scientia, siue etiam explicita, & verè narrata.
semper enim dixerunt requiri expressam de-
rogationem.

Moti sunt Domini, quia (vt colligitur ex
procemio reg.) ea emanauit ne & propter va-
rias impetrantium suggestiones tolleretur Ius
4 tertij. suggestiones & enim possunt esse non so-
lum vbi falsum, sed etiam vbi verum narratur,
propter quas, licet Papa inducatur ad rescri-
bendum, hoc noluit vllò modo intelligi si per
eas tollatur Ius tertij, in quo actu præiudicia-
li Papa voluit quod in specie de sua mente cõ-
staret per specialè, & expressam derogationem.

Vbi-

5 Vbiunque ergo adsunt suggestiones et im-
petrantium (vt aperte colliguntur in quæstio-
ne nostra ex narratiua supplicationis monia-
lium) tunc voluerunt regulam non intrare, ni-
si habeat specialem derogationem. Et pro hoc
placuerunt Dominis notata per Sarn. in proce-
mi. reg. q. 3. sub num. 2. cum seq. & per tot. qui
6 plura cumulat: quod vbi et requiritur in specie
derogatio (vt est in regulis Cancellarij, in spe-
cie autem in regula nostra) non sufficit genera-
lis derogatio; sed requiritur specialis. Ad idẽ
aliquibus placebat Felin. in c. nonnulli in prin-
col. 3. num. 2. vers. regula prima est ista, & col.
seq. in fin. sub num. 3. vers. amplia istam regulã
de rescript. & numer. 1. 2. vers. obstant huic fal-
lentiã, & vers. limita primo, idem Felin. in c. cū
inter num. 1. & magis in specie num. 4. vers. Itẽ
7 aduerte, vbi subdit. Rotam suo tempore sem-
per obseruasse, quod ex et sola narratione quod
beneficium sit de iure patronatus, non cen-
setur preiudicatum patronis. Item in materia hu-
ius regulæ Sarn. super reg. de Iur. quæf. q. 1.
num. 2. 1. & q. 6. sub num. 2. vers. tamen in con-
trarium. Mohed. decis. 82. & in hoc proposito
suggestionis, placuit ratio allegata per text. in
l. 1. C. de petit. bonor. sublat. lib. 10. vbi requi-
8 ritur et derogatio etiam in concessione facta à
Principe, ea ratione: quia aliquando ad inuere-
cundam petitionem, & suggestionem alicuius,
cogitur Princeps concedere non concedenda;
& placuit etiam argumentum desumptum ex
Bal. c. 1. §. libellariã vers. illud est, de Pace Cõ-
9 stant. non sufficere et solam scientiã Principis
quando rescribit contra factum proprium, sed
requiri clausulam derogatoriam; tradit idem
Bald. in l. eam quam num. 3. 1. C. de fideicom.
10 vbi pariter requiritur et clausula derogatoria
in facto detestabili, vt per eum, quæ videban-
tur comprobari ex communi opinione, de qua
attestatur Alex. in l. 3. §. si is nu. 7. ff. quod quis-
que Iur. & in addit. ad Bart. in l. fin. in verb. re-
11 quiratur C. si contra ius, &c. quod vbi et tracta-
tur de graui alicuius præiudicio, nõ sufficit cer-
ta scientia.

Et prædicta procedunt, & loquuntur non
solum vbi colligitur scientia ex narratis, & di-
spositis, sed etiam vbi est clausula ex certa
scientia.

Aliqui addebant, quod simile videmus in
12 et Concilio, in quo requiritur derogatio specia-
lis, quamuis eius series & dispositio fuisset nar-
rata. Rip. post Archid. & alios in c. 1. sub num.
8. de Iud.

Placuit etiam decisio coram bo. mem. Ora-

dino, in causa Abulen. parrochialis, de Burra-
cho 24. Martij 1572. exhibita per informan-
13 tes, vbi et in reg. de Iur. quæf. non toll. Domini
dixerunt requiri derogationem specialem, e-
tiam quod Papa intellexerit præiudicium.

Demum perpẽdebant additionẽ Pij V. ad
14 hanc regulam, quæ et vult requiri specialẽ de-
rogationem etiam in dispositionibus adhuc
motu proprio, & etiam ex certa scientia con-
cessis: & aduertebant quod verba additionis
non dicunt vbi sit clausula ex certa scientia, vt
sic videatur restringere regulam ad illam scien-
tiam Papæ implicitam, quæ importatur, per
clausulam ex certa scientia; sed simpliciter, &
generaliter referuntur ad impetrationes ex cer-
ta scientia factas.

Ad deducta ex aduerso videbatur Dominis
resultare responsio ex prædictis, & satis etiam
placuerunt responsiones datæ per informantes
capituli, & prædicta referuntur ad regulam ip-
sam, & eius naturam. An autem regula intret in
casu proposito quo Ius commune afficit mo-
nialibus, iuxta resolutionem aliã factam, &
possit dari de ea? Domini, reseruarunt vt de hoc
ageretur ad partes.

Paduana decimarum. Vener. 21.
Februarij. 1578.

E P I T O M E.

Citationis nullitati expressim nar-
rata in commissione, & per Pa-
pã sanata, nõ præiudicatur per
clausulam generalem subsequentem, vi-
delicet dummodo non fit ex tribus.

S V M M A E.

- 1 Nullitas citationis potest per commissionem sanari.
- 2 Narrata omnia in commissione an censeantur sanata?
- 3 Clausula commissionis dummodo non fit nullitas ex defe-
ctu Iurisdictionis, mandati, & citationis, quo pacto in-
telligatur, quando expressim vnus citationis defectus
fuit sanatus?
- 4 Relatio fieri debet ad proxima.
- 5 Exceptio concepta per verba pluralis numeri, quid ope-
retur?
- 6 Relatio non fit ad omnia, quando adest ratio diuersitatis.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita monitione ad sententiam per Iudicem
vtrique parti facta.
Et fide notarij causa, quod procurator monialium sub
die qua cadebat monitio, fuerit in Iudicio.

- Et sententia in prima instantia lata. 3
 Et quod fuerit pro parte Monialium dictum in specie
 de nullitate huiusmodi, & commissa causa nullita-
 tis, & super ea facta litis contestatio. 4
 Et commissione sanatoria nullitatum pro parte Epi-
 scopi. 5
 Et resolutione Rotæ sub die 4. Iulij 1576. quorum
 omnium in necessarijs copia detur. 6

D V B I V M.

An constet de tali nullitate ex defectu citationis,
 quæ impediatur confirmationem sententiæ in negotio
 principali pro parte Episcopi?

9. DECISIO. alioq. IV.

Resolutum fuit sententiam validam esse, quia
 nullitas ex aduerso opposita fuit per Cõ-
 missionem obtentam sanata. Nam huiusmodi
 nullitas ꝑ citationis ad sententiam potest per
 commissionem sanari. Put. Decis. 119. Die 29.
 Aprilis lib. 1. quod autem fuerit sanata, vide-
 tur clarum: quia iste defectus explicitè, & cla-
 ris verbis in dicta commissione narratur, & om-
 nia ꝑ obstacula quæ ex narratis colligi possunt,
 censentur sublata. Egid. decis. 333. quod con-
 firmatur, quia hic expresse tollitur iste defe-
 ctus, quatenus mandatur Vicario, vt non ob-
 stante prætenfa allegata nullitate, ad vltiora
 procedat.

- Nec obstat exceptio de qua in dicta com-
 missione (nempe dummodo ꝑ non sint ex de-
 fectu Iurisdictionis, mandati, & citationis) quia
 hæc exceptio non videtur referenda ad supra-
 dictum defectum explicitè iam narratum; sed
 ad alias nullitates quæ in genere exprimeban-
 tur, & quatenus petebatur mandari procedi
 non obstante dicto defectu, & quibusuis alijs
 nullitatibus. Cum enim in commissione prædi-
 cta non satis clarè exprimerentur quæ nam es-
 sent supradictæ nullitates, Signatura hoc limi-
 tauit, dummodo non essent nullitates ex defe-
 ctu Iurisdictionis, citationis, & mādati. & huc
 pertinere videntur plures iuris regulæ.
 4 In primis, quia relatio ꝑ debet fieri ad proxi-
 ma, &c. Secundo quia ista exceptio ꝑ est con-
 cepta per verba pluralis numeri, dummodo nõ
 sint, &c. ergo benè conuenit ei, vt limitet etiã
 regulam, & orationem per verba pluralis nu-
 meri positam, vt post Bart. in l. fin. ff. ad Tre-
 bell. considerat Ruin. cons. 426. num. 28. lib. 3.
 & videtur cadere hoc super illo verbo (qui-
 busuis) vt in simili considerat Ruin. con. 117.
 num. 20. lib. 1.
 6 Secundo quia relatio ꝑ non fit ad omnia,

quando adest ratio diuersitatis. Dec. in c. 2. re-
 quiris, num. 3. de appell. In casu autem nostro
 adest maxima ratio diuersitatis: nam cum ef-
 set narratus iste defectus clavis verbis, Papa
 benè intellexit quisnam ille esset, & ideò ad
 eum defectum non debet referri dicta excep-
 tio, ne ꝑ tota illa narratio clarè facta, vana &
 nugatoria reddatur contra not. per Dec. in d.
 c. 2. requiris, in 4. & 5. limit. Sed cum postea ge-
 neraliter à Papa peteretur vt sanarentur quæ-
 cumque aliæ nullitates, nec particulariter illæ
 exprimerentur, voluit eas sanare dummodo
 non esset in eis citationis defectus: quia po-
 tuisset esse defectus totalis citationis, quem
 Papa nullo modo voluisset sanare.

DE CONSVETVDINE.

Calagurritana iuris arrendandi

Veneris 7. Maij 1574.

E P I T O M E.

Consuetudo etiam contra ius dici-
 tur de iure canonico probata
 per testes deponentes de visu à
 40. annis & per verbum semper.

S V M M A E.

- 1 Consuetudo probatur per testes deponentes de visu à 40.
 annis, & per verbum semper, etiam quod esset contra
 ius. num. 2.
- 3 Consuetudo non dicitur sed præscriptio, quando agitur de
 acquirendo priuatis.
- 4 Præscriptio dicitur, & non consuetudo, etiam quod agatur
 de quærendo iure omnibus de clero.
- 5 Consuetudo interpretatiua qua dicitur?
- 6 Consuetudo interpretatiua requirit spacium 40. annorum,
 quando agitur de auferendo ius quæsitum per vnionem.
- 7 Consuetudo interpretatiua an requirat titulum?
- 8 Consuetudini interpretatiua est locus in ambiguis.
- 9 Testibus consanguineis an adhibeatur fides?
- 10 Testes tres vbi adsunt remissi arbitrio Iudicis ob opposi-
 tam consanguinitatem, is potest arbitrari eos probare.
 eoque magis vbi essent quatuor.
- 11 Testium consanguinitatis defectus suppletur ex numero.
 item ex natura rei difficilis probationis.
- 12 Sententiæ enunciatio non attenditur, si postea contrarium
 appareat per testes. & num. 13.

S V P P O S I T V M.

Stantibus dictis quatuor testium pro parte beneficia-
 torum de Fuentemajor examinatorum, & alijs pro
 parte illorum de Nauarrete, quorum breue sum-
 marium Dominis detur.

D V B I V M.

An intentio illorum de Fuentemaior sit sufficienter probata ad effectum de quo agitur?

10. DECISIO alioqui. Vnic.

IN dubio proposito Domini dicebant duas videri esse necessarias inspectiones. Prima an esset probatum, quo ad dicta testium? & in hoc fuit inclinatum pro affirmatiua: quia testes 1
† deponunt de visu à 40. annis, & per verbum semper iuxta doctri. Bart. in l. Celsus, de usu ca-
pio. & aliorum; Vnde videtur probata consue- 2
tudo, quæ dato † quod esset contra Ius; de Iure tamẽ Canonico sufficiẽter probata videtur.
3 Sed quia posset dici quod non † sumus in consuetudine, sed in præscriptione, quia agitur de acquirendo priuatis, iuxta aliàs plenè dicta in vna Caietana coram Domino Robusterio, & notata per Abb. in c. cum Ecclesia Sutrina, num. 45. de caus. poss. & proprie. & in cap. fin. num. 20. de consuetu. Rip. respon. 4. lib. 2. num. 11. aliàs secundum meam impressionem in respon. supra Cod. resp. 4. num. 11. vbi etiam 4
† quod agatur de quærendo Iure omnibus de Clero, dicitur agi de præscriptione. Vnde cum iam sit resolutum tertia Iulij de anno præterito, quod Ius commune sit contra beneficiatos de Fuentemaior, si niti volunt præscriptione, videtur quod debeant docere vel de immemorabili, vel de titulo; sed quoniam nullum titulum videntur habere de immemorabili, esset videndum an ea probetur?

Sed prædictæ obiectioni respondebant aduertendo, quod hic non de præscriptione, sed 5
magis † agitur de consuetudine interpretatiua, nempe quomodo sit intelligenda vnio de 6
istis Ecclesijs facta. In qua † consuetudine interpretatiua, licet (quia agitur de auferendo Ius quæsitum per vnionem) requiratur spatiũ 40. annorum, vt fuit resolutum in vna Burgesii. Put. decis. 12. & melius decis. 15. lib. 3. tamen 7
in ea neque † titulus, neque aliquid aliud est necessarium, sed huiusmodi obseruatiã per 40. annos tollit Ius quæsitum, & seruit pro titulo, & bona fide. Put. vbi supra.

Cum autem vnio de qua agitur non sit omnino clara, & explicita de eo de quo agimus, er- 8
go in huiusmodi † re ambigua bene est locus dictæ consuetudini interpretatiuæ. Socin. con. 145. lib. 2. Abb. in c. dilectus num. 21. de consuet.

Hinc in hac ipsa materia seruandam esse cõsuetudinem inter has Ecclesijs, videtur aptè

inferri, ex sententia bo. me. Illustrissimi Cardinalis Aldobrandini.

Secunda fuit inspectio an prædicti testes de Fuentemaior fidẽ faciant, cum omnes fuerint reseruati arbitrio propter consanguinitatem, quam habent cum prædictis beneficiatis? Et 9
in hac difficultate Domini inclinabant † etiam in affirmatiua, & pro sufficienti probatione: 10
quia, si vbi ad sunt tres † testes tantum remissi arbitrio, Iudici arbitrarium est an probent vt per Aretin. & Felin. in c. licet vniuersis de test. hic vero cum adsint quatuor, multo magis arbitrandum videtur vt probent, vt numerus suppleat defectum per vulg. Cum præsertim concurrat dictum Ioannis de Harro ex aduerso examinatus, qui ait, quod illis contradicentibus, arrendationes non fortiebantur effectum, & alij testes, saltem dum dicunt quod fiebant huiusmodi locationes de consensu omnium, coadiuuant multum hanc probationem, & videntur tollere suspicionem quod soli consanguinei hoc probent, & videntur † suppleri ex numero, item ex natura rei difficilis probationis, nempe eorum quæ fiebant in Capitulo, vt benè per informantes respondetur. Tum maxime prædicta placebant, & videbantur æqua, quia in prædictis locationibus, agitur de re quæ omnes singulariter tangit.

Ad testes de Nauarrete, vltimo loco datos respondebant, quod omnes sunt beneficiati, præter octauum, qui nec excludit quod adesset consensus maioris partis illorum de Fuentemaior, quia dicit quod prædicti beneficiati de Fuentemaior veniebant ad comedendum: & quintus testis dicit quod locationes fiebant de consensu Capituli. & discurrendo in effectu omnes prædictos testes, pauci admodum probare videtur, quia dicunt, quod nonnulli tantũ.

Ad sententias ad fauorem beneficiatorum de Nauarrete allegatas, dicebatur quod non 12
probantur iustificatæ: quia cum † assignetur causa in sententia, & hodie huiusmodi causa ex testibus probetur non esse bona, videntur potius attendendi testes, quàm enunciaciones sententiæ.

Secundo dicebant quod non est omnino clarum, quod sententiæ loquantur quando maior pars illorum de Fuentemaior contradicit, qui est casus noster. dicebant tamen quod 13
† si probaretur sententiæ prædictas debere intelligi quando omnes, vel maior pars prædictorum beneficiatorum de Fuentemaior contradicebant, & in effectu contradictio vel omniũ, vel maioris partis eorum probetur reiecta, & exclusã

exclusa per prædictas sententias, quòd tunc stã
dum magis esset sententijs, quàm supradictis
testibus, qui ab eisdem sententijs redargueren
tur de falso.

D E E L E C T I O N E.

Gerunden. Anniuerfariorum. Die

Veneris 4. Martij 1575.

E P I T O M E.

Nominatio à Beneficiatis facta cẽ
setur in vim solius statuti, quan
do ex alia facultate fieri nõ po
tuit. si autem ex alia fieri potuit, nõ item.

S V M M A E.

- 1 Nominatio si non nisi in vim alicuius statuti fieri potuit, in eius vim facta censetur. & quid si potuit fieri ex alia etiam facultate? num. 2. & 7.
- 3 Actus in dubijs & æquiuocis, censetur factus prout melius expedit facienti.
- 4 Clausula & aliàs omni meliori modo, propter illam coniunctionem (&) semper auget alios modos. vltra expressos, & non stat restrictiue pro vi staret sine illa copula (&)
- 5 Mens eorum, qui nominarunt Inspicitur.
- 6 Opinio in quo præualeat veritati?

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsupposito statuto bo. me. Bertrandi Episcopi, & no
minationibus beneficiorum, quorum summarium
detur.

D V B I V M.

An huiusmodi nominationes censentur factæ vi
gore dicti statuti Bertrandi.

II. DECISIO. alioqui. I.

- 1 **F**uit resolutum quòd si nominationes non poterant fieri nisi in vim statuti Bertrandi, non videtur dubium quòd censentur factæ in vim eiusdẽ statuti. l. 2. de acquir. possess. l. que- dam mulier, de rei vend. Si verò poterant fieri ex alia etiam facultate, puta vigore consuetudinis, vel alterius statuti, vel de Iure communi, quòd beneficiatis se non restrinxerunt.
- 2 Nam (prout bene deducitur per informantes pro beneficiatis) ab anno 1505. vsque ad annum 1521. inclusiue simpliciter, & nulla habita mentione prædicti statuti nominauerant, ab anno autem 1523. vsque ad annum 1547. inclusiue expressè dixerunt etiam iuxta alia statuta, & laudabiles consuetudines hactenus incõcussè seruatas, ab anno 1549. vsq; an. 1567. præsentarunt cum coniunctiua, & aliàs omni meliori modo, & similiter se habet duæ sequentes.

Nam (prout bene deducitur per informantes pro beneficiatis) ab anno 1505. vsque ad annum 1521. inclusiue simpliciter, & nulla habita mentione prædicti statuti nominauerant, ab anno autem 1523. vsque ad annum 1547. inclusiue expressè dixerunt etiam iuxta alia statuta, & laudabiles consuetudines hactenus incõcussè seruatas, ab anno 1549. vsq; an. 1567. præsentarunt cum coniunctiua, & aliàs omni meliori modo, & similiter se habet duæ sequentes.

Vnde ex his inferèbatur per Dominos, quòd si alia competeat facultas, beneficiatis non se restrinxerunt. In dubio enim, & in actibus æquiuocis, censendum est actus fuisse factos prout melius expedit facienti. l. 1. & 2. ff. de solut. Corn. conf. 338. num. 5. lib. 1. Abb. in c. cum super sub num. 12. vers. si sumus in dubio, vbi Felin. sub num. 10. & Dec. sub num. 12. vers. extra istos casus de off. deleg. Grat. conf. 70. nu. 18. lib. 1. cum plur. concord. Et pro non restrictione perpendebant etiam clausulam (& aliàs omni meliori modo) huiusmodi enim clausula quando ei est adiuncta copula (& aliàs) semper auget alios modos vltra expressos, & non stat restrictiue, nisi quando ponitur simpliciter, & sine copula & Achill. de claus. decis. 1. & sapè fuit dictum in causa Rom. donat. 50. coram R. P. D. Aldobrandino, & dixerunt etiam aliàs fuisse tentum in vna Oxomeñ portionis, coram d. Vestano, 20. Iunij. 1548. & passim tenet Rota.

- 5 Et addebant aliqui Domini, quòd cum sumus in interpretatione mète, & intentione beneficiatorum qui nominarunt, actus nominationis magis est referendus ad eorum intentionem, & mentem, quàm forte ad veritatem facultatis eorum: quia videmur versari in materia, in qua opinio præualeat veritati. iuxta l. is qui putat cum materia de acquir. hered. Dec. conf. 14. n. 6. & conf. 127. num. 4. quò ergo animo nominauerint: videtur iudicandum ex eorum opinione, & c. cum vt dixi, ipsi plura deduxerint, non autem id fecerint ex sola dispositione statuti Bertrandi. Si tamen ex nulla alia facultate potuerunt hoc facere: placuit quòd tunc intraret conf. Rom. 343. n. 9. & Nat. cõf. 312. num. 9. vol. 2. post Bald. quem allegant in l. si duo, de acq. hered. plura cumulat Aymo conf. 186. num. 9.
- 7 An autem alia potestas nominandi Beneficiatis competeret, & cui incumbit onus probandi extare alia statuta, vel prædictam aliam facultatem, particulariter erit videndum.

An autem alia potestas nominandi Beneficiatis competeret, & cui incumbit onus probandi extare alia statuta, vel prædictam aliam facultatem, particulariter erit videndum.

Giennen. Iuris conferendi gradus. Lunæ 7. Maij 1576.

E P I T O M E.

Administrato Collegij Giennen. potest eligere aliam personam in dignitate Ecclesiastica constitutam præter Scholasticum Giennen. ad conse-

conferendos gradus. Nec d. Scholasticus potest conferre gradus priuatiuè ad dictam personam per Administratorem electam.

S V M M A E.

- 1 Administrator Collegij Giennen. an possit ad conferendos gradus eligere aliam personam præter Scholasticum Giennen.
- 2 Alternatiua vna pars, declarat aliam.
- 3 Observantia subsecuta est admodum potens ad declarandū.

D V B I V M.

An administrator Collegij possit ad conferendos gradus eligere aliam personam in dignitate Ecclesiastica constitutam præter Scholasticum Giennen, vel potius ipse Scholasticus possit conferre gradus priuatiuè ad personam per Administratorem electam?

13. DECISIO. Alioqui. II.

Resolutum fuit administratorem Collegij Giennen. posse ꝑ ad conferendos gradus eligere aliam personam in dignitate Ecclesiastica constitutam, præter Scholasticum Giennen. nec Scholasticum posse conferre gradus priuatiuè ad personam per administratorem electam. Dubium enim quòd ex indulto poterat oriri, quia supra iam erat dictum (per Scholasticum, vel aliam personam in dignitate Ecclesiastica constitutam) inferius resoluitur, quatenus refertur & declaratur cuius debeat esse electio in ista alternatiua, nempe ipsius administratoris ibi (per administratorem pro tempore eligentem.) cum maximè regula sit: quòd ꝑ vna pars alternatiuæ declarat aliam, l. de reb. dub. Ias. in l. qui filiabus nu. 4. de lega. 1. Curt. Iun. conf. 113. num. 9.

Non obstat tex. in c. Metropolitana 69. distinct. quia bene ei respondetur per informantem, & tollitur omnis difficultas ex observantia subsecuta, quæ est ꝑ admodum potens ad declarandum ex allegato conf. Rimin. 366. n. 17. cum alijs.

DE TRANSACTIONIBVS

Viterbien. transactionis. die 15.

Januarij 1574.

EPI T O M E.

Error detectus in transactione, facit vt cesset renunciatio facta l. de his ff. de transactio.

- S V M M A E.
- 1 Error tollit l. de his ff. de transactio.
  - 2 Errans etiam in parte, dicitur non prestare consensus.
  - 3 Pactum vel transactio esse non potest sine consensu.
  - 4 Error etiam in parte tollit consensum ad huc à Iuramento.
  - 5 Anzeli opinio in l. qui Romæ s. duo fratres n. 8. ff. de verb. obligat. est equior, & verior.
  - 6 Lex de his ff. de transactio. an solum procedat in eo qui transigit, & ius habet ex testamento quòd ignorauit.
  - 7 Interesse pretendens ex testamento, potest iuari remed. l. de his ff. de transactio.
  - 8 Transactio dicitur nulla, etiam si in parte sit erratum.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd transactio de qua agitur, fuerit facta super fideicommissis Stephani & Thomæ de Cardellis.

- 1 Et quòd iam fuerit resolutum quòd Illustr. D. Helena Ursina quo ad fideicommissum Thomæ errauerit.
- 2 Et dato sine veri præiudicio quòd pars bonorum contentorum in transactione, neque minima, neque maxima fuerit subiecta fideicommissio Stephani.
- 3 Et quòd fideicommissum Stephani comprehendat personam bo. me. Lucidi.
- 4

D V B I V M.

An instantibus supradictis, possit dici Dominam Helenam in dicta transactione errasse, ita vt cesset renunciatio l. de his per eandem D. Helenam facta?

14. DECISIO. alioqui. I.

Fuit firmatū D. Helenā posse dici errasse ꝑ in transactione de qua agitur, ita vt cesset renunciatio l. de his ff. de transactio. per eandem D. Helenam facta, etiam quo ad testamentum Stephani: Ratio qua moti fuerūt Domini est, quia cum vna pars tantum sit subiecta fideicommissio, ergo in altera est error: cum fuerit dictum omnia bona esse subiecta fideicommissio.

- 1 Et prædicta resolutio probatur ex mente Ang. in l. qui Romæ s. duo fratres in 1. q. num. 8. etiā in fortioribus terminis, ff. de verb. oblig. & ibidem Alex. num. 54. Aret. col. antepen. potissimum vero in versu autē aduerte, Claud. de Saijs, num. 32. 33. cum seq. & placuit ratio, quòd cum d. Helena errauerit ꝑ etiam in parte, non fuit consensus, sine quo ꝑ pactum vel transactio esse non potest l. 1. ff. de pact. l. si diuersa C. de transac. iuncta l. si per errorem ff. de Iuris. om. Iud. reg. nihil consensui, s. fin. ff. de reg. Iuris cum plur. vulg. Et dicebant Domini, ex huiusmodi errore ꝑ etiam in parte (cum nõ aliàs esset factura D. Helena) remoueri consensus etiam à Iuramento, vt per Saijsel. d. num. 33. post

33. post Ang. & Aret. & alios alleg. & pro huiusmodi erroris cōprobatione addebant, quòd huiusmodi bona assignata D. Helenæ, tanquam subiecta, & deducta ex fidei commissis, non tãquã in simplicem causam transactionis, & tanquam nullo Iure debita D. Helenæ, sed magis pro sua legitima & trebellianica deducenda ex dictis fideicommissis, & ratione dotis & donationis propter nuptias sibi debitæ apparent assignata. Et licet Imol. ibi num. 32. in casu Ang. teneat contra eum, tamẽ illud est, quia in casu Ang. aderant explicita verba in transactione, nempe visis, & cognitis verbis testamenti, &c. quæ non sunt in casu proposito.

5 Secundo potest dici opinio † Ang. æquior & verior etiam in prædicto casu fortiori, vt ibi dem dixit Aret. & sic reprobo Imol. ibi per eum, & per Alex. sub. d. num. 54. qui Doctores in terminis quæstionis nostræ supponunt esse erratum tantum in parte.

Non obstat quòd D. Helena nõ fundet ius suum ex prædictis testamentis, sed veniat ab intestato, vel ex testamento Lucidi filij, de quo ipsa erat certa, Vnde nõ est locus l. de his que † procedit in eo, qui transegit, & Ius habet ex testamento quod ignorauit. Iuxta Socin. Iun. conf. 59. num. 7. lib. 1. & Natt. conf. 145. num. 2. quia respondebant Domini Socin. ipsum, & alios post Ias. in d. l. de his, loqui vbiicumque nullum confertur commodum vel Ius ex illo testamento ignorato, & ita Socin. declarat illud dictum. Nam imo potest † allegare remedium l. de his omnis qui præten dit interesse ex testamento, & cui aliquid confertur ex testamento, vt per prædictos Docto. & hoc ipsemet probat Alex. conf. 11. sub num. 13. vers. secundo potest responderi, ibi ne occasione ignorantia aliqua lesio interuenerit. vol. 2. & latius ibi per eum, hoc ipsum dixit Natt. sub d. nu. 2. ibi vbi nulla est dependentia ex testamento, nec inspectis verbis testamenti, potest esse magis certus de Iure suo, ergo secus in quæstione proposta vbi ius D. Helenæ hæredis D. Lucidi habet dependentiam à prædictis testamentis, & ius eius inspectis verbis testamentorum magis certum esse potest &c.

7 Errore igitur vt supra probato, & consequenter etiam defectu consensus, cessant alia ex aduerso deducta: vt etiam aliàs fuit resolutum, & quòd vbi sit erratum, & vbi verba testamenti non sint inspecta, etiam quòd in præfationibus testamenti sit inserta causa timoris litis, tã præsentis, quàm futuræ, nihilominus transactio † dicitur nulla si etiam in parte sit erratum. vltra

prædicta allegabant Ang. in conf. 94. sub num. 4. vers. in contrarium, cum seq. vbi latè bene facit ad prædicta conf. Calder. 100. aliàs primum de transact. quòd error vitiet transactionem, &c. per vulgar.

Viterbien. transactionis, Lunæ 1.

Februarij 1574.

E P I T O M E.

Testamentum siue nuncupatiuum, siue in scriptis debet esse cognitum, vt renunciatio transactione super eo facta teneat.

S V M M A E.

- 1 Dispositio l. de his ff. de transactio. locum habet in testamento nuncupatiuo.
- 2 Testamenti cognitionem habere per oculum intellectus, factis est in casu l. de his ff. de transactio ex communi.
- 3 Ratio l. de his ff. de transactio. quæ est?
- 4 Testamentum etiam nuncupatiuum ne dum in scriptis debet esse cognitum, vt renunciatio ei facta valeat.
- 5 Remedium l. de his ff. de transactio. an non nisi ei competat, cuius actio, vel ius fundatur in testamento?

D V B I V M.

An in casu de quo agitur habeat locum dispositio l. de his ff. de transactio?

15. DECISIO. alioqui. II.

Fuit resolutum per Dominos in casu de quo agitur dispositionem l. de his ff. de transact. locum habere, & in specie eam † procedere in testamento nuncupatiuo. & hoc dixerunt Domini apertè inferri ex communi conclusione Docto. in §. duo fratres de verb. oblig. Romæ super 4. q. princip. Bar. quæ habet quòd satis est † habere cognitionem testamenti per oculum intellectus in casu l. de his & l. 1. quemadmodum testam. aper. quam conclusionem ibi post Aret. qui testatur de communi, multi recentiores pariter testantur communem, & in specie Socin. Iun. sub num. 117. quæ conclusio maxime fundata est in illa ratione, quia aliàs l. de his nõ procederet vbi testamentum non esset in scriptura redactum, quòd nõ potest exemplificari nisi in testamento nuncupatiuo, vt ibi per Ias. quòd videbatur absurdum secundum eos.

Ex qua communi conclusione dixerunt Domini resultare resolutionem præsentis dubij.]

Prædi-

Prædictam autem communem conclusionem firmavit Bart. ibi in 4. quæst. principali, n. 17. vers. nec obstat, & eam sequuntur Ang. ibi in 1. quæstione Castren. Alex. num. 54. & Aret. qui sub nu. 27. ante fin. numeri vers. extraglos. ut dixi, testatur de communi. Idem Bart. post glos. in d. l. de his in vlt. q. & ibi Ang. Fulg. in fin. & Castren. post Alber. n. 6. reprobata opin. Iac. de Rauen. Idem tenet Castren. in l. non est ferendus, inducendo ut per eum, de trã fact. Idem simpliciter tenet Alex. conf. 11. Viso, & ut oportet considerato, 2. vol. col. 5. & in conf. 76. ponderatis his col. 5. vol. 3. refert & sequitur Ias. in d. §. duo fratres sub nu. 59. qui in specie de testamento nuncupatio ex prædicta conclusione habet mentionem, & alij penè omnes, addidi decis. Pedemont. 112. num. 13. vbi tenet d. l. de his procedere in testamento nuncupatio, & refert quòd Ias. in d. l. de his n. 19. qui prima facie videtur contrarius, Idem tenet in effectu, sequens opin. Bart. Alber. & Fulg. nempe quòd in testamento sine scriptis habeat locum d. l. de his, dummodo saltem in mente transigens habuerit notitiam testamenti. quòd (ut dixi, non potest verificari nisi in testamento per nūcupationem, qui Ias. certè est mendosus. Nam Bart. Alber. & Fulg. alleg. ab eo pro negatiua, tenent contrarium. ut benè etiam aduertunt informantes Illustr. D. Helenæ, & habetur in d. decis. Pedem. 7010.

Placuit etiam Dominis ratio ꝑ dictæ l. de his communiter allegata, nempe fauorem vltimarum voluntatum, & ut eæ effectum habeant. de qua in d. l. 1. & in d. l. de his, per Natt. conf. 145. per Alex. conf. 11. col. 5. vol. 3. vigere pariter in ipso testamento nuncupatio. Nec Alciat. ex aduerso allegatus ait contrariam esse communem. Imò si rectè perpendatur, in hoc ipso non dissentit in effectu à prædicta communi in d. §. duo fratres, nam sub nu. 22. testatur Doctores cæteros sequi Bart. in hoc, quòd sufficiat inspectio oculi intellectus in casu d. l. de his, ergo sequitur illatio supradicta. & licet etiam referat communi calculo receptum esse in testamento nuncupatio non esse necessariam illam inspectionem de qua in d. l. de his, & in d. l. 1. quia illud edictum Prætoris loquitur in testamento in scriptis, iuxta originale naturam illius edicti: tamen idem Alciat. subdit quòd ꝑ quæcumque illud testamentum sit scilicet, vel nūcupatiuum, vel in scriptis debet esse cognitum ut renunciatio valeat. quòd testamentum in quæstione proposita iam probatum est per Illustr. D. Helenam non fuisse cognitum, Imò iã

resolutum est in eo esse manifestè erratum; & confert Paul. Leon. sub num. 412. & 413. cum seq. in d. l. de his.

Quatenus ex aduerso allegatur remedium ꝑ l. de his non competere nisi ei cuius actio, vel Ius fundatur in testamento, ex tunc allegatis, potissimum ex conf. 11. Alex. vol. 2. hoc Domini iam respuerunt in præcedenti positione huius causæ, perpendendo ex aduerso allegata retorqueri cõtra informãtes pro Dominis de Cordellis, plenius etiã respondendo ut in eadè resolutione, & se remiserunt ad ibi dicta, & perstiterunt in resolutis. & licet aliqui ex recentioribus in d. §. duo fratres circa eandem 4. q. Bart. qui pariter prædictam esse communem referunt, contrarium videantur sentire circa intellectum verbi inspectis, de quo in d. l. de his: tamen iidem non negant prædictam l. de his habere pariter locum in testamento nuncupatio. Nam imò dicunt habere locum tam in testamento redacto in scriptura, quo casu verbum inspectis stabit propriè, & verificabitur in oculo corporis, quàm etiam in testamento sine scriptura, quo casu prædictum verbum verificabitur in oculo intellectus, & intelligentia mentali.

DE PROCURATORIBVS.

Burgen. beneficij de Tuesta. Vener. 18. Junij 1574.

EPITOME.

Regestrum parte opponente, nõ cõsignat Rota nõ procuratori, dato quòd ostēdat litteras principalis: parte autem non opponente: nõ item. sed cum promissione de rato.

S V M M A.

Notarius Rota, an & quando tenetur tradere regestrum non procuratori, ostendenti tamen litteras principalis ut causam defendat?

D V B I V M.

An cõparenti pro beneficiis & capitulo de Tuesta, cum eorum literis, habentibus quòd causam defenderet, debeat causa notarius dare regestrum, cum eius promissione de rato?

16. DECISIO. alioqui I.

Resolutum est per Dominos, quòd (licet cõparentis pro beneficiis iam dictis,

C & ca-

& capitulo de Tuesta, asserat sibi fuisse transmissum mandatū (de quo nō apparet) & ostendat litteras prædictorum, continentēs: vt pro eis vellet causam in Curia defendere) Notarius † (parte opponente) non det ei dictum registerum, nisi docto de sufficienti mandato;

Parte autem non opponente, quod ei illud tradat, cum præuia tamen promissione de rato.

Ariminen. Legati. 400. Lunę 19.

Martij 1576.

E P I T O M E.

Procuratorem substituens, si non restrinxit se ad vnum ex suis inualidis mandatis, substituti gesta ad fauorem principalis valent, quamuis is ea gesserit vigore dicti Inualidi mandati.

S V M M A E.

- 1 Ratificatio principalis inducitur ex aliqua cōparitione per eum facta post assertum procuratorem.
- 2 Procuratoris substituti gesta, quando valeant ad fauorem principalis dato quod is ea fecerit enunciando inualidum principalis mandatum?
- 3 Veritas attendenda est, reiecta erronea enunciatione.
- 4 Litis sustentatio an inducat ratificationem?
- 5 Mandati defectum si principalis non opponit procuratori ex aduerso, sicut tacite potuit illum approbare procedendo ad vltiora: Ita postea poterit expressim renuñciare dicta oppositioni concernenti proprium fauorē.

D V B I V M.

An substitutio procuratoris facta per Galeottum procuratorem illorum de Monticulis, sit inualida, quia si idem Galeottus tunc restrinxerit se ad aliud mandatū in alia causa ei per Monticulos factum?

17. DECISIO. alioqui. II.

Domini dixerunt die Veneris 16. Martij 1576. quod (ex quo agebatur super inualiditate mandati, ex eo quia quidam Galeottus procurator à Monticulis aliàs constitutus, se restrinxerat ad quoddam mandatū ad aliā causam factā) videretur an post restrictionem pro Monticulis allegatam, adsit aliquis actus † principalis, ex quo possit induci ratificatio.

Itaque hodie 19. præsentis mensis super eisdem, dicti Domini voluerunt quod si Galeottus quando substituit Zābellottum & Ca-

ballum, non se † restrinxit ad suum inualidum mandatū, licet postea Caballus vnus ex substitutis Galeotti ineptē, & erroneē habuerit relationem ad inualidum mandatū Galeotti, hoc non esse attendendum, nec curandum, cū sit enunciatio quę repugnat veritati ipsius actus substituendi, & substitutioni ipsi, cū præsertim in substitutione prædicta ipse Galeottus aperte dixerit: q̄ vt procurator ipsorū de Monticulis in causa quam habent contra Bonamicum ea faciebat, non aliās referendo, vel se restringendo ad suum inualidum mandatū.

Habita igitur ista † veritate, non est curandum de hac erronea enunciatione substituti, cum maxime iste Caballus qui ralia enunciauit, nō sit ille qui obtinuerat sententiam de cuius confirmatione agimus; sed fuit alter substitutus, nempe Zābellottus, de cuius nulla restrictione constat, sed magis quod est substitutus à Galeotto. vt procuratore Monticulorum cōtra Bonamicum, quod in specie satis est, stante resolutione vltimo facta, quod constat de tacito mandato in hac causa ipsius Galeotti, per ratificationem ipsorū de Monticulis, per actus in alia positione ponderatos: & potissimum quia sustinuerunt † proprijs sumptibus hand item in duabus instantijs.

Nec etiā obstat Turturini substitutio, quia in illa nulla est restrictio, & pariter est facta à Galeotto vt procuratore cōtra Bonamicum, vt cōstant verba substitutionis. Quod Bonamicus opposuerit defectum mandati, & semper vocauerit procuratorem assertum, non videtur obstarē: quia Bonamicus † sicut tacite ad vltiora procedendo, absque dicta oppositione, potuit approbare; ita & nūc debet posse expresse renuñciare prædictæ oppositioni, quæ concernit merum suum fauorem, vt liquet.

Colimbrien. Casalis. Veneris 1.

Martij 1577.

E P I T O M E.

Mandatū ex pluribus coniecturis præsumitur.

S V M M A E.

- 1 Procurator quibus ex coniecturis quis præsumatur?
- 2 Præsumendum non est quem velle 20. scuta in litem erogare, pluresq. actus & instantias in causa facere, cum non sit procurator.

P R A E-

PRÆSUPPOSITA.

Præsuppositis duabus sententijs latis in partibus, ad fauorem q. Christophori; Præceptoris S. Io. de Oliueria, contra Lupum, & litifconfortes. 1
 Et quod in tertia Instantia dicti succubentes obtinuerint causam in Rota committi, & plures procuratores constituerint, ac præsertim de Mense Martij 1564. quemdam Martinum Fernandez, qui simul cum Emanuele ad annum vsque 1566. vti procuratores prædictorum semper comparuit. 2
 Item quod postea solus Emanuel vti procurator dictorum litis consortium comparuerit in iudicio, præsertim de Mense Octobris 1565. se protestando in causa non procedi, attento quod regestrum erat in manibus Aduocati ad effectum scribendi in iure prout fol. 365. & sæpius ad alios actus citauerit; videlicet ad videndum examinari testes super obitu dicti Christophori ad effectum obtinendi sententiã absolutoriam fol. 392. ad videndum reiterari omnes terminos, &c. ad concludendum, & ad sententiã fol. 404. & sibi deferri Iuramentum in supplementum probationis positionum & articulorum, &c. prout fol. 405. & 423. & dicto obitu probato, seruauerit omnes alios terminos substantiales per officium contradictarum fol. 408. 3
 Item quod idem Emanuel vti procurator dictorum Lupi & Litifconfortium, accusauerit sæpius contumaciam aduersarij non dicentis contra commissionem fol. 410. seruaueritq. terminum ad libellandum fol. 411. omnesq; alios terminos seruari solitos, & tandem obtinuerit sententiam pro eius principalibus vt in fol. 425. cum seq. 4
 Item supposito quod Magnus Magister d. Religionis (certificatus de dicta lite, & obitu Christophori) miserit procuratorem ad hanc causam defendendam, qui in productione quorundam Iuriũ pro reuocatione dictæ sententiæ per Emanuelem obtentæ, citari fecerit d. Emanuelem ad dicendum contra, & Emanuel dixerit generalia contra, & postea concordauerit cum procuratore Præceptoris suffecti in locum dicti Christophori, in personã R. P. D. Seraphini pro Iudice fol. 492. qui tandẽ dictas duas sententias confirmauit, expensas taxauit, & executoriales relaxauit, quæ de Mense Augusti 1575. fuerunt personaliter intimatæ Isabellæ Vxori dicti Lupi. 5
 Item quod dictus Emanuel sæpius habuerit huius causæ regestrum in manibus, & se subscripserit in actis notarij, atque ei in tribus vicibus soluerit viginti scuta ad bonum computum pro d. Regestro. 6
 Item quod procurator dicti Christophori, & successoris de causæ huius meritis valde informatus, obierit: & in actis non appareat de aliquo mandato in personam dicti Emanuelis. 7

D V B I V M.

An ex prædictis resultare dicatur sufficiens præsumptio mandati in personam dicti Emanuelis, ad validandum acta de quibus agitur?

18. DECISIO. alioqui. III.

Visum est Dominis deducta in præsuppositis sufficere t̄ ad præsumendum manda-

tum ad effectum de quo in dubio.

2 Ridiculum enim t̄ credebant Domini, vnginti penè aureos fuisse expensos, & multos actus & instantias factas esse frustra, & sine effectu ab eo: qui non esset procurator. vt in simili Domini Dixerunt fuisse decisum in Vna Bruonien. de Ponticulo, coram R. P. D. Robusterio, & in pluribus alijs causis.

H I S Q V A E V I M E -
tus. caus. fiunt.

Valentina nullitatis susceptionis Ordinis subdiaconatus. Veneris 15. Ianuarij 1574.

E P I T O M E.

Ordinatus per vim conditionalem in subdiaconatu, si prius habebat vxorem, non tenetur continere. si non habebat, tenetur.

S V M M A E.

- 1 Coactio est duplex, absoluta, & conditionalis, & vtraque declaratur.
- 2 Coactione in absoluta nulla est voluntas, & quid in conditionalis? & num. 5.
- 3 Character non imprimitur in absoluta coactione.
- 4 Baptismus non confertur in absoluta coactione.
- 5 Coactione in conditionalis character imprimitur, & n. 14.
- 6 Voluntas coacta voluntas est saltem indirecte & num. 20.
- 7 Votum continentie dicitur annexum sacro ordini, & illum suscipiens, dicitur se ad id inseparabiliter obligare. & numer. 23.
- 8 Ordinatus per vim conditionalem, si prius habebat vxorẽ, non tenetur continere; si non habebat secus. & num. 9. & 13.
- 10 Opinionem quam Doctor postremo loco refert, sequi videtur, & num. seq.
- 12 Sotus hic arguitur de contrarietate.
- 15 Baptizatis per vim causatiuam, imprimitur character, & coguntur seruare totam religionem.
- 16 Inuitis grauius est seruare totam religionem, quàm serua-re solam continentiam.
- 17 Ordo, & baptisimus non requirunt actum in suscipiente, & sufficit in vtroque non resistentia, num. 18. & voluntas etiam coacta vt hic num. 19.
- 21 Consentiens in ordine, consentit pariter in ijs quæ sunt ordi-ni annexa.
- 22 Castitas est res voti, non præcepti.
- 24 Continentia debet esse voluntaria.
- 25 Castitas an sit annexa ordini sacro? & num. 26.
- 27 Ordinis natura qua sit?
- 28 Accessorium non debet requirere plusquam principale.
- 29 Votum metu extortum an obliget?

- 30 Iuramentum quamvis metu extortum ligat, nisi superior absoluat.
 31 Baptismus an sit tam propriè votum, quam professio religionis?
 32 Ordo regulatur iisdem terminis, quibus baptismus circa metum.
 33 Iurisdictio pronunciandi in causa illius, qui coactè fecit votum continentie, quo pacto, & apud quem esse dicatur?
 34 Dispensatio à Papa quando tutius obtineatur?

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quod D. Franciscus Iter per vim & metum qui cadere poterat in constantè virum, promotus fuerit ad ordinem subdiaconatus. 1
 Et quod ante, & post reclamauerit. 2

D V B I V M.

An prædictus D. Franciscus teneatur ad illius, & continentie obseruationem, ita vt vxorem ducere non possit, alio sibi impedimento non obstante? Et an constet de sufficienti Iurisdictione, stante commissione cuius copia datur?

19. DECISIO. Alioqui I.

1 D Omini ex mente Doctõrum in hac materia distinguebant duplicem ꝛ coactionẽ, absolutam, vt in eo qui ui tenetur: & conditionalem, vt in eo qui vt euadat cruciatus, vel mortem, consentit se ordinari, de quibus est tex. vbi omnes in c. maiores §. item queritur de baptif. quam aliqui ex Dominis vocabant vim præcisam, & vim causatiuam. & licet in coactione ꝛ absoluta nulla sit voluntas tamen in coactione conditionali adest voluntas, saltem indirecta, de qua August. voluit facere, quia voluit viuere 15. q. 1. c. merito & in vi ꝛ absoluta dixerunt characterem non imprimi, sicuti nec ꝛ in hoc casu confertur baptismus c. maiores de bapt. c. presbyteros 50. distinct. c. sacri de his que vi metusve causa fiunt. In ꝛ coactione autem conditionali dixerunt characterem imprimi, arg. c. de Iudeis 45. distinct. & c. vbi ista 84. distinct. c. quod quidam 1. q. 1. & quia ꝛ voluntas coacta, voluntas est saltem indirectè d. c. merito 15. q. 1. Cum autem in quæstione proposita sumus in coactione conditionali, & consequenter character secundum omnes sit impressus, dubium est, an per talem vim ordinatus continere teneatur, stante quod votum ꝛ continentie dicitur annexum sacro ordini c. diaconus 28. distinct. c. cum in præterito 83. distinct.

Et in hac quæstione, duæ extare videntur opiniones, & prima que videbatur magis communis, quod aut taliter ꝛ ordinatus prius habebat vxorem, & non tenetur continere, aut ꝛ nõ

habebat, & hoc casu teneretur continere. & hæc primam opinionem tenuerunt Goffred. in sum. de æta. & qual. col. 4. num. 11. vers. circa hanc distinctionem, Ostien. in sum. eodem tit. nu. 5. Diu. Anto. in sum. in 3. part. tit. 14. c. 16. §. 18. prope fin. vers. de sic coacto ad ordinem, sum. Syluestri, in verb. ordo 4. sub num. 1. vers. & secundo. sum. Tab. in verb. ordo 2. num. 17. sum. Pisan. cum supplem. in verb. ordinatus primo vers. vtrum coactè ordinatus. Archid. in c. de Iudæis in fin. 45. distinct. Ant. de Butr. in c. maiores §. fin. nu. 7. dū vltimo ꝛ loco refert opin. Goffr. Illam videtur sequi Card. ibi vers. quero si quis conditionaliter, licet videatur probare opin. glos. tamen dicit quod opinio Goffre. est honestior, & idem Card. in Clem. generale §. fin. num. 14. vers. decimo quero, de æta. & qua. tenet indistincte quod ordinatus per vim causatiuam teneatur continere. Henr. Boh. in d. c. maiores num. 5. vbi benè declarat opinionem Ioan. & dum vlt. loco ꝛ refert opinionem Goffre. & Raymund. & sic eos videtur sequi Abb. ibidem in §. Item queritur num. 7. tenet hanc opin. & subijcit quod ista est communis opin. contra Ioan. Sum. confess. de æta. & qual. q. 50. & 51. videtur tenere hanc opinionem.

In hac tamen autoritate Domini habebat aliquam difficultatem, ob vltima verba glosæ, quam refert. Præpos. in c. 1. 74. dist. col. 3. vers. an autem talis compulsus, qui licet videatur mihi quod sequatur eandem opin. benè verum est quod ipse etiam vt Sum. confess. recitat vltimo loco vltima verba glosæ. Sot. etiam videtur sibi ꝛ contrarius, nam in tract. de Iust. & Iur. lib. 7. q. 2. art. 5. prope fin. vers. qua propter, dicit: quapropter etiam si quis cõsensu extorto per metum cadentem in constantem virum, sacris initietur, voto etiam castitatis tenetur secundum dexteriores opin. vt benè ait Syluester atque id probatur argumento sumpto ex c. de Iudæis distinct. 45. vbi baptizati per vim causatiuam, coguntur seruare religionem Christianam, & tamen illis qui renuunt, grauius est ad solam Christianam religionem obligari, quam ad solum castitatis votum; hæc Sotus ibi.

Contrariam opinionem quod imo non teneatur continere, tenent post Io. Guil. Raym. Sum. Angel. relata à Nauarr. de quo infra post Ros. per prædictos alleg. Calder. in alleg. conf. 1. qui cler. vel voue. glos. in c. maiores §. item queritur de bapt. & in c. vbi ista 74. dist. Turrecrem. autem in c. 1. num. 2. 74. distinct. videtur sequi hæc partem, cum vltimo loco referat hanc opin. Gemin. in c. vbi ista, videtur tenere hanc

hanc partem, quia ultimo loco refert eand. opin. Nauar. in Enchirid. fol. 330. qui tamē ibi non videtur tractare materiam principaliter. Sot. de Iust. & Iur. lib. 7. q. 2. ar. 1. col. 4. qui nō tractat nisi de uoto separato à susceptione ordinis, sed super quarto tom. 2. cart. 23. bene tenet hanc opinionem, & eam defendit.

- 13 Quo igitur ad authoritates, plures † tenent quod obligatus sit cōtinere. Quo ad rationes, res est visa multum difficilis, tamen magis inclinabant Domini pro cōmuni prædicta, quod teneatur continere, præsertim ante cōtractum matrimonium, ea ratione, quia omnes Doctor.
- 14 conueniunt quod ordinatis † per coactionem conditionalem, seu per vim, imprimatur character. sicuti baptizatis † per vim causatiuam imprimatur etiam character. Vnde quemadmodū per vim causatiuam baptizatus cogitur seruare totam religionem, c. de Iudæis 45. dist. quod
- 16 tamen inuitis † grauius est, quā seruare solam continentiam, vt dicit Sot. in loco citato pro communi, Idem dicendum est in ordine, cum
- 17 † neutrum ex ijs sacramentis requirat actum in suscipiente, vt per Sot. in loco proxime cita
- 18 to, & in vtroque sufficit † non resistētia, vt per Doctores in. c. maiores §. fi. de bapt. & in vtrō-
- 19 que sufficit † voluntas etiam coacta, quia est
- 20 † voluntas, cum quis ita velit, quia vult potius viuere, vt dicit, Diuus Aug. in d. c. merito 15. q.
- 21 1. cum igitur consentiat † in ordine; consentit etiam in ijs quæ sunt ordini annexa.

In contrarium assignantur plures rationes, quas refert Sum. cōfess. d. q. 50. & alij Doctor.

22 supra citati. Prima quod castitas † est res voti, non præcepti, vt per Ambros. in c. integritas. 32. q. 1. sed respondebant aliqui ex Dominis verum esse assumptum, sed vt dicit glos. in c. nullum 27. dist. Ecclesia adiecit rei suæ hoc onus,

23 & potuit facere. Vnde qui † suscipit ordinem taliter quod imprimatur character, suscipit cū illa qualitate quam Ecclesia Sancta voluit esse annexam illi ordini inseparabiliter, nisi ipsa dispenset. Secunda, quia continentia † debet esse voluntaria, per c. perlatū de his quæ vi metusve caus. fi. c. ad aures de eta. & qual. c. ante triennium 31. distinct. c. præsens clericus 20. q. 3. Sed ad hanc dicebāt alij ex mēte doctorū prædictorū, quod est voluntaria, quia magis vult hoc quā illud, voluntas enim coacta voluntas est d. c. merito. Tertia, quia castitas † nō est annexa ordini sacro, sed ordinatus ex cōstitutione Ecclesiæ tenetur seruare castitatē. Respondebant quod imo Castitas † est annexa ordini sacro, licet non sit de substantia ordinis fa-

cri, vt declarat Diuus Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. & benè etiam declarat, & defendit Turrecrem. in c. diaconus 27. distinct. quæ ratio aliquos Dominos multum mouere visa est, quia cum Ecclesia Sancta adunxerit huiusmodi votum ordini sacro, prædictum votum debet regulari secundum terminos ordinis cui fuit adiectum, l. grege ff. de lega. 1. l. peculium de leg. 2. Bart. in leg. si conuenerit §. Si nuda. ff. de pignor. actio. Bald. in l. etiam C. de Iur. dot. Sicut igitur de natura † ordinis est quod ad hoc vt imprimatur illius character, sufficit voluntas etiam coacta: eadem & voluntas debet sufficere ad continentiam, quæ dependet ab ordine; alioquin plus † requiretur in accessorio, quā in principali. Et quamuis secundū opin. glos. in c. Abbas, de his quæ vi & c. votum † metu extortum non obliget, quia non valet ipso Iure: quā sequitur ibi Egid. Ant. de Burr. & alij, tamen ibidē Card. col. 3. vers. quartus casus, dicit quod hæc opinio Iure non probatur, & eam etiam licet sub nomine Abbatis, sequitur Syluestr. in vers. metus num. 8. & militare videntur in voto eadem rationes quæ militant in Iuramento, quod † quamuis sit metu extortum, ligat, nisi superior absoluat. quas rationes refert Turrecrem. in c. 1. num. 4. cum seq. 15. q. 6. & in omnem euentum hoc posset procedere fortasse in voto separato ab ordine, sed in voto iuncto cum ordine, aliter videtur dicendum. Nec videtur bona responsio applicari ad particulare de baptismo, nam quidam tenent quod in baptismo totus homo renouatur, quæ ad propositum nihil facere videtur. Sot. respondet quod baptismus † non est tā proprie votum, quā professio religionis, quæ non requirit alium consensum quam Ecclesia, quæ ratio non videtur omnino concludens, quia sicut in baptismo requiritur non resistētia, ita etiam

32 in ordine; & cum ordo † reguletur ijsdem terminis in hac materia sicut baptismus, idē erit de voto illi ordini annexo; hæc opinio ante cōtractum matrimonium prouidet magis salutaris animæ, & magis conueniens est honestati ordinis sacri.

33 Quo ad iurisdictionem distinguebant Domini, quia si dubitatur an adsit Iurisdicctio † pronunciandi teneri vel non teneri ad continentiam, & adest proculdubio Iurisdicctio, sed si tenemus quod de Iure sit obligatus ita ordinatus continere, non adest Iurisdicctio pronunciandi eum non teneri; sed hoc casu indiget dispensatione, vel saltem commutatione.

Ideo, Domini magis securum esse existimabant

bant quòd iste Franciscus impetraret dispensationem † omnino à Papa, & dicebant quòd huiusmodi merus prestat iustam causam illam concedendi, vt dicit Nauar. in loco alleg. vt sic eligeret magis tutam viam.

Valentina nullitatis susceptionis Ordinis subdiaconatus. Luna 22.

Martij 1574.

E P I T O M E.

Ordinatus ad subdiaconatum per vim & metum, non tenetur continere.

S V M M A E.

- 1 Ordinatus ad subdiaconatum per vim & metum, an debeat continere? & num. 3.
- 2 Ordinatus coactè recipit characterem.
- 4 Actus omnis in quo requiritur voluntas non solum simplex, sed ita qualificata vt sit libera & spontanea, si fiat coactè, non valet.
- 5 Matrimonium metu contractum, est ipso iure nullum.
- 6 Electio metu facta, est nulla.
- 7 Dos metu constituta, est nulla.
- 8 Continentia sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione, & est voti, non præcepti.
- 9 Puer si promoueatur, qui non sit doli capax, sicut non potest se obligare expressim ad votum, ita nec etiã tacite.
- 10 Subdiacono promotus antequam esset doli capax, vel per vim & metum, datur libera facultas contrahendi matrimonium.
- 11 Metus sicut vitiat & annullat votum expressum, ita & tacitum. & num. 13.
- 12 Metus vitiat spiritualia, quæ pro substantia requirunt plenam libertatem.
- 14 Ordinem spontè suscipiens, dicitur obligatus ex voluntate.
- 15 Votum omne metu emissum, est ipso iure nullum.
- 16 Continentia non est de substantia & essentia ordinis subdiaconatus, sed accidentaria ex statuto Ecclesiæ.
- 17 Subdiacono olim licebat contrahere matrimonium. hodie non item. & num. 19.
- 18 Subdiaconus per metum Ordinatus, est verus subdiaconus.
- 20 Ordo omnis sacer habet annexam continentiam.
- 21 Subdiaconatus est ordo sacer.
- 22 Accessorium sequitur naturã sui principalis, limita prout numer. 26.
- 23 Baptizatus metu, cogitur viuere prout baptizatus.
- 24 Votum requiritur voluntatem liberam, saltè à iusto metu.
- 25 Annexa quando eodem modo iudicantur?
- 27 Stylus & interpretatio Cancellariæ attenditur, stante doctorum varietate aliquo in articulo.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd Dominus Franciscus Iter per vim

& metum qui cadere poterant in constantè virum, promotus fuit ad ordinem subdiaconatus. 1
Et quòd ante, & post reclamauerit. 2

D V B I V M.

An prædictus Franciscus teneatur ad illius voti, & continentia obseruationem, ita vt vxorem ducere non possit alio sibi Impedimento non obstante?

20. DECISIO. alioqui. II.

IN quæstione proposita, Domini (his quæ in alia positione plenè deducta fuere inhærendo) dicebant Doctores in hac materia admodum variè locutos fuisse, & idèd si auctoritatibus certandum sit, res magnam difficultatem habere videtur. Licet enim per informantes plures referantur pro negatiua, vt ex serie per eosdem informantes relata videri potest; tamen dicebant Domini, rem non omnino ita se habere, nam multi pro ea allegati nil firmare videntur, & in specie Turrecremat. distinct. 74. in princ. & aliqui alij, vt facilè ex eisdè videri potest. Imò Syluestrina pro hac eadem negatiua ab eisdem allegata, contrarium tenere videtur in verb. Ordo 4. num. 1. in casu de quo agitur, nempe vbi sic ordinatus nō habet vxorem, prout etiam tenere videtur Alberic. in verb. ordinatus 1. vers. vtrum coactè ordinatus, pariter pro negatiua allegatus, & vltra plures relatos cumulatè in prædicta prima positione, Domini pro eadem affirmatiua addebant Petr. de Rauen. in compend. Iur. cano. de Baptis. qui attestatur de communi, quòd † taliter ordinatus debeat continere. licet ipse contrarium sentiat. pro eadem affirmatiua allegabatur Summ. Asten. de Sac. ordin. tit. 2. §. circa quartum, videlicet circa effectum Sacramenti, vers. Sed numquid teneatur continere, dicit vt Præpos. & vt Summ. confess. vt ibi dicitur in fin. Secundum vero Rodericum, prima solutio est potior & benignior, & idèd tenenda.

Et licet allegaretur Bonifa. de Vital. in Cle. fin. §. fi. num. 30. & 31. de ara. & qual. qui refert vltimo loco glos. in c. verum dist. 14. quæ tamen non videtur facere ad propositum, quòd qui recipit Sacramentum coactè, non tenetur continere; tamen illud dictū non placuit, quia assignat rationem, quia † talis coactè ordinatus non recipit characterem, quæ est falsa, vt supra in alia positione est conclusum, & videtur tritū in hac materia ex doctor. plenè alias allegat. ex quibus credebāt Domini quòd difficile sit ex auctoritatibus hanc ipsam rem definire

finire aliàs quàm in alia positione est dictum. & ideo hac via omiffa, ad rationes deuenire melius esse existimarunt.

- Quibus accurate, & maturè hinc inde deductis, & consideratis multis alijs, & tum in presenti, tum in alia positione deductis posthabitis, & reiectis: æquior visa est Dominis & iustior opinio negatiua, nempe quòd Franciscus in casu proposito non teneatur continere.
- 3 Primo ex ratione irrefragabili, scilicet quòd
- 4 omnis actus in quo requiritur voluntas non solum simplex, sed ita qualificata, vt sit libera & spontanea, si fiat coactè, siue per voluntatem coactam, non valet, iuxta textum, iuncta glos. solen. & recepta c. notificasti. 32. q. 5. in verb. licentiam, quam inter alios commendat Panor. in c. cum locum sub num. 6. de spons. Confirmatur,
- 5 quia videmus quòd matrimonium si metu contractum est ipso iure nullum. c. significauit de eo qui dux. in matr. & tenet glos. pen. communiter recepta in c. veniens de spons. & plenius in cap. Abbas in glos. vnic. ante med. de his
- 6 quæ vi, &c. quia etiam si electio metu facta est nulla. c. vbi periculum s. cæterum de elect. lib. 6. prout & dos si metu constituta. l. si mulier. §. si dos ff. quod met. caus. vt declarat Panorm. in d. c. Abbas num. 8.
- 7 Continètia si autem sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione, & est voti, non præcepti, quia continentia suaderi potest, sed non præcipi nolenti, c. integritas 32. q. 1. ergo &c.
- 8 Secundo ex ratione quæ multum placuit Dominis, arguendo de voto expresso, ad hoc votum annexum, vt per Innoc. in c. vel non est cõpos sub nu. primo de tempo. ordi. vbi si puer
- 9 si promoueatur, qui non sit doli capax, sicut nõ potest se obligare expresse ad votum, ita nec etiam tacitè: & propterea non tenetur continere. quem ibi sequitur Hostien. & benè etiam Aegid. ad idem etiam Abb. c. vnico num. 3. de cler. per salt. prom. & Ancar. in d. Clem. fin. in fin. de ata. & qual. videtur sequi Inno. & Imol. expresse in d. Clem. fin. n. 9. dicens quòd veritas est ista. Idem etiam videtur tenere Sum. Asten. de ata. & qual. Huc etiam videtur pertinere declaratoria data à Cancellaria de consilio Card. Alex. vt refert Hier. Paul. præct. Cancell. siue in prouinciali vt vocant, cart. mibi 54. vers. & pro accipiente ordinem sacrum, antequam esset doli capax, & cart. 55. vers. pro eo autem qui inuitus, què refert etiam Couarru. in epit. 2. part. cap. 6. s. 3. sub num. 1. nempe, da-
- 10 tam si fuisse liberam facultatem contrahendi

matrimonium cuidam Subdiacono, promotò antequam esset doli capax, vel per vim & metum. Sicut igitur metus si vitiat & annullat votum expressum: ita debet annullare votum hoc tacitè annexum per supradicta.

Et licet Cardin. in cap. Abb. col. 3. vers. quartus casus de his quæ vi &c. videatur tenere quòd metus non vitiat votum: tamen ceteri Docto. ibi sequuntur d. glos. quàm communiter etiam approbati dixit Io. de Sylu. in tract. de benef. part. 3. quæst. 32. sub num. 3. Bero. pulchrè (qui rationem reddit) in c. in præsentia n. 121. de probat. spiritualia enim non sunt præcepta ab initio ipso contentiosa, sed merè voluntaria, voluntarium enim militem elegit Deus. Metus igitur vitiat spiritualia, quæ pro substantia requirunt plenam libertatem, Ideo deficiente prædicta libertate, & sic substantia, deficit actus. quam opin. etiam sequitur, & tenetur Garfia, de vlt. fin. num. 418. & 466. Brunell. de spons. & matr. concl. 18. num. 8.

Cum igitur ex supradictis votum expressum vitietur à metu, eadem ratione visum fessit Dominis viciari & hoc votum tacitum sibi annexum. quòd ipsum videntur sentire Gemina. & Turrecrem. in c. nullum. 28. dist. dum dicunt quòd Ecclesia apposuit onus rei suæ, & quia

13 si ille qui sponte suscepit ordinem, dicitur obligatus ex voluntate &c. facit vulg. regula quòd

14 omne si votum metu emissum, est ipso iure nullum. c. 1. de vot. per quòd glos. fin. ibi communiter recepta id tenet. & colligitur ex D. Tho. 2. 2. q. 89. artic. 7. adiunctis quæ tradit artic. 5.

Tertio facit quia continentia si non est de substantia & essentia ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidentaria ex statuto Ecclesiæ,

15 fuit enim tempus quando Subdiacono si licebat contrahere matrimoniũ. c. placuit 32. dist. cap. ante triennium 31. dist. & arg. d. c. à multis, Vnde Nugut. relatus ab Archid. & Turrecre. in d. c. cum in præterito, dixit quòd ordo per se inspectus, non impedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ facta ratione ordinis.

Ex aduerso pro affirmatiua & cõtraria, quòd Franciscus teneatur continere, aliquæ rationes deducebantur per aliquos ex Dominis, pro discussione huius arduæ quæstionis: Et primo

16 quia Subdiaconus si per metum ordinatus, est verus subdiaconus, arg. c. quòd quidã, in princ. & iatus in §. opponitur autem 1. q. 1. & c. maiores si item quaritur de Baptif. at Subdiaconus si non potest contrahere matrimonium, c. cum in præterito Iunct. glos. 84. dist. & c. ante trien-

triennium 31. dist. & c. à multis de æta. & qual. c. erubescant, & c. nemo & c. placuit 32. dist.

Secundo quia idem iudicandum est de annexis & c. c. translato, de constir. & subdiaconatui est annexa continentia, quia ꝑ omnis ordo Sacer (quorum de numero est subdiaconatus ꝑ d. c. à multis) habet annexam continentiam, d. c. cum in præterito 84. dist. cum plurib. supra alleg. ergo cum metus non impediatur veri ordinis subdiaconatus susceptionem ut dictum est, non impedit continentiam obligationem illi annexam. Huc pertinet etiam regula accessorium ꝑ sequitur naturam sui principalis. c. accessorium de reg. Iur. lib. 6. cum ibi citatis à glos. & continentia est accessoria subdiaconatui, Ergo qui metus non impedit subdiaconatum, non etiam impedit obligationem ad continentiam.

Tertio quia in simili, metu baptizatus ꝑ cogitur ut baptizatus vivere. c. de Iudæis 45. dist. ergo & coactè ordinatus tenetur ut ordinatus vivere; & ita ordinatus, si est ordinatus ordine Sacro.

Sed prædictis rationibus primo loco ut supra constitutis per eosdem Dominos, facile tolli videbantur contrariæ.

Ad primam enim respondetur concedendo quidem subdiaconatum metu susceptum, esse verum subdiaconatum, negando verò illi esse votum continentiam annexum. quia ad votum ꝑ requiritur voluntas libera, saltem à iusto metu. iux. trad. d. c. r. de vot. Ad subdiaconatum verò sufficit voluntas etiam coacta per præcitata.

Ad secundam respondetur concedendo idem ꝑ esse iudicandum de annexis quando sunt essentialiter, vel inseparabiliter annexa, vel se necessario consequentia, siue individua, in quibus fallit regula vtile per inutile non viciatur, alioqui non per eandem reg. prout resoluit glos. ibid. & probat per c. si quos 12. q. 2. & l. sancimus C. de donat. cum simil. In proposito autem subdiaconatus, & obligatio continentiam non sunt essentialiter siue naturaliter annexa, neque iure nature vel diuino inseparabilia, sed iure tantum humano coniuncta, & ita per metum (qui humana rescindit, & non diuina) licet non impediatur essentia Sacramenti ordinis, quod est diuinum, impeditur tamen coniunctio continentiam quæ est humana.

Secundo respondetur quòd castitas tunc est annexa ordini, quando nil aliud obstat. Abb. in d. c. vni. num. 3. de cler. per salt. prom. hic autem obstat metus per supradicta, ergo & c.

Ad regulam accessorium & c. responderunt eam procedere ꝑ nisi inter principale & accessorium adsit diuersa ratio, iux. glos. in d. reg. accessorium, faciunt tradita per Felin. in c. debitores n. 3. de Iur. Iur. post. Abb. ibi sub num. 2. & Imol. in c. cum contingat, eo. cum simil.

Ad tertium respondebant, concedendo quidem quòd baptizatus tenetur vivere ut baptizatus, & confiteri fidem Catholicam, negando tamen consequentiam, quòd coactè ordinatus teneatur continenter vivere, quia in antecedente arguitur ad essentialiter & naturaliter annexum: In consequente verò ad accidentaliter. obligatio enim profitendi fidem Catholicam, est essentialiter & naturaliter, annexa characteri baptismatis: obligatio vero continendi ex statuto Ecclesiam vel voto tacito, est, annexa subdiaconatui, & non naturaliter, & essentialiter ut supra probatum est, cuius rei inconsideratio fuit in causa ut Goffred. Panorm. & alij eius sequaces contrariam partem errando tenuerint, non aduertentes quòd ex prædicto antecedente, sequitur quidem quòd subdiaconus tenetur secundum naturam & essentiam subdiaconatus vivere, non tamen secundum eius accidentiam, si aliqua de causa, (quæ non sufficit viciare naturam & substantiam) vitientur illa.

Postremo in effectu placebat Dominis quòd si Franciscus in hoc casu teneretur continere, sequeretur quòd si expresse in ordine quis vouerit castitatem (quia potest hoc votum exigere in ordinando, & solent Episcopi id facere per c. quanquam & ibi late Turrecrem. nu. 2. dist. 23.) quòd viciaretur votum hoc expressum per metum ex supradictis, & non viciaretur tacitum, in quo videtur inesse minor ratio obligationis, vel saltem par, et æqualis, non maior. iux. trad. in reg. expressa nocent & c. Et hæc tanto magis placebant Dominis: quanto comprobatur à prædicto stylo Cancellariæ de quo supra per Io. Paul. & Couarr. alleg. cum enim in hoc negotio auctores sint tam varij, & nihil certi in iure sit cautum, ut ex prædictis auctoritatibus supra relatis latè patet: sequitur stylum ꝑ & interpretationem consuetudinis Cancellariæ merito videri attendendam, vulg. l. si de interpretatione ff. de legib. ut videtur in simili tenere Sarnen. in tract. breuium, qui ait eundem esse stylum etiã Pænitentiariæ in casu de quo agimus, verba Hier. Paul. supra relati seruiunt ibi, talè per vim & metum promotum, vel non adhuc doli capace & c. denuncies ad seruandam continentiam non teneri, & alio canonico non obstante, matrimonium contrahere liberè, & licite posse. & c.

DE RESTITVTIONE
in Integrum.Reatina Castri postæ. Veneris 10.
Decembris 1574.

E P I T O M E.

Restitutio in integrum non datur
Minori isto in casu, sed res iudi-
cata executioni mandatur.

S V M M A E.

- 1 Minor an aduersus tres sententias conformes restituatur?
- 2 Ecclesia restituitur in spolio.
- 3 Restitutio de iure communi concessa, retardat executionem rei iudicatae.
- 4 Restitutio in integrum quo casu negetur?
- 6 Minorum edicti verba loquuntur de gestis cum minoribus, ex quibus gestis sint laesi. & inferunt quod si nihil gestum est cum minore, licet minor sit laesus: tamen non est locus restitutioni.
- 7 Restitutio ad effectum opponendi contra testes, non datur minori. & quare?
- 8 Restitutio non datur minori propter interrogatoria ommissa.
- 9 Restitutio ad effectum vt testes examinati contrarium deponant, non videtur releuans.
- 10 Testis primo dicto statuitur.
- 11 Testis cum iuramento examinatus, si post triduum reuertatur & contrarium deponat, eius ultimo testimonio non creditur. & quare?
- 12 Testis in mortis articulo dicens se falsum deposuisse, non nocet parti.
- 13 Restitutio cessat, quando obligatio habuit originem contra maiorem, nec tunc consideratur persona minoris.
- 14 Restitutionis in integrum petitio, non retardat executionem, quando primo loco iam petita esset executio.
- 15 Restitutio in integrum est petenda pro minore, cum speciali eiusdem minoris mandato.

D V B I V M.

An in casu de quo agitur, sit locus alicui restitutioni in integrum, ita quod executio rei iudicatae retardari debeat?

21. DECISIO. alioqui. I.

Domini in quaestione proposita omiserunt illam disputationem, an t̄ aduersus tres conformes minor restituatur? in qua Rota aliàs variè processit, & aliàs sequuta est opinionem Baldi & Alex. negatiuam, ne tres sententiae tanto dispendio & labore obtentae sint ludibrio; aliquando sequuta est opinionem Salice. affirmatiuam, vt plenè per Cassad. de restit. in integr. decis. 1. num. 3. saltem quando vel ex nouis, vel ex antiquis aliquid appareat, quod praesumptionem calumniae excludat. quam etiam varietatem opinionum refert Apostil. ad Bal. in l. vnica sub. num. 16. in verb. nunquid, ne li-

ceat tertio prouoc. & Couuar. pract. quaest. li. 1. cap. 25. num. 7.

Nec etiam omnino placuit quod in spolio non daretur restitutio, quia hoc videtur dubium, & habere multam difficultatem. Videmus enim quod in spolio t̄ Ecclesia restituitur, Ioan. Andr. in cap. 1. num. 2. de integ. restit. in 6. & ibidem Ancar. sub. num. 4. Gemin. nu. 6. Franc. num. 4. prope fin. Achil. de restit. in integ. decis. 5. & restitutio t̄ de iure communi concessa, retardat executionem rei iudicatae. Ant. Aug. in rept. de restit. in integ. num. 3. Sed quicquid sit de praedictis: fuit t̄ resolutum in casu de quo agitur, nullo modo esse locum restitutioni in integrum, nec debere retardari executionem rei iudicatae.

Primo moti sunt Domini, quia in effectu nihil gestum est cum minoribus, sed sententiae sunt latae altera contra Metellum, altera contra procuratorem dominum litis effectum; immo nec hodie apparet vllum mandatum minorum apud acta, vnde cessat t̄ restitutio. vt per Bart. Bald. Castren. Salic. & alios in l. 2. C. si aduer. vend. pigno. bene per Bart. in auth. de hered. & sal. cid. §. pupillis num. 2. & 3. latissime Cur. Sen. conf. 58. per J. Aemilius de minor. Roland. cof. 10. num. 14. vol. 2. quia (vt idè refert) verba edicti de minoribus loquuntur de gestis cum minoribus ex quibus gestis sint laesi, & inferunt quod si nihil est cum minore gestum, licet minor sit laesus, non est locus restitutioni; qui Roland. testatur de communi ex mente Bart. & omnium in l. cum filius familias §. in hac, de verb. oblig. Idem Bart. & alij in l. fin. C. in quibus caus. in integ. restit. non est necessaria.

Secundo quia t̄ petitur restitutio ad effectum opponendi testibus, quae de iure non est danda, quia obiectiones sunt odiosae, vt bene refert cap. Tholos. decis. 53. Imo nec t̄ propter interrogatoria ommissa daretur restitutio. d. decis. 53.

Tertio aliqui dicebant quod non videtur reuelans restitutio t̄ ad effectum vt testes pro Marerijis examinati contrarium deponant, Rot. de test. decis. 19. in nou. quia omnino standum t̄ est primo eorum dicto. per plura ibi allegata, Abb. in c. cum in tua, sub num. 9. ver. aut ex interuallo, & ibi Aret. num. 5. & Felin. nu. 4. vers. 2. conclusio de testib. & est communis opinio prout attestatur Corn. in conf. 27. sub numer. 15. vers. & dato a fortiori vol. 3. Dec. in conf. 1189. num. 6. Imo si testis t̄ iuratus post triduum rediens, deponat contrarium eius testimonio ultimo, non creditur, tum propter longum interuallum,

D teruallum,

teruallum, tum quia præsumitur subornatus, & à parte informatus, tum quia apparet varius in sua depositione, primo vnum deponendo, postea contrarium, vt dicitur ad litteram in d. de cif. 19. Imo si † testis in mortis articulo dixerit se falsum deposuisse, non nocet parti, vt habetur per Bart. in l. si quis in graui §. 1. ff. ad Silan. Bald. in authen. si testis productus, sub nu. 3. vers. 3. quid si testis, C. de test. & in l. generaliter num. 2. C. de non num. pec.

Quarto aliquibus placebat non esse locum restitutioni, quia quando † obligatio habuit originem contra maiorem, non consideratur persona minoris, l. apud Iulianum, in princ. Ex quibus caus. maior. Docto. in d. §. in hac, nec sibi conceditur restitutio in integ. ex edicto de minor. l. Acemilius ff. de minor. Ita Roland. vbi supra num. 2.

Quinto placuit ratio per informantes deducta, quòd cum primo † loco iam petita esset executio, nunc per restitutionem in integrum nõ debet impediri, vel retardari executio. Pau. de Castr. in auten. quæ supplicatio sub num. 3. vers. vel dic melius, aut incipit ab executione C. de prec. Imper. offer. vbi etiam attestatur ita aliàs fuisse iudicatum, & trad. Rip. in l. 4. §. condemnatum ante num. 31. vers. aliquando petitur restitutio, ff. de re iud. Alex. in cons. 223. col. fin. vers. quia ita demum per petitionem restitutionis, lib. 6. Socin. in cons. 78. sub num. 4. circa fin. vol. 3. Put. decis. 10. de restit. integ. & in decis. 285. Incip. die prima Iunij lib. 2. Cotta decis. 161. & decis. 178. & ita dixerunt Domini aliàs fuisse resolutum in vna Beneuētana, coram Iunio, die; 29. Nouembris 1557. & in alia Vercellen. decimarũ coram R. P. D. Episcopo Caputaqueñ. sexta Iulij. 1558.

Sexto & vltimo prædicta confirmatur, quia nullum † adest speciale, vel etiam generale mādum minorum ad petendam huiusmodi restitutionem. Imò citata parte ad docendum de huiusmodi mandato si quod habet apud acta: vsque ad hanc horam nullum exhibuit. quare sine vlla controuersia, Domini dixerunt locũ esse executioni.

Ispalen. pensionis 200. ducat. Lunæ
25. Iunij 1576.

E P I T O M E.

MAiori, negatur restitutio ad ver-
sus sententiam latam in pos-
fessorio.

S V M M A E.

1 Restitutio non datur maiori ratione solius possessionis. & num. 4. An autem detur ob instrumenta de nouo re-
per. a? num. 2.

3 Restituuntur Minor, Ecclesia, & alij quibus de iure conce-
ditur restitutio, aduersus sententiã latam in possessorio.

5 Possessorium iudicium est momentaneum, & modici præ-
iudicij.

D V B I V M.

An in casu de quo agitur, constet de tali grauamine, vt potuerit Dominico concedi restitutio in integrum?

22. DECISIO. Alioqui. II.

Domini (cum præsupposito quòd senten-
tia absolutoria de qua agitur sit iusta) di-
xerunt non constare de tali grauamine, vt esset
locus restitutioni, quia licet debuisset Domini-
cus manuteneri in possessione; tamẽ ratione
solius possessionis, non datur maiori restitutio,
vt per Put. decis. 36. lib. 1. Et quamuis aliquan-
do † fuerit data ob instrumentum de nouo re-
pertum; Ioan. Paul. decis. 90. tamẽ (vltra quòd
non sumus in Instrumentis de nouo repertis)
Ant. Aug. de rest. in integ. num. 2. dicit non re-
cte id factum fuisse.

3 Quamuis enim minor, † Ecclesia, & ij qui
de iure communi restituuntur, restituantur ad-
uersus sententiam latam in possessorio: vt per
glos. Bald. & Salic. in l. vnic. si de moment. poss.
Paul. de Cast. cõs. 38. n. 2. Zuccard. in d. l. vnic.
num. 450. Menoch. in 4. remed. adipisc. n. 906.
4 tamen hoc non placebat Dominis in maiore †
quia ei non datur restitutio nisi ex clausula ge-
nerali si qua mihi iusta causa &c. hæc autem
non videtur aliquibus Dominis iusta causa,
5 quia Iudiciũ † possessorium est momentaneũ,
& modici præiudicij &c.

Placeret tamen Dominis quòd Dominicus
Iustificaret suam dispensationem, quia tũc po-
terit saltem ei fortasse dari mandatum de ma-
nutenendo.

Dicebant etiam quòd videatur an coram
eodem Iudice fuerit producta dispensatio Mu-
darræ, & alia Iura concernentia petitoriũ, quia
si nihil horum, & in specie dispensatio prædi-
cta non esset coram eo producta, vt contendit
pars Dominici: cessaret dictum præsuppositum
Iustitiæ sententiæ præfatæ, quia nec constitisset
ei de illegitimitate Mudarræ, nec de alijs
quæ ei opponuntur.

Firmetur ergo plenè factum ex præsupposi-
tis totum negocium concernentibus, vt bene
Domini omnia gustent, & possint dare resolu-
tionem quæ omnes tollat difficultates.

Ispalen.

Isipalen. pensionis 200. ducat. Mercurij
28. Nouembris 1576.

E P I T O M E.

Sententiam restitutionis in integrum aduersus lapsum fatalium, & tempus prosequendæ appellationis, sufficit latam esse intra quadriennium inceptum à die læsionis.

S V M M A E.

- 1 Sententia in causa restitutionis in integrum lata post quadriennium, dicitur lata sine iurisdictione.
- 2 Restitutionis in integrum quadriennium quando incipiat currere in lapsu fatalium? & n. 3. quid in restitutione ad appellandum? n. 4. Quid aduersus sententiam? n. 5.
- 6 Appellatio quando non dicitur deserta?
- 7 Negligentia non datur ob cuius odium intrat desertio.
- 8 Indefinita in onerosis non equipollet vniuersali.
- 9 Sententia est stricti iuris, & intelligitur quatenus eius verba ex proprio significato important. & num. 11.
- 10 Sententia sub simplici, non comprehenditur mixtum.
- 12 Fatalium prorogatio non est necessaria isto in casu.
- 13 Restitutionis commissione presentata, Rota non consuevit præfigere terminum, ne videatur restituere, & determinare materiam appellandi: sed procedit vt hic dicitur.

D V B I V M.

An sententia R. P. D. Decani sit lata extra tempus quadriennij?

23. DECISIO. alioqui. III.

Fuit resolutum quòd procedatur ad expeditionem pro Dominico, stante suo bono. Iure ex resolutione vltimo coram me facta; motiua autem Didaci non placuerunt Dominis ex infra diceñ. Duo enim opponuntur sententiæ declaratoriæ in Rota pro Dominico vltimo late.

1 Primo quod huiusmodi sententia † in causa restituit. in integrum fuit post quadriennium lata, ergo sine Iurisdictione. glo. in Clem. vni. in verb. finiri, de rest. in int. cum concord. Sed responsum fuit: quadriennium † huiusmodi currere non à die sententiæ prædictæ, sed tantum à die læsionis. d. Clem. vni. ibi à tēpore læsionis.

2 Restitutio autem in casu nostro Dominico concessa non est à sententia, nec ab appellatione omissa, sed aduersus lapsum fatalium, & tempus prosequendæ appellationis. Læsiō † ergo tunc intrat vbi fatalia lapsa sunt. sed bene computato toto tempore vsque ad d. sententiā declaratoriam, nullo modo effluxit quadriennium.

Videmus enim quòd huiusmodi quadriennium pro varietate subiecti variè currit, & idè 4 quadriennium † ad petendum restitutionem ad appellandum, currit à lapsu 10. dierum. Aduersus † verò sententiam à die sententiæ Ioan. And. in c. 1. sub num. 4. vers. post. contractum vel sententiam de in int. rest. in 6. & ibi post eū Franc. sub num. 2. in 3. not.

Dubium tamen in hac quæstione mihi faciebat, An sicut in restitutione aduersus omissam appellationem tenetur restitutus appellare, & prosequi appellationem intra terminum Iuris, & dicitur prima appellatio, vt bene declarat Io. And. in c. fin. in 7. q. de in integ. restit. vbi Ab. sub num. 5. vers. Item quando restituitur ad appellandum, ita & hoc casu prosequendo suam appellationem teneretur Dominicus prorogare fatalia? Sed dicebatur dubium cessare in casu proposito, quia pars Dominici insteterit bis præfigi terminum, & procedi iuxta formam 6 commissionis, & cum non culpa sua, sed † Iudicis, vel partis Iudex non processit, non dicitur deserta appellatio. Cassad. 5. de appell. & 7 decis. 9. num. 5. Eod. tit. non enim datur † negligentia ob cuius odium intrat desertio per vul.

Secundo opponitur etiam sententiæ declaratoriæ quòd fuerit iniusta, quia declarat Didacum ob non solutionem terminorum decursorum, & cum indefinita equipollet vniuersali, videtur includere omnes terminos decursos vsque ad diem prolationis sententiæ. constat autem per quatuor annos ante sententiam Dominicum fuisse vxoratum, & sic incapacem pensionis.

8 Sed respondebatur primo quòd in onerosis indefinita † non equipollet vniuersali. Socin. Iun. in 6. cū iter n. 18. l. si pæn. ff. de cōd. indeb.

9 Secundo quod sententia † est stricti Iuris, & non intelligitur nisi quatenus verba ex propria significatione important. Socin. conf. 18. num. 7. lib. 3. per tex. in l. Paul. la 2. ff. de re Iud. & l. C. si plur. vna sent. & eadem ratione, in sententia † sub simplici non comprehenditur mixtum, Corn. conf. 63. num. 8. & 9. lib. 2. & est bonus textus in c. dilectus & ibi benè not. Abb. num.

10 2. de offic. ordin. Inquiens: verba sententiæ † debere strictè intelligi, & non debere illum intellectum accommodari, quem habere possent ex lata vocabuli significatione, sed debere intelligi, & restringi iuxta illum quem strictè habere possunt. Verba ergo sententiæ (ob non solutionem terminorum decursorum) non Iudaicè sunt intelligenda de decursis vsque ad diem sententiæ, quòd Iudex non dixit, nec cogitauit, sed

stricte de decursis vsque ad tempus habile, & de tempore quo de Iure debentur. alioqui enim nimis dura, & iniusta, imò fatua sumeretur interpretatio ad destruendam sententiam, quòd absurdum esset, & contra omnes Iuris regulas.

Dicebant etiam Domini tolli omnem difficultatem, quia constat de bono Iure Domini, & fuit vltimo resolutum fuisse iustificatam dispensationem etiam coram R. P. D. Verallo, ergo cessat res Iudicata, & intrat restitutio &c.

Et cum iterum die Mercurij quinta Decembris eiusdem anni facerem verbum, An stante consideratione supra facta, esset necessaria prorogatio fatalium post presentatam commissionem restitutionis in Rota? Domini dixerunt non fuisse necessariam prorogationem fatalium, sed satis fuisse diligentiam Domini in petendo bis terminum præfigi iuxta formam commissionis. & licet Iudex non præfixerit terminum: tamen ideo fecit, quia de stylo f etiam ad tollendas vanas appellationes, Rota non solet præfigere terminum, ne videatur restituere: sed prius cognoscit de bono Iure, & postea, non aliàs pronunciando super restitutione, vel non restitutione, si præcedens sententia est iusta, eã exequitur, sin minus eam reuocat. & iste est sty lus quem Domini seruant in hac materia sine controuersia. Alia motiua Didaci non placuerunt Dominis.

Secundi Libri Decretalium.

DE IVDICIIS.

Panormitan. & Valentin. illegitimitatis,
Lunæ 7. Februarij 1575.

EPITOME.

Molestationũ causa censetur deducta per committentem causam super iactationibus, virtute clausulæ quam & quas &c.

S V M M A E.

- 1 Reus dicitur, committens causam super iactationibus, & molestationibus.
- 2 Clausula quam & quas stat generaliter, stantibus consequentibus verbis, habereque & mouere intendunt, & quid operetur? num. 3.
- 4 Molestationes dicuntur apparere ex eo, quia aduersarius sustinet litem.
- 5 Interpretatio sumenda est ad fauorem committentium causam.
- 6 Commissio fungitur vice libelli.
- 7 Iactationes, & molestationes debet in primis deducere

committens causam super iactationibus, & molestationibus.

D V B I V M.

An censetur deducta causa molestationum vel ex clausula rebusque alijs, vel alio modo, ad effectum de quo agitur, vt intret decis. 1. Achill. de A&orc?

24. DECISIO. alioqui. I.

Fuit tentum intrare decis. Achill. primã de actore, si Laurentius, & Antonia oratores impetrantes commissionem sunt possessores, & sic nihil obstat quin possint hodie specificare, & proponere molestationes. committens t enim causam super molestationibus, & iactationibus. dicitur reus, & non actor, Docto. & post alios Cagnol. in l. diffamari C. de Ingen. & manu. Mohed. decis. 229. Capic. decis. 18. de communi Couuar. lib. 1. variarum cap. 18. num. 5.

Verba autem commissionis sunt apta comprehendere hunc casum, tum ex clausula quam & quas, quæ t (quicquid ex aduerso dicatur) secundum Dominos stat generaliter, non autem est restricta, stantibus sequentibus verbis habereque & mouere intendunt &c. Achil. decis. 13. de commiss. & 9. de re. Iud. & 7. de appell. Mohed. decis. 162. Sarnen. de infir. q. 34. num. 4. tũ ex clausula rebusque alijs, &c. ex cuius clausulæ virtute t fuit dictũ in causa Rom. don. 50. millium posse specificari molestationes, quæ t in casu proposito satis constare videntur, ex eo quòd aduersarij sustinent litem, quòd aliàs fuit dictum sufficere ad hunc effectum, cum maxime commissio in specie respiciat illegitimitatem, & incapacitatem ad succedendum, in quo negotio potest cadere molestatio, non autem est indefinitè vel simpliciter prolata super illegitimitate.

Et ex hoc fuit dictum cessare ex aduerso deducta, quòd non possit fieri relatio ad causam molestationum, quia imò bene potest fieri ex mente committentis, ex prædictis apertis verbis (& incapacitate ad succedendum) & ex prædictis clausulis, ex verbo, & (deducendis &c.) hodie poterit specificari molestatio.

Et aliqui Domini dicebant prædicta procedere non solum data possessione dictorum oratorum: Sed etiam neutro possidente; quia debet sumi interpretatio t ad fauorem eorundem committentium. Nam tritum est commissionem t fungi vice libelli, Vnde ad fauorem ita committentium intrat l. si quis intentione ambigua, cum ibi not. ff. de Iud. Rot. de alien. mut. Iud. cau. fact. decis. 2. in fin. & de lib. oblat. decis.

cif. i. in nou. cum alijs de quibus per Roland. à Vall. conf. 75. lib. 2.

Ex quibus virtualiter, fuit dictum esse subla-
ta ex aduerso deducta; Dixerunt tamen ad hoc
7 vt prædicta procedant, debere ¶ in primis præ-
dictos oratores deducere, & proponere iacta-
tiones, & molestationes, quas hætenus constat
non fuisse deductas, aliàs prædicta non applica-
rentur &c.

Islalen. pensionis 150. ducatorum.

Lunæ 12. Decemb. 1575.

E P I T O M E.

Testibus aliàs transportatis & pro-
ductis in Rota, & repetitis parte
citata, coram eo qui declaratoriã
tulit, potest quis iuuari: quòd ampliatur.

S V M M A E.

- 1 Testibus in Rota transportatis quando quis possit iuuari?
& num. 2.
- 2 Acta & probationes contra prædecessorem, an noceant
successori?
- 3 Acta nocent regulariter ei, cui sententia nocet.
- 4 Sententia lata super seruitute reali, prodest & nocet alijs,
etiam vniuersali, & singulari successori.
- 5 Sententia facit statum inter omnes.
- 6 Censura an possint iustificari ex nouiter deductis?
- 7 Sententia censurarum nulla conualidatio non debet pende-
re à potestate partium.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante resolutione facta coram R. P. D. Lancelotto
sub die 12. Octobris 1571.

D V B I V M.

An possit D. Melchior iuuari testibus coram A. C.
ad instantiam Ioannis Ferdinandi examinatis, produ-
ctis post censuras illatas per sententiam Rotalem ad
Iustificandum valorem in casu de quo agitur?

25. DECISIO. alioqui. II.

Fuit concorditer per Dominos resolutum
Melchiorem posse ¶ iuuari ex testibus trã-
sportatis, & productis in Rota de anno 1542.
& repetitis coram R. D. qui declaratoriã tu-
lit de anno 1566. 20. Nouembris, ante senten-
tiam latam die 23. Decembris sequentis. Et di-
xerunt sufficere quòd in ea repetitione fuerit
citata pars ad dicendum contra. Item quòd sit
seruatus terminus die 27. eiusdem mensis No-

uembris, prout vtrumque in actis probatur.

Et quamuis illa transportatio, & productio fa-
cta de anno 1542. fuerit in prima instantia Iu-
dicij obligationis Cameralis, nec appareat pro-
ductio in tertia Instantia sequenti: Tamen di-
xerunt Domini ¶ sufficere istam transportatio-
nem, cum iam acta essent in illo iudicio produ-
cta in Rota. & hanc transportationem sufficere
multi Domini existimabant etiam in alio iudi-
cio principali postea per Melchiorem intenta-
to, cum causa fuerit cõmissa suffecto in locum
eius qui vltimam sententiam in primo iudicio
obligationis Cameralis tulerat, cuius commis-
sionis vigore, dictus R. Dominus declarato-
riam de qua agitur tulit, & quòd huiusmodi trã-
sportatio sufficiat: dicebant Domini extare de-
cisione coram Than. licet de hoc vnus ex Do-
minis videretur dubitare respectu alterius Iu-
dicij.

Sed omnem difficultatem prorsus substulit
repetitio prædicta coram eodẽ met R. P. (qui
declarauit) citata parte ad dicendum contra,
& seruato termino vt supra.

- 3 Quòd acta ¶ & probationes contra præde-
cessorem, non noceant successori, non placuit
Dominis, ex multis allegatis. & in specie quia
- 4 regula ¶ est quòd cui nocet sententia, nocent
& acta. Maxime quia in casu proposito agitur
ratione iuris realis, non personalis, an sci-
licet beneficium sit grauatum vel ne. Alex.
in l. sepe num. 125. ff. de re iud. sic etiam vi-
demus quòd sententia ¶ lata super seruitute
reali, prodest & nocet alijs, Idem Alex. in d. l. se-
pe num. 48. & nocet vniuersali, & singulari suc-
cessori, Alex. ibidem num. 68. sicut ergo nocet
in casu nostro, ita debent nocere & acta. pla-
cuit etiam ad hoc Aym. conf. 10. qui ad id plu-
ra refert num. 8.

Huc pertinere videtur Decis. Achill. 2. de
6 sentent. quòd scilicet sententia ¶ facit statum
inter omnes ex l. Ingenuus ff. de stat. homin. cū
simil. Et placuit ratio, quia aliàs requireretur
millies idem probare contra novos quoscunq;
successores, quòd est absurdum.

Quòd iidem testes sint reproducti coram
D. Sarmiento, non nocet veritati supra narra-
tæ. Multa alia dicuntur in facto, quæ pertinent
ad alios testes coram d. Sarmiento deductos,
de quibus non agitur.

Quòd enim sint positi ad partem non ve-
rificatur nisi in illis.

Alia motiua Ferdinandi visa sunt. Dominis
leuia, & ideo fuerunt reiecta.

An

- 7 An autem censuræ † possint iustificari ex nouiter deductis, etiam quòd in alia instantia ea prius iam producta fuerint, non fuit resolutum; Sed fuit dictum aliquando fuisse Iustificatas, vt in causa coram R. P. D. Corta, & in alijs allegatis per Melchiorum, aliquando non fuisse iustificatas, vt coram R. P. D. Lancellocto. & 8 pro hoc aliqui allegabant, quia non † debet p̄dere à potestate partis conualidare sententiã censurarum nullam; c. licet, de sentent. excomm. in 6. vbi Doctor. quòd tamen aliqui interpretabantur respectu nouiter omnino deducendorum, & ideo super hoc nihil fuit firmatum. Sed fuit dictum ex subiecta materia, & varietate rationum hoc esse iudicandum, quòd omiserunt in hac quæstione, quia ex facto tollitur omnis controuersia per supradicta.

DE DILATIONIBVS.

Pientina Iurispatronatus. Vener.

27. Nouembris 1573.

EPITOME.

Remissoria ad probandum ius patronatus ex fundatione & dotatione, conceditur Communitati.

S V M M A E.

- 1 Remissoria sine fumo non datur habenti præsumptiones contra se.
- 2 Calumniosè petere remissoriam quando quis dicatur?
- 3 Ius patronatus asserens habere in aliqua Ecclesia, habet præsumptionem iuris contra se, cum qualibet Ecclesia dicatur libera.
- 4 Ius patronatus Communitatũ præsimitur ex usurpatione.
- 5 Remissoria non datur, quando articuli non sunt releuantes.
- 6 Testes an sufficiant, vbi probatio facienda est per scripturas? & num. 11.
- 7 Liber vt probet, quid est articulandum?
- 8 Remissoria datur Communitati ad probandum Ius patronatus ex fundatione, & dotatione.
- 9 Ius patronatus causa dicitur profana quoad obtinendam remissoriam.
- 10 Remissoria datur indistinctè in profanis.

D V B I V M.

An remissoria sit concedenda in casu de quo agitur super articulis in actis datis?

26. DECISIO. alioqui. I.

Videbatur aliquibus ex Dominis remissoriam non esse dandam, quia Communitas

- 1 Turritæ habet † duas præsũptiones iuris contra se, & ideo si non docet de fumo, non debet
- 2 habere remissoriã. ratio est quia præsimitur † calumniosè petere, prout dicit decisio. Than. 86. & post Cassador. decis. 3. de dilatio. est decis. Chissanen. 164.

Primã præsumptionẽ eliciebant ex eo, quia qualibet Ecclesia cum præsimitur libera, qui 3 asserit † habere in ea ius patronatus, habet Iuris præsumptionem contra se. Abb. in c. querelam in 3. nota. de electio. & consi. 36. vol. 2. Roch. de Iur. patron. ver. construxit q. 20. numer. 29. vbi latè, & in ver. vel is à quo sub num. 96. Paris. cons. 34. num. 1. vol. 4.

Secundam vero fundabãt in decis. Crescen. 13. lib. 1. & Io. Paul. decis. 85. & 87. In causa Oscan. parochialis, Than. 68. & Achill. de Iur. patron. decis. 4. vbi dicunt præsertim ex doctrina Ant. de Butr. in c. dilectus de Iur. patron. 4 quòd Cõmunitates † præsuntur habere Ius patronatus ex usurpatione.

Et addebant non esse dandam, quia articuli 5 producti nõ apparent releuãtes, quo casu † nõ datur remissoria Chissan. d. decis. 164. Paleort. Decis. 3. post Cassad. de sequestrati. possess. decis. i. in fin.

Quòd non sint releuantes dicebant apparere quia 1. probare Cõmunitas intendit fundationem & dotationem antiquissimam, deductã ex præsentionibus ab immemorabili tempore. 2. vult probare per testes quasdam præsentiones in specie ultra 50. annos. 3. per quosdam libros id vult probare in quibus dicit esse præsentiones huiusmodi annotatas, sed ad 1. & 2. dicebant ultra prædicta ei etiam obstare Cõcil. Trid. sess. 25. cap. 9. de reform. vbi datur alia forma probandi Ius patronatus Communitatum, cum præsertim mandat probationem in 6 casu fieri debere per scripturas & ideo testes † non sufficere dicebatur per l. 1. de mādāt. Prin. Afflicti Decis. 398. num. 4. cum seq.

Ad tertium dicebant eam non articulasse illa que requirunt ad dandum fidem huic libro † de quibus per Pute. de fid. Instrum. decis. 23. Incip. Instrumenta extracta, maxime quia oportet quòd testes deponerent de allegato casu lacerationis, & de toto tenore contentorũ in eo, & quòd liber esset authenticus. vt per Dec. cons. 82. num. 3. post Alex. cons. 33. num. 18. & seq. lib. 3. 2. Afflicti. decis. 274. num. 2.

Maior tamen pars Dominorum voluit dandam esse † remissoriam Communitati: quoniã Rota facilis est & prona ad remissoriam concedendam. Mouebãtur præsertim quia hæc † causa

sa Iuris patronatus ad effectum obtinendi remissoria, habetur pro prophana. vt per Ach. in tit. de propha. decis. Vnica post Selu. de benef. par. 1. q. 7. sub num. 59. vers. mihi placet. Et in 10 prophanis indistinctè remissoria conceditur I. Iudices & auth. apud eloquentissimū vbi omnes, C. de fid. Instr. Put. decis. 61. Incip. & in eadē fuit dictū, ac decis. 201. lib. 1. etiā sine fumo Ant. Aug. decis. 122. lib. 3. & tradit R. P. D. Cotta decis. 377.

Ad opposita responderunt quod non prohibetur Comunitas probare per testes, id quod continebatur in eius scripturis super dicto iure patronatus, & eius præsentationibus continuatis, vt per Bartol. in l. testium vers. item nota quod in casibus C. de testib. Abb. in c. 2. circa finē de probatio. vbi Felin. numer. 20. & 21. vers. 2. Intellige nisi astrictus, & seq. & Dec. latissime sub numer. 13. & 14. vers. 2. limitatur cum seqq.

In reliquis placuerunt responsiones datæ per informantes. resoluerunt igitur dandā esse remissoriam communitati Turritæ.

Calaguritana Thesaurariæ, Lunæ
17. Februarij 1578.

E P I T O M E.

Remissoria non datur, quando articuli non sunt releuantes.

S V M M A.

1 Remissoria negatur, quando articuli non releuant.

D V B I V M.

An articuli quorum copia datur, sint releuantes ita vt sit super illis concedenda remissoria?

27. DECISIO, alioqui. II.

1 Dicitum fuit per Dominos articulos ¶ non esse releuantes, & propterea dandam nō esse remissoriam.

Calaguritana Thesaurariæ, Mercurij
26. Februarij. 1578.

E P I T O M E.

Remissoria conceditur constituto de fumo, sed tamen seruatis de stylo seruandis.

S V M M A.

1 Remissoria hoc casu conceditur, seruatis tamen bis de stylo seruandis. num. 3.
2 Fumus quis sufficiat vt remissoria concedatur?

28. DECISIO. Alioqui III.

1 **D**atis hinc inde memorialibus, Domini dixerunt remissoriam ¶ esse dandam Ioanni. Fumus ¶ sufficit ex cōtinuatione possessionis Ioannis. Et articuli qui modo dantur sunt 2 clari, & concludunt. Seruentur ¶ tamen seruanda, vt principalis se obliget de stando vnicæ, & 3 ad alia quæ de stylo fieri debent, ita vt non possit vt remissoria iam relata, nisi prius plenè satisfacto prædictis obligationibus.

D E C A V S. P O S S. E T
p r o p r i e t a t.

Gerunden. Anniuersariorum, Mercurij
27. Ianuarij. 1574.

E P I T O M E.

Nominandi quasi possessione quadragenaria probata datur restitutio ad statum.

S V M M A.

1 Possessio quadragenaria quo pacto probetur?
2 Status nominationis est restituibilis.
3 Actuum multiplicatio excludit præsumptionē facultatis.
4 Facultati potest præscribi.
5 Spolium est ante omnia purgandum.

D V B I V M.

An constet de quasi possessione quadragenaria beneficiatorum, nominandi Protectores, ad effectum de quō agitur iuxta formam commissionis?

29. DECISIO alioqui. I.

1 **F**uit resolutum constare de dicta quasi possessione quadragenaria ¶ ad effectum prædictum, cum probetur huiusmodi nominatio ab anno 1509. vsque ad annū 1569. prout constat in præsuppositis pro parte beneficiatorum à numero 13. vsque ad num. 72. & sic per sexaginta annos, sed etiam ante dictum annū 1509. vt in dicto summario à num. 1. vsque ad num. 2. 13. & iste status ¶ est restituibilis, Pute. Decis. 30. de restitut. spoliat. post Abb. in c. quære lam

lam num. 12. de electio Nec est dubitandum de iurisdictione, cum rescriptum velit ut constituto de possessione, omnia reducantur in pristinum statum. que possessio intelligitur qualificata cum suis omnibus qualitatibus, scilicet nominationis Beneficiorum, & deputationis per capitulum.

Confirmatur ex confessione capituli, quae habetur num. 10. in summano Beneficiorum: fatentur enim Canonici Beneficiatos habere potestatem nominandi, non autem electionem. idem probatur per actum positivum ipsius Capituli sub nu. 44. in summano capituli, ubi privatur nonnullos administratores ob delicta ab ipsis perpetrata, & requirit Beneficiatos ut intra certum terminum alios nominent.

Nec obstat quod deducitur ex aduerso, hanc facultatem provenire a capitulo iuxta enunciationes factas in diversis instrumentis, quod ad ipsum spectat totale regimen, gubernatio, & administratio ditorum annuversariorum etiam stante statuto: quia ista enunciatio debet intelligi salva nominatione, alioqui esset contraria facta per tot actus multiplicato, per quam multiplicationem excluditur et praesumptio facultatis, ut per Rip. in c. cum Ecclesia Sutrina num. 55. de caus. poss. & propriet. & eidem et facultati praescribi potuit. Sozzin. lun. conf. 145. nu. 40. lib. 1.

Neque videntur simpliciter factae nominationes vigore statuti, sed etiam vigore consuetudinis antiquae, quae in dicto statuto enunciatur.

Neque obstant deputationes aliorum procuratorum: quia videntur factae ex necessitate ad exigendum, non autem ad administrandum.

Cetera quae deducuntur, magis sapiunt petitorium, & ideo examinanda erunt in petitorio, purgato et ante omnia spolio.

Perulina Censuum. Lunae 17.

Maij 1574.

E P I T O M E.

Appellationi locum esse, si sententia condemnat ad retinendam possessionem bonorum, donec fuerit creditori satisfactum, pugnantibus auctoritates adducuntur.

S V M M A E.

1 Appellationi est locus quando sententia continet mixtu-

ram. & sub num. 4. ubi de communi.

2 Sententia numquid dicatur continere mixturam ex illis verbis possessionem restituendam donec fuerit sati factum? & num. 5. ac. 10.

3 Sententia continet mixturam cum petitorio, quando quis condemnatur ad liberè dimittendum possessionem.

4 Possessionem alicui in perpetuum adiudicare idem est, quod adiudicare dominium.

6 Appellatio semper datur, quando praedictum est irreparabile in petitorio.

7 Consequens qui vult, censetur velle omne necessarium antecedens, etiam in sententia.

8 Appellatio datur, si agitur ad possessionem vigore contractus.

9 Possessorio ex mero ubi agitur, non admittitur appellatio, & intrat Aegidiana.

10 Clausula possessionem retinen. donec fuerit sibi satisfactum intellectus.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante sententia, & commissione, quarum copia in necessarijs Dominis dentur.

D V B I V M.

An sit locus constitutioni Aegidiana, in casu de quo agitur?

30. DECISIO. seu discursus. II.

Domini erant varii, & multi videbantur inclinare quod in casu proposito esset et locus appellationi, quia sententia continet mixturam. Bald. conf. 141. nu. 7. lib. 1. Mixturam et autem continere sententiam praedictam probatur: Primo quia dicit, retinendam donec & quousque fuerint integraliter satisfacti. vult ergo hanc sententia quod isti possint retinere possessionem bonorum donec fuerit satisfactum, ergo non est momentanea. Immo idem continet quod hypothecaria, & sic petitorium, quia & illa non auocatur nisi possessionem retinendam donec fuerit satisfactum. & tamen Bart. in l. 1. ff. de Salu. inter. dicit quod haec quae datur ex isto interdicto, est momentanea, illa ex hypothecaria non. Si enim quando et quis condemnatur ad liberè dimittendum possessionem, sententia dicitur continere mixturam cum petitorio: Alex. conf. 96. col. 1. lib. 1. quem sequitur Socin. in l. rem quae nobis col. 10. numer. 14. vers. circa sextam principalem quaestionem, de acquir. poss. quia non potest dici liberè dimissa quae per petitorium potest auocari, tanto magis continebit petitorium haec, quae vult quod isti permaneant in possessione donec sint satisfacti.

Et quantum ad Aretin. in §. ite Seruiana in fin. Instit. de actio. quando ponit formam libelli hypothec-

pothecariae, & Saluiani interdicti, ponat istam clausulam in ambobus, videlicet retinen. &c. tamen Roffre. in libello de Saluian. interd. illa non apponit, & Aret. ibi citat Bart. in l. 1. ff. & C. de Salu. inter. vbi de hoc nihil dicit. Imo. in d. l. 1. ff. de Salu. inter. n. 4. potius dicit coterarium, dum in Saluiano inquit quod possessio est momentanea, in hypothecaria non, & tamen in hypothecaria non permanet possessio apud creditorem, nisi quousque sit ei satisfactum; non enim videtur posse excusari, quin canonizetur debitum. Nam, vt inquit Afflict. decis. 299. num. 7. & 8. idem est adiudicare alicui possessionem in perpetuum, quod adiudicare dominium: & similiter Rip. in c. saepe. num. 102. vers. item loquitur. de restit. spol. dicit, quod in illo remedio datur appellatio, quando fertur sententia contra inuadentem rem suam litigiosam, quia possessio perpetuo est remansura penes violentiam passum, & consequenter non est momentanea, Ita igitur videtur dicendum in casu proposito. Imo Grat. conf. 18. num. 16. lib. 2. voluit, vt, quando libellus solum est aptus ad petitorium, detur appellatio. Et in summa haec est communis omnium opinio, quod, quando sententia continet mixturam cum petitorio, detur appellatio. vt post Bald. in d. l. vnica. C. si de moment. poss. col. 2. num. 8. & post alios ab eo relatos vult Grat. conf. vltimo. num. 49. lib. 2. Ias. conf. 187. col. 1. & 2. lib. 2. late Bero. conf. 110. num. 2. lib. 3. vbi vult, quod id locum habeat, etiam, si quando in diuersis capitulis sententiae id fieret.

Cum enim afferat damnum irreparabile huiusmodi sententia, in qua voluit iudex, quod retineatur possessio, donec adimpleantur omnia contenta in sententia, clarum est, quod datur appellatio, quae si semper datur, quando praedictum est irreparabile in petitorio. Bart. in l. 2. col. 2. de appell. reci. Ang. in d. l. vnica. num. 3. si de mom. poss. Abb. in c. cum ad sedem. nu. 30. de rest. spol. Marant. qui etiam alios refert de ord. iud. in 2. actu princip. emergenti, in vltima part. iud. num. 244. alias secundum aliam impressionem 299. fol. 94. maxime quia dicitur in alia clausula, nempe donec fuerint obseruata praemissa &c. ex istis enim quasi in necessariam antecedentiam videntur canonizari illi contractus. Non enim est dubium, quin hoc argumentum procedat etiam in sententia. Aym. post Paul. de Castr. conf. 174. num. 2. vnde in simili videmus, quod, si agitur ad possessionem vigore contractus, datur appellatio. Bald. conf. 210. num. 5. lib. 5. Grat. d. conf. vlt. 51. lib. 2. Ma-

rant. vbi supra num. 250. alias num. 305. secundum meam paruum impressionem: Ant. Nicel. in concord. glos. col. 8. num. 26.

Ex aduerso alij Domini existimabant in sententia praedicta agi de mero et possessorio, igitur non admitti appellationem, & intrare Aegidianam, ad trad. in l. 1. C. si de mom. poss. cum quam pluribus late cumul. per Dec. conf. 28. ante fin. 1. col. vers. sed tamen his, qui Innumeros congerit. Corn. conf. 10. num. 2. lib. 4. & placebat ratio, quam ibi late ponderare videtur Dec. quod, cum possit intentari petitorium (quod in casu proposito fuit suspensum) poterit reparari iudicium seruatum per hanc sententiam. Nam obtinendo in eo, possessionem reuocabit &c. vt late ibidem per Dec. Et dicebant, quod clausula, si donec fuerit satisfactum, videtur importare momentaneam possessionem, & quod mixturam non induceret, vt dicebant alias fuisse firmatum in vna Foroliuina. coram Illustriss. D. Meo Paleotto. allegabatur etiam alia Senogallina. bonorum coram D. Gropperio, de clausula, ad effectum continuandae possessionis, donec satisfecerit &c. quam dicebant non importare mixturam, sed merum possessorium, & alia eiusmodi, quae discursus, & excitationis gratia sunt deducta.

Urbeuetana tenutarum, Mercurij

9. Februarij 1575.

E P I T O M E.

Inhibitio non conceditur neque vigore commissionis, in praedictum possessoris.

S V M M A E.

- 1 Possessoris in praedictum non Inhibetur.
- 2 Descriptio quando conceditur?

P R A E S V P P O S I T A.

Stare commissione pro Canonicis in actis presentata, cum facultate Inhibendi. 1
Item possessione Communitatis sancti Cassiani. 2

D V B I V M.

An petita inhibitio sit concedenda R. Canonicis S. Petri ad Vincula?

31. DECISIO. alioqui. III.

Resoluerunt Domini inhibitionem non esse concedendam in praedictum Communitatis

E munitatis

munitatis, quæ possidet. Si tamen fiant incisio-
nes indebitæ, & iniustæ, vel de hoc timent Ca-
nonici, fuit dictum, quòd concedam † descrip-
tionem arborum non cæduarum iuxta stylum
Rotæ.

Isipalen. pensionis 200. ducat. Veneris
6. Aprilis 1576.

E P I T O M E.

Litteras canonicatus habens expeditas, & realem possessionem, est
manutenendus, quando non cõ-
stat de non iure alterius quo ad hæresim
ei oppositam.

S V M M A E.

- 1 *Manutenendus quis est ante omnia in sua possessione.*
- 2 *Probatio de relapsu alicuius vt profet, facienda est de tem-
pore eius prouisionis, & reservationis.*
- 3 *Dispensatio illegitimitatis licet non iustificata, suffragatur
in possessorio, & postea in petitorio poterit iustificari.*
- 4 *Rei iudicata effectus dicitur suspensus per commissionem
restitutionis in integrum.*

D V B I V M.

An circumscriptis sententijs latis in fauorem Al-
phonfi de Sahelizes super titulo canonicatus, constet
de non Iure Dominici ad effectum, de quo agitur?

32. DECISIO. alioqui. IV.

Resolutum fuit non constare de non Iure
Dominici ad effectum, de quo agitur, scilicet
vt impediatur manutentio. Venit enim Do-
minicus † ante omnia manuteneñ. quia non cõ-
stat de non Iure suo ratione hæresis, cum abso-
lutio præcedat prouisionem canonicatus. Ideo
1 si pars prætendit Mudarrâ relapsum, debet †
probare de tẽpore prouisionis, & reservationis.
Neque etiam obstat illegitimitas, quia, cum
adsit dispensatio, licet non sit iustificata, tamen
3 suffragatur † in hoc possessorio, & deinde in
petitorio poterit iustificari.

Neque obstat res iudicata super nullitate
4 pensionis, quia eius effectus † est suspensus per
commissionem restitutionis in integrum, Ideo
debet procedi, ac si omnia essent integra. Cal-
fad. de rescript. decis. 13. & de sequestr. poss. &
fruct. 1. Ideo, cum de quasi possessione Domi-
nici constet, & habeat litteras expeditas, ante
omnia venit manutenendus.

Calaguritana Thesauraria. Lunæ

14. Maij 1576.

E P I T O M E.

Possessio per Instrumentum capitu-
lariter capta, est manutenenda
respectu solius tituli possidentis,
& sine præiudicio reservationum aduer-
sarij isto casu.

S V M M A E.

- 1 *Manutenendus quis est in possessione capitulari per eum
capta.*
- 2 *Possessio Instrumentalis cuius sit momenti?*
- 3 *Beneficij titulo vacante per resignationem, dicitur & ip-
sum beneficium vacare.*
- 4 *Papa confert beneficium vacans per resignationem.*
- 5 *Possessio interpretatur secundum qualitatem tituli præce-
dentis.*
- 6 *Possessio præsumitur perseuerasse ex præambula forma.*
- 7 *Possidere duo possunt beneficium diuersis respectibus.*
- 8 *Possessio clandestina non est manutenibilis. declara prout
num. 9.*

D V B I V M.

An sit dandum mandatum de manutendo in fauo-
rem Ioannis de Abenzabalegni.

33. DECISIO. alioqui. V.

Manutenendum † esse Ioannem in posses-
sione tituli Thesaurariae voluerunt Do-
mini, quia ipse probat suam possessionem per
Instrumentũ Capitulariter 9. Februarij 1572.
captam. Plura, quæ ex aduerso opponuntur, fa-
cile tolluntur.

2 Nam, quòd hæc † possessio fuerit instrumen-
talis, & propterea nullius momenti, cum Al-
uarus prius esset in possessione 23. Iunij 1570.
non placuit Dominis, quia huiusmodi posses-
siones non sunt incompatibiles. Cum enim ti-
3 tulus † beneficij vacaret per resignationem, vt
benè deducitur per informantes Ioannis, dice-
batur ipsum beneficium vacare, vt fuit resolu-
tum coram R. P. D. Chiroga, & coram Illustr.
Aldobrandino in vna Abuleñ. Canonicatus;
4 quòd manifestè apparet, quia Papa † Thesau-
rariam vacantem per resignationem Aluari cõ-
fert, vnde possessionem Aluari interpretaban-
5 tur † Domini, scilicet secundum qualitatem ti-
tuli præcedentis. l. 2. C. de acquir. poss. posses-
6 sio † namque præsumitur ex præambula forma
perseuerasse. l. pen. ff. de vsucap. Alciat. conf.

31. num.

31. num. 7. Cum igitur vnus haberet titulum, & alter fructus reseruatos haberet, quilibet ꝑ potest possidere. diuersis respectibus Docto. late in c. licet causam, de probat. Bart. in l. si duo numer. 4. ff. vti possid. Rip. in §. ait Prætor §. si Iudex num. 15. de re Iudic.

Et eodem modo tollitur 2. oppositio Aluari, quod hæc possessio Ioannis fuit momentanea, quia Aluarus postea possedit. Item tertia quod hæc possessio fuit capta absente Aluaro, & propterea cum sit clandestina ꝑ ab ipso, non sit manutenibilis l. 1. vti possid. Nam procederet ꝑ si Aluarus possideret titulum, quo casu possessiones essent incompatibiles, quod non est. vt dixi in hoc casu & eadem distinctione possessionum attentata, cessat quarta & quinta oppositio, quod possessio Ioannis possit dici spoliatiua præcedentis possessionis Aluari: Itē quod veniat contra reseruationem Aluari: Nā respectu sui tituli tantum Ioannes possidet, & in nullo lædit Ius, & reseruationē Aluari: quia quando ipse erit præsens, iste non residebit, sed tantum quando Aluarus erit absens; & ita respondetur ad alias clausulas.

Firmarunt igitur dandum esse mandatum Ioanni respectu solius sui tituli, & sine vilo præiudicio reseruationum ipsius Aluari.

Cesenaten. spoliij bonorum. Veneris
1. Junij 1576.

EPI T O M E.

Possessio capta per cæteros germanos fratres, vigore mandati relaxati ad Instantiam vnus ex dictis fratribus, procuratoris aliorum, & per Iudicem, qui fuerat vnā cum dicto fratre & procuratore à Rota inhibitus, est attentata & reuocanda.

S. V M M A E.

- 1 Possessio capta per aliquem etiam nomine aliorum, quando dicatur attentata?
- 2 Inhibitio rotalis qualiscumque sit, causat attentata.
- 3 Inhibitum esse procuratorem sat est, quo ad effectum attentatorum.
- 4 Inhibitio obtenta ab aserto procuratore, causat attentata.
- 5 Iudex Inhibitus si aliquo pacto procedit, attentat.
- 6 Possessio capi non potest propria auctoritate, bonorū comprehensorum in lite.
- 7 Attentat tertius veniens prætextu processus attentati, et num. 9.

- 8 Tertius attentas vnā cum parte, propter illam mixturam attentat & ipse & num. 22.
- 10 Mandatum de capiendo possessionem, relaxatum sine partis citatione est nullum. lim. prout. num. 11.
- 12 Possessionis causam mutare an liceat post attentata, & post reformatam commissionem? & num. 17. & 18.
- 13 Signatura Sanctiss. non aufert attentata, postquam Aduersario est in eis ius quæsitum.
- 14 Retrotractio non fit in tertij præiudicium, & quare? n. 16.
- 15 Pacem faciens cum aliquo pro se & consortibus, si vnus offenderit, & postea velit ratam pacem habere, ista ratificatio non retrotrahitur. & quare?
- 19 Commissionis clausula possidendi sine vitio spoliij & attentatorum, continet gratiam, illa autem sine præiudicio legitime executionis, continet Iustitiam. num. 20.
- 21 Attentata an præsumantur purgata spacio 25. annorum quo durauit lis?

D V B I V M.

An in casu, & ad effectum de quo agitur, possessio capta per Iulij Cæsarem nomine suo, & aliorum prout in actis, sit attentata & reuocanda?

34. DECISIO. alioqui. VI.

Conclusum cōcorditer fuit per omnes Dominos, possessionem ꝑ Iulij Cæsaris captā etiam nomine aliorum de qua agitur, dici attentatam, & esse reuocandam: quia possessio fuit capta post inhibitionem Rotalem, que ꝑ qualiscumque fuerit causat attentata. Achill. 7. de attentata. Incip. ex stylo Peregr. deci. 92. fuit conclusum Put. decis. 391. Inhibitio lib. 2. Accorabon. declarans decis. 53. licet Rota. Et quamuis plures dentur respōsiones pro parte illorū de Rubeis: tamen benè tolluntur per informantes horum de Manginis, & Dñis non placuerunt. & quatenus opponitur primo quod licet respectu Iulij Cæs. possit dici attentata: respectu tamen fratrum qui nullam de inhibitione habuerunt notitiam, non potest dici attentata, fuit dictum hoc non obstare ex pluribus.

Primo, nam etiam respectu Iul. Cæs. intrant attentata, quia sufficit quod ꝑ ipse esset inhibitus cum esset procurator, sicuti in simili videmus q̄ inhibitio ꝑ obtenta ab aserto procuratore, causat attentata Put. vt lit. pend. dec. 23.

Secūdo, respectu Iudicis, quia cum esset Iudex ꝑ inhibitus, ipse nō poterat vilo modo procedere & si processit, totum illud fuit attentatū secūdū decis. in fortioribus terminis Peregr. 22. aliās 23. Iudex cui inhibitum, Vnde cum bona ꝑ essent in lite, pars non poterat auctoritate propria capere possessionem, propter l. meminerint & l. si quis in tantam C. vnde vi. & l. extat. de eo quod met. cau. cum concord.

Quapropter necesse fuit quòd isti tres fratres Iulij Cæs. tertij in causa, vterentur prædicto mandato Iudicis, quòd mandatum erat attentatum, & sic ¶ venientes prætextu illius processus attentati, attentarunt & ipsi tertij, vt in fortioribus terminis dicit Imol. in l. qui à latronibus §. fin. col. pen. num. 12. vers. tangit hic Bald. Felin. in c. exceptionem col. 7. num. 25. vers. confirma vtiliter, de except. & in c. cum super col. 3. numer. 11. vers. pro istis facit glos. dere Iud. & in simili videmus etiam quòd quando tertius ¶ attentat vnà cum parte, propter illam mixturam atten at etiam ipse; Vnde cum isti ¶ fratres vigore eiusdem mandati ceperint possessionem, participarunt & cum Cæsare & cum Iudice inhibito, & propterea necessario hæc reuocanda veniunt vt attentata. Ab. in c. bone, col. pen. num. 16. de appel. vbi Præp. col. 2. num. 8. & col. 4. num. 19. vers. fallit 2.

Addebant aliqui Domini quòd etiam mandatum datum fuit nullum ¶ quia fuit decretum sine partis citatione, nisi ¶ mandatum esset relaxatum in sententia, quo casu non requireretur noua citatio.

Secundo modo respondent ad attentata informantes pro Rubeis, quòd cum post attentata esset reformata cõmissio vt staret sine præiudicio legitimæ executionis, isti potuerunt ¶ sibi mutare causam possessionis, per decis. Put. 19. possessio capta, vt lit. pend. & quia hæc clausula retrahitur &c. Sed dicebant hoc fundamentum non subsistere: quia cum interim esset attentatum, signatura ¶ Iustitiæ si id sciisset, non sustulisset attentata, quia parti erat ius quæsitum circa huiusmodi attentata, nec retrotractio ¶ fit in præiudicium tertij l. si partem §. fin. ff. quib. mod. fer. amitt. & in simili adducebatur doct. Bart. in l. si vxor §. si quis vxorem. ff. de adulte. quem sequuntur alij Docto. & in specie Alex. in l. quod meo num. 6. Curt. iun. conf. 52. num. 13. Dec. conf. 226. num. 7. & cõf. 247. num. 5. quòd si quis fecit ¶ pacem cum aliquo pro se & confortibus, si vnus offenderit, & postea velit ratam pacem habere, hæc ratificatio non retrahitur, ex quo media interuenit offensio. ita & hoc casu, cum ¶ intermedia adfuerit offensio Iudicis, partis, & Iuris, nõ debet fieri hæc retrotractio.

Nec potest intrare mutatio ¶ causæ possessionis, quia hæc facultas mutandi possessionem non sibi datur in dicta commissione, maxime in præiudicium attentatorum, de quibus nullam mentionem habet.

Non obstat d. decis. Put. 19. quia ¶ in ea ad-

rat Breue quod dabat auctoritatem possidendi sine vitio spolij & attentatorum, quæ erat gratia ¶ hic vero conceditur quòd possit procedere sine præiudicio legitimæ executionis, & sic de mera iustitia ¶ & de legitima tantum executione, non de attentata loquitur, nec vigore huius commissionis (quæ non loquitur cum parte, sed cum Iudice) potuit pars sibi mutasse causam possessionis.

Vltimo contra attentata opponitur, quòd cum iam hæc causa durauerit per 25. annos, præsumitur ¶ pro legitima executione, & pro purgatione attentatorum. Achill. de attentata decis. 14. cum simil. quia dicebatur Domini quòd hoc tollitur, ex quo fuit in casu nostro in specie commissa causa super attentatis; & quia semper durauit lis, & bene omnibus respondent informantes pro Manginis, quorum dicta satis placuerunt Domini.

Et pro confirmatione quòd fratres ¶ Iulij Cæsaris licet tertij in causa, dicantur attentasse, fuerunt alleg. plures decis. passim coram varijs Domini factæ, quòd tertius adhærens attentanti, dicitur & ipse attentasse, vt in vna Calaguritan. translationis, coram R. P. D. Blanchetto anno præterito, & in alia Anconitana, & plerisque alijs.

Cochin. beneficij. Veneris

15. Iunij 1576.

E P I T O M E.

Regula de annali vt habeat locum, probari debet possessio annalis de anno immediate præcedenti ipsam impetrationem, absque aliqua interruptione.

S V M M A E.

- 1 Regula de annali non intrat isto in casu.
- 2 Annalis possessio vt profit iux. formam regule, probanda est de anno immediate præcedenti impetrationem.
- 3 Annalis possessor quando quis non dicatur?
- 4 Possessio annalis non dicitur ea quæ est interrupta.
- 5 Probatio debet de necessitate concludere, vt quis incidat in pœnam regule de annali?
- 6 Extremis probatis, an præsumantur media?
- 7 Possessio instrumentalis quando non dicatur verosimilis?
- 8 Remissoria non releuans non conceditur, secus si releuet. num. 12.
- 9 Decretum irritans appositum in bulla Pij V. de publicandis, facit vt possessio Instrumentalis contra eius dispositionem capta, non dicatur releuans.

Instru-

- 10 *Instrumentum quando continere dicatur vitium visibile?*
 11 *Regula de annali fouet quoscumque detentores.*

D V B I V M.

An intret regula de annali? & posito quod non, an sit concedenda Remissoria Stephano in casu & ad effectum de quo agitur?

35. DECISIO. alioqui. VII.

Quo ad primam partem fuit concorditer resolutum non intrare reg. de annali in casu de quo agitur.

Et ultra allegata, dicebant debere attendi quod antio & immediatè præcedenti ante impetrationem probetur ista possessio annalis, vt dicebant fuisse resolutum in vna Segobien. de Villacast in corā bo. me. Vestano 4. Nouemb. 1552. & passim regulam ita in Rota practica-

ri. quæ immediata annalis possessio hic nõ probatur, stãte probatione ex aduerso facta quod resignans obiit in possessione, vt per testes & probationes Francisci de Gerra. Et dato

quod pro parte Stephani probaretur & initium possessionis suæ per Instrumentũ allegatum, & ab eodem die instrumenti effluxisset annus, non tamen Stephanus diceretur annalis, si postea vel resignans, vel alius possedisset, & probatur in hoc casu per dictas probationes ipsũ resignantẽ possedisse tẽpore sui obitus, & sic dicta possessio etiã q̄ esset annalis, nõ intraret stãte dicta interruptione, & possessione resignantis ante ipsam impetrationem. Et licet postea idem Stephanus iterum alleget se possedisse tempore prædictæ impetrationis, & probet per assercionem dicti Francisci qui in suis literis eum vocat intrusum: tamen ista asser-

ta possessio & non ex hoc probatur vel inferitur annalis, stãte interruptione iam dicta. non enim potest fundari annalis possessio super dicta assercione quod sit intrusus, quia non asseritur eum esse annalem, sed tantum simpliciter vocatur intrusus; quæ assercio etiam verificatur si per solum diem vel per solam horam se intruserit. Probationes & autem debent de necessitate concludere, maxime ad effectum vt quis incidat in poenã dictæ reg. & sua gratia dicatur subreptitia vel obreptitia. Et stãte dicta interruptione medijs temporis probata vt supra, cessat regula & quod probatis extremis præsumatur media vbi reperitur obex in medio, qui impedit extrema coniungi.

Addebant etiam aliqui, possessionem & Instrumentalem dicti Stephani non videri verisimilem, stãte probatione prædicta quod resignans obierit in possessione.

Quo ad secundam partem, an sit danda Remissoria Stephano? Domini dicebant hoc p̄dere ab eo, an hæc Remissoria & sit releuans? super quo dixerunt quod particulariter informetur.

Dubium autem faciebat Dominis pro non releuantia quod Stephanus obtinuit hoc beneficium de anno 1569. tertio Idus Martij, & cepit possessionem Instrumentalem prædictam de anno 1571. tertia Septembris, & in dicto Instrumento possessionis petijt se immitti vigore literarum prædictæ suæ prouisionis, & tamẽ inter literas prædictas, & hanc possessionem effluxerunt duo anni cum dimidio, vel saltem à die præstiti consensus (nempe de anno 1570. 11. Aprilis, de quo tamen consensu à tergo resignationis nil constat in actis, sed tantum Stephanus quandam scripturam de eo separatim mihi dedit) effluxerunt pene decẽ & octo menses, Vnde videtur intrare reg. de public. Pij V. de qua iam expresse Franciscus dedit, & exceptum in actis, & cum prædicta reg. habeat decretum & irritans dicta possessio Instrumentalis non videtur releuans, nec attendenda, cum sit capta longẽ post tempus in regula prædicta præfixum, & continere & videatur dictum Instrumentum vitium visibile in ventre, quatenus vigore literarum de anno 1569. expeditarum, & in earum executione petitur immissio de anno 1572. longe vltra sex menses, vt dixi,

quia tamen reg. & de annali fouet quoscumque detentores: fuit dictum quod informetur super prædictis sed istis non obstantibus, fuit resolutum 12. Nouemb. seq. Stephano Remissoriam esse & dandam.

Tyburtina Terrarum. Veneris 16. Nouembris 1576.

EPITOME.

Primum extremum probant testes dicentes quod moniales possidebant talẽ locum, quodq. earum Factor percipiebat fructus.

S V M M A E.

- 1 *Testis dicens quod tales possidebant hunc locum, an probent primum extremum: & num. 4.*
 2 *Indefinita in testibus an equipolleat vniuersali & n. 3.*
 5 *Possessio Monialium probatur si testes dicunt earum Factorem*

- rem recepisse fructus. & quo pacto probetur illum fuisse Factorem? num. 6.
- 8 Testis vnus alium declarat.
- 9 Testes quamuis inter alios examinati, saltē aliquid faciunt.
- 10 Testis deponēs in specie, declarat alios generatim loquētes.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus dictis trium testium vltimo loco examinatorum contra particulares personas, quorum summarium detur.

Et dictis aliorum testium examinatorum contra alios particulares Castri S. Gregorij.

D V B I V M.

An probetur primum extremum, ad effectum discernendi & dandi Abbatissæ, & Moni alibus mandatum de manutenendo in possessione bonorum de quibus agitur?

36. DECISIO. alioqui. VIII.

Fuit dictum per Dominos, testes de quibus agitur satis probare possessionem monialium, etiam in iudicio spoliij.

Primus enim super 12. videtur probare, quia ꝑ dicit quod moniales possidebant hunc locum.

Contra quem tria opponuntur. Primo quod non deponit de toto loco, sed loquitur indefinite, quæ indefinita ꝑ in teste non æquipollet vniuersali, vnde potest verificari in parte Ale. conf. 110. prima col. vol. primo. Respondebant ad hoc Domini, satis esse quod dictus testis describat totum locum. Quando enim indefinite ꝑ loquens, refert se ad aliquid quod ad totum pertineat, tunc testis probat de toto, Felin. in c. auditis, num. 24. prope finē de Test. Dec. conf. 100. n. 7. secundo respōdebant probare, quia dicit idem testis quod possidebant ꝑ, locum appellatum Opacum, & sic intelligitur de toto illo loco, vt bene declarat Aretin. conf. 103. nu. 3. vers. circa secundum, & melius Soccin. in l. si quis totum ff. de exception. rei Iudic.

Secundo opponitur contra dictum testem, quod illa ratio assignata non est bona, quia nō deponit de immediatā possessione monialium, sed per responsionem factam earum Factori. Sed Dominis videbatur contrarium: quia si Factor ꝑ monialium percepit fructus, satis probatur possessio earum. maxime quia coadiuuatur hoc ex dictis aliorum testium. Dicere autem quod ille Ciaccia poterat esse debitor, videtur aperta diuinatio.

Tertio opponitur quod nō probatur quod ille Hercules esset Factor monialium. Sed dice-

batur videri satis ꝑ hoc probari ex isto primo teste iuxta duodecimum & ex illo tertio Iux. quartum, qui pariter eum nominat Factorem, & sic in hoc isti duo sunt contestes. Suadetur etiam ex quo ipse ꝑ locabat, vnde ipsi testi soluenti, facile poterat hoc esse notum. Pute. Decis. 125. Fuit resolutum lib. 2. Item ex administratione tantæ quantitatis terrarum, qui præsumitur omnibus illis partibus esse notus, maxime quia si requireretur semper ratificatio monialium, hoc esset eis potius impossibile quàm difficile, cum numquam egrediantur e monasterio, vnde cogentur singulo momento habere notarios ad huiusmodi ratificationes peragendas, prout considerat Aretin. in vers. nobilibus in rubr. solut. matrim. num. 3.

Declarabant tamen Domini hunc testem secundum tertium, quia vnus ꝑ testis alium declarat: nempe quod moniales probarent suam possessionem limitatē tamen, exclusis illis vineis, de quibus deponit dictus tertius. Ant. de Butr. conf. 45. col. 2. in fin. Soccin. Iun. cōf. 69. nu. 16. lib. 1. Riminal. conf. 285. num. 36. lib. 2. maxime quia nominat eundem Factorem.

Secundus etiam testis non displicebat, stante quod non se firmat in prima ratione, sed vltterius ꝑcedit. Et similiter etiā tertius, Maxime stantibus ꝑ testibus examinatis inter alios, qui saltem aliquid faciunt, seu probant. Curt. in l. admonendi num. 78. ff. de Iur. Iur.

Resoluerunt ergo probari possessionem, & sic dictum primum extremum in spolio ad fauorem monialiū ex prædictis tribus testibus, sed cum limitatione prædicta, nempe exceptis vineis de quibus per tertium testem iux. 4. Interrog. qui in specie ꝑ deponens: declarat alios generaliter loquentes iuribus vulg.

Paduana decimarum. Veneris

4. Iulij. 1576.

E P I T O M E.

NVllitates de quibus hic, visæ fuerunt Dominis releuantes, & considerabiles, idcirco remiserunt partem ad Signaturam Sanctiss. pro eis sanandis.

S V M M A E.

- 1 Instantia prima causarum ex Tridentini Concilij præscripto, cognoscenda est coram Ordinario.
- 2 Possessorio intentato vnā cum petitorio in eodem libello, & de eis cognito, non potest super solo possessorio iudicari.

- cari. præsertim quando constat de proprietate, num. 3. & vide num. 9.
- 4 Sententia lata parte non Instante, & eo magis utraq. parte absente, est nulla.
- 5 Sententia lata non reproductis actis primæ Instantiæ, est nulla. idq. procedit dato, quod sententia sit iusta, num. 6.
- 7 Actorum reproductio in secunda Instantiâ faciendâ est parte citata.
- 8 Nullitate speciâtim opposita coram secundo Iudice, est su per ea particulatim pronuntiandum, alioqui fit parti iniustitia.
- 10 Sententia lata parte non Instante, ad fauorem tamen actoris, an sit nulla?
- 11 Sententia nulla, dummodo iusta potest confirmari, præsertim quando non fuit peruentum ad realem executionem, num. 12. intell. prout hic, & supra num. 8.
- 13 Signatura Sanctissimi interdum sanat has nullitates.

D V B I V M.

An sententiæ in huiusmodi causa latæ, sint confirmandæ, vel annullandæ?

37. DECISIO. alioqui. IX.

Opponebatur contra sententias ad fauorem Reuerendissimi Episcopi Paduani, primo per Auditorem nuntij Venetiarum, & secundo per Vicariû Reuerendissimi Patriarchæ latas.

Primo nullitas ex defectu iurisdictionis, quam dicebant hos non habuisse trahendi moniales SS. Agathæ, & Cæcilie de Padua extra Diocesim in prima Instantiâ, reluctante concilio & Tridétino sess. 24. de reformat. capit. 20. Incip. causæ omnes.

Secundo quia pro parte Episcopi fuit in libello & intentatum possessorium, & petitorium, & per moniales opposita est exceptio proprietatis, ac super ea sunt probationes receptæ, & conclusum in causa, nullo ex aduerso suspenso petitorio, quare dicitur Iudices debuisse in utroque pronunciare, non autem in solo possessorio, per c. 1. de rest. spol. Socin. in reg. spoliatus, fallent. 3. Gabr. de restit. spol. concl. 1. num. 48. & 52. cum præsertim & constaret de proprietate, Menoch. tract. recup. poss. remed. 1. q. 17. sub num. 194. Iccirco prætenditur huiusmodi sententias esse nullas. Bero. in c. 1. numer. 23. vers. & huiusmodi, de restit. spol. Menoch. loco alleg. q. 18. vers. extenditur quinto, sub numer. 175.

Tertio quoniam prima sententia lata est, nedum & vllâ partium Instante, sed ambabus partibus absentibus. Ideo nulliter, glos. in l. properandum. in princ. vers. triennij, ibi, ite nota, & in §. & si quidem, vers. licentia, in fin. & ibi Ias. nu. 5. & Cæteri. C. de Iudic. cum alijs, per Moder. in

tract. null. ex defect. iurisd. ordin. num. 121. & sequen.

5 Quarto nã fuit lata & dicta secunda sententia nõ reproductis actis primæ instantiæ corã secundo Iudice, & sic etiam nulliter. Bar. in l. 2. n. 5. & ibi Ias. num. 15. & Dec. n. 33. C. de eden. quã communẽ dicit Felin. in c. Ecclesia Sancte Mariæ, num. 17. de const. cum alijs per Gabriel. de sentent. conclus. 9. num. 10. quod & procedit dato quod prima sententia sit iusta, Socin. iun. 7. conf. 80. num. 3. vol. 2. quæ reproductio & faciendâ erat cû partis citatione. Rot. in nou. de fid. instr. 1. aliàs 10. Angel. in d. l. properandum. §. si autem reus. num. 2.

Cumque prædictæ nullitates d. primæ sententiæ notoriè ex actis appareant, & fuerint corã secundo Iudice oppositæ: is nõ & potuit d. primam sententiam confirmare: & confirmando fecit iniustitiam, prout fuit resolutum corã Sarmiento in illa de Spannochijs 14. Maij. 1563. & per Caputaquens. decis. 266. lib. 1. & fuit tentum coram Illustriss. Lancellotto in vna Viterbien. rescissionis contractus die 1. Iulij 1563.

Pro parte verò Episcopi respõdebatur, Nuntium Venetiarum habere facultatẽ Legati de latere, & passim appellari legatum, & vti talẽ habere Iurisdictionem in tota sua prouincia. c. 1. in ver. vniuersis, de offic. legat. & per totum titulum. sed hoc non placebat Dominis, & voluissent plenius informari, an saltem tacitus consensus monialium eis attulit præiudicium?

9 Dicebant etiã pro Episcopo, quod potuit & Iudex, cui prius constitit de possessorio, de eo pronunciare petitorio omisso, dato etiã quod causa fuisset commissã cum clausula, quod simul & semel expedirẽtur. Decis. Aegid. 506. & Staphi. de lit. grat. fol. 183. in parua mea impressione. col. 1. Sed aliqui ex Dominis id intelligebant procedere parte Instante, non autẽ quod id possit solus Iudex sua sponte.

10 Ad id, quod sententia lata sit nemine Instante, respondebatur: quod, cum lata & fuerit ad fauorem actoris, non dicitur nulla, prout limitando notat Ias. in d. l. properandum. §. 1. sub num. 6. lim. 4. post Angel. in princ. d. l. sub n. 2. vers. in eadem glos. 2. Angel. conf. 167. num. 2. cum alijs allegatis. sed hãc limitationẽ aliqui ex Dominis intelligebant procedere, quando sententia fertur ad fauorem actoris præsentis, secus eo, & reo absentibus, de mente eiusdem Ias. loco præcitato, & Rip. in l. 4. §. hoc autem iudicium, num. 75. de re iudic.

Quod acta primæ instantiæ nõ fuerint producta corã secundo Iudice, negabãt id ex actis apparere

- parere informantes pro Episcopo. Et dicebāt cessare omnem difficultatem, quia d. sententia nulla, † dummodo iusta, potuit confirmari per dictum secundum iudicem. Alex. conf. 79. nu. 1. 2. & 3. lib. 2. Dec. in rubr. de appel. sub num. 12. vers. & prædicta conclus. Put. decis. 121. lib. 1. Achill. decis. 333. Peregr. lib. 2. decis. 161. cū præsertim † hic non fuerit deuentum ad realē executionem. Chiffanen. decis. 172. Sed, quoniam Domini sciebant hāc conclusionem non procedere, parte petente omnino prius super oppositis nullitatibus pronunciari, prout informantes pro monialibus dixerunt: & dictarum nullitatum aliqua eis visæ sunt releuantes, & considerabiles: fuerunt in hoc cōcordes, quòd
- 13 Reuerendissimus Episcopus adeat † signaturā ad sanandas nullitates, de quibus agitur.

Tiburina spoliij terrarum Lunæ

27. Ianuarij 1578.

E P I T O M E.

Possessio monialium probatur per testes dicentes vidisse eas, & earum agentem possidere, atque fructus percipere.

S V M M A E.

- 1 Spolium quo pacto probetur? & sub numer. 2.
- 3 Possessionis præcipuum signum est perceptio fructuum.
- 4 Testes dicentes vidisse aliquē possidere, probant possessionē.
- 5 Possessio monialium dicitur probata, si probatur factores earum possedisse.
- 6 Testes verisimiliter informati, probant.
- 7 Locatio sola, quamuis nō probet possessionem fallit tamen, si est iuncta cum adminiculis.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsuppositis dictis testium hinc inde examinatorum.

D V B I V M.

An sit dandum mandatum de manutenendo monialibus Sancti Syluestri contra legitimè condemnatos?

38. DECISIO. alioqui. X.

Resolutum fuit per Dominos testes probare spolium, † quia probāt ferè omnes possessionē monialiū loci, de quo agitur ante direptionē vr̄bis, & post, sed particulariter quartus in fine, ibi, quòd vidit possideri à monialibus,

& ipsarū agētibus: & octauus, qui dicit q̄ moniales possidebant, & percipiebāt fructus, & nonus etiā in fin. & duodecimus, qui dicit articulū verū. Et magis particulariter adhuc 13. 15. & 17. testes, qui probant perceptionē fructuū. quorum dicta coadiuuantur ex 2. 3. & 12. probantibus se conduxisse, vel alios conduxisse à monialibus, maximè quia 2. 9. & 14. probant, quòd conductores monialium possidebant, & 13. probat, quòd merces soluebatur monialib⁹.

2 Ex quibus indubitātū videtur probari possessionem monialium, & per consequens probari etiam spolium, stante hodie hac possessione penes aduersarium. Sed quoad effectū mandati de manutenendo, videndum est, si Moniales recuperarunt hanc possessionem.

3 Quòd autem ex supradiētis actibus probetur possessio, est indubitatum, perceptio † enim fructuum est præcipuum signum possessionis. Socin. conf. 13. num. 14. lib. 4. Sarnen. de annal. q. 47. num. 1. & 2.

4 Testes etiam † dicentes vidisse aliquem possidere, probant. Bart. & post eum Alex. in l. stipulatio ista. §. hęc quoque. ff. de verb. oblig. maximè quia penultimus, & vltimus testis probant, quòd factores † monialium possidebant, & cum isti † sint verisimiliter informati, probant, Put. decis. 125. lib. 2. & quamuis locatio † sola non probet possessionem: tamē iuncta cū tot adminiculis, probat. vt per Gabr. de locat. concl. 4. num. 16.

DE RESTITVT. SPOLIAT.

Zamoren. spoliij del Toro. Lunæ

11. Ianuarij 1574.

E P I T O M E.

Secundum extremum, ex pluribus hic narratis ostenditur non esse probatum.

S V M M A E.

- 1 Extremum secundum ex quibus non probetur?
- 2 Delictum in dubio non est præsumendum.
- 3 Petitorium respicere quid dicatur?

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd die 26. Iunij 1573. fuit resolutum coram bo. me. Oradino constare de titulo colorato per prouisionem apostolicam, quæ sufficit cum derogatione statutorum, & quo ad primum extremū conclusum

conclusum fuit de eo constare, quia fuit admissus in
confratrem. 1
 Quo verò ad secundum extremum, Domini dixerunt
de eo non constare usque ad annum 1568. sed à di-
cto anno constare ex his, quæ dicuntur in facto, &
quoad fructus dixerunt eos non deberi usque ad di-
ctum annum 1568. quia absentibus non dabantur,
sed à dicto anno deberi. 2
 Et quòd die 6. Iulij 1573. datis memorialibus, fuit ten-
tum, quòd oblatio non satisfacit Dominis propter
defectum mādati, & intimationis omissæ. Quòd verò
ad capellanum positum de consensu confratrum,
Dominis videbatur, quòd non præiudicet confratri-
bus, vt teneantur ad fructus in absentia d. Ioannis
de Monroy propter statutum, & ea, quæ deponunt
testes. 3
 Et die 15. Iulij 1573. datis etiam memorialibus, fuit
dictum videlicet, quòd in vtroque tempore sunt dif-
ficultates, & potest inferri præiudicium confratri-
bus quotidie. Domini noluerunt facere resolutionem,
sed dixerunt, quòd proponeretur idem dubiū
cum eisdem præsuppositis, ac alijs, si sunt, & restrin-
gantur dubitationes iuxta difficultates tactas in me-
morialibus. 4
 Et præsuppositis statutis confraternitatis, de quibus in
copijs num. 1. ac literis apostolicis accessus D. Io.
prout in copijs num. 2. & recessione dictorum con-
fratrum à lite, ac receptione dicti Io. in confratrem
de anno 1541. de quo tempore non erat presbyter,
neque de capitulo maiori, de quo in copijs n. 3. 5
 Et non prouisione D. Ioannis, de qua num. 4. 6
 Et requisitione facta per procuratorem Io. confratri-
bus 11. Decembris del 44. vnà cum responsione con-
fratrum, de quibus num. 5. & 6. 7
 Et alia requisitione facta eisdem confratribus de an-
no 45. vnà cum responsione, de quibus numer. 7.
& 8. 8
 Et alia requisitione facta eisdem confratribus per Io.
personaliter, vnà cum responsione, prout numer. 9.
& 10. 9
 Et præsuppositis testibus, de quibus n. 25. & 26. 11
 Et quòd testes, de quibus in summario dato 26. Iunij.
1573. dicatur, prout in copijs num. 27. & 32. 12
 Et stante responsione confratrum nomine totius con-
fraternitatis super articulis Ioannis, de qua nu. 33.
& 34. 13
 Et præsupposito articulo Io. dato in remissoria A. C.
de quo num. 46. vnà cum responsione confratrum
super eisdem articulis pro parte D. Io. productis de
anno 1569. vt à num. 35. ad 39. 14
 Et stante breui de percipiendis fructibus in absentia,
cū facultate deputandi capellanum ad nutū D. Io.
amouibilem ad quinquennium, prout nu. 41. 15
 Et intimatione dicti breuis, ac requisitione facta con-
fratribus, vnà cum eorum responsione, prout n. 41.
& sequent. 16
 Et alijs literis apostolicis D. Io. de percipiendis in
absentia ad vitam, prout num. 43. 17
 Et mandato procuræ Abbatis confraternitatis, ad exi-
gendum in personā procuratoris D. Io. de Monroy,
de quo num. 44. 18
 Et præsupposita partita libri memorialium, & anniuer-
sariorum dictæ confraternitatis anni 1572. tenoris
videlicet 4. Aprilis posuit confraternitas, qui deser-

uiat in præben. D. Io. Monroy, eo quia non soluit
prandium. 19
 Et in eodem libro reperitur in 66. partit. annotatus, &
descriptus inter alios confratres D. Io. de Monroy,
& præsertim sub diebus 7. & 9. dicti mensis Aprilis
del 42. 20
 Et quòd ultra prædictas responsiones confratrum, de
quibus in copijs, procurator confratrum constitu-
tus ad causam, quæ pendebat in partibus coram Of-
ficiali Zamoren. super spolio de anno 1568. bis
apud acta allegauit in eius scriptis, quòd D. de Mon-
roy nunquam fuit, nec est confrater dictæ confrat-
ternitatis, nec habuit talem possessionem, aut illam
habere potuit, quia non concurrebant qualitates in
eo necessariae, & postea in Curia disputauerunt du-
bium supradictum super titulo, possessione, & spo-
lio. 21
 Et præsupposito mandato procuræ Abbatis, & confrat-
rum in personam Bernardini de Salamanca, ac ce-
dula allegationis, & petitionis per eundem procu-
ratorem apud acta data, de quibus num. 45. & 46.
in copijs. 22
 Et quòd dicta cedula petitionis non fuerit intimata
domino Io. nec eius procuratori. 23
 Et quòd à sententia de partibus pro parte confratrum
non fuerit appellatum. 24
 Et stante requisitione confratrum facta Domino Io.
3. Septembris 1572. prout in copijs n. 47. 25

D V B I V M.

An ex præmissis constet de secundo extremo in spo-
lio ante annum 1568. ad effectum, de quo agitur?

39. DECISIO. alioqui. I.

Fuit decisum per Dominos non recedendū
esse à iam resolutis, nempe non ¶ constare
de secundo extremo ante annum 1568. Et moti
potissimum fuerunt Domini, quia totum fun-
damentum Ioannis de Monroy consistere vi-
detur in eo, quòd eius Capellani fuerunt expul-
si de anno 1542. Nam primo fuit expulsus Gar-
sias de Gamas, vt ipse iuxta octauum interroga-
torium probat, dū ait, quòd in fine anni 1542.
eiecerunt eum, & quòd propterea spoliauerūt
eundem Ioannem Monroy. Sed in hac expul-
sione dixerunt Domini non posse fundari spo-
liū, de quo agitur. Quia Paulus Casado dicit,
quòd isti confratres rogauerunt, vt poneret
Christophorum pro Monroy, Ergo non pos-
sunt dici spoliasse eundem Monroy. Ad secun-
dam expulsionem de Christophoro, de qua de-
ponunt duæ sorores Ioannis de Monroy, nem-
pe 23. testis, quæ tantum de auditu loquitur,
& 24. quæ probat de amotione; respondebant
Domini, quòd confratres amouerunt, non in-
teruertendo possessionem beneficij, sed animo
conseruandi eorum consuetudinem, & vt nom-

ne confraternitatis deperiret. Et quòd ipsa confraternitas illum amouere posset. Quod comprobatur, quia plures testes, de quibus. n. 1 r. & sequē. præsuppositis probant, quòd capitulum conducebat duos capellanos, qui deseruiebant pro duobus absentibus, nempe pro eodem Ioanne Monroy, & alio. Itē quia ipse nunquam habuit se pro spoliato, imò in articulis cōtrariū testatus est de anno 1546.

2 Et quia in dubio † delictū non debet præsumi. Non obstat, quòd confratres pluribus in locis negarunt eum esse confratrem, quia istis nō obstantibus, nunquam prouiderunt de loco, nec negarunt eum esse possessorem, sed eū esse confratrem: quod magis † videtur respicere petitorium, nec simpliciter negarunt eum esse cōfratrem, sed eum esse talem confratrem in effectu, cui debeantur fructus in absentia, & sic secundum quid. Nec visa sunt facere ad propositū breuia, quia non petuntur fructus nisi actione spolij, quod (vt dixi) non probatur per supradicta multis omisis.

Zamoren. spolij del Toro. Lunæ
10. Maij. 1574.

E P I T O M E.

S Polij secundum extremum probatur modo infrascripto per eum, cui fuit negata consueta possessio in actibus confraternitatis.

S V M M A E.

- 1 Spolium ex quibus dicatur satis probatum?
- 2 Dolus in conuento non requiritur, & quare?
- 3 Remedium c. reintegranda. datur etiam contra bonæ fidei possessorem.
- 4 Spolium sufficit re ipsa.
- 5 Spoliator non potest conuenire in petitorio, nisi fructibus integrè solutis.
- 6 Spolio renuncians, potest petere fructus.
- 7 Prælatus habens administrationem, potest requirere, & interpellare.
- 8 Spoliato potest obijci de statuto mandante, quòd canonicus non constitutus in sacris, non habeat vocem, etiam quòd semel quis fuerit per capitulum receptus.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsuppositis resolutionibus in hac causa factis, quorum copia datur.

1 Et quòd d. Ioannes de Monroy fuit admissus in confratrem, & habuit possessionem de anno 1541.

2 Et requisitione d. Io. facta confratribus die 4. Februa-

rij 1568. præfente tunc Antonio Hernandez vno ex confratribus, qui interfuerunt admissioni d. Io. de Monroy.

3 Nec non responsione cōfratrum, quorū copia datur.

4 Et quòd d. Io. suam admissionem non præsentauerit confratribus, sed in actis illam produxit in partibus minus, vt prætenditur, auctenticam, illam tamen postea in forma probanti in Curia produxit.

5 Et libello d. Io. coram Ordinario dato.

6 Nec non responsione confratrum nomine totius confraternitatis, ad articulos d. Io. de Monroy de anno 1569. facta, quorum copia datur.

7 Et cedula petitionis præsentatæ in iudicio de partibus apud acta causæ, tertia Decembris 1569. ante sententiam coram Officiali Zamoren. per procuratorem dictorum confratrum, & confraternitatis constitutum, prout in mandato, quorum copia datur.

8 Et quòd non constat in actis, quòd in huiusmodi cedula petitionis fuerit intimata procuratori d. Iohānis, nec ipsi d. Ioanni.

9 Et quòd die tertia Decembris 1569. iudex admisit iura per d. Ioannem producta videlicet instrumentum admissionis, & possessionis & statim idem procurator confratrum, & confraternitatis appellauit ad Sanctissimū viua voce ab admissione dictorum iurium pro parte d. Ioannis præsentatorum.

10 Et alia requisitione facta d. Ioan. de Monroy die tertia Decembris 1572. cuius copia datur.

11 Et quòd à sententia de partibus pro parte confratrum non fuerit appellatum, sed pro parte d. Ioannis fuerit appellatum à non condemnatione fructuum à die perpetrati spolij, & desuper fuerit commissa causa in Rota cum clausula, quam, & quas &c.

12 Et quòd 25. Ianuarij Abbas, & confratres confraternitatis huiusmodi constituerint procuratorem, prout in mandato, cuius copia datur.

D V B I V M.

An constet de secundo extremo in spolio ab anno 1568. citra, ad effectum, de quo agitur.

40. DECISIO. Alioqui. II.

F Vit tentum per Dominos constare de secundo extremo in spolio ab anno 1568. vsque ad interpellationem, siue requisitione factam per confratres ipsi Ioanni de Monroy, & spoliū † satis visum est probari, quia eo anno is non fuit admissus. l. si quis conductionis. C. locati. l. fin. C. de acqu. poss. cum alijs alleg. notat Doctor. in l. clam possidere. s. qui ad nundinas. ff. de acq. poss.

Non obstat præfensa ignorantia confratrum, quia dato etiam quòd habuissent iustam causam negandi, satis est, quòd ipse non iustè cecidit à possessione. Non † enim requiritur dolus in conuento, quia hoc remedium † datur etiam contra bonæ fidei possessorem. Innoc. Butr. & alij in c. sæpe. de restit. spol. de communi Ruin. conf.

conf. 46. num. 6. lib. 1. ex mente Alex. vt per
4 eum. & sufficit spoliū † reipſa. Idem Ruin.
conf. 5. num. 2. lib. 4. poſt Bald. & alios, quos al-
legat.

Credebant tamen aliqui ex Dominis, hoc
ſpolium durauifſe tantum vſque ad interpella-
tionem, & requiſitionem, & quando in effectu
confratres ſe obtulerunt paratos admittere eū
ad ſuam poſſeſſionem. Quando ergo Abbas re-
quiſiuit Ioannem, vt veniret ad intereſſedum,
credebant aliqui ex Dominis conſtare, quòd
confratres nō amplius negabant poſſeſſionē.
Nec eis obſtat, quòd fructus nō fuerint oblati,
5 vt ideò ſpolium non † diceretur purgatum: quia
dicebant, quòd il lud procedit ad effectum, vt
talis non poſſit conuenire in petitorio, niſi fru-
ctibus integrè ſolutis. Et ita dicebāt loqui tex.
in c. conquerente. de reſtit. ſpol. & ita loqui
Bald. ibi, & ita loqui deciſ. Rot. in nou. 319. dū
dicit aliàs in petitorio non debet audiri, & ita
loquūtur omnes alij relati per Gabriel. de reſt.
ſpol. conſul. 1. num. 11. & per Aym. conſ. 140.
num. 3. Rip. in vulg. §. nihil commune. nu. 50.
l. naturaliter. ff. de acquiren. poſſeſs. Iſta enim
duo ſunt ſeperata, & diuerſa, & penitus non ſe
attingunt, vt declarat Menoch. in primo reme-
recup. num. 275. cum ſeq. qui quā plures re-
6 fert. vnde renunciāns † ſpolio, poteſt petere fru-
ctus &c.

Secundo dicebatur, quòd confratres non te-
nebantur ad fructus, ad quos non probabātur
cōdemnati: & credebāt ijdem Domini, quòd,
7 cum hæc requiſitio fuerit facta † à Præſtato,
quòd ſufficeret, quia ipſe habet adminiſtratio-
nem. c. edoceri. vbi latè Felin. de reſcript. Ae-
gid. deciſ. 696. maximè quia omnia ad inuicem
correſpōdent. Confratres enim requiſiuerūt.
Item dixerūt, quòd oſtenderet receptionem,
item quòd ipſi erāt parati admittere, item co-
ram iudice procurator obtulit, quòd cum ad-
mitterent, item non appellauerunt à ſententia,
poſtmodum Abbas eum requiſiuit. Ex quibus
credebant prædicti Domini conſtare, quòd cō-
fratres tunc non perſeuerarent in ſpolio, igitur
inferebant deberi prædicto Ioanni fructus pro
illo medio modico tempore, ab actu non ad-
miſſionis vſque ad prædictam requiſitionem, &
oblationem, & hoc ipſum ſpolium vſque ad
requiſitionem. Licet Domini id firmarint pro
maiori parte: tamen aliqui ſub aliquo dubio
credebant fortè poſſe ſibi obſtare dictum Al-
8 ciat. conſ. 41. vbi vult, quòd contra † ſpoliatum
poſſit obijci de ſtatuto mandante, quòd cano-
nicus non conſtitutus in ſacris, non habeat vo-

cem, etiam quòd ſemel quis fuerit à capitulo
receptus. Alia tamen diſcurſus & excitationis
gratia aduertebantur. Hoc enim tantum firma-
tum eſt in prædicta poſitione conſtare de ſpo-
lio Ioannis Monroy de anno 1568. ob nō ad-
miſſionem eiſdem Monroy vſque ad actum
requiſitionis, & oblationis prædictæ. An autè
per dictam interpellationem, & requiſitionem
confratrum, ſpolium dicatur purgatum de cæ-
tero, & an aliquid poſſit opponi prædictæ in-
terpellationi, voluerunt Domini, vt referuaretur,
& videretur ad partem.

Zamoren. Spolij del Toro. Veneris.
18. Iunij 1574.

E P I T O M E.

Spolium non dicitur ex infraſcri-
ptis purgatum ad effectum, vt con-
fraternitas poſſit vitare condem-
nationē fructuum pro tempore ſpolij.

S V M M A E.

- 1 Spolium quando non dicatur purgatum?
- 2 Mandatum peculiare ad cedendum, & offerendum liti re-
quiritur.
- 3 Cessio, & confessio requirunt speciale mandatum.
- 4 Mandatum speciale ad denunciandum, & protestandum isto
casu requiritur.
- 5 Procurator qui protestari alioqui potest, id sine peculiari
mandato ei facere non licet, quando protestatio continet
declarationem animi eius principalis.
- 6 Protestatio, & oblatio quando fieri debeant parte citata?
- 7 Protestatio quamuis facta in actis, si pars ex aduerso non
est citata, non dicitur adhuc in actis.
- 8 Creditor non tenetur accipere debitum principale sibi obla-
tum, si debet etiam habere accessorium, licet illiquidum,
puta fructus, nisi illo etiam accessorio ei oblato.
- 9 Paul. Castren. vbi hic consutatur.
- 10 Oblatio Abbatis quando non sufficiat?
- 11 Intimatio quando est facienda personaliter?
- 12 Appellando pars dicitur recedere a requisitione, & obla-
tione facta.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita resolutione vltimo facta die 10. Maij pro-
ximè.
Et ſtante requiſitione d. Ioannis de Monroy, & respon-
ſione confratrum de anno 1568. & 1569. tam ad di-
ctam requiſitionem, quā ad poſitiones d. d. Ioan-
nis, quorum copia detur.
Et cedula petitionis præſentata in Iudicio de partibus
apud acta cauſæ. 3. Decembris 1569. ante ſententiā,
per procuratorem confratrum conſtitutum, prout
in mandato, cuius copia detur.
3

- Et quòd constat in actis, quòd huiusmodi cedula petitionis fuerit intimata procuratori d. Ioannis, neque ipsi d. Ioanni. 4
- Et quòd dicta die 3. Decembris 1569. iudex post presentatam dictam cedulam, admisit Iura producta pro parte Ioannis, videlicet instrumenta possessionis, & admissionis; & statim idem procurator confratrum, & confraternitatis appellauit ad Sanctiss. viua voce ab admissione dictorum iurium. 5
- Et quòd à sententia lata in partibus, confratres non appellarunt. 6
- Et quòd die 25. Ianuarij 1571. Abbas, & confratres prædicti constituerunt procuratorem, prout in mandato, cuius copia detur, & illud in hoc iudicio produxerunt. 7
- Et alia requisitione facta d. Ioanni die 3. Decembris 1572. per Petrum Ramo, tanquam Abbatem d. confraternitatis, de cuius facultate, vel mandato in actis non constat. 8
- Et quòd officium Abbatis durat per vnum annum tantum. 9
- Et quòd de anno 1570. de mense Martii, vel circa d. Ioannes de Monroy (sine veri præiudicio) se contulit ad Romanam Curiam. 10

D V B I V M.

An spoliū fuerit sufficienter purgatum ad effectū, de quo agitur?

41. DECISIO. Alioqui III.

- 1 **F**uit conclusum vnanimiter spoliū, † de quo agitur, non esse purgatum, ad effectum vt confraternitas possit euitare cōdemnationem fructuum pro tempore huiusmodi spolij, & dicebant Domini neutram oblationem, siue requisitionem sufficere ad huiusmodi purgationem. Non enim prima sufficit, quia nō constat
- 2 de speciali † mandato ad cedendum, & offerendum liti, quod requiritur à Tiraquell. cū alleg. ab eo de retract. Lignag. §. 1. glos. 10. num. 93. 94. & 97. Cum enim prædicta oblatio contineat celsionem litis quoad possessionē, omni modo in ea videtur requiri mādaturum speciale.
- 3 Primo, quia ista est cessio, † & confessio quædam siue agnitio, in qua videtur omni modo requiri sufficiens mandatum, vt in fortioribus terminis videtur uelle Aegid. decis. 198.
- Secundo, quia cum hoc non concernat administrationem neque bonorum, neque litis, & non possit esse notū hoc procuratori, nisi quatenus procedat à persona principali, in hoc casu requiritur speciale † mandatū, ad denunciandum, & protestandum, vt per Bart. in l. 1. §. permittitur. il primo in verb. mandatū. n. 1. in fin. ff. de lib. agnosc. Alex. conf. 78. num. 14. lib. 5. per l. de pupillo. §. qui procuratorio. in glos. in

verb. verus, vbi etiam Rapha. num. 14. & Castren. in fin. de no. oper. nunciat. Rip. in l. quod te. num. 56. si cert. pet.

- Nec faciebant difficultatem illa verba ad requirendum, protestandum &c. Quia dicebant debere intelligi super præmissis, hoc est in concernentibus expeditionem causæ, non autem ad cedendum: quia, cum hoc dependeat ab animo domini (vt dicit Alex. vbi supra) mandatum speciale requiritur, & licet adsit mandatum ad protestandum, dicebant non videri sufficere in hoc casu, in quo agitur de protestatione declarationis animi domini. Quia procurator, † qui aliàs potest protestari, nō potest in hoc casu p supra allegata. Quia tamē, si ex hoc capite solū materia esset decidēda, posset habere difficultatem: placebat ex alijs deductis cessare omne dubium; tum maximè ex ratione, quæ tertio loco allegabatur, nempe quia oblatio, † & protestatio prædicta debuit fieri parte citata. las. conf. 9. num. 15 lib. 1. Hæc autem licet † fuerit facta in actis: non fuit facta citata parte, & consequenter non dicitur adhuc in actis. Cassad. decis. 7. in fin. de appell. Tum, & quarto, quia non fuerūt oblatis fructus. Dicebatur enim videri claram iuris decisionē, quòd, quando vnum debitū † est principale, & aliud accessorium, prout videbatur hoc esse, quamuis accessorium sit illiquidum: non cogitur creditor recipere principale, nisi accessorio oblato. Alex. in l. quidam existimauerūt, num. 8. ff. si cert. pet. quem sequitur ibi (reprobato † Paul. Castren.) las. num. 6. vers. tertio intellige. Salic. in l. 1. sub num. 3. C. de solut. vltra quòd videntur etiam intrare omnia alia allegata per Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glos. 4. per tot. & glos. 6. num. 23. & 24. & in specie quando est illiquidum, Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. glos. 19. num. 2.

- Non dicitur etiam purgatum per sequentem oblationem † fructuum ab Abbate factam; tū quia non constat, quòd esset Abbas, tum etiam quia militat eadem ratio de non oblatione fructuum. c. conquerente. & c. grauis. de rest. spol. Abb. in c. fin. sub num. 4. de ordin. cognit. & in c. accedens. il 2. num. 5. vt lit. non contest. Socin. conf. 12. num. 15. lib. 1. Tiraquell. de retract. conuent. §. 4. glos. 6. num. 23. circa princ. facit l. acceptam. vbi Ang. 2. not. C. de vsur.

- Placebant etiam deducta per informantes, quòd intimatio † non fuit facta personaliter d. Io. absenti, cum nec procuratori generali sufficeret fuisse intimatā. glos. in clem. causā. vers. intimatio verò, in verb. appellatum, & ibi Car. Zab.

Zab. q. 7. de elect. & plenè Tiraq. de retract. Li
gnag. s. 9. glos. 3. num. 7. & prædicta maximè
stante appellatione pro parte confratrum ab
admissione iurium d. Ioannis, vt in 5. præsuppo
12 sito, post prædictâ interpellationem, per quâ
appellationem dicitur recessum à prædicta re-
quisitione, & oblatione. Alex. in l. non solùm. s.
morte. num. 11. & 12. de oper. no. nunc. cum
vulg. iunct. alijs deductis pro hac parte, quæ
magis placuerunt Dominis, quàm ex aduerso
deducta per confratres.

Firmana Spolij beneficiorum. Lunæ
24. Ianuarij 1575.

E P I T O M E.

EXtremum primum, & secundum
in spolio hoc pacto probantur.

S V M M A E.

- 1 Extremum primum in spolio probatur per Instrumentum
captæ possessionis.
- 2 Extremum secundum non probatur ex sola litis sustenta-
tione, sed alijs cum adminiculis.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus Bullis in fauorem Laurentij de Bonis, cum
mandato procuræ ipsius Laurentij de capien. pos-
sessione, & instrumento possessionis per dictum pro-
curatorem captæ, & mandato procuræ Communita-
tis, necnon sustentatione litis eiusdem Communita-
tis, & cõmissione causæ pro eius parte præsentata. 1

D V B I V M.

An constet sufficienter de primo, & secundo ex-
tremo.

42. DECISIO. alioqui. IV.

Dictum fuit per Dominos constare de pri-
mo, & secundo extremo. Nam de primo
liquet ex instrumento captæ possessionis, per
deducta per informantes pro parte Ioannis,
& est tritum in Rota.

De secundo liquet non solum ex sustenta-
tione litis (quæ sola non sufficeret) sed aper-
tè constat ex cõfessione ipsius Communitalis,
maximè in articulis. Si tamen ipsa Communi-
tas velit contrarium probare, audiatur. Viden-
dum etiam erit, an adfuit mandatum sufficiens
ad capiendam possessionem.

Zamoren. spolij del Toro. Lunæ
10. Octobris 1575.

E P I T O M E.

Spolium non dicitur sufficienter pur-
gatum ex omnibus infrascriptis.

S V M M A E.

- 1 Spolium quando non dicatur sufficienter purgatum?
- 2 Oblatio defectiua non inducit purgationem spolij, nec re-
nuntiationem litis.
- 3 Oblatio quando vti incerta, & obscura non proficit? n. 8.
& 18.
- 4 Liquidatio potest habere plures instantias.
- 5 Liquidi dicunt fructus, quando de eis constat per relationē
ad librum, vbi certificantur.
- 6 Liquidatio, parte petente, debet ante omnia absolui.
- 7 Attentata, parte instante, sunt ante omnia purganda.
- 8 Spoliator tenetur ad expensas, & damna.
- 9 Expensarum condemnatio facta in Rota, includit expensas
factas etiã in partibus, quamuis succumbens in eis per
sententiam ibi non fuerit condemnatus.
- 10 Expensis in omnibus passim condemnatur succumbens in
negocio principali in Rota.
- 11 Bonafides excusat à restitutione fructuum.
- 12 Admittere recusans aliquem ad actus confraternitatis, di-
citur eum expellere.
- 13 Remedium reintegranda datur etiam contra bonafidei pos-
sessorem ad fructus perceptos.
- 14 Alciat. conf. 41. procedit respectu fructuum, qui percipi po-
tuerunt, non autem respectu fructuum realiter percepto-
rum, qui debentur à die spolij, siue intrusionis.
- 15 Decis. 10. de restitut. spoliat. in nou. loquitur in materia vio-
lentiæ, & in remedio, vnde vi.
- 16 Bona fides omnis cessat post condemnationem, vt quis te-
neatur ad fructus.
- 17 Fructuum perceptorum à condemnatione, nec probabilis
causa litigandi excusat.
- 19 Oblationis materia vbi tractatur?
- 20 Mora inducitur ex interpellationibus.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsuppositis resolutionibus in hac causa factis diebus
10. Maij. & 18. Iunii. 1574.

1 Et statutis Confraternitatis, ac eorum confirmatione
apostolica, quæ non sunt recognita, sed sunt regi-
strata in proces. de partibus.

2 Et literis Apostolicis regressus, & nouæ prouisionis d.
Ioanis de Monroy, cum derogatione statutorum. 3
Et stante requisitione d. Ioannis, & responsione Con-
fratrum de anno 1560. & 1569. tam ad dictam re-
sponsionem, quàm ad positiones d. Ioannis de Mon-
roy.

4 Et quòd tempore, quo d. Ioannes petiit se admitti, erat
clericus: sed nõ probatur, neq. de capitulo maiori. 5
Et cedula petitionis præsentata in iudicio de partibus
apud acta causæ 3. Decembris 1569. ante sententiã
per

- per procuratorem confratrum constitutum, prout in mandato. 6
- Et quòd non constat in actis, quòd huiusmodi cedula petitionis fuerit intimata procuratori d. Ioannis, neque ipsi d. Ioanni. 7
- Et quòd 3. Decembris 1569. iudex post præsentatam dictam cedulam, admisit iura producta pro parte d. Ioannis videlicet instrumentum possessionis, & admissionis, & statim idem procurator confratrum & Confraternitatis appellauit ad Sanctissimum viua voce ab admissione d. iurium. 8
- Et quòd à sententia lata in partibus, confratres non appellarunt. 9
- Et quòd 20. Ianuarii 1571. Abbas, & confratres prædicti constituerunt procuratorem, prout in mandato, & illud in hoc iudicio produxerunt. 10
- Et alia requisitione facta domino Io. 3. Decembris 1572. per Petrum Ramo tamquam Abbatem dictæ Confraternitatis, de cuius facultate, vel mandato non constat. 11
- Et quòd officium Abbatis durat per vnum annum tantum. 12
- Et quòd de anno 1570. de mense Martii, vel circa d. Ioannes sine veri præiudicio se contulit ad Rom. Cur. 13
- Et stante alia requisitione vltimo loco d. Ioanni facta, & in actis producta cum eiusdem responsione. 14
- Et citationibus, ac interpellationibus & protestationibus, apud acta causæ huiusmodi contra procuratorem Confratrum pro parte Ioannis factis. 15
- Et stante mandato d. Confratrum vltimo loco facto, & in actis producto, quorum omnium copiæ dantur. 16

D V B I V M.

An ex præmissis sit sufficienter purgatum spoliū, de quo agitur, & confratres censendi sint fuisse in bona fide, ad effectum vt excusentur à restitutione fructuum?

43. DECISIO. alioqui. V.

- 1 **Q**uoad primam partem dubij, fuit conclusum spoliū ÷ non esse sufficienter purgatum, & dicebant Domini oblationem ÷
- 2 Confratrum esse defectiuam, ergo non induci purgationem, nec litis renunciationem, arg. not. per Bald. in l. lite. in 2. notab. num. 1. C. de litigio. Oblatio autem primo deficit, quia
- 3 non ÷ est certa, quatenus in mandato confratrum dicitur (soluere quicquid ei debebitur, & habere debebit de fructibus) Ista enim verba, habebitur & habere debebit, important
- 4 litem liquidationis, in qua possunt ÷ cadere plures instantiæ, vt est tritum in Rota, igitur redditur subobscura & incerta, non autem vera, & realis, ergo non sufficit per aliàs dicta. Placuit dictum Bald. in l. 1. num. 5. C. ne lice. tertio pro uoc. Mathesil. singul. 128. & 129.

Nec placuit, quòd huiusmodi fructus videā

- 5 tur illiquidi: quia imò videbantur certis per relationem ad libros ipsorummet confratrum, in quibus descripte sunt singulis annis portiones cuiusque eorum. Ex qua relatione resultat certitudo. l. 1. C. de senten. quæ sine cert. quant. cū concord. Ideò subdebant aliqui Domini, quòd poterant confratres (factis computis ex suis libris) huiusmodi fructus liquidare, & realiter soluere, ex Bald. Mathesil. & alijs præalleg. vt spoliū verè diceretur purgatum ex alijs resolution. vel si aliàs fructus essent obscuro, dicebant aliqui, quòd (parte petente) ante omnia ÷
- 6 negocium liquidationis debuit absolui, vt in simili dicitur de attentatis. ÷ Ant. Aug. de attent. num. 17. Idem decis. 712. lib. 3. Caputaq. decis. 33. lib. 2. Pereg. & alij allegati.

- 8 Secundo non placuit oblatio ÷ prædicta, quia non continet expensas, quæ & ipsæ debent refici, item damna, &c. Rip. in l. naturaliter. §. nihil commune. num. 50. de acq. poss. c. accedens. il 2. vbi Abb. in vltimo not. n. 5. vt lit. nō contest. & in c. fin. sub num. 4. de ord. cogn. Tiraquell. de retract. conuent. §. 4. glos. 6. num. 23.

- 9 Nec obstat, quòd in sententia de partibus, non sit facta condemnatio in expensis, quia factis est ÷ quòd sit facta condemnatio in Curia.
- 10 & de stylo Rotæ, succumbēs ÷ in negotio principali, passim condēnatur in omnibus expensis.

- 11 Quoad secundam partem dubij fuit pariter resolutum confratres non ÷ esse censendos in bona fide, ad effectum vt excusentur à restitutione fructuum. Cū enim non admiserint Ioannem Monroy vt aliàs est dictum, huiusmodi
- 12 non admissio ÷ reputatur expulsio, & ei æquiparatur. Put. de fruct. decis. 2. & de rest. spol. 8.

- 13 Præterea (vt aliàs dictum est) hoc remediū ÷ reintegrandæ, datur etiam contra bonæ fidei possessorem ad fructus perceptos. Rot. de rest. spol. decis. 10. in antiq. & aliàs fuit dictum in decis. coram me sub die 10. Maij 1574. cum ibi alleg. plures refert Achill. decis. 1. de fructib.

- 14 Ad conf. Alciat. 41. per Confratres allegatū multi Domini dicebant fortè posse de eo dubitari, & multa in contrarium allegabant in materia spolij. Quicquid tamen sit de eius veritate, dicebant illud procedere, vbi defectus esset notorius in spoliato. Contra autem Ioannem Monroy, quòd non satisfecerit statutis confratrum, non videtur defectus saltem notorius, stante dispensatione apostolica sibi concessa, ad decis. 23. de rest. spol. in ant. fuit tandem dictum, quòd ÷ procedit respectu fructuum, qui percipi potuerunt, non respectu fructuum realiter perceptorum (vt ad literam loquitur di-

- ta decisio) qui debentur à die spolij, siue intrusionis. Io. Paul. Ptolom. decis. 38. & 122.
- 15 Ad decis. 10. § eod. tit. de rest. spol. in nou. responderunt, quòd loquitur in materia violentiæ, & in remedio, vnde vi, quæ non est materia nostra. fuit allegat. decis. 7. de dol. & contum. in nou. quòd post § condemnationem cesset omnis bona fides, & ideò non excusetur à restituitioe fructuum. Imò nec § probabilis causa litigandi excuset à condemnatione huiusmodi fructuū, vt ibi legitur circa princ. Fuit etiam per aliquos allegatus Negus. de pignor. in 5. par. princ. 2. par. 3. memb. num. 18. vers. 4. Amplia in argumentum, quòd expensæ § litis etiã debeant contineri in ipsa oblatione, de qua materia § oblationis multa ibi habentur. Et addebant aliqui tanto magis dari moram, § & contumaciam in confratribus stantibus interpellationibus ipsius Ioannis de Monroy, de quibus in summario num. 15. 16. & 19. per Aug. & alios alleg.

Ianuen. spolij bonorum. Veneris
18. Aprilis. 1578.

E P I T O M E.

Verba in concessione, sine præiudicio iurium dotalium vxoris, & neptis exequatur brachij secularis, &c. quando important conditionem, & quando non, declaratur.

S V M M A E.

- 1 Verba, sine præiudicio iurium &c. an important conditionem?
- 2 Possessionis traditio facta cum clausula, sine præiudicio iurium &c. importat conditionem
- 3 Possessionis traditio debet esse conditionalis, nec sufficit causam traditionis esse conditionalem.
- 4 Contractus quamuis sit conditionalis, si tamen dominus tradat possessionem, transfertur possessio.
- 5 Possessio quando dicatur quæsita non simpliciter, sed sub conditione?
- 6 Spolio agi quando non possit?
- 7 Exceptio iurium est admixibilis in spolio.
- 8 Detentatio nuda sufficit ad effectum sciendi, quis debet sustinere partes actoris, vel rei.

P R A E S V P P O S I T A .

Stante quòd q. Donatus Matthæius Minalis tunc Thesaurarius generalis R. C. A. condemnatus fuerit, ac declaratus debitor eiusdem C. A. in summam nonaginta millium scutorum.

- Et quòd pro eadem summa fuerit brachium seculare relaxatum contra bona d. Minalis. 2
- Et quòd decreto, & relaxato brachio seculari, in conceden. exequatur per iudices seculares Ianuen. fuerit concessum, exequatur, cum clausula, sine præiudicio iurium dotalium vxoris eiusdem Minalis, & sine præiudicio Isabellæ eius neptis prætendentis pro indiuiso cum Minali possidere. 3
- Et quòd C. A. accepit possessionem in vim brachii secularis prædicti de bonis eiusdem Minalis sitis in territorio Ianuen. de quibus agitur. 4
- Et quòd fel. re. Pius Quintus suo motu proprio, donauerit Religioni Hierosolymitanæ omnia bona prædicta sita in territorio Ianuen. 5
- Et quòd vigore eiusdem donationis eadem Religio à iudicibus secularibus Ianuen. obtinuerit executionem, siue vt dicitur, exequatur, sine præiudicio dictarum vxoris, & neptis. 6
- Et quòd Religio fuerit immissa in possessionem omnium bonorum existentium in territorio Ianuen. prout in instrumentis, in processu, & in eadem possessione permāserit per tres, vel quatuor annos. 7
- Et quòd mortuo Pio V. eadem vxor Minalis, & neptis coram iudicibus secularibus partium Ianuen. docto de obitu Minalis, & deputato curatore hereditati iacenti eiusdem Minalis, (non aliàs citata Religione Hierosolymitana, quæ possidebat) immissæ fuerunt in possessionem eorundem omnium bonorum per Religionem possessorum. 8
- Et quòd pro Religione à Sanctissimo D. N. obtentum fuit breue, quo demandatum fuit Archiepiscopo Ianuen. vt constito de spolio, in primis, & ante omnia Religionem ad pristinam bonorum possessionem reintegraret. 9
- Et quòd coram eodem Archiepiscopo tam per instrumenta possessionis adeptæ, quàm per testes super articulis eisdem mulieribus citatis doctum fuit de primo, & secundo extremo in spolio requisito, vt per testes, & instrumenta, quæ in informatione referantur. 10
- Et quòd coram eodem Archiepiscopo Ianuen. pro Religione fuerit suspensum petitorium cum protestatione quòd in solo spolio procedatur. 11
- Et quòd Archiepiscopus sua sententia pronunciauerit vxorem, & neptem pro certa parte dictorum bonorum in possessionem manutenendas esse, & quoad alia bona Religionem reintegrandam. 12
- Et appellatione pro Religione interposita ab eadem sententia, causa demādata fuit R. P. D. de Grassis cū clausula, etiã quòd in primis, & ante omnia ad reintegrationem procedatur, & prædicta omnia, prout in actis, ad quæ relatio habeatur. 13

D V B I V M .

An stantibus præmissis, Religio Hierosolymitana sit reintegranda in primis, & ante omnia ad pristinam possessionem bonorum omnium prædictorum?

44. DECISIO. siue Discursus.
alioqui. VI.

Domini nihil resoluerunt ob multiplici-
tatem, & dubietatem facti, de quo in præ-
suppositis.

suppositis. Sed voluerunt melius, & particularius informari in eo. Et stante illa clausula (sine præiudicio dotium vxoris Minalis, & sine præiudicio Isabellæ eius neptis) apposita per iudices seculares Ianuen. in concedendo, exequatur, R. C. A. de qua in tertio præsupposito, & repetita per eosdem in concedendo pariter ipsi religioni, exequatur, in vim motus proprii, & donationis Pij V. de qua in 6, præsupposito, voluerunt in specie videre. An in actu traditionis possessionis factæ ipsi Religioni, fuerit apposita eadem clausula, sine præiudicio, &c. & ita fuerit tradita in effectu, vt dicatur tantum translata possessio in Religionem, quatenus hoc sit sine præiudicio illarum mulierum, non autem si possit dari præiudicium ipsarum: an verò dicta possessio fuerit simpliciter, & purè tradita, & illa clausula prædictæ possessioni nullo modo possit applicari? Et ideò distulerunt resolutionem ad aliam Rotã. Interim autem per modum discursus in hac materia dubij propositi triplex per Dominos fuit excitata quæstio.

Prima est, an importetur conditio, vel non per illam clausulam, sine præiudicio, &c.

Secunda an dicta clausula sit apposita ipsi traditioni possessionis?

Tertia (dato quòd apposita fuisset ipsi traditioni) an acquisita fuerit possessio ipsi Religioni? quia, si acquisita non fuit, res de plano videtur procedere ad fauorem mulierum, quòd non sit danda restitutio Religioni aduersus eas: si verò fuit quæsitã, videntur intrare ea, quæ pro parte Religionis deducuntur.

Quo igitur ad primam difficultatem, videbatur aliquibus Dominis, quòd verba clausulæ prædictæ, sine præiudicio &c. conditionem importent, per tex. in l. testamento centurio. §. cum ita. ff. de testam. mil.

Cum ita testamèto adscripti essent, serui, qui sine offensa fuerint, liberi sunt, conditionem adscriptam videri placuit. Per quem text. Rota in istis terminis voluit, quòd traditio & possessionis facta cum illa clausula, importet conditionem. Put. 34. Incip. 10. Octobris 1543, lib. secundo.

Circa secundam, an scilicet in actu ipsius traditionis possessionis factæ Religioni, sit apposita dicta clausula, sine præiudicio &c. videndum est, & bene firmandum in facto, quomodo se habeant traditiones à varijs executoribus factæ, & quibus verbis, & clausulis, & in cuius actus executionem? Et tunc Domini dicent, an sit translata possessio in ipsam Religionem, vel non. Et fuit dictum, quòd hæc inspectio est val

de necessaria, quia debet & ipsa traditio possessionis esse conditionalis, nec sufficit, quòd causa traditionis sit conditionalis. Aret. in l. qui absenti. §. primo. in quarto not. ff. de acquir. poss.

Et hinc est, quòd licet contractus & sit conditionalis, si tamen dominus simpliciter tradat possessionem, transfertur possessio, vt declarat Paris. cons. 11. num. 83. lib. 1. & est de mète Innoc. in c. olim. 1. nu. 5. de rest. spol. & Hostien. ibid. & per Docto. & Bart. in l. sub conditione. num. 78. ff. de solut. Si igitur traditio esset facta cum illa clausula, sine præiudicio &c. aliqui Domini dubitabant contra Religionem, quia hoc casu quæsitã & videretur ipsi Religioni possessio non simpliciter, sed sub conditione, si nullum adsit præiudicium prædictarum mulierum, vt est text. clarus in l. qui absenti. §. 1. ff. de acquir. poss. & in c. olim. 1. de rest. spol. Et quamuis Innoc. videatur voluisse in d. c. olim. num. 5. (cum quo Abb. ibi videtur etiam transire, numer. 8.) quòd licet traditio sit facta sub conditione, tamen, quia possessio plurimum habet facti, dicitur ipsa translata, siue conditio sit purificata, siue defecerit. Hoc tamè videtur expressè cõtra tex. in d. §. 1. l. qui absenti. vbi, si quis possessionem fundi ita tradiderit, vt ita demum cedere eam dicat, si ipsius fundus esset, non videtur possessio tradita, si fundus alienus sit. Hoc amplius existimandum est possessionem ita sub conditione tradi, sicut res ipsa sub conditione traditur, vt scilicet non aliter accipientis fiat, quàm si conditio extiterit, vt bene hoc dicit glos. in d. c. olim. in ver. traditum. de rest. spol. quæ multum placebat, & videbatur aliquibus Dominis decidere hunc casum. Et hoc idem voluit Anchar. ibi num. 9. & Ant. de But. numer. 15. qui tamen declarat, quòd id procedat, quando recipiens illam & ipse conditionaliter recipit: quod negari non posset in quæstione proposita, si in ipsa traditione facta Camera, item Religioni prædictis fuisset apposita hæc conditio sine præiudicio &c. & hoc vult Rota in illa decis. Put. 34. Quod tamen erit bene firmandum in facto, vt dixi, etiam exhibendo Dominis exēpla singularum possessionum captarum, vt appareat, an sint captæ ita qualificatæ, & limitatæ, quòd sint existimandæ conditionales, & non aliter etiã per recipientem captæ, quàm sub conditione, iuxta doctrinas præallegatas. Si tamen probaretur, quòd Religioni esset quæsitã possessio solum conditionaliter, vel si etiam apparet, quòd istæ mulieres ius habent, dicebatur posse inferri, quòd constaret de defectu conditionis præteritæ, & sic quòd

Religio

Religio non possidebat, & consequenter spolio ¶ agere non poterat, vt optimè dicit glos. in d. ver. traditum. in d. c. olim.

7 Dicebant etiam ex hoc, quòd ista exceptio ¶ iurium est admissibilis in hoc iudicio, quia venit detrahendo possessioni ipsius Religionis, & sic ad docendum, quòd non probatur primum extremum Religionis. Rip. in d. §. nihil commune. num. 81. l. naturaliter. de acq. poss. Menoch. de recup. poss. remed. 15. num. 433. Et quamuis coram R. P. D. Aldobrandino in vna Romana à Bordeſiera fuerit allegata illa decis. 34. tamen fuit ibi responsum, quòd illa conditio fuerat purificata, item quòd ad illum effectum, videlicet sciendi quis sustineret partes actoris, vel rei, sufficiebat nuda ¶ detentatio. sed videatur bene de veritate facti circa predictas immisiones, & postea dabitur resolutio clara.

DE DOLO, ET CONTUM.

Neapolitana S. Georgitelli. Vener.

24. Februarij 1576.

E P I T O M E.

Instrumento relationis intimationis factæ in partibus, in quo non sit infertus locus loci, non statim potest tamen eidem notario præcipi, vt illum addat.

S V M M A E.

- 1 Citatio admittitur de stylo vrbis absq. loci loci expressione.
- 2 Interpretatio sumenda est pro validitate actus, etiam in materia odiosa, & stricti iuris adhuc verba impropriando. num. 3.
- 4 Interpretatio, qua actus vitatur, rejicitur.
- 5 Locus quando non est de substantia, non requiritur.
- 6 Bal. in l. optimam. num. 10. C. de contrab. & committ. si pulat. non recipitur à Rota.
- 7 Instrumento relationis citationis facti in partibus, non continentem locum loci habet statum.
- 8 Instrumentum non requirit expressionem loci loci de consuetudine Hispaniarum.
- 9 Instrumentum debet de iure communi, & stylo Rota continere locum loci.
- 10 Citatio in partibus de necessitate esse debet executi in loco loci, idq. exprimi debet in relationis instrumento. potest tamen locus loci addi per eundem notarium de mandato iudicis. num. 11.
- 12 Loci defectus in instrumento dicitur consistere in omit-

P R A E S U P P O S I T V M.

Præsupposito instrumento relationis intimationis litterarum executorialium, de quo in registro fol. 42. continente eam factam esse in terra Blanchæ pertinentiarum Montisfufculi, Beneuentanæ Diocesis. & infra. Acta fuerunt hæc in dicta terra.

D V B I V M.

An hic actus relationis sit nullus, eo quia notarius, qui intimavit, non expressit locum loci dictæ executionis? Et dato quòd sic: an hodie notarius possit dictum locum loci addere.

45. DECISIO. alioqui. Vnica.

Videbatur alicui ex Dominis intimationem hanc posse sustineri, si non ex stylo Curie passim obseruato admittendi ¶ relationes factas à cursoribus hoc modo videlicet, feci personaliter, absq. alia loci, nedum loci loci expressione: saltem quia ex dicto præsupposito apparet tria loca esse expressa. Primus est generalissimus Beneuentanæ diocesis: secundus est minus generalis pertinentiarum scilicet Montisfufculi: tertius est specialior in terra Blanchæ, quæ est villa d. territorij. Ex quibus expressionibus dicebat satisfactum esse, tum quia ea ¶ sumenda est interpretatio, per quam actus sustineatur, & valeat. l. quoties. ff. de reb. dub. Deci. conf. 77. sub nu. 4. etiam ¶ in materia odiosa, & stricti iuris, adhuc verba impropriando, 4 Aym. conf. 52. nu. 6. cum interpretatio, ¶ qua actus vitatur, rejicitur. l. titia §. idem respondit. de verb. oblig. idem Aym. conf. 25. num. 7. 5 Tum etiã quia locus, ¶ quando non est de substantia, sed additur per modum demonstrationis, tunc sufficit designare locum taliter, quòd aduersario sit licitus reprobare instrumentum de falso, vt per Bal. in l. contractus. num. 6. ver. interdum est talis actus. C. de fid. instr. sed in casu isto dicebat locum non esse de substantia, cum nil referat, an hæc citatio, seu intimatio potius in vno, quàm in alio loco facta sit, igitur & c.

Addebat pro hoc facere dictum eiusdem Bal. in l. optimam. num. 10. C. de contrahen. & committ. stipulat. vbi videtur tenere, quòd licet ¶ locus loci in instrumento sit apponendus: id verum putat in ciuitatibus populosis, & amplis, non autem in locis angustis, prout est hæc terra Blanchæ. Et quamuis Bal. ibi dicat cautos notarios apponere solere in instrumentis etiam confines, assererat Bal. id dicere per modum consilij, non autem necessitatis.

Cæteris autem Dominis visum fuit huic instrumentum

7 Instrumento relationis sine loco loci standum † non esse. nam quicquid sit in Hispanijs de consuetudine, † tamen de iure canonico, & stylo
9 Rotæ locus † loci in instrumentis requiritur, prout fuit tentum coram Oradino in illa Isपालen. canonicatus, & præbendæ die 3. Nouembris 1555. prout etiam adnotauit Caputaq. in eius recollectis. ver. instrumēta. & habetur per Accoramb. decis. 4. incip. decisum fuit. ex Rotā in antiq. decis. 739. alias v. de fid. instr. incip. nota quòd tabellio.

Et firmauerunt generaliter esse necessarium,
10 quòd citatio † in partibus sit executā in loco loci, & quòd hoc exprimat in ipso instrumēto relationis.

Stylum, qui obseruatur in curia, dixerūt non applicari, & Baldi doctrinam non recipi in hoc per Rotam, reliqua Dominis non placuerunt, quia locus loci in tali instrumento est de substantia per prædicta.

Quoad secundam partem dubij, placuit Dominis, quòd ego præciperē † d. notario, vt hūc defectum loci loci (qui est † in omittendo) suppleat, addēdo, vel plateam, domum, vel aliū locum, vbi citatum reperit, per doctrinam Bar. in. l. librarius. num. 4. ff. de reg. iur. & conf. Nat. 329. num. 2. lib. 2.

DE CONFESSIS.

Tyburtina retrouenditionis castri Viuarij. Luna. 17. Octobris 1575.

E P I T O M E.

Confessionis debiti vigore in instrumento camerali contentæ, cum pacto retrouendendi castrum intra quadriennium per Papā tamen prorogato, agi posse executiue hic ambigitur.

S V M M A E.

- 1 Termini prorogatio facta durante primo, facit, vt dicatur idem terminus, amplia prout num. 2.
- 3 Priuatus sicut præiudicare potest alteri in iure querendo ex contractu, ita potest statutum, vel princeps. & n. 4.
- 5 Princeps potest differre spem competentem ex contractu, & quare?
- 6 Verba prorogare, extendere, & ampliare, quid importent?
- 7 Prorogatio quibus ex verbis inducatur?
- 8 Coniecturis non est locus, quando apparet de expressa mente prorogantis.
- 9 Papa si vult procedere per viam prorogationis, non autem inductionis nouæ obligationis, ea debet apparere cum

omnibus suis qualitatibus.

- 10 Terminus prorogatus dicitur idem terminus quoad fictionem extensiuam.
- 11 Terminus prorogationis an sit idem terminus in odiosis?
- 12 Terminus prorogatus dicitur idem terminus, etiam quoad pœnam.
- 13 Usura solutio est pœna.
- 14 Prorogatio censetur facta cum omnibus qualitatibus etiā in materia odiosa, & num. 28. & 29.
- 15 Prorogatio termini facta principali, an profit fideiussori? & num. 16.
- 17 Prorogatio quando non fit ab eo, qui fecit actum, sed ab eo qui habet potestatem actum faciendi, tunc dicitur verè prorogatio. & num. 27.
- 18 Identitas actus an censeatur in præiudicium tertij?
- 19 Principis in potestate non esse contractus quomodo intelligatur?
- 20 Princeps an suppleat consensum?
- 21 Conservatio facilius inducitur, quàm noua acquisitio.
- 22 Prorogatur aliquid facilius, quàm de nouo inducatur.
- 23 Papa interdum quod directè facere nequit, prout tollere ius alterius, id facere potest indirectè, apponendo clausulam, ita iudicari debere.
- 24 Princeps potest dilationes has concedere.
- 25 Princeps nunquam censetur vti plenitudine potestatis, quando actus, quem facit, aliter valere potest.
- 26 Princeps non potest tollere obligationes priuatorum, nec immutare eas sine eorum consensu. & quare?
- 30 Fictio semper requirit duo extrema. & quæ?
- 31 Nouus contractus dicitur, quando primo aliquid additur, vel mutatur.
- 32 Prorogatio an nouam inducat obligationem?
- 33 Actus factus tempore prorogato, an sit vnus & idem cum actu primi temporis.
- 34 Interpretatio stricta fit in materia odiosa obligationis.
- 35 Prorogatio vt dicatur, sat est, vt fiat ante lapsum vltimi momenti primi temporis.
- 36 Interpretatio fauorabilior actui semper sumenda est, vt dicatur factus tempore magis sibi vtili.
- 37 Gratiæ Papæ habenti clausulam, sublata, & c. decretum irritans & c. ac huiusmodi, quando opponi possit, vel oris aperitio requiratur? remissiuè.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante instrumento venditionis castri Viuarij cum pacto retrouendendi, prout in eo.
Et supplicatione prorogationis termini ad redimendū concessa per Papam, & interpellatione, & deposito pro parte d. Petri Antonij, quorum omnium in necessarijs tantum copia detur.

D V B I V M.

An d. Petrus Antonius potuerit agere executiue per viam confessionis debiti, & consequenter processus Aud. Cam. sit infirmendus, vel confirmandus.

46. DECISIO. siue Discursus alioqui vnica.

Dvbiūm propositum difficile visum est, & & Domini non fuerunt concordēs. Aliqui

qui enim affirmatiuam, aliqui negatiuam tenuerunt. Qui primam sequebantur, credebant potuisse agi executiuè, moti ex regula, quod ita te ¶ prorogatione facta in termino, dicitur idem terminus prorogatus, vt per plura similia in hoc proposito dicit Paul. de Cast. cōf. 389. per tot. lib. 1. & in simili termino prorogationis cuiusdam venditionis Bert. conf. 204. num. 7. 8. lib. 1. latissimè Gabriel de dilat. concl. 2. & in terminis habemus doct. Galles. de vi instru. oblig. in for. cam. num. 19. quem refert Gabriel numero vndecimo.

Non obstat secundum Dominos, quod hoc procedere fortè possit in prorogatione partis, non principis. ¶ Quia, cum & in ista habeamus potestatem, & voluntatem principis, sequitur, quod & in ista sit idem effectus.

Quoad potestatem, Cagnol. in l. 7. num. 142. C. de pact. int. empt. & vendit. hoc in terminis firmare videtur. Quod comprobabatur per ea, quæ ponit Ruin. conf. 160. num. 7. 8. lib. 4. vbi quemadmodum ¶ potest priuatus carens iurisdictione præiudicare in iure quærendo ex contractu alteri, vt puta iuxta exemplum d. Ruin. vendidi prius vni, deinde alteri vendo, & trado; ita & multo magis potest præiudicare statutum, & princeps ipse. In effectu enim hoc nõ est subijcere emptorem nouæ obligationi, sed impedire, ne ex lapsu termini emptor liberetur ab obligatione prima de retrouendendo. In 4 iure ¶ autè quærendo potest princeps etiam sine causa præiudicare. Ruin. d. conf. 160. num. 8. idem Ruin. conf. 163. num. 22. lib. 3. Quod etiã confirmari potest. Nam in casu proposito ista 5 dicitur dilatio spei: potest autem princeps ¶ differre spem competentem ex contractu, quia illa dicitur quædam diminutio, non autem ablatio, vt per Brun. conf. 1. num. 59. Aymo. conf. 135. num. 9.

Quoad voluntatem principis, videndum est, an voluerit inducere nouam obligationem, aut verò solum primam prorogare? Ita enim ratiocinatur Dec. conf. 497. quod est in eodem casu, in quo consuluit conf. 362. Et licet ambo conf. Dec. reprobet Socin. Iun. conf. 75. lib. 3. id non obstat, quia ipse non impugnat ea, quia in iure non sint vera, sed quia in illo facto demonstrat, quod voluit inducere Antonius nouum fideicommissum, quod nõ est hic. Quod voluerit inducere nouam obligationem, hoc nullibi legitur, nec aliquod verbum est in tota scriptura, quæ hoc innuat. Quod verò voluerit prorogare antiquam obligationem, plusquam 6 manifestè patet ex illis verbis, ¶ prorogare, ex-

tendere, & ampliare, quæ non possunt esse magis clara, vltra illa verba, perinde ac si: ex quibus verbis demonstratur, quod simus in prorogatione. ¶ Dec. d. conf. 497. num. 5. Ita vt in hoc casu possumus dicere, quod dicit Imol. conf. 10. 8 sub. numer. 2. cum appareat ¶ de expressa mente prorogantis, non est locus coniecturis. Cum 9 itaque constet Papam ¶ voluisse procedere per viam prorogationis, non autem inductionis nouæ obligationis, sequitur, quod ea debuerit fieri cum omnibus suis qualitatibus. l. labeo. 2. ff. de arb. Doctor. communiter in l. cum stipulatus sim à Proculo. ff. de verb. oblig. vbi Alciat. & in l. 1. §. & post operis. de oper. nou. nunc. & in c. de causis. cū alijs all. de off. deleg. dñ enim 10 terminus prorogatus ¶ idem terminus, nõ quoad veritatem terminorum, sed quoad interpretationem, & fictionem extensiuam. Bald. conf. 436. in fin. lib. primo.

Quibus sic constitutis ijdem Domini hanc sententiam sequentes, respondebāt ijs, quæ ex aduerso obijciebantur.

Primo enim opponitur huic gratiæ, quod ea sit contra ius. l. si à te. C. de pact. int. empt. & vend. quodque obstat reg. de iur. quæf. nõ tol. Respondebant, quod hæc est alia quæstio, quæ erit particulariter videnda, & fortasse faciet difficultatem materia. d. l. cum stipulatus sim à Proculo.

Secundo opponitur, quod, cū simus in odio- 11 sis, ¶ terminus prorogationis non dicitur idem terminus. Bald. in d. l. si à te. Respondebatur in primis, quod dictum Baldi procedit quoad pænam, in qua non sumus hic, quia non agimus de pœna. Deinde illud dictum secundum prædictos Dominos communiter reprobatur, quia 12 etiam quoad pœnam ¶ dicitur idem terminus, vt not. Alex. Aret. Ias. & alij in d. l. cum stipulatus sim à Proculo. Calcan. conf. 80. num. 15. Et licet Cou. in c. quamuis. de pact. in 6. in 1. pri. part. sub. num. 6. distinguat, quod, quando per prorogationem prorogatur obligatio, quæ tẽpore finiebatur, tunc pœna non censeatur repetita: quando verò durabat obligatio, sed prorogatur tempus ad soluendum, tunc intelligitur prorogata etiam pœna; tam è hæc distinctio nihil facit in contrarium, quia hic non agimus de pœna, & satis est, quod illa generalitas non est vera, quod in materia odiosa terminus prorogationis nõ dicatur idem terminus, quia etiam in materia odiosa id procedit, vt in pœna tenet Aret. in d. l. cum stipulatus sim à Proculo. col. penult. in princip. & ibi Alex. num. 4. & 8. Ias. num. 4. vbi dicit, quod ista est veritas, & inducit

inter alia, l. lecta, si cert, pet, vbi prorogatio intel-
 13 ligitur facta sub vsuris, & vsuræ ꝑ solutio est pæ-
 na. facit etiã bene Cæpol, in caus. crim. conf. 8,
 14 vbi apparet, quòd prorogatio ꝑ censetur facta
 cum omnibus qualitatibus etiam in materia
 valde odiosa.

Tertio opponitur, quòd regula de prorogatio-
 ne cum suis qualitatibus procedit, quando pro-
 rogatio fit ab eo ipso, qui facit actum. Bald. in.
 l. si à te C. de pact. inter empt. & vend. Et hinc
 15 videmus, quòd prorogatio ꝑ facta principali
 non prodest fideiussori, ad not. in l. si seruus. C.
 locati. cum alijs alleg. per scribentes. Respon-
 debant Domini, quòd imò dicta regula proce-
 16 dit, etiã quando ꝑ prorogaretur à tertio, à cuius
 potestate penderet facere illū actum, & noce-
 re illi tertio, & ita loquuntur omnes Doct. & ita
 declarare videtur Calca. d. conf. 80. n. 15. Nam,
 17 quando prorogatio ꝑ non fit ab eo, qui fecit
 actum, sed ab eo, qui habet potestatem facien-
 di illum actum, tunc dicitur verè prorogatio, &
 agitur ex illo primo actu prorogato. Dec. d.
 conf. 497, vbi vult, quòd agatur ex testamento
 Laurentij, & non Antonij.

18 Non obstat, quòd in præiudicium ꝑ tertij
 non censetur identitas actus, quia id intellige-
 bant, quando illi tertio præiudicari non potest
 per prorogantem, sed si illi potest præiudicari,
 quoad omnes censetur idem actus, quia in isto
 casu cessat ratio Docto. quæ est, quia non su-
 mus in his, quæ à potestate partium dependēt.
 Gabriel vbi supra. num. 24. Lex autem pendet
 à potestate principis, qui & potuit, & voluit
 præiudicare, & propterea dicitur idem termi-
 nus indistinctè.

Non obstat, quòd non possit dici proroga-
 tio, quia plura fuerunt addita, quia imò nihil vi-
 detur additum.

19 Non obstat, quòd contractus ꝑ non sint in
 potestate principis. c. 1. de probat. quia illud
 procedit quoad cōtractus initos cū ipso prin-
 cipe, in quibus ipse nō potest alteri præiudica-
 re, sed benè potest præiudicare in iure quærē-
 do ex contractu alterius. Ruin. (qui ita declar-
 rat) conf. 36, num. 17. vers. nec obstat quòd
 princeps, lib. 1.

20 Non obstat, quòd Princeps non ꝑ suppleat
 consensum, &c. quia hic dictus Io. Petrus non
 inuoluitur in alia noua obligatione, & nouo
 consensu, sed in prima, & antiqua, & tantum-
 modo princeps voluit, quòd durante alio an-
 no sequenti, ipse non liberaretur à priori obli-
 gatione, & ita secundum prædictos Dominos
 videtur velle Cagn. vbi supra. Alioquin seque-

retur, quòd diceremus extinctam obligationē
 primam, & quòd agi non posset virtute primæ,
 sed quòd virtute rescripti Papa induceret no-
 uam obligationem. Quod prædictis Dominis
 primam opinionem tenentibus videbatur ab-
 surdum: cum imò magis in isto casu per rescri-
 ptum Papa dicatur conseruare actionem, quæ
 erat tēpore peritura, per dicta verba proroga-
 21 re, extendere, & ampliare; & multo facilius ꝑ in-
 ducitur conseruatio, quàm noua acquisitio. l.
 patre furioso. de ijs, qui sunt sui. l. 1. §. casum. de
 22 post. Aym. cōf. 292. n. 2. & facilius quid ꝑ pro-
 rogatur, quàm de nouo inducatur. Boer. deci.
 283. num. 11. & decis. 294. num. 18. Cum enim
 Papa velit, quòd perinde possit redimere, ac si
 esset intra quadriennium, prout potuisset tunc
 agi executiuè, ita & eadem prorogatio ratione de-
 bet posse agi etiã post. Necessariò ergo appa-
 23 rere videtur, quòd Papa vult, quòd duret pri-
 ma obligatio, vt in simili casu ponderat Corn.
 conf. 235. numer. 9. lib. 2. Vbi etiam ipse dicit,
 quòd, cum verba ita arcent, illis standum est,
 cum præsertim Papa mandet ita iudicari debe-
 re. Per quam viam, etiam quòd Papa ꝑ hoc fa-
 cere non potuisset directò, vt laderet ius alte-
 rius; indirectè tamē bene facere potuit, & per
 hanc viam præiudicare, ex alleg. per Ruin. cōf.
 21. num. 16. lib. 1. & hæc pro affirmatiua fue-
 runt deducta.

Alij Domini, qui negatiuam tenebant, nem-
 pe non potuisse agi executiuè, vltra alia dedu-
 cta per informantes, pro hac parte moueban-
 24 tur ex infra scriptis. Nam, quamuis princeps ꝑ
 possit huiusmodi dilationem concedere. l. quo-
 ties. C. de prec. imp. offer. cum Cagnol. & alijs
 alleg. tamen, cum gratia principis respectu ter-
 tij sit strictissimè interpretanda, dicendum est,
 id tantum principem concessisse, quod expres-
 sum est in rescripto, nempe dilationem, siue
 prorogationem temporis, non autem proces-
 sum executiuum, cum de eo nulla in dispositi-
 ua sui rescripti fiat mētio. Corroboratur, quia
 25 princeps ꝑ nunquam censetur vti plenitudi-
 ne potestatis, quādo actus, quem facit, aliàs va-
 lere potest. Castren. conf. 414. numer. 5. lib. 1.
 quem refert Alex. in. l. quamquā. C. de testam.
 milit. Iacob. de S. Georg. in. l. bonorum. in fin.
 C. qui admitti. Sed in ista prorogatione duo
 possunt considerari, vnum dilatio, quam de iu-
 re positiuo princeps potest concedere, iurib.
 alleg. per informantes: alterum porocessus exe-
 cutiuus, quem, si princeps dare voluisset, cir-
 cumscripta obligatione Io. Petri del Drago,
 vti que in executionem sui rescripti dare po-
 tuisset.

tuisset. Verum de ipso nos non loqui dicebāt, sed de processu executiuo vigore obligationis primæ: quod non potest facere princeps, saltem de potestate ordinaria, sed requiritur plenitudo potestatis. Et ratio est, quia obligatio priuatorum est de iure naturali, nec potest eā princeps tollere, neque immutare sine eorum consensu. Innoc. in c. quæ in ecclesiarum. de constit. Et ex hoc inferebant, quod ista prorogatio continet nouam obligationem ex lege, non autem ex conuentione prouenientem: & in hoc casu erit vera opinio Bal. conf. 94. lib. 5. quem refert Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. glos. 7. num. 36. Et hic optimè quadrat argumentum informantium pro d. Io. Petro, quod,

27 vbi prorogatio non fit per illum, qui actum expediuit, sed per tertium, nunquam dicitur idem terminus, sed nouus, vt per Felin. in alleg. c. de causis. num. 3. vbi Dec. Bero. & alij de offic. deleg. & Dec. conf. 93. per tot. cum alijs alleg.

Ex hoc tollitur fundamentū contrariæ partes, quod totū innititur super regula illa, quod

28 prorogatio non censetur facta cum eisdem qualitibus. Nam ex supra deductis patet, quod hæc non est prorogatio.

Sed & alio modo respondetur, (quæ respo- sio placebat eisdem Dominis) regulam illā non procedere respectu repetitionis qualitatum, quæ dependent à consensu aliarum personarū, & non prorogantis, exemplum in obligatione fideiussorum. Felin. in c. 1. num. 5. in fin. de iureiur. latè Tiraquell. loco allegato. num. 32. Idè absurdum videtur, si in ista obligatione dati fuissent fideiussores, quod prorogatio principis plus operaretur, quàm si fuisset facta ab eodemmet principali. Neq. præsumendum est, quia modicum illud præiudicium, quod consideratur respectu principalis, euaderet maximum respectu fideiussorum. Nec placebant eis responsiones supra datæ huic motiui.

Præterea secundum prædictos Dominos hanc negatiuam sequentes, sequeretur aliud absurdum, quod d. Io. Petrus censeretur periurus, & excommunicari posset nullo præiudicio consensu, nec iuramento. Nam eis non placebat, quod hic adsit fictio. Non enim opus est ad hoc, vt principis gratia huiusmodi sortiatur effectum, aliqua fictione. Et quod dicitur, perinde ac si duraret &c. non apponitur ad inducendam fictionem, sed ad effectū purificationis vtriusque casus. Quod satis persuadere potest ijs, qui volent fictionum materiam diligenter rimari. Nam fictio non semper requirit duo

extrema veritatis, veluti in postliminio, ille, qui reuertitur, fingitur semper fuisse apud suos, non item ille, qui nunquam reuertitur.

Quod autem hæc sit noua obligatio aliunde, quàm ex consensu proueniens, licet prior consensus dederit causam principi concedendi dilationem, dicebant videndum esse Corn. conf. 235. num. 9. lib. 2. vbi tradit, quod, quando aliquid non additur, vel immutatur, dicitur nouus contractus, & noua obligatio; hic autem persona concedens dilationem est omnino noua, & est sub noua forma, cum præscribat modum iudicibus iudicandi, quod facere non poterant priuati contrahentes, ergo &c.

Quod verò regulariter prorogationes non dicantur nouam inducere obligationem, fatebantur, sed dicebant, hoc esse verum, quoties fiunt ab eisdem personis sub iisdem modis, & forma, & ita procedit dictum Dec. conf. 497. num. 2. bene facit Socin. conf. 99. num. 2. vol. 3. Vbi verò aliquid additur, vel detrahitur, vel alteratur, tunc nouus actus inducitur.

33 Et ita limitatur regula, quod actus factus tempore prorogato sit vnus, & idem cum actu primi temporis. plures refert Gabriel conclus. 2. de dilat. num. 25. in 2. limit. ad d. reg. Detrahitur autem, & alteratur primæ obligationi ultra prædicta, quia in prima obligatione est consensus, & voluntas ipsius partis, in secunda non est. ad idem Gabriel ibidem num. 26. Et qui hanc opinionem tenebant, ad clausulam, perinde ac si quadrienniū dureret, & clausulam, sublata, & decretum irritans, dicebant eas procedere respectu principalis obligationis, & dispositionis, non respectu obligationis cameralis, de qua nullum verbum legitur in gratia. Actus enim agentium &c. & vt minus gratia principis præiudicet tertio, & prædicta maxime, quia sumus in materia obligationis odiosa, in qua stricta non debet fieri interpretatio.

34 l. quicquid astringendæ. de verb. obl. & quicquid est omisū, debet haberi pro omisso, &c. l. triticū. ff. eod. ad quod bene facit ultra alleg. Dec. in c. de causis. sub num. 7. vers. tertio prædicta conclusio. & vers. 4. limitatur, de offic. de legat.

Videbantur autem Domini concorditer inclinare, quod hic magis sumus in prorogatione, quàm in dilatione, cum sit facta ante lapsum primi termini. Cum satis sit ad hoc, vt dicatur prorogatio, si fiat ante lapsum vltimi momenti primi temporis. Tiraquell. vbi supra. num. 41. latè Gabriel d. conclus. 2. num. 1. & 2. Et semper est sumenda interpretatio fauorabilior

lior actui, vt dicatur factus tempore magis sibi vtili. De quo dabant Domini varia exempla vulgaria. Licet igitur in casu nostro in prorogatione dicatur ante finem prædicti quadriennij computandum, dicebatur debere intelligi, idest ante momentum finis prædicti quadriennij.

Quia tamen principalis controuersia, quæ erat inter Dominos, fuit, an essemus in prima, & antiqua obligatione prorogata, an verò essemus in nouiter creata, mandarunt, vt dubitem particulariter.

An duret prima obligatio, & an ex ea agi hodie possit, an verò actio, quæ competit, detur ex rescripto, puta cōditione ex lege, vel simili, & in effectu ex noua obligatione tantum.

Dixerunt autem, quòd primo videam, an cum simus in gratia, non motu proprio facta, prius gratia sit verificanda, vel non? De qua re dixerunt videndam esse resolutionem coram R. P. Domino Aldobrandino, in vna Maiorice. parochialis 27. Iunij 1572. vbi habetur, an & quando sit necessaria aperitio oris, vt possit opponi gratiæ principis habenti clausulas decreti irritantis, Item clausulam, sublatam, & alias huiusmodi.

DE PROBATIONIBVS.

Salamantin. Pensionis Veneris.

4. Decembris. 1573.

E P I T O M E.

Clericatus non est probandus per militem Hierosolymitanum, qui expeditis literis pensionis appellatus non est clericus, quamuis in supplicatione clericum se nominauerit. quia, præterquam quòd literæ attenduntur, is dicitur clericus saltem largè, & ecclesiastica persona, atque subest iudici ecclesiastico.

S V M M A E.

- 1 Clericatus quando quis non teneatur verificare?
- 2 Gratia forma, & perfectio datur per expeditionem literarum.
- 3 Supplicatio sola non probat conclusiue gratiam formalem, & in mundum redactam.
- 4 Officiales Cancellariae in expeditione literarum interdum extendunt clausulas supplicationum diuersè iuxta eorum stylum.
- 5 Gratia per solam supplicationem à Rota informis appellatur.

6 Supplicatio perficitur per expeditionem literarum.

7 Supplicatio, & narrata in ea non attenduntur, sed sola literarum expeditio.

8 Literæ sunt canonizandæ, non supplicatio.

9 Relatiuum, qui, stat restrictiue, & declaratiue.

10 Literas esse expeditas per cameram, vel cancellariam, non releuat.

11 Milites Hierosolymitani dicuntur religiosi, et regulares saltem largè, & num. 15. atque sunt de foro ecclesiastico num. 12.

12 Milites in ordine approbato à Papa, dicuntur religiosi, & ecclesiastica persone.

13 Ecclesiastica immunitate gaudet existens in ordine à Pontifice approbato, & manens in domo propria, atque viuens honestè vt laicus.

14 Supplicationis narratiua sufficit qualitercunque verificari.

15 Templarij, Hospitalarij, & huiusmodi, veniunt appellatione laicorum. Intellige, prout num. 18. & 19.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd Franciscus Guiral narrauerit in supplicatione reservationis pensionis, de qua agitur, se esse clericum Abulen. seu illius Diocesis. & militem S. Io. Hierosolymitani.

Et quòd in literis narrauerit tantum se esse militem S. Io. Hierosolymitani, non facta mentione clericatus.

Et quòd Dominus Franciscus agat pro executione dictarum literarum, prout in commissione in actis vltimo loco præsentata, cuius copia in necessarijs datur.

Et stante resolutione in huiusmodi causa sub die 13. Aprilis anni præteriti coram R. P. D. Lancellotto facta.

Et alia resolutione 3. Iulij præteriti, coram domino ponente etiam facta, quarum copia etiam datur.

D V B I V M.

An prædictus dominus Franciscus teneatur verificare clericatum in d. supplicatione narratum?

47. DECISIO. alioqui. I.

Fuit resolutum dominum Franciscum in casu, de quo agitur, non teneri verificare clericatum, & in hoc magis standum esse literis, quàm supplicationi. Moti potissimum fuerunt Domini, quia per expeditionem & literarum ipsi gratiæ datur forma, & perfectio. Ita Sarnen. in reg. de non iud. quæstione. 1. vers. nam per expeditionem forma, & perfectio gratiæ datur &c. ad idem facit decis. 27. de rescrip. in nou. quam ad literam refert Egid. conclus. 746. vbi per solas literas debet probari gratia, ergo solæ literæ præsertim ad istum effectum videntur debere attendi.

Et placuit Dominis ratio, quia sola & supplicatio non probat concludenter gratiam formalem,

malem, & in mundum redactam, imò quando
 4 literę expediri debent, officiales † Cancellarię clausulas supplicationis quandoque aliter extendunt, vel restringunt pro stylo, & facultate eorundem, iuxta conclus. 609. Aegid. quam
 5 refert Sarnen. in dicta q. 1. hinc gratia † per solam supplicationem informis per Rotam appellari solet. vulg. decis. 19. de concess. p̄ben. in nou. Et placebat dictum Bald. in l. contra-
 6 ctus. C. de fid. instrum. quòd supplicatio † dicitur per expeditionem literarum perfici, ad idē Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadri. p̄scri. ad idē Aegid. decis. 110. mihi col. 7. vers. sed quia gratia, & decis. 664. quòd Rota reputet ius confusum, & informe gratiam ante expeditionem literarum, quæ tunc formatur, politur, & ad suum perfectum esse perducitur.

Ex quibus visum est Dominis optimè inferri ad quęstionem propositam, vt non † supplicatio, & narrata in ea attendantur, sed solum literarum expeditio, in quibus nulla reperitur
 7 mentio clericatus: cum maximè non † supplicatio, sed literę sint canonizandę, per trad. in p̄dictis locis: & officiales, qui non curarunt de hac qualitate clericatus in literis, cum sint organum Papę, dicuntur declarasse mentem, & voluntatem Papę esse, vt mentio clericatus qualitercunque verificetur in militia narrata.

Et placuit hoc casu relatiuū † (qui) stare restrictiue, & declaratiue, vt clericatus supra narratus declaratur ex militia, vt sic ipsa militia in casu magis dubitabili, nō autē sine effectu dicatur expressa; alioqui enim ociosa (clericatu expresso, qui maior est) penè visa esset, & indubitabilis. Et licet p̄dictę literę dicantur expeditę non per Cancellariam, sed per Camerā; Dñis,
 10 nō est visa hęc releuans † differentia inter vnū, & alterum casum, cum omnes sint officiales Papę, & ab eodem ad hoc deputati, & par in huiusmodi omnium sit facultas, & Camera regulariter non discedat à stylo, & modo expediendi literas Cancellarię.

Et tanto magis p̄dicta vera visa sunt, quia p̄dicti milites Hierosolymitani, qui non possunt contrahere matrimonium, & promittunt obedientiam superiori, & non possunt retrocedere ab illo statu, dicuntur † religiosi, & regulares, saltem largè, quicquid sit de alijs Hospitalarijs, ita Sum. Angel. in ver. religiosus. num. 3. circa med. Idem dixit Abb. in rub. de regul. sub num. 4. Idem Felin. in c. 2. num. 8. tum in princ. numeri, tum in vers. item subdunt. vbi ait, quòd religiosi Sancti Ioannis Hierosolymitani non est dubium, † quòd sint de foro eccle-

siastico, ex Ioanne Mona. in c. ex eo. de elect. in
 13 6. & milites † huiusmodi in ordine approbato à Papa, dici religiosos, & ecclesiasticas personas, dixit Butr. de oblig. ad ratioc. c. vnico. nu. 13. & in c. nullus. de for. cōp. Vaschius in prin. lib. 3. controuers. illustr. c. 105. num. 49. & 50. latè & 51. & Card. in Clem. cum de quibusdā. de relig. dom. & Hostien. in c. non dubium. de sentent. excommun. ex quibus videtur colligi,
 14 quòd † existens in ordine à Pontifice approbato, remanens in domo propria, & viuens honestè vt laicus, censetur vt clericus, ex toto translatus in foro, & immunitate ecclesiastica. Milites autē p̄dicti hęc omnia faciūt, vt patet ex
 15 eorū regula, ex quibus apparet milites † p̄dictos reputari religiosos, itē censerī posse vt clericos saltem largè, & sic narratiuam † p̄dictę supplicationis qualitercunque verificari posse.

Allegabant etiam aliqui in arg. Dec. in c. ecclesia Sanctę Marię. nu. 7. de constit. Et licet † Templarij, Hospitalarij, & huiusmodi veniant appellatione laicorum, Innoc. in c. 1. de celeb. miss. Gemin. in c. ex eo. 5. in ecclesijs. num. 3. de elect. in 6. post Archid. ibi. Lamb. de iur. patro. 1. part. lib. 2. q. 7. art. 5. num. 2. & art. 7. num. 6.
 18 tamen potest dici, † quòd vel loquuntur propriè, & fatendum est non dici clericos, vel personas ecclesiasticas propriè, sed magis laicos: aut largè, & tunc secus per supradicta.

Secundo potest dici, quòd multi ex p̄dictis non loquuntur de militibus Sancti Ioannis Hierosolymitani, qui promittūt illa tria, de quibus supra, sed de alijs Hospitalarijs, vt bene distinguitur per p̄dictos auctores, & Lambert. qui vocat Templarios, & huiusmodi laicos, non vocat puros laicos, imò distinguit eos à puris laicis, vt per eum q. 7. num. 6. Si ergo non sint puri laici, negari non potest, quin saltem largè sint ecclesiastici.

Ad loca ex aduerso deducta, quòd milites † huiusmodi sint laici, iuxta glos. in c. 1. in verb. persoluant. in 6. de verb. signific. Milis in suo re-
 19 pert. in verb. religiosi sunt. Lamb. in loco per Moder. alleg. cum simil. responsum est, hoc esse eo respectu, quia ordinem clericalem non habēt, & sic propriè, vt in his terminis loquitur p̄dicta glos. & Docto. p̄dicti, sed largè alijs respectibus supra relatis benè possunt reputari, personę ecclesiasticę, & censerī vt clerici, maximè ad hunc effectum p̄sonis, & ex dispositione Papę per p̄dicta. Et ex p̄dictis colligitur virtualis respōsio ad omnia alia ex aduerso deducta. Nec enim cadit hic subreptio dolosa, vel falsitas circa expressionem facti proprij, quia

quia Dñi dixerunt, q̄ non culpa, aut facto proprio impetrantis hoc processit, sed magis facto organi, & officialium Papę, & sic ex mente p̄sumpta eiusdem Papę. Nec placuit etiam hic cadere errorem, per aliàs resoluta die 3. Iulij proximè p̄teriti, & per supra deducta.

Salamantina pensionis Sabbati 23.

Ianuarij. 1574.

E P I T O M E.

Probandi onus, quanta pensio sit reseruata super fructibus beneficij, incumbit pensionario.

S V M M A E.

- 1 Pensionario incumbit onus probandi quantitatem pensionis reseruatae super fructibus beneficij.
- 2 Assertio supplicationis est probanda per asserentem.
- 3 Verba, vt asserebas, important, quòd impetranti incumbat onus probandi talia asserta.
- 4 Verba, vt asseris, parti referuntur, et differunt à verbis, vt asseritur.
- 5 Ratione, qua quis debet probare non excessum in sua pensione, eadem probare, debet non excessum in alijs.
- 6 Impetrans tenetur probare, quæ respiciunt validitatem pensionis.
- 7 Verbum, forsan, quando referatur ad verbum, assignatæ?
- 8 Forsan, verbum est dubitatum, & nihil affirmat, limitare prout num. 9.
- 9 Exceptionem probare debet reus eam allegans, ac si esset actor.

P. R. A. E. S. V. P. P. O. S. I. T. A.

Stante clausula supplicationis reseruationis pensionis 50. ducatorum, super fructibus thesaurariæ, de qua agitur, tenoris infra scripti, videlicet sup thesauraria ecclesiæ Salamantinæ, & illi annexis, fructibus, redditibus, & prouentibus, quorum medietatem ipsa, & aliæ desuper forsan alijs assignatæ pensiones annuæ, vt etiam asserebas, non excedebant.

Et resolutionibus in huiusmodi causa factis.

Et quòd pro parte d. Alphonsi de Aguilera fuerit producta corā A. C. supplicatio reseruationis pensionis 150. ducatorum, cuius in necessarijs copia detur.

Et quòd pro nunc dicta pensio 150. ducatorum sine veri p̄iudicio fuerit iustificata.

D. V. B. I. V. M.

An onus probandi quanta pensio ex dictis 150. ducatorum sit reseruata super fructibus thesaurariæ, incumbat domino Alphonso, vel potius domino Francisco ad effectum, de quo agitur?

48. DECISIO. alioqui. II.

Pro resolutum onus probandi, quanta pensio ex dictis ducatis 150. sit reseruata su-

per fructibus thesaurariæ, incumbere d. Francisco pensionario in casu proposito ea potissimum ratione: quia hæc est narratiua, & assertio eiusdem Francisci, ergo per eum est probanda, per vulg. c. 1. vbi Io. Andr. & alij de lit. contest. in 6. Rot. decis. 20. de p̄b. in nou. Aegid. decis. 303. Paris. conf. 49. num. 31. in 4. Aymo conf. 68. num. 2. cum sexcentis simil. Ad hoc ipsum ponderabant & illa verba, vt asserebas, quæ importat incumbere impetranti onus probandi talia asserta, vt per Cassad. decis. 4. num. 1. de probat. per Rotam decis. 77. de rescript. in antiq. verba enim, vt asseris, parti referuntur, & in hoc differunt à verbis, vt asseritur, decis. 60. eodem tit.

Considerabant etiam Domini, quòd, cum tam sua ipsa pensio, quàm aliæ, quæ medietatē fructuum non excedere narrantur, sub eisdem verbis, vt asserebas, pari formiter comprehendantur: qua ratione Franciscus debet probare non excessum in sua pensione, eadē prorsus debet probare eundem non excessum in alijs. quia cū nulla possit asseri ratio differentie inter vnū, & alterū casum, vna determinatio, &c.

Et est vulgare, quòd, cum hæc respiciant validitatem pensionis, probatio eorum spectat ad impetrantem, cum maximè in effectu sua ipsa oratio generalis hunc ipsum casum, licet non in specie implicite tamen omnino contineat.

Pro resolutione autem eorum, quæ ex aduerso dicuntur, dicebant Domini, quòd non excessus in casu, de quo agitur, non est exceptio Alphonsi, si rectè aduertatur, sed eius exceptio est ipsa pensio 150. ducatorum, de qua agitur, & eius existentia, quæ exceptio satis per eundem Alphonsum p̄supponitur probata, vt in 3. & 4. p̄supposito. Igitur prædicta pensio ita constituta, & probata, intrat prædicta narratiua, & assertio Francisci, quòd medietatem fructuum cum alijs non excedat, per eundem Franciscum impetrantem probanda, & verificanda est per supra deducta.

Et placuit verbum, forsan, omnino referri ad verbum, assignatæ, cui est iunctum, nec posse salua ratione recti sermonis, vllō modo referri ad verbum, non excedebant.

Et licet ex aduerso dicatur, quòd prædictus Franciscus præcisè non narrauerit de alia pensione, sed tantum dubitatiuè, & per prædictum forsan, quod nihil affirmat. l. in substitutione. cū ibi not. de vulg. & pupill. Alciat. conf. 25. num. 10. lib. 1. tamen pro responsione dicitur, quòd hanc ipsam pensionem confessus est, & asseruit (quatenus daretur) non excedere

cedere medietatem, vt ex literis ipsis in verb. vt asserbas, ponderando, vt supra probatū est: huiusmodi autem pensionis existentiam allegauit Alphonsus reus pro exceptione, & hāc
 10 ipsam probauisse p̄supponi videtur tanquā † actor in hac exceptione, iuxta l. primam, & secundam. de except. Vnde, vt dixi, intrat p̄dicta confessio, seu assertio Francisci de eiusdem pensionis probatē non excessu, quam probare debet per supra dicta.

Islalen. pensionis Lunæ 14. Iunij 1574.

E P I T O M E.

Censurę contra aliquem relaxata isto casu dicuntur vberrimē iustificata.

S V M M A E.

- 1 Testis deponens per verbum presentis temporis, quando concludat etiam in preteritum?
- 2 Confessio auctoris facit coniecturam, & adminiculum.
- 3 Confessio auctoris non nocet successori.
- 4 Confessio cuiuslibet tertij adminiculatur, quod res ita se habeat.
- 5 Valoris narratiua ex quibus probetur.
- 6 Testis cū dicto vbi concurrunt coniectura, & p̄sumptiones ex circumstantijs facti, statur vnico testi, adhuc in qualibet materia.
- 7 Valorem ad probandum pro iustificatione narratiuę sufficit semiplena probatio.
- 8 Distributiones quotidiana an, & quando includantur sub assignata pensione?

D V B I V M.

An censura ad fauorem p̄dicti Melchioris, & contra dictum Ferdinandum relaxata, sint sufficienter iustificata in casu, & ad effectum, de quo agitur, & per consequens dicta sententia R. P. D. Lancellotti veniat reuocanda?

49. DECISIO. alioqui. III.

Fuit resolutum concorditer per Dominos censuras contra d. Ferdinandum relaxatas esse sufficienter verificatas in casu, de quo agitur. Dicebant enim probari, quod fructus, de quibus agitur, non excedunt quingentos. Imò etiam affirmatiuè, quod ad 500. ascendunt ex quarto teste pro parte D. Ferdinandi examinato, de quo in 13. p̄supposito, qui fuit canonicus Islalen. per sex, vel septem annos scilicet à 1533. ad 1540. & consequenter percu-

tit annū 1534. qui apertè deponit, quod ascendunt ad 500. & quandoque excedunt. Et licet loquatur per verbum † presentis temporis, ascendunt; tamen placebat Dominis ex ratione allegata per eum, apertè complecti etiam annum 1534. de quo agitur, dum ait, quia ita percepit annuatim &c.

Aduuabant Domini dictum p̄dicti testis ex coniectura, & adminiculo, quod † resultat ex confessione auctoris Ferdinandi, de qua in eisdē literis. Et licet confessio † auctoris non noceat successori, vt dicebant alijs fuisse resolutum corā D. Sarmiento die 27. Octobris; tamen eam perpendebant non tanquam auctoris, sed tanquam cuiuslibet tertij. † Quę adminiculatur, quod res ita se habeat, Corn. conf. 123. col. 1. num. 29. vers. & licet. lib. 1.

Confirmabant etiam ex dicto testis primi Melchioris, de quo in 14. p̄supposito, qui fecit particularem diligentiam cum practicis huiusmodi reddituum canonicatus, quia desiderabat habere vnū, & deponit de 500. Ex quibus † dicebant probari, & iustificari narratiuā valoris p̄dicti.

Vbi enim † cum dicto vnus testis concurrunt coniectura, & p̄sumptiones ex circumstantijs facti, statur vnico testi etiam in quacunque materia. Io. And. in c. fin. col. 1. ad fin. de succ. ab in test. tanto magis in hoc casu ad probandum valorem pro iustificatione narratiuę, in quo semiplena † probatio sufficit, vt per Aegid. alleg. decis. 114. cum agatur de subreptione tollenda. Et p̄dicta cū p̄supposito, quod verba reservationis, de qua agitur, capiant distributiones † quotidianas, per decis. Achill. 8. de pensio. Cui Domini non videbant, quid ex aduerso responderi posset. cum maximè verba, continuam residentiam, distributiones quotidianas in effectu videantur importare: cum etiam non verè videantur dici distributiones quotidianę, cum non per quotidianum seruitium, sed maioris partis anni acquirantur, contra c. 1. de cler. non resid. cum sua materia. Super quo tamen, si pars petat, poterit ad partes videri.

Nec obstat p̄dictę resolutioni, quod dictus quartus testis (cum p̄supposito quod pensio fit reseruata etiam super distributionibus quotidianis, deponat, vt supra) cum censurę sint iustificata ex quarto teste partis aduersę, & confessione eius auctoris, de qua in literis. Non obstat, quod p̄dictus quartus testis non percuriat annum 1529. quo tempore fuit reseruata pensio, quę postea fuit translata. Quia in

reseruatione dictę pensionis non exprimitur Inuifmodi valor ad effectum dictę reseruationis: quinimo Papa vult reseruare, etiam quod absorbeat omnes fructus etiam consistentes in continua residentia, sed tantum ad effectum reseruationis regressus in euentum non solutionis pensionis, & petitionis reductionis ad minorem summam, de cuius regressus canonizatione modo non agitur.

Calaguritana decimarum del Cortizo

Veneris 8. Octobris 1574.

E P I T O M E.

TErmini, & confinia per infra scriptos testes probantur.

S V M M A E.

- 1 Testis de auditu non probat.
- 2 Parochianus alterius parochia, deponens se soluisse decimas in aliena parochia, quamuis sibi preiudicet, non tamen preiudicium affert illi alteri parochia.
- 3 Decimarum ex actionis vltimus status attenditur.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante constitutione synodali, & depositionibus testium, quorum omnium copia detur.

D V B I V M.

An constet, quod ecclesia S. Marinae Vici del Cortizo habeat terminum rotundum distinctum ab alijs ecclesijs oppidi de Longrono, ita vt parochiani ecclesie Rotundae dicti oppidi colentes praedia in dicto termino, debeant soluere decimas iuxta dictam constitutionem?

50. DECISIO. alioqui IV.

Domini primo dicebant, quod nullus testis deponit de termino ecclesie S. Marinae, sed bene de termino vici del Cortizo. Et quantum attinet ad dubium propositum, in effectu existimabant non probari distinctionem cum loco de Longrono, sed bene cum oppido, & ecclesijs locorum circumuicinarum. Ita enim expressè dicit primus super quinto. Itē quintus pariter super quinto, qui dicit, quod habet terminum separatum à locis, & oppidis vicinis. In fine tamen nescit, an sit distinctum à loco de Longrono. Sextus ibidem dicit, quod habet terminum rotundum, & separatum, quod quaedam loca, & rura, & hæc restringit, vt per eum. Quod etiã patet ex ratione, quam allegat, nē-

pè quia non possit ibi pascere, de qua re latè rã tū agit, & nil loquitur de termino decimario.

Et quamuis septimus testis, & octauus videantur super secundo aliquam referre distinctionem etiam cum termino de Longrono; tamen septimus ait nescire pro certo, sed vterque audiuit à quibusdam & c. sic ¶ de auditu. Et subdunt, quod scripturę essent perditę. Vltimus autem pariter super quinto videtur concordare cum primo, & sic distinctio quoad oppidū de Longrono non probatur.

Quoad solutiones decimarum probatur, quod incolę dicti loci integrè de prædijs ibi existentibus soluebant S. Marinae, & pro ea beneficiatis S. Iacobi. Primus super tertio primę inst. & in vndecimo tertię inst. secūdus, tertius, quartus, & quintus sup. eo. tertio primę inst. septimus, octauus, nonus, & vndecimus super secundo tertię inst. & decimus super vndecimo pariter tertię inst. Sed præfatus vndecimus declarat, quod ibi non aderant aliqui parochiani, nisi S. Iacobi, vsque abhinc 15. annis, & quod tunc eò venerunt aliqui parochiani S. Marinae, quos nescit, si habebant ibi prædia, nec cui decimarent, sed dici audiuit à clericis S. Iacobi querelantibus, quod aliqui parochiani della Rotunda, qui acquisiuerant prædia in dicto termino del Cortizo, ibidem decimabant Rotundę, & idem faciunt parochiani S. Bartholomæi, qui testis omni suo tempore habuit prædia in terminis del Cortizo. Probāt etiam omnes supradicti testes in eisdem locis, quod colentes alibi soluebant medietatem S. Marinae, & aliam medietatem parochialibus, sub quibus degebant. primus, tertius, quartus à 40. an. citra, quintus à 50. an. citra, omnes super tertio primę inst. septimus super secundo tertię Inst. à 51. semper, octauus 40. annorū super secundo tertię inst. Ipse testis, & alij incolę del Cortizo decimabant integrè S. Marinae, à quo loco postquam recessit, decimauit medietatem S. Marinae, & aliam medietatem ecclesie della Puebla. Nonus ibidem testis decimabat, postquam inde discesserat vsque ad 9. annos.

Aduertebant tamen Domini, quod idem primus super vndecimo tertię inst. contrarium videtur probare à multis annis citra, quod imò non percipiant amplius prædictam dimidiam decimarum, dum ait, quod possunt esse 18. anni, quod arrendatarij de Irache contradixerūt, & quod exindē leuant prædictas decimas. Idē confirmat septimus super 2. tertię instant. vbi, quod à 15. vel 20. ann. arrendatarij de Irache inceperunt tollere decimas illis, qui habitabāt

extra

extra oppidum del Cortizo, & octauus ibidem dicit, quod ab hinc 14. an. arrendator decimarum de Irache abstulit decimam, quam faciebat predictę S. Marine, & exinde continuo illas soluit arrendatoribus de Irache. Similiter nono testi à 9. annis fuit persuasū, quod decimaret ad Irache. Decimus quoque super vndecimo tertię instantiæ idem deponit de tempore 15. annorum parum plus, vel minus. Probant etiam quidam testes, quod hæc ecclesia est parochialis, & quod benè illas decimas capiet, prout decimas ecclesię annexas. quod tamen ex concordia apparet falsum.

Quid inde modo ex istis conclusionibus sequatur, dicebant Domini, quod nihil omnino videtur sequi. Nam, cum non probetur, quod isti, qui extra colebant, essent parochiani aliorum, quàm S. Iacobi, si sibi ꝑ in hoc ipsi præiudicabant, non debuit posse præiudicium inferri alijs parochijs, quę habent intentionem fundatam super consuetudine: & in distinctione terminorum tanto magis, quia vltimus ꝑ status est potius pro collegiata, propter illam interruptionem illorum de Irache. Et in summa cõcordia Dominis plus placuit, quàm dicta predictorum testium, cum maximè non probetur quod ecclesia S. Iacobi sit solita percipere decimas ab alijs parochianis colentibus in d. parochia, qui est casus, de quo agitur.

Reatina castri Postę. Lunę. 15. Nouembris 1574.

E P I T O M E.

Districtuales probantur per testes dicentes vidisse eos habitare per 18. annos aliquo in castro distante ab vrbe intra 40. milliar.

S V M M A E.

- 1 Districtualis quo pacto probetur in materia statutorum Vrbs?
- 2 Statutorum Vrbs lib. 1. cap. 156. & lib. 3. cap. 250. intelligētus.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito, quod reperiat in actis productum instrumentum publicum inter DD. de Brancalonibus ex vna, & d. Hieronymum Cuparum parte ex altera, occasione cuiusdam transactionis inter eos celebratę, in quo dicitur ipsas partes esse Romanos ciues, & faciens mentionem de bo. mem. Iacobo de Brancalonibus, nominatur Domicellus Romanus,

sub die 4. Maij 1552. In reg. fol. 96.

- 1 Et quod esset etiam aliud instrumentum publicum inter Illustr. d. Petrum Antonium de Brancalonibus, & d. Camillum Pignattellum super locatione castri Viuarij per ipsum d. Petrum Antonium ipsi d. Camillo facta, in quo d. Petrus Antonius nominatur Domicellus Romanus sub die 30. Augusti 1573. in reg. fol. 95.
- 2 Et præsupposito Vrbs statuto 156. lib. 1. de ciuibus intelligendis pro Romanis.
- 3 Et alio statuto 250. lib. 3.
- 4 Et alio statuto 47. lib. 5. in nou. de reformat. sub rub. ne liceat secundò prouocare.
- 5 Et præsuppositis dictis testium, quorum summarium detur.
- 6

D V B I V M.

An satis constet, quod bo. mem. d. Metellus de Brancalonibus, & eius filij sint Romani, vel saltem districtuales Vrbs, ad effectum vt duæ conformes possint cõtra eos executioni demandari iuxta formam statut. Vrbs. lib. 5. cap. 72.

51. DECISIO. alioqui. V.

- 1 **F**uit tentum constare ꝑ dominos de Brancalonibus scilicet Metellum, & filios esse districtuales ad effectum statuti lib. 5. cap. 72. ex testibus super hoc examinatis, potissimum ex quinto, sexto, & septimo, qui viderunt per 18. annos eos habitare in castro Postę, distante ab vrbe intra 40. milliar, vt pariter probant ceteri testes, & alia deducta, & aliqui Domini id habebant pro notorio.
- 2 Statut. ꝑ 156. lib. primo. & statut. 250. lib. 3. loquuntur in materia diuersa, nempe vel in mercatoribus forensibus, vel in ciuibus ex priuilegio, non in districtuali.

Sulmonen. reseruationis medietatis fructuum. Veneris 22. Octobris 1574.

E P I T O M E.

Primum extremum nūquid ex infrascriptis testibus probetur?

S V M M A E.

- 1 Testes de facto proprio sunt ij, qui consignarunt.
- 2 Quasi possessio percipiendi fructus, probatur ex ipsis literis reseruationis, quę consueuerunt dicere propria auctoritate.
- 3 Testis singularis in tempore quis dicatur?
- 4 Verba, in antea, quomodo intelligantur?
- 5 Testis dicens, quod percipiebat fructus nomine suo, & Antonij, debet intelligi pro medietate.

- 6 *Mandatum præsumitur in solutione plurium annorum. & vide num. seq.*
 7 *Possessio non acquiritur data ignorantia alterius.*

D V B I V M.

An ex testibus, quorum summarum detur, probetur primum extremum?

52. DECISIO, alioqui. VI.

Primum extremum Michaelisangeli videbatur Dominis probari ex primo, & ultimo teste. Primus ad 18. & super 2. & ultimus ad 17. qui sunt de visu, & de factis proprio, quia isti consignarunt, & deponunt de medietate, qui benè videntur coadiuari ex alijs (licet magis confusè) deponentibus, nempe quinto ad 17. & super secundo, qui deponit de fructibus, sed non de quota. & ex tertio ad 17. qui dicit, quod percipiebat fructus, & possidebat, ut ipse dicebat suo, & Antonij de sotto nomine, quartus ad 17. qui tamè solùm deponit de fructibus S. Mariæ in Bruschiano. Penultimus loquitur de possessione beneficij, & potuit hallucinari testis, quia iste Michaelangelus percipiebat fructus quoad tēpus. Et, quia fortè posset opponi, quod non constet de mandato, dicebant, quod probatur ista quasi possessio percipiendi fructus ex ipsis literis reservationis, quia Bullæ consueverunt dicere, propria auctoritate. Quod tamen ex lectura ipsius bullæ facile tolli poterit.

Dubium tamen Dominis faciebat, quod primus, & ultimus sunt singulares in tempore. Quia primus deponit, ut apparet ex eius dicto iuxta decimum, quod id fuit de anno 1561. Ultimus de anno 1563. vsque ad annum 1565. Sed iste ultimus potest dari pro conteste quarto ad 17. quoad tempus, quia vterque de eodē tempore 1563. & 64. deponit. Sed quartus tantū deponit de fructibus S. Mariæ in Bruschiano, & idè in fructibus videntur singulares.

Tertius an posset dici contestis ultimi, dubitatum est, quia ipse tertius dicit ad tertium ab anno 1566. in antea, & dubium est, quomodo intelligatur istud, in antea. Quia si intelligeretur id est infra, non esset contestis aliquo modo: si intelligatur, in antea, id est supra, fortasse poterit dari pro conteste: Et iste deponit de perceptione fructuum. Tamen iste testis dicit, quod Michaelang. reputabatur in illo castro possessor dictorum beneficiorum suo, & Antonij nomine, benè idem potest dari pro conteste, quia deponit de anno 1563, & 64. ad 17.

& super secundo deponit benè de ambobus beneficijs. Posset igitur fundari probatio primi extremi super ultimo teste, & secundo ad 17. & super secundo, qui sunt contestes. Et licet non deponat secundus de medietate; tamen, quod esset medietas, probari posset ex eodem, & ultimo, & primo, & ex tertio. Qui cū dicat, quod percipiebat fructus nomine suo, & Antonij, debet intelligi pro medietate. Dixerunt tamen oportere videre, quo tempore fuerit lis mota. Quia, si tempus est de substantia, non probatur nisi de anno 1563. Si opponatur de defectu mandati, placebat, quod prius aliquid informaretur circa hoc. Quoniam potest esse difficultas, quia testis secundus, & ultimus dicunt, quod consignarunt fructus de ordine Ferdinandi Cortesij. Sed aliqui dicebant posse dici, cum sit solutio plurium annorum, quod præsumatur mandatum, Rot. in ant. decis. 11. de caus. poss. & proprietat. Sed hoc potest habere difficultatem, quia non videntur dari adminicula aliqua, & secundum aliquos Dominos in pluribus causis Rota non ita simpliciter est sequuta illam decis. Hic enim constat, quod Cortesius mandauit. Sed de mandato Antonij dubitabant, quia nullam videbant coniecturam: nisi dicatur, quod ipse possit percipere propria auctoritate, ut sup. dictum est. Sed hoc etiam haberet difficultatē, quia data ignorantia Antonij, non potest dici, quod aliquam quaesiuisset possessionem. iux. not. in c. cum in ecclesia Sutrina. de constitutio propterea dixerunt, quod pars super his satisfaceret.

Islalen. pensionis 250. ducat. Mercurij. 9. Martij 1575.

E P I T O M E.

Stylus decisorius præcipuè, ubi agitur de graui præiudicio, est legitime probandus, & extraiudicialis informatio non sufficit.

S V M M A E.

- 1 *Stylus decisorius est legitime probandus, nec sufficit informatio extraiudicialis præcipuè iure grauis præiudicij. n. 2.*
- 3 *Regressus, & fructus cum reseruantur, soluitur in Dataria medietas fructuum expressorum.*
- 4 *Regressum stallum in choro, & fructus quando aliquis sibi reseruat absque mentione distributionū, soluitur in Dataria integra quantitas fructuum expressorum, demptis quinque, vel decem ex gratia.*

Stylus

5 *Stylus quòd fieri non soleat mentio de distributionibus quotidianis, quo pacto deduci, & probari debeat? & num. 6.*

D V B I V M.

An ex deductis constet sufficienter de stylo in casu, & ad effectum, de quo agitur?

53. DECISIO. alioqui VII.

FVit dictum stylum, de quo agitur, ex deductis per d. Melchiorem legitime probatum non videri. Nam aliqui Domini dicebant stylum ¶ decisorium esse legitime probandum, nec sufficere extraiudicalem informationem. Socin. conf. 36. num. 11. & conf. 39. num. 28. & 29. lib. 4. cum adductis per Pedemont. decis. 22. num. 3. Roch. in c. fin. num. 591. de constitut. Roland. conf. 53. num. 37. volum. secundum. maxime ¶ ubi agitur de graui præiudicio, vt in isto casu, vt per Socin. ibidem.

Non obstant supplicationes productæ, quia sunt pauca numero. item procedunt penè omnes ab eodem fonte, nec constat, quòd tunc canonicatus Ispalen. consisteret solùm in distributionibus quotidianis.

Fides ministri R. D. Datarij quibusdam Dominis potius faciebat dubium contra stylum.

3 Quando ¶ enim referuantur regressus, & fructus, soluitur medietas fructuum expressorum.

4 Item quando ¶ referuantur stallum in choro, regressus, fructus, absque mentione distributionum, soluitur integra quantitas fructuum expressorum, demptis quinque, vel decem ex gratia. Sed in primis supplicationibus, in quibus fit mentio distributionum, animaduertebat potius aliquid auctum. In prima enim fructus exprimuntur 80. & soluuntur 90. & sic illud plus potuit esse pro distributionibus. Similiter in tertia fructus exprimuntur 24. & soluuntur 95. Et quamuis adesset etiam dispensatio in 3. credebant, quòd propter huiusmodi dispensationem modicum solueretur.

Secunda huic correspondet, & in effectu post multa firmatum fuit stylum non esse sufficienter probatum, nisi stylus, ¶ deducatur, quòd nõ esset solitum fieri mentionem de distributionibus quotidianis in istis ciuitatibus.

6 Item probetur, ¶ quòd tunc temporis consisteret fructus in distributionibus quotidianis, prout hodie. Ideo voluerunt, quòd fieret maior diligentia, citata parte, & quòd stylus probaretur formiter.

Ispalen. pensionis 250. ducatorum,

Lunæ. 13. Iunij 1575.

E P I T O M E.

STylus imponendi pensiones super distributionibus quotidianis, quomodo probatus dicatur?

S V M M A E.

- 1 *Stylus qualiter probetur?*
- 2 *Distributiones quotidianæ dicuntur verè fructus.*
- 3 *Verisimile non est pensionarium voluisse propter lucrum compositionis cum fraude etiam factum, reddere nullam reservationem pensionis.*
- 4 *Plures vincunt pauciores.*

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus tribus decisionibus coram R. P. D. de Graffis, videlicet prima 14. Iunij 1574. secunda 29. Nouemb. 1574. tertia, & vltima nona Martij 1575. Et stante fide diligentiarum, de qua in actis.

D V B I V M.

An ex deductis constet sufficienter de stylo, in casu, & ad effectum, de quo agitur?

54. DECISIO. Alioqui VIII.

1 **C**onclusum fuit stylum ¶ probatum esse, attento quòd tunc temporis, sicut antea, & sicut hodie fructus horum canonicatum consisteret in distributionibus. Apparent enim quæ plures reservationes, in quibus nulla fit mentio distributionum.

Non obstat, quòd fiat mentio de fructibus capacibus pensionum, quæ referuantur. Quia fuit dictum, quòd, cum illis essent verè fructus, necessario dicendum est, quòd sint super distributionibus referuatæ pensiones.

Nec aliquid facit, quòd potuerit id fieri ad fraudandum compositionem, quia non ¶ est verisimile, quòd pensionarius voluisset propter lucrum solum compositionis (cum fraude etiam, & iniuste factum) reddere nullam reservationem pensionis.

Non obstat, quòd in duabus sit facta mentio distributionum: quia istæ ¶ sunt multo plures, & ita Domini concorditer firmarunt stylum satis esse probatum in casu proposito.

Gerunden. Anniuersariorum. Lunæ

5. Decembris 1575.

E P I T O M E.

Capitulum tenetur probare extare, vel non extare alia statuta, siue aliam facultatem isto casu.

S V M-

S V M M A E.

1. Probandi onus incumbit ei, qui sustinet partes actoris.
2. Administratio regulari solet à re administrata.
3. Capituli maior pars non potest statuere in his, quæ tangunt ius singularium, nisi omnes consentiant.
4. Capitulum non potest aliquid statuere, vel ordinare circa anniuersaria, in præiudicium beneficiatorum, si beneficiati habent & ipsi ius in eis.
5. Commune quod est pluribus, ab omnibus debet cõprobari.

D V B I V M.

Cui incumbat onus probandi extare, vel non extare alia statuta, siue aliam facultatem in casu, & ad effectum, de quo agitur?

55. DECISIO. alioqui. IX.

- R**esolutum fuit onus probandi incumbere capitulo, cum ÷ sustineat partis actoris, & beneficiati sint rei, & possessores, & hoc nisi probaretur capitulum habere intentione fundatã priuatiuè ad beneficiatos in rebus, & bonis eis cõmunibus. De quo per aliquos Dños dubitabatur, quia administratio ÷ solet regulari à re administrata, vt, si ea est communis, & ipsa administratio dicatur communis, si res est propria, & administratio censeatur propria, vt in c. edoceri, de rescript. Et videmus, quòd maior ÷ pars capituli non potest statuere in his, quæ tangunt ius singulariũ, nisi omnes consentiant. Felin. in c. cum omnes. sub num. 18. in vndecima fallen. de constit. Aug. Bero. ibi num. 29. & 79. tanto minus videtur dicendum capitulum ÷ posse quicquam statuere, & ordinare in præiudicium beneficiatorum, si habent ius, & ipsi in istis anniuersarijs. Regula enim iuris certa est, quòd illud, ÷ quod commune est pluribus, ab omnibus debet comprobari. l. fin. C. de admin. tuto. reg. quod omnes. cum concor. de reg. iur. in 6.

Reatina castri Postæ Veneris.

16. Decembris 1575.

E P I T O M E.

Summam fructuum à spoliante perceptorum per testes liquidata, quãdo est ambigua, Rota interdũ per modum prouisionis eam diuidit per medium, & dimidiam mandat executioni cũ clausula, quamdiu vel maior, vel minor summa per partes probetur.

S V M M A E.

1. Probatione testium existente ambigua circa fructus, Rota per modum prouisionis dimidia exequitur cum clausula, de qua in num. 2.
3. Minimum sequimur in obscuris.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsuppositis depositionibus testium, quorum copia in necessarijs Dominis detur.

D V B I V M.

An sint sufficienter liquidati fructus castri Postæ & si sint, vsque ad quam summam, & seu pro quanta summa in casu, de quo agitur?

56. DECISIO. alioqui X.

- D**omini ordinarunt per modum prouisionis, quòd summa, de qua per testes liquidata, prout in quodam folio meo, diuideretur per medium. Cum enim per testes probantes dictam summam, loquantur de præfenti, non placuit Dominis eam integram deberi ab anno 1530. de tempore spolij citra. Nam certum est de dicto anno 30. & per multos annos sequentes precia rerũ fuisse longè minora, quàm hisce temporibus, & temporibus immediatè præcedentibus. In hac ergo ÷ re difficilis probationis elegerunt dictum temperamētum, & noluerunt dare executionem illustr. d. Iacobo ad ratione precij præfentis, vel immediatè præcedentis temporis, sed, vt fieret compensatio de isto maiori precio, quo hodie res valēt cum minori illius temporis: Et licet testes non probent de temporibus præteritis, tamen Domini dicebant esse certum, quòd de dictis temporibus extiterunt fructus castri percepti per dominos spoliatores, quos æquissimum dixerunt debere restitui. Et hæc quamdiu ÷ vel maior, vel minor summa per partes probetur, & sine præiudicio verioris probationis quancumque faciendæ; Cum ergo prædicta summa, de qua in dicto folio sit scut. 182. singulo anno, & ultra, dimidia dictæ summæ erit 91. ex quibus 91. est assignanda tertia illustr. Iacobo, quæ erit scut. 30. annis singulis, & bol. 40. quæ summa ab anno 1530. inclusiuè vsque ad annum 1575. importaret scuta 1380. omissis bononenis. qui etiam multiplicati aliquam quantitatem facerent. Ego tamen, vt in obscuris ÷ quod minimum est, sequerer, & quantum potui fauendo reis, & debitoribus, feci condemnationem in scut. 1300. tantum, Et hoc, vt dixi, per modum

dum temperamenti, & prouisionis, de ordine tamen Dominorum, & quamdiu verior probatio habeatur.

Ciuitatis Castellī supplementi legitime.
Veneris. 27. Ianuarij 1576.

E P I T O M E.

Testibus examinatis coram arbitro, si aduersarius non vult stare coram Ordinario, & viuunt, sunt repetendi. Sed confessionibus præsertim iuratis coram arbitro factis, statur omnino coram iudice ordinario.

S V M M A E.

- 1 Arbitrator quando quis dicatur, & non arbitrator? & num. 3. 4. 7. 9. 10. & 11.
- 2 Procedendi modus est attendendus, vt cognoscatur, an sit in arbitro, an in arbitratore.
- 3 Arbitrator quis euadit per illa verba compromissi videlicet, decidendi, prout de iure.
- 4 Arbitratorem non faciunt partium comparationes, si is verè est arbitrator tantum.
- 5 Arbitrator quis in dubio potius censetur, quam arbitrator.
- 6 Arbitrator inter consanguineos vigore statuti electus, dicitur necessarius, sed melius distingue, prout num. 13.
- 7 Compromittere semel sufficit, vbi non viget statutum, sed vbi adest statutum, toties est compromittendum, quousque sequatur laudum.
- 8 Compromissum fieri si iudex mandat, hoc attribuitur necessitati statuti.
- 9 Acta instructoria facta coram arbitris, probant in iudicio ordinario.
- 10 Testibus examinatis coram arbitro, si pars non vult stare coram Ordinario, sunt de nouo examinandi, & quid seruetur in Vrbe? num. 18.
- 11 Confessio facta coram arbitris, valet prout iudicialis ex veriori, & præiudicat num. 20. præsertim quando adest iuramentum. num. 21.
- 12 Acta facta coram arbitris respicientia causa decisionem, non pereunt.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsuppositis statutis ciuitatis Castellī, sub rub. de arbitris, & laudis lib. 2. cap. 21. & in addit. sub rub. de compromissi, lodi &c. lib. 1.

Ac compromisso inter partes facto de anno 1551. die 27. Octobris, ac alio compromisso similiter inter dictas partes facto coram iudice Vicelegati Perusie del 1563. & alio inter easdem partes del 1572. facto quorum Dominis copia detur, &c.

Et quod coram vltimo compromissario Pompeius, & consortes libellum dederint, & obtinuerint parti aduersæ assignari terminum trium dierum ad dicendū

contra, & quolibet die iuridico procedi.

Et quod Petrusleo tam nomine proprio, quam Marij eius fratris, pro quo &c. & Ludouicus aduersarij huiusmodi terminum ad dicendum contra sibi prorogari obtinuerint, & infra illud tempus contra dictum libellum excipiendo opposuerint, & contenta in eo sibi præiudicialia negauerint, petierintque se absolui à contentis in eo.

Et quod in termino per eundem iudicem assignato vtriq. parti ad probandum, Pompeius, & consortes articulos dederint, & citationem committi obtinuerint contra eosdem Marium, & consortes de illis respondendo medio iuramento.

Et quod idem Marius citatus domi dim. copia, & alij consortes citati personaliter, qui allegarunt absentiam d. Marii à ciuitate Castellī, & ad respondendum obtinuerint sibi prorogari terminum ad faciendam dictam responsionem, & postmodum medio iuramento d. articulis responderunt, prout in fine ipsorum, præsentate patre Pompei, & consortum, qui confessiones eorum acceptauit.

Et quod in processu producto non apparet, quod fuerint adhibiti testes dictis responsionibus.

Et quod Pompeius, & consortes citatis dd. Mario, & consortibus, obtinuerint testes per eos nominatos admitti, & committi in forma, & assignari dd. aduersarijs terminum trium dierum ad dan. interrogatoria, alijs &c.

Et testibus examinatis pro parte Pompei, & consortum, cum interrogatorijs partis per eundem iudicem adhuc non publicatis.

Et causa huiusmodi pro parte Pompei, & consortum in eisdem statu, & terminis, in quibus reperiebatur coram dicto iudice, commissa fuerit Gubernatori ciuitatis Castellī cum clausula, summarie & sola facti veritate inspecta, in corpore commissionis tantum apposita, & signata per, concessum, vt petitur in præsentia D. N. PP. Card. de Acquaiua.

Et commissione dictæ causæ in Rota pro parte Titta, & consortum introducta, vnà cum incidentibus depeditis. & toto negotio principali vigore appellationis interpositæ per Marium à prouincia dicti Gubernatoris cum clausula, quam, & quas.

Et quod ex parte Marij, & consortum dicatur, quod processus coram dicto vltimo iudice non fuerit completus, ex quo compromissum expirauerat.

Et quod pro parte Marij, & consortum hodie contradicatur dictis attestacionibus, & instent illis fidem non adhibendam.

Et quod decreta, de quibus in processu de partibus partium sunt facta videlicet viginti per hæc verba: Qui Dominus arbitrator sedens &c. & vnum per hæc videlicet: qui Dominus arbitrator, & arbitrator sedens &c. & duo, qui d. arbitrator iuris, & septem, qui arbitrator sedens &c.

Et quod in articulis coram dicto iudice datis Pompeius, & Titta nominauerint eundem iudicem arbitrum iuris, & coram eo vt tali articulos dederint.

Et quod Petrusleo, & Ludouicus aduersarij excipienda contra commissionem Gubernatoris Castellī pro parte Titta, & consortum præsentatam, opposuerint de eius nullitate, ex eo quod in ea non dicatur, quod in ciuitate Castellī extat statutum, quod causæ inter coniunctos compromittantur, minusque expref-

expressum fuit, quòd inter partes pendebat causa coram d. Gubernatore, de & super alio compromisso faciendo. 16

Et quòd Marius, & Petrusleo in appellatione per eos interposita à decreto dicti Gubernatoris, dicant, quòd aliàs orta lite inter ipsos, & Tittam super rescissione cuiusdam donationis, rebusque alijs, inter cætera conuentum fuerit, quòd eorum differentie per viam compromissi decidantur, & ter, vel quater deuentum fuerit ad compromissum, & coram arbitris captum iudicium, & vltimo loco ipsis citatis ad eligendum de nouo in arbitrum d. Cæsarem Albizinum, & contradicendum d. Gubernatori, auditis partibus, & visis actis, pronunciauit fieri debere compromissum iuxta formam statutorum dictæ ciuitatis, & quòd Titta, & consortes tacito dicto decreto, & re iudicata, obtinuerint quoddam rescriptum commissiois causæ in forma breuis apostolici. 17

Et quòd Cæsar vltimus iudex, aduersarijs petentibus superfederi in causa propter absentiam Marij, penes quem dixerant esse scripturas, procuratore Tittæ, & consortium protestante sub asserto pretextu assertæ absentie Marij non debere superfederi, & prorogari, cum fuerit libellus sibi personaliter presentatus, & asserta absentia sit voluntaria, & propterea instate, & protestate procedi ad vltiora, prorogauit eis terminum ad respondendum libello, & interim mandauit eis prouideri de aduocato, & procuratore petito, & post dilationem 15. dierum vtrique parti ad probanda assignata, prorogauerunt per quatuor dies terminum ad respondendum articulis Mario, & consortibus assignatum, prima simpliciter, secunda propter infirmitatem corporis sui, tertia propter lapsum festiuitatis Natalis Domini Nostri Iesu Christi, quarta sine expressione alicuius causæ. In qua d. Marius respondit articulis, & postmodum dilationem 10. dierum vtrique parti ad probandum assignauerit, & terminum trium dierum Mario, & consortibus assignatum ad dandum interrogatoria ipsis illum per quatuor dies prorogari petentibus, qui habebant ad uocatum in ciuitate Perusię, prorogauerit, & iterum alium terminum ad dandum interrogatoria prædicta eis peremptorie assignauerit propter impedimentum aduocati per eos allegatum, & postmodum petente Mario, & consorte terminum ad probanda eis decem dies assignauerit, & finaliter aliam dilationem per eosdem petitam, ex eo quòd non potuerunt habere testes, illis concesserit. Quarum dilationum, & prorogationum habetur etiam mentio supra in 3. 4. 5. & 7. præsuppositis. 18

Et quòd procurator Tittæ, & consortium in exceptionibus per eum coram domino Gubernatore datis, inter alia dixerit, quòd d. Cæsar Albizinus dederat terminum ad probandum vtrique parti, & quòd in dicto termino Petrusleo, & consortes nihil facere curauerunt, cum tamen id facere potuissent. 19

Et quòd Petrusleo nomine suo, & fratris, pro quo de rato &c. coram eodem Gubernatore respondendo huiusmodi exceptionibus, dixerit, quòd ideò non examinauerit suos testes in termino vtrique parti ad probandum assignato, quia stylus est in ciuitate Castellij, & alibi seruatur in iudicij, ad instar, quorundem redacta sunt compromissa, quia prius expediat se pars actrix, & postea rea. 20

Et quòd à principio de anno 1551. fuerit pro parte Tittæ, & consortium introducta lis tam super nullitate donationis d. Ioannæ, quàm illius rescissione, & consequutione legitimæ, ac dotis, cum clausula, quâ, & quas, in ciuitate Perusiæ, sub pretextu quòd perhorrescant ciuitatem Castellij, propter potentiam, & fauorem Petrileonis, & consortium in dicta ciuitate. 21

Et procuratorio per Tittam, & Pompeium in Vincetium Ranutium die 24. Nouembris 1572. facto. 22

Et quòd procurator Tittæ, & consortium comparuerit prima vice coram d. Cæsare in productione libelli, & nominauerit illum arbitrum, & arbitratorem, & produxerit libellum, in quo nominatur idem Cæsar arbiter, & arbitrator. 24

Et quòd procurator Tittæ comparuerit continuò coram d. Cæsare sub his verbis, coram, &c. 24

Et similiter pro parte Marii, & consortium tam in exceptionibus, quàm articulis datis coram eodem Cæsare nominauerint illum iustissimum arbitrum, & arbitratorem. 25

Et quòd Titta, & consortes sub die 3. Nouembris 1574. reuocauerint omnes confessiones tam per se ipsos, quàm eorum procuratores quomodolibet factas, & emissas, tam coram arbitro, quàm alio quouis iudice, & in quacunque instantia. 26

D V B I V M.

An huiusmodi confessiones, acta, & attestaciones probent in hoc iudicio, & quam probationem faciãt?

57. DECISIO. alioqui. XI.

Domini pro resolutione dubij multa capita distinguebant. Primo an simus in arbitro, vel arbitratore. Secundo dato, quòd simus in arbitro, an in necessario, & in vim statuti electo, an verò in voluntario. Tertio demum ad punctum, an confessiones, acta, & attestaciones, de quibus agitur, probent in hoc iudicio?

Quoad primam questionem Domini tenuerunt, quòd si essemus in arbitro, non autem in arbitratore. Primo ex modo procedendi, qui debet attendi in hoc, vt tenent Doctores per doctrinam Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. Rom. in rub. de arb. numer. 49. & in cons. 247. num. 5. Aymo. in rub. de leg. primo. mihi sub num. 126. secundum paruam impressionem.

Modus enim procedendi fuit, vt coram arbitro iuris, seruando telam iudicariam, vt constat ex præsuppositis. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 14. 15. 18. 19. 20. præsertim si intrat statutum, prout bene per Felin. in c. presentata. num. 13. de testib.

Secundo quia fuit data facultas decidendi de iure tantum, quæ clausula importat, & facit arbitrum. Butr. in c. quinquauallis. num. 17. Guiliel. de Cun. in d. l. societatem. §. arbitrorum. num.

num. 10. ff. pro soc. vbi saltem assimilat potius arbitro talem formam compromittendi, quam arbitratori. Imò per dicta verba, † prout de iure (etiam si fuisset dictum in arbitrum, & arbitratorem) nihilominus dicitur arbiter. Rom. in rubr. de arbi. num. 48. Et propterea non sunt attendendæ comparitiones † partium sub illis verbis, tanquam coram arbitro, & arbitratore, sed debent attendi acta, & modus procedendi, per præalleg. & ultra ea not. per Felin. in c. cum ex officij. numer. 32. de præscript.

7 Tertio quia fuit apposita pœna, † quòd maximè ostendit esse arbitrum. Imol. in d. c. quintaullis. sub nu. 13. vers. & hoc intelligo. & quia in dubio potius † censetur arbiter, quam arbitrator. Imol. ibidem. num. 15. in fin. post Butr. & alios ibi. Alex. conf. 55. n. 9. lib. 5. Moder. de S. Blasio. de arbit. lib. 8. ca. 3. & 4. & alij, qui fuerunt allegati coram R. P. D. Verallo, in vna Maturana bonorum 27. Januarij præteriti, licet in eo casu secus propter circumstantias.

9 Quarto quia fuerunt compromissarij † semper electi iurisperiti. Bero. conf. 29. numer. 2. libr. 3.

10 Non obstat, quòd renūciatur litibus, † quia hoc non prohibet, cur non possint dici compromittere, vt in arbitrum.

11 Non obstat, quòd dicitur in compromisso, quòd partes amicabiliter † decidere vellent, & sumptibus parcere. Nam hoc nihil refert, quia ad hoc sunt inuenta hæc compromissa inter consanguineos, vt euitentur isti litium fractus, vt per Ancar. conf. 159. sub num. primo. post princip. cum alijs, vt per Natt. conf. 622. num. 6. lib. 3.

12 Quoad secundam quæstionem fuit dictum videri cōstare huiusmodi arbitrium † fuisse necessarium, non autem voluntarium, ex præsuppos. 16. & 17. Et ista est regula in hac materia Ancar. d. conf. 159. sub num. primo. circa med. vers. item magis esset. Aret. conf. 24. cum alijs per informantes adductis post Bal. conf. 251. col. 3. num. 8. in 5. vol. Et licet alij contrarium senserint, nempè Rip. in c. cum M. num. 181. de constit. Mantica 170. Parpal. in l. si quis maior. num. 12. C. de transf. & Iaf. in specie conf. 12. n. 5. lib. 1. velit, quòd prima opinio procedat, quando ex instrumento compromissi, vel aliàs de hoc constat, aliàs compromissum dicitur voluntarium, tamen Dec. conf. 8. num. 4. & conf. 22. col. prima. num. primo, in fin. tenet contrarium, & dictum Iaf. reprobare videtur Aymo in rub. de leg. 1. sub num. mihi 140. vbi multa deducit facientia ad istam conclusionem. Et in

effectu prima opinio magis vera pluribus Dominis videbatur. Quia tamen aliqui Domini dubitabant propter prædictas controuersias, allegabatur pro reconciliatione distinctio relata per Alciat. in d. l. si quis maior. nu. 20. & secundum aliam impressionem, num. 11. & per Rip. in d. c. cum M. sub. nu. n. 18. nempè quòd, si compromissum † fuit factum spontè, & non à coactis à statuto, & procedit opinio Iaf. & aliorum secundam opinionem tenentium: Aut à coactis, & tunc procedit prima opinio. Et ideo placuisset Dominis, quòd videretur statutum, de quo agitur, vt videretur, an inducat necessitatem compromittendi, & secundum quã formam, & pariter videretur, an compromissa, de quibus agitur, sint secundum illam formã, an verò dissimilia, & diuersa, quia tunc non viderentur facta in executionem statuti, sed spontè, vt per Alciat.

13 Sed demum, quicquid sit de prædictis, in casu nostro videbatur aliquibus Dominis, quòd cessaret difficultas. Quia ex multiplicitate compromissorum apparet, quòd partes voluerunt compromittere in vim statuti. Nam, vbi nõ videtur statutum, † sufficit semel compromittere, at, vbi adest statutum, toties est compromittendum, quousque sequatur laudum, vt benè declarat Dec. d. conf. 22. num. primo. ante med. Felin. in c. 2. col. penult. de treug. & pac. Maril. sing. 172.

14 Non obstat, quòd semel iudex mandauerit fieri cōpromissum, quia nihilominus † hoc attribuitur necessitati statuti. Dec. d. conf. 22. numer. 1. ad fin. & num. 2.

15 Quoad tertiam quæstionem dicebant Domini, quòd cōmunis est conclusio, quòd acta † instructoria causæ probant in iudicio ordinario. c. præsentata. 2. ibi Felin. nu. 9. de testibus. Marc. Anton. Blanc. de comprom. q. 8. nu. 24. cum alijs alleg. tamen, quia ista acta partim continent testium dicta, & partim confessiones, de ijs est separatim videndum: cum sit inter ista diuersitas rationis, vt per eundem Felin. ibid. numer. 10. & 11. Igitur quantum ad testes † parte nolente eis stare (si viuunt) sunt denique examinandi, vt per Felin. ibi nu. 10. Tamen secundum aliquos Dominos de stylo † curiæ facerent fidem, impetrata commissione, quòd arbitrio, &c. cum fuerint examinati cum interrogatorijs partis aduersæ.

16 Quantum ad confessiones factas coram arbitrijs, licet sit controuersia, an probent, vt iudiciales, vel extraiudiciales? & Alex. conf. 13. nu. 4. lib. primo teneat, quòd tanquam extraiudicia

traudiciales, Idem tenet Milis in verb. confessio facta coram arbitratore. Afflict. decis. 178. sub numer. 10. vers. 7. fuit dubitatum; tamen Dominis videbatur, quod verior et sit opinio contraria, quod valeant, vt iudiciales. quam tenet Imol. in d. c. præsentata. quem refert etiam Felin. num. 11. iunctis his, quæ de æquitate etiã canonica tradit Gabriel de confess. conclus. 1. num. 46. cui se subscribit addit. ad Alex. d. conf. 13. num. 4. lib. 1. Sed dicebant, quod cessat difficultas in casu nostro, si intrat statutum, vt per Alex. ibi, & quod confessio et huiusmodi siue iudicialis, siue extraiudicialis, stantibus supradictis, præiudicet, dixit Buttr. in d. c. quintavallis. d. num. 25. & cum adsit iuramentum, et tollitur omne dubium. Socin. Iun. post Felin. conf. 5. num. 9. in 3. & huiusmodi acta et respicientia decisionem non pereunt. l. pen. C. de arbitr. & in d. c. præsentata.

Tyburтина retrouenditionis castri Viuarij. Lunæ. 6. Februarij 1576.

E P I T O M E.

Impetrans tenetur verificare narrata in literis, alioqui non potest A. C. executiue procedere.

S V M M A E.

- 1 Narrata in literis, sunt per impetrantem verificanda, & quare? num. 2.
- 3 Gratia vitatur in totum ex qualibet falsa expressione.
- 4 Executiue non potest procedere A. C. nisi narrata in literis sint prius verificata.
- 5 Falsus preceptor debet carere impetratis.

D V B I V M.

An dominus Petrusantonius teneatur verificare narrata? & si sic, an eis non verificatis, potuit A. C. executiue procedere?

58. DECISIO alioqui. XII.

Resolutum hoc in casu fuit d. Petrumantonium tenere et verificare narrata in eius literis, prout notatur in c. 2. vbi post alios Rip. num. 29. de rescript. Dec. conf. 142. num. 6. Socin. conf. 164. num. 6. lib. 2. per rationem, quam omnes amplectuntur in d. cap. 2. quia omnia et principum rescripta habent subintellectã clausulam in ventre, quatenus preces veritate ni-

tantur. ad l. fin. in princip. C. de diuers. rescrip.

Non obstat, quod sine tali expressione princeps concessisset: Nam (dato, quod hoc neque apparet verificatum) expressio hæc non fuit visa Dominis leuis, cum expresserit se vendidisse cum pacto redimendi ad quadriennium hoc castrum pro scut. 3500. quod valet 8000. & ultra. Imò videbatur Dominis, quod ob hanc allegatam læsionem princeps fuerit motus ad concedendum alium annum ad redimendum, ad Soc. d. conf. 164. n. 4. Et tandẽ dixerunt nos esse in gratiosis, et in quibus falsa quælibet expressio vitiat in omnibus gratiã, prout sæpius Rotam iudicasse testatur. Thom. de Than. decis. 65. incip. Quidam obtinuerat. Pute. decis. 350. incip. die 20. Octobris decis. 397. & 311. in fin. lib. 1. Accoramb. decis. 16. incip. in vna Ispalen. portionis. lib. 1. & post Felin. qui hanc communem dicit in c. ad audientiam. secundo. num. 22. vers. literæ. de rescrip. adnotauit idem Caputaq. tentum fuisse in vna Tullen. canonicatus, & præbend. coram Vestano die 11. Martij 1552. in eius adnotationib. ver. gratia est ipso iure nulla &c. Et hoc fuit apud Dominos indubitatum, cum hic neque appareat expressum fuisse sufficiens ad impetrandum gratiam. Et ideo sine difficultate conclusa per eos fuit secunda pars dubij, nempe illis non verificatis, non et potuisse A. C. executiue procedere, attẽta partis oppositione facta in actis, per. c. super literis. cum ibi notat. de rescript. & l. si precibus. C. si cont. ius, vel vtil. publ. Falsus et enim preceptor carere debet impetratis, iuribus iam relatis, cum alijs vulg.

Sulmonensis reservationis fructuum.

Mercurij. 14. Martij 1576.

E P I T O M E.

Possessio abbatiæ probata dicitur plenè per testes deponetes, prout in hac decisione.

S V M M A E.

- 1 Testes vt probent possessionem abbatiæ quomodo debent deponere? & num. 3. & 4.
- 2 Affictuarius, seu conductor abbatiæ deponens de receptione fructuum, probat possessionem.

D V B I V M.

An ex testibus pro parte Illustriss. & Reuerendiss. Cardinalis S. Sixti examinatis, & respectiue repetitis, elidatur probatio Michaelisangeli Plance.

59. DECISIO. alioqui. XIII.

Domini reseruarunt responsionem dubij propositi ad concursum faciendum cum testibus M. Angeli, vt tunc collatis probationibus vtriusque partis, videatur, quæ probatio præualeat? Interim tamen ex testibus Illustriss. D. Cardin. S. Sixti dixerunt colligi quatuor sequentes conclusiones.

1. Prima quòd has abbatias possedit ꝑ primo frater Peregrinus vsque ad obitum, deinde Iulius Cantelmus, donec fuit creatus Dux. postmodum Martius eius frater vsque ad eius obitum, tertio loco Cardinalis Acquauita, cui successit Illustriss. D. Cardinalis S. Sixti. Primus super tertio, quarto, & sexto artic. Secundus ad 8. inter. ibi, quòd fuit interfectus quidam minister regie audientie, quando vnus voluit capere possessionem harum abbatiarum, quæ aliter non fuit tunc capta tempore, quo testis istas abbatias conductas retinebat à Martio. & ad 9. quòd ipse testis ꝑ vti affectuarius Martij cepit fructus anni 1561. ad 18. & super primo, secundo, tertio, & sexto. Tertius ad 16. vsque ad obitum Martij, & super quinto. Quartus ad 16. & sup. 6. ibi, quòd continuatè vnus post alium possedit. Quintus ad 16. 17. 18. & in 3. & 6. Sextus super secundo, quarto, & sexto. Septimus super 3. 4. 6. Octauus super tertio, quarto, & 6. Nonus super tertio, & quarto. Decimus super tertio, & quarto. Vndecimus super quarto, quinto, & sexto.

Secunda conclusio, quòd Martius, non obstantibus turbationibus Planæ, & Ferrantis Cortesij, nomine Antonij Soti semper permansit in possessione vsque ad eius obitum.

Quintus ad 12. iunctis ijs, quæ dicit super articulis. Sextus ad 2. inter. 12. & 19. ibi, quòd scit, quòd, quando obiit Martius possidebat, & bene super 6. Septimus ad 8. & super tertio, & quarto. ibi, quòd recuperauit per viam Rom. Cur. fructus habitos à Ferrante nomine Antonij de Soto.

Aduertebant tamen, quòd iste testis nihil deponit de recuperatione fructuū habitorum à Plāca. Octauus ad 12. & super 6. Nonus ad 12. & in tertio, & quarto, qui deponit de molestijs Soti, & quòd Martius possedit vsque ad obitum. super quinto secundum aliquos Dominos, licet in sumuario dato dicatur super 8. & 11. Itē quādo ea, quæ dicit ad 12. inter. & in 3. & quarto. artic. quia ad 12. dicit, quòd vidit quendam presbyterum calabrum, qui exegit fructus, & dicebat, quòd faciebat nomine Ferrantis: & po-

stea super articulis dicit, ꝑ quòd semper Ferrantes possedit, & percepit fructus vsque ad obitum.

3. Tertia conclusio, quòd non potuisset adesse alius possessor, quia testes vidissent. Primus super 6. art. Secundus super eodem. Tertius ibidem & 4. & decimus.

4. Quarta fama ꝑ dictarum possessionum probatur per multos testes in locis sup. in prima conclusione citatis. An ex his conclusionibus excludatur possessio Planæ, nō potest videri; nisi visis testibus Planæ in concursu, & viso, an sua possessio sit compatibilis cum ista.

Tiburtina castri Viuarij. Veneris.

16. Martij 1576.

EPI TOM E.

Narrata in gratia non fuisse per impetrantem verificata, ex testibus infra relatis ostenditur.

S V M M A E.

1. Testis deponens in genere, non probat. & num. 3.
2. Testis de auditu, discursu, & iudicio non probat.
4. Testis non deponens de communi estimatione, sed de peculiari affectione, reijcitur.
5. Testis prius deponens se non esse de facto informatum, & postea dicens se informatum repellitur.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus supplicatione, & depositionibus testiuū, quorum summarium in necessariis detur.

D V B I V M.

An ex eis constet d. Petrum Antonium verificasse narrata?

60. DECISIO. Alioqui. XIV.

Resolutum fuit per Dominos non constare esse verificata narrata per Ill. D. Petrum Antonium; & testes non placuerunt nec in dictis, nec in ratione. Item et ratione aliquarum exceptionum, & Domini (particulariter testes perpendendo) considerabant, quòd deponunt in genere. ꝑ Nam primus ad 22. vtitur his verbis, ho fatto discorso con P. A. & Metello, & altri del Viuaro, quòd potest reddere scutorum 250. in circa. Vnde eum reijciebant, ꝑ tum quia est de auditu, tum quia discursus, & iudicium testis, non depositio vera. Secundus ibidem eodem modo deponit, &

I 2 sic

fic etiam nihil probat. Vnde isti testes ita in ge-
 3 nere ꝑ deponentes non sunt attendendi. Ter-
 tius ibidem ait, quòd, si ipse haberet pecunias,
 4 daret 7. vel 8. scuta. Iste testis ꝑ non dicit de cõ-
 muni æstimatione, & patet, quòd ex particula-
 ri affectione ipse deponit. Item ibi dicit, che
 non s' intède de valor de castelli, imò ex red-
 ditibus particularibus, de quibus ipse deponit,
 apparet, quòd non potest ascendere ad hanc
 summam. Reijciabant etiam testes prædictos
 propter aliquas exceptiones, vt per informan-
 tes ex aduerso aduertitur: tum quia primo ali-
 5 qui dicunt ꝑ non esse informatos, & postea de-
 ponunt, vt benè informati.

Et secundum aliquos ex Dominis fructus
 ad summum videbantur ascendere ad summam
 scutorum 215. etiam computatis aliquibus,
 quæ non solent computari, secundum solitum
 computationum castrorum.

Et ad læsionem probandam requirebatur
 probari, quòd saltem fructus ascenderent ad
 scut. 240. sed (vt dixi) hæc probatio Dominis
 nullo modo placuit ex supra dictis.

Quæ causa cum iterum fuisset per me pro-
 posita, die vndecima Maij præsentis anni, Do-
 mini permanserunt in decisio.

Legionen. Capellaniæ. Veneris.

23. Martij 1576.

EPITOME.

Conceptus, & natus postquã eius
 pater (deserta prouincia, vel lo-
 co originis) domiciliũ aliò tran-
 stulit, non potest dici originarius, vel
 naturalis loci iam prius deserti à patre,
 sed patris domiciliũ sequitur.

S V M M A E.

- 1 Naturalis, seu originarius loci quis non dicatur? & num.
3. ac 12.
- 2 Cuius originarius si habitat extra prouinciam originis, vel
extra ciuitatem, dicitur ab eo deserta prouincia vel ci-
uitas originis.
- 4 Originarius quis dicatur?
- 5 Ciues, siue naturales veri alicuius loci dici non possunt il-
li, qui non participant de oneribus, & muneribus illius
loci, & quare? num. 6.
- 7 Originis proprie domiciliũ nunquam amittitur.
- 8 Origini quamuis renunciari non possit, potest tamen amitti
commodum, & effectus originis.
- 9 Originem licet quis non possit acquirere, potest tamen com-
modam originis præscribere.

- 10 Incolatus attenditur, non origo, & ita seruat in alma
vrbe.
- 11 Domicilij ius, & forum an potentius sit, quàm originis?
- 13 Ne pos retinet etiam originem aui ex communi.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito sine veri præiudicio, quòd beneficium, de
 quo agitur, est de iure patronatus, & situm in paro-
 chiali ecclesia oppidi de Mafilla Legionẽ. diocesis. 1
 Et clausula foundationis dicti beneficij. 2
 Et quòd licentiatus Iacobus de Naua sit naturalis dioc-
 cesis Legionensis, & incola dicti oppidi de Mafilla. 3
 Et quòd Bernardinus, & Antonius de Leon sine veri
 præiudicio fuerint naturales dicti oppidi de Mansil-
 la, & quòd dictus Antonius de Leon pater Gaspa-
 ris etatis suæ annorum 20. se contulerit ad habitan-
 dum ad oppidum de Mucientes Palentin. diocesis,
 & ibidem se vxorauerit, & ex se ipso, & sua vxore in
 dicto loco de Mucientes natus fuerit Gaspar, qui in
 bi habitabat, & habitat in parochiali eiusdem loci de
 Mucientes, & habet beneficium patrimoniale. 4
 Et stante summario testium, & iurium, cuius copia
 datur.

D V B I V M.

An probetur, quòd Gaspar de Leon sit naturalis, &
 originarius, vel aduena oppidi de Mansilla Legionen-
 siocesis ad effectum, de quo agitur.

61. DECISIO. alioqui. XV.

Resolutũ fuit Gasparẽ non esse naturalẽ ꝑ
 ad finẽ obtinẽdi beneficia in loco de Maf-
 filla ad effectum, de quo agitur. Et hoc cum
 præsupposito, quòd Antonius transtulerit do-
 micilium ad locum de Mucientes eum omni-
 bus bonis, ita quòd nec Antonius, nec Gaspar
 retinuerit bona in loco de Mansilla, transferen-
 do se ad habitandum alibi, & placuit ad hoc
 Afflict. decis. 384. num. 5. & 6. cum seq. vsque
 2 ad num. 11. Quia, si cuius ꝑ originarius habitat
 extra prouinciam originis, vel extra ciuitatẽ,
 dicitur ab eo deserta prouincia, vel ciuitas ori-
 ginis. Bald. in Aucten. sed omnino. 8. col. C.
 ne vxor pro marit. & plura ad hoc referuntur
 per Afflict. in loco præcitato.

3 Cum ergo Gaspar ꝑ sit conceptus, & na-
 tus, postquam Antonius pater, deserta prouin-
 cia, vel loco originis, domiciliũ aliò transtu-
 lit, Gaspar non potest dici originarius, vel na-
 turalis loci iam prius deserti à patre, sed sequi-
 tur domiciliũ sui patris: cum maximè in eo-
 dem loco noui paterni domicilij & natus sit, &
 ibidem domiciliũ etiam ipse sibi cõstituerit.
 l. filios. ibi, si modo domicilij non retineatur.
 C. de municip. & origin. lib. 10.

Adde-

Addebant etiam aliqui Domini notata per Nicol. de Neap. Bald. Ang. & Castren. in l. huiusmodi. §. legatum. de lega. 1. & Abb. in c. Rodolphus. de rescript. qui volunt, quòd non solum requiritur, vt quis sit natus in loco, sed etiam quòd parètes habeant ibi domicilium, vt possit dici originarius. refert Felin. in d. c. Rodolphus. sub num. 13. vers. addatis. Quæ opinio si esset vera, tanto magis esset contra Gasparem, qui nec in loco, de quo agitur, natus est, nec pater ibi habet domicilium.

Addebant, quòd cum Gaspar, & eius pater non participent de oneribus, & muneribus loci de Mansilla, non possunt dici verè ciues, seu naturales dicti loci, quia deficit in eo, quod est primum, & maximum ciuitatis, vt per Bal. in l. si non speciali. C. de testam. Et licet Socin. conf. 35. num. 7. lib. 1. dicat, quòd nunquam amittitur domicilium originis propriæ; tamen respondebatur per aliquos Dominos hoc posse evitari in casu nostro, in quo Gaspar propriam originem non habet in isto loco de Mansilla, cum, vt dixi, ibi non fuerit natus.

Addebatur etiam per aliquos, quòd licet origini renunciari non possit; tamen benè videtur amitti posse commodum, & effectus originis, sicut in simili quis non potest acquire originem, & tamen potest commodum originis præscribere. Boer. 260. num. 33. ad idem fuit allegatus. Alex. conf. 16. num. 3. lib. primo. vbi non origo, sed incolatus attenditur. & ita seruat curia Romana, licet materia sit controuerfa. ad idem Socin. iun. conf. 37. num. 9. & 10. lib. primo, ibi, quòd potètius est ius, & forū domicilij, quàm originis. idem Ias. in l. si arrogator. num. 48. de adopt. licet alij velint magis attendi originem, quàm domicilium habitationis. Crot. in rub. sol. matrim. num. 37. Quoniam origo est immutabilis, quia mutationi originis lex resistit. l. filios. & l. originis. & vtro bique Io. de Plat. & l. assumptio. ff. ad munic. de quo per Felin. in d. c. Rodolphus. num. 13. & 14. ac per Alex. in d. l. huiusmodi. §. legatum. & per Boer. decis. 13. num. 3. & per alios in varijs in locis. Et quia materia visa est difficilis, & latè controuerfa, ideò super hoc capite nihil est firmatum; licet multi inclinare viderentur potentiorum esse incolatum, quàm originem, de quo aliàs.

Nunc autem in primo capite supra in principio relato, Domini erant concordēs Gasparem non dici naturalem, stante desertione loci de Mansilla facta per Antonium patrem. An autem saltem respectu incolatus, & domicilij

Bernardini aui Gasparis, in dicto loco de Mansilla, possit Gaspar dici naturalis: quia secundum communem nepos retinet etiam originem aui. Boer. d. decis. 13. num. 6. & 8. videatur particulariter, si pars petat.

Ispalen. pensionis 200. ducat. Lunæ
29. Octobris 1576.

E P I T O M E.

CAUSA materia apparente obscura, Rota mandare solet, vt videatur de bono iure.

S V M M A E.

- 1 Ius bonum causæ gustare consuevit Rota, quando materia causæ est turbida, & obscura.
- 2 Actorum transportatio generalis coram alio iudice valet. Et quid si sunt producta in parte, & partibus? num. 3.
- 4 Citatio partis requiritur in transportatione actorum, vt dicatur de actis. limita prout num. 5.
- 6 Actorum productio an fieri debeat in parte, & partibus? & num. 7.
- 8 Dispensatio an sit iustificanda, quando concernit inhabilitatem auctoris, & num. 9.
- 10 Exceptio simulationis probanda non admittitur in obligatione camerali, si est probata, non item.
- 11 Dispensationem esse iustificatam ex longo tempore, nūquid sufficiat? & num. 12.
- 13 Titulus bonus præsumitur ex triennio.
- 14 Restitutio in integrum regulariter non datur in possessorio.
- 15 Iniustitia notoria inducitur, si sententia ex actis non iustificatur.
- 16 Sententia diffinitiva iustificatur etiam ex post deductis.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante transportatione registri facti in causa Ispalen. canoniciatus, ex officio Mutij Papyrij notarij R. P. D. Veralli in prima instantia, ad effectum Alexandri Manlij notarij R. P. D. Decani in secunda instantia, antequam R. P. D. Decanus sententiam proferret. Et stante fide Petri Fabri notarij, cuius copia dabitur. 2

D V B I V M.

An coram R. P. D. Verallo confiterit de illegimitate Mudarræ? & posito, quòd non, an R. P. D. Decanus potuerit restituere Dominicum aduersus sententiam d. d. Veralli?

62. DECISIO. alioqui. XVI.

MAteria huius dubij visa est satis obscura, & turbida, & ex qua plures orirentur difficultates. Igitur Domini dixerunt consulendū esse breuiori, & expeditiori viæ, & prout moris est in hoc sacro tribunali in similibus causis, quòd

1 quòd videatur † de bono iure. Pro quo viden-
do dixerunt duo esse discutienda, & Dominis
ipsis distantibus scripsi hoc infra scriptum du-
bium, nempe, An dispensatio debuerit iustifica-
ri, & si sic, an saltem hodie sit iustificata? Quia
tamen aliqui Domini aliqua considerarunt, &
deduxerunt, volui ea etiam hic adnotare, non
quia fuerit resoluta (quia imò alij Domini de
aliquibus infra dicendis dubitare videbantur)
sed propter gravitatem, & doctrinam eorum,
qui hæc dixerunt. Ea autē sunt, quæ sequuntur.

Dicebant, quòd proposita difficultas duas
habet partes. Prima, an coram R. P. D. Verallo
constiterit de incapacitate Mudarræ. Secunda
dato quòd non, an Dominicus de Cornoca po-
tuerit restitui aduersus dictam sententiam.

Quoad primam videbatur prædictis Domi-
nis (cum præsupposito quòd illa acta, in qui-
bus continebatur hæc dispensatio, fuerint trās-
portata coram d. Verallo) quòd constiterit de
illegimitate, & incapacitate allegata. Nam
2 valet ista generalis productio, † vt post Specul.
in tit. de instrum. edit. 9. videndum. nu. 6. not.
Io. And. ibi, quòd de facto ista productio tole-
3 ratur, licet quoad protestationē † in parte, &
partibus habeat difficultatem, vt ibi per eum.
Ant. de But. in c. imputari. nu. 2. de fid. instru-
ment. Imol. in c. G. perpetuus. num. 5. de fid.
instrum.

Opponitur autem prædictæ transportatio-
4 ni, quòd, ex quo in ea non fuit citata † pars, cõ-
tenta in ea non dicuntur de actis. Aegid. dec.
27. Cassad. dec. prima. in fin. de except.

5 Sed respondebatur, † quòd, cum in actis
perseuerauerint, & pars postea fuit in iudicio,
& citata, sufficit, quia dicuntur producta, sed
non præiudicant parti, nisi quando sciuit. Vn-
de, quando perseuerat in actis, parte præsentē,
vel citata, hoc videtur sufficere. Bald. in l. si
quando. in fin. num. 14. C. de test. Ias. in l. prope-
randum. §. si autem reus. num. 5. vers. tertio li-
mita. C. de iudic. Felin. in c. 2. sub num. 31.
& fin. de test. vers. & ista limitatio procederet.

Secundo opponitur, quòd, quādo etiam es-
6 sent producta, cum non † sit protestatum pro-
ductionem factam esse in parte, & partibus, om-
nia censentur approbata, ex Aym. de antiq.
temp. part. 1. num. 118. 119. & alijs alleg.

7 Sed dicebant, quòd hoc limitatur † in enun-
ciatis, & narratis, benè Bald. in c. cum venera-
bilis. num. 17. de except. & ibi Felin. num. 23.
& Paris. qui de communi testatur. num. 58.

8 Tertio opponitur, quòd dicta dispensatio †
non erat iustificanda, quia hoc concernit inha-

bilitatem auctoris ex allegatis, sed, vt aliàs etiā
9 dicebatur, † quæ allegantur, procedunt, vbi iā
inhabilitas detecta non est; sed detecta inhabi-
litate, secus est, maximè in hoc iudicio retinen-
dæ, vt dixi. Et hæc omnia ex aduerso allegata
procedant benè, si de inhabilitate non consta-
ret. & ita intelligit Pur. decis. 138. die 18. Ian-
nuarij. lib. primo. in final. verbis. Et comprobā-
tur ex simili de exceptione simulationis in obli-
10 gatione in forma cameræ, quæ † probanda non
admittitur, sed ita admittitur, si iam est proba-
ta. Galles. de oblig. in form. cam. in quæst. ad
4. part. in 2. quæstione. & hoc videtur extra du-
11 bium. Insuper dicitur, quòd dispensatio † est iu-
stificata ex longo tempore &c. Sed hoc esset vi-
de ndum particulariter. Item an coram d. Ve-
rallo de hoc constiterit, vel ne?

Quòd dicitur de spacio temporis, ex decis.
12 allegata per informantes, procedit, † quando
probat, quòd possedit beneficia. Nam, si ex
13 triennio † secundum Lap. præsumitur bonus ti-
tulus, qui non potest esse absque valida dispen-
satione, præsumendum etiam est, quòd fuerit
dispensatio valida. Sed posito quòd non con-
stitit R. P. D. Verallo de illegimitate præ-
dicta, tunc intrat secunda pars dubij, an aduer-
sus dictam sententiam d. Veralli potuerit Do-
14 minicus restitui? In quo licet regula sit, quòd
restitutio † in integrum non detur in possessio-
rio; tamen dicebatur, quòd intrabit fortè noto-
ria iniustitia, quia tunc prædicta sententia vide-
tur notoriè iniusta, ex quo iudex pronuncia-
uit pro nullitate pensionis. De qua tamen nul-
15 lirate in actis non constabat, & sufficit † ad in-
ducendam notoriam iniustitiam, quòd senten-
tia ex actis nō iustificetur. Alex. conf. 104. col.
1. lib. 4. Paris. conf. 54. num. 2. lib. 4.

Sed dubitatur postmodum quoad secundam
sententiam, quomodo potuerit reuocari præ-
dicta sententia prima d. Veralli, si ex post con-
16 stabat de iustitia illius. Quia diffinitiuā † iusti-
ficatur etiam ex post deductis, vt deducitur
per informantes. Clem. appellanti. de appell.
Igitur reddebatur etiam dubia iustitia secun-
dæ sententiæ in iudicio restitui in integrum.

Ad tollendas ergo has, & alias difficultates
omnes Domini erant concordēs, quòd, vt di-
xi, ageretur de bono iure.

Et, cum pars Didaci non contentaretur de
secunda parte dubij per Dominos, vt supra di-
ctati, proposui in alia positione memorialia par-
tium de hoc loco causæ. Et Domini die 5. No-
uembri 1576. vnanimēs persisterunt in deci-
sis, vt omnino vtraque pars dubij adnotati quā
primum

primùm disputaretur, vt veritas, & iustitia huius causæ per tot annos pendens, & tam intricatæ, Deo dante, elucesceret.

Legionen. Capellanix de Mansilla.

die. 29. Octobris. 1576.

E P I T O M E.

O Riginarius vnus loci quis per testes probatur modo infra scripto, & pariter quòd natus fuerit, viuente auo.

S V M M A E.

- 1 *Habitare quis præsumit in ea ciuitate in qua, et ex qua est.*
- 2 *Vicinus in Hispanijs idem importat, quòd originarius.*
- 3 *Appellās se de Perusio, præsumitur Perusinus originarius.*
- 4 *Incola, dictio, idem est, quòd originarius.*
- 5 *Natum quem esse viuente auo, quomodo per testes probetur?*

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus dictis testium, quorum breue summarium detur.

D V B I V M.

An probetur, quòd Bernardinus sit originarius oppidi de Mansilla, & quòd Gaspar sit natus, viuente d. & o. Bernardino ad effectum, de quo agitur?

63. DECISIO. alioqui. XVII.

D Omini erant in vtraque parte dubij pro Gaspare. Et quoad primum caput dicebant probari, quòd Bernardinus sit originarius oppidi de Mansilla. Testes enim probant Bernardinum diu habitasse in dicto loco de Mansilla, & quòd ibi exercuit officium, præsertim secundus, tertius, & quartus. maximè quia secundus, & vltimus deponunt etiam de patre d. Bernardini, quòd ibi habitauit, & fuit ibi scriba. Vnde videtur intrare præsumptio iuris, quòd quis præsumatur habitare in ea ciuitate, in qua habitat, & ex qua est. quòd fuit originale dictum Dyn. vt per Bart. in l. is potest. numero 17. ff. de acquir. hæred. Corn. conf. 46. num. 16. lib. 2. Et quamuis Alciat. reg. 2. præsumpt. 15. videatur dubitare de hoc; tamen opinionem Bart. videtur sequi simpliciter Ias. in §. rursus. sub num. 5. de actio. qui dicit hanc fuisse opinionem Dyni. sequitur etiam Balb. in tract. de præscript. in prima part. quartæ part. in 3. q. num. 4. vbi allegat d. Corn. sequitur etiã

Guid. Pap. de præsumpt. num. 81.

Et secundum aliquos Dominos consideratio Alciati non videtur obstare, quia, si præsumitur quis præsens in ciuitate, vnde est, ergo præsumitur etiam ex ciuitate, in qua reperitur. Tanto magis, quia testes appellant vicinum, quæ dictio in illis partibus idem importat, quòd originarius, vt R. P. Domini mei Hispani, & qui in Hispanijs diu extiterunt, testati sunt. Quo fit, vt præsumatur originarius. Quia videmus similiter, quòd, si quis se vocat de Perusio, præsumatur Perusinus originarius, vt per Rimin. conf. 427. num. 64. lib. 3. & quòd illa dictio, incola, intelligatur de originarijs, & ciuibus, etiam apparet, quia omnes testes, etiam qui sunt de illo loco, appellantur incolæ, & tertius dicit in fine, quòd pro filio Bernardini is tuit communiter reputatus inter incolæ. Quod debet exponi, idest, ciues, & originarios illius loci, nec enim alius sensus conuenit secundum Dominos.

Quoad secundum caput, licet res non ita clare videretur; tamen pro maiori parte ex pluribus simul iunctis fuit tentum probari, quòd Gaspar fuerit natus viuente Bernardino auo, & aliqui Domini dicebant facile conijci posse ex eius aspectu, iunctis dictis aliquorum testiũ, Nam tertius testis ait Bernardinum obiisse jã sunt 10. vel 12. anni. Quod si est verum, nõ est dubium Gasparem fuisse natum eo viuõ, qui ex facie non solùm 12. sed longè vltra 25. excedit. Addendo quartum testem Petrum Fernandez, qui examinatus de anno 1571. dicit, quòd ipse testis est ætatis 38. annorũ, & quòd cognouit Bernardinum per spacium 10. annorum ante eius obitum, & iste testis non potest excedere Gasparem in 10. annis ex eius aspectu. Quæ multum videbantur confirmari ex literis ordinis presbyteratus ipsius Gasparis, sub data de anno 1563. quo tempore debebat habere saltem 25. annos, & hodie ex eadẽ supputatione haberet 38. annos. Vnde maximè verisimile videbatur Dominis, quòd sine dubio Gaspar fuerit natus ante obitũ Bernardini per multos annos.

Valentina, seu Panormitana illegitimitatis. Luna 12. Nouembris 1576.

E P I T O M E.

L Egitimitas propria, & ascendentium probatur modo infra notato.

S V M-

S V M M A E.

- 1 Probata quo pacto dicatur legitimitas propria, & ascendentium?
- 2 Legitimitas fratris, & filij verificatur per testamentum, in quo testator eos fratrem, & filium appellauit. & n. 3. 4. 5. & 6.
- 7 Matrimonium quomodo probetur?
- 8 Testes de fama deponentes, quod vsque ad auum, & proauum inclusiuè quis descendit ex linea legitima, probant.
- 9 Probatio leuior sufficit ad effectum legitimatis, & successionis.
- 10 Tractatum non sufficere, vbi non probatur matrimonium, quomodo procedat?
- 11 Legitimos aliquos potuisse nominari, quia sunt legitimati, non bene procedit.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante commissione pro parte Illustris. d. Comitis Laurentij, & litis consortum impetrata. 1
Et iuribus pro parte Illustris. Don Ximenij Perez de Calataynt. 2
Et testibus pro parte eiusdem examinatis, quorum omnium summarium detur. 3

D V B I V M.

An Don Ximenius Perez probauerit sibi incumbētia ad effectum, & in casu, de quo agitur?

64. DECISIO. alioqui. XVIII.

Domini concorditer dixerunt Don Petrus Sanchez, aliàs Don Ximenium Perez iustificasse intentionem suam in casu, de quo agitur, scilicet vt satis dicatur constare ꝑ de legitimitate eius, & omnium suorum ascendentiũ vsque ad Don Petrum Sanchez primum testatorem, & (vt ipsi vocant) vinculatorem.

Et incipiendo ab antiquioribus, legitimatas ꝑ Ximenij primi fratris Don Petri testatoris, item Ludouici etiam primi huius nominis verificatur ex testamento Don Petri, qui expressè vocat Ximenium eius fratrem, & Ludouicum eius filium, & etiam ex testamento Ximenij primi condito 8. Iunij 1442.

Ximenij secundi legitimatas ꝑ probatur bene per testamentum prædicti Ludouici patris sui, in quo de anno 1564. instituit eundem Ximenium Perez, nominando eum filium legitimum, & naturalem. Verificatur insuper ꝑ iungēdo publicationem testamenti ipsius Ximenij secundi, vbi dicitur, quod fuit publicatum in præsentia dominæ Castellanæ de Calataynt matris dicti Ximenij, & Ludouicus in suo testamento nominat Castellanam suam vxorem, & iubet sibi restitui dotem, &c.

Ludouici huius nominis secundi legitimatas ꝑ etiam benè verificatur ex testamento condito de anno 1476. à d. Ximenio secūdo ex acceptatione tutelæ. Nam, cum is in testamento nominet Violantē suam vxorem, & eam relinquat tutricē Ludouico: ea insuper ipsa, cum acceptat tutelam, vocat illum filium ipsius Ximenij, & suum, ergo, &c. & de illegitimis facit particularem mentionem.

Ximenij tertij legitimatas satis vñ verificari ex testamēto Ludouici secūdi condito de anno 1335. in quo vocat ipsum nobilem, & dicit habuisse vxorē, & facit mentionē de illegitimis.

Ludouici tertij legitimatam ꝑ probant primus testis ad 8. de fama, secundus ad 11. probat matrimonium ꝑ de visu, quod tenebatur ab omnibus vir, & vxor, iuncto etiam 11. & 13. & ad 16. tertius ad 11. & super 2. & 3. quartus ad 12. de fama, & ad 16. de scientia, sextus ad 11.

Ximenij quarti legitimatam probat deniq. primus testis ad 9. de visu, secundus ad 13. de visu, tertius ad 13. & sup. 2. 5. & 6. quartus ad 13. & sup. art. quintus ad 13. de fama, sextus ad 13.

Si aliqua difficultas posset remanere, esset in Ximenio tertio. Sed, cum testes ex fama ꝑ deponant, quod vsque ad auum, & proauum inclusiuè descendit ex linea legitima, vt deponunt tertius, quintus, & sextus super primo, res caret omni difficultate. Ad effectum ꝑ enim legitimatis, & successionis sufficit leuior probatio, Gemin. cons. 27. à Rota sæpius canonizato. Concurrunt enim, quod ille fuit institutus, quod vocatur nobilis, & fuit sepultus in capella S. Mariæ de Gratia, vt dicit sextus testis ad 9. se vidisse. In qua capella sunt sepulturæ prædictorum maiorum suorum, vt in testamentis Ludouici primi, & Ximenij secundi, quod pater habuit vxorem. Quæ omnes coniecturæ vrgent pro eius legitimitate, adsunt testes examinati super aditione, adest sentētia, adsunt postea ij testes examinati in hac causa, vt supra.

Quæ dicuntur ex aduerso, quod non sit purificata conditio testamenti, non pertinet ad nostram cognitionem, sed habet suos iudices. Nec obstat, quod non sufficiat ꝑ tractatus, &c. vbi non probatur matrimonium, quia non procedunt deducta, vbi tot concurrunt. aliqui etiam testes probant de visu, qui interuenerunt matrimonijs.

Oppositio, quod potuerunt nominari legitimi, quia ꝑ essent legitimati, non placuit, prædictis omnibus concurrentibus, & pluribus ex Dominis visa est nimia subtilitas.

Placuerunt etiam pro confirmatione prædictorum

ctorum multa ex his, quæ sunt deducta per informantes don Petri, Et supradicta probatio sufficiens visa est, & proportionata, & verisimilis ad hunc effectum, ex Gemin. in loco præcitato cum concordantijs.

Romana domus de Rosis. Lunæ.

19. Nouembris 1576.

E P I T O M E.

Possessor bonæ fidei ex infra scriptis probatur.

S V M M A E.

- 1 Possessor quilibet præsumitur in bona fide, nisi probetur in mala.
- 2 Instrumentum antiquissimum aliquibus in locis corrosum, interdum fuit habitum pro legali.
- 3 Fides bona ex coniecturis facillè præsumi solet, præsertim ad euitandam malam fidem, quæ sonat in delictum.
- 4 Possessio præsumitur secuta ex titulo præambulo.
- 5 Possessio potius præsumitur ex titulo legali, et bono ad excludendum malam fidem, quam ex inhabili, & malo.
- 6 Possessio licet sit apud mulierem ex titulo hypothecæ, si tamen postea superueniat titulus legati, vel institutionis hæredis, dicta mulier potuit sibi mutare causam possessionis sine alia declaratione.
- 7 Legato pignore, si legatarius acceptat legatum, amplius non possidet iure pignoris, sed iure dominij.
- 8 Legans rem hypothecatam, legare videtur dominium, & proprietatem, quam habet.
- 9 Possessio quæ dicatur iure familiaritatis?

D V B I V M.

An ex hinc inde deductis constet de bona, vel mala fide Faustine in casu, de quo agitur?

65. DECISIO. alioqui. XIX.

Fuit resolutum non constare de mala, sed magis de bona fide Faustinae in casu proposito.

- 1 Primo ex regula, quod quilibet ꝑ possessor præsumitur in bona fide, nisi probetur in mala. l. pen. & Cibi glos. C. de præscript. long. tem.
- Secundo ex instrumento antiquissimo venditionis factæ Peregrino de Cardellinis domino dimidiæ domus, de qua agitur, de alia dimidia de anno 1470. Quod instrumentum ꝑ licet aliquibus in locis sit corrosum, tamen Domini habuerunt pro satis legali, quod sufficienter sit adminiculatum, tum ex decisione iam facta die 7. Februarij 1570. coram bo. me. Finetto, tum etiam quia secundum Dominos isti defe-

ctus verborum, quæ legi non possunt, non sunt tales, vt ex alijs verbis instrumenti, item ex probabili, & penè necessaria ratione recti sermonis suppleri, & declarari nequeant. Ex quo instrumento dicebant Domini inferri ad bonum ius auctorum Faustine, nêpè dicti Peregrini de Cardellinis eius aui, vt benè deducitur per informantes. Quod instrumentum placuit Dominis saltem ad effectum inducèdi bonam fidem, quæ ꝑ ex coniecturis facillè præsumi solet, & ad euitandam malam fidem, quæ sonat in delictum, contra l. meritò. ff. pro socio. & c. Stante enim huiusmodi titulo præcedente, præsumitur ꝑ Faustine, & auctorum possessio ex illa causa præambula præcessisse. l. 2. C. de acq. poss. Alciat. reg. 2. præsumpt. 24.

Tertio ad corroborationem prædictorum placebat Dominis testamentum Franciscæ matris Faustine, in quo ipsa Francisca legat hanc ipsam domum, quam vocat propriam ipsius testatricis, eidem Faustine. Item eandem Faustina cum Camilla sorore heredem vniuersalem instituit, & sic duo tituli resultant Faustine, scilicet legatum, & institutio hæredis, qui ambo excludunt malam fidem. Ad excludendam ꝑ igitur eandem malam fidem, & indebitam perceptionem fructuum præsumenda magis est possessio Faustinae ex titulo legali, & bono ad id, quam inhabili, & malo, per vulg.

Ex aduerso, quod Faustina fuerit in mala fide, allegatur, quod præcedebat instrumentum obligationis dotis, in quo hæc domus erat Faustinae hypothecata pro sua dote. Probata ergo per testes possessione Faustinae, ea videtur præsumenda ex titulo præcedenti, scilicet ex hypotheca. Hoc motiuum Dominis non placuit, quia huic possessioni magis videntur applicari prædictæ præsumptiones. Quia etiam dato, quod motiuum esset verum, superueniente ꝑ postea titulo legati, & institutionis hæredis, ipsa potuit sibi mutare causam possessionis, nec requiritur alia declaratio. Cresc. decis. 168. incip. possessor. Tan. decis. 52. Achil. decis. 7. de poss. quia cum sibi legatur ꝑ pignus, & ipsa acceptat legatum, amplius non possidet iure pignoris, sed iure dominij, quia Francisca Faustina titulo legati, non hypothecæ domum reliquit. legans enim rem hypothecatam, ꝑ dominium, & proprietatem, quam habet, legare videtur, vt declarat Pau. de Cast. in l. si res obligata. col. fin. sub num. 8. vers. item adhuc oppo no. ff. de legat. 1.

Acceptatio autem legati colligi facillè videbatur ex possessione semper continuata, &

ex dictis præsumptionibus.

Contrarietates, quæ deducuntur ex articulis, visæ sunt nullius considerationis. Stante ergo prædicta serie, & obseruantia facti, plenius per informantes Faustinae relata, dicebant Domini satis constare de bona fide ipsius Faustinae habentis ius, & titulum à suis auctoribus.

Quod confirmari videtur ex confessionibus ipsius Pauli asserentis in locis per eosdem informantes pro Faustina allegatis, Raynaldum nullū ius habere in dicta domo, sed quòd erat propria Franciscæ. Quod apertè confirmatur ex dicto testamento Franciscæ, in quo dicitur domum esse propriam ipsius testatricis, & in quo ut domina legat.

Et secundum prædicta placebat etiam possessionem † Pauli fuisse iure familiaritatis, stante origine, & obseruantia prædicta. Quæ, non obstantibus ex aduerso deductis, placuerunt Dominis saltem ad hūc effectum præsumptionis bonæ, vel malæ fidei in casu, de quo agitur.

Ispalen. pensionis 200. ducat. Lunæ.
19. Nouembris 1576.

E P I T O M E.

Narrata præsertim in supplicatione dispensationis, & circa ætatē sunt verificanda, & prout hic dicuntur, verificata.

S V M M A E.

- 1 Narrata etiam in dispensatione sunt verificanda. & nu. 3. idem in narratiua ætatis. num. 2.
- 4 Ætas narrata si non verificatur, gratia est nulla.
- 5 Narrata non sunt verificanda in possessorio. limita prout num. 6.
- 7 Habilitates auctoris an sint probandæ? & num. 8.
- 9 Auctoris inhabilitas, de qua constat ex eius confessione, nocet singularibus successoribus.
- 10 Dispensatio, vel legitimatio ex quibus dicatur iustificata?
- 11 Probatio de nouo quæ non dicatur, sed potius prima probationis conuallidatio?

D V B I V M.

An coram R. P. D. Verallo dispensatio Mudarræ debuerit iustificari, & dato quòd sic, an hodiè possit dici iustificata?

66. DECISIO. Alioqui. XX.

Quoad primam partem dubij conclusum est debuisse iustificari dispensationem

- 1 Mudarræ. Quia trita est regula, quòd narrata † sunt verificanda, ad not. in c. 1. de lit. contest. in 6. Oldrad. conf. 256. num. 2. Roma. conf. 33. num. 2. Dec. conf. 154. num. 1. & in cap. porrecta. sub num. 3. vers. & ille qui obtinuit. de confir. vtil. vel inutil. Paris. conf. 68. num. 223. lib. 2. vbi præsertim † de narratis in dispensatione.
- 3 & maximè cum simus in narratiua † ætatis, quæ est in facto proprio. Fab. decif. 17. Mohed. decif. 336. & conferunt notata per Imol. in c. cum nobis. nu. 5. in fin. vers. nota quòd. de electio. & Rot. decif. 2. de exceptio. in antiquis. quòd narrata ætas † si non verificetur, gratia sit nulla, est decif. Caputaq. 114. lib. 2.
- 5 Ex aduerso opponit, quòd imò nō † sunt verificanda in possessorio, in quo nos sumus. Put. dec. 8. de probat. & decif. 245. in fin. lib. 1. Nā in illo sufficit etiam mandatum de dispensando, per alleg. Sed negatur causam, de qua agitur, fuisse in possessorio, imò coram Reuerendissimo Caputaquen. pendebat causa in petitorio, ergo & sententia dicitur lata in petitorio. Et de restitutione aduersus hanc hodie agitur, ut benè deducitur per informantes Didaci. Secundo respondebatur, quòd prædicta † non procedunt, vbi iam constat de inhabilitate. Mohed. decif. 158. prout hic cōstat ex confessione Mudarræ.

Secundo opponitur contra prædictam regulam, quòd habilitates † auctoris, aut non sunt iustificandæ, vel sufficit qualis qualis iustificatio. Cassad. decif. 3. num. 3. & 4. decif. 4. num. 5. de caus. poss. & proprietat. & 8. super reg. cum alijs allegatis.

Pro responsione dicebatur, quòd hoc procederet, vbi nō † constaret de inhabilitate auctoris, sed hic constat ex confessione † ipsius Mudarræ auctoris, quæ nocet singularibus successoribus, cū emanauerit ante cessionē. Bart. in l. facta. §. si heros. ff. ad Trebell. Aymo conf. 29. num. 1.

Quoad secundam partem dubij, fuit resolutum fuisse, & esse sufficiēter iustificatam † prædictam dispensationem, vel legitimationem ex omnibus deductis pro Dominico simul iunctis. népe quòd simus in habitatibus, & clericatu auctoris. Pro quo adest eius admodum diuturna possessio, & reputatio clericatus, productio ipsius dispensationis, inscriptio tumuli, iungēdo etiam secundum, & tertium testes nouiter examinatos, qui licet non sint in actis ad huc; tamen hodiè poni possunt, & tandem deducēdo prædicta, & addendo omnia alia, prout latius per informantes Dominici. Quæ licet singulari-

gulatim, & de per se singula paterentur difficultates; tamen præarrata series, & obseruantia, & prædicta omnia simul iuncta videbantur maximam veritatis præsumptionem, & penè necessariam continere, & ideo visa sunt Dominis sufficientia in casu proposito.

Nec obstat, quòd ista videatur iustificatio ex nouiter deductis. Quia respondebant Domini, quòd hæc non est ꝑ dicenda totalis iustificatio de nouo, sed magis primæ probationis conualidatio, exemplo eius, quod dicunt Bal. in. c. primo. de fid. instrum. & Deci. in aucten. si quis in aliquo, num. 3. C. de eden.

Duo tamen circumscribebant Domini. Alterum, an sententia R. P. D. Decani sit lata extra tempus quadriennij, & eo iam lapso: quo casu dubitabant de validitate sententiæ. Alterum, an eodem tempore Dominicus esset uxoratus. de quibus erit maturius inspiciendum.

Sulmonen. fructuum. Mercurij. 27. Nouembris 1577.

E P I T O M E.

Possessio modo infra scripto per testes probatur.

S V M M A E.

- 1 Testis dicens consignasse aliquid de mandato talis, non probat, si non apparet mandatum.
- 2 Testis potest melius vno tempore, quam alio recordari.
- 3 Testis dicens vidisse aliquem percipere fructus abbatiæ, probat illius possessionem.
- 4 Testes in dubio præsumuntur contestes, & vnus recipit declarationem ab alio, fallit, prout num. 5.
- 6 Tempus quando est de substantia probationis, tunc præcisè est probandum.
- 7 Testes non dicentes perceptionem fructuum factam esse ab alio sciante, & patiente possessore beneficii, ei non præiudicat.
- 8 Possessio clandestina, & turbatiua quæ dicatur?
- 9 Possessionem non acquirit percipiens modicam partem fructuum, alio tamen possidente.
- 10 Rota facillè recedit à prima resolutione facta, vno tantum informante, si constat de meliori iure, & eo magis, quando animaduertit informantem subdolè egisse.

D V B I V M.

An ex testibus pro parte Illustris. & Reuerendis. d. Cardinalis S. Xisti examinatis, & respectiue repetitis, elidatur probatio Michaelisangeli Plancæ?

67. DECISIO. alioqui. XXI.

Resolutum est per testes Illustris. D. Cardinalis elidi probationem Michaelisange-

li. Et mouebantur Domini considerando dicta testium vtriusq; partis, quid in effectu probeatur ex eis, & quid resultet ex hoc concursu?

Et in primis circa testes Plancæ infra scripta aduertebantur.

Primus dicit, quòd de anno 1561. plus, vel minus (quia non benè recordatur) fuit in istis abbatijs. & ad 18. dicit, quòd dedit Plancæ medietatem fructuum, videlicet 80. salmas grani in circa, de mandato Ferrantis. & super 2. articulo dicit, quòd Michaelægelus nō fecit quietantiã. Iste testis videtur percutere ambas abbatias, vt ex eius lectura apparet, vnde opponitur, vt in alia etiam positione fuerat oppositum, quòd non ꝑ constat de mandato Plancæ in Cortesium, nec de mandato Soti in eundem Cortesium.

Opponebatur etiam, quòd iste testis repetitus dicit, quòd fuit del 1563. de mense Iunij, vel Iulij incipien. ab anno 1563. Quod videtur contra præteritum primum dictum sup. nempe quòd fuit de anno 1561. Sed benignè cum teste agendo, respondebatur, quòd ratio diuersitatis est. quia nunc melius recordatur, & admittitur hoc ꝑ in teste, quia potest vno tempore recordari, de alio non. Grammat. conf. crim. 23. num. 8. Nec circa tempus est magna diuersitas, quia prius dixerat, quòd fuerat de anno 1561. manco finito, & non si ricorda bene &c.

Secundus testis vidit Michaelæmangelum percipere fructus, nec deponit de quantitate, neque bene apparet, si loquatur de ambabus abbatijs, de tempore de anno 1563. vel 64. & hic potest esse contestis cum supra d. primo teste. & idem super 2. & in fine deponit, quòd publicè audiuit à pluribus personis.

Tertius vidit, quòd Planca suo, & dicti Soti nomine (vt ipse dicebat) percipiebat fructus S. Mariæ in Brusiliano de anno 1566. Sed de hoc tempore præcedentes testes non deponunt. Item deponit de vna abbatiã tantum, & non deponit de certa quantitate fructuum.

Quartus testis vidit percipere fructus ecclesiæ S. Mariæ de Brusiliano, iuxta 17. & 20. & iuxta 21. quantitatem ignorat, vbi dicit, che M. Angelo faceua del abbate, & commandaua alli preti. & in fine d. inter. 21. subiugit, che questo ha posseduto, & pigliato li frutti di dette abbatiæ, quoad tēpus, de d. an. 1563. vel 64.

3 Quintus testis super 17. & super 2. probat ꝑ possessionem ambarum abbatiarum, quia vidit percipere fructus S. Mariæ de Brusiliano, & de alia deponit de fama, de tempore del 1563. vel 64.

Sextus non refertur, quia est primus repetitus.

Septimus testis in effectu v̄r deponere de auditu à primo teste suo patrono; quia licet ad 17. videatur deponere devisu; tamē ad 21. dixit, quòd vidit exigere non ipsum, sed Io. Petrum

Octauus non facit ad propositum, quia deponit de possessione abbatia, non autem ratione p̄sonis, de qua agitur, & de qua nullum verbum.

Probatio Planca igitur videtur satis debilis, quia quæstio præsens est de possessione medietatis fructuum vigore reservationis, de qua tamen deponit primus testis. Et licet secundus, quartus, quintus, & septimus deponant de visu, & loquantur de eodem tempore, tamen nõ
4 expriment quantitatem. Et licet testes † in dubio præsumantur contestes, & vnus ab alio declarationem soleat recipere, vt per Bart. conf. 45. col. 2. in fin. Socin. lun. conf. 69. numer. 16.
5 lib. 1. tamen in casu proposito, quia quantitas † est de substantia probationis, hæc præsumptio
6 non sufficit, vt dicitur de tempore. † Bald. in l. data opera. num. 42. C. qui accus. non poss. l. eū actum. C. de nego. gest. l. matrem tuam. C. de probat.

Præterea prædicti testes non benè probant,
7 quòd hæc perceptio † fuerit facta sciēte, & patiente possessore beneficij. Vnde non releuat, vt sæpè est resolutum per Dominos. Nā, quòd solus possideret Planca, ij testes non probant concludenter.

Cum autem probetur per testes Illustris. primi Cardinalis possessio Martij de anno 1561. continuata vsque ad eius obitū, apparet, quòd de anno 63. & 64. ipse Martius possidebat. Vnde ista possessio Planca probata de dictis annis, redditur † clandestina, & turbatiua. quia testes Planca non probant scientiam, & patientiam dicti Martij, imò contrarium videtur probari ex testibus Illustris. D. Cardinalis. Dicunt enim infra scripta, nempe secundus super secundo de anno 1561. quartus super sexto, che l'vno dopò l'altro continuamente hanno posseduto. Quintus ad 12. quòd Ferrantes vi iterum exegit à colonis. Sextus testis idem de violentia, & sup. 7. vidit, quòd semper Martius à tempore resignationis possedit vsque ad obitum, qui fuit de anno 1569. ergo de anno 63. & 64. erat plena possessio. Et bene super 6. vbi dicit, quòd licet Martius fuerit molestratus à Soto, & vi fuerint ablati aliqui fructus: ipse sēper permansit in possessione. Idem dicit octauus super sexto, & decimus super 8. septimus etiam benè su

per tertio, & quarto, ibi, quòd Martius per viā Romæ fructus recupe rauit. Octauus super 3. & 4. qui videtur deponere à tempore resignationis Iulij casaris vsque ab obitum Martij. Nonnus vsque ad eius obitum. Decimus super 3. & 4. quòd Martius possedit p̄ 10. annos in circa, & sic, si obiit de anno 1569. necessariò includit 63. & 64. Vndecimus benè concludit, quòd ab hora, qua fuit creatus Dux Iulij casaris, Martius semper possedit vsque ad eius obitum.

Cum itaque constet de possessione Martij continuata, si qui fuerunt fructus percepti à Planca, & Soto, id fuit vi, & non sciente, & patiente ipso: & alio possidente, † modica perceptio fructuū non constituit in possessione. Aegid. decis. 379.

Fuit igitur resolutum probationem Planca ex prædictis apparere multum debilem, & facile esse elisā ex contrarijs probationibus, & esse receden. ab alia resolutione † in hac eadem causa, aliàs 22. Octobris 1574. facta ad fauorē Planca, eo tantum tunc informante: tum quia non aderāt tunc prædicti testes d. Cardin. tum maximè, quia tunc dictum primi, & sic vnus, & eiusdem testis, qui fuit repetitus, fuit reputatum tanquam duorum testium conformium, & fuit principale fundamentum illius decisionis verè supplantatum. Fuerunt enim tunc dati testes in sumario, non expresso proprio cuiuslibet nominē, sed sub numeris tantum primi, secundi & c. & primus, cuius duo dicta extabāt, nempe primus, item secundus in eius repetitione fuit habitus pro duobus, nempe pro primo, & sexto testibus: & sub numero primi primum eius dictū referebatur, deinde sub num. sexti tanquam noui testis referebantur eius dicta repetita, & eius secundū dictum: quod nõ sine multa fraudis suspitione Domini factum esse arbitrati sunt. Et ideò tum ob hoc, tum propter concursum prædictum (vt dixi) recesserunt à prædicta prima resolutione.

Vrbeuerana tenutarum. Lunæ.

10. Martij 1578.

E P I T O M E.

Possedisse communitatem de anno 1495. probatur per duos testes deponentes de eius possessione annorum sexaginta, si examinati fuerunt de anno 1495.

S V M M A.

1 Possessio quo pacto probetur?

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita pro nunc sine veri præiudicio possessione ecclesie probata de anno 1495. 1

Et præsuppositis depositionibus sex ex 42. testibus cõmunitatis, videlicet Ciani, aliàs Sancti q. Angeli, Christophori q. M. Simonis Dominici, Ioannis matthæi Cecchi, Hieronymi de Salce, Pauliantonij q. Bernardini, Raphaelis Gualterij, quorum copia detur. 2

Et quòd prædicti sex testes fuerunt examinati de anno 1555. 3

Et referuatis exceptionibus contra personas, & dicta eorum. 4

Et præsupposito quòd ex illis probetur possessio cõmunitatis. 5

D V B I V M.

An iidem testes ea præcipuè exceptione repellendi sint, quòd non percutiant tempus possessionis ecclesie.

68. DECISIO. alioqui. XXII.

1 **F**uit per Dominos dictum Christophorum, & Dominicum bene probare possessionem cõmunitatis, & percutere tempus possessionis ecclesie, & sic annum 1495.

Cum enim sint examinati de anno 1555. & deponant de annis sexaginta, bene percutiunt illud tempus possessionis ecclesie, nempe annum 1495. Alij autem non percutiunt dictum tempus; & propterea est conclusum eos non fore repellendos.

Tiburtina terrarum. Lunæ. 14. Aprilis 1578.

E P I T O M E.

Testibus numero pluribus meliores, & magis specificas rationes reddentibus creditur circa possessionem etiam antiquam.

S V M M A E.

1 Testis deponens in antiquis de auditu ab alijs, parùm videtur probare.

2 Testis deponens vidisse factum à tempore, quo erat 10. vel 11. annorum, videtur multùm suspectus.

3 Testis deponens vidisse factum tempore, quo erat annorum 15. probat.

4 Testes plures numero vincunt pauciores.

5 Sententia dicitur iniusta, quando ex nouiter deductis facta est probatio potentior ipsa.

6 Testibus reddentibus meliores rationes, et magis specificas statur.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsuppositis dictis testium hinc inde examinatorum. 1

D V B I V M.

An sit dandum mandatum de manutenendo monialibus S. Syluestri, contra legitime condemnatos?

69. DECISIO. alioqui. XXIII.

Fuit dictum, quòd probatur possessio loci, de quo agitur, scilicet quantum ad aquam pende, per vtramque partem, tum monialium, tum hominum S. Gregorij ex eorum testibus.

Nam possessionem monialium benè probant testes earundem expressè percutientes tempus ante excidium, siue saccũ vrbis, nempe secundus, quartus, decimustertius, decimusquartus, decimus sextus, & decimus septimus.

Ad probandam autem possessionem hominum, allegantur infra scripti eorũ testes, quorum aliqui videntur eam probare, aliqui non, iuxta ordinem sequentem.

Nam primus benè videtur probare, qui deponit vltra 60. annos.

Secundus videtur percutere solum illud tempus in circa. Sed in effectu non placuit, quia nõ percutit tempus ante saccum. Nam super 2. dicit de visu à tempore, quo cepit inseruire, sunt 45. anni in circa, & sic non percutit tempus ante saccum, quòd fuit de anno 1527.

Tertius licet percutiat tempus ante saccum; tamen parùm videbatur probare, quia potius videtur de auditu ab hominibus S. Gregorij.

Quartus percutit tempus ante excidium ad quintum.

Quintus tempore sacchi.

Sextus non percutit tempus sacci, quia cepit praticare in eo loco de tempore belli Pauli iij. cum Ascanio Columna.

Septimus similiter non percutit illud tempus, quia percutit solum sex annos ante illud bellum, præterea est de simplici auditu.

Octauus similiter nõ percutit tempus, quia dicit, quòd sunt 28. vel 30. anni.

Nonus percutit quidem tempus, quia dicit 2 à 60. annis, & citra, sed visus est multùm suspectus, quia deponit clarè à tempore, quo erat 10. vel 11. annorum.

Decimus similiter percutit tempus, quia dicit à tempore, quo erat 15. annorum, & sic visus est percutere tres annos ante saccum.

Ex

Ex prædictis ergo liquet, quòd adsunt septem testes pro monialibus, & sex pro hominibus, & sic moniales vincunt numero. † Et addebant Domini, quòd post factum sunt multo plures testes monialium, quàm hominum, præferendi ergo sunt plures numero. Bart. communiter receptus in l. si duo. ff. uti possid. sub num. 4.

Præterea, cum probatio hominum non fit talis, quæ confundat probationem monialium, sequitur, quòd sententia in fauorem monialium lata remanet iusta, fundata super vltima possessione monialium, capta vigore sententiæ, & mandati R. P. D. Robusterij. Cum prædicta sententia † ex nouiter deductis nõ possit dici iniusta, quia non est facta probatio in contrarium potentior ipsa.

Demum isti testes † monialium meliores reddunt rationes, & magis specificas, & dicta istorum de S. Gregorio proueniunt ab hominibus suspectis. Isti enim Domini ea, quæ usurpabant, dicebant, quòd erant S. Gregorij.

DE TESTIBVS.

Romana societatis. Lunæ. 15. Iunij 1573.

E P I T O M E.

Testium summarium ex stylo Rotæ datur, præsertim quando aduersarius habuit etiam suum summarium.

S V M M A.

1 Testium summarium concedi consuevit de stylo Rotæ.

D V B I V M.

An hæredibus de Rubeis sit dandum summarium testium ex aduerso examinatorum?

70. DECISIO. alioqui. I.

Resolutum fuit per maiorem partem Dominorum decernendum esse † dictum summarium testium ex stylo Rotæ: stante maxime, quòd Vincentius aduersarius habuit etiã eius summarium, quamuis aliqui ex Dominis se ad id redderent difficiliores, si testes non essent publicati,

Calaguritana iuris arrendandi. Lunæ.

1. Martij 1574.

E P I T O M E.

Testi, qui fuit procurator in causa, nulla fides adhibetur; consan-

guineis autem datur fides diminuta arbitrio Rotæ.

S V M M A.

1 Testi, qui fuit procurator in causa, & comparuit, nulla fides est adhibenda, ratio num. 2. ampl. prout num. 3.

4 Testibus consanguineis diminuta fides adhibetur arbitrio Dominorum. & num. 8.

5 Frater potest esse testis pro fratre in causa civili. fallit, prout num. 6.

7 Consanguinei ex linea transversali usque ad quartum gradum, an sint testes idonei?

9 Testes pauci examinati ex pluribus, qui fuerunt in causa, non carent suspitione nimie affectionis.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus hinc inde deductis, & præsuppositis de partium consensu firmatis, & præsertim decimo tenoris videlicet. Præsuppositum 10.

Et propterea de mense Iulij capitulum mouit litem super manutentione possessionis arrendandi, puniendi, & mulctandi, ac deputandi diem pro diuisione decimarum contra dictos beneficiatos residentes in Fuentemayor, in qua lite Petrus de Molina, Ioanes Blasco, Antonius Ruiz, Rocchus Molina, Martinus de Aragona, & Mattheus Valiente fecerunt diuersas comparitiones, & omnes insimul congregati constituerunt procuratores, alter alterum, ita quòd nullus remaneret sine mandato.

D V B I V M.

An istis testibus illorum de Fuentemayor sit fides adhibenda, & quanta in casu, de quo agitur?

71. DECISIO. alioqui. II.

Quia testium illorum de Fuentemayor alij fuerunt procuratores, & comparuerunt in causa iuxta decimum præsuppositum, alij verò sunt eorum consanguinei, ut ipsimet in depositionibus fatentur, placuit Dominis quoad primos, qui fuerunt procuratores, qui sunt Petrus de Molina, Rocchus de Molina, Mattheus Valiente, & Antonius Ruiz, nullam † prorsus fidem esse adhibendam, iuxta text. vulg. in c. insuper. de test. vbi Henr. Boic. n. 3. Imol. num. primo, & secundo. Butr. & alij ibi. faciunt trad. in l. fin. ff. de testibus. in c. Romana. eod. tit. in 6. Bart. in l. deferre. §. iidem decreuerunt. ff. de iure fisc. sub nu. 2. Io. And. pulchre in reg. cum quid vna via. col. 3. de reg. iur. in 6. Abb. in c. fraternitatis. in fin. de cler. non resid. Et placuit ratio, † quia ipsi sunt pars in iudicio, per plura late cumul. per Fel. in c. cum à nobis. num. 14. de testibus. Placuit mihi decisio

116. in nou. vbi hoc etiam procedit in procuratore reuocato propter dolum, & fraudem præsumptam.

Quoad alios testes consanguineos, fuit resolutum et diminutam fidem esse eis adhibendam, arbitrio tamē Dominorum. Nam licet in causa ciuili frater et possit esse testis pro fratre. l. parentes. vbi Bald. & Salyc. & doct. C. de testib. Bart. in l. qui testamento. ff. de testa. Butr. Io. de Ana. Marian. & alij in c. cū oporteat. de accusat. & pro regula firmat Felin. in c. in literis. num. 2. de testib. ex mente aliorum, quos allegat; tamen et in causa ciuili ardua, cuiusmodi visa est Dominis causa, de qua agitur, prædicta regula fallit. Bald. in d. l. parentes. sub num. primo. vers. aut est causa grauis. vbi ait, quod hoc casu non est integer testis, nec facit semiplenam probationem, licet faciat aliquod inditium & c. vt per eum. Idem ibi Salic. sub num. 2. vers. aut est quæstio ciuilis, sed ardua, & non admittitur, & c. Qui etiam inferius hoc dictum extendit et ad consanguineos de linea transfusa vsque ad quartum gradum, vt per eum, & c. ad idem addidi, Socin. conf. 235. numer. 8. qui prædictam doctrinam Bald. & Salyc. refert, & subdit hoc relinquendum esse arbitrio iudicis. eandem fallentiam refert Felin. d. num. 11. vers. idem si agatur de causa ciuili graui. eandem fallentem refert, & cumulatè comprobatur Gabriel de test. conclus. 14. nu. 28. & quod huiusmodi probatio arbitrio iudicis remittatur, vltra Butr. & Imol. in d. cum oporteat. de accusat. refert Gabriel d. conclus. 14. num. 25.

Visum est etiam Dominis non carere et hos testes multa suspitione nimie affectionis, ex eo quia ex pluribus testibus, qui sunt in hac causa examinati, soli hi pauci super hoc deponunt. Pro confirmatione supradictæ distinctionis fuit allegata in his terminis decisio in causa Burg. præminentiarum sub die Lunæ 20. Decembris 1568. coram domino meo Seraphino, quæ hoc ipsum negocium videtur decidere, ex quibus visa etiam sunt esse sublata omnia ex aduerso deducta. Et quod dicebatur prædictos testes fuisse examinatos, parte non opponente, in facto deprehensum est esse falsum, vltra alias responsiones per informantes accommodatas.

Vlixbonen. Matrimonij. Lunæ.

15. Martij 1574.

E P I T O M E.

Testis seruæ existenti in statu seruitutis, & aya, item testi nutrice

familiari, & deponenti, quod cuperet matrimonium effectuari, diminuta fides adhibetur arbitrio Rotæ.

S V M M A E.

- 1 Testibus interdum diminuta fides adhibetur.
- 2 Partus sequitur ventrem.
- 3 Serua in statu seruiantis non admittitur in testem.
- 4 Testamentum confirmatur morte.
- 5 Serua, vel liberta patris, dicitur talis etiam filia.
- 6 Lena repellitur à testificando.
- 7 Testis tractans de se exonerando, vel de exoneranda matre, repellitur.
- 8 Testis domestica repellitur.
- 9 Testis patiens plures defectus, non admittitur, etiam quod veritas aliter haberi non possit.
- 10 Testes non omni exceptione maiores ad probandum matrimonium admittuntur.
- 11 Testis nutrix, domestica, & in familiaritate perseverans, repellitur.
- 12 Testis desiderans in causa matrimoniali, quod matrimonium habeat effectum, repellitur in totum, quamuis Rota hoc casu id reseruauerit arbitrio, cum considerabili diminutione.
- 13 Testium variationes inter vnum examen testis, & aliud, quamuis saluari possent ex decursu temporis, tamen Rota solent displicere.

D V B I V M.

An Helenæ de Conto, & Catharinæ Gundisalui testibus examinatis per donnam Mariam, sit aliqua fides adhibenda in casu, & ad effectum, de quo agitur?

72. DECISIO. alioqui. III.

Domini dixerunt tam Helenæ de Conto, quam Catharinæ Gundisalui testibus examinatis pro donna Maria diminuatam fidem esse adhibendam arbitrio Dominorum. Et aliqui ex Dominis existimabant prædictæ Helenæ nullam prorsus fidem fore adhibendam, quia est serua, vt omnes testes tam don Petri, quam donæ Mariæ videntur fateri, deponendo, quod est filia Mariæ Roderici seminigtæ seruæ, & regula est indubitata partum et sequi ventrem. l. partum. cum vulg. C. de rei vend.

Nec placebat, quod ex aduerso obijcitur, seruitutem non esse de his, quæ sensu percipiuntur, quia testes vltius deponunt, quod ea tanquam serua tractatur, & habetur domi, & foris, & dicunt, quod seruit, & quod in effectu serua nominatur. Ex quibus videtur aperte inferri, quod est in statu seruitutis. Quod videtur et sufficere, vt non admittatur in testem. l. quonia liberi. cum aucten. seq. C. de testib.

Nec

Nec obstant testes Domine Marię, qui dicunt prædictam Helenam multum benè tractari in ea domo, & quòd à multis dicitur, quòd erat soror ipsius Marię. Quia dictum est, quòd ijdem testes confirmant, quòd sit serua, quatenus dicunt patrem reliquisse sibi libertatem, cui pater adhuc viuebat. Vnde libera ex hoc non poterat dici, vel liberta, cum testamentum ꝑ morte confirmetur, per vulg.

Nec obstat, quòd dicatur eam esse seruam, vel libertam patris, non autem Marię: quia ex quo est serua, ꝑ vel liberta patris, est etiam serua, vel liberta filię, & sic etiam Marię. l. licet. §. liberos paternos. ff. de verb. significat.

Præterea dicitur esse aya, siue custos. Vnde de suo magno interesse agi videtur, ne lenocinium ꝑ exercuisse dicatur: quo casu testis repellitur. Dec. conf. 133. num. 4. Aym. conf. 6. num. 67. conf. 99. num. 2. & conf. 112. num. 10. & non solum tractat ꝑ de se exonerando, sed etiam de exoneranda matre. Aymo conf. 110. num. 12. post Alex. quem allegat. est etiam domestica. ꝑ l. etiam. C. de testib. c. in literis. eod. tit. Cum igitur hæc omnia concurrant, visa est aliquibus ex Dominis repellenda in totum. Socin. conf. 118. numer. 8. lib. 1. Marfil. sing. 385. Grammat. conf. crim. 45. nu. 23. Quod procedit etiam, vbi ꝑ veritas aliter haberi non possit. Cephal. conf. 65. num. 26. & 28. Ex quibus, vt dixi, videretur repellenda in totum, in quo nõ omnes conuenire videbantur.

Aliqui enim dicebant, quòd omnino non esset repellenda, cum aliqui testes videantur deponere de reputatione, & quodam quasi tractatu, vt libera, & cum materia sit fauorabilis, cum agatur de probatione matrimonij: in quo probando aliquando ꝑ testes non omni exceptione maiores admitti videntur, vt traditur in c. videtur. qui matrimon. accus. poss. c. super eo. il secondo. vbi Abb. in 3. not. de test. magis aperte Dec. conf. 163. col. 4. sub. numer. 7. vers. octauo; oppono. post. Alex. conf. 146. col. 6. vers. nec obstat si aliquis. vol. 5.

Conueniebant tamen etiam ita sentientes, quòd eius fides reseruaretur arbitrio, cum non modica diminutione:

Quoad secundam testem Catherinam Guldialui, cum sit ꝑ nutrix, & duret eius familiaritas, & consequenter adhuc sit domestica, que ambo nutricem repellere solent. Bal. in l. parentes. num. 3. in fin. C. de test. Alber. de test. num. 26. & desideret, quòd matrimonium effectuetur: quod desiderium ꝑ similiter in causa matrimoniali in totum reijcit testem. Ruin. con. 149.

num. 26. lib. 5. Paris. conf. 15. num. 30. li. 2. eius etiam fidem Domini voluerunt propterea pariter reseruare arbitrio cum considerabili diminutione. Idque tanto magis, quia inter primum, & secundum examẽ sunt quedam variationes, ꝑ que licet saluari posse viderentur ex spatio temporis, quod intercessit inter vnum, & aliud examen, tamen Dominis displicebant.

Vlixbonen. Matrimonij. Luna.

24. Martii. 1574.

E P I T O M E.

Testis familiaris non nisi iudicis arbitrio repellitur, sed sollicitator, qui erat tempore examinis, reijcitur.

S V M M A E.

- 1 Testis familiaris non repellitur, sed residet in iudicis arbitrio secundum qualitatem affectionis.
- 2 Sollicitator tempore examinis repellitur, alioqui secus, sed nunquid etiam requiratur, quòd fuerit salariatus? nu. 3.
- 4 Oblitio facile presumitur ex temporis spacio.
- 5 Testium contrarietates, quam maxime fieri potest, conciliandæ sunt.
- 6 Testis dicens se desiderare victoriam vnius partis, non repellitur, si reddit bonam rationem.

D V B I V M.

An contra personas, & dicta Saluatoris de Sylua, & Franciscæ Colacæ testium pro parte Marię examinatorum, militent tales exceptiones, quòd non sit illis fides adhibenda in casu, & ad effectum, de quo agitur?

73. DECISIO. Alioqui. IV.

Quia exceptiones ex aduerso datę nõ sunt visę Dominis admodum releuantes, Domini reseruauerunt eorum arbitrio duos testes, de quibus in dubio, nempe Saluatorẽ, & Franciscam Colacã. Familiaris ꝑ enim non repellitur, sed residet in arbitrio iudicis secundum qualitatem affectionis. Innoc. in c. in literis. de test. & ibi Aegid. nu. 11. Præp. in cap. primo 3. q. 5.

Non obstat, quòd Saluator fuerit sollicitator, ꝑ quia attenditur tempus examinis, & tempore primi examinis non apparet, quòd fuerit sollicitator. l. 4. §. Iulianus. ff. de testib. nec ꝑ probatur, quòd habuerit salarium. Rom. cõs. 420. Ferret. conf. 79. num. 9. Et quamuis multi Doctores reproben hoc; tamen, ex quo tempore primi examinis non erat sollicitator, omnibus iunctis

iunctis placebat non repelli, sed, vt dixi, referuari arbitrio.

Contrarietates facillè tolluntur ex spacio tēporis, quod intercessit inter vnum, & aliud examen: ex quo † tempore facillè præsumi potest obliuio. l. peragrè. de acq. poss. cum plur. vulg. Prima est, quòd vnus testis dicit, quòd venit vocatus ex alia domo, alius dicit, quòd sedebat in capsa in sala. Conciliatur, quia potuit sedere, postquam venit. Secunda de ense etiam facillimè concordatur, quia possunt ambo dicta stare. Tertia de panno laneo, vel lineo, quem habebat in capite Maria, est modici momēti. Alia quòd don Petrus videbat, vel nō videbat, stāte illo spatio temporis, videtur saluari posse. Cum tritum in materia testiū sit, contrarietates, † quāmaximè fieri possit, conciliandas esse. vulg. c. cum tu. cum materia. de test. Rūnius optimè conf. 130. num. 6. vol. 4. Nat. conf. 516. num. 14. Cephal. conf. 177. num. 31. 32. & 42. vol. primo.

6. Nō obstat, quòd dicat ille † testis, quòd desiderat victoriam, quia reddit bonam rationem, vt fuit dictum in illa Florentina matrimonij coram bo. me. Grato.

Burgi S. Sepulchri beneficiorum, siue hospitalis. Luna. 24. Maij.

1574.

E P I T O M E.

Valor hoc modo per testes plene probatur.

S V M M A E.

- 1 Testes vt probent valorem tenuē mensæ Episcopalis, debent percutere tempus vnionis, & deponere, computatis oneribus.
- 2 Testis deponens ex fama publica aliquem habere in redditu scut. 600. non probat valorem temporis præteriti.
- 3 Fructus reddituum ecclesiasticorum ex communi contingencia crescunt.
- 4 Testes in factis propriis, prout sunt vicarij Episcopi, & factores magis probant.
- 5 Testes de factis proprio, & magis instructi, & informati præferuntur alijs, & num. 6.
- 7 Testes postremo loco examinati, præsumuntur subornati.

D V B I V M.

An ex dictis testium tam primo, quā vltimo loco examinerentur pro parte capituli, probetur tenuitas fructuum mensæ Episcopalis, & ornamentorum ecclesiæ ad verificandum gratiam vnionis factæ mensæ Episcopali, & narratiuā in ea contentā: an potius pro-

betur narratiuam prædictam non esse veram ex testibus prædictis, & alijs pro parte dicti Petri Honofrij examinatis?

74. DECISIO. alioqui. V.

IN dubio de duobus probandis pro parte capituli videtur agi. Primo de tenuitate fructuum mensæ Episcopalis. Secundo de defectu ornamentorum dictæ ecclesiæ. Quia tamen informantes addunt etiam tenuitatem fructuum canonicorum eiusdem ecclesiæ, Domini etiam de hoc verba habuerunt.

Primo igitur, quòd attinet ad tenuitatem fructuum mensæ episcopalis, habito prius longo, & particulari discursu super singulis testibus capituli, placebat Dominis, quòd tenuitas valoris non probaretur per primos sex testes. Quia, vt plurimum, non videntur deponere de ipso tempore vnionis, de qua agitur: tres autē vltimi, nēpè septimus, octauus, & nonus benè videntur probare valorem, de quo agitur, & percutere tempus prædictum, & deponere cōputatis oneribus; & in effectu placebat Dominis tenuitatem prædictæ mensæ per eos benè probari. Et quia, vt dixi, Domini sigillatim habuerunt verbum de omnibus, volui per capita singulos breuiter referre.

2. Primus igitur testis deponit ex † fama publica, quòd habet in redditibus scuta 600. Iste nō probat, quia dicit, habet, & est examinatus de anno 1554.

Secundus deponens ex fama, q̄ solent locari fructus ad 350. vel. 400. non percutit tempus.

Tertius, qui dicit, deductis, expensis esse annui redditus 300. vel 350. & deponit per verbum, esse, examinatus est de anno 1555. & hic non percutit tēpus 1539. Attende tamen, quia ad vndecimum dicit, quòd Archintus nunquā potuit locare vltra 330. cum iste Archintus sit, qui impetrauit hanc gratiam.

Quartus vicarius pro Archinto inquires, quòd spacio septem annorum non potuit inuenire 300. non videtur bene percutere tempus, & dicit, quòd non excedunt scut. 300.

Quintus deponit, ad vndecimum de 500. starijs grani, & 60. vel 70. ordeis, & de auditu, quæ vix attingunt 350.

Sextus, qui deponit, q̄ secundum cōem æstimationem temporibus præteritis erat valoris 340. computatis oneribus, & etiā ex fama, non benè videtur percutere tempus. Quia dicit, q̄ non vult deponere de anno 34. 35. 36. 37. 38.

Septimus percutit tempus, & dicit, quòd computatis oneribus, erant valoris 350. au-

L reorum

reorū de cam. & sup. 4. deductis omnibus expē-
fis, vt supra supersunt 100. ducati. Tamen ex-
pēsa, quas exprimit, ascēdunt ad 154. ita quōd
ex 350. superessent 196. ducati de camera, &
plures etiam, nisi illa 154. apponerētur pro in-
certis expensis.

Octauus etiam probat in eisdem locis.

Nonus dicit, quōd detractis oneribus, rema-
nent Episcopo 100. vel 120. scuta.

Secundo tenuitas fructuum canonicorum pa-
riter probatur per dictos tres vltimos testes,
alij autem non probant.

Primus enim super 6. ex fama.

Secundus ibidem dicens de auditu à cano-
nicis, nihil probat.

Tertius ad decimum quintum ibi, nihil ha-
bent, etiam ad decimum sextum ibi, possent ha-
bere 4. vel 5. florenos.

Quartus ad decimum quintū ibi, nihil firmi
habent canonici, & dignitates, & relinquunt
seruitium, & supra quintum articulum verum
de visu, quōd nihil habent, & sic per verbum
præsens temporis.

Quintus supra quintum articulum, verum,
quia coguntur inferuire alijs.

Sextus supra quintū ibi, nullos habet fructus
speciales. & ad secundum interrogatoriū ibi,
habent præbendas, sed tenuissimas. & super 6.
ecclesia propter hoc patiebatur in seruitio.

Septimus super quintū plenè probat, percu-
tit & tempus, & dicit, quōd præbendæ fuerunt
annexæ modernis temporibus. & super 6. de-
ponit de defectu seruitij.

Octauus idem probat in eisdem locis.

Nonus ibidem eadem probat.

Quoad tertium de defectu ornamentorum pa-
riter probatur per eosdem tres vltimos testes,
alij etiam non probant.

Primus enim ad 14. ibi, & sufficēter ornata,
nihil facit, quia dicit, & fuit examinatus de an-
no 1544.

Secundus ibidem, est mediocriter ornata, lo-
quitur per verbum, est.

Tertius ad 19. ibi, indigebat ecclesia orna-
mentis, non benè exprimit tempus.

Quartus ibidem, uix sunt paramenta pro vil-
la sufficientia, & hoc per verbum, sunt.

Sextus super 4. vidit ecclesiam in paupertate
ornamentorum, & quōd non erat sufficien-
ter ornata, vt est modò, non benè probat, & ibi,
quōd diuina officia non omittebātur, sed cele-
brabantur, vt poterant.

Septimus probat ibi, & quōd sumebat mu-
tuo ab alijs ecclesijs.

Octauus ibidem probat idē, sed dicit, quōd
nunquā fuerunt omissa officia, sed mutuo sum-
pta ornamenta.

Nonus dicit, quōd ornamenta tunc tempo-
ris non erant condecencia vni villæ.

Quoad testes d. Comitis Petri Honofrij, Do-
mini dicebant, quōd primus testis quoad sum-
mā sup. decimo, est de auditu. Et licet possit re-
duci ad maiorem ex ijs, quæ sup. 28. dicit; tamē
superiores testes deponunt de multo minori
quantitate fructuum, & hoc est magis confor-

3 me communi contingentia, quōd fructus ꝑ cre-
scant. Duo reliqui testes probant etiam, quōd
de dicto tempore ita erant redditus 700. vel
800. Ex quibus licet videretur probatum con-
trarium; tamē Domini arbitrati sunt magis at-
tendendas esse probationes capituli in hoc ne-

4 gocio, quia testes ꝑ eiusdem sunt de facto pro-
prio, & cōsequenter optimè informati. Aliqui
enim fuerunt vicarii, aliqui factores Episcopi,

5 & trita regula est, quōd testes ꝑ de facto ꝑꝑꝑꝑ,
& melius instructi debent præferri alijs. Tan-
to magis, quia prædicti testes capituli sunt mi-
mero plures, qui conueniunt de 500. stariis

grani; testes verò domini Petri duplicabant
omnes redditus, & videntur etiam decipi, pre-
sumendo de præfenti in præteritum. Quia à cō-
muniter accidentibus, si tunc temporis valuis-
sent scut. 700. nunc valerent bis mille. Prædi-

6 cta autē regula trita, quōd ꝑ testes melius in-
formati præferantur, probatur in c. toties, de
testib. Felin. in c. in nostra. col. 3. vers. & præfe-
runtur melius informati. de test. Grat. conf. 81.

num. 61. & 62. lib. 2. Bal. in l. testium. num. 21.
C. de testib. Gozad. conf. 13. num. 58.

7 Addebant etiam, quōd ꝑ testes comitis vl-
timo loco sunt examinati, & sic facilius præsu-
muntur subornati. Io. de Amic. conf. 79. num.

4. & 5. Igitur firmatum est narratiuam præ-
dictæ vnionis, de qua agitur, esse probatam, &
verificatam respectu tenuitatis tam fructuum
mensē Episcopalis, quàm etiam ornamentorū
ecclesię; saluis tamen semper exceptionibus
testium.

Urbeuetan. tenutarum vno informante

Merc. 9. Iunij. 1574.

E P I T O M E.

Paupertas, contrarietas, blasphemia, vel falsitas non, nisi prout hic, testem repellit.

S V M M A E.

- 1 Testem non repellit paupertas.
- 2 Testis contrarius assertioni eiusdem partis, regulariter repellitur, & quomodo dicatur contrarius? num. 3.
- 4 Verisimile non est agentem spolio voluisse attentare.
- 5 Dicitio, ultra, potest extendere ad duos, vel tres annos ante.
- 6 Testis an repellatur ob blasphemiam?
- 7 Testificari nunquid possit existens in peccato mortali? n. 8.
- 9 Falsitas circa non substantialia minimè testem repellit.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd die 22. Septembris 1525. pro parte Andræ de Albizis fuerit præsentata commissio contra communitatem S. Calsiani, super spolio podiorum, de quibus agitur.

Et quòd de anno 1404. fel. re. Pius Papa ij. castrum Fichini de terris, & in patrimonio S. Petri in Tuscia, & in confinibus territorij ipsius Pontificis existen. &c. à iurisdictione, & superioritate rectoris, & iudicum provincie patrimonij prædicti in temporibus &c. exemerit, & totaliter liberaverit, ipsumq. castrum cum territorio in vicariatum de per se regendum, & gubernandum erexerit &c. illudq. sic exemptum, & erectum immediatè Rom. Pont. & sac. Rom. eccl. subiectum &c. sub annuo censu 15 lib. monetæ cancellariæ apostolicæ soluendi communi, & populo Senarum concesserit, & donauerit.

Et sententia reintegratoria, de qua in executionibus ante sacrum vrbis sub die 9. Iulij 1526. & alijs executorialibus de anno 1527. die 2. Iunij per Andræ in contumaciam, & per edictum procedens à Rota obtentis.

Et quòd canonici vti successores Andræ in d. monasterio venerunt ad causam, & obtinuerunt etiam per edictum brachium seculare, & illius vigore de anno 1553. possessionem dictorū honorum acceperunt.

Et postea à dicta sententia, & alijs pro parte communitatis à die notitiæ fuerit appellatum sub die 13. Octobris 1553. & commissa causa appellationis, & restitutionis in integrum, dicta communitas obtinuerit mandatum de manutenendo.

Et quòd de anno 1555. vtraque pars examinari fecerit plures testes, & monasterium inter alios examinari fecerit Mathiam de Marmotto septimum testē, qui probat de mandato Andræ tunc detentoris d. abbatie incidisse ligna, qui actus est possessorius.

Et præsupposita partita extracta ex libro memoriarum communitatis Fichini, cuius copia detur, & dictis quatuor testium pro eodem monasterio examinatorum, videlicet Lucæ Bacchæ Iuliani q. Marci, Benigni Benedicti, & Gabrielis Nicolai, quorum summarium detur.

D V B I V M.

An prædicti Mathias, Philippus Morelli, & Philippus Lucæ sint penitus reiiciendi, vel eis aliqua fides adhibenda sit, & quanta?

75. DECISIO. alioqui. VI.

Quatuor exceptiones in effectu videntur opponi contra testes, de quibus agitur.

Prima paupertas, secunda contrarietas inter dictum testem, & confessionem partis, pro qua deponit, tertia blasphemiam, quarta falsitas in aliquibus.

Prima exceptio paupertatis placuit Dominis, quòd non repellat testem. Docto. in c. si qui testium. vbi Felin. num. 8. de testi.

Secunda exceptio visa est releuans, quia est regula, quòd, dum testis contrariatur assertioni eiusdem partis, repellitur. Aymo conf. 171. num. 10. Marf. conf. 34. num. 8. Felin. in c. cum tu. num. 9. cum sequen. de testi. Igitur dixerunt Mathiam contrarium esse repellendum.

Contrarietas inducitur, quia Andræ, à quo Canonici ex aduerso causam habent, commisit causam spolij de anno 1525. de mense Septembris, vt in primo præsupposito: Mathias autem prædictus testis ait, quòd Andræ auctor aduersariorum possedit, dum ait, quòd mittebat eum ad incidendum ligna, ipse etiam incidebat, & exportabat absque contradictione hominū,

qui videbant &c. Tanto magis, quòd non est verisimile Andræam agentem spolio, voluisse attentare. Placebat tamen Dominis, quòd Philippus Morelli, qui pariter examinatus de anno 1555. ait, quòd iā sunt 30. anni &c. sustineretur, quia addit verba, ultra, vel circa, vnde ad saluandum testem benè videtur posse sumi interpretatio, quòd deponat de 30. annis, id est de anno 1525. saltem respectu principij istius anni 1525. quo tempore nondum erat facta commissio, quæ fuit de mense Septembris, vt dictum est. & sic ante tempus commissæ cau-

sæ super spolio: maximè stante dictione ¶, ultra, quæ se potest extendere ad duos, vel tres annos ante illud tēpus, & sic ad annum 1523. vel 1524.

Quoad tertiā exceptionem blasphemie, licet Bald. conf. 152. nu. 4. lib. 1. dixerit, quòd de iure ciuili testis ob id non repellatur; tamen Bertran. conf. 42. num. 1. lib. 6. refellit opin. Bald. Quia tamen hæc materia videbatur redu-

ci ad quæstionem, an ¶ existens in peccato mortali possit testificari? in qua attenditur ¶ perseverantia, & consuetudo, vt per Alber. de Ros. de test. cap. 3. n. 20. Bagar. n. 76. cū alijs alleg. per Felin. in c. testimonium. de testi. Dicebat autem ex dicto Philippi Lucæ testis colligi aliquid, quod sonat in consuetudinem blasphemandi, dum ait, aliquando se blasphemare, &c. Vnde dixerunt diminuendum de fide arbitrio dominorum.

Quoad quartam exceptionem nempe falsitatis, in aliquibus dixerunt Rotam solere tene-

9 re, quòd falsitas, & quæ non est circa substantia-
lia, non repellit testem. Item dicebant dictum
testis posse saluari, saltem secundum commu-
nem usum loquendi, secundum quem dicimus
aliquid esse in territorio Regis, vel Comitis,
etiam quòd ille locus dominum non recognos-
cat, & videmus etiam territoriū capi pro diœ-
cesi. Clem. ne Romani. §. sanè. in glos. in verb.
diœcesi. de elect.

Calaguritana iuris arrendandi. Lunæ
8. Nouembris 1574.

E P I T O M E.

TEstes contrarij sententijs effectū
fortitis, non attenduntur, & de-
ponētes per verbum, credo, non
probant.

S V M M A E.

- 1 Sententijs quando magis adhibeatur fides, quàm testibus?
- 2 Testis deponens per verbum, credo, non probat, etiā quòd
adiungat alia verba, & habeat pro certo. *lim. prout n.*
3. Intellige prout num. 4.
- 5 Testis ratio assignata debet concludere.
- 6 Testis dictum non concludit, quando contrariū eius, quòd
testis deposuit, stare potest pro veritate causæ, quam te-
stis allegat.
- 7 Testis vnicus non probat.
- 8 Consensus maioris partis omnium de capitulo sufficit.
- 9 Quasi possessio incorporalium acquiri non potest sine scien-
tia, & patientia aduersarij.
- 10 Testis quando bene probet negatiuam, remissiue?

P R A E S U P P O S I T V M.

Stante resolutione vltimo loco facta, quòd testes de
Fuentemayor vti contrarij, & incompatibiles cum
sententijs latis del 1553. & 1554. iam sunt repro-
bati.

D. V. B. I. V. M.

An saltem ex testibus pro parte illorum de Nauar-
rete exam inatis, quorum copia detur, & resolutione in
hac causa facta die prima Martij 1574. resultet talis
probatio ad fauorem illorum de Fuentemayor, vt sit
recedendum à prædicta resolutione?

76. DECISIO. seu Discursus.

alioqui. VII.

Fuit dictum per aliquos ex Dominis, quòd,
si constat clarè, quòd sententiæ latæ de an-
no 1553. & 54 fuerint demandatæ executioni,
quòd tunc non esset recedendum à resolutione.
Quia, cū testes de Fuentemayor ex eis re-

periantur mendaces, & contrarij eisdem sentē-
tijs effectum fortitis, magis & videntur attendē-
dæ prædictæ sententiæ, quàm dicta horum te-
stium, iuxta resolutionem alias factam. & ex
hoc capite cessant dicta prædictorum testium
de Fuentemayor.

Similiter testes de Nauarrete, qui de nouo
dantur, non sufficienter probant intentionem
beneficiatorū de Fuentemayor. Quia tertius
quartus, sextus, septimus, nonus, & decimus
ponunt per verbum, credunt, & ergo non pro-
bant, etiam quòd adiungant alia verba, & ha-
beant pro certo. *Iaf. in rub. ff. de iureiur. num.*
2. Et quamuis hæc regula limitatur, & quando
testis assignat concludentem rationem, vt per
eundem *Iaf. ibi*, tamen hoc procedit, & quando
ratio, quæ assignatur à teste, cōcludit eius scien-
tiam per sensum visus. *Iaf. ibi sub num. 6. vers.*
4. limita. Et primus licet dicat, quòd fuerunt
5 locatæ de consensu omnium; tamen non & con-
cludit ratio assignata ab ipso, iuxta doct. *Bald.*
vulg. in l. conuentulam. C. de episc. & cler. Di-
cit enim pro ratione sui dicti, quòd non respō-
dissent de fructibus, nisi consensissent. Quæ ra-
tio non est bona, nec concludens.

Quintus similiter ait, quòd, si non fuisset ita,
fuissent motæ lites. quæ rationes potius infe-
runt iudicium ipsorum testium, quàm impor-
tent rationem concludentem ad sensum corpo-
ris, & potuerunt decipi, videntes, quòd, quan-
do subhastabatur, nemo contradicebat. Nam
fieri potest, quòd, cum hoc sit vnicum capitu-
lum, contradictiones fierent in capitulo, & tūc
caperetur resolutio, quia concordaret maior
pars, & sic nemo extra capitulum contradixe-
rit sciens sibi non competere ius contradicen-
di. Et hoc casu verificatur illa regula, quæ ha-
bet, quòd quando & contrarium eius, quòd te-
stis deponit, potest stare cum veritate causæ,
quam testis allegat, eius dictum non conclu-
dit. *Bald. in d. l. conuentulam. col. penult. nu-*
mer. 5. *ves. ex prædictis. Alex. cōf. 24. numero*
24. lib. 4. *Rim. cōf. 191. num. 28. lib. 1. & cōf.*
219. num. 18. lib. 2. Quod bene comprobatur
ex dicto octauo testis, qui præsupponit contra-
dictionem in capitulo, & non extra capitulum.
Et quamuis secundus nō patiatur hanc inter-
pretationem, quia dicit, quòd remanebant cō-
6 cordes in capitulo; tamē, vltra quòd est & vni-
cus, & consequenter nō probat. *l. iurisiurandi.*
C. de testi. eius dictum nō concluderet, quòd,
si isti de Fuentemayor contradixissent, non ha-
buissent effectum, & sic non probat istam con-
suetudinem.

Aduer-

Aduersarij enim de Nauarrete habent intentionem fundatam in iure communi, cum faciāt unum capitulum, in quo sufficit consensus maioris partis omnium. Abb. in c. pastoralis. in fin. de rescript. vbi Dec. num. 9. Felin. in c. cum omnes. in 8. fallent. de constit. Igitur oporteret probare, quod isti de Fuentemayor contradixissent, & quod illi de Nauarrete acquiescissent contradictioni, alioqui in istis incorporalibus non potest acquiri quasi possessio, quia scientia, & patientia est subiectum huius possessionis. Docto. in c. cum Ioannes. de cler. coniug. Rip. in c. cum ecclesia Sutrina. num. 5. de caus. poss. & propriet. cum alijs alleg. Et ita etiam responderetur ad decimum testem, qui dicit, quod, si contradixissent, sciuisset. Et sic non placuerunt Dominis istae ponderationes testium factae per illos de Fuentemayor in hac positione, si sententiae praedictae fuerunt demandatae executioni, & hoc clarè liquet, vt supra dixi.

Si verò huiusmodi executio sententiarum sit turbida, vt prima specie videtur, nisi alias ex processu iustificetur, tunc existimabant multi ex Dominis magis standum esse istis testibus de Fuentemayor, qui multum videtur coadiuari à dictis testibus de Nauarrete. Et dicebant videri durum, quod non producat processus praedictarum sententiarum, vt possit liquere, quomodo iustificentur. Maximè quia non clarè liquet, quod illi de Fuentemayor, qui contradixerunt, verè constituerent maiorem partem eorundem, cum articulus dicat, quod ex illis erant quinque tantum naturales. Ex quo non propterea inferitur, quod quinque tantum essent beneficiati, quia de hoc grauabantur ipsi de Fuentemayor, nempe quod conferentur beneficia de Fuentemayor naturalibus de Nauarrete, qui poterant acquiescere illis arrendamentis. Maximè quia isti testes, qui à tanto tempore recordantur, includunt annum 1553. & concludunt, quod nunquam fuit contradictum, nisi quando fuit mota haec lis. Et hoc vel est falsum, quia fuit contradictum de anno 1553. vel saltem ad seruandos testes oportet dicere, quod arrendamenta, quae fuerunt sortita effectum, fuerunt de consensu omnium. Quod comprobari videtur ex secundo, & penultimo teste, qui benè probat negatiuam secundum doctr. Bald. in l. 1. C. de bon. poss. cont. tab.

Vrbeuetana spolijs tenutarum. Mercurij. 15. Decembris 1574.

E P I T O M E.

Testis primo dicto regulariter statuitur.

quod dilata, & contrahe, prout hic.

S V M M A E.

- 1 Testis primo dicto regulariter statuitur, etiam si esset extraiudiciale num. 4. & secundum dictum non attenditur in prauidicium partis, cui est ius quaesitum. Intelligit, vt dictum primum debilitetur quoad fidem probationis num. 2. ita vt non sit ferenda sententia secundum primum dictum iam relatum, num. 3. licet lata sustineatur. num. 5.

77. DECISIO. alioqui. VIII.

Testes esse reseruandos arbitrio Dominorum fuit per omnes firmatum. Licet enim regulariter stetur primo dicto, & secundum dictum non attendatur in prauidicium partis, cui est ius quaesitum. Rot. decis. 19. de test. in nou. Doct. in c. cum in tua. vbi in specie Felin. num. 4. de test. cum plur. vulg.

- 2 Tamen illud primum dictum debilitatur quoad fidem probationis. Abb. in d. c. cum in tua. sub num. 9. vers. aut ex interuallo. communem esse dixit Decis. cons. 189. col. 3. Boss. in tit. de opposit. contra test. num. 3. refert Clar. in pract. crimin. q. 53. sub vers. tertius casus, ibi debilitatur tamen. Gabriel de crimin. concl. 29. sub num. 1. vers. contrarium. vbi refert communè, vltra alia allegata per informantes. quod etiam dixit Felin. in d. c. cum in tua. sub num. 4. vers. fatetur tamen d. Abbas hic, quod primum dictum debilitatur ex mente Innoc. & Cardin. vt per eum. Maximè ad effectum ferendae sententiae, quia hoc casu in tantum detrahitur primo dicto, quod non sit ferenda sententia iuxta praedictum primum dictum, iuxta Felin. ibidem sub nu. 6. post Butr. Innoc. Abb. & alios allegatos. Qui Felin. videtur loqui sub d. nu. 6. etiam, vbi secundum dictum esset extraiudiciale.

Ad idem quod primum dictum ita debilitatur, vt super eo sententia ferri non possit, licet lata & sustineatur, videatur Gabriel, qui plures refert d. concl. 29. num. 24.

Vrbeuetana tenutarum. Mercurij.

21. Iunij 1575.

E P I T O M E.

Testis, qui eo anno non suscepit sacramentissimam eucharistiam, repellitur: pauper autem, & sentiens modicum commodum admittuntur.

S V M.

S V M M A E.

- 1 Testis, qui non communicavit eo anno, repellitur, & quare? num. 2. & quid si omisit ex causa inimicitiae? nu. 3.
- 4 Paupertatis exceptio contra testem opposita, est probanda.
- 5 Testem non repellit paupertas, & quare?
- 6 Testis mendacium non obstat, quando saluari potest concordando.
- 7 Testium dicta sunt salvanda, & ad concordiam reducenda.
- 8 Testes non repelluntur propter modicum commodum.
- 9 Testis legatarius non repellitur.
- 10 Testes singulares probant possessionem,

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd de anno 1464. fel. re. Pius Papa ij. castrum Fichini cum eius territorio ex patrimonio beati Petri in Tulcia exemerit, illudque communi, & populo Senarum concesserit.

Et quòd inter communitates S. Casiani, & Fichini fuerit lis in ciuitate Senarū super Podiofaulis de anno 1490. & sententijs magistratus officialium Balie de anno 1472. die 22. August. & per Illustr. DD. excelsi consistorij tunc vicem principis tenentes sub die 10. Februarii 1503.

Et partita ex libris memoriarum castri Fichini sub die 24. Martii 1517.

Et quòd Andreas de Albizis fuerit effectus commendatarius abbatie Aquæortus de anno 1519.

Et quòd idem Andreas commiserit causam prætenli spoli dicti Podiofaulis sub die 22. Decemb. 1525.

Et dictis testium pro parte fratrum examinatorū deponētium super eo, quòd Vrbeuetanis liceat in eorum territorio impunè pascere animalia, quorum testiū copia detur.

Et depositionibus infrascriptorum testium, videlicet Bernardini, Ioannis de Mediolano, Petri Guilielmi della Marta, Iuliani q. Ioannis de Castroplebis omnium habitantium in territorio Vrbeuetano.

D V B I V M.

An dictis tribus testibus sit adhibenda fides, & quanta?

78. DECISIO alioqui. IX.

- 1 Primus testis, uti non communicatus, fuit per Dominos reiectus per c. infames. 6. q. 1. Paris. conf. 58. numer. 83. vers. repellitur
- 2 etiam. lib. 4. Cū enim in peccato perseveret, nec Deo, nec hominibus fidelis esse dicitur. Grammat. conf. 38. num. 5. & seq. Corn. conf. 55. num. 7. & 8. vol. 4. Ruin. conf. 106. vol. 2.

Nec placuit Dominis, quòd, ex quo dixit se confessum, sed non communicatum ex causa in cuiusdam inimicitie, debeat admitti, cum rex. in c. omnis vtriusque sexus. de penit. excuset illum, qui ob rationabilem causam à receptione sanctissime eucharistie abstinuit, prout eū admittendum esse in testem dixit Socin. Iun. con.

32. num. 26. cum seq. lib. 2. Nam id intelligebant Domini procedere ostensa licetia, vel tolerantia sui Ordinarij, seu parochi. quæ hic non apparet.

Secundus, & tertius testes fuerunt per Dominos approbati. Primo, exceptioes paupertatis non fuerunt probatæ, prout requirebatur. l. si creditores. §. fin. ff. de priuil. credit. glos. cōmuniter approbata in l. si verò §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisf. cogāt. Alciat. reg. 2. præsumpti. 27. num. secundo. Nam dictæ oppositæ exceptiones paupertatis Dominis non placuerunt, cum paupertas non sit de genere malorū, nec repellat testem. Spec. de testi. §. 1. num. 61. Bart. & Iaf. in l. fideiussor. ff. qui satisf. cogantur. Iaf. in l. si constante. num. 152. ff. sol. matrim. Crot. de testib. 4. par. q. 7. cum alijs allegatis per informantes.

6 Mendacium in autem tertij testis pariter non placuit Dominis, quia potest saluari, ut loquatur de aliqua alia lite tunc inter eos vertente.

7 Testium enim dicta sunt iuuanda, & ad concordiam reducenda. Bal. in l. 2. in princ. C. de tempor. appellati. Imol. in c. dudum. el. 2. de appellat. cum simil.

8 Exceptio de interesse testium neque placuit, quia est nimium à remotis, & propter paruum, & modicum in commodum testes non repelluntur. Alex. conf. 74. viso testamento. lib. 1. Dec. conf. 175. in causa falsitatis. cum alijs allegatis. Et in legatario esset longè maior ratio, qui tamen non repellitur, per vulgaria.

9 Et in effectu aliæ exceptiones contra hos testes, visæ sunt leues.

10 Quoad singularitatem quamvis hæc exceptio respiciat, an testis probet; tamen fuit per Dominos conclusum unanimiter possessionem probari in per testes singulares. Anchar. conf. 277. num. 8. & alijs per informantes adductis, quibus Domini addebant Gabriel de testibus. conclus. 2. num. 33. 2. illatione. & decis. Pedemont. 99. num. 25.

Burgen. decimarum de Salguezo. Veneris. 4. Nouembris 1575.

E P I T O M E.

Testes probant rei valorem, etiam quòd dicant suo videre, & credere, quando agitur de his, quæ non percipiuntur sensu corporeo.

S V M M A E.

- 1 Testes deponentes de valore, & credere, quando probent rei valorem?
- 2 Testes deponentes de valore, an debeant reddere rationem, habito respectu ad communem estimationem.
- 3 Testes debent reddere rationem dicti.
- 4 Testis agriculor presumitur scire valorem rei, & probat valorem per verbum, scio.
- 5 Testis dicens rem tanti valere in circa, non probat, & quare?
- 6 Testis deponens per verbu, parum, plus, vel minus, probat.
- 7 Testes plures quando sunt testes in summa maiore, minor summa non attenditur, intellige prout num. 8.
- 8 Verbum, & ultra, in testibus, additum tempore annorum, interpretatur in duobus annis.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante summario testium, cuius copia datur. 1

D V B I V M.

An testes probent ita, vt sententia liquidatoria in huiusmodi causa lata sit confirmanda.

79. DECISIO. alioqui. X.

Fuit conclusum, quod in casu proposito testes + probant valorem, etiam quod dicat suo videre, & credere, quia agitur de ijs, quae sensu corporeo non percipiuntur, vt per Alex. in l. pretia rerum. num. 9. prope fin. ad leg. falcid. vbi Imol. co. 2. vers. quid autem si non fiat. Paul. de Cast. in l. in lege falcidia. §. corpora. num. 3. ad leg. falcid. placuit etiam decis. Put. 9. alleg. lib. 1. incip. fuit resolutum.

Ad oppositionem ex aduerso factam, quod deberent reddere + rationem, habito respectu ad communem estimationem, vt per docto. omnes in c. cum causam. de testib. Respondentibus hoc non multum obstare, quia sumus in his, in quibus non cadit affectio particularis, vt per Aret. in d. c. cum causam. post Bald. quem allegat col. 3. vers. in eadem glos.

Ad aliam oppositionem, quod testes + debent reddere rationem sui dicti, vt doctores passim in hac materia tradunt, isti autem id dicunt scire, quia sunt agriculores. Dubitabatur per aliquos, an haec ratio sit bona, & sic an agriculor + presumatur scire valorem rei, vt de agrimensore dubitat Corn. conf. 347. col. 5. in princip. ver. & licet subdat. lib. primo. sed aliud de agrimensore, aliud de agriculore. Et fuit dictum pro responsione, quod Aret. in d. c. cum causam. col. 4. in fin. ait, quod toleratur, quando laborator expertus dicit, quod ager rusticus tanti fuisset communiter, & probet, & sic

presupponit, quod laborator, & sic agriculor reputetur de hoc satis expertus.

Maiorem fecit difficultatem, quia omnes testes dicunt, parum, plus, vel minus. Nam, quando testis dicit, res tanti + valet in circa, non probat, quia nihil firmat certum, secundum Corn. conf. 186. in princip. ante num. primum. lib. 1. ergo videtur idem hic, maximè quia primus dicit 8. vel 9. mill. Vltimus autem 9. mill. Tamen non placuit Dominis huiusmodi rigor in hac materia liquidationis. Nec enim illa verba, + parum, plus, vel minus, reddunt incertum dictum testis, sed in modico verificatur, & intelliguntur, scilicet parum, plus, vel minus, & ita in huiusmodi materia Rota solet testes sustinere eos addiuuando, & benignè cum eis agendo.

Subdebant quidam pro resolutione praesentis dubij, quod, cum aliqui testes de octo millibus deponant, aliqui de nouem millibus, & alij de nouem millibus, vel decem millibus cum clausula, plus, vel minus, & sic omnino certè, quod sumatur media interpretatio, & fiat moderatio sententiae R. P. D. Cottæ in nouem millibus. Et quamuis non + attendatur minor summa, quando adsunt testes in maiore summa. Alex. conf. 64. num. 8. lib. 2. tamen aliqui Dominum intelligebant, si assertiuè + poneret testes dictam summam maiorem, sed dicendo, parum, plus, vel minus, non omnino certè videtur deponere.

Quoad tempus dictum, quod, cum testes dicant a 16. annis, & sic capiantur tantum 16. anni ab eorum examine facto de 1572. percutiunt tempus ab anno 1556. & non ultra. Quia tamen addunt, & ultra, placuit interpretatio, + quod etiam veniat 1554. & 1555. quia sunt duo anni tantum pro verificatione dicti verbi, & ultra.

Valentina, seu Panormitana illegitimitatis. Mercurij. 14. Martij 1576.

E P I T O M E.

Testium summarium de stylo Rotæ dari consuevit partibus. idque per notarium in actis scribi non debet, & dato, quod scriberet, noua testium productioni non affertur prauiudicium.

S V M M A E.

- 1 Notarius non debet notare in actis traditionem summarij testium factam parti.

Testium

- 2 Testium summarium datur passim partibus de stylo Rotæ.
- 3 Publicationis vim non habet adnotatio notarij, qui de mandato auditoris consignavit summarium testium partibus.
- 4 Testes de nouo potest examinare, qui habuit summarium testium de stylo Dominorum Rotæ.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd pro dubio disputando super testibus domini don Petri Sanchez fuerit per R. P. D. Ponentem de ordine Dominorum mandatum notario, vt illorum summarium, prout moris est, traderet partibus, & vtrique parti fuerit consignatū. 1
Item quòd dictus notarius mandatum huiusmodi adnotauerit in actis 403. & etiam scripserunt fol. 413. quòd dictum summarium testium per se factum parti don Petri tradidit, & quamuis illud aduersario æquè dederit; tamen nihil adnotauerit. 2

D V B I V M.

An dicta adnotatio notarij in futurum habere debeat vim publicationis, vt don Petrus prohibeatur producere alios testes.

80. DECISIO. alioqui. XI.

1 **D**omini dixerūt malè fecisse notarium adnotando, † quòd daretur summarium testium don Petri partibus. Quia licèt de stylo † Rotæ hoc passim concedatur; non tamen solet adnotari per notarium; & hoc etiam fuit præter mentem Dominorum.

Et ideo dixerunt prædictum decretum per d. notariū cōtra stylum, & solitum Rotæ adnotatum, non habere vim † publicationis testium (neque enim hæc fuit mens, neque intentio Dominorū, nec meas) sed posse † liberè partē don Petri, hoc non obstante, iterum, & toties, quoties de iure sibilicuerit, testes de nouo examinare, perinde ac si prædictum decretum nō esset per notarium adnotatum, & sicuti passim alij consueuerunt, posse examinare.

Vrbeueta na tenutarum. Mercurij.

14. Martij 1576.

E P I T O M E.

Testis pauper, item prætendens modicum interesse, item cohabitator, item habens nomen Bacchi non repelluntur.

S V M M A E.

- 1 Testem non repellit paupertas.

- 2 Testem an repellat interesse, puta quia est de territorio, & potest habere ius pascendi?
- 3 Testis vt conuincatur de falso, vel mendacio, quid sit necessarium?
- 4 Testis contrarius dicto partis non probat, fallit vt hic.
- 5 Testis cohabitator non repellitur, imò ad fauorem ecclesiæ plenè probat.
- 6 Testis oppositio facta ex eo, quòd is appelletur nomine Bacchi, quasi ebrionis, videatur ridicula.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd del 1464. fel. rec. Pius Papa ij. castra S. Cassiani, & Fichini cum eorū territorijs exemerit ex patrimonio S. Petri, & iurisdictione Vrbeuetana, illamq. in perpetuum vicariatum tunc Senensi Reipublicæ concessit. 1

Et præsuppositis dictis testium pro parte fratrum examinatum, videlicet Iuliani Ioannis, Stephani Mathæi, Hieronymi Mancini, Dini Angeli, Dominici Martini, Mathiæ Mariotti, ac Benigni Benedicti, quorum copia detur. 2

Et quòd inter communitates S. Cassiani, & Fichini de anno 1490. fuit lis in ciuitate Senarū super Podiofaulis, & sententia lata in fauorem S. Cassiani del 1492. 3

Et quòd Andreas de Albizis fuit effectus commendatarius abbatia S. Petri Aquæortus del 1519. 4

Et quòd idem Andreas cōmisit causam super spolio, de quo agitur 22. Septembris 1525. 5

Et præsuppositis depositionibus infrascriptorū trium testium, videlicet Ioannis Angeli, Simonis Iuliani, & Bacchi Lucæ, quorum copia detur. 6

D V B I V M.

An dictis tribus testibus sit adhibenda fides & quantas?

81. DECISIO. alioqui. XII.

Exceptiones oppositæ per communitatem contra tres testes, de quibus agitur, Dominis non sunt visæ releuantes.

Et in primis, quatenus in genere omnibus opponitur, quòd sunt pauperes, † fuit dictum, quòd hæc exceptio non repellit ex allegatis, & aliàs resolutis in hac causa.

Et quatenus magis in specie contra primū opponitur, † quòd est de territorio Vrbeueteris, & quòd potest prætere interesse, quia illi possunt pascere, istud interesse nō visum est considerabile, sed multum à remotis, ex allegatis per informantes, & aliàs etiam est dictū. Nam, cum sit pauper, oportet, quòd efficiatur prius diues, & emat animalia: non propterea voluerunt indistinctè admittendum esse propter commodū pascendi, quod sentit, & quia potest vniuersitas prohibere, ne ipse, & alij omnes pascant. Abb. in c. insuper. col. 2. vers. primum membrum. de testi.

Item

Item opponitur primo testi mendacium. Nam ait, quod fama est, quod ista loca sint de territorio Urbis veteris, & tamē de anno 1464. à Pio Secūdo fuerint dismembrata, & applicata Reipublicę Senensi. Sed hæc oppositio visa est non concludens: nam potuit dismembratio Pij Secundi nō habuisse effectū, & sic quod adesset fama contraria dismembrationi. Nec enim probatur, quod esset fama contraria dictę famę, de qua per dictum testem. Item nec probatur, quod non adesset dicta fama, de qua per testem. quod videtur necessarium ꝑ ad conuincendum testem de falso, vel mendacio, vt bene per informantes.

Contra secūndum testē opponitur, quod est contrarius ꝑ dicto partis, quia pars ait, quod spoliū fuit perpetratum iam sunt lapsi 25. anni, & iste dicit iam 20. annis lapsis. Sed pro responsione dicebatur, quod testis addit, incirca, & præterea subiungit circumstantiam, quia Andręas de Albizis litigabat, & sic percutit factum ipsum, ex quo fratres prætendunt se spoliatos.

Opponitur etiam, quod habitat in abbacia, & hoc nil est, quia cohabitator ꝑ non repellitur, imò ad fauorem ecclesię plenē probat. Abb. in c. literis. sub num. 5. de testi.

Opponitur etiam, quod deponat de gestis, antequam esset natus; quia dicit, quod, dum litigabatur inter ipsas communitates, abbacia possidebat, & videtur, quod non dicit de visu: & propterea, vt dicitur in facto, cum non assignet causam scientiæ, intelligitur vel ex auditu, vel ex fama. Præterea non est probatum, quod non adfuerit alia lis præter illam de anno. 1490. & 1492.

Contra tertium opponitur, ꝑ quod appellatur nomine Bacchi, & sic ebrionis, sed visa est Dominis exceptio ridicula. Secundo ei opponitur de mendacio, quia dicit, Podium faulis esse Urbis veteris, & tamen adducitur dismembratio Pij Secundi. Quia tamen ipse nō restringit suum dictum, sed dicit, quia pasculabatur, vt de territorio Urbis veteris, hæc simul stare possunt.

Et satis placuerunt Dominis responsiones accommodatę per informantes pro canonicis.

Item etiam non sunt visę releuantes exceptiones circa dicta. Nam non videtur facere ad propositum, si tamen pars super hoc volet particulariter audiri, audietur.

Vlixbonen. matrimonij. Lunę.
28. Maij 1576.

E P I T O M E.

Testes isto in casu fuerunt admissi, dato quod eis opponeretur familiaritas, sollicitatio causę, collactanietas, desideratio victorię vnus partis, &c. non iurasse tactis, &c. atque plures contrarietates.

S V M M A E.

- 1 Testem nunquid repellat familiaritas?
- 2 Testis familiaris vti melius ceteris informatus de his, quę domi geruntur, admittitur.
- 3 Testis idoneus an sit. sollicitator? & num. 4.
- 5 Testis vltro se ingerens, an probet?
- 6 Testis iuramentum an probetur per illa verba notarij scilicet. testis iuravit ad sancta Dei euangelia, si non dixit, scripturis? & num. 7. ac 15.
- 8 Testis collactanea probat.
- 9 Testis desiderans victorię vnus partis an probet?
- 10 Testis contrarietas quo pacto concilietur, & num. seq.
- 11 Taxatiua non intelligitur in teste.
- 12 Cir. instantia modici momenti in teste que sit?
- 13 Indefinita in teste non equipollet vniuersali.
- 14 Teste loqui per eundem præmeditatum sermonem, quando non releuet?

D V B I V M.

An Saluator, & Colloca testes Marię in huiusmodi causa examinati tam in eorum dictis, quàm personis patiatur aliquas exceptiones cōsiderabiles, & quas, ita, vt sint repe. lendi?

82. DECISIO. alioqui. XIII.

Conclusum non esse recedendum à resolutione, nempè Saluatorem, & Collocam non pati considerabiles exceptiones, sed tales, vt sint simpliciter reseruandi arbitrio, iuxta alias decisa.

Non obstant exceptiones ex aduerso oppositę, scilicet familiaritates, magne amicitie, affectiones, item quod sint pauperes, & viles, item quod dicant inuerisimilia, item quod sint contrarij, quia Domini omnibus sigillatim respondebant.

Nam primo quoad familiaritatem dicebāt, quod ista ꝑ exceptio regulariter non repellit testem, licet secundum qualitatem ipsius, vel ei diminuatur de fide, vel non. Innoc. in c. in literis. & ibi Io. And. & Abb. de test. post glos. ibi cū alijs in decis. allegatis. maximè quia in his, ꝑ

M quę

que domi geruntur, de quibus ipsi possunt esse melius informati, admittuntur. Gabr. ex aduerso alleg. de test. concl. 10. num. 33.

3 Contra Saluatorem opponitur affectio, et quia sollicitauit. Sed respondebant in primis non probari, quod ex eo habuerit salarium ex aliis allegatis.

Secundo dicebatur, quod tempore primi examinis non probatur, quod sollicitaret, et propterea attenditur tempus primi examinis, maxime quia ad illud relatio habetur. Imo secundum aliquos Dominos hec sollicitatio, et accessio ad curiam, et sustentatio litis in facie ipsius don Petri summopere videtur purgare in eo teste suspiciones. Quia, si falsum deposuisset, non huc hac de causa ita de facili venisset. Nec etiam videmus, quod propter hoc don Petrus unquam illum carcerari fecerit, vel alio modo contra eum processerit. Quod verisimiliter fecisset, si aliquid reletans, quod posset ei opponi, extaret, stante grauitate huius cause, et maximo zelo, quo don Petrus eam prosequitur. Et, cum multa sit vis proprie conscientie (iuxta illud, conscientia mille testes) placebat sumi vrgentem coniecturam pro dicto teste contra oppositiones sibi factas, quod ita sponte venerit ad hanc litem in curia: aliis enim non est credendum, quod huic periculo se subiecisset.

5 Opponitur, quod in primo examine vltro se ingesserunt, et non venerunt citati: sed tollitur hoc, quia fuerunt producti a parte ex oblatione don Petri, de volendo stare suis dictis.

6 Nec obstat, quod illa verba, et iurauit ad sancta Dei euangelia, sine mentione, quod tactis scripturis iurauerit, non probent iuramentum. Specul. de testi. §. sequitur. num. 4. vers. euangelijs. Oldr. conf. 323. num. 6. Lanfranc. in c. quoniam contra. §. testium depositiones. nu. 4. Paris. conf. 83. nu. 34. li. primo. Diuersorum decis. 50. & 226. incip. die 1. Iulii 1555. Quia, cum et sit resolutum tale examen non esse nullum defectu citationis, illa verba bene probant iuramentum, ut fuit resolutum coram d. Blanchetto 30. Martij in vna Clusina pensionis per doct. Bart. in l. Theopompus. de dot. præleg.

8 Quoad Collacam dicitur, quod est familiaris, et collactanea. Sed iam est responsum, quod edictum de testibus non est prohibitorium, et cum non reperiat specialiter prohibita collactanea, ergo &c. Quod diligit aduersariam, nil est, quia etiam diligit don Petrum, ut ipsa dicit in primo examine.

9 Quod desideret victoriam, et non mouit Dominos, quia bonam rationem subdit, ut fuit re-

solutum in alleg. causa Florentina matrimonij.

Quod agatur de honore sue familie, quia fuit cognita, et mater erat custos, visum est interesse minus, quam secundarium, et illa materia videtur procedere respectu consanguineorum, qui iniuria videntur affici: sed diuersa ratio est in famulis, in quibus non cadit talis iniuria, et hæc de exceptionibus quoad personas.

10 Quo vero ad dicta testium, et eorum contrarietates, primo deducitur, quod Saluator est contrarius et sibi ipsi, dum dicit, quod venit vocatus, postea dicit, quod sedebat in capsula. Sed respondebatur, quod bene possunt stare insimul, quod postquam venerit, sedisset. Dec. conf. 163. col. 6. vers. 11.

11 Secundo quatenus opponitur, quod in primo examine dicit, quod cognouit eum, antequam iret ad Indias, et in secundo examine, quod cognouit, postquam &c. dicebatur pariter, quod vtrumque dictum potest stare. Quia testis non dicit taxatiue, nec vtitur verbo, tantum, et in teste et non intelligitur taxatiua. l. fin. §. quæ indiuisa. ff. de lega. 2. vbi Paul. de Castr.

12 Tertio datur alia contrarietas, quia in vno examine dicit, quod habebat pannum laneum, in alio pannum lineum. Hanc dicebant Domini esse circumstantiam et modici momenti, et ex diuturnitate temporis examinis, stante eius leuitate, facile potuit prouenire.

13 Adducitur etiam, quod dictus testis est contrarius Collacæ, quia Collaca dicit, quod don Petrus fuit allocutus Saluatorem; Saluator autem dicit, quod Petrus ab eo cauebat. Sed respondebatur, quod non est verum, quod Collaca dicat hoc, bene dixit, quod allocutus fuit ipsam testem, et alios testes, et famulos domus, non propterea dicit omnes famulos domus, et indefinita et in teste non æquipollet vniuersali. Felin. c. auditis. num. 24. de præscript.

Alia opponitur contrarietas Collacæ, quia in tertio examine dicit, quod Petrus bene poterat videre Saluatorem, et tamen Saluator dicit, quod Petrus cauebat a Saluatore. Sed hoc etiam non mouit, quia inter vnum examen, et aliud intercessit spatium septem annorum, ideo non est mirum, si in aliquo variauerint, præsertim cum sint nullius momenti. Idque tanto magis, quia potuit ipsa putare, quod ipsum videret, et Saluator vice uersa poterat stare tali modo, quod Petrus eum videret.

Item alia opponitur contrarietas circa id, quod mater erat infirma. hoc nil refert. Collaca enim non dicit, quod esset, vel non esset infirma, et propterea contrarietas in ea dari non potest.

Quoad

Quoad inuerisimilitudines, quòd isti testes non recordentur de verbis præcedentibus, tollitur, quia imò Collaca particulariter deponit, quòd don Petrus petiit manum à Maria, & flexit illi genua.

Quoad contrarietates circa gladium, videtur res ridicula.

14 Quòd deponant per eundem † præmeditatum sermonem, nil est; quia in verbis maxime consistebat vis matrimonij, & propterea, cum ad id dedita opera essent vocati, non mirum, si memoriæ mandarunt, vt, cum toties fuerint examinati, & semper eadē retulerint, argumentū sumebatur, quòd ea vera sint, & ista materia modicam, aut nullam apud Dominos visa est habere difficultatem respectu prædictarum oppositionum. Non enim visæ sunt considerabiles, vel graues ad reiiciendos, vel etiam ad diminuendum multum de fide testium prædictorum; sed tantum ad hoc, vt testes referrentur arbitrio Dominorum.

Vnus tantum ex Dominis dubitabat non fuisse per prædictis, sed circa iuramentum † Saluatoris, de quo supra. An per prædicta verba, videlicet, iurauit ad sancta Dei euangelia, sine clausula, tactis &c. importetur iuramentum solemniter præstitum. Et tenebat negatiuam, ac dicebat Rotam ita sæpe resoluisse sequuta dictum Specul. Oldradi, Lanfranc. vbi supra cum plur. concord. aliàs tunc allegatis per informantes in d. Clusina coram R. P. D. Blanchetto.

Tamen alij Domini tenebant contrarium per resoluta in eadem Clusina, & in alia Beneuentana superioribus mensibus coram R. P. D. Robustero, & per alias resoluções allegatas, maxime stantibus verbis, ad sancta Dei euangelia, in casu nostro. quod videtur æquipollere illis verbis, tactis scripturis. Non enim iuratur ad sancta Dei euangelia, nisi ambabus manibus tactis euangelijs, iuxta stylum notorium &c. & stantibus rationibus aliàs plenè de hoc deductis, & quæ latè deduci possent ex l. sciendum. de verb. oblig. cum simil. quæ, vt notoria omittuntur.

Vrbeuetana tenutarum. Lunæ.

4. Iunij. 1576.

E P I T O M E.

Possessio alicuius probatur per testes deponentes modo infra scripto.

S V M M A E.

- 1 Testis dicens, quòd talis possedit, probat detentionem, & num. 3. & 6.
- 2 Possessio probatur ex detentione.
- 4 Possessio probatur, si testis vidit vendi pascua, & solui pecuniã, præsertim vbi non probatur alium possedisse. n. 5.
- 7 Possessio alicuius quo pacto sit per testes probanda?
- 8 Testis dictum sufficit, quòd præsumptiuè concludat.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsuppositis depositionibus testium, videlicet Ioannis Angeli, Simeonis Iuliani, Bacchi Lucæ, quarum fidele summarium Dominis detur.

D V B I V M.

An aliquis ex dictis tribus testibus probet, & quantum in casu, & ad effectum, de quo agitur?

83. DECISIO. alioqui. XIV.

Conclusum tres testes, de quibus in puncto plenè, & sufficienter probare in casu, de quo agitur. Nam primus testis Ioannes angelus iuxta 28. inter. probat, quòd Henricus Monaldèsis possedit tenutas, de quibus agitur, cū tota tenuta Santi Petri, & post ipsum possedisse tenutam dictæ abbatiæ Andream de Albizis. Nam testis † dicens, quòd talis possedit, probat detentionem. Abb. in c. cum causam. de testi. Corn. conf. 6. num. 8. lib. 3. & ex † detentione probatur possessio. Inno. in c. cum olim. de priuileg. Cor. vbi supra. & quòd † probetur possessio quando testis ait, Titius possedit, not. docto. in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. ff. de verb. oblig. vbi Alciat. de communi attestatur num. 9. & 10.

Neque obstat, quòd prædictus testis super 44. inter. dicat. d. Henricum possedisse Podiafaulis, & Lombardelli. Primo quia hoc tantum est quoad Henricum, ergo quoad Andream remanet primum dictum.

Secundo etiam, quoad Henricum dicebatur, quòd per hoc nõ excluditur, quòd dixit supra Henricum possedisse. Nam stant ista simul, vt testis quandoque viderit aliquem possidere, & quandoque audiuerit eundem possidere. Imò quòd testis viderit Henricum possidere, probatur ex eo, dum super 44. int. dicit, quòd Henricus vendidit pascua dictorum locorum Iosepho patri ipsius testis, & alijs, & vidit fieri solutionem pascuorum d. Henrico. Ex quibus probatur † possessio. Socin. conf. 266. nu. 13. lib. 2. maxime † vbi non probatur alium possedisse. Alex. in l. quamuis. §. si conductor, num. 6. ff.

de acquir. poss. vbi Aret. de communi attestatur cum allegat.

Simeon secundus testis similiter probat possessionem, ex quo sup. 28. inter. dicit, quod tenimenta Faulis, & Lombardelli fuerint possessa per abbatem S. Petri, quod, ¶ verbum, possessa, intelligitur de detentatione, ex sup. alleg. Et ex eo quia supra iuxta. 20. inter. loquens de possessione abbatis, dicit, q̄ Podiumfaulis tenebatur per abbatem. Cuius dictum comprobatur, ex quo ipse testis est. habitator in dicta abbacia, vnde verisimiliter id scire potuit.

Non obstat, quod dicat, desierant possidere à 20. annis in circa, quia, si desierunt à 40. desierunt etiam à 20.

Non obstat, quod deponat, dū litigabatur, & sic de tempore, quo nōdum natus erat, quia lis potuit multum durare.

Bacchus tertius testis similiter probat, quia iuxta 19. inter. deponit cognouisse Henricum, qui erat abbas dictæ abbatiæ, & possidebat ¶ dictam tenuram cum Podijsfaulis, & Lombardelli pacificè, & quietè; & pro tali abbate, & possessore habebatur, & tenebatur ab omnibus. Et iuxta 39. subiungit scire, quod etiam Andræas de Albizis tempore, quo possidebat abbatiam, possidebat etiam dicta Podiafaulis, & Lombardelli tanquam de dicta abbacia, pacificè, & quietè; in causa scientiæ quia versabatur in dictis locis, & visitabat d. Andræam: & clarius probat iuxta 43. de pacifica possessione abbatiæ, & in specie de possessione Podiorumfaulis, & Lombardelli tanquam de dicta abbacia, & addit bonam causam scientiæ; & tantò magis dicitur probata possessio, quia dicebant Domini, quod si fficit, quod dictum ¶ testis præsumptiuè concludat. dec. Cassad. 3. num. 6. de probat.

Calaguritana beneficij de Subyana.

Veneris 26. Octobris 1576.

E P I T O M E.

Testium examen reputatur validum, non obstante defectu citationis, ad dicendum contra articulos, & citatione nimis vaga, & speciem seruitutis inducentè.

S V M M A.
1 Procurator non dicitur reuocatus per comparitionem prin-

cipalis, quando ex prosecutis apparet de illius nō reuocatione.

2 Citatio partis ad dicendum contra articulos, an necessario requiratur? & num. 4.

3 Citatio nimis vaga, & speciem seruitutis inducens, nūquid sit valida? & num. 5. & 7.

6 Citatio nulla validatur ex citati comparitione, vel eiusdem procuratoris constitutione ad illam causam.

D V B I V M.

An testes Didaci sint nulliter recepti ex defectu mā datij, & citationis?

84. DECISIO. Alioqui. XV.

Conclusum fuit pro validitate examinis. Nec enim obstat defectus mandati, quia de ipso mandato constat in actis; nec per ¶ comparitionem principalis potest dici procuratorem fuisse reuocatum: quia imo ex prosecutis apparet de illius non reuocatione, vt fuit dictum in vna Legionen. canonicatus coram R. P. D. Decano.

Quoad citationem, alijs leuibus prætermis- sis, duo opponuntur, quæ prima facie vrgenti- ora videntur.

2 Primo quod non ¶ fuit citata pars ad dicen- dum contra articulos per doct. Abb. in c. in no mine. num. 16. de testi. & decis. Guidoboni 73. vbi declaratur decis. 10. de exceptio. in antiq. & R. P. D. Cott. In Miscell. decis. 70.

3 Secundo quod citatio ¶ est nimis generalis, ideo est vaga sine die, & inducit seruitutē & c. sed neutrum placuit Dominis.

Prima oppositio, & sic defectus citationis ad dicendū contra articulos, non placuit, quia 4 satis ¶ est, quod fuit intimata commissio receptoris, in qua dicebatur, quod examinatur super articulis hinc inde productis, vnde pars tunc potuit opponere. Cassad. decis. 2. de iud.

Secunda quod citatio sit vaga, non etiam 5 mouit Dominos, quia ¶ loca semper exprimū- tur, & quia pars approbavit, quia dedit se pro citata: quo facto ipsamet approbavit citationē, 6 sicut in simili videmus, quod, quando ¶ compa- ret pars, vel constituit procuratorem, licet cita- tio sit nulla, valet, quod agitur. Rot. in nou. de- 7 cis. 11. de dol. & cont. tanto magis, quia ¶ appa- ret, quod pars comparuit semper in eisdem lo- cis, & eadem die ipsa coram eodem inducebat testes, quod sufficit per d. decis. 11. ita vt vide- retur Dominis hæc mera cauillatio.

Aliæ etiam nullitates non placuerunt, & be- nè responderetur eis per informantes; vnde fuit dictum, q̄ his omissis videretur de bono iure.

Urbe-

Vrbeuetana tenutarum. Mercurij.
26. Februarij 1578.

E P I T O M E.

T Estes non percutientes tēpus possessionis, reijciuntur, & tractantes de eorū comodo satis multum vulnerati dicuntur.

S V M M A E.

- 1 Testis dicens se velle, quod communitas vinceret, quia haberet ius pascendi illo in loco, videtur repellendus, vel saltem dicitur nimis vulneratus.
- 2 Testis de communitate dicens se cupere victoriam communitatis, quia ipse haberet partem ad laborandum, dicitur multum vulneratus.

P R A E S U P P O S I T A.

- Præsupposita pronuncia, & sine veri præiudicio possessione ecclesie probata de anno 1495. 1
Et præsuppositis depositionibus quinque ex 42. testibus communitatis, videlicet Leonardi Iosia primi, Christophori Lucæ secundi, Mariani Marci tertij, Guanij Marci quarti, & Balthasaris magistri Pauli sexti in ordine, quorum copia datur. 2
Et quod prædicti quinque testes fuerint examinati de anno 1555. 3
Et referuatis exceptionibus contra personas, & dicta, 4
Et præsupposito quod ex illis probetur possessio communitatis. 5

D V B I V M.

An iidem testes ea præcipue exceptione repellendi sint, quod non percutiāt tempus possessionis ecclesie?

85. DECISIO. alioqui. XVI.

V Idem est Dominis, quod quinque testes, de quibus in puncto, etiam quatenus deponunt de visu, non percutiunt annum 1495. Cum enim sint examinati de anno 1554. deberent deponere de annis 59. Quia tot intercedunt à dicto tempore examinis, ad dictum annum 1495. quod est tempus possessionis ecclesie: quod tamen nullus testium facit, vt singulos discurrendo liquet.

Nā primus super vlt. deponit à 20. annis in circa, & est ætatis 40. annorum, unde clarum est, quod non possit deponere de visu dicti anni 95.

Secundus super quinto ab annis 40. citra semper, & inferius super 4. à 40. vel 42. annis semper de podio Lombardelli, & idem super 2. & idem super 5. de Podiofaulis.

Quartus ætatis annorum 60. super 1. à 40. ann. semper de podio Lombardelli, & super 2. idem & super 5. idem.

Quintus 80. annorum super 4. à 40. citra, quibus practicauit, deponit semper de facto vsq. ad tempus venditionis, & idem sup. 6.

Possit igitur ex prædictis firmari conclusio, quod isti testes nempe 2. 3. 4. 5. deponunt de visu à 40. annis semper quoad Podiumfaulis, & Lombardelli, Sed, cum præsupponatur probata esse possessionem abbatiæ de anno 1595. clarissimum est, quod hæc probatio illam non excludit.

Addebatur prædictis, quod primus, & secundus testes videntur repellendi, vel saltem multum vulnerati. Quia primus ꝑ dicit, quod vellet, quod communitas vinceret, quia haberet ius pascendi in podio Lombardelli: & secundus dicit, quod ex victoria ꝑ ipse haberet partem ad laborandum in podio Lombardelli, vt vnus de communitate, & sic apparet, quod agitur de comodo ipsorum.

DE FIDE INSTRUMENTI

Spoletana grani, vno tantum informante. Veneris. 30. Martii

1576.

E P I T O M E.

O bligationes, quæ dicantur correspectiuæ, vel indiuiduæ, ostenditur.

S V M M A E.

- 1 Dispositiones tot censentur, quot sunt res.
- 2 Obligationes quæ dicantur correspectiuæ?
- 3 Contrauentio quoad vnâ obligationem non correspectiuam, non inducit contrauentionem in alia.
- 4 Correspectiuitas quando ex mente partium inducatur, etiam quod sint separata facta, & separatim precium?
- 5 Correspectiui actus nunquam censentur, quando apparet de mente contrahentium. Intellige, prout num. 6.
- 7 Partes possunt in earum præiudicium facere, quod obligatio postea facta perinde sit, ac si facta esset ab initio.
- 8 Contractus duo non solum in eadem scriptura confecti, sed etiam in prorsus diuersa, possunt dici correspectiui ex partium intentione.
- 9 Correspectiuitas, vel indiuiduitas contractuum, ex contrahentium intentione, vnde emanat?
- 10 Clausula, quæ omnia & c. importat indiuiduitatem.
- 11 Iuramentum in fine contractus appositum, videtur arguere omnia supra contenta esse indiuidua.

DV.

D V B I V M.

An instrumentum, de quo agitur, sit correspectiuū, adeo vt ex eo agi non possit, nisi docto de implemento pro parte d. Ioannis Chari actoris?

86. DECISIO. siue Discursus.
aliou. vnic.

Aliquibus Dominis faciebant dubium infrascripta contra informantem.

Aduertebant, quod ex lectura instrumenti apparet, quod sint duo facta separata, & duæ separatae societates. Quia per primum factum est constitutum certum debitum &c. vnde tunc non censentur obligationes correspectiuæ, sed tot & dispositiones, quot res. l. cum eiusdem. & l. si plura. ff. de edil. actio. l. qui saepe. §. in his. de contrah. empt. latè Tiraquell. de retract. §. 23. glos. 1. num. 17. Vnde istæ obligationes & non dicuntur correspectiuæ, quia non reflectuntur ad idem factum; & propterea contrauentio in vna non inducit contrauentionem in alia. Abb. in c. 3. sub num. 4. de iureiur. Alex. in l. cū proponas. la 2. num. 2. vbi Dec. num. 2. C. de pact. & in proposito etiam declarat Abb. conf. 45. num. 3. lib. 2. Hæc enim societas habet suam separatam correspectiuitatem, quia ideo Delius promisit, quia Ioannes promisit expectare per totum mensem Iulij.

Et licet ex mente partium inducatur & etiã in hoc casu correspectiuitas, etiam quod sint separata facta, & separatim precium, Tiraquel, vbi supra num. 20. tamen de hac mente hic non constat, & potius ex instrumento constat de contraria intentione propter censum, quæ promittit constituere Delius ad omnem requisitionem Ioannis super suis bonis pro scutis 400. Et quando & apparet de mente contrahentium, tunc nunquam censentur correspectiuæ actus, hæc enim materia procedit & in dubio, secus quando de contrario apparet ex verbis instrumenti. Corn. conf. vltimo. col. fin. lib. 1. nisi melius proberetur, vel deducatur per informantem pro hæredibus Delij hæc causa finalis, &c.

Nec secundum prædictos Dominos dubitantes, ideò potest considerari, quod aliàs non fuisset se obligaturus, quia eis durum videbatur, quod in ista societate posset Delius lucrari tantum, vt posset soluere 800. & aliquid ultra lucri sibi superesset.

Subdebant tamen iidem Domini, quod si de hoc daretur aliquis fumus, fortasse res fieret facilius, & clarius pro hæredibus.

Quæ dicuntur de obligatione bonorum, &

actionum, & sic quod habent obligata iura, & actiones pro hac controuersia, dicebant esse extra dubium, & de dicta clausula posse dubitari ad partem.

Ad punctum autem videbatur vrgere secundum prædictos Dominos, quod ipsi contrahentes volunt, quod perinde sit, ac si hæc obligatio Delij fuisset ab initio celebratorum instrumentorum facta, quod partes & facere potuerunt in præiudiciū ipsorum. l. huiusmodi stipulatio interposita. ff. de verb. obl. vbi Alciat. & melius declarat Ruin. conf. 78. num. 2. lib. 4. Quo stante, si ab initio Delius interuenisset, clarū est, quod non posset dari correspectiuitas. Sicut enim quoad eius fratrem erant duo facta separata, ita quoad ipsum Delium.

Secundo propter censum statim imponendum.

Tertio quia Ioannes separatim loquitur.

Quo enim ad præterita dat dilationem Delio vsque ad mensem Iulij, quoad aliam societatem promittit obseruare promissa Nicolao, & sic nullo modo correspectiuæ videtur hæc societas secunda ad primam.

Alij tamen Domini magis tenebant contrarium, nempe videri correspectiuam hanc secundam societatem ex deductis per informantem pro hæredibus, quæ non repeto. Et addebant aliqui Mohed. decis. 224. vbi dicit, quod duos contractus non solum in eadem scriptura confecti, vt in casu nostro, sed etiam prorsus diuersi possunt dici correspectiuæ ex partium intentione &c. Et sibi placebat ratio, quod aliàs Delius non fuisset contracturus hanc secundam.

ex quo infertur correspectiuitas, & vel indiuiduitas contractuum ex intentione contrahentium, arg. Bar. in l. Græcè. §. illud. de fideiussor. Aymo. cōf. 170. n. 6. vbi bene in his terminis. Cum Delius nulla necessitate astringeretur ad promittendum pro fratre, & ad subeundam hanc obligationem sine lucro, vel aliqua spe lucri, & & tunc intrat præsumptio, quod nemo præsumitur iactare &c. & similes. & prædicta maxime attendenda clausula, quæ omnia, &c. quæ satis aliquibus Dominis placebat ex plenè allegatis per Dominos Horatium, & Tyberium, & dicebant, quod importat & indiuiduitatem, prout aliàs fuit resolutum coram R. P. D. Seraphino.

Item attento iuramento in fine contractus posito, quod & videtur arguere omnia supra contenta esse indiuidua. Quæ tamen materia iuramenti visa est satis lata, vnde nihil fuit resolutum, licet pluries, hoc est die 27. Februarij, & 28. presentis, etiam super eisdem fuerit per me proposita.

Posset

Possit restringi, an inferatur correspectiuitas ex aliquo ex dictis tribus capitibus, vel ex dicta clausula, quæ omnia & singula &c. vel ex iuramento apposito, vel ex cōiecturis possit probari, vel inferri, quod Delius aliàs non esset cōtracturus secundam societatem, nisi prima impleta &c. vel aliàs arbitrio partium.

DE PRAESUMPTIONIBVS.

Placentina pensionis 100. ducat.

Lunæ. 4. Iulij 1575.

E P I T O M E.

Praesumitur quis ordinatus de licentia proprii Episcopi, si ordinatus fuit ab alieno in publica ordinatione habita in palatio proprii Episcopi, præsentibus canonicis, & cancellario, seu notario eius, qui de tali clericatu rogatus extitit, & ordinato tradidit publicum instrumentum de eo duobus testibus munitum.

S V M M A E.

- 1 Clericatus quando dicatur probatus?
- 2 Sigillum Episcopi nunquid de necessitate requiratur ad probandum clericatum? & num. 6.
- 3 Clericatus datus à non suo Episcopo sine dimissorijs proprii Episcopi, vel sine eius expresso consensu dicitur perperam concessus, nec sufficit ad obtinendam pensionem. num. 4. limita prout num. 5.
- 7 Instrumenti publici solemnia quæ sint remissiuè.

D V B I V M.

An ex deductis, quorum copia detur, probetur clericatus domini Io. Francisci Guidoboni?

87. DECISIO. Alioq. vnic.

Oponebatur per Bartholomæum reservationem pensionis huiusmodi ad fauorem d. Io. Francisci Guidoboni clerici, esse inualidam, cum non videatur probatus & dictus clericatus, ex traditis per Gigantem de pens. q. 22. sub num. 14.

Primo, quia literæ dicti clericatus non habent sigillum & Episcopi, vt per Bellamer. cōf. 10. col. 2. quem refert, & sequitur Crauet. cōf. 134. num. 41.

Secundo quia data & reperitur à non suo Episcopo, nec cōstat de dimissorijs proprii Epi-

scopi, vel de eius expresso consensu. c. cum nullus, cum sua materia. de temp. ordin. in 6. & est expressum in concil. Trid. sess. 14. c. 2. incip. & quoniam. ac sess. 23. c. 8. ordinationes. prout non sufficere & ad obtinendam pensionem allegatur decisum fuisse coram Oradino in vna Cremon. prioratus. 9. Martij 1562.

Resoluerunt nihilominus Domini contra Bartholomæum moti. Quia Episcopus Biduen. dedit primam tonsuram Io. Baptiste in publica ordinatione per eum habita in palatio Episcopali Dertonen. præsentibus canonicis, & notario, ac cācellario Episcopali, qui de dicta tonsura rogatus fuit, & dedit instrumentum publicum duobus testibus munitum, ideo præsumendum est ordinasse de licentia proprii Episcopi. Dertonen.

Ad Bellam. & Crauet. respōderunt, quod instrumentum productum clericatus iam dicti, cum appareat habere solemnia & omnia publici instrumenti, iux. glōf. in l. generali. C. de tabular. lib. 10. illud sufficere affirmant doctores ex aduerso relati.

Ad concilium responderunt hunc clericatū fuisse susceptum de anno 1551. & sic ante concilium, & de consensu proprii Episcopi saltem præsumpto per præterita.

DE IURE IVRANDO.

Palentina iurisdictionis. Lunæ.

18. Maii. 1573.

E P I T O M E.

Iuramentum per Episcopum præstitum is tenetur seruare totum in inseparabilibus, secus in separabilibus.

S V M M A E.

- 1 Episcopus tenetur seruare totum iuramentum in inseparabilibus.
- 2 Iuramentum non modò prælati seruare tenentur, sed ipsemet Pontifex. num. 3.
- 4 Iuramentum est de iure diuino.
- 5 Episcopus contraueniendo iuramento per eum præstito, incidit in periurium, prout ceteri.
- 6 Episcopus vita sibi comite tenetur eius iuramentum seruare, dato quòd esset contra iuris communis dispositionem.
- 7 Concilij Tridentini cap. 4. sess. 6. & cap. 6. sess. 25. declarantur, item non reprobant iuramentum in præiudicium iurantis, sed successoris. num. 8.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante iuramento per modernum Episcopum de anno 1570. praestito, cuius copia in necessarijs detur. 1

D V B I V M.

An praefatus Episcopus teneatur in visitatione observare statutum de correctione, & punitione per sedem apostolicam confirmatum, non obstantibus decretis concilij Tridentini cap. 4. sels 6. & c. 6. sels. 25.

88. DECISIO. alioqui. I.

Fuit per Dominos concorditer resolutum Reuerendissimum Episcopum teneri in totum seruare iuramentum per eum praestitum in inseparabilibus, secus autem in separabilibus, per notata in c. ad nostram, vbi Felin. de iureiur. & Afflict. decis. 163. nu. 2. & 3. cum non sit nouum nedum praelatos teneri ad observantiam iuramenti. c. cum venissent. vbi Io. And. Abb. & alij. de institut. c. veniens. de transactio. Felin. in c. fin. de praescript. Aretin. conf. 114. sed i ipsum etiam Summum Pontificem. cap. quanto. de iureiur. Abb. Aegid. & caeteri in c. primo. de iureiur. & Felin. in c. 1. de probatio. Nec mirum, posteaquam iuramentum i est de iure diuino. c. & si Christus. de iureiur.

Et addebant aliqui ex Dominis Felin. in c. dilecto. num. 18. de probatio. firmantem, quod Episcopus contraueniendo iuramento, incidit in periurium, prout & reliqui priuati.

In quo fuit adductus & Mohed. decis. 250. volentem, quod Episcopus teneatur in eius vita seruare eius iuramentum, dato quod esset contra dispositionem iuris communis.

Decreta iam dicta concilij Tridentini dixerunt non obstare primo, quoniam Episcopus postea in specie iurauit de observando statuto huiusmodi. Abb. in c. at si clerici. §. de adulterijs. numer. 10. de iudic. & habetur in d. decis. Mohed.

Secundo nam dictum concilium non reprobat iuramentum in praedictum iurantis, sed successoris.

Palentina iurisdictionis die 3. Iulij.

1573.

E P I T O M E.

Iuramentum ab Episcopo praestitum de seruando statutum de correctione, & visitatione à Papa confirmatum,

est ab eo vita eius durante seruandum, & intelligitur quoad omnem correctionem tam in visitatione, quam extra.

S V M M A E.

- 1 Statutum quando dicatur comprehendere omnem correctionem etiam, quae sit in visitatione remissiuè.
- 2 Iuramentum suum debet obligare auctorem.
- 3 Tridentinum concil. derogans statutis, concordijs, & alijs intelligitur de futuris.
- 4 Qualitas eadem omnia copulata, & quae ab eadem oratione reguntur, qualificat.
- 5 Episcopus de consilio capituli ardua correctionis tractare debet.
- 6 Alienatio, vel abdicatio iuris episcopalis non dicitur velle adhibere consilium capituli in correctione.
- 7 Visitatio prohiberi potest per sedem apostolicam.
- 8 Praeudicium separabile quod dicitur?
- 9 Episcopus quopacto possit se obligare in eius vita curricula?
- 10 Episcopo mortuo, qui iurauit adhibere consilium capituli in visitatione, successor eius solus visitabit.
- 11 Praeudicium releuans ecclesiae non videtur, quod Episcopus non corrigat solus, sed vna cum consilio plurimum.
- 12 Ecclesiae expedit plures habere consultores.

D V B I V M.

An statutum ecclesiae Palentine comprehendat correctionem in visitatione, & an praedictum sit separabile ad effectum, de quo agitur?

89. DECISIO. alioqui. II.

Quoad primam partem dubij, placuit Dominis resolutio aliàs facta in hac causa die 18. Maij, nempè statutum compre-

- 1 hendere omnem correctionem, i etiam quae sit in visitatione, & iuramentum praestitum per Reuerendissimum Episcopum, capere vtrumque casum correctionis tã in uisitatione, quam extra eam, per rationes tunc late deductas, etiã ex mente concilij Trid. vt in praedicta resolutione, quod expresse vult huiusmodi iuramenta suos obligare auctores. Et quemadmodum concilium Trid. derogans statutis, concordijs, & alijs, intelligitur etiam i de futuris, vt per Dyn. Bart. & Bald. & alios in l. si mihi. & tibi. §. in legatis. de lega. primo. cum alijs, vt per Felin. conf. 31. num. 16. post medium. ita etiam dũ subditur, quae suos tantum teneant auctores, intelligitur etiam de futuris, cum omnia haec sint in eadem determinatione, arg. l. iam hoc iure. cum alijs, de quibus Dec. conf. 92. n. 2. & 3.
- 4 Eadem enim qualitas i omnia copulata, & quae ab eadem oratione reguntur, qualificat. Socin. in conf. 27. num. 13. & 18. lib. 4.

Et

Et ultra aliàs dicta dixerunt Domini, quòd huiusmodi statutum reducere videtur hoc negotium ad ius commune, quo Episcopus ꝑ de consilio capituli ardua hæc, & similia tractare debet. Abb. in c. qualiter, & quando. il secundo. num. 6. de accus. ex ratione, de qua in c. nouit. vbi Imol. post alios, & c. quanto. de his quæ fi. à præl. sine cons. cap. & in correctione tanquã in re ardua consensum capituli requiri. plenè Achill. dominus & germanus meus de Episc. decis. prima. quæ in hac materia aptè inferuire vñ, vt in vna simili Palentina pro capitulo contra Episcopum. Et maximè quia hæc ꝑ non est alienatio, vel abdicatio iuris Episcopalis. Non enim Episcopo impeditur visitatio, sed tantum inducitur moderatio, vt maturius cum capituli interuentu procedat, arg. not. per Abb. in c. fin. num. 6. de consuet. Et stante confirmatione apostolica, quæ ꝑ in totum visitationem, concessa exemptione, prohibere potuisset, prædictus Achil. de exempt. decis. prima. 2. Hinc cessare dixerunt consilium Feder. de Sen. 247. & similia, in quibus de totali alienatione, & abdicatione agitur.

Quoad secundam partem Domini dixerunt præiudiciū videri separabile, ꝑ & soli Episcopo inferri, & durare tantum cum vita ipsius, quo ꝑ tẽpore huiusmodi benè Episcopus obligari potuit. Mohed. latè decis. 250. c. cū venissent. vbi Abb. & Innoc. de instit. Felin. in c. fin. col. fin. de præscript. cum similit.

Secundo præstant argumentum aliàs dicta ex Aret. conf. 114. num. 3. quòd in effectu totum præiudiciū in hac materia est solius Episcopi iurantis, quia eo ꝑ defuncto, successor solus visitabit. Item interim in vita iurantis nulli alij præiudiciū inferri: neque enim ecclesia, neque fabrica, neque pauperes ex huiusmodi visitatione damnum patiuntur (ex quibus præiudiciū reputatur inseparabile) sed solus Episcopus, vt videtur considerare Aret. in prædicto conf. 114. Nec enim sumus hic in fructibus ecclesiæ obligatis & c. vt per eundem ibi, quæ aliàs plenè fuerunt deducta in illa Leodien. præposituræ, de qua in prædicta resolutione, quæ Dominis placuerunt in hac causa.

Addebant aliqui ex Dominis non videri releuans ꝑ præiudiciū ecclesiæ, quòd Episcopus non corrigat solus, sed cum consilio pluriū in casu, de quo agitur, cum expediat ꝑ ecclesiæ plures habere consultores. c. de quibus. distinctio. 20. & c. ea nescitur. in fin. de his quæ fi. à præl. per supradicta.

Alij in argumentum ad prædicta allegabant

trad. in decis. 2. de præscript. in nou. & in c. irrefragabilis. §. excessus. de offic. ordin. cum concordat.

Ex quibus omnibus visum est contraria virtualiter esse sublata, vtpote quæ extra hanc ipsam materiam procedant, & in quibus diuersitas aperta ex supradictis facilè dignoscatur.

DE EXCEPTIONIBVS.

Tyburtina castri S. Angeli. die

3. Decembris 1574.

E P I T O M E.

EXceptio, quòd alius sit hæres, non impedit executionem instrumenti, & sententiæ Rotalis super damnis, & interesse pãsis.

S V M M A E.

- 1 Interesse vt dicatur licitum, debet proportionabiliter respondere fructibus.
- 2 Confessio etiam iurata reuocari potest.
- 3 Hæres potest reuocare confessionem sui auctoris, & quid in singulari successore? num. 4.
- 5 Confessio an solum ante sententiam reuocari possit? & n. 6.
- 7 Exceptio de iure tertij an admittatur in summarijs?
- 8 Exceptio quæ non requirit altiorem indaginem an admittatur in summarijs?
- 9 Exceptio de iure tertij admittitur in causa beneficii.
- 10 Instrumentum dicitur probatio probata.
- 11 Hæres si est solus non adiens, nil ex testamento petere potest, & corrumpit legata.
- 12 Hæreditate repudiata, legata peti non possunt.
- 13 Legata censentur repetita à venientibus ab intestato ex clausula codicillari.
- 14 Aditio quo pacto inducatur?
- 15 Refutatio an inducat acquisitionem?
- 16 Aditio vti de pedens ab animo, fieri potest etiam in absentia partis.
- 17 Confessio facta in vno iudicio, nocet in alio etiam ad alium effectum.
- 18 Legitima nõ debetur sorori in bonis fratris, nisi turpi persona instituta.
- 19 Filia est omnino à Patre instituenda, saltem in legitima.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante instrumento cessionis iurium castri S. Angeli, inter illustrem quondam d. Antonellum de Petruccijs ex vna & illustr. d. Camillum Pardum initio, cuius copia & c.

Et productione prædicti instrumenti sæpius in actis repetiti, & articulis datis medio iuramento specificatis pro parte d. Camilli, de quibus in registro coram Cardin. fol. 368. & 871. quorum copia & c.

Item stante instrumento testamenti Iordani, & in

N strumento

strumento quietationis, prout in eo inter procurato-
rem q. Eleonore, & q. Sibiliam, & Antonellū eius
filium de Petrucijs seniorē, vigore compulsoriae in
ciuitate Neapolis nuper extractum, & processu cau-
sae inter fiscum regium, & d. d. Eleonoram, cum pra-
supposito quod sint in forma probanti sine veri pre-
iudicio, quorum copia, &c.

Et summario testium in d. ciuitate Neap. in Regia
curia inter d. fiscum regium, & d. d. Eleonorā exa-
minatorum, quorum copia &c.

D V B I V M .

An illustris Antonellus iunior, & haeres q. Sibiliae,
& Antonelli senioris, repellatur exceptione opposita,
quod alius sit haeres Iordani, ad effectum impediendi
executionem instrumenti, & sententiae Rotalis super
damnis, & interesse falsis.

90. DECISIO alioqui. I.

Domini in hac causa proposita die 29. pre-
cedentis mensis, & dilata ad hanc diem,
in primis aliqua aduertebant circa opposita
pro parte illustrissimi domini Antonelli. Nam
pro sua intentione tuenda contra illustr. d.
Marchionissam deducuntur plura, &c.

Primo quod illustrissimus dominus Camillus
eius auctor magni fecerit hoc ius, etiam quod
nullum esset, nec posset contra illud oppone-
re. Sed respondebatur, quod cum ad interesse
agatur, quod interesse ¶ vt sit licitum, debet
proportionabili ter respondere fructibus secū-
dum æquitatem. l. curabit. C. de actio. empt. &
secundum resolutionem iam factam, sequitur,
quod in hoc assertio partis nihil profit, quia in
his non videtur standum assertioni partis.

Secundo opponitur, q. illustrissima d. Mar-
chionissa non potest venire contra confessio-
nem sui auctoris, quæ est iurata. Sed neq. hoc
obstare omnino videbatur, quia confessio etiam
iurata reuocari potest. Ias. post alios in l. error.
num. 30. C. de iur. & fact. ignor. Nec mouebat,
quod sit haeres, quia etiam haeres ¶ potest reuo-
care confessionem sui auctoris. l. non idcirco.
C. eod. Bald. in d. l. error. in fin. num. 15. licet
in singulari ¶ successore fortè aliud sit. Ruin.
conf. 76. num. 14. lib. 5. Sed quia forsitan posset
dici, quod confessio ¶ solū potest reuocari
ante sententiam, non post. d. l. error. cū ibi not.
vbi in specie Ias. sub nu. 1. Feder. de Sen. conf.
98. num. 4. in fin. Capic. decis. 28. num. 5. repli-
cabatur, quod id ¶ procedit inter eadem par-
tes; sed inter diuersas benè potest reuocari, &
probari error etiam post sententiam, quia hoc
non est instaurare iudicium, per tex. in l. fin. §.

fin autem nescius. C. de furt. glos. fin. in d. l. er-
ror. vbi Paul. de Cast. sub num. 6. vers. quarto
opponitur. vbi etiam Ias. sub num. 18. in quinta
parte glos. dicens, quod omnes indifferenter
transeunt cum d. glos.

7 Tertio opponitur, quod, cū simus in ¶ sum-
marijs, non admittitur exceptio de iure tertij.
Alex. in l. penul. C. de edict. diu. Adri. toll. Hæc
oppositio aliquibus Dominis videbatur dubi-
tabilis, licet Claud. de Seyfs. in l. ille à quo. §.
primo. in secundo not. ff. ad Trebell. sequatur
8 hanc opin. Quia, quando exceptio ¶ non requi-
rit altiorem indaginem, videtur, quod admitta-
tur, vt per Paul. de Cast. in l. cum seruum. nu-
mer. 2. C. de seru. fugit. & propterea videmus,
9 quod ¶ in causa beneficiali admittitur hæc ex-
ceptio. Casad. decis. 2. num. 4. de re iud.

Sed, quicquid sit de prædictis cōsideratio-
nibus, fuit resolutum Antonellum non repelli
in casu proposito; quia in effectu habet suam
intentionem clarè, & concludenter fundatam
10 super instrumento, quod ¶ dicitur probatio
probata. Item etiam super resolutione iam fa-
cta, in qua regula est, huiusmodi interesse de-
beri, nisi probetur excessus &c.

Non obstat, quod Sibiliam non fuerit haeres
Iordani eius fratris, quia hoc non concluden-
ter probatur. Non enim obstat testamentum,
quia non videtur de necessitate probari adi-
tio. Non obst. trāfactio Eleonore vxoris, quia
huiusmodi transactio potuit fieri ratione lega-
torum eidem vxori institutæ factorum, quia
prælegauerat in testamento idem Iordanus
prædictæ vxori dotarium, & scuta mille per il-
ben seruire, vltra institutionem &c. Dicebāt ta-
men Domini in hoc aduertendum esse, quia, si
testamentum non haberet clausulam codicilla-
rem, esset indubitatum, quod censeretur adiuif-
se ex prædicta trāfatione. Quia, cum ipsa esset
11 sola instituta haeres, si non ¶ audiuisset, clarum
est, quod corruissent etiam legata, & nihil ex
prædicto testamento petere potuisset. Vnde,
cum vigore præteriti testamenti recipiat illas
pecunias, omnino dicendum est, quod adiuerit,
12 quia ista est regula, quod hæreditate ¶ repu-
diata, ipsa non posset petere huiusmodi legata.
l. si nemo. ff. de reg. iur. l. eam quam C. de fidei-
com. cum simil. Sed, si adest clausula codicilla-
ris, vt re vera legitur in testamento Iordani:
13 quo casu ¶ censentur legata repetita à venien-
tibus ab intestato, vt per Ias. in d. l. eam quam.
num. 11. & Docto. in d. l. si nemo. de reg. iur. &
sic cum ex permissione testatoris possit omitti
causa testamenti, cessat etiam titulus. ff. si quis
omiss.

omiss. caus. testam. l. prima. §. si proponant. ff. eod. si inquam adest prædicta clausula, dicebāt nullo modo probari aditionem. Nam, si informantes pro Marchionissa velint eam probare, ex eo quòd præterita Eleonora vxor litigauit, & obtinuit sententias, oportet videre, an litigauerit vt hæres. Quia, si litigauerit vt hæres, & vt hæres obtinuerit sententias, est verū, q̄ est † inducta aditio; sed, si non probatur, quòd obtinuerit vt hæres, non est inducta aditio. Vnde hæc est quæstio facti, vt benè declarat Bald. conf. 224. super eo quòd quæritur. vers. restat ergo videre. lib. 2. Vnde, cum ipsa super istis bonis potuerit litigare alio iure, quàm hereditario, non sequitur, quòd de necessitate huiusmodi inducat aditionem, vt per Socin. Iun. conf. 131. col. prima, & secūda. lib. 2. Et quamuis, vt dicit ibi Soci. Iun. in dubio intelligatur, prout est vtilius agenti; tamen videtur dubium in hoc casu, quidnam fuerit vtilius propter debita, & fideicommissa, quæ potuerunt esse in hereditate.

Nec videntur ob stare illa verba, de & super bonis, & hereditate, quia non concludunt de necessitate, quòd Eleonora egerit tanquam hæres. Nam bene potest esse contentio super bonis, & hereditate alicuius, licet quis non pretendat se heredem, vt puta quòd vnus contendat tatum esse in hereditate, quòd sufficiat pro legatis, alius, quòd non sufficiat.

Non obstat, quòd receperit nonnulla bona, quæ sibi non erant legata, quia potuerunt dari ad cõputum suarū dotiū, item sui legati, cū reliqua bona possent esse supposita fideicommissis.

Non obstat, quòd legata essent relicta super castris, quia non propterea illud est taxatiuè, sed demonstratiuè, ex quo loco debeant solui. Vnde, cū illa castra potuerint esse supposita fideicommissis, facile est, quòd ex illis castris non potuerit solui, & fuerint capta bona mobilia, & utensilia domus pro istis legatis. Et ad hanc interpretationem videtur vrgerè confessio explicita Camilli, qui rationabiliter debuit esse magis informatus de istis, in qua dicit, quòd Sibilis fuerit hæres Iordani ab intestato.

Non obstat, si fieret fundamentū super ab solutione ab omnibus, quæ petere posset vigore testamenti, quia facilis est respõsio. Licet enim refutatio † inducat fortasse acquisitionē. Corn. conf. 180. sub num. 9. lib. 2. tamen hoc in primis intelligit respectu validitatis illius actus, ideo nõ propterea dicitur pars adiuisse hereditatē, ita quòd à creditoribus cõueniri possit, vt de-

clarat Paul. de Castr. conf. 252. viso puncto, col. penult. post med. vers. non tamen dico. lib. primo. quem sequitur Ruin. conf. 13. prope fin. lib. 3. Aymo conf. 200. num. 2. Quòd benè cõfirmari potest ex his, quæ dicit Socin. conf. 53. num. 27. lib. 4. Sed, quia hoc fortè posset habere difficultatem propter ea, quæ ponit Bart. in lis potest. col. 4. circa med. sub num. 16. ff. de acquir. hered. cum alijs cumul. per Aym. cõf. 148. num. 18. vbi volunt, quòd aditio † vt dependēs ab animo, possit fieri etiam in absentia partis, & videtur velle, quòd proficit omnibus. ideo dicebant, quòd potest intelligi quietasse, scilicet respectu eorum, quæ sibi debebantur vti legataria, non vti hæredi.

Cum igitur non concludenter doceant de aditione, & effectu præteriti testamenti Iordani, sequitur, quòd nec plenè doceatur de errore confessionis Camilli, quæ confessio † facta in vno iudicio, nocet in alio etiam ad alium effectum. Dec. in l. 2. sub num. 62. vers. & prædicta distinctio. C. de eden. & sic non probato cõcludenter errore, sequitur, quòd confessio præ iudicari, & reuocari non possit.

Vltimo mouebant Domini, quòd eis videbatur solidum fundamentum, quia Antonellus non cessit ius, quòd habebat Sibilis tanquam hæres Iordani, sed iura, quæ habebat ipse tanquam hæres Sibilis in hoc castro. Cum igitur non probetur, quòd Sibilis non habuerit ius ex persona Neapoleonis patris, qui fideicommissum fecit, ex cuius persona potuit deberi legitima, & Trebellianica Sibilis, tanquam filia ex persona propria, non tanquam hæredi Iordani, non intrat exceptio illustris d. Marchionissæ contra prædictum instrumentū.

Et dicebāt hoc videri verisimile, quia Sibilis † tanquam hæredi Iordani nõ poterat deberi legitima in bonis Iordani fratris, nisi turpi persona instituta. l. fratres. C. de inoff. testa. Præterea eadem Sibilis potuit esse substituta Iordano in testamento Neapoleonis. Vnde, cum nõ videatur probari concludenter hæc negatiua, quòd Sibilis ius non habuerit, sequitur, quòd intentio sua remaneat fundata in prædicto instrumento, cum Camillus obtinuerit castrum etiam ex ista cessione, cum de ea & in articulis, & in sententia fiat mentio.

Nec obstat, quòd articuletur testamentum Neapoleonis, quia non propterea articulatur aliqua dictio taxatiua, quòd Iordanus solus fuerit hæres Neapoleonis. Nam etiam Sibilis eius filia † de iure communi debuit institui saltem in legitima. Cum igitur intentio illustr. d. An-

tonelli, vt dixi, videatur clara, & concludens ex instrumento predicto, & exceptiones ex aduerso oppositæ videantur turbide, & non necessariò concludentes, placuit standum esse instrumento, etiam quoad interesse, iuxta prædictam resolutionem, cum in eo non probetur excessus, vel non corresponsiuitas ex aduerso allegata, per supra deducta.

Vlixbonen. administrationis capellæ.
Mercurij. 23. Martij. 1574.

E P I T O M E.

EXceptiones non probationis valoris, item quòd quis non dicatur de genere, quòdque non obstet regula de annali, prosternuntur

S V M M A E.

- 1 Valor quoad effectum iustificationis gratia probatur per unicum testem.
- 2 Derogatio expressa foundationis facta in gratia, si neutri, foundationem tollit.
- 3 Clausula, non obstante regula de annali in anni sui parte, posita in gratia, si neutri, tollit dictam regulam.
- 4 Administratio quamuis sit laicalis, si tamen data sit alicui in titulum, non cadit in coniugatum.
- 5 Pensio licet regulariter cadat in laicum, si tamen data sit in titulum, non item.
- 6 Gratia, si neutri, quando intret?

D V B I V M.

An exceptiones factæ contra Balthasarẽ sibi obstet.

91. DECISIO. alioqui. II.

Fuit dictum tres oppositiones aliàs factas contra Balthasarẽ ex ultimo deductis cessare. Et primo quoad valorem, quem aliàs fuit resolutum non esse probatum per Balthasarẽ, quia testes visi sunt Dominis singulares, & nõ percutere tẽpus suę impetrationis; fuit dictũ, quòd hodie satis dicitur probatus ex teste nouissimè examinato, qui plenè videtur deponere, quòd valor excedit 24. & per bonas causas scientiæ, & percutit tempus articulatũ item ante, & post, & vsque in presens. Tritum est autem in Rota, quòd ꝑ unicum testem probatur valor quoad effectum iustificationis gratiæ, iuxta Aegid. decis. 113. & 14. & 683. cum alijs vulgariter allegatis.

Secundo quoad foundationem, quòd Balthasar non sit de genere, &c. & quoad alia in ipsa

foundatione comprehensa, dictum est in gratia, si neutri, nuper impetrata per Baltharem eam esse sublatam quoad ea, quæ obstant gratiæ ipsius, legitur enim expressa ꝑ derogatio ipsius foundationis.

Tertio quoad regul. de annali, quę pariter cõtra Balthasarẽ opponebatur, vltra quòd de ea in actis non est datum, eodem modo dictum est hanc oppositionem sublatam ꝑ in dicta gratia, si neutri, vbi legitur clausula, non obstante regula de annali in omni sui parte &c.

Quòd autem intret gratia, si neutri, ad fauorem Baltharis in casu proposito, dixerunt satis videri constare ex aliàs resolutis in hac causa. Aliàs enim fuit resolutum constare de matrimonio Saluatoris aduersarij. Vnde licet etiã fuerit resolutum hanc administrationem esse laicalem saltẽ respectu vnus administratoris; tamen ꝑ cum eadem administratio fuerit collata, & data in titulum predicto Saluatori, sequitur, quòd licet etiã esset laicalis; tamen non cadit in coniugatum: sicut in simili dicitur de pensione, ꝑ quę regulariter cadit in laicum, si tamen sit data in titulum, secus iuxta resolutionẽ vltimò in hac causa factam. Constito ergo de non iure Saluatoris per predicta, intrat gratia Baltharis, & si prima gratia nõ erat sufficiens, stantibus predictis oppositionibus, intrat ꝑ gratia, si neutri.

Reatina castri Postæ, Lunæ. 9. Aprilis 1576.

E P I T O M E.

Falsi accusatione pendente contra testes, in quibus ius causæ consistit, & cõtra partem, supersedetur in causa ciuili, alioqui non item.

S V M M A E.

- 1 Causa criminali pendente, supersedendum est regulariter in causa ciuili ab ea dependente, limita prout num. 3.
- 2 Causa criminalis quando est præiudicialis ciuili, tunc est in ciuili supersedendum, alioqui non.
- 4 Causa ciuilis silere debet, pendente criminali, quando ius totius causæ consistit in testibus accusatis de falso, alioqui secus.
- 5 Causa ius quando in aliquot testibus consistere non dicatur?
- 6 Probationi etiã diminuta solet dari fides, stante verisimilitudine, & alijs coniecturis.
- 7 Testis primo dicto magis statuit, quàm secundo contrario etiã iurato, ratio num. 8. licet illud primum dictum debilitetur. num. 9.

Falso

10 *Falsi accusatio intentata ut præiudicet causæ civili, requiritur, quòd sit intentata non modò contra testes, sed etiam contra partem.*

D V B I V M.

An sit superfedendum in causa civili coram me pendente, quousque terminetur causa criminalis coram A. C. pendens, vel potius sit procedendum ad vltiorem executionem, & liquidationem fructuum?

92. DECISIO. alioqui. III.

1 **L**icet regula sit, quòd pendente causa ¶ criminali, debet superfedi in civili ab ea dependente l. fin. C. de ord. cog. secundum intellectum Bartoli in l. edita. C. de eden. quem sequuntur communiter Doctores, ut per Curt. Iun. ibi num. 181. & sub num. 182. vers. cum igitur omnes concludant. Claud. de seys. num. 68. secutus Alex. in l. reum criminis. col. prima. vers. Bartolus autem hic dicit rationem. C. de procur. qui etiam ait hunc esse magis communem intellectum ad d. l. fin. sequitur, & alios refert Rolan. conf. 13. num. primo. in 2. vol. ad idem Peregrin. decis. 295. in 2. lib. in causa Fulgina tē. Put. dec. 275. li. 1. in vna Segobien.

2 Et, quòd quando causa ¶ criminalis est præiudicialis civili, tunc sit superfedendum, alias non, latè per Put. decis. eo. 98. lib. 1. incip. agebat Alexander. Peregr. decis. 133. incip. in vna Toletana. lib. 2. Clarus de communi in praxi crimin. q. 2. vers. sed quæro. ibi, & ita concludunt communiter Doctores, & cum plur. concord. quæ possent addi.

3 Tamen prædictis non obstantibus in questione proposita fuit resolutum non ¶ esse superfedendum in causa civili coram me pendente, sed magis esse procedendum ad vltiorem executionem, & ad ipsam liquidationem, non obstante pendentia litis criminalis, & accusatione de falso coram A. C.

4 Et placuit Dominis pro primo fundamento decisionis distinctio Afflicti. 229. quòd aut ¶ ius totius causæ consistit in testibus accusatis de falso, & tunc sit superfedendum: aut non consistit, & tunc non superfedendum in causa civili, ut ait Afflict. ibi sub num. 2. & 3. & addebant Domini Roland. latè in d. conf. 13. vbi optimè materiam examinat, & bene ad casum num. 17. lib. 2. vbi alios congerit.

5 Quòd autem ius ¶ causæ totius non consistit in duobus testibus accusatis, facilè probatur ex decisione alias facta coram R. P. D. Robustero sub die 4. Maij 1574. vbi apparet Dominos resoluisse pro spolio, non solum propter duos te-

stes, de quibus agitur, sed etiã ob multos alios testes, item propter alias coniecturas, & circumstantias, item & propter totam illam seriẽ facti: verba enim sunt formalia in fine prædictæ decisionis, quòd ex tota serie facti Domini viderunt rem non habere difficultatem, et maxime quia stante ¶ verisimilitudine, & alijs adminiculis solet dari fides probationi etiam diminutè. Aym. conf. 73. sub num. 41. vers. alibi. cū plur. simil. alleg. ab eo.

6 Addebant aliqui Domini sibi placere illam opinionem, quòd, licet testis in secundo examine etiam iurato, dixerit contrarium eius, quòd 7 dixit in primo; tamen videri magis ¶ standum primo dicto, quam dixit communè Alciat. de præsumpt. 29. sub num. 4. ver. & ex hoc à fortiori: sequitur Clar. in prax. crim. q. 53. sub vers. 8 tertius est casus, qui allegat rationem, ¶ quia ex primo dicto iurato, & iudiciali ius est questum parti, quicquid dixerit Ruin. conf. 55. post num. 8. lib. primo. Item subest timor subornationis.

Huc etiam pertinere videntur rationes allegatæ per Rot. decis. 19. de testi. in nou. cum alijs in vltima positione huius causæ deductis.

9 Et licet ¶ illud primum dictum debilitetur, ut per Alciat. & Clar. in locis præcitatis; tamen ut dixi, tota decisio, siue ius totius causæ non fuit fundatum super istis duobus testibus. Vnde satis est, quòd isti præbeant adminiculū alijs in dicta decisione alias consideratis, & satis est secundum prædictam distinctionem Afflicti, quòd totum ius non consistit in dictis testibus accusatis de falso, prout certissimè non consistit in casu nostro, ut liquet ex lectura prædictæ decisionis. Et pro confirmatione prædictæ distinctionis Afflicti, & Rolandi addebarur etiam Bald. in c. super eo. in fin. de appel. vbi Purpur. num. 4. & Franc. sub num. 2. vers. his ergo, & similibus.

10 Secundum fundamentum decisionis fuit, quòd ad hoc, ut in causa criminali accusatio falsi intentata præiudicet causæ civili, requiritur, ¶ quòd sit intentata etiam contra ipsam partem, non contra testes tantum. Idem Rolan. d. conf. 13. num. 12. 13. cum seq. at in casu nostro nihil est intentatum contra illustrem d. Iacobum Marerium, qui verè est pars, & principalis in hac causa, ergo non debet superfedi solos testes accusatos. Bart. in l. si testamentum in fin. num. 3. ff. de petit. hered. Bald. in c. fin. de fid. instrum. Afflict. Maran. & alij allegati à Rolan. sub d. num. 13. vers. secus si solum contra testes accusatio ipsa intentata fuisset.

Nec

Nec obstat oppositio de subornatione opposita contra illustr. d. Prioratum; quia, ultra quod nihil releuans videtur hactenus deduci, dicebatur hoc non posse præiudicare prædicto illustri d. Iacobo Marerio, cuius nomine hæc tota causa semper fuit agitata, & hodie etiam agitur.

Et ea, quæ de cessione eidem d. Priorato facta, item quæ de expensis ab eodem Priorato factis in hac causa dicuntur, ultra plures responsiones per eius informantes datas, nõ liquent, neque legitimè de eis apud acta constat, & nil productum reperitur. Vnde de eis Domini nullam prorsus habendam esse rationem censuerunt, & maximè ne detur occasio facilis, vt, qui post longam litem succubuerunt, ad impediendum executionem rei iudicatæ ita de facili confugiant ad allegandũ huiusmodi subornationes, & falsitates, vt sola accusatione instituta, retardent executionem, nullo alio, quod releuet, docto.

Lunen. Sarzan. bonorum. Mercurij,

4. Iunij 1546.

E P I T O M E.

Episopus, & eius vicarius quamuis possint esse iudices in causa propria ecclesie; tamen possunt recusari, & aliquæ causæ recusationis legitimæ afferuntur.

S V M M A E.

- 1 *Episcopus licet esse possit iudex in causa sua ecclesia, tamen potest recusari. num. 2.*
- 3 *Vicarius potest recusari ex causis, ex quibus recusatur eius Episcopus, dato quod is esset Papa delegatus.*
- 4 *Felin. in c. insinuante. num. 2. vers. fallit in causa commissa. de offic. deleg. declaratur.*
- 5 *Recusationis iudicis iusta causa est propalasse votum suum.*
- 6 *Recusationis iudicis iusta causa est, si delegatus minatus fuerit partem, prout hic.*
- 7 *Recusationum causæ dicuntur iustæ eo ipso, quod eis appositis, & non examinatis, iudex processit ad vltiora, et quare num. 8. & tunc nulliter egisse dicitur. num. 9. dato quod appellatio esset deserta. num. 10. & quod causa commissa foret, appellatione remota. num. 11.*
- 12 *Recusatione iudicis proposita, quando iudex validè ad vltiora procedit? & quid si iam præfixit terminum ad eligendum arbitros? num. 13.*
- 14 *Iudex recusatus post datũ per eum terminum ad eligendũ arbitros procedens ad vltiora, videtur dictam datam dilationem reuocare.*
- 15 *Recusatus iudex, qui dedit terminum ad eligendum arbitros, potest eo effluxo, ad vltiora in causa validè procedere.*

tros, potest eo effluxo, ad vltiora in causa validè procedere.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, causæ suspicionis iudicis ex aduerso allegatæ sint friuolæ ad effectum, vt iudex potuerit in causa, his non obstantibus, procedere?

93. DECISIO. alioqui. IV.

Causas allegatarum suspicionum per communitatem Ameliæ, & litis consortes non fuisse manifestè friuolas dixerunt concorditer Domini.

Nam licet regula sit, quod Episcopus possit esse iudex † in causa iuæ ecclesiæ; tamen ea † limitatur non procedere, si ipse Episcopus recusetur. Abb. & Felin. in c. insinuante. nu. 3. & 4. de offic. delegat. & in c. postremo. num. 6. de appellat. vbi etiam Franc. num. 5. & Dec. num. 9. vbi testatur de communi, prout & communem dicit Marant. in specul. aduocat. in secundo actu principali, num. 51. in 20. causa suspicio. & Aufrer. tract. de recusat. num. 8. ac confert Abb. in c. venerabili. num. 4. de cens.

Si igitur Episcopus poterat in casu recusari, eadem ratione poterat recusari eius † vicarius ab eo dependens, dato etiam quod à sede apostolica esset delegatus, prout est tex. in d. c. insinuante. vbi Abb. notat numero secundo. & ita tenere Doctores testatur Franc. in c. non putamus. num. 10. de consuet. lib. 6. cum alijs per informantes deductis.

Non obstat Felin. † in d. c. insinuante. num. 2. vers. fallit in causa commissa vicario. de offic. delegat. Nam respondebant Domini eum nõ loqui contra d. tex. expressum volentem, quod vicarius etiam Papæ delegatus possit recusari, sed loquitur in casu, quando Episcopus erat excommunicatus. Et illud, quod dixerat, non posse vicarium ab excommunicato Episcopo creatum cognoscere de causa post Episcopi eius excommunicationem, limitat Felin. ibi nõ procedere in casu, quando vicarius est delegatus à Papa, & meritò. Nam, cum non recipiat tunc fomentum ab ipso Episcopo excommunicato, sed à Papa delegante, bene potest procedere, & quod ita loquatur Felin. colligitur ex Card. in clem. 2. quæst. 8. de excep.

Cumque potuerit recusari vicarius, placuit Dominis causas recusationis ei obiectas non fuisse manifestè friuolas. Nam prima, quod ipse vicarius propalauerit † votum suum ad fauorem partis aduersæ, apparet legitima, ex traditis per Io. Andr. & alios in d. c. irrefragabili.

§. excessus. de offic. ordinar. & notat. Ias. in l. apertissimi. num. 9. in 10. causa. C. de iudic. & Aufrer. in d. tract. recusat. num. 14. in 18. caus.

6 Et secunda, quia vicarius, † nulla habita pro uocatione, minatus fuerit recusantē de proijciendo illi librum in caput, dato etiam quòd inde sibi configeretur pugio in pectore, & hoc in presentia Episcopi cum non obiurgantis. pariter approbatur ab Aufrer. d. tract. nu. 27. in 40. caus. & num. 30. in 46. caus. & Ias. in d. Lapertissimi. num. 7.

Et quamvis his firmatis, aliqui ex Dominis inferrent ad decisionem secundę partis du-
7 bij, & sic quòd eo ipso, † quòd idem iudex ad vltiora processit, dictę causę visę fuerunt iustificatę. Innocent. in c. cum speciali. num. 6. & ibi Imol. & Franc. de appell. Lap. alle.

8 prima. in secundo dubio. cum sufficiat † allegare causas suspicionū, quę si essent verę, forent legitime. c. legitima. de appell. in 6. dicto c. cum speciali. & c. secundo requiris. & ibi Franc. 2. not. eod. tit. Ias. d. l. apertissimi. num. 4. C. de iudic. vnde, his non attentis, iudex † nulliter processerit. Caputaq. decis. 35. lib. primo. illustriss. Paleott. decis. 158. quòd procedit, dato quòd

9 appellatio † deferatur. Lap. d. allegat. prima. & Caputaquensis decis. 147. lib. primo. ac etiam

10 quòd causa † commissa foret cum clausula, recusatione remota. Nam intelligitur de friuola, non autem de legitima. Abb. in c. ad hęc. de rescrip. post Specul. de recusat. §. iam. vers. quid si committatur. Butr. in c. pastoralis. de appell.

Et ad opposita responderēt procedere, causis suspicionum manifestē friuolis, & frustrato
12 rijs postea apparentibus. Tunc enim posset † iudex, his non attentis, validē ad vltiora in causa procedere, & ita dicebant loqui. Innocent. Imol. & alij in d. c. cum speciali. & ibi Abb. num. 15. & latē Franc. col. 4. vers. tertio quęritur. & col. 9. vers. primo quando recusatio foret manifestē frustratoria. Dec. in c. postremo. sub num. 9. vers. & ex rationibus. de appell.

Et hoc casu fortē dicebant intrare doctrinā Feli. in c. cum ordine. col. 3. vers. & adhęc ad-
13 de. de rescrip. quòd, etiam † si iudex præfixerit terminum ad eligendos arbitros, poterit, eo non obstante, validē ad vltiora procedere.

14 Nam ex processu † ad vltiora videbatur dictam concessam dilationem reuocare, per l. à procedente. vbi omnes C. de dilation. vel saltem, † eo termino lapsa, non prohibebatur pro-

15 cedere in causa ad c. legitima. vbi Doctores de appellat. in 6. & Franc. in d. c. cum speciali. col. 3. vers. in glos. in ver. terminum. eo. tit.

Nihilominus hac die nil aliud voluerūt Domini decidere.

DE SENTENTIA, ET Re iudicata.

Ariminen. bonorum, seu fideicommissi.
Mercurij. 9. Decembris 1573.

EPI T O M E.

REm iudicatam habens contra se, adhuc ex vnica sententia Rotali, non debet audiri, nisi refectis prius expensis, ad quas dicta ex sententia fuit condemnatus.

S V M M A.

1 *Expensas prius reficere debet, ad quas fuit per vnicam sententiam Rotalem condemnatus is, qui passus est eam transire in iudicatum, antequam audiat.*

P R A E S V P P O S I T A.

Præsuppositis tribus sententijs latis in partibus ad fauorem Bonamici. 1

Et quòd à postrema arbitri fuerit appellatum, & de nullitate dictum, & causa nullitatis R. P. D. Seraphino commissa, qui dictam sententiam vti nullam reuocauit, & Bonamicum in expensis condemnauit, quę reuocatoria fecit transitum in iudicatum. 2

Item quòd dictę expensę sint taxatę, & mādatum executiuum relaxatum. 3

Item quòd Bonamicus prætendens dictam sententiam D. Seraphini esse nullam, causam huiusmodi nullitatis committi fecerit. 4

Item quòd hodie Bonamicus velit renunciare dictę nullitati, & prosequi causam possibilem ad confirmationem dictarum duarum sententiarum de partibus, quę non fuerunt reuocatę. 5

D V B I V M.

An nihilominus debent prius reficere dictas expensas vigore dictę rei iudicatę?

94. DECISIO. alioqui. I.

FVit per Dominos resolutum pro Ioanne Baptista, & litis consortibus, scilicet, quòd Bonamicus † nō debet audiri, nisi refectis prius expensis, ad quas fuit condemnatus per dictā sententiam R. P. D. mei Seraphini, quę transiuit in rem iudicatam.

Ad decis. Io. Pauli 23. & illustriss. Paleotti 101. responderunt Domini, quòd loquuntur in diuersis.

Calaguritana iuris arrendandi. Vener.
14. Ianuarij 1575.

E P I T O M E.

Sententias habuisse effectum probatur ex testibus.

S V M M A.

1 *Testes admitti debent ad probandum sententias habuisse effectum.*

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante summano testimonio, & iurium dato.

D V B I V M.

An constet sententias latas de anno 1553. & 1555. fuisse sortitas effectum in casu, & ad effectum, de quo agitur?

95. DECISIO. alioqui. II.

Sententias habuisse effectum non dubitatur per Dominos ex testibus praesuppositis.
An autem hoc releuet particulariter, videbitur scilicet, an constet habuisse effectum, contradicente maiori parte beneficiatorum de Fuentemayor, & videatur in effectu, quot reperirentur beneficiati tunc, non dico naturales, verè in ecclesia de Fuentemayor.

Reatina castri Postæ. Lunæ. 31. Ianuarij 1575.

E P I T O M E.

Iurisdictionis inter tres diuiditur, vt singuli administrant quatuor mensibus anni.

S V M M A E.

- 1 *Iurisdictionis diuisio inter tres quo pacto fiat? & num. 2.*
- 3 *Periti sunt eligendi ad faciendam castri diuisionem.*
- 4 *Inhibitioni etiam Rotali non obtemperatur, quando in commissione adest clausula, sine prauidicio legitimæ executionis.*

D V B I V M.

Quo pacto iurisdictionis, & castri, de quibus agitur, diuisio facienda est?

96. DECISIO. alioqui. III.

Mandarunt Domini, quod diuisio iurisdictionis, & castri fiat modo infra scripto.

- 1 *Primo quod illustris d. Iacobus administret jurisdictionem primis quatuor mensibus anni, & alij condomini pro cæteris octo mensibus. In hoc placuit doctrina Felini per informantes adducta in c. prudentiam. num. 3. & 5. vers. sed quod erit remedium de offic. deleg.*
- 2 *Secundo quod fructus per diuidantur pro rata, & assignetur tertia eidem d. Iacobo.*
- 3 *Tertio quod eligantur periti ad diuidendam arcem, & ad assignandam tertiam illius partem d. domino Iacobo. & hæc non obstante inhibitione relaxata per R. P. D. Blanchetum, quia habet clausulam, sine prauidicio legitime executionis.*

Vlixbonen. administrationis capellania de Trauaza. Lunæ. 28. Februarij 1575.

E P I T O M E.

Valore expresso in impetratione non probato, sententia remanet notoriè iniusta, & non est exequenda.

S V M M A E.

- 1 *Sententia notoriè iniusta non est exequenda.*
- 2 *Administratio si datur in titulum, habet locum regula de valore.*
- 3 *Valor probandus est de eodem anno.*
- 4 *Confessio non probatur per testes singulares de stylo Rotæ.*
- 5 *Testes mille singulares tantum probant, quantum vnus.*
- 6 *Excipiens iura ex aduerso producta non esse in forma probanti, audiendus est.*
- 7 *Regula de annali inscit etiam sententiam ob decretum irritans, & impedit executionem.*
- 8 *Regula de annali non intrat, quando non sumus in beneficio.*

P R A E S V P P O S I T A.

Stante sententia, re iudicata, ac intimatione executionalium.

Commissione restitutionis in integrum, & illius reformatione.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, Saluator sit audiendus, non parito iudicato quoad possessionem?

97. DECISIO. alioqui. IV.

Si valor, prout fuit resolutum 3. Februarij 1574. non est probatus, nullum videtur dubium non esse exequendam sententiam, quia

ea remanet notoriè iniusta. Alex. cōf. 104. nu. primo lib. 4. Paris. 54. num. 2. lib. 4. Et apud alios quot ex Dominis non habebat difficultatem, quòd, si illa t̄ administratio datur in titulum, in ea habet locū regula de valore, vt de hospitalibus dicit Sarnen. de val. q. 4. Nunc autem informatur contra resolutionem prædictam.

Ad rationem pro Balthasare allegatam, nēpe quòd, cum sit probata confessio Saluatoris ante, & post impetrationem, debeant præsumi media, respondebatur. Et primò quoad primā confessionem, quòd illa est ferè per 24. annos ante impetrationem, quia articuli fuerunt dati de anno 1541. impetratio verò de anno 1564. valor t̄ autem debet probari de eodem anno.

Quo verò ad aliam confessionem probatam per testes, ex quo illi sunt singulares, quia vnus dicit, in palacio Capranicæ, alter propè plateā Capranicæ, Rota non t̄ tenet illam conclusionem, quòd confessio probetur per testes singulares. Caccial. in l. admonendi. num. 206. Alciat. conf. 372. nu. 2. Maximè quia, si vellemus, quòd testes isti singulares sufficerent, inducerentur duo specialia. Cum enim tantum t̄ probent mille testes singulares, quantum vnus, induceretur primum, quòd probaret valorem testis vnicus: induceretur secundum, nēpè, etiam quòd ipse non percutiat tempus impetrationis. quod proculdubio esset absurdum.

Opponitur etiā de fundatione, & quòd Balthasar non habet qualitates requisitas in fundatione. Ex aduerso replicatur, quòd non t̄ est in forma probanti, ideo fundatio est videnda.

Opponitur etiam de regula de annali, quæ si intrat, & t̄ inficeret etiam sententiam ob decretum irritans, & impediret executionē. Casfad. sup. reg. 12. num. 6. Ex aduerso replicatur, quòd non t̄ intrat regula, quia non sumus in beneficio. Sarnen. q. 20. de anna. Quidam dubitabant de hoc fundamento, quia & si aliàs Rota dixerit, quòd non eramus in beneficio, quia ex parte Balthasaris nondum fuerat probatum, quòd soleret dari in titulum beneficij, sed si postea id est probatum, non videbant, quare non haberet locum. Dicitur quoque, quòd Saluator non erat annalis pacificus, sed hoc est firmandum in facto.

Romana fideicomissi de Martellis.

Lunæ. 20. Iunij 1575.

E P I T O M E.

Decretum de immittendo in possessionem interpositum ad fa-

uorem aliorum, quàm comprehensorum in citatione, est nullum.

S V M M A E.

- 1 Aegidij constitutio Marchiæ non requirit sententiam.
- 2 Decretum est nullum, si factum reperitur ad fauorem non nominatorum in citatione ad illud.
- 3 Decretum indiuiduum non sustinetur respectu eius, ad cuius instantiam non fuit facta citatio.
- 4 Remedium l. final. C. de edict. diu. Adr. non competit venientibus ab intestato.
- 5 Contradictores legitimi qui dicantur in terminis l. fin. C. de edict. diu. Adri.

D V B I V M.

An mandatum de manutenendo per d. Auditorem Camere ad fauorem Hortensij Cōstantini decretum, & relaxatum, & executio illius vigore facta sint nulla?

98. DECISIO. alioqui. V.

ERat aliqua controuersia, an ex eo, quia commissio dicit, quòd sit locus Egidianæ, exequatur sententiam, &c. si non adest sententia, potuerit exequi?

- Et aliqui credebant non videri potuisse exequi sententiam, quæ non esset. non entis enim &c. Subdebatur tamen per alios, q̄, si in cōmissione adest clausula, vel aliàs, &c. sit locus executioni, exequatur. simpliciter fortasè possit sustineri, quia potuit procedi per viam decreti. Nā constitutio t̄ Aegidij lib. 5. cap. 2. inter constitutiones Marchiæ non requirit sententiam, sed dicit, nec in casu momentaneæ possessionis &c. & paulo infra, suamque sententiam, & processum, & actum à quo, seu à qua extiterit appellatum, perinde executioni debitæ demandari, ac si talis appellatio interposita non fuisset. Sed benè erant concordēs Domini fuisse nullum decretum Aud. Cam. de immittendo in possessionem, de qua agitur, ex quo est interpositum citatis Martellis t̄ ad instantiam Hortensij, vti vniuersalis hæredis, & postea fit decretū etiam ad fauorem sororum. d. Hortensij: respectu ipsarum enim decretum est parte non citata. Bart. in l. aut qui alium. ff. quod vi aut clam.
- 3 Nec potest sustineri t̄ respectu Hortensij, quia est indiuiduum. Afflict. alleg. decis. 218. num. 4. benè dec. conf. 403. num. 20. 21. & subdebant aliqui Domini, tale decretum apertè videri notoriè iniustum; In primis quia dicitur immissionem fuisse vigore l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. quod t̄ remedium non competit venientibus ad intestato. Menoc. in 4. remed. adipisc. num. 85. cum seq.

O Prate-

Præterea respectu legati habitationis domus non videbant, cur illud non expirauerit, cum tunc constaret notoriè de non iure petentis immissione.

Quoad loca Montiū pariter secundum aliquos erant in possessione de voluntate Hortensij: quo casu saltem erant effecti et legitimi contradictores, ut per Deci. in d. l. fin. num. 48. Et licet fuerit reservatum Hortensio, ut audiretur super dicta iniustitia; tamen prædicta duo capita fuerunt nunc resoluta, & firmata, nempe nullitas decreti respectu indiuiduitatis prædictæ. Item notoria iniustitia super capite habitationis iam extinctæ, & finitæ per mortem Francisci. Item stante cessione illorum de Martellis facta in actis non placuit haberi rationem de attentatis oppositis; quia huiusmodi cessione seruit pro sufficienti purgatione, quæ nec verè videbantur attentata aliquibus ex Dominis &c.

Romana supplementi dotis. Veneris.
1. Iulij 1575.

E P I T O M E.

Sententia hæc notoriè iniusta non dicitur.

S V M M A E.

- 1 Confessio patris in eius testamento facta ad fauorem filie, non nocet tertio.
- 2 Producens scripturam, non approbat in ea enunciata.

P R A E S V P P O S I T A.

- Stante testamento per q. Io. Petrum condito, fol. 24. 1
Et inuentario per d. Baptistam facto post mortem d. q. Io. Petri. 2
Et statuto vrbs c. 82. lib. 1. 3
Et alio statuto vrbs cap. 85. eod. lib. 4
Et petitione facta in actis per Franciscum Antonium, uti maritum, & assertum procuratorem Bernardinae eius uxoris, fol. 130. 5
Et exceptionibus articulatis pro parte Io. Baptistæ in actis datis, in quibus narrat maximam ortam fuisse inimicitiam inter d. Io. Petrum, & Bernardinam, & maleuolentiã, ex eo quia ipsa nupsit Francisco Antonio sine consensu, imò contra eiusdem Io. Petri voluntatem. 6
Et præfixione termini trium dierum Io. Baptistæ, seu veriùs asserto eius procuratori facta ad probandum, quicquid vult, & potest per omne genus probationum, fol. 14. 7
Et resolutione facta per Rotam in fauorem Io. Baptistæ sub die 4. Martij 1575. in qua fuit dictum, quòd Bernardina audiretur, si vellet particulariter informare. 8

Et sententia lata in fauorem Bernardinae, quæ transitum fecit in rem iudicatam, fol. 138. 9
Et quòd non constet in actis de aliqua dotatione paterna, nisi modo, quo supra, quorum omnium in necessarijs copia detur. 10

D V B I V M.

An sententia lata in fauorem Bernardinae pro supplemento suæ congruæ dotis, sit notoriè iniusta in casu, de quo agitur?

99. DECISIO. Alioq. VI.

Cum non constiterit coram Gubernatore de dote, nihil videtur deduci, cur eius sententia fuerit notoriè iniusta, quia statuta requirunt, quòd filia sit dotata vel inter viuos, vel in ipso testamento; & tamen de hac dote non constat non ex instrumento, quia non fuit productum; non ex testamento, quia confessio, et siue assertio patris non potuit nocere tertio. Paris. conf. 19. num. 60. lib. 3.

Et quamuis fuerit productum à Bernardina, non propterea censetur approbasse testamentum, quia alioquin nihil petere potuisset, sed magis productum fuit impugnatuè.

Præterea producens et scripturam, non approbat in ea enunciata. Paris. in c. cum venerabilis. num. 58. de except.

Ex quibus, & alijs fuit resolutum ex hactenus deductis non constare de notoria iniustitia sententiæ Gubernatoris: si verò inde aliquid deducatur, ex quo detegatur iniustitia, videndum erit, quid releuet.

Ispalen. pensionis 200. ducat. Veneris.
4. Nouembris 1575.

E P I T O M E.

Sententia saluatur à nullitatibus ob citationem factam domi ad sententiam, ob mandati defectum, item iurisdictionis ex suspensione petitorij, & ob clausulam commissiois, sine retardatione solutionis pensionis arbitrio Rotæ.

S V M M A E.

- 1 Citatio ad sententiam facta domi isto in casu sufficit.
- 2 Citatio ad sententiam ex stylo Rotæ sufficit, quòd facta sit domi, & in acie campi Floræ.
- 3 Mandati clausula quæ sufficiant isto in casu?
- 4 Petitorij suspensio præiudicat in eodem iudicio, & inter easdem

- eadem personas, non autem inter diuersas. Et quando dicatur à petitorio recessum num. 5.
- 6 Clausula, ob non partitionē literarum reservationis pensionis, continet petitorium.
- 7 Clausula commissionis, sine retardatione solutionis pensionis arbitrio Rotæ, intelligitur de arbitrio, prout de iure, ut scilicet is manuteneatur in quasi possessione exigendi, limita prout num. 8.
- 9 Agenti iudicio retinendæ, obstat exceptio rei iudicatæ in petitorio.

P R A E S V P P O S I T A.

Supposita citatione ad sententiam facta in vltima audientia ante vacationes, instante procuratore Didaci, & obtinente à R. P. D. Verallo committi duobus cursoribus, ut citarent procuratorem Dominici per diligentias ad sententiam, qui retulerunt eas fecisse, & illo non reperto, citasse domi, & in acie campi Floræ.

Item clausulis mandati, videlicet ad omnes, & singulas lites, causas, & negocia, ciuiles, & criminales, motas, & mouendas actiue, & passiuè contra quascumque personas, quauis occasione, ratione, & causa.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, sententia R. P. D. Veralli possit dici nulla ad effectum, ut Didacus sit reintrodendus?

100. DECISIO. alioqui. VII.

Fuit dictum per Dominos nullitatem ex defectu citationis ad sententiam domi, non factis diligentijs non esse considerabilem, tum quia citatio ꝑ ad domum sufficit. Rot. de dol. & cont. decis. 8. in ant. & decis. 1. eod. tit. in nou. tum maximè quia dicta citatio est ꝑ secundum stylum, cum fuerit facta in acie campi Floræ & ad domum secundum solitum. c. causam. & ibi glos. de dol. & contum. Socin. in tract. de citatione. artic. 18. num. 22. Cardin. in clem. 1. q. 2. de iudic. Alex. in l. 4. §. prætor ait. num. 2. ff. de dan. infe. & conf. 2. lib. 3. Et licet relatio non adsit per vnum cursorè de diligentia prius facta, dictum est sufficere, quòd adsit per duos iuxta decretum d. Veralli, & visa est hæc obiectio Dominis multum leuis.

Altera nullitas ex defectu mandati pariter non placuit. Nam imò clausulæ ꝑ mandati ex aduerso ponderatæ visæ sunt sufficentes, & placuit alleg. decis. Aegid. 5. quam sequitur Folin. in c. sedes. col. 10. vers. considera. 4. de rescript. Rot. decis. 375. in nou. & in illa Cæsar August. 9. Decembris coram R. P. D. Decano de anno 1562.

Alia nullitas ex defectu iurisdictionis, quia esset suspensum petitorium coram A. C. pari-

ter non placuit. Quia suspensio ꝑ petitorij præiudicat in eodem iudicio, & inter eadem personas, non autem inter diuersas. Suspensio ergo facta inter Dominicum, & Alphonsum non præiudicabit in alio iudicio Dominici cū Didaco, cum maximè Didacus noua persona nouam etiam commissionem iactationum obtinuerit.

Et si etiam posset dici non esse nouum iudicium, quòd ex præteritis non placebat; tamen respondebatur per Dominos esse recessum ꝑ à dicta suspensione petitorij per ipsum Dominicum pensionarium, quatenus ipse obtinuerat ab A. C. post dictam suspensionem petitorij declaratoriam contra Didacum ob non partitionem literarum: quæ clausula, ꝑ ob non partitionem literarum reservationis pensionis, continet petitorium, & canonizationē literarum, vnde facta eiusdem Dominici petentis dicta suspensio est sublata: & sic ista etiam nullitas nõ placebat.

Alia nullitas in dicta sententia D. Veralli visa est Dominis considerabilis ex defectu iurisdictionis, nempe quia commissio Didaci fuit reformata, ut staret sine retardatione solutionis pensionis arbitrio Rotæ. Quod intelligi debuit, ꝑ prout de iure. l. fin. §. sed & si. vbi Bart. num. 16. C. comm. de lega. Paris. conf. 8. num. 21. lib. 4. Peregrin. decis. 239. circa finem. lib. 2. cum alijs per informantes allegatis: sed de iure erat, quòd constituto de literis, & de possessione Dominici, q̄ deberet procedi cum dicta clausula, & manuteneri in sua possessione, nec debuit præiudicari Dominico in hoc suo iudicio possessorio; per progressum, & expeditio-

nem in petitorio, Sed & respondebatur, quia, cum præcederent tres sententiæ ꝑ super nullitate pensionis, super qua consensus erat præstitus, & consequenter cum constaret de notorio non iure pensionarij in petitorio, idem pensionarius erat manutenendus in dicta possessione: quia agenti iudicio retinendæ ꝑ obstat exceptio rei iudicatæ in petitorio. Rip. in §. nihil commune. num. 97. l. naturaliter. ff. de acquir. poss. post alios omnes ibi. Cardin. in clement. vnica. q. 15. cum seq. de caus. poss. & prop.

Dubitabant tamè Dñi, an illæ sententiæ nocerent Dominico pensionario, & an ipse fuerit legitime citatus in illo iudicio, ut sibi obster dicta exceptio rei iudicatæ, an magis dicatur res inter alios acta. Voluerunt igitur in specie de hoc dubitari, an exceptio rei iudicatæ obster Dominico agenti retinendæ in casu, de quo agitur.

Hispalen. pensionis 200. ducat. Veneris.
9. Decembris 1575.

E P I T O M E.

Sententia absolvens à solutione pensionis, est valida, nō obstāte, quōd commissio habeat clausulam, sine retardatione executionis arbitrio Rotæ, quæ suspendit, & limitat iurisdictionem.

S V M M A E.

- 1 Clausula, sine retardatione solutionis, limitat iurisdictionem.
- 2 Clausula, arbitrio Rotæ intelligitur, prout de iure.
- 3 Possessor quilibet est de iure manutenendus in sua possessione.
- 4 Petitorium si ab vno intentatur, & ab alio possessorium retinendæ, vtrumque iudicium procedit, & quare.
- 5 Actor si vult releuari ab onere probandi in incorporalibus, debet prius terminari possessorium. intellige, prout num 6.
- 7 Nullitatis iudicium prius expediendū est, quando est præiudiciale, & absorbens possessorium.
- 8 Reus dicitur committens causam iactationum, & molestationum. intellige, prout num. 9.
- 10 Iudicium magis præiudiciale prius est decidendum.
- 11 Possessio, quæ est contra ius, & quæ imponit seruitutem beneficij, & repugnat primo statui beneficij, non releuat ab onere probandi.
- 12 Delegantis stylus quando non est à delegato seruandus?
- 13 Executio pensionis negatur, etiam stante clausula, sine retardatione &c. quando constat de vitio in ventre, & sic de non iure actoris.

D V B I V M.

An virtute clausulæ, arbitrio Rotæ, de qua in commissione causæ pro parte Didaci præsentata, & alijs de ducendis, sententia, de qua agitur, possit sustineri à prætenso vitio nullitatis?

101. DECISIO. alioqui. VIII.

Domini erant pro validitate sententiæ, etiā fatendo, vt verum est, quōd clausula, sine retardatione, &c. suspendat, vel limitet iurisdictionem.

- 2 Item quōd clausula, sine arbitrio Rotæ, intelligatur, prout de iure, per allegata. & mouebantur ex infrascriptis. Nam licet de iure sit, quōd quilibet sine in sua possessione manuteneatur; tamen de iure non est, quōd, quando ab vno intentatur petitorium, sine & ab alio intentatur possessorium retinendæ (quia intentans petitorium, hoc casu non contendit se possidere) possessorium suspendat petitorium, imò isto casu vtrū-

que iudicium procedit. Bart. in §. nihil commune. in 4. concl. nu. 26. & ibi bene Rip. num. 164. l. naturaliter ff. de acquir. poss. vbi dicunt, quod facilius admittitur cumulatio in hoc casu, quando intentatur à diuersis, quia non potest intrare obiectum contrarietatis. Quod idem etiam dicit Crot. conf. 105. num. 3. Menoch. de retin. in 3. remed. num. 533.

Quo ita stante, dicebant sententiam, de qua agitur, esse validam. Nam, si clausula, arbitrio Rotæ, intelligatur prout de iure, de iure est, vt dixi, quōd possessorium retinendæ non suspendat petitorium, quando ab vno intentatur petitorium, & ab alio possessorium retinendæ, si nō cōtendat eadem possessione se possidere, quia nulla regula impedit hunc concursum ex supra, & alijs allegatis.

Non obstant, quæ in contrarium adducuntur, & primo quōd in sine incorporalibus, si actor velit releuari ab onere probandi, prius debet terminari possessorium. Bart. in d. §. nihil commune. num. 18. cum alijs alleg. Quia doctr. Bart. ibi procedit, quando sine ab eadem persona, nempe ab actore intentatur petitorium, et possessorium, at hic secus est. Nam prius fuit actum de nullitate pensionis per Didacum, & Dominicus aduersarius intentauit remedium retinendæ, & ita loquuntur Docto. alleg. Imò isto casu videtur prius procedendum super iudicio nullitatis, sine quod est præiudiciale, & absorbens possessorium. Bald in l. ordinarij. num. 13. C. de rei vendic.

8 Et si dicatur, quōd Didacus remanet reus, sine quia commisit causam iactationum &c. Respondeatur, quōd sine si sine quoad introductionem iudicij sit reus; tamen in sua exceptione est actor, quia tenetur docere de nullitate pensionis.

Dicebatur insuper, si velimus, quōd Didacus sit reus, sequitur, quōd Dominicus aduersarius erit actor, qui intentat possessorium, & Didacus reus, qui intentat petitorium, & in vtroque casu videtur idem dicendum, quia debet prius decidi sine iudicium magis præiudiciale, & quod aliud absorbet.

Secundo dicebatur, quōd nec in abstracto, nec in concreto procedit oppositio. Nam in abstracto non procedit, quia, etiam quōd esse-
mus in casu, in quo ab eodem intentaretur petitorium, & possessorium super pensione, non haberet locum illa ratio, quōd ideo deberet prius terminari possessionis retinendæ, vt possessor releuetur ab onere probandi. Quia hæc
11 possessio, sine quæ est contra ius, & quæ imponit seruitutem beneficij, & repugnat primo statu

tui beneficij, non releuat ab onere probandi. Bart. in l. si prius. ff. de nou. oper. nunc. latiffimè Io. Ant. Rub. in d. §. nihil commune. nu. 289. cum seq.

In concreto autem non applicatur, quia cū Didacus diceret pensionem nullam, ipse non poterat pretendere, quòd possessio sua releuaret eum ab onere probandi. Nam ipse aliquam possessionem non contendebat, & propterea non potest prædicta oppositio applicari huic casui.

Non obstat, quòd signatura, quādo constat de possessione, det clausulam, sine retardatione &c. Quia remisit in casu nostro hanc materiam ad Rotam, vt procedat cum ea, vel sine, arbitrio suo, & sic prout de iure.

Vnde subdebant aliqui ex Dominis, quòd licet signatura apposuerit hanc clausulam seruādo suum stylym; tamen in hoc casu stante clausula, arbitrio, quæ, vt supra dictum est, exponitur, prout de iure, stylus † delegantis non est seruandus à delegato, sed magis seruanda est dispositio iuris communis, quia in hoc nulla videtur differentia inter ordinarium, & delegatū. Ioan. And. in rub. de cons. col. fin. vbi Ant. de Butr. num. 8. quos alij doctores sequuntur, videlicet Alex. in l. solet. de iurisdic. om. iud. quicquid dixerit Ang. in l. mandata. & in l. & si prætor. ff. de off. eius &c.

Addebant alij pro confirmatione prædictorum, quòd etiam, vbi est clausula simplex sine retardatione, siue alia clausula, arbitrio, tamen denegatur executio, † quando constat de vicio in ventre, & sic de non iure. Sarnen. in compend. signat. num. 84. cum seq. Cassad. decis. 10. de rescript. Achil. decis. 1. de pension. item 5. de commiss. cum simil.

Quæ dicuntur de possessorio recuperando non obstant, quia non est intentatum remediū recuperandæ. Fuit in id etiā allegata decis. Afflict. 155. n. 2. & 3. Et interea proposito dubio iam dicto, die Vener. 27. Ianuarij 1576. Dominis steterunt in decis. 10.

Lunen. Sarzanen. bonorum. Lunæ. 20. Februarij. 1576.

EPITOME.

Sententiæ nullitates oppositæ, eo quia actio personalis fuit intentata, & particulares citati, si sua putarent interesse, condemnati sunt, item, ex quo

testes examinati apparent vaga cum citatione ad videndum eos iurare singulis diebus, & horis, reijciuntur.

S V M M A E.

- 1 Actio personalis quando non competat?
- 2 Re inudicatione agens, probare debet dominium.
- 3 Particulares citati si sua putauerint interesse, quando possunt principaliter in sententia condemnari?
- 4 Citatus si sua putauerit interesse, quando dicatur reus necessarius?
- 5 Protestatio contrario facto, non releuat protestantem.
- 6 Citatio ad videndum iurare testes pro singulis diebus, & horis, an tamquam nimis vaga sit nulla.
- 7 Recusationis causa si non est vera, validè iudex procedit ad vltiora in causa.
- 8 Recusans iudicem, si postea comparet in causa simpliciter, & absque aliqua protestatione, conualidat processum.
- 9 Recusatione iudicis proposita, si fuerunt electi arbitri, & datus terminus, in quo nihil fuit probatum, validè iudex postea procedit.

D V B I V M.

An nullitates pro parte communitatis Ameliæ, & litis consortū oppositæ, militēt in casu, de quo agitur?

102. DECISIO. alioqui. IX.

Nullitates oppositæ non placuerunt Dominis præter duas, scilicet suspicionis, & actionis intentatæ cōtra homines particulares.

Non enim placuit dari actionem † personalem capitulo, ex adducto cons. Bertr. 3. nu. 30. vol. 3. quia non adest contractus, vel aliquid, propter quod detur canonicis actio personalis, prout nec rei vindicatio, quoniam canonici nō probarunt dominium † in tali actione requisitū, vulg. leg. cum super. & l. fin. C. de rei vindicat. cum vulgar.

Prout nō placuit, quòd particulares fuerint citati, si sua putauerint interesse, & postea principaliter in sententia condēnentur ratione terrarum, quas conduxerunt à communitate, ex Feli. in. c. cum inter. sub num. 12. de excepti. Quia in hac causæ commissione adest clausula, cum potestate citandi omnes sua interesse putantes, & in executione citationis isti particulares fuerūt nominatim citati cum comminatione, quòd in eorum contumaciam procedendum erat ad vltiora, & ipsi comparuerunt in iudicio, se defenderunt, & cum eis seruati fuerunt omnes termini substantiales, ideo potuit contra eos ferri sententia. Bellam. decis. 11. si cōmittitur causa. & habetur in decis. Rotæ. 419. si impetratur commissio. in nou. adeo vt verè

4 verè ¶ fuerint rei necessarii, vt per Roland. ex aduerso adductum cons. 29. num. 18. li. 2. & placuit consilium Decij 187. sub num. 3. & in fin. vers. non obstat, vbi confutare videtur illa protestationem tanquam contrariam ¶ facto productam à citatis, quòd intendebant comparere, nisi quatenus legitimè citati essent.

Neque placuit oppositio contra examen testium, eo quia facta sit citatio ad videndum iurare testes ¶ pro singulis diebus, & horis, & sic nulliter, ex quo citatio hæc videretur nimis vaga, & speciem seruitutis inducēs. Pute. decis. 258. incip. die 6. Februarij 1541. in fin. lib. 1. Cotta decis. 153. Crescent. decis. 2. & 44. Primo, nam dicta citatio facta fuit die septima Augusti, & terminus probatorius non nisi ad 14. dicti mensis extendebatur, intra quem testes ipsi iurarunt: Vnde non videtur adeo vaga, vt dicti testes sint repellendi ex notatis per Ant. Aug. in eius repertor. de dol. & contumac. cap. 22. Secundo præsertim attento communi stylo curiæ, pro quo facit Bal. in l. 1. nu. 5. ff. si quis cauio. & in l. si quando. num. 4. vers. & ideo si a duobus. C. de testi. Abb. in c. fin. num. 11. de dilatio. Felin. in c. 2. num. 30. fallent. 3. de test. cum siml. Tertio, nam pars adeo citata comparuit, dedit interrogatoria, & nominauit eius interpretem, cum quibus fuerunt ipsi testes examinati, & ideo cessare videtur omne dubium, vt per Ant. Aug. vbi supra.

Dixerunt tamen Domini, quòd videatur, an sententia hæc sit iusta, vel iniusta, ex quo inferetur, an ea stante, potuerit capitulum agere rei uendicatione.

Fuit igitur dictum, quòd visa d. sententia, dabitur resolutio, vel quòd firmetur in facto, an verè non adsit causa ¶ suspicionis, ita vt intret consilium Neuz. allegatum 36. num. 4. in fine. vel post recusationem huiusmodi, si ipsi recusantes comparuerunt ¶ simpliciter in causa, ita vt conualidauerint acta, prout fuit tentum in illa Palentina castri Sarmati, de qua in decis. 143. Jo. Paul. Put. decis. 24. & 27. de iudic. cum alijs per informantes adductis. vel si fuerint electi ¶ arbitri, & in termino nil fuit circa recusationum causas probatum, ita vt prætendi possit validè fuisse ad vltiora processum. c. cum speciali, iuncta glos. & doctor. de appellat. c. legitima. eo. tit. lib. 6.

Hispalen. pensionis 200. ducat. Luna.

28. Maij. 1576.

E P I T O M E.

Sententia absolutoria à solutione pen

sionis, non dicitur iniusta, si non constabat dispensationem ab hæresi esse iustificatam.

S V M M A E.

- 1 Dispensationem esse iustificatam constare debet.
- 2 Guid. Papa decis. 629. confutatur.
- 3 Possessio contra, vel præter ius quæ dicatur?
- 4 Possessio contra ius non releuat ab onere probandi.
- 5 Probandi ab onere quando quis vult releuari in incorporalibus, an debeat prius expediri possessorium.
- 6 Exceptio requirens altiore indaginem non admittitur, quando literæ sunt expeditæ, & constat de possessione.
- 7 Exceptio dicitur non requirere altiore indaginem, quando in actis non apparet de iustificati ne dispensationis.
- 8 Possessor præsumitur dominus, quando incidenter dominium allegatur, secus si principaliter.
- 9 Possidens beneficium, non iustificata dispensatione, non habet ius in eo, & propterea frustra consentit pensioni, & eius solutioni.
- 10 Petitorium si ab vno proponitur, & ab alio possessorium, vnica sententia ambo terminari debent: si scilicet fiat, non tamen oritur nullitas, num. 11. sed bene grauamen sufficiens ad obinendam restitutionem.
- 12 Iniustitia etiam non notoria, sufficit ad retractandam sententiam, etiam in iudicatum transactam, præsertim coram supremis tribunalibus. num. 13.
- 13 Possessorio summarissimo quando sit locus, pendente ordinario?

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus resolutionibus in hac causa factis.

D V B I V M.

An sententia Reuerendissimi Domini Veralli fuerit notoriè iniusta, in casu, & ad effectum, de quo agitur?

103. DECISIO. alioqui. X.

R esolutum fuit sententiam absolutoriam, de qua agitur, non esse iniustam, stante illegimitate Mudarræ resignantis. Et licet allegaretur dispensatio super ea, tamen non constabat ¶ eam esse iustificatam. Et cum iam fuerit decisum, quòd hoc possessorium non suspendebat petitorium, benè potuit ferri sententia absolutoria in petitorio ex prædicto capite, quia dispensatio non erat iustificata &c. Nam hæc possessio non est præter ius, quicquid dicitur Guid. Pap. ¶ in decis. 629. per tot. & signatè infin. in vers. ista possessio est præter ius, ¶ sed magis est contra ius, & non ¶ releuat ab onere probandi, vt fuit resolutum in vna Palentina coram R. P. D. Robusterio de anno 1570. vel 1571.

5 Nec obstat, quòd, quando ¶ quis vult releuari ab

ri ab

ri ab onere probandi in incorporalibus, debet prius expediri possessorium, non intentabatur ab eadem persona, vt iam fuit resolutum corā me, ex qua resolutione resultat ratio diuersitatis; &c.

6 Non obstat, quòd, quando literæ † sunt expeditæ, & constat de possessione, non admittantur tunc exceptiones requirentes altiore

7 indaginé: quia hæc exceptio † non requirebat altiore indaginem, ex quo in actis non apparebat de iustificatione dispensationis.

8 Non obstat, quòd possessor † præsumatur dominus, quando incidenter dominium allegatur, quia hic principaliter de dominio quærebatur, cum elset commissa causa super nullitate &c.

Secundo quia possessio contra ius, vt dictū est, non releuat ab onere probandi.

9 Non obstat, quòd consenserint huic p̄sioni, & eius solutioni, existentes in possessione benecij: quia taliter existentes † in possessione, ex quo dispensatio non est iustificata, non habebant ius, & consequenter per hoc non tollitur, quin sententia sit iusta.

Non obstat, quòd auctor Didaci consenserit ipse huic pensioni, quia hoc esset videndum particulariter, & potius resolutio innuit cōtrarium, quatenus in prædicto consensu vocatur præsentia pensio &c.

Ad effectum tamen præsentis disputationis aliqui Domini dubitabant, an posset dici, quòd nihilominus idem R.P.D. iudex in dicta sententia absolutoria grauauerit Dominicum, ex eo quòd omisso possessorio, pronunciauit tantum super petitorio, & hoc cum præsupposito, quòd coram eo constaret de literis Dominici, & eius quasi possessione. Mouebantur ex communi doctr. Bart. in §. nihil commune. num. 37. l. naturaliter. ff. de acquir. poss. qui vult, quòd, vbi ab vno † proponitur petitorium, & ab alio possessorium, debeant vnica sententia terminari, quæ sequuntur ibid. Fab. Accoramb. num. 173. & alij. de communi Socin. l. un. 382. post Alex. & Iaf. ibi. Et omisso huiusmodi licet † non faciat nullitatem, vt per Alex. ibid. num. 98. tamen negari non potest, quin faciat grauamen, quòd fortè sufficere posset ad obtinendam restitutionem. Nam ad hunc effectum qualiscunq. iniustitia † etiam non notoria sufficit ad retractandam sententiam, etiam quæ transiit in rem iudicatam, vt fuit resolutum coram R.P.D. Seraphino, in vna Auximana dotis. Lunę 14. Martij 1576. maximè † in supremis tribunalibus p̄ decis. Guid. Pap. 2. 15. sub num. 8. & decis. 368.

Quo stante, iidem domini inferebant secundam sententiam, & declaratoriam posse confirmari in parte tangente possessorium, in parte verò tangente petitorium, & reuocationem prædictæ primæ sententiæ, debere reuocari, nisi Dominicus interim velit iustificare suas literas.

Subdebant etiam Dominico videri posse subueniri per † summarissimum possessorium, etiam p̄dente ordinario, vt nuperrimè fuit resolutum in illa Lucana pensionis, corā eodem R.D. Seraphino.

Pro resolutione tamen præsentis, & pro veritate prædictorum fuit dictum, quòd videretur sequens dubium in primis, nempe præsupposito quòd prædicta sententia absolutoria sit iusta, an constet de sufficienti causa restitutionis in integrum præstandæ Dominico in casu, de quo agitur? Et partes agant circa doctrinas prædictas in d. §. nihil commune. an debuerit possessorium, de quo constabat, terminari simul cum ipso petitorio? &c.

Paduana decimarum. Mercurij.

4. Iulij 1576.

E P I T O M E.

Sententia est nulla, si non fuit seruatus terminus citationis ad ipsam sententiam audiendam, neque per actorem accusata fuit contumacia partis aduersæ non comparentis.

S V M M A E.

- 1 *Episcopi litiganti, & agenti competens iudex est Nuncius apostolicus.*
- 2 *Citatio ad sententiam redditur nulla, si est circumducta, puta, quia non fuit seruatus terminus, nec per actorem accusata contumacia partis aduersæ non comparentis.*
- 3 *Sententia prima existente nulla ex defectu citationis ad sententiam, secunda erit etiam nulla, quando nullitas primæ fuit principaliter deducta coram secundo iudice.*
- 4 *Iniustitia notoria ex actis facit nullitatem.*
- 5 *Possessorio in solo non potest citra nullitatem pronuciari, si constat de proprietate, quod percutere dicitur iniustitiam, non autem nullitatem sententiæ, num. 6.*
- 7 *Iniustitia notoria equiparatur nullitati.*
- 8 *Petitorio suspeso, quando ex probationibus ante factis constat de bono iure alterius, spoliatus non restituitur.*
- 9 *Commissio sanatoria nullitatum, si habet clausulam exceptiuam nullitatum ex tribus, non sanat nullitatem citationis ad sententiam circumductæ.*

D V B I V M.

An sententiæ in huiusmodi causa latæ, sint confirmandæ, vel annullandæ.

104. DECISIO. alioqui. XI.

Nullitas ex defectu iurisdictionis non placuit Dominis, quia eramus in ipso Episcopo ꝑ litigante, & agente, unde in eius causa visus est competens iudex Nuncius apostolicus.

2 Defectus autem citationis ad sententiam ꝑ visus est releuans, & nullitatem claram inferens, quatenus non fuit seruatus terminus, nec per actorem accusata contumacia partis aduersæ non compareris, quia defectus, vt dicebant domini operatur, quod citatio circumducta, & sic sententia redditur nulla sine citatione. Alex. in l. si finita. §. Iulianus. num. 24. ff. dam. infec. Ias. in l. properandum. §. & si quidem. num. 7. C. de iudic. Rom. conf. 454. n. 13. Tiraquell. de retract. lignag. §. 15. glos. 2. sub num. 9. vers. & idem cum pars aduersa.

3 Stante ergo nullitate primæ sententiæ, secunda etiam redditur nulla. Cum enim ꝑ coram secundo iudice fuerit principaliter intentata nullitas, non debuit secundus iudex primam confirmare, & confirmando fecit iniustitiam. Bart. in l. si vt proponis. in fin. C. quomod. & quan. iud. Bald. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. in fin. ff. de pact. Franc. in c. dilecto. num. 25. col. 10. vers. vltimus aduerte. de appell. Alex. conf. 111. sub num. 4. in vers. secus quando esset non solum appellatum, sed etiam de nullitate dictum. vol. 5. ex Innoc. & Bart. vbi per eum, vt tunc sententia nulla confirmari non possit.

4 Iniustitia ꝑ autem notoria ex actis facit nullitatem. Paris. conf. 107. num. 9. & 11. in 4. vol. cum vulg.

5 Placebat etiam alia nullitas, nempè quod de dominio constitit, ꝑ & propterea non potuit pronunciari in suo possessorio. quod tamè suo loco erit bene discutiendum, & firmandum.

6 Et licet hoc caput videatur potius percutere ꝑ iniustitiam, quam nullitatem sententiæ; tamen infertur etiam ad nullitatem. quia hoc modo iniustitia ꝑ esset notoria, quæ equiparatur nullitati, vt dixi. quæ nullitas comprobabatur per aliquos Dominos. Nam, si etiam ꝑ suspensio petitorio, quando ex probationibus antea factis constat de bono iure alterius, spoliatus non restituitur. Aegid. decis. 404. cum seq. nisi, vt dicit Aegid. aliquantulum reddantur dubiæ probatio-

nes, ergo idem in casu proposito. Quod tamen caput, & alia super iniustitia sententiarum fuerunt reseruata per Dominos, si quid releuans pro parte Episcopi deducatur.

Fuit autem tantum resolutum intrare nullitatem ex dicto capite circumductæ citationis.

9 Et licet d. Episcopus obtinuerit commissionem ꝑ sanatoriam; tamen in ea explicitè excipiuntur nullitates ex tribus.

Et, dum legerem Dominis verba dictæ commissionis, dixerunt nullitatem prædictam non esse sanatam ex ea, imò in specie eam exceptam, quia, vt dixi, iste est defectus citationis ad sententiam.

Romana domus de Rosis. Lunæ.

3. Decembris 1576.

E P I T O M E.

Creditori hypothecario agenti ex tribus conformibus ad vltiorem executionem, obstat exceptio compensationis fructuum perceptorum è domo hypothecata, per eum inhabitata, si fructus iam dicti sunt liquidi.

S V M M A E.

- 1** *Compensatio non fit de liquido ad illiquidum.*
- 2** *Creditor in habitando domum hypothecatam tenetur fructus computare in sortem, quanti potuisset locari dicta domus. fallit, prout num. 5.*
- 3** *Creditor hypothecatam domum locare tenetur, si non expedit sibi eam inhabitare. & num. 4.*
- 6** *Dominium non presumitur ex possessione, quando de dominio principaliter queritur.*
- 7** *Sententiæ sunt stricti iuris, & latæ super vno iure, vel re, non præiudicant in alio iure, vel in alia re. & num. 8.*
- 9** *Sententia vt præiudicet in eo, quod non exprimitur, necesse est, quod illud tacitum de necessitate inferatur ex illis expressis.*
- 10** *Interpretatio semper facienda est, vt iuri suo quis renunciare noluerit.*
- 11** *Fructus sequuntur verum dominium.*
- 12** *Fructus habitati per creditorem è domo sibi non debentur habitacione, quanti alius extraneus dictam domum conduxisset, sed quanti creditor conduxisset.*
- 13** *Cautioni quando sit locus?*

105. DECISIO. siue Discursus. alioqui. XII.

THema facti, de quo agitur, strictè ad propositum dubium, scilicet respectu compensationis

penfationis per Iuliam in executione trium fententiarum Rotalium, & rei iudicatæ oppofitæ tale eft.

Fauftina obtinuit canonizari per tres conformes fua credita, nempe creditum dotis maternelis, cum ipfa à matre fuiffet hæres inftituta, item creditum propriæ dotis, item portiones, quæ fibi debebantur ratione fucceffionis fratrum pro quinta parte, & fuper his habet tres conformes, & inftat pro vltiori executione, vt fibi fatisfiat.

Ex aduerfo opponitur, quod eft fibi fatisfactum. Nam Fauftina viuente Francisca matre, erat in poffeffione huius domus, & confequenter inhabitando tot fructus percepit, ex quibus eft fibi fatisfactum, debet ergo compenfare hos fructus cum fuo credito prædicto. De fructibus à die motæ litis eft controuerfia, quia hæres Fauftinæ volunt eos excomputare, ex quo in eis per fententiam domini Oradini fuerunt condemnati, fed de fructibus perceptis vfque ad diem motæ litis, vel faltem vfque ad mortem Francisca matris eft controuerfia.

In qua pro refponfione aliqui Domini exiftimabant Fauftinam iurta prætere ex infcriptis.

Primo quia trita eft regula, quod de liquido ꝛ ad illiquidum non fit compenfatio. l. fin. C. de compenf. Alciat. conf. 311. num. 6. cum plur. concord. Cum autem Fauftina habeat fua credita liquida per tres conformes, & iam fit cœpta executio, creditum Iuliæ quoad iftos fructus, neque quoad fui exiftentiam, neque quoad quantitatem liquidum dici potef: hic enim fubfunt plures difficultates.

2 Prima eft, quia licet creditor ꝛ inhabitando domum hypothecatam, teneatur fructus computare in fortem, quâti potuiffet locari ifta domus, per tex. in l. fi is qui. §. primo. ff. de pignor. vbi Bart. Bald. & Salyc. & in l. in venditione. §. 1. ff. de bon. auct. iud. poff. Alex. benè conf. 141. num. 12. lib. 5. tamen hæc quæftio potef: habere difficultatem in hoc cafu duplici refpectu.

3 Primo quia ea ratione tenetur creditor inhabitans domum hypothecatam, computare hos fructus, quia locare ꝛ eâ tenetur, fi inhabitare nõ expedit fibi. d. l. 1. §. in venditione. vt per tex. in d. l. in venditione. §. 1. tenet Alex. d. cõf. 141. n. 12. & Negus. de pignor. in 5. mem. 5. part. n. 6. & 7. Et propterea hoc intelligendum ꝛ eft de re, quæ locari potef: vt dicit Negus. vbi fupra num. 6. Intrare ergo videtur difficultas, an ifta domus effer talis, quæ poffet locari. Quia testes probare videntur, quod om-

nes infimul habitabant, nempe mater, & filij, & fortaffe difficile fuiffet locare partem domus extraneis, cum ibi effer filij alij, & filia Francisca; cum quibus non videbatur conueniens, quod extranei conductores conuerfaretur, & fic faltem ex verifimili mente Dominorum domus pro illa parte nõ potuiffet locari.

5 Secundo quia fortè hæres Fauftinæ poterunt probare cõfenfum domini domus, quod illam Fauftina inhabitaret, quod verifimilitudinem videtur continere, quia ipfa erat filia, & foror refpectiuè dominorum domus: quo cõfenfu ꝛ probato, fructus computare non tenetur, vt benè innuit Alex. dicto cõf. 141. in fin. ver. lib. 5.

Tertio quia testes aliquo modo nõ probant, quod Fauftina inhabitauerit eam partem, in quâ fuit immiffa Iulia, cuius ratione ipfa prætere fructus. Nam Fauftina fortè nec medietatem, nec tertiam partem, fortè nec sextam inhabitauit, & illa pars, quam inhabitauit, non eft ex parte contingente Iuliæ.

Quarto quia Iulia debet docere, quod hi fructus fibi debeantur. Ad hoc autem ostendendum ipfa adfert vnâ fententiam pro fe latâ, & tres fententias latas ad fauorè Fauftinæ.

6 Quoad fententiam pro fe latam, nempe bonæ Oradini illa folum eft in poffefforio adipifcendæ, eo quod fuerat probata poffeffio Pauli fimul cum matre, & alijs: Non igitur fequitur eo ipfo, Paulus poffedit, ergo erat dominus domus, quia in hoc cafu de dominio ꝛ principaliter quæritur: quo cafu ex poffeffione non præfumitur dominium. Bar. in l. quidam in fuo. per illum tex. ff. de condit. inftit. Rip. in l. rem, quæ nobis. num. 52. & 53. cû feq. de acqu. poffef.

Deducitur autem dominium principaliter, quia, fi Iulia vult dicere, ego fum creditrix horum fructuû, quia fum immiffa in poffeffionem, Fauftina potef: ei replicare; licet fueris immiffa, nihilominus poffeffio Pauli tui patris, à quo caufam habes, fuit iure familiaritatis, & hoc probatur ex inftrumento acquisitionis medietatis domus factæ à Peregrino de Cardellinis, iuncto testamento Francisca eius filij, quæ vt Domina difponit de hac domo, & eam legat Fauftinæ deducendo, vt in vltima refolutione, nec præiudicabit quoad hoc dominium fententia lata in poffefforio. §. nihil commune. l. naturaliter. ff. de acquir. poffef.

Quoad alias tres fententias latas ad fauorem Fauftinæ, per quas eidem Fauftinæ adiudicatur pars inferior domus ex vno iure, nõ propterea fequitur, quod fit reliqua adiudicata Iu-

- 7 liq. sententię ꝑ enim sunt stricti iuris. l. Paulus.
 8 de re iud. l. 1. C. si plur. vna sent. & lata ꝑ super
 vno iure, vel in alia re, non præiudicat in alio
 iure, vel in alia re, vt ad literã dicit Rimin. conf.
 71. num. 25. & 30. lib. 1. Quãdo enim volumus,
 9 quòd sententiã ꝑ in eo, quòd non exprimit, præ-
 iudicet, necesse est, quòd illud tacitum de ne-
 cessitate inferatur ex illis expressis, vt bene de
 dicit Socin. conf. 251. num. 4. lib. 2. nisi velle-
 mus, quòd Faustina sibi præiudicauerit, & re-
 nunciauerit alteri iuri iuxta exemplum, de quo
 in c. vt quis duas. de elect. in 6. sed oporteret,
 quòd essent contraria, vt in l. 1. C. de furt. & est
 materia longioris discussionis. Maximè quia
 10 semper est faciendã ꝑ interpretatio, vt iuri
 suo quis renunciare noluerit, & tantũ abest, vt
 Iulia doceat hos fructus ad se pertinere, quia
 imò hodie, quòd instrumentum est adminicu-
 latum, constat, quòd isti fructus pertinent ad
 Faustina, vt hæredem Franciscæ, cuius erat
 domus.

Non obstat, si dicatur, quòd, ex quo est pro-
 bata possessio Pauli, ad ipsum debent pertine-
 re fructus: quia vltra supradicta omnia, illud est
 verum duobus concurrentibus, & quando con-
 stat de certo, & indubitato possessore, & quan-
 11 do non constat de vero domino. Vbi enim ꝑ de
 vero domino constat, fructus dominum sequũ-
 tur. l. Herennius. de vsur. l. fructus. & l. ex diuer-
 so. ff. de rei vend. Tiraquell. de retract. cõuent.
 §. 2. nu. 34. & declarat Cephal. conf. 63. per to-
 tum, & præsertim num. 19. lib. 1.

Non est etiam liquidũ creditũ Iuliæ quoad
 12 quantitatem, quia isti fructus ꝑ non debentur
 habita ratione, quanti alius extraneus domum
 conduxisset, sed quanti Faustina habitationẽ
 conduxisset. Negus. in d. 5. mem. 5. part. nu. 7.

Cum igitur ista & in iure, & in factõ sint aded
 illiquida, nulla ratio iustitiæ patitur, quòd vltè-
 rius retardanda sit executio. Posset tamen pro
 13 spici ꝑ Iulię mediante cautione. Ista erant mo-
 tiua, & opìniones aliquorum Dominorum, &
 quia vnus ex Dominis videbatur in contrario
 voto ex rationibus in positione vltimo loco ha-
 bita relatis, cui responsiones ibidem adductæ
 non placebant, & quia etiam alii Domini non
 potuerant satis videre, fuit dictum, quòd nil
 nunc caperetur, sed quòd darentur hæc parti-
 bus, & iuncta cum alijs in dicta vltima resolu-
 tione consideratis, ponerentur loco causę, &
 dubitetur super ipsis, vel videatur, an fortè in-
 formantes Iulię prædictis omnibus tãtam ima-
 ginem veritatis, & iustitiæ referentibus benè
 gustatis acquiescerent, & ipsi bonam fidem

demum agnoscerent. Iterum fuit hæc causa po-
 sita die 17. Decẽbris, & remissa est ad Reges.

Recanatenfis prædij. Lunæ. 3. Mar-
 tij 1578.

E P I T O M E.

Sententia lata intra decem, vel vn-
 decim dies à die præsentatæ com-
 missionis, est nulla.

S V M M A E.

- 1 Sententia lata pendente termino, est nulla.
- 2 Sententia dicitur nulla, si lata est intra decem, vel vndecim
dies post præsentatam commissionem.
- 3 Actor hæres intentans interdictum, quorum bonorum, &
adipiscendæ, tenetur probare possessionem eius patris
tempore obitus.
- 4 Testis sibi met contrarius repellitur.
- 5 Testis non dicens quem possedisse vsque ad obitum, non
probat in remedio, quorum bonorum.
- 6 Testium vnus partis dicta coadiuuari possunt ex dictis
vnus testis partis aduersæ.
- 7 Testes plures numero sunt præferendi.
- 8 Testes, qui verisimiliora deponunt, præferuntur.
- 9 Sententia dicitur notoriè iniusta, quæ non iustificatur ex
actis. Item quando actor non iustificauit inentionem
suam.

106. DECISIO. alioqui. XIII.

Sententia, de qua in puncto, lata fuit spacio
 decem, vel vndecim dierum tantum. Nam
 commissio non fuit præsentata iudici, nisi die
 25. Iunii, & sententia fuit lata die quinta Iulij
 immediatè sequentis, vnde non placuit Domi-
 nis, qui dixerunt eam esse & nullam, & noto-
 riè iniustam.

Nullitas dupliciter colligitur, tum quia est
 1 lata, ꝑ pendente termino ad articulandum, qui
 erat ad 15. & ita pendente dilatione, contra l. si-
 2 ue pars. C. de dilatio. tũ quia à dicta ꝑ die, quòd
 est, vt dixi, spacium decem, vel vndecim dierũ
 commissionis, vsque ad diem sententiæ non
 intercedit tantum tempus, vt potuerint serua-
 ri termini substantiales.

Iniustitia infertur, quia Heresilia, & Bartho-
 lomæa actrices intentantes remedium, quorũ
 bonorum, & adipiscendæ, tenebantur proba-
 3 re ꝑ possessionẽ Raphaelis earum patris tem-
 pore obitus. Aret. in §. quadrupli. num. 42. In-
 fit. de actio. Menoch. de adipisc. remed. 1. nu.
 94. & tamen earum testes dictam possessionem
 4 Raphaelis non probant, quia primus ꝑ sibi cõ-
 traria-

trariatur, vnde repellendus est. reg. vbi repugnantia, de reg. iur. cum vulg.

Secundus licet probare videatur; tamen ex infra dicentibus non debet attendi.

5 Tertius parum facit, quia non dicit, quod Raphael possederit vsque ad obitum.

Quartus videtur probare, sed contrariatur ijs, quæ dicit ad 20. & super 10.

Quintus nihil, quod pertineat ad possessionem, deponit.

Ex testibus autem rearum, videlicet, Lannæ, & Mattheæ benè probatur, quod Polinus possedit à die contracti matrimonij cum Ioanna filia dicti Raphaelis. vel paulo post quartus ad tertium, & super secundo, quintus super secundo, sextus ad quartum, & super secundo, & tertio, septimus super primo, secundo, & tertio, qui sunt quatuor testes benè deponentes, &

6 eorum dicta coadiuuantur et ex dicto primi testis aduersariarum.

7 Quibus ita stantibus, probatio Polini visa est Dominis præferenda. Primo, quia testes eius possessionis sunt plures numero, vnde veniunt præferendi, Gabriel de test. concl. 4. num. 50. Secundo non sunt contrarij, vt sunt alij de possessione Raphaelis, qui non poterat dare dotem in pecunia, vt per sextum, & nonum testes allegatos, item attento, quod longo tempore, nempe post 15. annos, quibus Polinus vixit, semper continuauit possidere absque contradictione benè deducendo, vt hic per. d. Gabrielem: testes enim, qui et verisimiliora deponunt, præferuntur. Gabriel latè de test. concl. 4. num. 28. vbi plenè.

10 Et, cū ista sententia non iustificetur ex actis, remanet notoriè iniusta: dicitur enim notoriè iniusta, et quando actor non probauit intentionem suam. Aret. cōf. 68. n. 6. Paris. conf. 54. num. 2. lib. 4. Alex. conf. 104. col. 1. lib. 4.

DE APPELLATIO.

Pampilonen. augmēti feruitij de yciar. Veneris. 28. Maij 1574.

E P I T O M E.

Sententia, quæ per desertionem appellationis transitum fecit in iudicatum, potest per iudicē ad quem, de stylo Rotæ confirmari, non autem infirmari.

S V M M A E.

1 Iurisdictionis expirat post causæ desertionem regulariter, &

de eius nullitate opponitur num. 2. etiam vtraque parte prosequente num. 3.

4 Sententiam transactam in iudicatum per appellationis desertionem, si iudex reperit iustam, potest confirmare, non autem infirmare.

5 Sententia tertia post desertionem reuocans secundam, que transitum fecit in iudicatum, est indubitanter nulla.

6 Sententia iniusta ex visum actis, etiam si transit in iudicatum, non est exequenda, præsertim si lata sit per contradictas.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante sententia Abbatis de Alfaro iudicis à quo, in qua confirmata fuit sententia Ordinarij, quoad duo beneficia, & tertiam partem decimarum lata 24. Nouembris 1562.

Et quod à dicta sententia pro vtraque parte fuerit in partibus præiudicialibus appellatum, & pro parte illorum de Deba de anno 1563. fuerit commissa causa in Rota nullitatis, iniustitiæ, & attentatorum vna cum toto negotio principali, in qua commissione non adest clausula, quam & quas.

Et quod tertia Nouembris 1563. procurator de yciar præsentauit mandatum in Rota, & obtinuit Compulsoriales, quarum vigore in partibus de anno 1564. fuerunt extracti processus, & omnia acta de partibus.

Et stante alio mandato de yciar præsentato de Mense Martij 1571. in quo 17. Februarij 1570. illi de yciar constituunt procuratorem ad hanc causam, & petendum executionem sententiæ de partibus, si videbitur iuri suo conuenire, vel confirmationem dictarum sententiarum.

Et quod probata absentia procuratorum de Deba, procurator de yciar obtinuit decerni processum per audientiam contradictarum, & sententiam in Rota reuocatoriam secundæ sententiæ late in partibus, in eo quod contrariatur primæ sententiæ, siue aduersarij, & in aliis confirmatoriam.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, sit locus executioni iuxta formam commissionis ultimo loco pro parte illorum de yciar præsentatæ.

104. DECISIO. alioqui. I.

1 **L**icet regula sit de iure communi, quod iurisdictionis expirat post desertionem causæ, per not. in Clem. si appellationem. de appell. 2 & potest opponi et de nullitate iurisdictionis. Couarr. pract. quæst. c. 26. num. 6. Paris. conf. 398. num. 22. & 23. lib. 3. etiam et vtraque parte prosequente. Felin. in c. quoniam contra. num. 30. de probat. idem in c. cum contingat. de probat. num. 7. 8. & 9. de offic. deleg. c. inter monasterium. num. 23. ves. tempera tertio. de re iud. Aegid. in c. super literis. nu. 8. Alex. conf. 59. col. 3. num. 7. in 4. cum plur. concord.

P 2 Tamen

Tamen de stylo dixerunt Domini, quòd iudex ꝑ potest confirmare sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam per desertionem appellationis, non autem eam infirmare. iuxta decis. Mohed. 293. & Tolom. decis. 42. aliàs 41. & dixerunt Domini aliàs fuisse hoc resolutum in vna Segontina canonicatus, & præbendæ die 11. Octobris 1563. coram Domino Robustero. de quo stylo etiam meminit Vitalin. in d. Clem. si appellationem. & alij supra allegati.

An autem sententię, de quibus agitur, sint concordēs, & in specie, an tertia reuocet, vel in aliquo confirmet secundam, poterit videri exhibendo tenorem ipsarum sententiarum. Quatenus enim tertia ꝑ post desertionem reuocat secundam, quę transiuit in rem iudicatam, eatenus dixerunt eam esse indubitanter nullam, vt notatur in præalleg. locis. ad idē Cassad. decis. 6. in fin. de appell. Quia tamen sententia ꝑ iniusta ex eisdem actis, etiam quę transiuit in rem iudicatam, non est exequenda, maximè si sit lata per contradicctas, vt est tertia sententia Rotalis, de qua agimus. Alex. conf. 106. prope fin. lib. 4. expeditius videbatur Dominis, quòd ageretur super bono iure, & de iustitia, vel iniustitia prædictarum sententiarum.

Legionen. capellanix sancti Vincentij.
Mercurij. 9. Martij 1575.

E P I T O M E.

Sequestratio possessionis iudicis officio conceditur de stylo Rotæ verificatis attentatis.

S V M M A E.

- 1 *Attentatis verificatis, sequestratur possessio iudicis officio ex Rotæ obseruantia.*
- 2 *Attentata non reuocantur, quando sententia transiuit in rem iudicatam, & quare? num. 3. amplia, prout num. 4. sed intellige, vt in num. 5.*
- 3 *Attentata si commissa sunt intra decem dies datos ad appellandum, reuocantur, etiam lite deserta, per viam nullitatis, aut post decem dies sunt facta, & non reuocantur, lite deserta, sed obstat res iudicata, quæ distinctio recipitur à Rota.*
- 4 *Attentatorum causa pendente, non currunt fatalia.*

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, constet de attentatis, quæ veniant reuocanda, vel potius cognoscendum sit de bono iure.

108. DECISIO. alioqui. I I.

Domini dixerunt constare ꝑ de attentatis, ideo esse auocandam, & sequestrandam possessionem iuxta obseruantiam Rotæ ex officio iudicis. Cassad. de restit. spoliat. decis. 3. num. 7. Rot. vt lit. pend. decis. 10. in nou. sub num. 4. & in decis. 5. num. 4. vt lit. pend. in antiq. Caputaquen. decis. 52. libro 1. cum concord.

Opponitur, quòd, quando ꝑ sententia transiuit in rem iudicatam, attentata non reuocatur. Rot. decis. 1. de appell. in nou. Videtur ꝑ enim renunciaſſe attentatis, qui passus est sententiam transire in iudicatum. Cresc. dec. 140. & hoc procedit, etiã ꝑ si sit factus aliquis actus, ex quo appareat, quòd quis velit prosequi causam, quia requiretur effectualis prosecutio. Put. 21. vt lit. pend.

Sed placuit pro respõsione distinctio, quam Rota passim seruat, & Domini secuti sunt in vna Calaguritana beneficij de Burgo sub die 7. Maij 1574. coram R. P. D. Seraphino. quòd aut ꝑ attentata perpetrata sunt intra decem dies datos ad appellandum, quamuis & appellatum non fuisset, & tum reuocantur etiam lite deserta, non quidem per viam attentatorum, sed per viam nullitatis, & iste est casus noster: aut commissa sunt post prædictos decem dies, & sic post terminum datum ad appellandum, & tunc non reuocantur lite deserta, sed obstat res iudicata, & intrans decisiones prædictę ex aduerso alleg. huc etiam pertinere videtur decis. Rot. in nou. 15. de appell. quòd pendente ꝑ causa attentatorum, non currunt fatalia.

Ciuitatis Castellæ legitimæ, seu illius supplementi. Lunæ. 30. Maij

1575.

E P I T O M E.

Attemptata per procuratorem non sunt à principio purganda.

S V M M A E.

- 1 *Procurator non attentat in præiudicium domini, limita, nisi probetur scientia principalis, & non reuocasset. num. 3.*
- 2 *Delictum non venit in mandato procuratori factõ.*
- 3 *Mandatum procuratorium citati attenditur post executam citationem, non ante.*
- 4 *Ignorantia gestorum per procuratorem præsumitur.*
- 5 *Inhibitus an teneatur certiore reddere eius procuratorem;*

- rom, ne innouet? & num. 7.
 8 *Attentatis cedere quid proffit?*
 9 *Attentata si sunt dubia, vel turbida, non reficiuntur expensa, neque de eis agitur, antequam cognoscatur de bono iure.*
 10 *Inhibitio siue iusta, siue iniusta non est spernenda de stylo Rota, quicquid sit de iure.*

D V B I V M.

An Titta, & consortes sint, vel non, sint audiendi ad effectum, quod teneantur, vel non ad expensas, vt preteditur, supportatas in articulo attentatorum, antequam super negotio principali procedere possint.

109. DECISIO. alioqui. III.

HAcc attentata non placuerunt Dominis, quia fuerunt perpetrata per procuratorem, qui non potuit facere incidere principalem in poenam: nec enim venit in mandato delictum, ex allegatis Bart. in l. si procurator e. num. 6. & 7. ff. de cond. indeb. cu sexcentis similibus. Bene verum est, quod, si probaretur scientia, & non reuocasset tunc diceretur ratificasse huiusmodi attentata. Oldra. conf. 199. num. 6. Aegid. decis. 552. in fin.

Pro parte Mariæ deducitur scientia Tittæ hoc modo: executata fuit citatio cum inhibitione 20. Maij, & 4. Iunij. ipse constituit procuratorem ad prosequendum causam. Sed hoc argumentum facit contra attentata, quia constituit ad prosequendum causam coram bo. me. Capizucco.

Nec obstat mandatum procure per Tittam, & consortes factum sub die 17. Aprilis 1550. in personam cuiusdam Annibalis, &c. quia illud precedit executionem citationis, cum sit datum de mense Aprilis 1551. eorum tamen, quæ gesta sunt à procuratore, presumitur ignorantia. glos. in l. si res obligata. in princ. ff. de leg. 1. Alex. conf. 192. num. 2. in princ. lib. 6. Corn. conf. 156. num. 7. lib. 3. Grammat. caus. ciuil. conf. 9. num. 6. Rip. in l. quod te. num. 60. ff. si cert. pet. Et quamuis glos. in procuratore habente speciale mandatum dubitauit, vt dicit Rip. vbi supra; tamen in hoc fuit dictum, quod non adest speciale mandatum, & sic non videtur intrare conf. Rom. 481.

Sed aliquantulum turbabat aliquos, quia, cum istæ mulieres essent inhibitæ, debuerant ipsæ certificare procuratorem, quod se amplius non intromitteret, per ea, quæ dicit Afflic. decis. 129. num. 10. Tamen dicebatur, quod Afflic. subinde num. 11. videtur velle, quod, hoc non obstante, si procurator est generalis,

hoc non noceat Domino, & maximè scate cessione facta predictis attentatis, Vnde non colligitur consensus ad predicta attentata, sed dissensus &c. Et licet aliqua deducerentur, quæ reddebant hoc negotium fortè dubium; tamè fuit dictum, quod, cum ipsa attentata saltem sint dubia, & turbida, non reficerentur expensa, nec de eis ageretur, sed videretur prius de bono iure.

Illud autem caput, quod non dentur attentata, quia non potuit auocari causa à Rota, non placuit, quia inhibitio siue iusta, siue iniusta non est spernenda de stylo Dominorum. Achill. 7. de attent. quicquid sit de iure, vt per eum, & per alleg. hic per informantes.

Isipalen. pensionis 200. ducat. Mercurij.
 5. Decembris 1576.

E P I T O M E.

Fatalia necessariò non prorogantur, sed sat est petere bis sibi terminum præfigi ad prosequendam appellationem iuxta formam presentatæ commissionis.

S V M M A E.

- 1 *Fatalium prorogatio non est necessaria isto in casu.*
- 2 *Terminum aliquem non solet Rota de stylo præfigere, quando petitur restitutio vigore commissionis. & quare?*
- 3 *Absolutio amplissima à crimine per Pontificem concessa, abolet radicatus omnem maculam.*

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita commissione causæ appellationis vnà cum nullitate iniustitiæ, & toto negotio principali cum clausula, quam et quas, directa, R. P. D. Decano. Et quod lapsa sint fatalia ex negligentia procuratoris, & tandem expedita sit commissio restitutionis in integrum aduersus dictum lapsum fatalium, cum facultate præfigendi nouum terminum ad prosequendam dictam appellationem, quæ commissio fuit signata, prout de iure.

Et binis instantijs factis per Dominicum, vt præfigeretur sibi terminus ad prosequendam dictam appellationem, & fuerit negatus.

Et resolutione facta die 15. Februarij 1574. super dubio dato, an Dominicus esset restituendus, vt scilicet videretur, an constaret de bono ipsius iure, de quo cum tandem constitisset, sententia D. Veralli fuerit declarata iniusta, & Dominicus per Rotam restitutus, quatenus opus esset.

Et præsupposita Didaci prætensione, quod hæc postrema

ma sententia lata sit extra instantiam restitutionis in integrum. 5

D V B I V M.

An dicta iterata diligentia Dominici suppleat præsumptum defectum prorogationis fatalium.

I I O. DECISIO. alioqui. IV.

Fuit per dominos concorditer resolutum non fuisse necessariam prorogationem fatalium, sed satis fuisse diligentiam Dominici in petendo bis terminum præfigi iuxta formam sue commissionis. Et licet iudex non præfixerit terminum ad docendum de bono eius iure; tamé ideo non fecit, quia de stylo, & ad tollendas varias appellationes Rota non solet præfigere d. terminum, ne videatur restituere, sed prius cognoscit de bono iure, & postea (non aliter pronunciando super restitutione, vel non restitutione) si præcedens sententia est iusta, eam exequitur, sin minus reuocat eam, & iste est stylus, qui seruat in hac materia sine cõtrouersia.

Alia motiua Didaci non placuerunt Dominis. Nam quod fuerit Mudarra hæreticus, tollitur stante amplissima absoluteione Pauli iij. felic. record. de cuius facultate disputare iniustum est. ipsa enim tollit, & abolet radicitus omnem maculam, iuribus notiss.

Quod clericatus Dominici non probetur de necessitate, stante altero fratre eiusdem nominis, dixerunt Domini aliàs fuisse coram d. Decano de hoc visum, & ex adminiculis tunc deductis res visa est carere difficultate.

Libri Tertij Decretalium.

DE CLERIC. NON RESID.

Zamoren. spolij, & fructuum. Veneris 3. Iunij 1575.

E P I T O M E.

Priuilegium obtentum lite pendente, nulla particulatim de lite illa facta mentione, est inualidum.

S V M M A E.

Priuilegium obtentum lite pendente, non facta litis mentione, est inualidum. Amplia primo, etiam si emanasset motu proprio, num. 2. amplia secundo, etiam, quod non dolose fuerit id tacitum, num. 3. amplia tertio, etiam si esset expressa lis super beneficio, non autem super fru-

ctibus. num. 4. amplia quarto, etiam si in commissione adesset clausula super quibusdam alijs rebus, num. 5. amplia quinto, etiam stante clausula, litis statum pro expresso habendum num. 6.

- 7 Generica expressio litis non sufficit, ut valeat impetratio priuilegij, lite pendente, sed debet esse speciatim de illa lite.
9 Distributiones quotidiana dicuntur, quamuis solutio semel tantum fiat; habito respectu ad seruitium horarum canonicarum, licet non dietim, vel horatim facta sit.
8 Testes de auditu non probant aliquos fructus dici distributiones quotidianas.

D V B I V M.

An ratione breuium per Io. de Menroy obtentorum, debeantur fructus, & emolumenta eidem Io. iuxta formam dictorum breuium, ac literarum, apostolicarum, & de quo tempore?

I I I. DECISIO. alioqui. vnic.

Quamuis sit dictum plura esse videnda, nempe an adsit hodie commissio super fructibus vigore horum breuium debitis, ite an interim confratres debeant absolui, & alia multa; tamen expeditiori via consulendo, fuit dictum, quod restringatur dubium ad duo capita, ad caput subreptionis breuium, & in specie ad caput litis non narratae. Et particulariter viderem, quomodo excusetur subreptio, quia non est facta mentio litis pendens super huiusmodi fructibus. Nam regula est, quod priuilegium non valet. Anchar. conf. 16. num. 5. Felin. in c. ceterum. sub num. 2. vers. obstat secundo. de rescript. etiam quod esset factum motu proprio. latè Ias. in l. supplicare. nu. 2. C. vt lit. pend. etiam quod non dolose fuerit id tacitum. Bald. in c. fin. num. 1. vt lit. pend. Ias. vbi supra num. 2. in fin.

Nec videtur obstare, quod sit expressa lis: quia est expressa super beneficio, non super fructibus predictis, prout fieri debebat. Et quamuis dicatur, nec non super quibusdam alijs rebus. item adsit clausula, quod litis statum pro expresso &c. tamen quia exprimitur lis huiusmodi in singulari, & sic nominat vnicam litem; iccirco, cum sint plures lites, præsertim super istis fructibus, debuit de ea fieri expressa mentio: nec sufficit illa generica expressio, ut dicit Anchar. d. conf. 16. & sequitur Ias. vbi supra, super quo dixerunt, quod informaretur ad partem.

Secundum caput, quod videbatur etiã expeditius Dominis, erat, an fructus petiti sint distributiones quotidiana, & an verè distribuatur iuxta seruitium quotidianum, licet non soluantur

nantur ita dietim, an non?
 8 Dicebant enim, quòd, quamvis solutio semel tantum certo tempore fiat, non autem dietim, vel horatim; si tamen in solutione habetur respectus ad prædictum seruitium horarum canoniarum, dicuntur distributiones quotidianæ. Achill. de distributionib. decis. vnica. vbi respondet ad conf. Paris. 32. num. 5. in 4. per Mōroy alleg. & fuit dictum, quòd de hac materia alias sæpe tractatū est in vna Conchē. fructuū coram R.P.D. Gropperio, & postea coram R.P.D. Decano, & alijs Dominis. Hoc igitur in facto particulariter etiam firmatur, nec ex testibus datis videtur probari, quòd fructus, de quibus agitur, sint distributiones quotidianæ, quia videntur loqui de auditu, vt aliqui Domini dicebant.

DE PRÆBENDIS, ET DIGNITATIBUS.

Aquilegien. canonicatus, & præben. Mercurii. 9. Decembris. 1573.

EPI T O M E.

Literis missiuis Cardinalis nepotis Pontificis, & in omnibus generalis superintendentis creditur, ita vt ampliēt ordinariū breue Nuncii apostolici facultatem Legati de latere habētis, & dum loquuntur de omnibus beneficiis, extēduntur ad canonicatus in collegiata.

S V M M A E.

- 1 *Literæ missiua Cardinalis nepotis Papæ, & superintendentis loquētes de omnibus beneficijs, extēduntur ad canonicatus in collegiata, & quare? & quando derogent breui Pontificis? num. 2.*
- 3 *Verbum, quacunque, facit venire maiora expressis.*
- 4 *Relatum inest in referente cum omnibus suis qualitatibus.*
- 5 *Verborum, quacunque, & qualiacunque, vis.*
- 6 *Verba, quouis modo, ad omnem vacationis modum referuntur.*
- 7 *Canonicatus veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili. & num. 14.*
- 8 *Nuncius Venetiarum habet facultatem Legati de latere.*
- 9 *Interpretatio fit contra Papam concedente in sibi in præiudicialibus.*
- 10 *Literæ scriptæ per Cardinalem Pontificis nepotem habentem latissimam superintendentiam, censentur scriptæ ex Pontificis mandato viua vocis oraculo ei facta.*
- 11 *Decisionum Rotæ 334. 458. 459. in nou. & 794. 795. in antiquis, ac Moledani 203. intellectus.*

- 12 *Notitia solemnis quæ requiritur in principali fundamento iurisdictionis, quando non est necessaria?*
- 13 *Cardinalis assertioni quando credatur.*

P R A E S V P P O S I T A.

Stante motu proprio Pij V. superintendentia, cuius copia in necessarijs detur. Et circumscriptis pro nunc assertis literis anni 1571. eiusdem Cardinalis.

D V B I V M.

An prouisio facta per dominum Nūcium Venetiarum, iustineatur in vim facultatum domino Nuncio concessarum, quarum clausulæ in necessarijs dentur, & literarum illustrissimi Cardinalis Alexandrini de anno 1567. quarum copia similiter detur.

112. DECISIO. alioqui. I.

Placuit Dominis literas missiuis, de quibus agit, trahi & etiam ad canonicatus in collegiata, quia sumus in materia fauorabili, & visa est maximè ad propositū inferuire decis. Cresc. 32. cum multis in ea deductis. Ex qua etiam dicebant posse firmari & per verba literarum esse recessum a breui, & facultatibus reuerendissimi Nuncij, & ampliata esse eius auctoritatem. Et ad hoc ponderabāt verba, tutti li beneficij: verbum enim, quacunque, & facit venire maiora, vulg. l. balista. cum simil. ad Trebell. vt in decis. Crescen. prædicta. Item etiam ponderabant relationem factā ad beneficia, quæ sunt in taxa: relatum & enim inest in referente cum omnibus suis qualitatibus. l. asse toto. ff. de hæred. institit. l. in testamento. ff. de condit. & demon. & per Bart. in l. i. ff. de recepta. & in l. si seruum. §. fin. num. 5. ff. de lega. 2. Paris. conf. 39. num. 13. vol. 1. Vnde sicut in taxa reperiuntur etiam canonicatus, de quibus agitur; ita pari ratione ex prædicta relatione videntur comprehendi in dictis literis.

Ponderabant etiam aliam clausulam in literis, in qual si voglia modo: & in effectū ista prægnantia verborum est referenda ad quamcumque qualitatem beneficiorum maximè in hac materia fauorabili, & videtur eadem ipsa, quæ alias mouit Rotā in dicta decis. Cresc. 32. Aequipollent enim prædicta verba literarum, tutti li beneficij &c. de quali spettasse la collatione à sua Santità in qual si voglia modo, verbis, & quacunque, & qualiacunque, de quibus in dicta decis. Ad hoc ipsum faciunt allegata per Felin. in c. de quarta. col. 4. num. 15. de præscript. Rota in antiq. decis. 407. cum simil.

6 simil. arg. etiam c. 3. de consang. & affin. Sicut in simili dicitur, quod verba, quouis modo, et ad omnem vacationis modum referuntur. decis. 53. de rescript. in antiq. & decis. 17. eod. in nou. & tritum est in materia fauorabili beneficiorum et appellatione venire canonicatus, Doctores in c. is cui. de præb. in 6. c. dudum. ubi glos. & Gemin. eod. in 6. Cum maximè sumus in Nuntio apostolico iuxta terminos prædictæ decisionis. Item maximè in Nuntio Veneriarum, qui et habet facultates Legati de latere, vt in suis facultatibus, vt per Mandos. alleg. in reg. 13. q. 5. nu. 4. de dignit. & facultat. nunc. post Deci. conf. 128. num. primo. Paris. conf. 17. num. 3. vol. 4. Gig. de pens. q. 6. num. 19. qui in specie exemplificat in Nuncio Veneto. Et licet sit limitata sibi facultas conferendi prædictos canonicatus in suo breui; tamen visum est Dominis conueniens, quod attenda facultate Legati de latere sibi concessa, & per prædicta, sit omnino dicendum literas prædictas referri etiam ad canonicatum, & ampliari suam facultatem. Item etiam, cum de solo præiudicio Papæ et in prædicta facultate conferendi concessa in literis agatur, placuit sumi interpretationem contra eum, qui potuit apertius legem dicere, per vulg.

Et placuit literas missi uas suppleri ex motu proprio superintendentiæ generalis, & latissimæ, in qua in specie datur facultas scribendi huiusmodi literas Nuncijs, & Legatis etiam de latere &c. & huiusmodi literæ et censentur ex mandato Pontificis etiam viue vocis oraculo super singulis specialiter factæ scriptæ, & ordinatæ &c. vt legitur in prædicto motu proprio, ultra potestatem in omnibus generallem ibi latè in eisdem facultatibus concessam.

11 Ad decisiones ex aduerso et allegatas 334. 458. 459. in nou. 794. 795. in antiq. Mohed. 203. cum simil. facile responsum est, quod procedunt, vel respectu supplicationum, in quibus non exprimuntur executorum nomina, nisi in literis expeditis, vel respectu illorum, qui antea non habebant iurisdictionem Legati de latere, prout Nuncius Venetus. Nam in istis vigore istarum literarum solum tollitur impedimentum, & non et est necessaria illa solemnitas notitia, quæ requiritur in principali fundamento iurisdictionis. Bart. & alij in l. multum interest. de condit. & demonstr.

13 Cessat etiam obiectum, quod assertioni et Cardinalis non credatur, vt per Paris. conf. 136. num. 3. lib. 4. & per Gabriel. de probat. conclus. 3. ex aduerso allegatum cum ibi plene cu-

mul. quia sumus in his, quæ in specie Cardinali commissa sunt ex amplissima facultate motus proprii prædicti.

14 Ad aliud, quod appellatione beneficii non veniat canonicatus, colligitur responsio ex eod. Ioanne de Silu. in alleg. 1. part. q. 3. sub eod. num. 6. in vers. in materia fauorabili, qui plura congerit ultra allegatam decis. Cresc. & trad. in c. dudum, in glos. beneficia ecclesiastica, & ibi Gemin. num. 14. Franc. num. 13. & 14. de præb. in 6. & Petr. de Anchar. in fi. vers. quærit. & Philip. in c. ad hoc. de appell.

Aquilegien. canonicatus, & præbendæ.
Veneris 26. Martii. 1574.

EPITOME.

Nuncius apostolicus prohibetur conferre beneficia existentia in Metropolitanis, Cathedralibus, & collegiatis ecclesijs, nulliter confert ea, etiam virtutem epistolæ Cardinalis nepotis Pontificis continentis, vt confert beneficia quocumque modo. & quare?

S V M M A E.

- 1 Epistola prima dubia potest per secundam declarari, parte etiam non citata.
- 2 Literæ, seu epistola interpretandæ sunt, ne contradicant.
- 3 Verbis ex generalibus non censetur facile recessum à priori natura actus.
- 4 Beneficiorum quorumque appellatione non includuntur dignitates, & canonicatus in materia restringibili.
- 5 Verba vniuersalia etiam geminata non semper includunt maiora expressis, sed interdum in materia restringibili includunt similia.
- 6 Verba epistolæ nepotis Pontificis videlicet, tutti li beneficij, & in qual si voglia modo, non tollunt prohibitionem expressam factam in Nuntij facultatibus conferendi beneficia existentia in Metropolitanis, Cathedralibus, & collegiatis ecclesijs.
- 7 Epistola missiua non requirunt illam exactam recognitionem, quoniam scribi non solent in præsentia testium.
- 8 Declaratoria epistola fieri potest, inuito, nedum ignorante Nuncio apostolico.
- 9 Epistola præsentationem esse factam præsumitur ex coniecturis.
- 10 Legati reuocatio requirit notificationem, & quare.
- 11 Declaratoria mera epistola nil noui inducit, & incontinenti operatur effectum suum absque alia notificatione.
- 12 Cardinalis nepotis alicuius Pontificis iam vita functi attestationi facta, lite pendente, & parte non citata, non datur fides, nec ea præiudicat tertio, num. 14.
- 13 Declaratio subsequens post aliam specialem præcedentem, dicitur.

dicitur noua concessio.

14 *Declarationum duarum diuersis temporibus factarum, ea attenditur, quæ præcedit litem motam, & non continet tertij præiudicium.*

P R A E S U P P O S I T A.

Præsupposita resolutione die 9. Decembris 1573. facta.

1 Præsuppositis literis assertis illustrissimi Cardinalis Alexandrini, de anno 1571. vltimò productis, & dictis testium super illarum recognitione, quorū copia in necessarijs detur.

2 Præsupposita quoque attestazione, seu fide per prædictum dominum Cardinalem de mense Octobris 1572. lite pendente, & nemine citato facta, de qua in processu. fol. 26.

3 Præsupposito insuper actu exhibitionis per Nuncium vigore literarum compulsorialium factæ ad instantiam Curtij, tam literarum anni 1576. quàm prædictæ attestacionis, de quo quidem actu constat in processu fol. 22. de quibus omnibus, & alijs hæctenus productis, in necessarijs copia detur.

D V B I V M.

An prouisio Nuncij, facta die 26. Aprilis 1572. sustineatur, ita vt prouisio per S. D. N. Gregoriū postea facta non intret?

113. D E C I S I O. alioqui. II.

FVit resolutum prouisionem Nuncij factam die 26. Aprilis. 1572. non sustineri ex defectu potestatis, quia in suis facultatibus expressè prohibetur conferre canonicatus in Metropolitanis, Cathedralibus, & collegiatis. Nec etiam posse sustineri ex literis illustrissimi Cardinalis Alexandrini de anno 1567. quia per alias literas de anno 1571. ante vacationem canonicatus, de quo agitur, per eundem reuerendissimum Cardinalem fuerunt limitatae, & declarate: nempè quòd per præcedentes literas forma, & natura rei non censeatur alterata, & huiusmodi declaratio tanquam consona stylo, & reducens hoc negotium ad pristinam sui naturam, secundum quam regulariter Nuncij nõ conferunt canonicatus, visa est attendenda, eo maximè quòd non correctionem, sed declarationem continet.

Quòd enim non potest dici inesse contrarietas inter primas, & secundas literas, & per consequens non cadere correctionem, dixerunt probari, quia primæ literæ non sunt ita clare, quin admittant interpretationem. vndè optimè posunt declarari ab vltimis, etiam parte non citata iuxta conf. Castren. 338. num. 6. lib. primo. & quòd huiusmodi literæ ita interpretari de-

beant, ne contradicant, facit. c. inter dilectos. §. cæterum. de fid. instrum. Abb. in c. cum tu. col. 2. de test. plura congerit Dec. conf. 602. num. 5. & 6. Alex. conf. 141. lib. 2. col. 4. & conf. 145. studendo breuitati. col. 2. placuit etiam conf. Dec. 143. col. fin. num. 3. ibi n. dicit per verba generalia nõ censerit facilè recessum à priori natura actus. ad idem Dec. conf. 195.

Addebant aliqui ex Dominis, quòd hic videtur esse in materia restringibili, dum agitur in prædictis literis 1567. de correctione dispositionis Papæ in facultatibus Nūcij, & in correctione styli vniuersalis in hac materia, & de recessu à primordiali natura huius negocij. Vnde appellacione etiam quoruncūque beneficiorū non debent includi dignitates, & canonicatus huiusmodi, arg. eorum, quæ not. Socin. in conf. 260. sub 14. & 15. lib. 2. facit tex. cum ibi not. in c. fin. de præb. & in c. cum illis. eod. in 6.

5 Et quòd talia etiam verba vniuersalia etiam geminata non semper includunt maiora expressis, sed aliquando, vt in materia restringibili includant similia, facit glos. in l. fugitiui. C. de ser. fugit. Bart. in l. quidam relegati. ff. de reb. dub. glos. in c. ex literis. de offic. deleg. Butr. & Imol. in c. sedes, de rescript. licet materia sit lata, ex quibus prædictæ declarationi literarum 1571. tanto magis standum esse dicebant. Ideo placebant eis, quòd per verba, et tutti li beneficij &c. & in qual si voglia modo, de quibus in literis 1567. nõ tolleret prohibitio expressè facta de beneficijs existentibus in Metropolitanis, Cathedralibus, & collegiatis; sed magis quòd permissio conferendi beneficia vacantia in mensibus reseruatis ampliaretur per prædicta verba ad alias reseruaciones; vt in effectu ampliatio esset in qualitate reseruacionis, non autem in quacumque qualitate beneficiorum, attentis prædictis, & potissimum iam relata declaratione 1571. quæ literæ in alia positione huius causæ non fuerunt Dominis exhibitæ.

Placuit etiam præfatas vltimas literas de anno 1571. videri sufficienter recognitas ex deductis per informantes, item ex subscriptione Card. præsumi missionem, item præsentationem, maximè à communiter accidentibus. Cum maximè literæ et missiue non requirant illam exactam recognitionem, vt sæpe dixerunt Domini fuisse resolutum in Rota, cum non soleant scribi in præsentia testium.

Fuit etiam dictum parui referre, an dictum, parui referre, an peruenerint ad manus Nuncij, vel minus, cum simus in declaratoria, et que potuit fieri, inuito, nedum ignorante Nuncio.

Q Innoc.

Innoc. in c. olim. de verb. signifi. Felin. & Docto. in c. cum venissent. de iud. cum concord. licet omnino ex pluribus † coniecturis vrgentibus, de quibus per informantes, potissimum autē grauitate negocij, & attēta subscriptione Cardinalis, item quòd reperiuntur duplicatæ, videatur omnino præsumendum fuisse præsentatas. ad Cald. conf. 4. de offic. deleg.

Et ad decis. Mohedani 215. ex aduerso allegatam placuit responsio, quòd ibi sumus in reuocatione † Legati, in qua ad tollendum errorem publicum requiritur notificatio, per ibi tradita: at hic sumus in merè declaratoria, † quæ nil noui inducit, & incontinenti operatur effectum suum absque alia notificatione per supradicta.

12 Attestationem † prædicti illustr. Cardinalis de anno 1572. lite pendente, & parte non citata factam placuit non attendi: tum quia videtur continere contrarietatem cum prædictis literis 1571. tum quia declaratio † subsequens post aliam specialem præcedentem dicitur noua concessio, vt per Bart. in l. ab executore. ff. de appell. Castren. & moder. in l. heredes palæ. §. 1. ff. de testa. Ancha. conf. 398. præmitto pro clariori decisione, cum alijs cumulatis per Socin. cin. conf. 250. num. 10. lib. 2. & ideò non † præiudicant iuri quæsito tertio, vt subdit Socin. ibidem, maximè secuta iam morte Papæ.

15 Ex duabus † ergo declaratorijs prædictis, altera de anno 1571. in dictis literis, altera de anno 1572. in dicta attestazione, dixerunt Domini magis debere attendi declarationem de anno 1571. quo tempore nedum lis non erat, sed nec contigerat vacatio canonicatus, nec vllum præiudicium tertij potuit considerari, quàm alteram declarationem, & attestationem, in quam iam prædicta omnia superuenerant, cum maximè illa, vt dixi, sit magis consona facultatibus Nuncijs, stylo, & huic subiectæ materiæ.

Igitur firmatum est prouisionem per Sanctissimum Dominum Nostrum Gregorium postea factam intrare in casu, de quo agitur. Quæ eadē causa iterum proposita die Veneris 25. Iunij præsentis anni 1574. Domini permanserunt in decis. s.

Vlixbonen. administrationis capellaniæ. Veneris 21. Maii. 1574.

E P I T O M E.

Gratia alicuius capit expressam administrationem capellaniæ per laicum administrari solitam, quæ

do prouisio non fuit restricta ad ipsam capellaniam, vt beneficium ecclesiasticum.

S V M M A E.

- 1 Gratia quando non fuit restricta ad capellaniam, vt beneficium ecclesiasticum, capit simplicem administrationem capellaniæ solitam per laicum administrari.
- 2 Rescriptum eiusdem personæ si non potest sustineri quoad vnum narratum, sustinetur quoad aliud.
- 3 Subreptio in vno quando non viciat in alio?
- 4 Administratio dicitur ecclesiastica, quando ex tenore fundationis vnus ex administratoribus capellæ omnino esse debet persona ecclesiastica.
- 5 Administratio ecclesiastica vacat per contractum matrimonij.
- 6 Matrimonij per contractum expirant omnia privilegia clericorum, duobus exceptis.
- 7 Clericus coniugatus est incapax non tantum beneficiorum, sed etiam cuiuslibet administrationis ecclesiasticæ.
- 8 Pensio est quid temporale sui natura, non autem ecclesiasticum.
- 9 Pensio assignata vni, vti clerico, vacat per contractum matrimonij.
- 10 Administratio capellaniæ, quamuis possit esse laicalis; si tamen vnus ex administratoribus tenetur esse ecclesiasticus, dicitur ecclesiastica, prout etiam dicimus de pensione.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsupposita resolutione sub die lunæ 8. Februarii 1574. quòd capellaniæ, de qua agitur, est simplex administratio, & quæ cadit in laicum.

D V B I V M.

An gratia Balthazaris, cuius copia datur, capiat dictam administrationem, & probetur illius vacatio?

114. DECISIO. alioqui. III.

Quoad primam partem fuit resolutum gratiam Balthazaris capere † administrationem, de qua agitur, quia prouisio ipsius non fuit simpliciter de capellaniæ, tanquam de beneficio, & restricta vt ad beneficium, siue ad titulum beneficii, sed etiam fuit de administratione clericali per clericum administratorem administrari solita, vt benè deducitur per informantes Balthazaris. Igitur rescriptum † eiusdem, si non potest sustineri quoad vnum narratum, nempe quoad capellaniam, & vt beneficium ecclesiasticum, quoad aliud, vt de administratione per clericum administrari solita sustinetur, arg. c. si eo tempore. de rescript. in 6. Sarn. de inhr. q. 34. num. 4. cum maximè in huiusmodi subreptio † in vno, non viciat in alio, vt fuit dictum in vna Syracusana illegitimitatis

tis coram R.P.D. Aldobrandino 19. Octobris 1573. Felin. in c. sedes. de rescript. num. 2. Buttr. in c. constitutus. num. 21. de rescript.

Quoad secundam partem dubii fuit etiam resolutum probari vacationem, quia, cum saltem inspecto tenore foundationis, vnus ex administratoribus omnino debeat esse persona ecclesiastica; ergo respectu huiusmodi personæ ecclesiasticæ administratio est ecclesiastica, ergo talis administratio et expirat, & vacat per contractum matrimonij: quo casu et expirant omnia priuilegia clericorum, duobus exceptis, vt in c. primo. de cler. coniug. in 6. & in specie quod clericus et coniugatus sit incapax non solum beneficiorum, sed etiam cuiuslibet administrationis ecclesiasticæ, placuit dictum Abb. in c. sanè. num. 2. per illum tex. de cler. coniug.

8 Hinc uidemus in simili in pensione, quæ et licet sit quid temporale sui natura, non ecclesiasticum. Gig. de pens. q. 1. & 21. si et tamen sit assignata vni vt clerico, vacat per contractum matrimonij. Gig. de pension. q. 54. num. 4. Put. de pens. decis. 13. August. 677.

Et licet Domini alias resolverint hæc ipsam administrationem esse laicalem, illud intellexerunt, natura ipsa administrationis inspecta, & quatenus potest cadere in laicum, sed attenda persona ecclesiastica, cui iniungitur, bene debet dici ecclesiastica: nec inconuenit, quod utroque nomine possit vocari diuersis respectibus: simpliciter enim videtur temporalis, per alias dicta; secundum quid autem, id est persona ecclesiastica attenda, cui omnino est referenda, dicitur ecclesiastica, vt in simili videmus considerari in pensione, vt supra statim dixi, quæ diuersis respectibus & temporalis, & ecclesiastica appellatur.

Burgen. fructuum. Veneris. 28. Maii

1574.

E P I T O M E.

Congrua non debetur habenti præstimonium carens residentia, & ecclesiæ seruitio.

S V M M A E.

- 1 Congrua quo casu non debeat?
- 2 Præstimonium dici potest beneficium ecclesiasticum, & illud obtinens tenetur ad horas canonicas.
- 3 Residentiam non requirunt saltem de consuetudine præstimonij, & simplicia beneficia, quicquid sit de iure.
- 4 Intellectus ad extrauagan. suscepti. de electio. & Rebuff.

de congr. num. 46. & num. 8.

- 5 Maritum teneri alere uxorem, etiam si ipsa habeat aliunde, intellige, quando ea est in mariti seruitio.
- 6 Congrua debetur pro alimentis.
- 7 Congrua cessat, vbi cessat residentia & seruitium ecclesiæ.
- 8 Clausula, non obstant, contenta in bulla tollit extrauag. suscepti. de electio. contentam in corpore iuris, & non habentem clausulam derogatoriam.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, debeat congrua domino Aluaro de Cabredo?

115. DECISIO. alioqui. IV.

- 1 **F**uit firmatum congruam et non deberi domino Aluaro in casu, de quo agitur, quia
- 2 præstimonium et licet possit dici beneficium ecclesiasticum, & illud obtinens teneatur ad horas canonicas. Rebuff. de pacif. poss. num. 105. & 106. saltem de consuetudine et non requirit residentiam, sicut nec alia beneficia simplicia, quicquid sit de iure, vt sæpè Dñi resolverunt.
- 3 Hinc dixerunt cessare extrauag. Ioan. 22. suscepti. de elect. & Rebuff. de congr. num. 46.
- 4 ex aduerso alleg. quia ea et procedunt, vbi requiritur residentia, vt per glos. ibi ver. residere, quæ semper supponit residentiam in quolibet beneficio. Et per ipsum tex. aperte ibi dicitur, quod nequeunt ad impendendum seruitium commodè residere. Et dicebant, quod sicut regula, quæ habet, quod maritus et debeat præstare alimenta uxori, etiam si ipsa aliunde habeat, limitatur, scilicet quando est in seruitijs mariti, secus si non sit in eius seruitijs, vt per Alex. post Cyn. Bart. Salyc. Castren. & alios in l. quid in uxorem. num. 7. in fin. C. de nego. gest. sentit etiam Natt. conf. 547. num. 13. & 14. in 3. par. ita in quæstione proposita congrua, quæ et etiam ipsa debetur pro alimentis. Clem. 1. de iur. patro. quæ datur, et vbi interuenit residentia, & seruitium ecclesiæ, debet cessare, vbi non est residentia, nec seruitium eadem ratione, & proportione.

Secundo ad dictam extrauag. cum simil. ex aduerso allegatâ respondebant, quod, cum sit lex et generalis, contenta in corpore iuris, & non habeat clausulam derogatoriam, est sublata per bullam Alex. 6. in virtute clausule, non obstant. Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verb. non obstantib. Cur. Sen. conf. 49. num. 71. vltra plura alia deducta per informantes pro ecclesiâ Burgen. allegabat etiam vnus ex Dominis decis. Aegid. 465.

Ispalen. pensionis 250. ducat. Luna.
29. Nouembris 1574.

E P I T O M E.

Distributiones quotidianæ, quæ dantur tempore interessentiæ in diuinis tantum, non includuntur sub pensione assignata super fructibus, redditibus, & prouentibus in continua residentia lucrari solitis.

S V M M A E.

- 1 Distributiones quotidiana non veniunt appellatione fructuum, nec appellatione residentia, & num. 2.
- 3 Residentia aliud est, & aliud interessentia.
- 4 Distributiones quotidiana non dicuntur fructus beneficiorum, sed potius stipendium cuiusdam laboris.
- 5 Decis. Achil. 8. de pension. volens pensionem reservari posse super distributionibus quotidianis, declaratur.
- 6 Pensio super distributionibus quotidianis sustinetur, si probatur, quod fructus illius beneficii verè & propriè non sint distributiones quotidiana, quia non dantur tantum interessentibus, puta, quia residendo, & interessendo pro parte anni, lucrantur pro toto anno.
- 8 Consuetudo residendi, & interessendi in diuinis pro parte anni, & lucrandi distributiones pro toto anno, valet.
- 9 Distributiones quotidiana propriè dicuntur, quæ actu distribuuntur.

D V B I V M.

An illa verba, reservationis pensionis videlicet super fructibus, redditibus & prouentibus in continua residentia lucrari solitis, in casu, de quo agitur, comprehendat illos fructus, de quibus agitur, quos distributiones quotidianas testes appellat?

116. DECISIO. Alioq. V.

- F**uit firmata regula contra d. Melchiorem del Rio, quod appellatione fructuum non veniant distributiones quotidianæ, nec etiam appellatione residentia veniant tales distributiones: quia aliud est residentia, aliud interessentia. Docto. omnes in c. licet nobis. de præben. & in c. vnico. de cler. non resid. in 6. Cassad. de cler. non resid. decis. vnic. & Mohed. decis. 152. aliàs. 182. in locis alleg. Et secundum aliquos ex Dominis ratio est, quia hæc distributiones non dicuntur fructus beneficiorum, sed potius stipendium cuiusdam laboris. Imol. in d. c. licet. prope fin. Rot. in antiq. decis. 39. de præb. etiam in antiq. & 8. & 25. de præb. in nou. vbi dicitur, quod non datur canonica, sed

ratione interessentiæ, & ministerij personalis. Oldra. conf. 118. Boer. qui alios cumulat decis. 340. n. 4. ver. quia non sunt de corpore beneficii.

Cum igitur in reservatione proposita fiat mentio de fructibus in continua residentia lucrari solitis, circumscripto communi stylo loquendi non veniunt distributiones quotidiana, cum dentur fructus debiti residentibus, qui sunt separati à distributionibus per supradicta.

- 5 Non obstat decis. Achil. 8. de pension. quia imò probat prædictam regulam, iure communi inspecto: ipsa autem decisio, vt in ea legitur, procedit de consuetudine, & æquitate: quia tunc temporis passim reservabatur pensiones etiã super distributionibus, qui stylus non probatur de tempore Clementis, quo pensio, de qua agitur, fuit constituta.

A prædicta regula, vt supra constituta, excipiebant Domini duos casus.

- 6 Primus est, si probari posset, quod idem stylus, de quo in præterita decisione Achil. vtgeret etiam tempore Clement. 7. tunc etiam intraret ratio, & æquitas, de qua in ead. decisione, & sustineri posset pensio.

- 7 Secundus casus est, si probaretur, quod fructus canonicatus, de quo agitur, & super quibus dicitur constituta pensio, verè, & propriè non sunt distributiones quotidiana. Nam hoc etiam casu dicebant consistere pensionem prædictam generaliter super fructibus, redditibus, & prouentibus in continua residentia lucrari solitis reservatam. Et aliqui Domini valde dubitabant, an istæ propriè essent distributiones, si verum est, quod dicitur, quod residendo, & interessendo pro parte anni lucrantur pro toto. Nam dicebant videri, quod hæc consuetudo

- 8 valet, per ea quæ dicit Gemin. in c. tenere. & ibi Præpos. qui ponit eadem verba. 31. distinct. idem Gemin. in c. vnico. in principio. num. 5. de cler. non resid. in sexto. vt enim dicit glos. in verb. in totum. in extrauag. vnica ne sed. vac. inter communes, quam sequitur Gemi. in d. c. vnica. §. primo. in fin. distributiones fructuum quotidiana propriè dicuntur, quæ actu distribuuntur: ergo fructus, de quibus agitur, non essent propriè, & simpliciter distributiones. Licet etiam propriè non essent fructus in portatis; tamen pensio super eis dicebatur reservata: quia Papa non fecit differentiam inter fructus propriè, & fructus, qui consistunt in continua residentia, nam super istis, & super illis voluit, quod reservata esset ista pensio; & ita non obstat decisio Mohed. 182. allegata.

Vlixbonen. impositionis onerum. Veneris. 25. Februarij 1575.

E P I T O M E.

Salarium capellano per visitatorem deputato tribuere debet præceptor, non autem vicarius.

S V M M A E.

- 1 Præceptor tenetur subministrare salarium capellano, non autem vicarius. & quare num. 14.
- 2 Fructuum applicatio facta alicui per Papam, intelligi debet, oneribus deductis.
- 3 Dotis nomine si omnia bona sint data, id intelligitur, deducto omni are alieno.
- 4 Consuetudo voluntaria soluendi salarium capellano per rectorem, non extenditur ad casum necessitatis. & n. 7.
- 5 Consuetudo probanda est speciatim in casu, de quo agitur.
- 6 Oblationes spectant ad rectorem, & non ad capellanum, quando capellanus certo salario seruit.
- 8 Faciendum est magis facienti actum ex necessitate, quam ex voluntate.
- 10 Fructus maiores ecclesiæ percipiens, tenetur ad omnia onera.
- 11 Rectori non debet minui eius congrua portio.
- 12 Oblationes non reputantur verè de fructibus, & quare?
- 13 Congrua portio de fructibus est assignanda, etiam ex concilio Tridentino.
- 15 Dicitio, saltem, non excludit maiora onera.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante bulla Leonis erectionis commendarum concessa serenissimo Regi Portugallie.

Et testibus pro vtraque parte examinatis tam in curia, quam extra, quorum omnium copia detur.

D V B I V M.

Quis teneatur subministrare salarium rectori, vel capellano præceptor, vel vicarius in ecclesia Beatæ Mariæ de Loures?

117. DECISIO. alioqui. VI.

Fuit tentum per maiorem partem Dominorum præceptorem & teneri subministrare salarium capellano per visitatorem deputato, non autem vicarium in casu proposito. Et mouebantur Domini perpèdendo dispositionem bullæ Leonis, qui voluit, quòd rector haberet saltem 60. ducat. pro portione sua. Et licet Papa sciret oblationes dari rectoribus; tamen nulla de huiusmodi oblationibus habuit mentionem; & consequenter videtur aperte colligi, quòd Papa ultra eas voluerit, quòd haberet

prædictos duc. 60. Si ergo rector cogatur de prædicta summa subministrare salarium capellano, non sibi restabunt duc. 60. contra mètem prædictæ bullæ.

Non obstat, quòd applicatio fructuum sit facta præceptoris in eadem bulla, quia debet & intelligi, deductis oneribus, Cle. prima. de cef. cum simil. Et in simili videmus, quòd datus in dotem omnibus bonis, intelligitur, scilicet deducto ere alieno, & sic venit tantum, quòd superest, eo deducto. l. mulier. ff. de iur. dot. cum concord. ergo onus præstandi huiusmodi salarii debet deduci &c. & consuetudo ipsa interpretata est hoc trahi etiam ad futura onera.

Non obstat, quòd hucusque rector, & quando retinuit capellanum, huiusmodi salarium ipse solueret: quia tunc retinebat ex voluntate, non ex necessitate. Vnde, cum iste casus non euenerit, nõ videtur posse dici inducta consuetudo interpretatiua: quia consuetudo & debet probari in specie, & in casu, de quo agitur. Oldrad. conf. 237. num. 3. Aym. conf. 96. num. 4. & conf. 197. sub vers. optimè fallit. Alex. conf. 196. num. 14. lib. 2. Curt. lun. conf. 26. num. 10. Roland. conf. 53. nu. 39. lib. 2. cū plur. concord.

Et hæc tanto magis procedunt, quia oblationes & spectant ad rectorem, & non ad capellanum, quando capellanus certo salario seruit, vt per Felin. in c. dilectus. num. 2. de off. ordin. vnde ipse rector debet habet oblationes, ac etiam 60. ducat.

Nec obstare visa sunt dicta testium, quia, vt dixi, tunc retinebat capellanum ex & voluntate, vnde non poterat propter hoc ipse rector grauare præceptorem: quia præceptor poterat ei respondere, si ex voluntate tua retines, tibi imputes: nunc autem, cum agatur, vt perpetuo retineatur, & sic ex necessitate, secus est: succurrendum & est enim magis facienti actum ex necessitate, quam ex voluntate.

Secundo placebat præceptorem & dici obligatum, quia ipse percipit fructus. d. Clem. prima. de censib. & in Clem. prima. de iur. patron. cum alijs allegatis in illa Legionen. congruarum coram R. P. D. Seraphino. Qui & enim percipit maiores fructus ecclesiæ, tenetur ad omnia onera. Card. alleg. in Clem. prima. in 3. notab. de censib. & ibi Imol. numer. 4. cum alijs in dicta Legion. deductis. & quia regula est, quòd rectori & non debet minui sua congrua portio. Rebuff. de congrua. num. 15. Præterea dixerunt, quòd, cum omnes fructus sint assignati præceptoris, seu militiae, exceptis 60. duc. quod, si rector sustineret hoc onus, sibi minueretur

retur congrua, contra prædictam regulam, ergo non ipse, sed præceptor debet illud sustinere ex allegatis.

12 Oblationes, † ultra præteritam primam rationem fuit dictum non reputari, nec esse verè de fructibus, cum sint incertæ, nec ad certam summam reduci, nec sub certo precio locari posse. Felin. in c. ad aures. sub num. 14. de re script. Rebuff. de congr. num. 85. qui alios allegat. ergo de eis non est satisfaciendum oneribus, quæ, vt dixi, de fructibus ministrari debent. d. Clem. i.

13 Et ad hoc ipsum, quòd congrua † portio de fructibus assignari debeat (quos fructus, vt est dictum, sibi applicatos percepit præceptor) fuerunt deducti septem canones sa. conc. Trident. qui sunt infra scripti. nempè sess. 6. c. 2. de reformat. congruè assignat 7. c. 5. ibi, & per deputationem idoneorum vicariorum, & cògruè portiones fructuum assignationem. eadem 7. c. 7. ibi, vicarios etiã perpetuos cū tertiæ partis fructuum, aut maiori & c. portione assignanda. 21. c. 6. ibi, vicarios deputare, parteq. fructuū pro sufficienti victu assignare. 21. c. 4. ibi, vbi est populus numerosus, assignetur portio competēs ex fructibus. 24. c. 18. ibi, idoneū vicarium cum congrua fructuum portione assignatione. 25. c. 16. ibi, vicario perpetuo cògruā portionem & c. & magis in specie placuit penè in terminis nostris. d. c. 4. sess. 21. quòd vbi est populus numerosus, assignetur portio competens ex fructibus. Fuit ergo conclusum præ-

14 ceptorem, † qui sustinet commodum fructuū, debere etiam hæc onera eiusdem ecclesiæ sentire, iuxta d. Cle. primā. Et hoc magis propriū onus horum fructuū spectare ad eandem ipsā ecclesiam visum est, quòd onus non est contra prædictam bullam: quia ultra supradicta in ea dicitur, quòd rectori saltem præstet 60. quæ † dictio, saltem, non excludit maiora onera & c.

Iacen. portionis de Anso. Veneris.

15. Aprilis 1575.

E P I T O M E.

EXcessus valoris fructuum portionis expressi in provisione Nuncij apostolici hoc pacto probatur.

S V M M A E.

- 1 Valoris expressi excessus quomodo dicatur probatus?
- 2 Testes aduersarij, & receptor fructuum dicitur præcipuā

probationem inducere.

- 3 Testes de valore deponentes, & addentes parum, plus, vel minus, non dicuntur adeo certè, & constanter deponere.
- 4 Testes affirmatiuè deponentes præferuntur illis, qui negatiuè deponunt.
- 5 Valorem in curia esse attendendum quo pacto intelligatur?
- 6 Cambia non deducuntur ex valore.
- 7 Tertia, quæ adimitur absentibus, an sit deducenda? & num. 8.
- 9 Regul. de valore est pœnalis, exorbitans, & odiosa.
- 10 Concessa facultas Nuncijs contra concedentem est latè interpretanda, limita, prout num. 11.
- 12 Beneficium consistere dicitur in tertia, quæ tollitur de corpore beneficij.
- 13 Valorem probari ad effectum regulae de valore aliud est, & aliud ad effectum videndi, an valor excedat facultates Nuncij conferentis.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita facultate Nuncij tenoris infra scripti, videlicet, Quæcunque beneficia simplicia ecclesiastica in Regnis Hispaniarum, extra tamen Metropolitanas, & alias Cathedrales in collegiatis ecclesijs consistentia per obitum illa obtinentium vltimorū possessorum, extra tamen Rom. Cur. vacatura, dum modo illa aliàs, quàm ratione mensium apostolicorum reseruata non fuerint, & cuiuslibet eorum fructus, redditus, & proventus 24. duc. aur. de cam. sec. com. æst. val. au. non excedant, pro tempore vacatura personis idoneis prouidendi.

Et præsuppositis articulis 5. & 6. Petri, & interrogatorijs Dominici 15. & 16. super quibus testes D. Petri sine veri præiudicio non constat fuisse interrogatos, nec illis respondisse, nisi tres, videlicet Antonium Romen. 12. Petrum Ortiz 13. & Io. Auangas. 14. qui responderunt, prout in eorum depositionibus.

Et articulis Dominici 7. 21. & 29. & interrogatorijs Petri 10. 12. 14. & 15.

Et quatuor instrumentis arrendamentorum, de quibus in processu, fol. 129. 238. 27. & 243.

Et memoria extracta ex libris beneficiariorum de Anso, ex redditibus beneficiariorum prædictæ ecclesiæ.

Et testibus hinc inde examinatis in partibus, quorum omnium copia, & summarium detur.

D V B I V M.

An constet, quòd fructus prædictæ portionis, excedant valorē 24. duc. de cam. ad effectū, de quo agitur.

118. DECISIO. alioqui. VII.

DVbitaui, an constet, quòd fructus excedāt 24. in casu, de quo agitur? & fuit dictum per Dominos, quòd, si tertia non est deducenda, quæ adimitur absentibus, clarum est probari † excessum etiam secundum testes vtriusque partis. Quòd autem non esset deducenda, placebat aliquibus Dominis ex his, quæ infra dicentur: sed & tertia quoque deducta, fuit firmatum, quòd Petrus clarè probat excessum valoris

loris per primum, & tertium testem, qui ambo dicunt, deductis oneribus, & deponunt de decennio sterili cum fertili computato, &c. & per tertium testem Dominici, qui clarè dicit ad 15. interrogatorium, quòd, deductis oneribus, & tertia, ² valet 32. duc. de cam. & super hoc teste f̄ fiebat magna vis: quia est testis aduersarij, & fuit receptor prædictorum fructuum. Et quamuis videatur se referre ad librũ, tamen non simpliciter se referendo dicit, sed subdit, & ad maiorem cautelam. Et coadiuuatur ex dicto quarti testis etiam aduersarij, qui dicit, quòd est arren dati in mille solidis, qui constituunt scut. 50. Et quamuis dicat, quòd ignorat onera; tamen satis est, quòd alij testes deponant, deductis oneribus. Et idem dixit sextus testis, super quo tamen non faciebant multum fundamentum, quia est de auditu. Placuerunt igitur prædicti tres testes, qui benè deponunt, & quartus, qui multum adiuuat. Coadiuuantur etiam ex sententia ordinarij, qui in partibus certam potuit habere notitiam.

Ex aduerso fit fundamentum super quatuor testibus, qui non ita certè, & constanter deponunt, quia dicunt, parum, f̄ plus, vel minus. Et quãuis duo dicant, si plus valerent, ipsi scirent; tamen non placebat: quia tres alij, qui affirmatiuè deponunt, debent eis præferri: cum f̄ testes affirmatiuè deponentes, præferantur negatiuè deponentibus: & cum dicta istorum sint coadiuuata ex instrumento vltimo loco factò, igitur dictum fuit attendendam magis esse hæc probationem.

Non obstat, quòd dicitur attendendum esse f̄ valorè in curia; quia ea procedunt quoad valorem monetæ, vt videlicet attendatur, quãti in curia valet ducat. de camera, non quanti valerent illi redditus translati ad curiã, quia f̄ non deducuntur cambia. Put. decis. 5. in reg. de val. & Aug. in reg. de val. ver. est vel non est locus reg. num. 5. Maximè in hoc casu, in quo nõ agitur de expeditione literarum in curia, & sic non agitur, vt decipiãtur officiales. Sarnen. de valor. q. 8. nu. 4. Io. Pau. decis. 8. Et hæc magis cõfirmantur, si tertia prædicta non deducatur, vt sup. dictũ est. Et contra Petrum, quòd sit f̄ deducenda, allegabatur decis. Mohed. 182. & Put. decis. prima. de val. Oldrad. conf. 118. quibus addebant Aug. lib. 3. decis. 742. & 791.

⁸ Sed dubitabant Domini, an f̄ tertia hoc casu esset deducenda, quia fundamentum principale, super quo fundantur prædictæ decisiones, ⁹ est in odium reg. de val. quæ f̄ est p̄nalis, exorbitans, & odiosa, vt in eis dicitur. quod odium

non militat in hoc casu, quia non videtur continere odium, quòd Papa velit tantum concedere facultatem Nuncijs conferendi beneficia talis valoris: & sic in casu nostro videbatur, quòd in interpretando valore non debeat haberi respectus ad regulã ipsam de valore, quæ continet odium, sed magis ad facultatem Nuncijs conferentis, quòd negocium non est penale, nec exorbitans.

Et quamuis hæc facultas Nuncijs concessa, ¹⁰ ex quo confertur in alium, contra f̄ concedentem sit latè interpretanda. c. fin. de verb. signif. ¹¹ c. 15. cui. de præben. in 6. tamen f̄ non propterea videtur dicendum, quòd ita passim latè interpretetur, vt comprehendat ea, quæ aliàs nõ comprehenderentur. vt not. Docto. in d. c. fin.

Secundo dicebatur, quòd hæc tertia, quæ deducitur in casu proposito, dicitur tolli de ipso corpore beneficij, vt testes apertè dicunt, vn ¹² de liquet, quòd f̄ beneficium ipsum consistit etiam in hac tertia; secus fortè in casibus prædictarum decisionum, vbi dicitur, quòd non datur, & sic non acquiritur. Et hoc licet non fuerit omnino resolutum; tamen satis prima specie placebat aliquibus Dominis: quia re vera ¹³ aliud f̄ est probari valorem ad effectum regulæ, nempe quòd obstat, vel non obstat provisioni iuxta terminos prædictarum decisionum, qui non est casus noster; aliud est probari valorem ad effectum, vt videatur, an excedat facultates Nuncijs conferentis, qui sunt termini questionis nostræ, qui, vt dixi, est casus multum diuersus. Si tamen de hoc particulariter ageretur, & alia via dubium propositum expediri nõ valeret, posset fortè de eo in specie agi.

Vlixbonen. Capellanię, seu administrationis vno tantum informante.

Lunæ. 16. Maij 1575.

E P I T O M E.

Gratia non redditur subreptitia, ex his supplicatis quæ non mouerunt Papam.

S V M M A E.

- 1 Gratia ex quibus non fuit indicata subreptitia?
- 2 Falsitas, quæ non mouit Papam, non vitiat gratiam.
- 3 Narrata in supplicatione, quæ non mouerunt Papam, non reddunt literas subreptitias.
- 4 Valor expressus potest etiam post sententiam probari.
- 5 Probationes possunt deduci etiam post sententiam.

Senten-

6 *Sententia potest iustificari ex deductis, seu deducendis post eam, fallit in sententia censurarum, num. 7.*

P R A E S V P P O S I T A.

Stante clausula supplicationis sub his verbis, videlicet, quorum insimul, seu cuiuslibet eorum, ac illis forsitan annexi fructus 24. ducat. non excedunt. 1

Et clausula literarum desuper expeditarum huiusmodi, videlicet, quorum insimul, & illis forsitan annexi fructus non excedunt. 2

Et resolutione facta 21. Maij 1574. 3

Sententia R. P. D. de Rubeis, & re iudicata. 4

Et quod sit iustificatus valor administrationis, quod non excedat 24. post d. sententiã, & rem iudicatã. 5

D V B I V M.

An gratia de dicta administratione d. Balthasari facta sit subreptitia, ex eo quod non verificauerit fructus capellanæ, & administrationis insimul non excedere 24. & si non sit subreptitia, an sit procedendum ad ulteriorem executionem?

119. DECISIO. alioqui. VIII.

1 **F**uit dictum gratiam † non esse subreptitiã, & ideò esse procedendum ad ulteriorem executionem, & dixerunt Domini, quod falsitas, † quæ non minuit, non viciat gratiam. Aegid. decis. 4. Rot. decis. 69. de rescript. in antiq. Cassad. 12. num. 15. de præb. Paris. 103. num. 13. in 4. Quibus Domini adddebant Aegid. decis. 115. Paris. conf. 4. num. 40. in 4. Felin. in c. super literis. col. 3. num. 5. de rescript. cum plur. simil.

3 Cum ergo ex clausula supplicationis, de qua in primo præsupposito, liqueat, quod Papa nõ est motus, licet fructus capellanæ solius, vel solius administrationis non excedat 24. igitur licet aliud sit narratum in literis, nempè quod insimul non excedunt, ergo quod non † mouit Papam in supplicatione, non reddit literas subreptitias.

4 Placuit etiam valorem † potuisse probari post sententiã R. P. D. Rubei, ex regula, quod possunt † deduci probationes etiam post sententiã, & ea † potest iustificari ex deductis, seu deducendis post, præterquam † quod in iustificatione censurarum, & post alios fuit alleg. Achill. decis. 5. de re iud. ultra Rot. decis. 6. in nou. 2. Pereg. decis. 151. in secundo.

Iacen. portionis de Anfo. Lunæ.

20. Junij 1575.

E P I T O M E.

Tertia pars fructuum beneficij solita

adimi ab absētibus, cōputatur inter fructus beneficij, ita vt intret gratia Papæ.

S V M M A E.

1 *Fructuum tertia pars, quæ absentibus subtrahitur, computatur inter fructus beneficij.*

2 *Legata re duobus, cuiuslibet debetur tota, ita vt si alius repudiat legatum, alter nihil acquirat, sed non admittat.*

3 *Distributiones quotidiana non dicuntur de corpore beneficij.*

4 *Distributiones dicuntur dari, item acquiri seruientibus.*

5 *Testes deponentes de fructibus dari solitis inseruientibus diuinis, deponere dicuntur de his, quæ sunt facti, & cadere possunt in sensum testium, & bene probant, præsertim si essent portionarij. num. 6. & producti forent ab aduersario. num. 7.*

8 *Interpretatio lata fit contra Papam concedentem.*

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante decisione coram me facta.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, tertia, de qua loquuntur testes, sit deducenda, ad effectum, vt prouisio Nunciij nõ sit inualida, vel potius sit computanda inter fructus, ita vt intret gratia Papæ?

120. DECISIO. alioqui. IX.

1 **C**onclusum fuit per Dominos tertiam partem † computandam esse inter fructus beneficij ad effectum, de quo agitur, iuxta alias dicta in vltima resolutione facta die 15. Aprilis præteriti, cum dicta tertia sit de corpore beneficij, non attento, quod per accidēs absentibus tollatur. Vnde tale beneficium de sui natura verè habet suos redditus consuetos, licet per statutum, vel per consuetudinem hæc tertia tollatur, vt benè in his terminis dicit Staphile. qui satis placuit Dominis, & ita declarat Oldrad. conf. 118. de liter. grat. fol. 29. à terg. ver. & prædicta intelligo secundum paruum impressionem, aliàs sub tit. de form. expect. §. noua forma pauperum. num. 47.

2 Quod aliqui Domini comprobabant, quia præsentibus verè non dicuntur lucrari hos fructus, sed magis dicuntur absentes amittere, & ita benè dicebant videri in hoc casu simile de iure accrescendi, & non decrescendi: quando enim res legata † est duobus, cuiuslibet debetur tota, ita quod, si alius repudiet legatum, alter nihil acquirat, sed non amittat. l. vnica. §. si autem ad deficientis. C. de caduc. tollen. Docto. omnes in l. re coniuncti. & ibi in specie Rip. n.

7. de legat. secundo, vbi declarat differentiam inter ius accrescendi, & non decrescendi. Ita in hoc casu præsens dicitur lucrari, sed magis dicitur non amittere.

Et addebant aliqui, videri tantam differentiam inter distributiones, quæ non dicuntur de corpore beneficii, vt per Staphil. vbi supra num. 45. & 46. & Oldra. d. conf. 118. et per plur. vulg. & hanc tertiã, quæ adimitur absentibus, quæ est de corpore, vt per Staphil. vbi supra, quanta est inter lucrum, & pœnam, & inter dare, & adimere, quæ sunt contraria. Nam distributiones non dicuntur dari, item acquiri seruientibus: hæc verò tertiã verè non dicitur dari, nec acquiri seruientibus, vel præsentibus, cum ea sit de corpore beneficii. Qua ratione lucratur quis alias duas tertiã, vt corpus beneficii, eadẽ seruiendo lucratur & hanc tertiã, quæ & ipsa, vt dixi, existit de eodem corpore, non accrescẽdo corpus beneficii, sed illud non diminuẽdo: non seruiẽtib; autẽ, vel absentibus benè dicitur tolli, & diminui dictum corpus de ista tertiã: & sic in effectu dicta tertiã non cedit lucro ipsi beneficiato, si sit præsens, vt in distributionibus, sed benè cedit pœnæ absentib;.

Et hæc differentia vltra prædicta videtur benè comprobari per testes, vt infra ponderatos, qui vocant dictam tertiã de corpore, item distinguunt eam à distributionibus quotidianis, & anniuersarijs.

Nec obstat, vt ex aduerso opponitur, quòd huiusmodi testes deponant de his, quæ sunt iuris, & non reddant rationem: quia secundum Dominos, cum deponant de redditibus huiusmodi, satis dicuntur deponere de his, quæ sunt facti, & quæ cadere possunt in sensum testium, vnde eorum dicta ad hunc effectum placuerunt, & sufficiebant Dominis. Cum maximè testes non sint portionarij, & optimè informati, & bene capaces intelligentiæ, & diuersitatis horum reddituum: quia ad ipsos etiam spectat, & sunt testes per ipsum Dominicum aduersarium Petri producti, & vltra alia eorum dicta benè super hoc deponunt. Primus Dominicus Lopez portionarius eiusdem ecclesiæ super contentis in 15. interr. ibi, tertiã pars omnium fructuum corporis beneficii. Item ibi, & non computantur distributiones missæ, & anniuersaria.

Item secundus Petrus Stallo pariter portionarius eiusdem ecclesiæ super contentis in 29. artic. ibi, præsentibus recipiunt anniuersaria, missas, & quotidianas distributiones, & etiam tertiã partem fructuum absentium ex corpore

supradictorum beneficiorum. Idem clarè ait super contentis in 15. interr. ibi, absentibus solummodo aufertur tertiã pars omnium fructuum corporis beneficii, & paulò infra subdit, ibi, nõ computatis distributionibus, missis, & anniuersarijs, & c.

Tertius etiam portionarius ad 10. interr. ibi, corpus beneficii, defalcatis anniuersarijs, & distributionibus quotidianis, ac missis de tabula, deductis oneribus, valet scuta 48. & sic non separat illam tertiã ex corpore, sicut aliàs. Imò eam computat in corpore, sed aufert absentibus in suo dicto ad 15. interr. ibi, præsentibus diuidunt tertiã absentium. item ibi, corpus beneficii, defalcata tertiã parte illius scilicet corporis, valet 32. Idem dicunt varijs in locis alij testes, tum super 10. tum super 15. interr. tũ alibi. Benè autem inter alios deponit quintus Petrus Duartes super d. 15. interr. ibi, quòd est consuetudo auferre tertiã partem corporis beneficii: qui videtur casus Staphil. vbi supra. Item missis, distributione & c. & ibidem infra, sublata tertiã parte corporis beneficii, & non computatis distributionibus & c. Et aduertebant etiam aliqui Domini, quòd passim testes in prædictis locis loquentes de ista tertiã, vtuntur ferè semper hoc verbo, aufertur, vel, defalcata, vel sublata, vt in depositionibus super d. 15. interr. Quod videtur confirmare prædictam distinctionem, quòd in ea tertiã magis agitur de adimendo, & de damno, & pœna absentium, quàm de lucro, & acquisitione præsentium & c. vt supra.

Placuerunt etiam aliquibus in dicta in vltima positione, quòd decisiones ex aduerso allegatæ, quòd huiusmodi tertiã non videatur computanda, ne in pe. Mohed. decis. 182. Put. decis. prima. de valore. & Oldra. d. conf. 118. item Ant. Aug. decis. 742. & 971. lib. 3. sint fundatæ in odium reg. de valo. pœnalis, & odiosæ, vt bene in eis dicitur. Quæ ratio hic secundum aliquos non videtur cadere: non enim videtur continere odium, quòd Papa vult concedere limitatam facultatem Nuncijs: æquum enim videtur, vt Papa dispenset facultates suas pro libera, & spontanea voluntate sua. Et quamuis contra se in dubio sit facienda lata interpretatio. c. fin. de verb. signif. c. 15. cui. de præb. in 6. l. prima. & fin. cum sua materia ff. de constit. princip. cum simil. tamen non propter hoc debent comprehendere ea, quæ aliàs non comprehenderentur, vel quæ apertè sunt diuersa à comprehensis, vt not. Docto. in d. c. fin.

Ex quibus omnibus fuit firmatum tertiã prædi-

prædictam in casu nostro non esse deducendam, sed computandam & c.

Hispanen. pensionis 250. ducat. Veneris. 21. Octobris 1575.

E P I T O M E.

Pensionis reseruatō est valida, dato quod mandatum sit datum ad renunciandum in euentum, quod ille consentiat reseruationi pensionis soluendæ, literis non expeditis, accedente Papæ beneplacito, dato quod Papa deleuerit illa verba supplicationis scilicet, literis non expeditis.

S. V. M. M. A. E.

- 1 Pensionem non annullat cassatio facta per Papam aliquorum verborum, quæ erant in mandato ad renunciandum. & num. 2.
- 3 Conditione cessante, perinde est, ac si actus à principio factus non fuisset.
- 4 Conditionis defectus semper habet oculos retro vsque ad tempus dispositionis.
- 5 Argumentum à contrario sensu procedit etiam in mandatis, amplia, prout num. 6.
- 7 Obseruantia subsecuta ostendit partes ita à principio intellexisse.
- 8 Verba, accedente beneplacito Papæ, stant conditionaliter.
- 9 Relatio non debet fieri ad ea, quæ habent propriam dispositionem.
- 10 Decis. 114. Diuersorum, in causa Corduben. dimidia portio nis intellectus.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante mandato Episcopi Sealen. ad renunciandum, & cedendum in fauorem Io. in euentum, quod dictus Io. consentiat reseruationi pensionis 250. ducat. & potestati illam transferendi, ac regressui, cum decreto quod dictus Io. beneplacito accedente Papæ, obligari teneretur in forma cameræ de soluendo dictam pensionem absque expeditione, & intimatione literarum, & supplicatione desuper expedita, in qua Papa deleuit illa verba, literis non expeditis, cum consensibus eorundem, quorum in necessarijs copia detur. Et quod postea pensio huiusmodi dicto Episcopo pluries fuerit per dictum Io. Ferdinandi soluta, vt in comissionibus pro eius parte in actis presentatis de anno 1544. in 1. reg. in Rota fol. 317. 371.

D V B I V M.

An dicta reseruatō pensionis sit nulla in casu, de quo agitur, ex eo quod in clausula in dicta supplicatione reseruationis pensionis existens videlicet, quod di-

ctus Ioannes teneretur in forma cameræ se obligare de soluenda pensione, non sint illa verba, literis non expeditis, prout sunt in dicto mandato?

121. DECISIO. alioqui. X.

Fuit per omnes Dominos concorditer resolutum, reseruationem ꝑ pensionis, de qua agitur, esse validam. Moti sunt, quia ꝑ illa verba, accedente beneplacito, quæ referuntur ad obligationem faciendam de soluendo pensionem pro terminis decursis, & decurrendis, complectitur etiam clausulam, literis non expeditis: quia dicta verba, beneplacito accedente, cadunt super illo verbo, obligari teneantur, & ab eo reguntur, & propterea ad illud referri debent. Rimin. cons. 117. num. 20. li. 1. Quo stante, videtur succedere, quod, cum iste Episcopus voluerit, quod ita demum apponatur hoc decretum, si Papa voluerit, quod, cum Papa noluerit, ex quo deleuit prædicta verba, literis non expeditis, consequenter cesset etiam sua voluntas: tum quia, defecta ꝑ conditione, perinde est, ac si actus ab initio factus non fuisset. l. pecuniã, ff. si cert. pet. vbi Paul. de Cast. & Ias. conditionis enim ꝑ defectus semper habet oculos retro vsque ad tempus dispositionis. Dec. in d. l. pecuniã. num. 4. tum etiam quia argumentum ꝑ contrario sensu procedit etiam in mandatis. l. eum qui duobus. §. filiusfamilias. & ibi Bart. in summano. ff. de acquir. hered. Ias. in d. l. pecuniã. col. 1. sub num. 2. siue id proueniat, ꝑ quia verba conditionalia in contractibus disponant sub contraria conditione, vt notant Docto. relati à Dec. in d. l. pecuniã. in princip. vel ex eo quia, cum argumentum in mandatis sumatur ad limites verborum, in euentum defectus conditionis, dicatur cessare mandatũ, semper enim verum est, quod Episcopus in euentum, in quæ Papa nolit, & ipse etiam non vult.

- 7 Accedat ꝑ obseruantia subsecuta, quæ ostendit, quod partes ita etiam intellexerunt. l. sed & Iulianus. §. perinde. ff. ad Macedon.
- Non obstant oppositiones ex aduerso factæ. Prima est, quod non constet de voluntate Papæ, & quod non constet hoc fuisse petitum. Nã respondebãt satis constare ex signis crucis notatis, quæ non possunt significare, quod fuerint deleta alia verba, quàm ista, vt bene perinformantes.
- 8 Item nec obstat secunda, quod illa verba, ꝑ accedente beneplacito, stent dispositiuè, & non conditionaliter: quia dicebant hoc esse contra regulam tritam, & contra tex. in l. a testatore. ff. de cond. & demon. cum sexcentis similib.

Tertia

Tertia item oppositio, quod ea referantur ad reservationem pensionis pro annis ante lapsis, visa est nullo modo posse applicari: quia supra iam disposuerat, quod deberet accedere decretum, quod pensio deberetur pro tempore præterito, ibi, cum decreto desuper opportuno, quod dicta pensio incipiat currere ab anno præterito &c. unde relatio non debet fieri ad ea, quæ habet propriam dispositionem. Rom. conf. 152. num. 3.

Tanto magis prædicta placebant, quia tendunt ad fauorem validitatis actus.

10 Deciso in causa Corduben. dimidiæ portionis coram Chiroga 14. Nouembris 1558. ex aduerso allegata, seu Diuerforum 114. visa est longè diuersa: quia ibi constituens volebat omnia simpliciter, hic autem non simpliciter, sed restrictè, & conditionaliter, nempe accedente beneplacito.

Islalen. pensionis 250. ducat. Luna

21. Nouembris, & Luna

28. eiusdem 1575.

E P I T O M E.

Pensio, de qua in præcedenti decisione itidem declaratur valida.

S V M M A E.

1 Diligentia præsumitur.

2 Clausula nominationis posita in fine supplicationis, vel in clausulis, refertur ad omnia supradicta.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante mandato Episcopi Scalen. & Io. Ferdinandi fenimo ad resignandum, & consentiendum reservationi pensionis, de qua agitur.

1 Et supplicatione reservationis pensionis huiusmodi cū consensibus Episcopi, & Ioannis, quorum omnium in necessarijs copia detur.

2 Et quod pensio huiusmodi dicto Episcopo pluries fuerit per dictum Io. Ferdinandi soluta, prout dicitur in commissionibus pro eius parte in actis presentatis de anno 1544. vt in primo registro in Rota. fol. 317. & 376.

D V B I V M.

An dicta reservatio pensionis sit nulla in casu, & ad effectum, de quo agitur?

122. DECISIO. alioqui. XI.

In vtraque positione resolutum fuit pro validitate pensionis, circumscripto capite litis

non narrate. Primo ex doct. Abb. relati per Aym. conf. 77. num. 11. quod præsumitur diligentia, nec enim ratio afferri potest, cur non dicatur petita facultas transferendi, sicut petita est facultas nominandi.

2 Confirmatur ex signis crucis factis per reuerendissimum Datarium in supplicatione, per rationes deductas in penultima positione huius cause. Confirmatur, si dicta clausula nominationis est posita in fine supplicationis, vel in clausulis, quia refertur ad omnia supradicta: sed, quia pars aduersa negat dictam clausulam adesse, ideo Domini super hoc non se fundabant, sed super aliis prædictis.

Ad præsentam decis. Achill. ex aduerso allegatam primo dicebant non esse inter decisiones Achill. & ideo multam vim in ea non esse faciendam.

Secundo dicebant esse casum valdè diuersum, quia ibi cadebat & negligentia, & interesse procuratoris propter interesse sui fratris. Et pro prædicta resolutione omnes Domini erant concordēs, & visa est materia sine difficultate, & placuerunt responsiones datæ alijs ex aduerso deductis.

Segobien. præsentæ pensionis. Veneris.

4. Maij. 1576.

E P I T O M E.

Pensio non nisi de fructibus beneficij debetur.

S V M M A E.

1 Pensio de fructibus beneficij est soluenda.

2 Promittens prosequi litem vsque ad tres conformes, non tenetur, si lis est calumniosa.

3 Pensionem soluere obligatus, habita, vel non habita possessione, non nisi per tres annos soluere eam tenetur de stylo Rota.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsuppositis hinc inde pro vtraque parte deductis, & deducendis.

I D V B I V M.

An d. Io. de Monroy sit liberatus à præsentæ pensionis solutione?

123. DECISIO. alioqui. XII.

Videndum esse voluerunt Domini particulariter, an beneficia, super quibus fuit

R 2 refer-

reſeruata penſio, vacauere per obitum Sor-
noce, per cuius obitum fuit prouifus Ioannes
Monroy, & ex iſta vacatione eſt reſeruata pen-
ſio. Quia, ſi non vacarunt, eſt indubitatum, quòd
1 non debetur penſio, ꝛ que de fructibus bene-
ficij ſolui debet. Caputaquen. deciſ. 87. Pa-
pa prouiderat. lib. 2.

Si verò non vacarunt, tunc iuſtum erit hoc
caſu, quòd Ioannes ſoluat: & in euentu, quòd
non vacauerint, non obſtat obligatio Monroy
de proſequendo litem uſque ad tres conformes:
2 quia iſta obligatio ꝛ non eſt intelligenda
in caſu, in quo appareat, quòd liſ eſt calum-
nioſa, vt manifeſtè eſſet, ſi beneficia non vaca-
runt, vt per Tiraq. de retract. lignag. §. primo.
gloſ. 18. num. 62. & alios allegatos.

Et propterea in ſimili etiam videmus, quòd
3 obligatio ꝛ de ſoluendo penſionem habita, vel
non habita poſſeſſione, reſtringitur per Rotam
ſolum ad tres annos ex allegatis.

Firmana Hospitalis. Mercurij.

27. Nouembris 1577.

E P I T O M E.

Beneficij eccleſiaſtici vera expoſi-
tio, & declaratio adducitur.

S V M M A E.

- 1 Beneficium eccleſiaſticum dicitur illud, quod habet campanile, dotem, & percipit decimas, & primitias.
- 2 Eccleſia, & beneficium eccleſiaſticum differunt.
- 3 Beneficium eccleſiaſticum quibus ex ſignis cognoſcatur?
- 4 Eccleſia quando dicatur beneficium eccleſiaſticum?
- 5 Eccleſia quando erecta præſumatur auctoritate Episcopij?
& num. 9.
- 6 Spirituale onus annexum beneficio, dicitur celebratio continua diuinorum.
- 7 Collatio eccleſiæ facta alicui perpetuò eſt vnum ex ſignis beneficij eccleſiaſtici.
- 8 Eccleſia ſolita committi perſonis eccleſiaſticiſ, reputatur beneficium eccleſiaſticum.
- 10 Oratoria veniunt appellatione beneficiorum, quæ dari poſſunt in titulum.
- 11 Eccleſia ponitur pro beneficio.
- 12 Vnio probatur neceſſariò ex immemorabili, vbi non agitur de titulo in viſitatione.
- 13 Leproſaria in dubio potius præſumitur vnita eccleſiæ, quàm contra.
- 14 Vſurpatio præſumitur in communitate.

D V B I V M.

An conſtet eccleſiam Beatæ Mariæ Montifauſpicis, ſuper qua eſt controuerſia, eſſe beneficium eccleſiaſticum, vel potius hoſpitale per laicos gubernari ſolitum.

124. DECISIO. alioqui. XIII.

IN propoſito dubio Domini duas quæſtiones diſtinguebant. Prima, an eccleſia Sanctæ Mariæ Montifauſpicis, de qua eſt controuerſia, ſit beneficium eccleſiaſticum. Secunda, an ſit hoſpitale per laicos gubernari ſolitum?

Et quoad primam, pro affirmatiua, quòd ſit beneficium eccleſiaſticum allegabatur per informantes, quòd habet ꝛ campanile, dotem, percipit decimas, & primitias, quæ non poſſunt deberi loco laicali ex allegatis. Hoc fundamentum bene ſecundum Dominos videtur concludere, quòd hæc eccleſia non ſit oratorium priuatum, ſed eccleſia iuxta conſ. Calder. 4. de relig. dom. But. 19. num. 19. Abb. in c. parentibus. num. 1. de priuileg. Rom. conſ. 477. num. 12. & 13. Sed quòd propterea ſit beneficium eccleſiaſticum, non videtur concludenter inferri,
2 quia eccleſia, ꝛ beneficium eccleſiaſticum differunt, vt per Barbat. in Cle. cauſam. §. quòd ſi forſan. num. 24. de elect. Nam beneficium ꝛ ex ſequentibus ſignis cognoſcitur, videlicet ratione perſonæ conferentis, illius, cui confertur, & modi, quo confertur, & oneris annexi. Barba. vbi ſupra num. 27. cum ſeq. Aegid. latè in c. ſuper hoc. num. 16. de renunc. & in c. in noſtra. num. 10. de reſcript. Abb. conſ. 47. col. 1. lib. 2. Gig. de penſ. q. 86. num. 7. Dec. in rub. de reſcript. num. 3. verſ. & ibi concludit. hic autem nõ conſtat de aliqua collatione iſtius eccleſiæ Sanctæ Mariæ, niſi de vna, de cuius etiam effectua-
3 tione adhuc dubitatur.

Tamen Domini, hoc etiam non attento, inclinabant, quòd dicta eccleſia ꝛ eſſet nihilominus beneficium eccleſiaſticum. Moti, quia, cū iſte ſit locus publicus ex ſupradictis, & non ſit oratorium priuatum, ſed eccleſia, quæ etiam
4 habet dotem, præſumitur ꝛ erecta auctoritate Episcopij, Cald. d. conſ. 4. Aegid. latè in d. c. ſuper hoc. ſub nu. 21. Vnde, ſtante erectione huius eccleſiæ, item quòd habeat dotem, iuxta not. in c. nemo. de conſecr. diſt. 1. item quòd habeat onus ꝛ ſpirituale annexum, nempe celebrationem continuam diuinorum, vt conſiderat Aegid. in d. num. 21. & Barbat. in d. §. quòd ſi forſan. num. 30. videtur omnino iudicanda beneficium eccleſiaſticum.

Concurrunt etiam, quòd, licet eccleſia non conferatur alicui perpetuò, quòd eſt vnum ꝛ ex ſignis beneficij eccleſiaſtici. Barbat. vbi ſupra verſ. 4. cognoſcitur beneficium eccleſiaſticum. Aegid. ſub d. num. 21. verſ. & quia perpetuum eſſe debet, & ibi, hoc enim eſt proprium ipſorum

rum

rum beneficiorum ecclesiasticorū, vt sint per-
 8 petua; tamen hæc ipsa ecclesia ꝑ semper com-
 mittitur personæ ecclesiasticæ, vt patet ex di-
 ctis testium, ergo reputatur beneficium eccle-
 9 siasticum. Barba. num. 29. imò ex solo, ꝑ quòd
 locus sit erectus auctoritate Episcopi, præsu-
 mitur beneficiū, vt videtur velle glos. in Clem.
 si beneficiorum. in glos. prima. in fin. de decim.
 Gvid. Papa decis. 187. num. 1. Rip. in c. decer-
 nimus. num. 69. vers. in isto puncto. de iudic.
 Imò Rebuff. in eius prax. c. quid sit, & quot.
 mod. num. 8. in fin. dicit, quòd capella fundata
 ad seruiendum Deo, licet non appareat de au-
 ctoritate Episcopi; tamen præsumitur benefi-
 cium ecclesiasticum. Aegid. tamen, quem ipse
 allegat, non ita loquitur in q. 16. in fin. vers. 2.
 quia etsi testator, vbi in dubio vult debere re-
 recipi in statu, in quo est. Et quāuis non cōfera-
 tur in titulum; tamen satis videtur esse, quòd
 possit conferri, quando est locus consecratus,
 & habet dotem, vt sentit Abb. in c. auctoritate.
 in fin. de cens. & ita videtur etiam Sarnen. de
 10 infirm. in q. 23. vbi dicit, quòd oratoria ꝑ ve-
 niunt appellatione beneficiorum, quæ dari pos-
 sunt in titulum. Et hæc omnia tātō magis, quia
 11 ecclesia ꝑ ponitur pro beneficio. c. 2. de con-
 cess. præb. c. cum ignores. de præb. Rebuff. in
 tit. quare sint inst. benef. num. 9. & hæc quoad
 primam q. an ecclesia sit beneficium ecclesia-
 sticum, in qua, vt dixi, pro affirmatiua ex prædi-
 ctis inclinatum est per dominos.

Quoad secundam, an dicta ecclesia sit hospi-
 tale, dicebant, quòd licet ex omnibus supra di-
 ctis appareat esse ecclesiam, non autem hospi-
 tale, etiam non obstante allegata domo iuncta
 cū muro ecclesiæ: quia imò replicabatur, quòd
 est cortile intermedium, quòd magis videtur
 arguere diuersitatem. Et dicebāt Domini pro
 veritate huius quæst. videndum, an in casu pro-
 posito probetur vnio? & pro negatiua dicebāt
 eam non probari per cōmunitatem, quia etiam
 probatur per testes hospitale. Quod non vide-
 tur adhuc benè posse firmari, quia testes dati
 non probant, nec integri dantur; tamen non
 probatur vnio, in qua parte dantur, quia non
 probant testes immemorabilem, quæ est neces-
 12 saria, ꝑ vbi non agitur de titulo in visitatione
 ex alleg. Felin. in conf. 2. num. 13. & num. 27.
 Et istam opin. videtur Rota semper amplexa,
 13 maximè quia in dubio potius leprosarum ꝑ præ-
 sumitur vnita ecclesiæ, quàm è contra. Aegid.
 decis. 387.

Non obstat administratio communitatis,
 quia in effectu dicunt testes, quòd communi-

tas tenuit, & possedit ecclesiam, & hospitale,
 sed non dicunt vti vnitam. Præterea secundus
 se videtur restringere ad auditum, & ad annum
 1552. Tertius dicit, quòd communitas à suo
 recordatu possedit hospitale, non autem depo-
 nit, quòd hospitale possideret ecclesiam, vnde
 potuit esse mera vsurpatio: maximè cum simus
 14 in cōmunitate, ꝑ in qua vsurpatio præsu-
 mi solet. Quartus deponit, quòd communitas
 possedit hospitale sub inuocatione Sanctæ Ma-
 riæ &c. & bona &c. sed nihil, quòd hospitale
 possederit ecclesiam prædictam, nec deponit
 de immemorabili, Vnde aduertebatur per ali-
 quos ex Dominis, quòd illa denominatio eccle-
 siæ, vt dicit Ant. de But. in c. inter dilectos.
 sub nu. 15. vers. vel fortè. de donat. potius præ-
 sumitur ex eo, quia ecclesia erat vicina. Sed
 nec testes, vt dixi, concludunt bene de hospita-
 litate. Et licet ex inuentario aliquid sit pro pau-
 peribus; nihilominus, quòd seruaretur ibi con-
 tinua hospitalitas, testes non satis concludunt,
 & inuentarium ostendit contrarium; quia trans-
 mittebat pauperes ad aliud hospitale. Sed de
 hospitalitate, & possessione nō videtur nunc cu-
 randum, quia nō probatur immemorabilis iux-
 ta prædicta. An autem obstet reg. de annali, erit
 videndum.

Hæc per modum inclinationis fuerunt per
 Dominos dicta, idè si partes de aliquo dubi-
 tent, vel aliud releuans deducant, & velint ite-
 rum audiri, audiantur.

Iterum causa, hac proposita super eisdē die
 Veneris 14. Martij 1578. Domini fuerunt in
 resolutis, videlicet nos esse in beneficio eccle-
 siastico, &c.

Calaguritana Thesaurariæ. Veneris.

11. Ianuarij 1578.

E P I T O M E.

Impetrans gratiam certo modo, si in
 supplicatione apposuit clausulam,
 siue præmisso, siue alio quouis mo-
 do &c. capere potest beneficium vacans
 ex resignatione expressa, ob publicatio-
 nem non factam, quamuis non vacet ab
 contractum matrimonium æquè per im-
 petrantem expressum.

S V M M A E.

1 Matrimonium probatur per duos testes, quorum primus
 deponit de veritate, & fama, & secundus de fama tan-
 tum.

Vacatio

- 2 Vacatio probatur per famam.
- 3 Regula, de annali, hic non procedit.
- 4 Regula Pauli iij. de impetrando certo modo, requirit possessionem pacificam, quamvis non annalem.
- 5 Resignans liberè in manibus Ordinarij, abdicat à se omne ius.
- 6 Clausula, siue præmissio, siue alio quouis modo &c. operatur, vt veniat omnis modus vacandi. Quod procedit etiam in impetratione certo modo. num. 7.
- 8 Impetratio certo modo, si continet vnum vacandi modum dispositiue, licet adsit clausula, siue alio quouis modo, non nisi ex modo ita expresso capi potest.
- 9 Auditor Rotæ, pendente lite, succedit loco Ordinarij quoad examen prouisi in forma dignum.
- 10 Gratia, certo modo, capit resignationem in manibus Ordinarij factam, & expressam cum alia causa vacationis.
- 11 Prouisio Ordinarij quamvis sit nulla ob non seruatum regulam Pij v. de publicando; tamen resignatio facta liberè in manibus Ordinarij, est valida, quæ abdicauit ius à resignante.

125. DECISIO. alioqui. XIV.

Domini dixerunt matrimonium Ioannis de Yuarra probari, & cū de eo deponat duo testes, quorum primus deponit de veritate, & de fama, alter de fama tantum. quod sufficit ad faciendam plenam probationem. Bald. in l. Galus. §. ille casus. ff. de li. & posthum. vbi Seyffel. num. 13. vltra quod ad probandum vacationem sufficit fama, vt per Mohed. decis. 77. & fuit tentum coram D. Cantuccio, in vna Pampilonen. de Aglo.

Dixerunt etiam non obstare & regulam de annali, quia, si de ea ex aduerso opponitur respectu personæ Ioannis Auencualegni, clarum est, quod tempore impetrationis ipse non erat pacificus possessor: quia lis inter ipsum, & Aluarum cepit ab initio suæ prouisionis.

Si verò opponitur de regula respectu Ioannis de Yuarra, per cuius contractum matrimonij Didacus impetrauit, & eo etiam respectu cessat dicta regula: quia tempore impetrationis d. Didaci prædictus Ioannes non possidebat. Sarnen. de annali. q. 50. & hæc etiam omnia procedunt respectu constitutionis Pauli iij. de impet. cert. mod. quia & illa & requirit possessionem, & pacificam possessionem, licet non annalem. Put. decis. 3. super reg. de impet. cert. mod.

Regula verò de infir. & de impetr. benef. viuen. non applicatur huic casui.

Solum videbatur remanere difficultas, quia, cum per informantes dicatur, quod Didacus impetrauerit thesaurariam vacantem per contractum matrimonij Ioannis de Yuarra, non probat ipse Didacus hanc vacationem, ex quo re-

signasse præsupponitur hanc thesaurariam in manibus Ordinarij ante contractum matrimonij: quo casu & tunc à se abdicauit omne ius. c. quod. &c. admonet, de renū. Et quauis Ordinarius contulerit dictam thesaurariam vacantem per dictam resignationem Io. Auencualegni, qui non publicauit resignationem, prout fuit resolutum 29. Nouembris anni præteriti supra decis. 4. non per hoc potest dici, quod non fuerit abdicatum ius à Ioanne de Yuarra resignante: quia, cum resignatio fuerit facta liberè in manibus Ordinarij, non autem in fauorem, cessat obiectum.

Sed, quia dicebatur, quod in literis aderat clausula, & siue præmissio, siue alio quouis modo vacet, quo casu venit omnis modus vacandi. c. suspectū. de rescript. in sexto. Quod procedit & etiā in impetratione certo modo. Cassad. decis. 5. de præben. Fuit dictum, quod videantur bene literæ, an modus vacandi & sit datus dispositiue, quod aliquando fieri solet in impetratione certo modo. Quia, si id esset, non posset Didacus aliam vacationem capere, quam per contractum matrimonij. Cassad. d. decis. 5. Mohed. decis. 210. impetratio fuit facta. Put. 67. de præben. incip. quando dicitur.

Dixerunt etiam, quod licet prouisio Didaci, & in forma dignum, sit directa Ordinario; tamen auditor causæ, pendente lite, succedit loco Ordinarij, & potest examinare Didacum, & ei conferre thesaurariam. Clem. auditor. de rescript. & fuit resolutum in vna Legionen. canonicatus, coram R. P. D. Aldobrandino.

Postea in proxima Rota, quæ fuit die 13. Ianuarij, Domini diligenter, visis literis apostolicis, dixerunt casum istius vacationis fuisse per resignationem Io. de Yuarra in manibus Ordinarij, quæ bene capitur in & gratia certo modo obtenta è Didaco, ibi, adhuc per resignationem huiusmodi, aut quod Io. de Yuarra &c. contraxit matrimonium, vacauerit, & vacet ad præsens, & sic narratur vacatio siue per resignationem, siue per matrimonium Yuarre. intrat ergo casus resignationis prædictus. Licet enim prouisio Ordinarij secuta sit nulla, propter non seruatum regulam de publicando, vt fuit resolutum, dicta die 29. Nouembris; tamen ipsa resignatio, quæ fuit facta liberè, & simpliciter in manibus ipsius Ordinarij, fuit valida, & abdicauit ius à Ioanne resignante, vt supra dictum est. An autem sit danda remissoria, fuit dictum, quod videatur, an sit releuans, & super hoc partes informant, quia aliqui Domini dubitabant de releuantia.

Meten-

Metensis canonicatus, & præbendæ.

Veneris 31. Januarii. 1578.

E P I T O M E.

Gratia expectatiua intrat, non obstantibus infra scriptis.

S V M M A E.

- 1 Noua promissio supplet defectum publicationis.
- 2 Regula de verisimili non procedit in acceptatione expectatiuæ.
- 3 Expectantes qualibet die solebant acceptare in archiuo.
- 4 Expectatiuæ capiunt omnes menses.
- 5 Expectatiuæ an, & quando impediuntur per reg. cancell. de mensibus Ordinariorum?
- 6 Regula de mensibus Ordinariorum quando dicatur derogatum per expectatiuam?
- 7 Mensis Septembris est apostolicus ex concordatis Gallia.
- 8 Sententiæ notoriè iniustæ non obstat lapsus quadriennij.

D I V B I V M.

An gratia expectatiua d. Petri Fagot intret in casu, de quo agitur.

126. DECISIO. alioqui. XV.

Resolutum gratiam Petri intrare in casu, de quo agitur.

Quò enim ad publicationem fuit respòsum per Dominos, quòd noua & promissio, supplet. Sarn. de public. q. 1. num. 2. Aug. de insinu. & public. expectat. num. 4.

Quoad regulam de verisimili, fuit dictum, quòd & non procedit in acceptatione expectatiuæ. Mohed. Decis. 318. fuit decisum, in fin. imò quolibet die & solebant expectantes acceptare in archiuo.

Quoad mensẽ placuit Dominis responsio data, quòd expectatiuæ & capiunt omnes menses.

Et licet ex aduerso opponatur, quòd expectatiuæ & impediuntur per reg. cancell. de mensibus Ordinariorum. Put. 41. de concess. præb. & 21. de præben. tamen, quia in ista expectatiua datur facultas acceptandi in mensibus quomodolibet Ordinariorum, nõ obstat dicta reg. de mensibus Ordinariorum, quia est derogatũ regulis cancell. cum clausula, quorum tenores &c. & per alias claras derogationes in concessione, seu priuilegio acceptandi ipsius Petri.

Ex quibus non est dubium, quòd illi regule & est derogatum ex allegat. per informantes.

Præterea stantibus concordatis, quia ciuitas ista cadit sub concordatis, vt aperte legitur in

bullæ exhibitæ, res de plano procedit, quia est 7 mensis & apostolicus mensis Septembris.

Quoad lapsũ quadriennij dicebant etiam nihil obstare: quia, stantibus supradictis, sententiæ & est ex eisdem actis notoriè iniusta. Et satis placuerunt benè deducta per prædictos informantes Perri.

Firmana beneficij, seu hospitalis. Veneris. 14. Martij 1578.

E P I T O M E.

Beneficium ecclesiasticum dicitur illa ecclesia, quæ est erecta auctoritate Episcopi, & dotata, præcipuè si habet onus spirituale annexum.

S V M M A E.

- 1 Beneficium ecclesiasticum quod dicatur? & nu. 2. 3. & 4.
- 2 Vnio probatur per immemorabile, si non constat de literis.
- 3 Beneficij alterius qualitatis status præcedens quando non probatur, sufficit probare statum præsentem per decem annos, intellige, vt num. 7.
- 4 Beneficij fuisse suppressum per unionem, qui vult dicere, debet id probare vel per literas, vel per immemorabile.

127. DECISIO. Alioq. XVI.

Domini dixerunt constare ex deductis, quòd ista & ecclesia Sanctæ Mariæ sit beneficium ecclesiasticum. Moti fuerunt, quia omnia signa, de quibus per Calder. conf. 4. de præben. quòd sit ecclesia, & non oratorium priuatũ, vel hospitale, concurrunt in hoc casu, vt in alia positione fuit etiam dictum.

Quo stante, sequitur, quòd, cum sit ecclesia erecta auctoritate Episcopi, & dotata, dicatur consequenter beneficium ecclesiasticũ. Guid. Pap. decis. 187. num. 1. Bart. & Rip. aliàs in hac causa allegati. Et ratio & est, quia tunc potest conferri perpetuò, vt per Abb. in c. auctoritate. in fin. de cens. Sarn. in reg. de infirm. q. 23.

Nec obstat, quòd non constet de aliqua collatione: quia Doct. qui ex aduerso allegantur, nõ requirunt, & quòd fuerit collata ecclesia, sed tantum, quòd sit talis, quæ non possit conferri laico, & ita loquit Abb. conf. 47. lib. 2. Gig. de pension. q. 86. num. 7. & ita loquitur Anchar. in c. primo. num. 3. de reg. iur. in 6. ad quem se remittit Dec. in rub. de rescript. num. 3. quòd in hoc casu procedit, ex quo, vt supra dictum est, fuit erecta auctoritate Episcopi. Maxime quia

quia habet onus spirituale annexum, nempe celebrationem diuinorum officiorum, vt in alia positione fuit etiam consideratum.

Minus obstant notat, in Cle. fin. de rescript. quia ea omnia procedunt, vbi non venit in controuersiam ipsa vnio, nec, an sit, vel non vnita ecclesia, vel hospitale, sed presupponitur ibi vnio pro constanti, & indubitata: imò pro necessario subsistenti ad illam subiectam materiã, & dubitatur solum, cui sit facta vnio ipsa, an ecclesia sit vnita hospitali, vel hospitale ecclesie; hic verò dubitatur de ipsa vnione, ad quam probandam necessaria est immemorabilis, & propterea Bonif. in d. Clem. fin. ponit illam exceptionem, quando non constat de modo annexionis, & sic apparet, quòd eo casu tantum modus vnionis controuertebatur, non vnio ipsa.

6 Nil etiam facit, q, quando non probatur status præcedens alterius qualitatis beneficii, sufficiat probare statum præsentem per decem annos, ex notat, in c. cum de beneficio, de præb. in 6. quia illa materia non applicatur. Ibi enim 7 supponitur, quòd sit beneficium, & solum quaeritur, quale sit, an seculare, vel regulare; at hic controuertitur ipsa substantia beneficii, non status sit, vel ne; vnde, cum probetur, quòd sit ecclesia erecta auctoritate Episcopi, & consequenter, quòd est beneficium ecclesiasticum, 8 qui vult dicere fuisse suppressum tale beneficium per vnionem, debet id probare vel per literas, vel per immemorabilem, vt dictum est, & latius deducitur ab informantibus.

DE HIS, QVAE FIUNT A maior. par. capit.

Calaguritan. iuris arrendandi. 1. Julij.

1573.

EPI TOM E.

Consensus maioris partis omnium simul duarum ecclesiarum vnitarum tamquam vnus corporis sufficit: nec est necessarius consensus etiam maioris partis vnus ex dictis ecclesijs, etiam quòd essent minores in capitulo.

S V M M A E.

- 1 Consensus maioris partis omnium simul duarum ecclesiarum vnitarum sufficit in actu.
- 2 Consensus maioris partis vnus ex duabus ecclesijs amplius

simè simul vnitis ad actum non est necessarius, sed bene maioris partis omnium duarum ecclesiarum.

3 Vnio operatur, vt duæ ecclesie efficiantur vnum corpus, & vna vniversitas.

4 Vniuersitatis maiori parti standum est, nec habetur ratio separatorum corporum in actu celebrando, etiam quòd persone vnus corporis vniti essent pauciores.

5 Infertur aliquando ex vno casu exceptuato ad similes exceptuandos, limita, prout num. 6.

7 Testes deponentes per eundem præmeditatum sermonem, repelluntur.

8 Testes debent testificari, non autem iudicare.

PRAESUPPOSITVM.

Stante sententia Rotali, & vnione, quorum in necessarijs copia detur.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, sufficiat consensus maioris partis omnium simul, vel potius sit necessarius consensus etiam maioris partis illorum de Fuentemayor?

128. DECISIO. alioqui. I.

Fuit resolutum per omnes Dominos sine vlla controuersia in casu, de quo agitur, sufficere re consensus maioris partis omnium simul, nec esse necessarium consensus etiam maioris partis illorum de Fuentemayor, etiam quòd ipsi de Fuentemayor essent minores numero in capitulo, quam illi de Nauarrete. Moti potissimum ex latissimis verbis, & clausulis vnionis inter predictas ecclesias. Cum enim per vnionem duæ illæ ecclesie sint effecte vnum corpus, & vna vniversitas, intrat vulg. reg. iuris, quòd standum est iudicio maioris partis personarum huiusmodi vniversitatis, & non habetur ratio separatorum corporum, etiam quòd persone vnus ex corporibus vnitis sint pauciores, quam persone alterius, ita in his terminis Abb. in c. pastoralis. in fin. princip. num. 7. vers. secus dic. vsque ad fin. de rescript. refert, & sequitur Felin. in c. cum omnes. sub num. 18. in 8. limit. in fin. limitationis, vers. secus. de constit. & in d. c. pastoralis. num. 9. cum concord. Aliqui ex Dominis allegabant in argumentum not. per Ias. in l. fin. C. de impub. & alijs, &c.

Secundo principaliter moti sunt Domini ex sententia de consensu partium lata per illustrissimum Cardinalem Aldobrandinum, dupliciter ponderata. Primo per locum à speciali, dum ait, quòd in vno quidem casu maior pars capituli de Nauarrete, & maior pars de Fuentemayor concurrat, si beneficium vnus ecclesie sit dandum clerico alterius ecclesie; quia regulam iam firmata erat contraria, quòd nempe beneficia

ficia vnus ecclesie conferatur clericis natis in eadem ecclesia, non in alia. Vnde contra prædictam regulam dicitur non debere conferri, nisi de consensu maioris partis vtriusque ecclesie. Quinto per verba apertissimè sequentia, & per declarationem factam in hoc casu de maiori parte respectiue non præiudicetur alijs casibus, in quibus maior pars omniū simul de Nauarrete, & Fuentemayor attendi consuevit.

- 5 Et licet ex vno casu exceptuato aliquando inferatur ad similes exceptuandos. Dec. in l. prima. de reg. iur. not. in c. 1. de confir. vtil. vel inutil. cum simil. tñ inter casum exceptuatum & in prædicta sententia, & casum arrendandi, & alios, de quibus agitur in propria questione, visa est Dominis longè diuersa ratio, & differentia, & maximè attentis supradictis.
- 6 Ad testes ex aduerso examinatos, vltra quòd non percutiunt casum, de quo agitur, & dubiū propositum, Domini respondendo dixerūt deponere & per eundem præmeditatum sermonem, nec non aliquos & magis iudicare, quàm testificari.

Calaguritan. iuris arrendandi. Veneris.
20. Nouembris 1573.

EPI T O M E.

Testium fides discutitur.

S V M M A R I A.

- 1 Testis licet supra videatur ineptè deponere, si tamè in fine reddit bonam rationem, probat.
- 2 Testibus duobus in specie dedonentibus magis creditur, quàm pluribus in genere.
- 3 Testi partis aduersæ maximè est credendum.
- 4 Prescriptio, non autem consuetudo cadit inter duo collegia, siue capitula, quando agitur de auferendo iure quæsito vni ipsorum.

P B A E S V P P O S I T V M.

Stantibus vnione, sententijs, & testibus hinc inde examinatis, quorum breue summarium Dominis datur, & resolutione postremo loco in causa huiusmodi facta.

D V B I V M.

An in arrendandis fructibus, & multatis, & puniendis beneficiatis dictarum ecclesiarum, & assignando diem œconomis pro diuisione decimarum, debeat interuenire consensus maioris partis beneficiatorum residentium in ecclesia de Fuentemayor, vel sufficiat consensus maioris partis omnium simul beneficiatorum vtriusque ecclesie, habito respectu ad totum numerum beneficiatorum.

129. DECISIO. siue Discursus.
alioqui. II.

Videbatur aliquibus ex Dominis, quòd testes de Fuentemayor probarent intentionem suam, nempe maiorem partem illorum interuenisse in arrendationibus, & multis, de quibus agitur, vt apertè dicunt octo primi testes super octauo interrogatorio. Et licet quoad tēpus variè deponāt, aliqui enim de 15. annis, aliqui nihil de tempore dicant, aliqui deponant sine dictione, semper, & sic non inferant continuatum tempus huiusmodi interuentus, aliqui à 12. annis; tamen tertius, quartus, sextus, & septimus videbantur concludere quadragenariam possessionem continuatam, & cū dictione, semper. Tertius enim, quartus, sextus à 40. & septimus à 50. annis citra deponunt, & videbatur eisdem Dominis, quòd redderēt bonam rationem. Et licet tertius videatur ineptè dicere se vidisse publicam vocem, & famam; tamen, quia & in fine reddit bonam rationem, credebant ei esse standum.

Nec videbatur, si bene intuerentur, quòd iudicarent, vel deponerent de his, quæ sunt iuris, sed magis testificarentur, & deponerent super facto. Et licet non sint de capitulo; tamen extra capitulum possunt vidisse, & audiuisse, & actus etiam capitulares, quando publicantur, celebrantur, & fiunt, aperto capitulo, & adhibitis, siue interuenientibus alijs etiam extra capitulum.

Testes autem de Nauarrete probant possessionem capituli, & octo primi deponunt de tēpore, inter quos duo tantum dicunt, quòd non obstante contradictione locationes capituli habuerunt effectum. Et videbatur testes de Fuentemayor vti particulariter, & magis in specie deponentes prauale, & magis esse attendendos ex trita regula: quòd magis & creditur duobus testibus in specie, quàm plurimis in genere deponentibus.

Imo, quibusdam alijs ex Dominis videbatur omnes prædictos testes inter se non dici contrarios, sed aptè posse conciliari: statuer enim simul, quòd capitulum de Nauarrete sit in prædicta possessione arrendandi &c. & quòd illud ipsum capitulum arrendet, attenda maiori parte illorum de Nauarrete, & illorum de Fuentemayor, vt ita se habeat interpretatio vnionis in prædicto capitulo, & subdebant prædictam vnionem, licet prægnantem hanc non abhorre interpretationem, de quo alij dubitabant.

S Aliqui

Aliqui è contra impugnabant prædictos testes, quatenus dicunt illos de Fuentemayor interuenisse pro maiori parte in arrendando sine contradictione, quia ex sententijs productis de anno 1553. 1555. videtur constare de contrario. Quas sententias si bene non sunt iustificatae, dicebant interrumpere prædictam quadragenariam, quatenus allegaretur, de quo particulariter videri posse dicebant.

Alij existimabant hoc negocium magis decidi debere ex iure communi, quam ex testibus: cum videatur Dominis ambas partes nimium anxie in hac causa agere, & affectare victoriam, & testes vtriusq. nimis audacter deponere, qui existimabant, etiam testibus attentis, testes de Navarrete potiores habendos esse, nempe quibus ius commune assistat, & plus esse standum testibus secundum dispositionem iuris, quam contra ius commune deponentibus. Qui iidem Domini ex primo teste illorum de Fuentemayor, qui fatetur intentionem aduersariorum, confirmabant iustitiam illorum de Navarrete: testi enim ¶ aduersariorum maxime credendum esse dicebant, & cum ex eisdem testibus consuetudo variè desumeretur, dum aliqui dicunt, quod aliquando illi de Navarrete arrendabant, etiam contradicentibus aduersarijs, aliquando arrendabant, accedente consensu maioris partis eorum, ergo in hac varietate nulla consuetudo firmari posse videtur.

Aliqui addebant, an quadragenaria, de qua supra, probetur ante litem, quod ipsi testes non concludenter, aut aperte deponunt. Aduertebant aliqui ex Dominis, quod, cum agatur de auferendo iure quæsito illis de Navarrete, licet agatur res inter duo collegia, seu capitula; non cadit ¶ consuetudo, sed præscriptio, vt est resolutum in vna Caietana de anno 1563. coram D. Robusterio. Ex quo inferebant ultra tempus 40. annorum requiri titulum, quem ipsi de Fuentemayor non probabant. In quo tamen replicabant aliqui, quod si probatur quadragenaria sufficienter, vnio non est ita clara, quin possit seruire pro titulo istis de Fuentemayor, vt fuit dictum in vna Caurien. iurisdictionis coram bon. mem. D. Oradino 1570. & prius coram alijs, vt ibi. Et demum placuit, quia per aliquos ex Dominis multa sunt dicta circa exceptiones testium illorum de Fuentemayor, quod plerique sunt beneficiati, aliqui suspecti; aliqui varij, quod primum daretur dubium circa exceptiones testium.

Calaguritan. iuris arrendandi. Veneris.
11. Martij 1575.

E P I T O M E.

Beneficiati quinque conficiunt maiorem partem beneficiatorum de Fuentemayor.

S V M M A.

1 Beneficiorum de Fuentemayor partem maiorem constituunt quinque tantum beneficiati.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus resolutionibus in huiusmodi causa factis. ¶
Et sumario testium, & iurium.

D V B I V M.

An constet sententias latas de annis 1553. & 1555. esse latas super arrendamento facto, contradicente maiori parte illorum de Fuentemayor tempore arrendamenti facti in casu, & ad effectum, de quo agitur?

130. DECISIO. alioqui. III.

1 **F**uit resolutum, quod quinque ¶ beneficiati constituunt maiorem partem ex beneficiatis de Fuentemayor.

Quo verò ad effectum redarguendi testes de Fuentemayor de falso, noluerunt aliquid firmare, sed voluerunt, quod afferretur instrumentum arrendamenti?

Gerunden. administrationis anniuersariorum. Luna. 16. Ianuarij

1576.

E P I T O M E.

Capitulum habet intentionem fundatam priuatiue ad beneficiatos in administratione anniuersariorum canonicis, & beneficiatis communium.

S V M M A E.

1 Capitulum administrat anniuersaria communia canonicis, & beneficiatis, priuatiue ad ipsos beneficiatos. Fallit, si beneficiati probarent huiusmodi communem factam esse ex redditibus beneficiatorum. num. 2. sed tale onus probandi beneficiatis incumbit. num. 3.
4 Administratio etiam in negocijs arduis pertinet ad solum capitulum, & Episcopum.

5 Admi-

- 5 Administratio anniuersariorum pertinet ad capitulum, priuatiuè ad beneficiatos.
- 6 Capituli appellatione canonici solum continentur, non autem beneficiati, & alij, etiam habentes dignitates.
- 7 Canonici qui sunt de capitulo, & non alij continentur appellatione clericorum in his quæ spectant, ad cathedralè.
- 8 Clerici inferiores debent inferuire capitulo, prout Episcopo.
- 9 Capitulum habet intentionem fundatam de iure communi ad exclusionem beneficiatorum.
- 10 Capitulum succedit Archidiacono defuncto, & eius bona, atque redditus ecclesiastici ad ipsum pertinent, non autem ad successorem.
- 11 Anniuersariorum bursa facta præsumitur ex redditibus capituli.
- 12 Dignitas, & iura ecclesiæ possidentur pariter per Episcopum, & capitulum.
- 13 Quod omnes tangit & c. h. ec regula quomodo intelligatur?
- 14 Beneficiati non possunt facere collegium.

D V B I V M.

An capitulum de iure communi habeat intentionem fundatam priuatiuè ad beneficiatos, in administratione anniuersariorum canonicis, & beneficiatis communium in casu, & ad effectum, de quo agitur?

131. DECISIO. alioqui. IV.

Fuit tentum per plures ex Dominis strictè ad terminos iuris communis tantum, quòd capitulum ꝑ habeat intentionem fundatam priuatiuè ad beneficiatos in administratione anniuersariorum canonicis, & beneficiatis communium. Et placuit decisio pro capitulo allegata in vna Barchinonen. anniuersariorum coram bo. mem. Card. Reomano, die 20. Aprilis 1554. vbi in specie fuit resolutum, quòd in anniuersarijs capitulum habet intentionem fundatam de iure communi, nisi beneficiati ꝑ probarent bursam illam communem esse factam ex redditibus ipsorum beneficiatorum. Nam tunc omnes interuenire deberet, iuxta dictum Vital. in Clem. hi qui. de æta. & qual. vers. contra tertium. sub num. 13. & in hoc beneficiatis ꝑ incumbit onus probandi, quòd bursa sit facta ex redditibus particularibus, quia habent iuris præsumptionem contra se, vt bene ibi fuit decisum, & moti sunt Domini ex infrascriptis.

- 4 Primo quia administratio ꝑ etiam in negocijs arduis pertinet ad solum capitulum, & Episcopum. Felin. in c. edoceri. num. 3. cum seq. de rescript. qui concordantias allegat. faciunt notata in c. nouit. & in c. quanto. de his quæ fiunt à præl. & c.
- 5 Secundo quia huiusmodi administratio ꝑ pertinet ad capitulum. priuatiuè ad beneficiatos. glos. celebris in c. penult. in verb. Assisios.

de cler. non resid. vbi Butr. n. 8. & Abb. sub nu. 9. in fin. idem Abb. in c. primo. nu. 11. de elect. in c. dilecti. in primo notab. de maior. & obedient. c. dilecta. vbi glosa prima post princip. de excess. præl. Alber. in diction. in verb. Assisij. Rom. singul. 646.

- 6 Capituli ꝑ autem appellatione solum continentur canonici, non beneficiati, nec alij etiam habentes dignitates. Abb. in c. scriptum. num. 4. de elect. Dec. in c. eam te. in secundo not. nu. 3. de rescript. Rebuff. super concordat. in rubr. de nominatione. q. 8. num. 32. Hinc in his, quæ spectant ꝑ ad cathedralem, nec appellatione clericorum continentur alij, quàm canonici, qui sunt de capitulo. c. primo. de his, quæ fiunt à præl. vbi Abb. num. 5. c. cum apostolica. vbi glo. in verb. cleri. eod. tit. quòd ea ratione esse videtur, quia clerici ꝑ inferiores debent inferuire capitulo, prout Episcopo, vt per illud text. tradit Abb. in c. cum non licet. de præscript. in 3. notab. sub num. 2. vers. & aduerte quia videtur. & ibi Felin. sub num. 2. vers. gusta benè. notatur. in c. penult. de cler. non resid. vt per Alberic. in d. ver. Assisij.

Tertio addebant aliqui Domini pro confirmatione prædictæ regulæ, quòd capitulum ꝑ habet arrendationem fundatam de iure communi ad exclusionem beneficiatorum, tex. in c. relatum. 2. de testam. quatenus dicitur ibi, quòd, vbi in ecclesia est collegium clericorum, illud habet curam, & administrationem rerum, & venit nomine ecclesiæ, vt est capitulum in casu nostro, faciunt nota. ibi per Abb. num. 5. vbi capitulum administrat bona communia, & intuitu ecclesiæ acquisita.

Quarto allegabatur in argu. Inno. ibid. quatenus capitulum ꝑ succedit Archidiacono defuncto, & spectant ad ipsum eius bona, & redditus ecclesiastici, non autem ad successorem ex ratione, quia hoc ius in bonis spectat ad ipsum capitulum, & Innoc. sequuntur doct. ibi.

- 11 Quinto addebant nonnulli, quòd ista bursa ꝑ præsumitur facta ex redditibus capituli. arg. tex. in c. nulli Episcoporum. & in c. fin. 12. q. 1. Abb. in d. c. relatum. num. 10. in fin.

Sexto placebat aliquibus Dominis dictum Innoc. in c. dilecti. in princ. de maior. & obed. quæ refert, & sequitur Abb. in c. cum ecclesia. de elect. vbi ait, quòd ꝑ dignitas, & iura ecclesiæ possidentur pariter per Episcopum, & capitulum.

- 13 Non obstat regul. quòd omnes ꝑ tangit & c. quia placebant responsiones capituli, nempe quòd procedit in his, quæ competunt aliqui-

bus iure proprio, & particulari, & vt singulis: non autem in his, quæ competunt iure ecclesie, & vt vniuersis, & ibi bursa est communis, vt etiam dictum fuit in dicta Barchinonen. anniuersariorum, & declarat Abb. in c. cum omnes. num. 5. vers. nunc discutiendo. & ibi Felin. nu. 15. vers. fallit 6. de constitut. cum alleg. Cum ergo iure non caueatur, quod ex eo solo, quod beneficiati participant, & redditus sint communes, propter hoc dicantur habere administrationem bonorum ecclesie, dicebant Domini beneficiatos in anniuersariorum, de quibus agitur, administratione esse excludendos, iure communi inspecto: maximè quia vt singuli non possunt prætere administrationem, quæ ad singulos non pertinet, sed ad capitulum, vt dixi: nec vt vniuersi, quia ipsi non possunt facere collegium. Abb. in d. c. dilecta. in fin. de excess. prælat. & fuit dictum coram R. P. D. Aldobrandino, in vna Barchinonen. collegij. 3. Aprilis 1573. Ex quibus liquet eos non habere intentionem fundatam de iure communi.

DE REB. ECCLES. NON alienand.

Brixien. Vnionis beneficij. Veneris. 4. Februarij 1575.

EPITOME.

VNio beneficij reseruati facta per Episcopum seminario, ex facultate sibi tradita per concilium Tridentinum, sustinetur, non obstantibus hic oppositis.

S V M M A E.

- 1 Vnio qua de iure sustineatur?
- 2 Interpretatio faciendâ est in dubio, vt actus sustineatur.
- 3 Seminarij materia est pia, & fauorabilis.
- 4 Concil. Trident. sess. 23. sub tit. de reseruat. c. 18. declaratur.
- 5 Dictio, nec non, resoluatur in copulam, & et repetit omnes qualitates præcedentes.
- 6 Vnio Episcopi an valeat, non petito consilio duorum de capitulo in terminis concilij Tridentini? & num. seq.
- 7 Glos. in Clement. 1. in ver. inbibentes. de iure patron. intellectus, quæ limitatur num. 8.
- 9 Odiosa est materia, quâdo datur facultas diuidendi beneficia.
- 10 Odiosa est facultas data vniendi beneficia reseruata.
- 11 Vniri non potest Episcopus de iure communi beneficia reseruata.
- 12 Forma data per Pontificem Episcopo in vnione per eum non seruata, actus est nullus.

- 13 Episcopi assertioni creditur in spectantibus ad eius officium: intellige in his, quæ sunt leuis præiudicij, secus si magni num. 14 limita, prout num. 18.
- 15 Solemnitas extrinseca regulariter nõ præsumitur, fallit, ut num. 16.
- 17 Solemnitas extrinseca enunciata in vnione Episcopi præsumitur tunc interuenisse, ex eo quia interuenire potuit.
- 19 Episcopi assertioni verisimili creditur.
- 20 Notario dicenti se interfuisse vnioni factæ cum consilio duorum iuxta formam concilij Tridentini creditur, amplia etiam, quod non dicat cum testibus, nam hoc debet subintelligi pro actus validitate. num. 21.
- 22 Episcopus an vniat seminario etiam beneficia reseruata ex concil. Tridentino?

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito decreto fa. concil. Trident. de faciendis vnionibus in fauorem seminarij clericorum, his verbis videlicet, ijdem Episcopi cum consilio duorum de capitulo &c. vt in sess. 23. sub tit. de refer. c. 18. 1 Et quod beneficium, de quo agitur, sine veri præiudicio vacauerit per obitum vnus Prothonotarij apostolici, quod Papa illud tanquam beneficium reseruatum contulerit Gabrieli familiari suo. 2 Et quod Episcopus Brixien. dictum beneficium seminario clericorum vniuerit. 3

D V B I V M.

An vnio, cuius copia detur, possit iure sustineri?

132. DECISIO. alioqui. I.

CUm præsupposito, quod constet de legitima deputatione duorum de clero, & duorum de capitulo, de quorum consilio, & interuentu agitur iuxta formam sac. conc. Trid. sess. 23. c. 18. & nil aliud obstet vnioni, fuit resolutum, quod vnionem, de qua agitur, posse sustineri, ex regula, quod in dubio, & faciendâ est interpretatio, vt actus sustineatur. iuxta l. quoties. de reb. dub. maximè in materia tam pia, & fauorabili, qualis est ipsius seminarij.

Pro parte Gabrielis opponitur, quod non sit facta secundum formam concil. quia non probatur facta de consilio deputationum. Huic motiuo plures dantur responsiones per informantes pro parte seminarij.

Prima est, quod in vnione non requiratur hoc consilium ex forma concilij, sed tantum in applicatione fructuum beneficiorum. Hæc responsio non placuit, quia videtur vnica ratio, in qua tam prædicti fructus beneficiorum, quam ipsa beneficia vnienda ab eodem verbo, applicabunt, & incorporabunt, videtur regi. & per consequens illa dictio, nec non, quæ resouitur in copulam, & et repetit omnes qualitates præcedentes, Bart. in l. Scio. §. Caio. ff. de fid. instrum.

instrum. plura Neuiz. conf. 72. num. 14. repetitur ergo etiam in huiusmodi vnionibus consilium deputatorum.

- 6 Secunda responsio est, quia, etiam non ꝑ petito cōsilio, tenet vnio: quia, cum Episcopus haberet facultatem vniendi iure suo, non videtur necessaria solemnitas, quando est data facultas vniendi eam habenti. iuxta glos. in Clem. 1. in verb. inhiibentes. de iur. patron. Hæc responsio
7 visa est etiam periculosa, quia illa glos. ꝑ patitur magnas difficultates. Abb. enim in c. cum olim. de arbi. eam reprobatur in eo casu. itē eam reprobare videtur Felin. in c. cum dilecta. sub nu. 12. vers. limita 4. de rescript. Secundo quia Episcopus cepit viam non ordinariam, sed attributam sibi per decretum concilij: quo casu
8 limitatur ꝑ dictum illius glos. vt per Franc. in c. qua fronte. num. 38. & 39. cum seq. vers. sexto limita.

- 9 Tertia quia materia videtur odiosa, ꝑ quatenus datur facultas secandi beneficia, & diuidendi, quod est contra regulam iuris, de qua in tit. vt eccl. benef. sine dimi. confer. Item quatenus datur ꝑ facultas vniendi beneficia reseruata,
10 quod ꝑ est prohibitum sibi. c. vt nostram. de appell. Vnde, cum ipse Episcopus habeat ꝑ hanc potestatem à Papa sub ista certa forma, sequitur, quod debeat omnino seruari talis forma sub pœna nullitatis. per not. per Felin. in c. ex parte. de constit. col. pen. & fin. potissimum nu. 4. vbi etiam Dec. in fin. quicquid in cōtrarium dicatur.

- 11 Quarta est responsio, quod in spectatibus ꝑ ad eius officium, creditur assertioni Episcopi.
12 Sed & hoc aliqui Domini ꝑ intellexerunt procedere in his, quæ sunt leuis præiudicij, & ita loquuntur Docto. allegati; sed in his, quæ sunt grauis præiudicij, res videbatur dubia,

- Dernum pro responsione, & resolutione placuit Dominis in casu proposito constare sufficienter de consilio deputatorum. Quia licet solemnitas ꝑ extrinseca regulariter nō præsumatur; tamen hoc fallit ꝑ in hoc casu nostro, tum
15 ex ipsa enunciatione, ꝑ de qua in vnione, tum quia tēpore vnionis ea interuenire potuit. iuxta glos. & post eam Bart. in l. prima. num. 2. C. de fid. instr. lib. 10. Bart. & alij, in specie Ias. in l. sciendum. nu. 15. de verb. oblig. Felin. latissimè in c. sicut. num. 27. de re iud. cum alijs aliàs latè deductis in vna Rom. donationis quinquaginta millium coram R. P. D. Aldobrandino.

- 18 Et cum verè simus in spectantibus ꝑ ad officium Episcopi, & in ei per sacr. concil. commissis, videtur sibi esse credendum. Felin. in c.

- post cessionem, col. 4. vers. fallit 7. de probat. Rot. decis. 22. in nou. & 396. in ant. & stante
19 quod huiusmodi ꝑ assertio sit verisimilis. glos. in c. ea nescitur. in verb. debet. de his, quæ fi. à præl. Abb. in c. quanto. vers. 7. circa fin. eod. tit. Ruin. conf. 217. num. 3. & 5. Tiraquell. in l. si vnquam. num. 37. cum seq. C. de reuoc. donat. Anchar. conf. 277. circa fin. vers. nō obstat ꝑ credi nō debeat. quæ refert, & sequitur Aym. conf. 54. num. 13. cum concord. maximè quia
20 notarius ꝑ dicit se interfuisse vnioni, & alijs supradictis, ex Felin. & alijs relatis, Et quamuis
21 notarius ꝑ non dicat cum testibus; tamen hoc debet subintelligi fauore validitatis actus. iuxta aliàs latè dicta in eadem Rom. donationis.

- Quod autem Episcopus hanc vnionem fecerit vigore sacr. concil. non autem ordinaria potestate, legitur explicitè in eodem instrumento, & hoc nō habet dubium. Vnde cessat, quod
22 simus in reseruatis, quia facultas ꝑ Episcopi apertè comprehendit etiam reseruata, vt constat in eodem canone. ex quibus virtualiter cessant alia ex aduerso deducta.

Lunen. Sarzanen. bonorum. Lunæ.

30. Ianuarij 1576.

E P I T O M E.

Locatio emphitheotica, & mandatum probantur idoneè ex infra relatis coniecturis.

S V M M A E.

- 1 Verisimile non est, quod ecclesia voluerit sine causa perdere eius ius tribus cum sententijs Rotalibus, & tot laboribus acquisitum.
- 2 Mandati enunciatio facta in instrumento locationis in emphitheosim, quid operetur?
- 3 Notarius faciens in instrumento mentionem mandati, quamuis illud non probet, facit tamen præsumptionem.
- 4 Mandatum præsumitur propter antiquitatem temporis.
- 5 Mandatum præsumitur, quando concurrunt aliqua coniectura. & num. 6.
- 7 Citationis defectus tollitur ex partis presentia in actu.

D V B I V M.

An ex deductis constet in fauorem Dominorum canonicorum de locatione in emphitheosim contra homines, & communitates Ameliæ, Telarij, & Mōtifmarcelli ad effectum, quod dici possit dictas communitates conduxisse ab eis bona, de quibus agitur?

133. DECISIO. alioqui. II.

Fuit concorditer per Dominos resolutum constare sufficienter ex deductis pro parte canonicorum de locatione emphitheotica contra communitates, de quibus agitur, ad effectum, de quo in dubio.

Moti fuerunt Domini ex longa serie facti deducta pro canonicis. Plura enim, quæ concurrunt, suadent hanc ipsam veritatem.

Nempe tres sententiæ fauorabiles præcedentes pro canonicis contra dictas communitates.

1 Item declaratoria. Nec enim verisimile est Dominis visum est, quod hoc ius tribus sententijs Rotalibus tot sumptibus, & laboribus acquisitum ecclesia sine alia causa dimiserit communitatibus.

Contractus locationis emphitheoticae.

2 Enunciatio et mandati facta in eo. Aym. de antiq. temp. in secunda par. num. 34. Tiraquel. in tract. de præscripti. §. 1. glos. 4. vers. istis autem duabus limitationibus. Gabriel de procurat. conclus. 1. num. 9.

3 Et quamvis Notarius et faciens mentionem de mandato, illud non probet; tamen facit præsumptionem. Cuman. conf. 6. Cur. Iun. in auct. si quis in aliquo, in fin. C. de eden.

4 Item antiquitas et temporis longè ultra 40. annos usque ad annum 1507. propter quam mandatum præsumitur. Cassad. decis. 3. de procurator. Boer. dec. 281. Aym. d. tract. de antiq. temp. in secunda par. num. 33. Soc. Iun. conf. 56. col. 2. in prima par. latè Tiraquell. d. tract. de præscript. & loco præcitato, vers. trigesimo primo. Certum enim est, quod, quando et concurrunt aliquæ coniecturæ, mandatum præsumitur. Curt. Iun. conf. 76. col. penult. vers. tertia conclusio. Aym. in d. tract. de antiquit. temp. in secunda par. in fin. eo magis ubi plures concurrunt, de quibus per informantes.

Longa obseruantia subsecuta vnà cum ceteris coniecturis bene deductis per dictos informantes, & præsertim per Dominum Arrigonum, cuius considerationes placuerunt Dominis.

6 Et fuit dictum mandatum et aliàs fuisse præsumptum per longè minores coniecturas, quam in casu nostro, in vna Veliterna casalis anno præterito coram R. P. D. Lancellotto.

7 Defectus citationis et tollitur ex præsentia partis ad actum, ut per Bart. in l. prima. vbi Ias. num. 1. cum seq. ff. de in ius voca. cum alijs adductis.

Bononien. bonorum de Pipinis. Veneris. 8. Nouembris 1577.

E P I T O M E.

Læsio enormis interueniens in prima concessione bonorum ecclesie facta sine solemnitatibus, numquid præiudicet, quando dicta bona erant solita locari, & quo pacto læsio hæc probetur?

S V M M A E.

- 1 Appellatio dicitur deserta, si datis reuerentialibus, causa non fuit intra decem dies commissa.
- 2 Commissio secunda prorogationis fatalium, cum clausula, dummodo aliàs prorogata non fuerint, minimè suffragatur, si aliàs fuerint prorogata.
- 3 Sententia notoriè iniusta non transit in rem iudicatam.
- 4 Locari solita quando sunt bona ecclesie, non requiruntur solemnitates alioqui consuetæ in his locationibus.
- 5 Testes deponentes de communi æstimatione, si percutiant tempus, probant. & num. 11.
- 6 Testis dictum, quod à decem annis res locata fuisset tot, pro ut etiam hodie, est inuerisimile.
- 7 Testis dictum recipit declarationem ab articulis.
- 8 Testis dicens se voluisse dare tot pro tali re, probat, si non apparet eum moueri peculiari ex affectione.
- 9 Testes deponentes per verbu, credo, & existimo, an probent valorem?
- 10 Testes vicini, & practici probant rei æstimationem.
- 12 Læsio respicit tempus contractus regulariter.
- 13 Afflict. in cap. 1. num. 4. de cleric. qui inuestituram fecit, declaratur?
- 14 Emphitheoticata si est semel res ecclesie pro certa mercede cum debitis solemnitatibus, si eadem res reuertatur aliquo casu ad ecclesiam, poterit alicui concedi sine alia solemnitate.
- 15 Alienatio rei ecclesiastica non requirit causam, quando est solita locari.
- 16 Extrauag. ambitiose. verba, ibi, si ei videbitur expedire, important arbitrium boni viri.
- 17 Bona reuersa, & incorporata mensæ abbatiæ, nunquid possint amplius locari sine solemnitatibus? remis ind.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quod fuerit lata sententia per d. Pinellu, die 2. Martij 1573.

Et quod pro parte Pipini fuerit appellatum die 16. eiusdem mensis Martij, & d. Pinellus dederit reuerentiales in forma.

Et resolutionibus in causa factis.

Et quod die 21. Nouembris 1573. canonici obtulerint remissoriam, quæ fuit reportata die 16. Aprilis 1574.

Et dictis testium in causa examinatorum.

Et in.

Et instrumento inuestiturę factę Pipino. 6
 Et prorogationibus factis per Pipinum die 10. Iunij
 16. Septembris 1575. & 13. Martij 1576. cum cõ
 missionibus obtentis per eundem Pipinum. 7
 Et Busla facultatum iudicium fabricę, quorum omniũ
 breue summarium detur in necessarijs. 8

D V B I V M.

An dicatur constare de re iudicata in casu, & ad esse
 etiam, de quo agitur?

134. DE ICISO. seu Discursus.
 alioqui. III.

Resolutum fuit, quod intret caput desertio-
 nis, tum quia ¶ non fuit commissa causa
 1 intra 10. dies post reuerētiales datos, ex Cas-
 2 sad. decis. 4. de appell. tum quia secunda ¶ com-
 missio non suffragatur, stante clausula, dummo-
 do alijs prorogata nõ sint, & tamen fatalia iam
 erant prorogata.

Ad excludendam rem iudicatam, quę ex de-
 fertione prædicta resullaret, allegant Pipini,
 quod sententia d. Pinelli ad fauorem canoni-
 3 corum, & reuerendę fabricę lata, vti notorię ¶
 iniusta, non trãsit in re iudicatam: notoriã au-
 4 tem iniustitiam deducunt, quia bona, ¶ de quib-
 us agitur, erant solita locari, ergo non requi-
 rebantur solemnitates. c. 2. de feud. Doctõ in
 c. primo. de his qui feud. da. poss.

Ex aduerso ad hoc fundamentum tollendũ
 fuerunt examinati per canonicos testes ad do-
 cendũ, quod ecclesia fuerit enormiter læsa, & læ-
 5 sio deducitur ex duplici capite.

Primo quia hæc bona potuissent locari 240.
 lib. & vendi 6. & fuerunt data pro affictu 20.
 lib. vt in prima concessione, ergo constat de
 enormissima læsione.

Secundo dicitur, quod dicta bona erant
 iam incorporata mensę abbatiæ, ergo non
 potuerunt amplius locari sine solemnitatibus,
 per allegata ab ipsis.

Quoad primum Domini dixerunt videndũ
 esse, an testes prædictam læsionem probent, &
 discurrendo singulos sigillatim, credebant ali-
 qui Domini in effectu læsionem quoad affictũ
 satis probari, omnibus simul iunctis. Et faciebãt
 5 principale fundamētum in 7. & 9. testibus, qui ¶
 ambo percutiunt tempus, & loquuntur de cõ-
 muni estimatione, & sic videtur probare secun-
 dum communes theoreticas Doctõ. in l. precia
 rerũ. ad l. fal. & in l. 2. C. de resc. v. ed. Et quoad
 septimum considerabant, quod licet non om-
 nino eis placeret illa fermocinatio, & conclu-
 6 sio, quam dicit fecisse cum alio. Et quatenus
 ait, che da dieci ¶ anni in qua si farebbe affitta-

to come adesso: quod experientia non videretur
 esse verisimile, nempe quod à 10. annis citra
 bona non creuerint; tamen in depositione satis
 placuit, quia videtur probare, & percutit tem-
 pus: dum enim fecit verba supra de 10. ò 11.
 anni, subdit che per questo tempo si saria affit-
 tato, & s' affittaria lib. 7. & fin. à 8. la tornatura,
 & inferius, communemente per questi affitti,
 & c. & sic communiter.

Quoad nonum dicebant videri eum be-
 nẽ probare, declarando eum ab articulis, qua-
 tenus supra dicit, quod iam decem annis elap-
 sis non fuissent locatę scut. 2. & postea subiun-
 git, quod communiter de tempore huius loca-
 tionis vltimę fuissent locatę pro dictis precijs.
 7 Nam debet intelligi de articulatis, quia dictũ ¶
 testis recipit etiam declarationem ab articulis,
 vt fuit dictum in causa Ostien. littoris maris,
 coram R. P. D. Decano de anno 1575. adden-
 8 do quintum. quatenus ait, quod ipse ¶ dedisset,
 & daret lib. 170. & 180. pro tornatura. Et li-
 cẽt non deponat de cõmuni estimatione; tñ ap-
 paret, quod non mouetur ex particulari affec-
 tione; quia dixit, quod voluit ibi emere terre-
 num non ita bonum pro 160. quod sufficit.

Reliqui testes seruiũt pro adminiculo, quia
 apparet, quod non deponunt ex particulari, vt
 Socin. lun. conf. 73. ferẽ per tot. lib. 2. Et suffi-
 9 cit, ¶ quod deponat, per verbum, credo, & exi-
 stimo, Alex. in l. precia rerum. num. 9. prope fin.
 10 ff. ad leg. falcid. maximẽ quia sunt ¶ vicini, &
 practici. Quod sufficit, quamuis Aret. in c. cau-
 11 sam. 2. col. 4. de test. velit, quod testis ¶ non pro-
 bat, quando dicit de communi estimatione, ni-
 si adijciat rationem; tamen, vltra quod Ant.
 Bur. in c. primo. nu. 8. & seq. de empt. & vend.
 reprobatur hanc opinionẽ, respondebatur in ca-
 su proposito, quod testes satis assignant ratio-
 nem: quia sunt vicini, & practici ex alleg. maxi-
 mẽ stantibus, & benẽ coadiuuantibus hęc pro-
 bationem dictis prædictorum duorum testium.
 Et ideo satis credebant ijdem Domini probari
 læsionem, si verum est, quod terrę sint 40. tor-
 naturarum, vt dicunt canonici ex instrumento
 ipso locationis, de quo agitur, quia testes hoc
 non benẽ probare videntur. Nec prædictos Do-
 minos mouebant 1000. lib. per Pipinos cano-
 nicis solutę pro hac locatione: quia computan-
 do illas ad rationem 7. pro 100. reddent in fru-
 ctum annuũ lib. 70. si addatur lib. 20. qui est af-
 fectus, siue canon ordinarius harum terrarum,
 constitueretur summa lib. 90. quę tota summa
 non ascendit ad summam lib. 240. vt tunc repe-
 ribantur, imò nec ad dimidiam dictę summę,
 & sic

& sic lætio est valdè ultra dimidiam.

Quoad melioramenta per Pipinos allegata, videndum erit particulariter, an, & qualia sint, & quantum releuent. Hæc tamen erant secundum aliquos tantum Dominos, qui causam diligenter viderant, cum alij plerique non potuerint omnia videre. Igitur sint relata per modum discursus, non resolutionis in gratiam partium.

Sed quæstio tunc suboriebatur, an in læsione ipsa discutienda sit inspiciendum tempus ultimi contractus. Et pro affirmatiua allegabatur, quod regulare est debere in huiusmodi locationibus inspicere tempus contractus. l. 2. C. de rescind. vend. vbi Doctor. Sed respondetur per Pipinos, vt non procedat in rebus solitis locari, & ad id allegabantur tres auctoritates.

Prima est Afflict. in c. primo. de cler. qui inuest. sec. num. 4. Sed dicebatur, quod loquebatur respectu solemnitatis, non autem, si cedat hodie in euidentis damnum.

Secunda est Seyss. in specul. fol. 719. sed solum dicit, quod in istis non potest Prælatum alterare formam antiquam in præiudicium ecclesie.

Tertia est Bero. conf. 86. num. primo lib. primo. qui id dicit, sed ipse allegat Archidiaconum in c. Episcopi. 10. q. 11. qui de hoc nihil loquitur.

Addebant etiam Dñi ad hoc eandem opinionem. Paul. de Castr. in l. etiam. num. 4. in fin. ff. sol. matr. vbi dicit, quod tunc poterit etiam concedi per solum Prælatum, & sine alia causa subsistente, eo modo, quo aliàs fuit concessa, quia non dicitur alienatio, ex quo semel exiuit de mensa. vbi etiam Alex. ibid. num. 4. vers. 2. limitat. Nam isto casu solus Prælatum sine alia solemnitate cum eisdem qualitatibus iterum concedere poterit, & Imol. in l. quod dicitur. in fin. vers. item videtur. ff. de verb. oblig. dicit, quod, si semel est concessa res in emphiteosim pro certa mercede cum solemnitatibus, si res reuertatur aliquo casu ad ecclesiam, poterit ecclesia sine solemnitate ipsam concedere alteri, iuxta formam præambule concessionis. Et ista doctrina videbantur hoc innuere, vt satis esset attendere tempus primi contractus, non autem tempus ultimi in re solita, &c.

Et dicebant hoc etiam comprobari posse, quia in alienatione rei ecclesiasticæ non requiritur causa, quando est solita locari, vt per Paul. de Castr. in d. l. etiam. num. 4. in fin. & videtur velle Abb. post. Ant. de But. in c. in præsentia. num. 27. prope finem. de probat. vbi dicit, si autem sit sine causa, vt quia ecclesia consuevit dare in emphiteosim, vt sup. recte quod dicitur.

In contrarium autem videtur mirabiliter vt gere tex. extrauag. ambitiosæ. ibi. & tunc in euidentem ecclesie vtilitatem. de reb. eccl. non alien. & c. 2. de feud. ibi, si ei videbitur expedire: que verba important arbitrium boni viri. l. si fideicommissa libertas. ff. de fideicom. libert. Bart. in l. si sic. num. 2. ff. de leg. 1. Abb. in c. primo. sub num. 13. vers. iterum. de constit. & per Curt. Iun. in istis terminis, in tract. de feud. in 2. par. in 2. quæst. princ. in fin. vers. tamen propter hoc. & in prima quæst. in fin.

Item in contrarium pariter faciunt opinio, & rationes Abb. in c. vt super. num. 11. de reb. eccl. non alie. quam doctrinam dicit singularissimam Curt. in d. quæstione prima. circa fin. vers. hinc videmus. cuius rationes potius in hæc partem tendere videntur. Propter igitur has opiniones grauissimorum virorum, & pro vero intellectu iurium prædictorum, & aliorum in hac materia habedo, & quia videtur casus grauis, & exemplaris, placuit Dominis, vt nihil de hoc caperetur pro resolutio. Sed quod particulariter daretur dubium, an sit inspicienda vtilitas ecclesie de tempore primi contractus, an verò de tempore ultimi contractus relocationis.

Quoad secundam, quod res sit effecta de mensa iterum, quia sunt in hoc quinque opiniones relatae à Curt. ibid. in 3. q. & è Iul. Clar. in 13. q. de feud. hoc etiam erit particulariter videndum. maximè quia visa est satis suspecta ista alienatio facta in consanguineum ex alleg. & maximè cum lis enunciatur inter causas locationis, que non probatur verificata, imò datur vrgens argumentum de contrario ex fide exhibita, & præsupposita.

Bononien. de Pipinis. Lunæ. 9. Decembris 1577.

E P I T O M E.

Ecclesie vtilitas attendenda est tempore postremi contractus alienationis eius rei, non autem primi.

S V M M A E.

- 1 Dicitur, tunc, notat extremitatem temporis.
- 2 Verba, si videris expedire, important arbitrium boni viri.
- 3 Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.
- 4 Emphiteoticam rem reuersam, potest ecclesia pro se retinere, si est reducta ad paupertatem.
- 5 Ecclesia terras qui fertiles reddiderunt, eorumque heredes præferendi sunt alijs. lim. prout num. 6. & intellige prout num. 10.

Contra-

- 7 Contractus de rebus ecclesie non est validus, saltem in effectu, si potuisset ecclesia habere ab alijs maiorem utilitatem.
- 8 Prælatus contrahere debet cum illo, à quo maiorem utilitatem habere potest.
- 9 Agnatus si in alienatione rerum ecclesie solitarum alienari, comparet, & equè compareat extraneus, qui maiorem quantitatem offert, debet ille agnatus preferri, dummodo tantumdem offerat. Et quid si ecclesia offerat agnato meliorationes. num. 11.
- 12 Ecclesia res dari non potest pro eodem canone, si cessat causa primæ concessionis.
- 13 Tempus primæ contractus alienationis rei ecclesie, an secundi attendatur? & num. 16.
- 14 Emphyteosis concedendæ finalis causa est melioratio, & fugienda sunt absurda eam prohibentia.
- 15 Ecclesia locans in forma consueta pro minori precio, quam ab alio, facta diligenti inquisitione, inuenisset, dicitur laesa, & hoc casu ei datur restitutio.
- 17 Couaruu. lib. 2. var. resol. cap. 17. num. 4. & Clar. in s. emphyteosis. q. 6. vers. si verò. intellectus.
- 18 Ecclesie bona solita locari, quod concedi possint pro eodè canone, procedit, quando res plaris non valet, & de ea plus compertum non fuisset.
- 19 Alienationis antiquæ bonorum ecclesie executio quo pacto intelligatur?
- 20 Alienandi bona ecclesie consuetudo, quod conuertatur in naturam, quomodo intelligatur?
- 21 Glos. in c. 1. vers. à minore. per quos fiat. inuest. intellectus.
- 22 Prælatus quando possit alienare in consanguineum? & n. 23. sed in dubio talis alienatio præsumitur in fraudem. num. 24.
- 25 Collect. in c. 2. num. 24. de feud. intellectus.
- 36 Extrauag. ambitiosa. de reb. eccles. non alien. facit ius commune, & recedit à primo iure communi.

D V B I V M.

An in casu, & ad effectum, de quo agitur, sit spectanda utilitas ecclesie de tempore primæ locationis, vel potius de tempore locationis factæ Pipino?

135. DECISIO. alioqui. IV.

Fuit per Dominos resolutum inspiciendum esse tempus contractus celebrati cum Pipino, non autem tempus primæ contractus, qui primus contractus cum tota sua origine adhuc ignoratur.

Mouebantur Domini ex pluribus, & primo per text. in extrauag. ambitiosa. de reb. eccles. non alien. in illis verbis, præterquam in casibus à iure permissis, an de rebus, & bonis in emphyteosim ab antiquo concedi solitis, & tunc in ecclesiarum euidenti utilitate: dictio enim illa, tunc, ¶ denotat extremitatem temporis. l. 4. §. primo. ff. de condit. & demonst. l. pen. ff. de testament. tutel. Bald. conf. 57. nu. 2. vers. 2. vol. 2. & Rom. conf. 19. num. 2. qui loquitur in ma-

teria emphyteosis, cū alijs alle. per informātes.

Secundo per text. in c. 2. de feud. ibi, si videris expedire, quæ ¶ important arbitrium boni viri, & considerat in hoc proposito tex. illum. Præpos. in c. primo. col. pen. in 12. fallen. num. 32. in fin. qui feud. da. poss. Curt. Jun. de feud. in 2. part. q. 1. ante fin. vers. pro qua. & q. 2. in 3. fin. Quia, quæ ¶ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de ætate. §. ex causa. ff. de inter. rogat. actio. Et hinc est, quod, si ecclesia ¶ est reducta ad paupertatem, debet pro se retinere, vt dicunt omnes Feud. in d. c. primo. & ibi in specie Aluarot. col. 6. in fi. vers. nisi ecclesia. plenè Capic. in inuest. feud. in vers. feudū dant. conclu. 7. fol. 144.

Tertio per text. & ibi glos. in c. ad aures. de reb. eccle. nō alien. vbi ij, qui laborarūt terras, & eas fertiles reddiderunt, ac eorum hæredes præferendi sunt in locatione fienda, nisi ¶ tunc alijs ad maiorem ecclesie utilitatem possint locari. Quamuis illa inductio possit habere difficultatem, multum tamen Dominis placebat expositio, & declaratio ad d. c. ad aures. quam facit Henric. Boich. in c. nulli. col. 3. vers. 4. ex causa. de reb. eccl. non alie.

Quarto mouebantur ex theorica Abb. in d. c. ad aures. in vlt. notab. vbi dicit, quod contractus ¶ de rebus ecclesie non est validus, saltem in effectu, si potuisset habere ab alijs maiorem utilitatem: debet enim Prælatus ¶ contrahere cum illo, cum quo maiorem utilitatem habere potest, quæ sunt formalia verba Abb. & sentit Imol. ibid. sub nu. primo. vers. item nota. quod procedere videtur secundum aliquos Dominos etiam ¶ in rebus solitis alienari: quia, si comparet agnatus, & comparet extraneus, qui maiorem quantitatem offerat, debet ille agnatus, si vult preferri, dare, quantum extraneus offert. vt post Bart. ibi dicit Rip. in l. prima. num. 13. ff. de priuileg. cred. Gabriel. de iur. emphit. conclu. prima. nu. 28. Et licet, quando est reducta ¶ ad culturam à prædecessore, res habeat difficultatem: nam tunc aliqui doctores existimant, etiam quod extraneus plus offerat; vt tamē sit danda cognatis eorum, qui reduxerunt ad culturam pro solita, & antiqua pensione, vt per Rip. ibi num. 14. cum seq. tamen in hoc casu non constat de tali reductione. Secundo etiam in talem euentum, si ecclesia ¶ offerat meliorationes illis agnatis, plus offerens præfertur. Rip. ibi sub num. 16. vbi subdit, quod prædicta procedunt in eisdem, vel similibus pactis, non si plus offeratur, & c. sed non sumus in hoc casu.

Quinto, quia quotiescunque ¶ cessat causa

T primæ

primæ concessionis, tunc non potest dari res ecclesiæ pro eodem canone, etiam si sit solita locari, ita Abb. in c. vt super. sub nu. 11. vers. ego crederem. de reb. eccl. non alien. quem sequitur Curt. Iun. in d. 2. part. d. q. prima. ante fin. vers. hic videmus. vbi inferius statim vocat singularissimam dictam decisionem. Abb. in d. c. vt super. Rebuff. de alien. rer. eccles. num. 34. Afflict. in constit. regni. lib. primo. rub. 73. de fer. & salar. num. 89. Bertr. benè conf. 256. n. 8. in 2. lib. primo. secundum antiquiorem impressionem.

13 Et sic apparet non esse verum, quod attendatur absolute tempus primi contractus: tunc enim hoc procedere aliqui existimabant, quando essemus dubij, & non reperiretur plus offerens, & adesset eadem causa, tunc videtur magis, quod intrent supra allegata.

14 Sexto aliquibus Dominis placebat etiam hæc ratio, nempe quia duo sequerentur absurda. Primum quia licet causa finalis concedenda est emphiteosis sit melioratio; tamen hoc ipsum beneficium meliorationis nunquam sentiret ecclesia: quia semper Prælati rem melioratam daret, vel relocaret amico, vel consanguineo pro eodem antiquo precio. Secundum, quod diminuta, vel deteriorata re ecclesiæ, sequeretur quidem tunc diminutio canonis in ea relocanda, si ad ecclesiam reuersa esset, non autem est contra augeretur canon, eadem re aucta, contra regulam contrariorum & c. & etiam contra alias plures iuris æquitates, vt per informantes pro canonicis.

15 Septimo aliqui allegabant Bart. in Aucten. qui rem. num. 6. vers. dixi vobis. & ibi Cagnol. sub num. 58. vers. subiūgit. C. de sacr. sacr. eccl. dum dicit, quod est ecclesia locans in forma consueta, pro minori precio, quam ab alio, facta diligente inquisitione, inuenisset, dicitur læsa, & ideo hoc casu ei datur restitutio. iuxta tex. in c. primo. de restit. in integ. vbi Butr. sub num. 19. Cum ergo locare pro minori precio, quam ab alijs possit haberi, reputetur in iure considerabilis læsio, non videtur illa toleranda etiam in casu proposito, in quo maxime vtilitas ecclesiæ ex expressa iuris dispositione est spectanda, vt patet in d. c. 2. de feu. & in d. extrauag. ambitiosa. supra allegata.

16 Vltimo fuit dictum pro ista sententia, quod scilicet inspiciatur tempus secundæ concessionis, aliàs fuisse resolutum coram R. P. D. Cotta. 23. Maij 1567. in vna Perusina molendini.

Non obstant in contrarium allegata. Nam Paul. de Cast. in l. etiam. num. 4. in fin. & Alex. ibid.

sub num. 4. vers. limita. ff. sol. mat. & Imol. in l. quod dicitur. la secunda. ff. de verb. oblig. in fin. item Deci. conf. 142. sub num. primo. vers. & prædicta maxime. Couar. variarum resolut. lib. 2. c. 17. num. 4. Clar. in §. emphiteosis. q. 6. vers. si verò. cum alijs concord. sunt intelligenti secundum Dominos, rebus sic stantibus, & quando res tunc plus non valeat. Quod enim sub eisdem qualitatibus non nouis, nec insuetis fieri debeat locatio, istud respicit fauorem ecclesiæ, id est, quod non possit fieri alienatio, nec alteratio in præiudicium ecclesiæ, vt omnes Doctores conueniunt. Aluar. in d. c. 1. col. 7. qui feu. da. poss. de feu. & alios cumulat Capic. vbi supra, in 15. concl. fol. 146. apud quos videri poterit. Et istud est, quod dicit Seyss. in contrarium alleg. in spec. feud. in 8. limit. in princ. fol. 219.

Non obstat auctoritas Affl. in capit. primo. num. 4. de cler. qui inuest. fe. & Bero. conf. 86. quia primo respondetur, quod allegata per eos non probant eorum intentionem.

18 Secundo quod illæ doctrine cum alijs concordatis, quæ possunt de hoc allegari, quod bona est solita locari, possint concedi pro eodem canone, procedunt, vt supra dictum est, quando res plures non valet, & de ea plus repertum non fuisset, & sic rebus ita stantibus. Nemo enim excitatis loquitur, quando plus fecerit oblatum, & si plus reperiri potuisset, qui est casus noster.

19 Minus obstat, quod ista non dicatur alienatio, sed executio antiquæ alienationis, vt per Doct. in c. 2. de feud. quia pro responsione dicebatur, quod illud dictum, quod locatio postea facta sit executio antiquæ, debet intelligi hoc pacto, nempe quod, quando res semel fuit alienata cum debitis solemnitatibus, videtur ex tunc statutum, & ordinatum, quasi in vim primæ illius alienationis, quod de cætero possit res illa alienari. Et propterea quando reuertitur ad Dominum directum, & de nouo alienatur, in hoc dicitur executioni demandari antiqua alienatio, vt declarat Curt. Iun. de feud. in d. 2. par. d. q. 1. col. 2. vers. quarto me mouer. sed non est statutum ab initio, quod possit res alienari pro eodem precio. Imò text. in d. c. 2. de feud. videtur velle contrarium, quatenus dicit si videris expedire, vt in d. extrauag. ambitiosa. dum dicit, & tunc ecclesiarum euidenti vtilitate.

20 Minus etiam obstat, quod consuetudo talie nandi conuertatur in naturam, per reg. tex. in l. pater. §. quindecim. ff. de legat. 3. vt per. Bald. in margar. in ver. Prælati concedit. Anchar. in c. 2. num. 1. de feud. & imol. ibid. num. 6. in fi. cum

fi. cum concord. vbi dicitur, quod attenditur vsus, & natura, ad quam est destinata res. Quia respondebatur fatendo quidem, quod res solita potest alienari sine solemnitate, sed moderando, & declarando iuxta d. extr. ambitiosæ. nempe si tunc cedat in euidetem vtilitatem, & sic vna lex per aliam interpretetur. l. non est nouum. ff. de leg. cum vulg. & satis est, si in hoc casu remittitur obseruatio solemnitatis.

21 Non obstat glos. in c. primo. in vers. à minore, per quos fiat inuest. de feud. quia non facit ad propositum: ibi enim tex. glos. & Doctores omnes loquuntur de feudo antiquo, & de inuestitura feudi antiqui, quæ hæres debet petere intra annum, & diem, quæ nullum ius penitus tribuit, nec possessionem, sed antiquam possessionem, si est iusta, confirmat; & tunc intrat benè, quod dicit glo. quod non alienat, sed alienatum à maioribus comprobatur, vt benè ibi declarat Isern. in princ. & Præp. col. 1. & 2. & Aluar. similiter col. 1. & 2. & præsertim sub num. 2. in fi. vbi dicit, quod illo casu feudum est in bonis feudatarij.

Non obstat similiter Aluarot. in c. 1. num. 7. vers. oppo. cum glo. fi. & vers. sed tu dic. si de inuest. inter. dom. & vass. & c. de feud. quatenus ipse dicit, quod potest Prælati alienare in consanguineum: quia satis est, quod non lædat ecclesiam, ex quo consanguineus tantundem dat. Quia dicebat Domini debere intelligi, id est tantundem, quantum ab alio reperiri potest: non enim dicit Aluar. quantum dabant antiqui, sed dicit, iisdem pactis, & conditionibus, sicut alter: quo casu infertur cessare rationem prohibitionis, & sic in hoc malè refertur eius dictum à Curt. Jun. de feud. in d. 2. part. q. 7.

23 Nec facit, quod Prælati possit alienare res solitas alienari inter consanguineos: quia etiam potest non solitas, quando vt Prælati, non quando vt simplex Oeconomus, id facit, & cessat fraus. Alci. de præsumpt. reg. prima præsumpt. 29. sub num. 3. vers. sed quicquid sit. At in dubio, & regulariter talis alienatio in consanguineos præsumitur potius in fraudem, quam in vtilitatem ecclesie, vt per Doctores communiter in Aucten. quibuscunque. C. de sacrosanct. eccles. Alci. in d. præsumpt. 29. num. 1. & 3.

25 Minus facit dictum Collectan. in c. 2. num. 24. de feud. quia non propterea dicit, quod possit alienari pro eodem precio, nec cum damno ecclesie, vel quid simile; sed tantum, quod res solita potest locari sine solemnitate iuris. Intrantergo responsiones super alijs idem dicentibus date. Et licet subdat idem Collect. quod vtilitas caducitatis cedit commodo Prælati, &

computatur inter fructus Prælati; tamen non dicit propter hoc, quod possit Prælati denuo locare cum damno, & præiudicio ecclesie; etiam quod ipse Prælati maiorem consequi posset vtilitatem, sed soluit ibi dubium emergens, ad quem pertineat commodum illius caducitatis. quod nihil pertinet ad quæstionem nostram.

Præterea dicebant Domini, quod tempore suo non erat edita extrauag. ambitiosæ. de qua supra, quæ extrauag. Paulina facit ius cõe, & recedit à primo iure communi. Pereg. decis. 226. in vna Rom. circa med. lib. 2.

Bonorum de Pipinis. Veneris.

20. Maij 1578.

E P I T O M E.

Decisio superior 135. confirmatur, & ad nouiter deducta respondetur

S V M M A E.

- 1 Conductorum priorum, qui prædia ecclesie reduxerunt ad culturam, hæres reinuestiri debent pro eodẽ precio.
- 2 Emphyteotica res quando deuoluitur ob lineam finitam, melioramenta debentur, & transeunt etiam ad extraneos hæres, non autem deuoluntur.
- 3 Pactum quodlibet respiciens commodum alienantis, dicitur pars precij.
- 4 Melioramenta alleganti incumbit onus probandi.
- 5 Alienatio de bonis ecclesie facta, vt discedatur à lite, est vtilis ecclesie, intellige, prout num. 6.
- 7 Melioramenta quæ non veniant rescicienda?

136. DECISIO. alioqui. V.

Quatuor deducuntur per informâtes pro Dominis de Pipinis ad sustinendum contractum factum cum eis ab ecclesia sancti Saluatoris.

- 1 Primum est, quod, cum ab initio hoc prædium esset sterile, & postea fuerit reductum ad culturam opera priorum conductorum, debent eorum hæres reinuestiri pro eodem precio. c. ad aures. secundum communem intellectum. de reb. eccl. non alien. per doct. etiam Bartol. in l. quicumque. C. de om. agr. deser. lib. 10. Sed hoc fundamentum non potest applicari ad factum secundum Dominos: quia non apparet, quod prima locatio fuerit facta, quia res esset sterilis, nec propter ipsam causam sterilitatis, nec minus quod postea fue-

rit reducta ad culturā, de quibus nihil in actis.

Secundum argumentum pro Pipinis est, quod sui auctores plura fecerunt melioramenta, quæ sibi uti cessionarijs illorum de victorijis debebantur, secundum communem distinctionem, quod, quando res deuoluitur ob lineam finitam, melioramenta debentur, & transeunt etiam ad extraneos hæredes, non autem deuoluuntur. Bero. post alios. q. 19. Clar. de emphitheo. q. 45. Pinell. in 2. par. repet. l. 2. & 3. nu. 7. vbi de cõi testatur. C. de rescind. vend. Vnde inferunt, quod, cum hæc melioramenta sint valoris lib. 4800. & fuerit factum pactum, quod illa deuoluantur, hoc pactum est pars precij: quodlibet enim pactum respiciens commodum alienantis, dicitur pars precij. l. fundi partem. ff. de contrah. empt. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 18. num. 38. & 69. Sed hoc fortè benè procederet, si ista melioramenta tanti essent, & æquiualerent. Sed, cū non probentur, ut dixi, apud acta (dubium autem non est, quin alleganti melioramenta, incumbat onus ea probandi, Bero. conf. 33. num. 6. lib. 2.) non placebat posse super eis fieri fundamentum.

Visa est etiam Dominis multum inuerisimilis illa attestatio, quod melioramenta important lib. 4800. cum vix totum prædium tanti valeat, & cum in instrumento cessionis hæc melioramenta enuncientur valoris 800. lib. quæ si computentur in precio, adhuc adest læsio, ut iam est decisum in alia positione.

Tertio allegant, quod, cum hæc alienatio facta sit, ut discederetur à lite, utilis fuit: maxime quia secundum doctr. Bart. in l. 1. §. permittitur. de aqu. quot. & æst. cogebatur ecclesia relocare.

Sed respondebatur per Dominos hoc non obstare, quia non propterea cogebatur ecclesia relocare pro eodem precio, sed ita demum, si in euidentem cederet ecclesiæ utilitatem, ut etiam fuit resolutum, ultra alia tunc ibi dicta.

Quarto opponitur per Pipinos, quod testes deponentes super læsione, eam non probant. Sed fuit dictum, quod iam etiam resolutum est eam probari, & de nouo hoc non reuocatur in dubium, nec de hoc hodie Domini dubitant, sed inhaerent decisionibus factis, & eas præsupponunt.

Testes ultimo dati nec placuerunt, quia loquuntur de melioramentis consistetibus in plātationibus, stercorationibus, & similibus, quæ, secundum Dños de iure non videntur reficienda. l. diuortio. §. impedia. ff. sol. matr. Menoch.

de recuper. poss. remed. 15. n. 5 i 3. & dicebatur huiusmodi melioramenta non esse perpetua, & continuo in rem duratura, sed magis seruire pro vberiori, & commodiori fructuum ipsorum perceptione, & boni patresfamilias ea passim in rebus suis facere consueuerunt, & ideo non esse considerabilia in hac materia, per allegata.

Verum quia Pipinis non sunt præfixi termini ad liquidandum dicta melioramenta, & ego sum accessurus Bononiam, placuit Dominis, quod tota hæc res oculis subijciatur, adhibito aliquo perito.

DE DEPOSITO.

Ciuitatis Castellanae bonorum. Luna.
16. Maij 1575.

EPI TOM E.

Pecunia, quando pro beneplacito, & necessitatibus reponitur, præsidij causa, & loco thesauri, non pro vsu quotidiano reponi dicitur.

S V M M A E.

- 1 Pecunia raro conseruatur, ut thesaurus.
- 2 Intellect. ad §. 1. l. si chorus. delegat. 3. & num. 4.
- 3 Legis mens potius, quam verba est intuenenda.
- 5 Testes singulares sunt coadiuuandi, ut reddantur contestes.
- 6 Singularitas adminiculatiua in materia difficilis probationis valde prodest.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita resolutione in hac causa facta secunda.
Iunij 1574.
Et dictis testium pro parte domini Alexandri examinatum, quorum summarium detur.

D V B I V M.

An constet sufficienter pecuniam, de qua agitur, fuisse præsidij causa, vel loco thesauri, aut deliciarum, per quondam Tyberium habita ad effectum, de quo queritur?

137. DECISIO. siue Discursus.
alioqui. I.

Licet plures Domini inclinarent pecuniam, de qua agitur, non videri fuisse à Tyberio præsidij causa, vel loco thesauri habitam; tamē aliqui contrarium sentiebant, nempe censerent conseruatam præsidij loco. Qui primam opinionem sequebantur, primo ex regula generali adducebant, quod raro pecunia conseruatur, ut thesaurus. Corn. conf. 49. num. 11. lib. 3. Paris.

3. Paris. conf. 25. num. 73. in fin. lib. 2.

Secundo magis in specie perpendebant verba text. in alleg. l. si chorus. §. primo ff. de legat. 3. quæ sunt sequentia his verbis, quæ mobilia mea erunt, do, lego, nummos ibi repositos, vt mutuo darentur, non esse legatos Paulus ait: at eos, quos præsidij causa repositos habet, vt quibusdam bellis ciuilibus factitassent, eos legato contineri: & sæpe audiuisse rusticos senes ira dicentes, pecuniam sine peculio fragilem esse, peculium appellantes, quod præsidij causa reponeretur, Et aduertebant, quod omnes penè interpretes ibi ad hoc, vt pecunia sit præsidij loco, adnotant, † q̄ perpetuò debet esse in loco, & Goffred. ibi exponit, ideò paterfamilias ad perpetuam conseruationem pecuniam suam in dicto loco posuit. Odofr. videtur distinguere peculium illud à pecunijs, quas quis habet singulis diebus ad exponendum. Bart. etiã dicit, quod nûmi repositi, vt mutuo darentur, non videntur esse in loco, secus si vt perpetuò ibi sint. Flori. exponit post Rayner. illud verbum, præsidij, per text. in l. non omnes. §. qui captus. ff. de re milit. vbi ille, qui est in præsidio, & non reuertitur, habetur pro transfuga. Bud. exponit in præsidio, id est in statione.

Testes non videntur secundum prædictos Dominos bene probare ista requisita, quod hæc pecunia retineretur, vt perpetuò ibi esset loco præsidij: quia licet testes dicant, quod nõ ita passim expendebat; tamen dicunt, quod expendebat in seruitijs amicorum. Darius Bellus super primo in fin. Laurentius Petronius super interro. & super 2. quod amicis aliquando commodabat aliquas ex dictis pecunijs. Apparet etiam hoc, quia ferè omnes testes deponunt, quod istas monetas pignorabat, & postea reluebat, & id faciebat etiam pro amicis. Nõ erat igitur thesaurus conseruatus, sed, si quam affectionem habebat, habebat ad illud genus monetarum, quia sunt preciosiores, quàm quod esset verè peculium præsidij causa: quia illud fuisset statutum ex quibuscunque monetis. Idque tantò magis, quia Petrus Albanen. deponit, quod ex illis extraxit quosdam pro inaurando tabernaculo, & sic non videbãt ijdem Domini, quomodo posset dici, quod pecuniæ essent tales, vt perpetuò ibi essent collocatæ præsidij causa.

Qui contrarium tenebant, dicebant potius videri attendendam esse huius subiectæ materiæ proportionē, & rationē, quàm ex sũmo iure recipere interpretationē, & magis mentē, † & intentionem illius text. esse intuēdam, quàm

literarum corticem, argumento l. nominis. & l. rei. §. verbum ex legibus. ff. de verb. signif. notatur in l. scire leges. ff. de legi. cum plur. concordat. Mens ergo † d. l. si chorus. §. primo. & similia, vt etiam sentit Odofred. supra relatus, & aliqui alij, videbatur esse secundum prædictos Dominos, vt distinguantur pecuniæ domi existentes, quæ ita ibi sunt, vt expendantur pro vsu, & commercio quotidiano, ab illis pecunijs, quæ ibidem seruantur pro necessitatibus, quæ contingere possunt, & in quas cadit desiderium, vt domi perpetuò, quamdiu per necessitates licuerit, seruentur: quæ non omnino sicut aliæ pecuniæ, quæ regulariter tenentur, presto sint sumptibus, vel commerciis quotidianis, & huc secundum omnes pertinere videntur verba. d. §. primi. & aliorum in vltima positione allegatorum, nempe quatenus distinguitur pecunia reposita, vt expendatur, à pecunia reposita, quæ sit loco præsidij. Dicebant ergo in casu proposito pecuniam, de qua agitur, quæ probatur per Tyberium fuisse conseruatam pro necessitatibus suis, & amicorum, & ad hoc repositam, esse reputandam præsidij loco. Et multa ex dictis testium ponderabant, de quibus per informantes, & in specie illa verba tertij testis iuxta septimum interrogatorium, qui ait, quod dictas monetas aureas conseruauerat ab annis 36. vel 40. Item verba secundi testis ad primum artic. ibi, quod duplones, & ducatos aureos veteres, & scuta auri, quas monetas ipse Tyberius conseruabat pro suo beneplacito, & suis necessitatibus, & deponit de auditu à Tyberio: & subdit rationem, quia habebat alias pecunias ad exponendum, & sic aperte iste testis ex mente eiusdem Tyberii distinguit has pecunias conseruatas ab alijs paratis ad exponendum, siue expendendum. Ad idem videbatur adminiculari primus testis super primo artic. qui deponens de eisdem monetis aureis, ait, quod erat vox, & fama, quod multas habebat, quas libenter nõ expendebat, nisi pro seruitijs amicorum. Qui tamen testis ita in genere deponens, si coadiuuetur, & concilietur cū alijs testibus, vt passim fit in materia testiu, & potissimum declaretur à dicto secundo teste de auditu ab eodem Tyberio, qui melius, est informatus, & magis in specie deponit, confirmabit hanc pecuniam magis repositam, & conseruatam haberi, & sic videri præsidij causa, quàm paratã ad expendendum. Ad idem videtur facere idem primus testis iuxta septimum interrogatorium, dū ait, quod in 18. annis, quibus testis stetit ad seruitia d. Tyberii, non recordatur

cordatur vidisse dictas monetas, nisi vna vice tantum, & sic non loquitur de aliis. Vnde videtur colligi argumentum, quod repositas, & reconditas magis, quam ceteras teneret. Idem quartus ad primum articulum, qui loquens de istis pecuniis, & similibus antiquis aggregatis, ait, quod reposuit, & conseruauit, prout faciebat de predictis.

Nec obstat secundum predictos Domini nos, quod aliquando has pecunias pignori dabat, quia imò magis ex hoc ipsi contrarium argumentum sumebant: quia easdem in indiuiduo recuperabat, & reluebat, vt passim dicunt testes, & ideò non simpliciter dicunt, mutuabat, sed vel addunt, commodabat, vel deponunt de redemptione, quasi stãte reuisione prædicta, magis commodatum, quam mutuum deberet dici: & ista eis videbatur apta conciliatio ad omnia dicta testium. Pignorando ergo, & reluendo videtur colligi affectio, & argumentum conseruandi. Nec displicebat hoc casu allegatio Tiraquell. de retract. in præfat. num. 36. de qua per informantes. Et quamuis testes viderentur singulares; † tamen dicebatur eos esse ad inuicem iuuandos, vt dicerentur contestes, vt per informantes d. Alexandri, & in dubio hoc est iudicandum per vulg. vel saltem quòd singularitas † esset adminiculatiua, maximè in materia difficilis probationis, nempe ad probandam mentem, & intentionem Tyberij defuncti, itè factum secretum eiusdem, quibus casibus leuiore probationes sufficiunt per vulg. latè Gabriel. de test. conclus. secunda. ferè per totã. & tanto magis si constaret de dolo, & culpa aduersariorum in expilanda hac hæreditate, vt prætenditur probatum esse, sine tamen veri præiudicio.

Quibus stantibus, dicebant non obstare supra in contrarium adducta, nempe quòd si expendebantur pro seruitijs amicorum, ergo nõ perpetuò conseruabantur: quia imò colligitur animus conseruandi perpetuus ex prædicta reuisione, & sic intentio, & mens Tyberij erat perpetuò conseruare, licet per accidens aliquãdo commodaret, vel mutuaret, cõtra formam, & naturam pecunię, firmo proposito recuperandi, ex effectu reuisionis sequuto.

Secundo dicebant illud esse pro solis necessitatibus, & seruitijs tum sui, tum amicorũ, & sic secundum terminos d. l. si chorus. §. primo. secundum hanc subiectam materiam eam intelligendo, & magis mentem, quam verba, & eortice intuendo, vt dixi ex varietate locorũ, & temporum, sumendo intellectum illius le-

gis, & applicando huic themati, prout res patitur, in quo dicta pecunia probatur non passim, neque in quemcunque vsu fuisse paratã expendi, sed raro, & in solum casum seruitijs, & pro necessitatibus. Et licet plures Domini tenerent primam opinionem vt magis d. §. primo. conuenientem, secundum eos tamen, quia aliquietiam hãc opinionem sequebantur, & alij Domini præ multitudine, & difficultate causarum huius diei sibi non omnino satisfacere potuerant, dixerunt, quòd eam iterum proponã.

Ciuitatibus Castellanae bonorum. Veneris 17. Iunij. 1575.

E P I T O M E.

Pecuniã, quæ perpetuò non sunt permanfurẽ domi, non dicuntur reposita loco præsidij.

S V M M A E.

1 Pecunias non fuisse repositas loco præsidij quando non constat?

2 Dec. conf. 381. nu. 2. in hoc casu minimè recipitur à Rota.

138. DECISIO. alioqui. II.

1 **R**esolutum fuit non constare pecunias fuisse repositas loco præsidij, quia non perpetuò erant permanfurẽ domi, cum ita passim è loco remouerentur, & expenderentur: ita etiã passim pro amicis: quod non conuenit naturæ præsidij, nec videtur secundum mentem iurisperitorum in allegatis iuribus: & placuerunt magis rationes discursus scriptæ in prima parte, quam in secunda, num. 2. Consilium Decij 381. num. 2. per informantes d. Alexandri allegatum Rota non recipit.

DE EMPTION. ET VEND.

Urbeuetana bonorum. Veneris.

27. Maij 1575.

E P I T O M E.

Notitia venditionis aliquorum bonorum ex infra relatis non inducitur.

S V M M A E.

1 Venditionis facta de aliquibus bonis, ex quibus non fit præsumpta notitia?

P R A E.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsupposito instrumento venditionis bonorū, de quibus agitur, sub die 17. Julij 1567. factō.

Et quōd multa bona ex prædictis ad instantiam heredum comitis Raynerij de Marsciano creditorum d. Falconi in scut. 850. fuerint deliberata Tarquinio Perinello tamquam plus offerenti, sub die 13. Junij 1567.

Et clausula d. instrumenti d. venditionis, in qua d. Falconus inter alia promittit, quōd alienatio, & venditio dictarum terrarum facta illustri. d. Antonio Simoncello est bona, & bene facta, & pro talitate manutene, & defendere ab omni molestante persona, & lite, præterquam à dictis heredibus q. comitis Raynerij.

Et quōd d. Tarquinus dictorum bonorum sibi deliberatorum possessionem, auctore prætoris, assecutus fuit sub die 14. Junij 1567.

Et instrumento venditionis dictarum terrarum per d. Tarquinium facta Marcoguidonio sub die 16. Septembris 1568.

Et dictis testium pro domino Antonio examinatoru.

D V B I V M.

An constet, quōd d. d. Antonius habuerit notitiam, quōd prædicta bona tempore venditionis fuissent deliberata, & illorum possessio per emptorem capta ad effectum, de quo agitur, stante quōd d. Falconus in dicto instrumento venditionis dicta bona vendiderit in eis statu, & terminis, in quibus reperiabantur, de quibus statu, & terminis. d. d. Antonius dixit se habere plenā notitiam.

139. DECISIO. alioqui. I.

Resolutum fuit non constare, quōd illustris. d. Antonius habuerit notitiam deliberationis, de qua agitur, per loca instrumenti ponderata per informantes pro eodem d. Antonio, circumscripto tamen effectu, & relevancia, de qua agetur particulariter, in qua tunc etiam agetur de clausula eiusdem instrumenti, prædicta bona non esse vendita, &c. quem effectum pariat, & circumscripto capite de re iudicata, de quo etiam poterit videri.

Vrbeuetana affictus, & bonorum. Luna.

4. Junij 1576.

E P I T O M E.

Empor non dicitur in culpa, quominus possessionē bonorum emptorum haberet, si ea venditionis tempore non erant per venden-

tem possessa, sed per alium, cui ex licitatione fuerunt adjudicata.

S V M M A E.

- 1 Culpa quando vacet emptor, qui non cepit possessionem bonorum emptorum?
- 2 Culpam alicui opponens, ex eo quia regulariter non præsumitur, tenetur eam conclusivè probare.
- 3 Culpa non potest ei imputari, qui actum non fecit, ad quem non tenebatur.
- 4 Culpus non dicitur, qui non fecit illud, quod factum nihil profuisset. amplia, prout num. 5.
- 6 Emens ab uno, quando tenetur offerre precium alteri?
- 7 Culpa quando non est locus?
- 8 Pecunias ociosas quis per multum temporis tenere non debet.
- 9 Dolosus dicitur vendens, quod suum non est, & constituens se illud possidere.
- 10 Dolus in faciendo absorbet culpam in omittendo.
- 11 Testis deponens de facto proprio, facit plusquam semiplenā probationem.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito instrumento venditionis factæ per Falconum de Sinibaldis illustris. d. Antonio, & quōd d. Antonius tempore venditionis prædictæ ignoraret bona fuisse subhastata, & deliberata Perinello, tanquam plus offerenti; & quōd Perinellus illorum possessionem assecutus fuerat.

Et resolutione coram me facta 27. Junij 1575.

Et testibus pro parte Falconi vigore remissionis examinatis, quorum breve summarium detur.

Et instrumento venditionis bonorum, de quibus agitur, factō. d. Marcoguidonio, præsentē d. Antonio, & fideiubente, de evictione dictorum bonorum.

D V B I V M.

An constet, quōd d. Antonius fuerit in culpa, quominus ipse possessionem bonorum venditorum, & deliberatorum habuerit, in casu, & ad effectum, de quo agitur?

140. DECISIO. Alioq. II.

Resolutum fuit, quōd illustris. d. Antonius non fuit in culpa, quōd minus ipse possessionem bonorum venditorum haberet: quia bona prædicta per Falconum venditorem tempore venditionis non possidebantur, sed per Perinellum, cui per licitationem prius fuerat adjudicata, unde non fuit liberum ipsi d. Antonio possessionem dictorum bonorum vigore dictæ venditionis capere, & ad probandum, quōd in illustris. d. Antonio non cadat culpa in casu proposito, Domini subijciebant tres veras iuris conclusiones.

- 1 Prima opponens alteri culpam, cum regulariter

lariter culpa non præsumatur, tenetur concludenter eam probare. Afflict. decis. 13. num. 18. Grat. conf. 100. nu. 14. lib. 2. Bursat. conf. 192.

- 3 Secunda quòd culpa ¶ non potest imputari illi, qui actum non fecit, ad quem non tenetur. Aret. conf. 111. col. fin. in vers. cum igitur. Aym. conf. 4. num. 24. & conf. 63. num. 19. & in conf. 172. num. 5. Ruin. conf. 93. num. 7. lib. 5.
- 4 Tertia quòd quis ¶ in culpa non dicitur, si non fecit illud, quod factum nil profuisset. l. 2. §. si mater. vers. quòd si penitus egenis. & §. penult. vers. ego etiam. ff. ad Tertul. l. fin. §. primo. vers. sed quid noceat. ff. quis ord. in bo. possidet. Cast. conf. 322. num. 5. Aymo conf. 33. num. 5.
- 5 ubi dicit, quòd ¶ id procedit, etiam si dubium fuisset, an fuisset profuturum.

Quibus còclusionibus stantibus, dicebant nò esse dubium, quòd non potest illustr. d. Antonio adscribi culpa. Nam ea deducitur ex duobus capitibus.

Primo si d. Antonius obtulisset, vel soluisset precium Perinello, potuisset habere dicta bona sibi vendita. Sed ad hoc respondebatur nullo iure cautum esse, quòd emens ¶ ab vno, teneatur offerre precium alteri: quinimo nec ipsi venditori tenetur offerre, nisi quando agat ad rem emptam contra ipsum. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. Et propterea, cum d. Antonius Perinello precium offerre non teneretur, nec de iure, nec ex vi prædicti instrumenti venditionis, in culpa dici non potest per prædicta & maxime quia d. Antonius ignorabat huiusmodi bona illi fuisse adiudicata, vt fuit resolutum sub die 27. Maij 1575. coram me. Si ergo ¶ non probatur eum fuisse obligatum ad offerendum, non intrat culpa. Ruin. d. conf. 93. num. 7. in 5. vol.

Secundo opponitur, quòd postea Perinellus vendidit ista bona Marcoguidonio, pro quo fideiussit idem dominus Antonius: & sic inferri videtur, quòd dicatur consensisse dictæ venditioni, & q. si voluisset, tunc ita essent sibi tradita prædicta bona, sicut fuerunt vendita dicto Marcoguidonio. Sed respondebatur primo, q. non tenebatur, vt dixi d. Antonius nec de iure, nec ex instrumeto tunc emere per supradicta.

Secundo quòd hoc fuit per 15. menses post, adeo quòd d. Antonius non ¶ tenebatur tam longo tempore suas pecunias penes se ociosas retinere, expectando quòd Perinellus vellet vendere.

Tertio dicebatur, quòd hoc nihil profuisset Falcono: quia licet emisset rem à Perinello, non propterea teneretur ad precium Falcono,

Non igitur potest imputari culpa d. Antonio, si non fecit illud, quod si fecisset, nihilominus d. Falcono non profuisset: fuisset enim noua venditio, & non recuperasset virtute venditionis prius factæ, & propterea non potest applicari casui nostro dictum Rimin. conf. 92. num. 17. alleg. in vltima resolutione.

Quarto dicebatur, quòd, cum Falconus fuerit in dolo ¶ vendendo id, quod suum non erat, & constituendo se possidere nomine d. Antonij, cum tamen non possideret, sequitur, quòd nunc ipse nò possit dicere d. Antonium fuisse in culpa omittendo: quia dolus ¶ in facièdo ab sorbet culpam in omittendo. glòf. in l. si mora. ff. sol. matr.

Rursus responderetur, quòd ex depositione comitis de Marciano constat ipsum fuisse requisitum à d. Antonio, vt ei daret dicta bona, & reciperet precium. Cui respondit id non posse facere, cum fuisset satisfactus, & bona Perinello vendita: qui testis, cum deponat ¶ de facto proprio, facit plusquam semiplenam probationem, vt per Achill. decis. 3. de testib. faciunt cumulat. per Socin. Iun. conf. 31. in 2. & Paris. conf. 104. num. 80. in primo vol.

DE LOCATO, ET CONDUCTO.

Calaguritan. iuris arrendandi.

Veneris. 25. Iunij 1574.

E P I T O M E.

Sententiæ huiusmodi latæ dicuntur, contradicente maiori parte beneficiariorum ecclesiæ, & non refert, an còtradictio talis facta sit in capitulo.

S V M M A E.

- 1 Capituli maiorem partem contradixisse sententijs latis quando dicatur?
- 2 Contradictio maioris partis beneficiariorum facta sententijs, an apparere debet facta in capitulo? & num. 4.
- 3 Quasi possessio arrendandi sufficit capitulo.
- 5 Locatio facta per maiorem partem vnius capituli non sufficit, quando ius locandi æquè competit alij capitulo.
- 6 Locationem fuisse factam constat, si in sententia enunciat, approbatur, & confirmatur talis locatio.
- 7 Sententia facit notorium, & probat inter easdem partes, imò contra quoscumque probat sic rem fuisse gestam, præcipue lapsò tempore ad appellandum.
- 8 Verba enunciativa sententijs probant, quando est lata inter presentes.
- 9 Præsumitur potius pro sententijs præcipue coadiuatis, quam pro testibus.
- 10 Testibus affectione, vel consanguinitate notatis creditur arbitrio Rota.

D V B I V M
An ex actis, quorum copia dabitur per partes collationata, & subscripta, constet, quod sententiæ de anno 1553. & 1555. fuerint latae super arrendamento facto, contradicente maiori parte beneficiatorum de Fuentemayor in casu, & ad effectum, de quo agitur?

141. DECISIO. alioqui. I.

D Vbitaui, vt supra, & per omnes fuit tentum, quod fuerunt latae, & ne dum contradicente maiori parte, sed etiam contradicentibus omnibus beneficiatis de Fuentemayor, vt ex articulo 14. & testibus super eo examinatis. Item ex mandatis, & alijs iuribus productis aperte constat, & ex aduerso non videtur negari. Et cum in praedictis sententijs fuerint confirmatae locationes factae per praedictum capitulum de Nauarrete, quae & probantur effectum sortitae, quatenus in eisdem sententijs enunciantur, & vti iam factae approbantur, & confirmantur, non obstante huiusmodi contradictione omnium, dixerunt Domini, quod sententiæ praedictae non se compatiuntur cum dictis testimonijs de Fuentemayor, qui super octauo articulo dicunt, quod praedictae locationes nunquam fuerunt sortitae effectum, contradicentibus ipsis de Fuentemayor, vel saltem maiori eorum parte. quod est contra tenorem praedictarum sententiarum. Vnde dictum est intrare decisionem vltimo loco factam, huiusmodi testibus non esse standum, sed magis testibus de Nauarrete, cum quibus concordant praedictae sententiæ.

Tria ex aduerso videntur opponi.

1 Primo, quod non sunt latae in casu, de quo agitur, nempe beneficiatis & contradicentibus in capitulo & c. Sed responsum est in primis, quod praedicti testes simpliciter loquuntur de contradictione, scilicet quando contradicebant illi de Fuentemayor, locationes non sortiebant effectum, nec distinguunt in capitulo, vel extra. Secundo respondebatur, quod ex tenore sententiarum apparet, ex quo capite, aut qua ratione sint latae, nempe quia & capitulum est in ista quasi possessione arrendandi & c. Quod dicebant Domini sufficere in hac quaestione, quia hic est casus, de quo agitur. Tertio placebat responso, quod, si contradictio maioris partis eorum sufficit de capitulo, si ipsi non & adfuerint in capitulo, & contradixerint etiam extra capitulum, idem effectus resultabit, vt actus non valuerit, sine eorum interuentu, & consensu; si est verum illud, quod dicunt, & preterdunt praedicti testes de Fuentemayor super eodem octauo, nempe quod sunt tanquam duo capitula, & consensus maioris partis vtriusque

5 requiritur: hoc enim casu locationes & per capitulum de Nauarrete tantum factae sine ipsis, non deberent valere. Butr. in c. scriptum, num. 24. de elect. Abb. in c. pastoralis, sub num. 6. col. fin. vers. ex his habes, de rescript. vbi Dec. num. 8. & Felin. col. penult. sub num. 8. vers. ibi, duo corpora. idem Felin. in c. cum omnes, sub num. 18. vers. octauo fallit, de constit. quod esset contra praedictas sententias.

Secundo opponitur, quod non constat, quod fuerint factae locationes, nec apparet, quod sententiæ habuerint effectum. Respondebatur, quod imò constat & ex lectura sententiarum ipsarum in quibus, vt dixi, huiusmodi locationes, & enunciantur factae, & approbantur, item confirmantur vti factae, adeo quod videntur secum trahere executionem ex Anchar. cons. 40. Quae & sententiæ faciunt notorium, & probant inter eadem partes, imò & contra quoscumque probant rem sic esse gestam. Bart. in l. 2. num. 12. vbi etiam Dec. num. 55. C. de eden. praesertim elapso tempore ad appellandum & c. & verba enunciatiua & sententiæ probant, quando est lata inter praesentes. Aym. de antiq. temp. in 2. part. num. 3.

Tertio opponitur, quod Rota non exequatur sententias de partibus, nisi gustata earum iustitia & c. Sed placuit responso, quod hic non agimus de executione praedictarum sententiarum, sed tantum ad effectum reprobandi testes contrarios eisdem sententijs: pro & quibus ex supra deductis, & alijs longè magis est praesumendum, quam pro praedictis testibus, cum maxime capitulum, & beneficiati de Nauarrete essent rei conuenti, & fuerint declarati possessores per dictas sententias, vnde videntur remansisse pacifici possessores, arg. not. per Sarn. in reg. de anna. q. 44. ad fin. Dixerunt ergo non esse standum testibus praedictis, attentis maxime exceptionibus & affectionis, & consanguinitatis, propter quas alias Dominus noluerunt simpliciter eis adhibere fidem, sed reseruarunt arbitrio: sed magis esse standum testibus de Nauarrete adiuuatis à praedictis sententijs in casu, de quo agitur.

Anconitana fideiussionis. Luna. 14. Nouembris 1575.

E P I T O M E.

Sententia, de qua infra, dicitur comprehendere causam conuentionis, & reconuentionis.

- S V M M A E.
- 1 Condemnari ad damna, & interesse is debet, qui verè dicitur contravenisse.
  - 2 Contrauentiones habentes naturam potius actionis, & exceptionis, quam reconuentionis, & mutuae petitionis, quæ dicantur?
  - 3 Reconuentionis natura est, vt vnica sententia terminetur cum causa conuentionis.
  - 4 Fideiusor quando non possit molestari?
  - 5 Appellatione remota, hæc clausula impedit appellationem.
  - 6 Appellatio subsecuta non potest facere reuincere fideiusorem in obligationem sine suo consensu.
  - 7 Fideiusio de stando iuri, & iudicatum soluendo an duret coram secundo iudice, & num. 8.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito, quòd Io. Antonius Guardamelius locator nauis conuenerit coram A. C. Iulium de Curte, & litis consortes conductores de, & super solutione nolituum, nec non prætenfis damnis, & interesse passis occasione prætenfæ conuentionis locationis prædictæ, prout in folio pro parte eiusdem locatoris dato.

Et quòd dicti Iulius, & litis consortes conductores coram eodem A. C. conuenerunt dictum Ioannem Antonium locatorem de, & super eisdem damnis passis occasione dictæ prætenfæ conuentionis, nec non super restitutione pecuniarum per dictos conductores diuersis locatoris creditoribus solutarum, & eidem locatori mutuatarum, prout in fol. per dictos conductores dato coram eodem A. C.

Et quòd dicti conductores per A. C. sub decima mensis Februarij obtinuerunt sequestrati inter alia bona dicti locatoris, scut. 500. penes Nicolaum Barberinum existentibus.

Et quòd huiusmodi sequestrum fuerit reuocatum sub die 23. Februarij dicti anni 1565. ab A. C. data cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo.

Et quòd magister Bartholomæus Francisci de Sancto-angelo iuxta formam dicti decreti cauerit pro dictis scut. 500. sub die 15. Martij eiusdem anni.

Et quòd sub die prima Februarij dicti anni, ad instantiam eorundem Iulij de Curte, & litis consortium fuerit per Governatorem ciuitatis Anconæ, seu eius Locumtenentem factum aliud sequestrum in manibus eiusdem Barberini super eisdem pecuniarum summis ad dictum Guardameliu spectantibus.

Et quòd sub die 26. Iunij 1565. citato Marcello Thebalduccio procuratore dd. Iulij, & litis consortium, Guardameliu obtinuerit ab A. C. reuocari quacunque sequestra tam super nolitibus, quàm etiam super quibusuis rebus pecuniariis, & bonis etiam ex causa gemmarum sibi debitis, & per acta cuiusuis notarij etiam de partibus facta, & regata, ac sibi mandari consignari dictas pecunias, res, & bona quæcunque dictis prætenfis non obstantibus, mandatumque desuper necessarium, & opportunum decerni, & relaxari data cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo in partibus pro summis sequestratis.

Et quòd vigore dicti decreti fuerit per Guardameliu expeditum, & habitum mandatum de consignandis

dictis pecunijs per acta Cæsaris Quintilij notarij A. C.

Et præsupposita solutione scut. 500. facta pro parte Barberini in manibus Matthæi Viscontis procuratoris, & cessionarij Io. Antonij Guardamelii in ciuitate Anconæ sub die 20. Iulij dicti anni.

Et præsupposito decreto mandati A. C. & sententia d. Fuscherii, ac sententia d. Gargani, nec non commissionibus causarum coram eis introductarum, & cassatione dictæ fideiussionis vigore sententiæ Gargani secuta, sententijs Brugnoæ, & Reuered. d. Saxi. 10 Et commissione super restitutione pecuniarum, vt supra locatori mutuatarum, & eius creditoribus solutarum, præsentata reuerendissimo d. Governatori vnâ cum mandatis inde obtentis, quorum omnium copia detur.

D V B I V M.

An dictus magister Bartholomæus vigore dictæ sue obligationis conueniri possit?

142. DECISIO. alioqui. II.

Placuit Dominis sententiam Gargani comprehendere vtramque causam, scilicet conuentionis, seu contrauentionis, ite reconuentionis, maximè eâ reconuentione, quæ per Iuliu, & socios pariter ex causa cõtrauentionis est mota.

Et considerabât, quòd verè hoc casu non cadit iudicium reconuentionis, & mutuae petitionis: quia vtraque petitio occasione vnus facti, siue contractus tantum nascitur, & in casu, quo ambæ non possunt esse veræ, sed vnâ collidit alteram: quia, si vnus contrafecit verè, alter nõ, dicitur pariter verè contravenisse, nec vterque potest condemnari ad damna, & interesse, sed is tantum, qui verè dicitur contravenisse. iuxta l. qui fidem. ff. de transact. l. cum proponas. secunda cum materia. C. eod. Igitur huiusmodi contrauentiones magis habent naturam actionis, & exceptionis, quàm reconuentionis, & mutuae petitionis, vt declarat Bald. in l. viro. in fin. ff. sol. matr.

Item respectu verè reconuentionis creditoru Iulij, & litis consortiu dicebant plures Domini, quòd Garganus, & hanc ipsam causam amplexus fuerit, & placebat hoc probari attendita hac tota serie facti, nempe commissionibus DD. Frumenti, & Governatoris, quæ vicem petitionis ipsorum Iulij, & sociorum supplicantium obtinent, in quibus nõ potest negari hæc causam comprehendendi, imò in commissione d. Frumenti, Iulius, & socii conqueruntur, quòd & hæc sua causa, nempe creditorum liquidatio non fuerit expectata &c. iuncta responsione signaturæ in commissione d. Governatoris, nempe quòd

pe quòd omnia videantur manu regia &c.

3 Itē natura reconventionis, quę est, vt vnica sententia terminetur cum prima causa, vbi id fieri potest. Maran. de ordin. iudic. part. 4. dist. 6. num. 8. post alios. itē illa cassatio Gargani pregnantibus verbis concepta, item quòd nō sint alię cautiones pręter has item stante clausula prædicta sententię, rebusq. alijs &c. quę omnia, vt dixi, iuncta præstabant argumentum validū esse cognitam vtramque causam contrauentio nis, & reconventionis, & non solū reconventionis respectu ex aduerso oppositę contrauentio nis, sed etiam respectu aliorum creditorum, quorum causa erant præstitę cautiones.

Igitur descendendo ad responsionem dubij
4 propositi, fuit dictum non potuisse agi cōtra Bartholomæum fideiussorem vigore suę obligationis quia erat iam cassata, & lata sententia absolutoria etiam super ea, appellatione remota, & sic non licebat ab ea appellare. l. cum apud Sempronium. ff. iud. sol. Bart. in l. fin. ff. de pact. Socin. conf. 91. num. 1. in fin. & num. 10. & num. vlt. vol. 4.

6 Nec appellatio subsecuta potuit facere incidere in obligationem fideiussorem sine consensu suo l. fin. ff. de pact. & fuit resolutum corā R. P. D. Aldobrandino in vna Bononien. vigin timillium. Super quo tamen negotio reconventionis respectu creditorum, item fideiussionū, quę eis accedunt, an dicatur comprehendi verē in dicta sententia Gargani, si pars Iulij velit audiri, audietur.

Altera fuit quæstio, quam Domini, habitis tantū de ea aliquibus verbis, omiserunt, & aliās videndam reseruarunt, si opus erit, an dicta cautio de stando iuri, & iudicatum soluendo darē post primam sententiam latā, an magis sit cassa, & extincta. qui articulus est contro uersus. Et licet communis videatur affirmatiua, quòd sit cassa, vt per Salic. Alex. Ias. Paris. Natt. Socin. Aym. Tiraquell. in locis alleg. & refert communem Boer. decis. 315. ante med. qui alios allegat.

Tamen contrarium sequuntur Mart. & Gui liel. de Cuneo in l. Iulianus. ff. qui satisda. co gan. quem ibi sequitur Bald. col. 3. dicens hanc opin. esse multū equam, & ibidem sequitur Iacob. de S. Georg. num. 13. Grat. conf. 34. nu. 4. lib. 2. & secundū hanc opinionem Rota iudicauit, vt refert Castren. in d. l. cum apud sempronium. latē Caputaquen. decis. 64. lib. 2. qui & bonas rationes allegat. ad idem Aegid. decis. 353. fuit etiam allegat. Gabriel de fideiuss. concl. 4. Et licet hęc secunda opin. propter au-

toritatē Rotę, & propter bonas rationes Domini magis placeret, quòd huiusmodi cautiof daret etiam in alijs instantijs; tamen de hoc nō fuit capta resolutio. Reseruarunt tamen Domini, vt videretur, an dicta sententię Gargani, quatenus comprehendit reconventionem Iulij respectu dictorum creditorum, possit dici noto riē iniusta, & dixerunt ab hac discussione pendere, an Bartholomæus fideiussor sit liberatus, vel minus.

DE FIDEIUSSORIBVS.

Romana mille scutorum. Luna.

29. Martij 1574.

E P I T O M E.

Fideiussor, vel sponfor infra scriptus dicitur, non autem expromissor. & ideo habet locum excussionis exceptio.

S V M M A E.

- 1 Producent instrumentum, non tenetur stare illius verbis enunciativis. limita. duobus modis, prout num. 2. & 3.
- 4 Exceptio excussionis an cesset in fideiussore sub conditione?
- 5 Interpellatio non requiritur, quando adest dies certa in promissione.
- 6 Obligatus in certum euentum debet certificari de illo euentu, vt constituatur in mora.
- 7 Interpellatio expressa non sufficit, nisi etiam debitor certificetur de euentu, & de adimplemēto facti, vel conditionis, quando in euentum huiusmodi facti, vel conditionis quis est obligatus?
- 8 Exceptio excussionis an ante, vel post litis contestationem sit opponenda?
- 9 Obligatio facta, si talis non soluat, est conditionalis.
- 10 Condicio obligationis est verificanda.
- 11 Lis contestata dicitur, si saltem vnus ex terminis substantialibus fuit bene seruatus.
- 12 Mora quando non dicitur purgata?
- 13 Fideiussor, vel sponfor, non autem expromissor quando quis dicatur?
- 14 Dicitio, alioqui, importat conditionem.
- 15 Actionis exercitium isto in casu negatur.
- 16 Exceptio excussionis locum habet ad fideiussoris, & sponforis fauorem.
- 17 Interpellatio requiritur, vt fideiussor sub conditione constituatur in mora.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante apoca obligationis domini comitis sub die 15. Martij 1565. confecta, cuius copia detur. 1
Et quòd ante dictam apocam nulla appareat obligatio Cardin. ad fauorem d. Cincij. 2
Et quòd à dicta die 15. Martij 1565. vsque in præsen-

V 2 tem

- tem diem, nulla in actis appareat solutio facta de dictis scut. 1000. per Card. 3
- Et monitorio ad instantiam domini Cincij contra dominum Comitem sub die 29. Decembris 1571. executo ab A. C. obtento, & in actis sub die 2. Ianuarij 1572. presentato, cuius copia detur. 4
- Et citatione domini Cincij contra eundem d. Comitem sub 9. dicti mensis ad recognoscendum manum suam, alioqui haberi per iudicem pro recognita, & decreto quod haberetur pro recognita, nisi ad primam diem &c. quae intimatio fuit sub die 11. dicti mensis reproducta. 5
- Et quod p parte d. Cincij, citato domino Comite sub die 23. dicti, fuerint seruati omnes termini substantialis infimul. 6
- Et citatione d. Cincij ad sententiam in forma contra d. Comitem sub die 9. Martij 1572. 7
- Et protestatione facta in eadem die per d. Comitem, videlicet nihil fieri, nisi seruatis seruandis, & verificatis verificandis, & completo extractu. 8
- Et alia citatione d. Cincij ad sententiam in forma, contra d. Comitem sub die 9. Martij 1572. 9
- Et protestatione d. Comitis eiusdem diei, videlicet non posse conteneri suum principalem, qui est simplex fideiussor in forma iuris, nisi prius discussio principalis, qui est in curia. 10
- Et alia citatione d. Cincij ad sententiam in forma, contra d. Comitem sub die 6. Iunii 1572. 11
- Et alia citatione d. Cincij ad sententiam sub die prima Iulij 1572. 12
- Et eiusdem diei, protestatione d. Comitis, videlicet, non posse concludi in causa, nisi prius facta discussio contra principalem debitorem, aliam, &c. 13
- Et sententia. A. C. in fauorem dicti Cincij, contra d. Comitem eadem die latam, cuius copia detur. 14
- Et appellatione d. Comitis sub die 2. dicti mensis, & illius vigore commissione presentata R. P. D. G. operio sub die 31. dicti, & illius vigore inhibitione obtenta sub die 23. Augusti 1572. 15
- Et citatione d. Cincij contra d. Comitem ad omnes terminos substantialis, sub die 6. Octobris 1572. 16
- Et alia commissione d. Cincij contra d. Comitem presentata R. P. D. de Grassis, ob absentiam dicti R. P. D. Gropperii. 17

D V B I V M.

An sit facienda executio contra illustrijs. Cardinalem, antequam procedatur contra d. Comitem.

143. DECISIO. alioqui. I.

Domini in effectu perstiterunt in deductis in alia positione, quod hic non sumus in expromissore, cum in casu, de quo agitur, detur obligatio, cui haec accedit. Et quia ex aduerso dicebatur de huiusmodi obligatione constare verba enunciativa, quibus non tenetur stare producens instrumentum per Bald. in c. cum venerabilis. vbi Dec. qui plura cumulat sub nu. 22. vers. praedicta conclusio. de except.

Aliqui ex Dominis illud dictum duobus mo-

2 dis limitabant. Primo nisi verba illa enunciativa respiciant substantiam actus, de quo agitur, & relationem habeant necessariam certo modo ad eundem actum. iuxta trad. in vulg. l. optimam. C. de contrah. empt. & videtur esse de mente Dec. in loco supra alleg. Secundo dicebant, quod in dicta verba tenentia etiam emissiva propter aliud super eo, super quo partes possunt sibi praedictare, inducunt probationem, & talem, quod secundum aliquos non admittitur probatio in contrarium; nec solum contra contrahentes praesentes, sed etiam contra alios non contrahentes, actui tamen consentientes. iuxta Socin. conf. 213. col. 4. num. 8. lib. 2. & Dec. conf. 41. in 4. dub. nu. 7. cum alijs relatis per Aym. de antiq. temp. in prima par. mihi in §. propositum nostrum. sub num. 19. & 20. alias secundum aliam impressionem Aym. in prima par. sub num. 131. in fine.

Secundo dicunt informantes, quod hic sumus in fideiussore tenentia sub conditione, si principalis non soluat: quo casu cessat exceptio excussionis. iuxta Rip. in l. ita stipulatus. num. 51. de verb. oblig. Nec videtur requiri tenentia interpellatio, quia adest dies certa. Sed huic motui respondebant aliqui ex Dominis, quod, cum Comes Hippolytus non simpliciter teneretur, sed tantum in certum euentum, nempe si Cardinalis non solueret, idem Comes debuit certificari, quod Cardinalis non soluit. Quando enim quis tenentia est obligatus in certum euentum, debet certificari de eo euentu, alioqui non constituitur in mora. Ruin. conf. 136. nu. 7. & 8. lib. 5. Bauer. in tract. de mora. num. 25. faciunt not. in l. quoties in diem. de verb. oblig. faciunt etiam late trad. per Tiraq. de retract. conuent. §. 4. glof. 6. num. 5. & 6.

7 Hinc in simili videmus in expressa tenentia interpellatione, vt non sufficiat, nisi debitor certificetur de euentu, & de huiusmodi adimplemento facti, vel conditionis, quando in euentum huiusmodi facti, vel conditionis quis est obligatus. iuxta l. fin. §. primo. C. de bon. auct. iud. possid. tradit Rip. in l. quod te. num. 64. & 65. ff. si cerpet. qui plura cumulat.

Hoc tamen subdebant praedicti Domini, qui dictam rationem deduxerant, quod, si opinio Rip. in d. l. si ita stipulatus. num. 51. est vera, de cuius veritate in alia positione plenius agi desiderauerant, quod, cum hodie constat Cardinalem non soluisse, non videtur interpellatio necessaria.

Tertio opponitur, quod exceptio excussionis per Comitem Hippolytum opposita, non est

- 8 est opposita in tempore: debet tamen opponi ante litem contestatam. Licet enim Aym. cōf. 263. num. 5. & plures ab eo relati teneant etiam posse opponi post litem contestatam in vim peremptoriae, sicut potest in vim dilatorie ante litem contestatam; contraria tamen opinio vocatur magis cōis ab Ant. Gabr. de fideiuss. concl. prima. sub num. 12. Qui licet sub nu. 9. referat aliquos tenentes contrarium, & referentes etiam eam esse communem; tamen longè plures refert contrarium tenentes d. num. 12. quam & magis communem vocat sub num. 14. vers. tenendo. Sed prædictæ oppositioni replicabatur per aliquos, quod hæc obligatio tamen est condicionalis, nempe si Cardinalis non soluat, quæ conditio tamen verificanda est etiam hodie. iuxta doct. Bald. in l. 2. C. com. diuid. sub num. 3. ibi intellige &c. secundum declarationem Aret. in l. decem. col. 3. de verb. oblig. Dicebatur tamen, quod hæc non est exceptio excussionis. Quod autem Cardinalis non soluit, dicebant patere ex tertio præsupposito, quod videtur sufficere per not. in l. in illa. de verb. oblig. vel in hoc dicebant posse fieri aliquam diligentiam. Et quia dicebatur terminos fuisse nulliter seruatos, aduertebatur per aliquos ex Dominis, quod forte posset habere vim litem contestationis oppositio illa facta pro parte Comitum, de qua in 8. præsupposito, videlicet nihil fieri, nisi seruatis, seruandis, & verificatis verificandis. Nec eis videbatur, quod hæc oppositio contineret exceptionem excussionis, quia, nisi opponatur exceptio excussionis, nihil est verificandum, & dicebant oportere videre, an vnus saltem tamen terminis substantialibus sit benè seruatus, ex quo posset dici litem contestata, & ita dicebant fuisse resolutum in vna Senensi.
- 11
- 12 An autem possit dici purgata tamen mora circa hanc oppositionem exceptionis excussionis, dixerunt non videri purgatam: quia hæc exceptio non fuit opposita incontinenti, & in omnem euentum non videri admittendam purgationem moræ, quia nulla subest æquitas.
- Hæc considerabantur per Dominos non omnino per modum resolutionis, sed discursus, & excitationis.
- 13 Firmarunt tamen Domini Rouarellam non esse expromissorem, sed vel fideiussorem, vel sponsores, per illa verba singulæ, videlicet mi obligo, che l'illustris. Cardinale restituera li scudi mille, altrimenti voglio esser tenuto, & me obligo del mio proprio: quoniam placuit Dominis ea verba præsertim attenta illa dictione, saltem, importare conditionem, ex-
- 14

- l. diuortio. in princ. ff. de negoc. gest. & l. aliàs. iuncta glos. ff. de iureiur. Bart. in l. 1. quest. 1. n. 11. ff. de condit. & demonstrat. Gomes. in §. in personam. sub num. 12. Insti. de act. & ideo negatur tactionis exercitium, opposita exceptione excussionis hoc casu peremptoria, vt per Alex. in l. fin. in princ. num. 10. ff. si cert. perat. Put. decis. 188. dubitauit in vna Romana. lib. 1. in quibus fideiussore, tamen vel sponsores habet locum exceptio excussionis. vulg. Auct. præsent. C. de fideiuss. cū aliis adductis per informates.
- 15 Et insuper dixerunt Domini diem in hoc casu non interpellasse pro homine, quia debuit
- 16 Rouarella certiorari, tamen quod Cardinalis non soluisset, cum in euentum esset tunc obligatus per prædicta, iuncto §. fin. l. fideiussor. ff. de fideiussor. cū aliis adductis.

Romana mille scutorum. Veneris.

18. Iunij 1574.

E P I T O M E.

Fideiussor obligatus sub expressa conditione, si principalis non soluerit, caret beneficio excussionis, dummodo principalis fuerit prius interpellatus.

S V M M A E.

- 1 Ripa limitatio in l. ita stipulatus. nu. 50. & 51. ff. de verb. oblig. volens, quod Auct. præsent. C. de fideiuss. non procedat, quando fideiussor se obligauit sub expressa conditione, si principalis non soluerit, amplexa est à Rota, quando præcedit interpellatio principalis, & num. 9.
- 2 Verba, si talis non soluerit, interpretantur, si interpellatus non soluerit.
- 3 L. ita stipulatus. ff. de verb. oblig. cessat, vbi adest dies.
- 4 Diei lapsus facit apparere, quod actus non potest explicari intra tempus.
- 5 Mora principalis quando requiratur?
- 6 Interpellatio inducit moram.
- 7 Ignorantia excusat à mora.
- 8 Mora non inducitur ex facto alieno, quando quis iuste illud potest ignorare.

P R A E S V P P O S I T A.

- Stante apoca obligationis d. Comitum, sub die 15. Martij 1565. cuius copia detur. 1
- Et monitorio contra d. Comitum executo sub die 2. Ianuarij 1572. & reproducto. 2
- Et citatione contra d. Comitum ad dicendum contra iura producta sub die 8. eiusdem Ianuarij. 3
- Et alia citatione d. Cincii contra eundem ad recognoscendum manum, aliàs haberi pro recognita, & decreto

- creto, quòd haberetur pro recognita, nisi ad p. d. cum intentione, quæ facta fuit sub die 11. dicti mensis. 4
 Et quòd pro parte d. Cincii, d. Comite citato, fuerint seruati omnes termini substantiales in simul, sub die 23. eiusdem. 5
 Et citatione ad sententiam contra d. Comitem sub die 6. Februarii 1572. qua die Comes protestatus fuit nihil fieri, nisi seruatis seruandis, & verificatis verificandi, & completo extractu. 6
 Et protestatione d. Comitis sub die vltima Februarii, vt nihil fiat, nisi prius facta discussione contra illustrissimum Cardinalem. 7
 Et quòd totus processus predictus sit coram d. Pinello Locutenè. & acta sequè. facta sint corà Fufcherio. 8
 Et stante citatione ad sententiam pro parte d. Cincii sub die 21. Maii. 1572. & protestatione eadem die facta per d. Comitem, quòd non poterat conueniri, cū esset fideiussore simplex in forma iuris, nisi prius discussio principali, qui erat in curia. 9
 Et alia citatione ad sententiam sub die 6. Iunii. 10
 Et alia simili sub die prima Iulii 1572. & protestatione dicti Comitis de prius facienda discussione contra principalem. 11
 Et sententia sub eadem die per d. Fufcherium lata in fauorem d. Cincii. 12
 Et appellatione interposita sub die secundà eiusdem, & commissione præsentata R. P. D. Gropperio sub die 31. eiusdem, & eius vigore inhibitione secuta. 13
 Et citatione d. Cincii ad oēs terminos substantiales. 14
 Et subrogatione R. P. D. de Grassis in locum dicti D. Gropperii. 15

D V B I V M .

An exceptio excussionis fuerit à dicto Comite legitime opposita, vel hodiè possit amplius opponi?

144. DECISIO. alioqui. II.

Quia informantes agunt tantum in præsentati de limitatione Rip. in l. ita stipulatus. nu. 51. de verb. oblig. Domini ad eam tantum in præsentati positione se restrinxerunt, quæ in effectu eis placebat, quam dicebant bene comprobari ex not. per Bald. in l. si plures. nu. 24. C. de condit. insert. Licet autem contrarium videatur sentire Paul. de Cast. in l. fideiussor oblig. §. fi. de fideiuss. vbi dicit, quòd ille tex. hodiè non procedit propter Aucten. præsentati. C. de fidei. tamen hoc non obstante, limitatio prædicta, vt dixi, placuit Dominis: quia Rip. benè videtur respondere. tum etiam quia tex. in d. §. fin. declarat illa verba, si non soluerit, vt intelligantur, nempe si interpellatus non soluerit, & sic si fuerit in mora soluendi: quo casu non requiritur excussio, quia sufficit mora, ita etià declarat Bald. in d. l. si plures. Sed videbatur posse dubitari ex eo, quia Bart. Imol. & omnes in d. §. fin. præsupponunt,

quòd præcesserit obligatio principalis de soluendo, quæ hic non apparet, & sic non requiritur tunc impotentia adimplendi conditione, quæ aliàs requiritur, iuxta terminos l. ita stipulatus. ff. de verb. oblig. Respondebant tamen quod hic adest dies, & per consequens cessat d. l. ita stipulatus. Secundo dicebant, quòd Doctor. ibi, & in d. l. ita stipulatus. vt per Rip. vbi supra, intelligunt, quòd sit speciale in fideiussore principalis: quia mora principalis nocet fideiussori. Sed, vt cumque sit, prima solutio visa est tollere difficultatem, quia per lapsum diei constat non posse amplius fieri intra illud tempus. Docto. omnes in d. l. ita stipulatus. vbi Socin. Iun. num. 39.

Præterea & tertio constat de obligatione ex assertione, quòd Cardinalis habuit pecunias, quibus mediantibus tenetur ad restitutione, vt fuit dictum. Sed difficultas est, quia requiritur mora in Cardinalis. d. l. fideiussor oblig. §. fi. Dec. conf. 2. col. 2. hic autem non constat de mora, quia non fuit interpellatus. Nec obstat dies, quia sibi non fuit adiecta, vnde non potest dies prædicta ipsum interpellare, cum maxime ignorantia excuset à mora. Purpur. in l. quod te. num. 75. vers. tertio infertur. ff. si cert. pet. vbi Cagnol. num. 42. Aret. conf. 94. num. 5. in fin. vers. secundo ostenditur. Non fuit ergo in mora Cardinalis, quandoquidè ignorauit huc diem. ex facto in enim alieno, quòd quis iuste ignorare possit, non constituitur in mora. Bero. conf. 193. nu. 35. cum seq. libro primo. & conf. 205. in princ. libro tertio. Vnde dixerunt Domini Cardinalem esse prius interpellandum, & sic constituendum in mora, quo facto, placuit Dominis intrare supra dictam limitationem Rip.

Anconitana fideiuss. Lunæ. 17. Decembris. 1576.

E P I T O M E.

Fideiussio hæc præstita pro reuocatione sequestri, non est restricta ad causam pecuniarum sequestratarum, sed ad causam, & creditum inter creditorem, & debitorem.

S V M M A E.

- 1 Exceptio non numerata pecuniæ cessat, stante iuramento & obligatione camerali.
- 2 Excipiens debet suam exceptionem probare.
- 3 Exceptio non numerata pecuniæ, procedit tantum in mutuo, &

- tuo, & dotes, non autem in alijs contractibus; & quare?
- 4 Sequester est duplex, primum rei, de qua litigatur, secundum aliarum rerum debitoris, ut sit creditori cautum.
  - 5 Cautio subrogatur loco sequestri.
  - 6 Sequester contra debitorem fit gratia iuris creditoris tuendi.
  - 7 Dicere non nos debemus id, quod contrahentes non dixerunt.
  - 8 Fideiussor non debet in plus obligari, quam principalis.
  - 9 Fideiussor iudicatum solui, non potest condemnari in eo, in quo non potest condemnari principalis.
  - 10 Fideiussor de iudicio sisti, & iudicatum soluendo, non obligatur cum alia persona, vel diuerso modo.
  - 11 Fideiussor neque in iudicio esse potest, si eius principalis non potest.
  - 12 Cessionarius, & fideiussor quando renunciaffe dicatur iuri, quod habebant?
  - 13 Ratificatio tacita idem est, quod expressa, & quo pacto inducatur, & num. 14.
  - 15 Ratificatio communitatis inducitur per resolutionem expensarum litis factarum per syndicum.
  - 16 Ratificare quis dicitur soluendo censum.
  - 17 Approbare sequester dicitur, cauens pro sequestri relaxatione.

P R A E S U P P O S I T A.

- Præsupposito quod in instrumento locationis factæ per d. Io. Antonium Guardamelium de vno Galeono dd. Iulio de Curte, & socijs conductoribus, sub die 8. Martij. 1561. inter alia prædictus Guardamelius confessus fuerit habuisse à dictis conductoribus scuta 400. auri in auro, & zecchinos Venetos auri 300. excomputandos in nolitibus dicti iuneris.
- 1 Et præsuppositis alijs creditis in totum ascendentibus ad summam scutorum 1300.
  - 2 Et folio petitionis Io. Antonij cum satisfactione inde secuta vigore mandatorum A. C. pro scutis 2817.
  - 3 Et præsupposita lista pensionum producta ad instantiam d. Iulij, & sociorū, sub die 12. Maij 1564. ascendens ad summam 4444. scutorum. & li. 66. de qua in extractu coram A. C. fol. 184.
  - 4 Et sequestro per d. Iulium, & socios obtento ab A. C. per acta d. Fabritij Galletti, sub die 10. Februarii. 1565.
  - 5 Et cessione facta per Guardamelium, sub die 9. Martij 1563. ad fauorem Matthæi Viscontis, & Io. Baptistæ Rotæ sociorum.
  - 6 Et quod de anno 1565. & mense Februarii, vigore supradicti sequestri per Iulium, & socios obtenti fuerint sequestrata in manibus Nicolai Barberini scut. 500. penes eum existen.
  - 7 Et fideiussione per supradictum Matthæum Viscontem, & Bartholomæum de Sanctoangelo in solidum præstita sub die 15. Martij 1565. pro reuocatione dicti sequestri de stando iuri, & iudicatum soluendo, pro dicta summa scut. 500.
  - 8 Et solutione, ac consignatione dictorū scut. 500. facta per d. Nicolaum sequestrarium in manibus prædicti Viscontis.
  - 9 Et quod Iulius, & litis consortes petierunt executionem suorum creditorum, de quibus in supradicta lista pensionum tam coram A. C. quam d. Fufcherio, d. Fru-

mento, & Gargano, & non constet in actis, quod obtinuerint.

Et pro dictis scutis. 400. auri in auro, & zecchinis 300. Venetis, & alijs vsque ad d. summam scut. 1300. contra d. Io. Antonium obtinuerint duo mandata executiua à d. Io. Maria Brugnolo, sub die prima Septembris 1570. & alterum sub die 20. Octobris eiusdem anni vigore commissionis.

Et quod hucusque non constet in actis de satisfactione dictorum creditorum, nisi pro scut. 306. habitis per Iulium, & socios ex subhastatione, & deliberatione Galeoni Guardamelii.

Et decisione ultimo facta sub die 21. Maii præsentis anni 1576. quorū omniū copia in necessariis datur.

D V B I V M.

An dicti Iulius, & litis consortes possint agere contra Bartholomæum fideiussorem pro dicto credito scut. 500.

145. DECISIO. alioqui. III.

RES non habuit difficultatem contra Bartholomæum, quia verè nulla est restrictio in hac cautione.

Et quoad primum caput per Magistrum Bartholomæum oppositum, quod non credatur confessioni Guardamelij de pecunijs sibi per Iulium, & socios numeratis, sed debeat probari numeratio, ut in tot. tit. C. de non nu. pecun. illud non placuit Dominis.

- 1 Primo quia stante iuramento, & obligatione camerale, cessat dicta exceptio non numeratæ pecuniæ. Mohed. decis. 31. sed excipientes debere probare suam exceptionem, affirmant Bar. & Bald. in l. fin. C. de non num. pecun. & Alex. ac Ias. in l. nemo potest. de legat. 1.
- 2 Secundo quia dicta exceptio procedit tantum in mutuo, & in dote propter eorum frequentiam, sed in alijs contractibus secus, in quibus statur confessioni numerationis, per glos. fin. Instit. de liter. oblig. Bal. in l. pecuniæ. num. 3. C. de solutio. & in l. in contractibus. nu. 4. de non num. pecun. Alex. & omnes in l. si ita stipulatus. §. Grisogonus. num. 14. de verb. oblig. & in l. duobus. §. 1. num. 2. ff. de iureiur. quibus aliquis ex Dominis addebat eundem Bal. in l. si ex precio. num. 2. C. si cert. petat. & in l. si ex pluribus. in fin. ff. de solutio & in l. generaliter. num. 6. & in l. si ex cautione num. 8. vbi latè. C. de non num. pec. & ibi etiam Bart. num. 2. & eundem Bal. in consil. 70. incip. punctus. vol. 5.
- 3 Tertio, tollitur omne dubium ex alia clara confessione Guardamelij allegata per Iulium, in qua assignat, cui sint soluti zecchini 300. & scuta 400. ex qua cessant etiam omnes coniecture

in

inuerisimilitudinis allegatæ per Bartholomeum stante prædicta veritate clara ex dicta confessione Bartholomæi.

Quarto maior inuerisimilitudo esset, quod 12. annis, quibus est litigatum, Guardamelius principalis, cuius ius longè plus intererat, quàm Bartholomei, qui agit tantum de quingentis, eò quia melius veritatè illius numerationis nouerat, semper tacuisset, qui tamen longè leuiora deduxit, vt ex processu liquet, ita vt hæc videtur superare alias inuerisimilitudines per Bartholomæum oppositas.

Quoad secundum caput, quod sequestrum pro debito Guardamelij fuerit oppositum super gemmis, quæ non erant Guardamelij, sed Matthei Viscontis, prout in cessione allegata.

4 Primo respondetur, quod, cum duplex sit sequestrum, primum rei, de qua litigatur, secundum aliarum rerum debitoris, vt sit creditori cautum. Bal. in l. 1. nu. 1. vers. quedam, de prohib. sequestrat. nos versamur in secundo, vt sit creditoribus Guardamelij cautum; ergo non refert, quod creditores habeant ius in bonis dicto secundo modo sequestratis iuxta prædictam distinctionem.

Hæc responsio d. Quintilij non placuit Dominis, quia non videtur eneruare obiectum ex aduerso factum. Non enim dicitur ex aduerso, quod creditor debeat habere ius in re sequestrata, vt valeat sequestrum, sed quod, si debitor non habet ius vllum in bonis sequestratis, vt Guardamelius in casu nostro, quod nec cautione debet ligari, quia est subrogata in eius locum. Et re vera in locis per d. Quintilium allegatis semper bona sequestrata erant debitoris, & ad eum pertinebant, & ita loquitur Felin. in c. cum M. n. 42. de constit. & Alex. in l. de pupillo in §. is cui. sub n. 7. de oper. nou. nunciat. nos autem summus in casu, in quo gemme sequestratæ non erant Guardamelij debitoris, sed fortè pertinebāt ad Guardameliū, quia poterat eas redimere, vt in cessione legitur: & hoc sequestrum tunc secundo modo sumptum fit gratia sui iuris tuendi. Curt. de sequestro. q. 1. nu. 20.

6 Nec etiam obstant, quæ ex aduerso pro Bartholomeo opponuntur, scilicet illa verba, cum sit, & illa, hinc est, & illa, pro complemento reuocationis sequestri, quæ important causam finalem, per quæ innuunt, quod aliis isti fideiussores noluerunt cauere, nisi ex illa causa finali sequestri: quia consequentia non tenet, reuocatio sequestri est causa illius fideiussionis, ergo, si bona, quorum occasione sequestrum fuerat oppositum, non erant Guardamelij debitoris,

non intrat sequestrum: quia verba fideiussionis clarè cantant, nõ quod propter hanc causam, quia gemme essent Guardamelij, dicitur præstita ista cautio, sed pro reuocatione sequestri 500. vt liberetur à sequestro, dicitur præstita ista cautio.

7 Cum ergo verba sint clara, quod pro reuocatione sequestri isti caueant, & nihil prorsus queratur, cuius fuerint illæ gemmæ, de quibus tunc non agebatur, sed tantum de 500. liberandis à sequestro, quod contrahentes non dixerunt, nec nos dicere debemus.

8 Est ergo causa finalis fideiussionis appositio sequestri, & illius reuocatio, cui etiam referuntur illa verba, cum sit, & illa verba, hinc est, & clariùs illa, pro complemento reuocationis sequestri. Cum ergo reuocatio, quæ fuit, causa finalis, sit impleta, intrat cautio.

8 Alia adducta non loquuntur in his terminis: quod enim in plus sit fideiussor obligari nõ debeat, est verissimum, sed nec in casu nostro intenditur, quod in plus obligetur, si bene intueamur, super quo caueant, & super quo obligentur, nempe de iudicio listi, & iudicatum soluendo, non super illis gemmis, sed super creditis Iulij, super quibus verè iudicandum erat, & iudicatum fuit, hoc est fideiussio tantum, non de illis gemmis, vt constat ex ipsa cautione.

Hinc cessant omnia ferè deducta ex aduerso, & præcisè.

9 Non obstat tex. in l. vir bonus. ff. iudic. solu. & Aym. conf. 287. num. 1. quod in iudicatum solui non possit condemnari fideiussor in eo, quod non possit principalis: quia in eo, super quo est ista cautio, iudicatum solui, scilicet super creditis Iulij bene potest iudicari contra Guardameliū principalem.

10 Non obstat Rom. consil. 210. & tex. in l. non à iudice. & §. si quis. ff. de iudic. vbi in cautione tunc de iudicio listi, & iudicatum soluendo fideiussor non obligatur cum alia persona, vel diuerso modo: quia in casu nostro nihil diuersificatur, eadem sunt personæ, eadem credita, idemque iudicium, semper enim ait de creditis Iulij, & litis consortium.

11 Nec obstat tex. in l. 2. §. 1. ff. qui satisd. cog. vbi dicit, si principalis non potest esse in iudicio, nec etiam fideiussores, quia in hoc iudicio, super quo cauetur, bene Iulius potest esse in iudicio.

Et in effectu omnia per Bartholomæum reducta bene procederent, si ista cautio esset appositæ in iudicio gemmarum, quod Guardamelius iudicatum solueret super illis gemmis. Cum enim Iulius nihil prætere posse super

per ipsis gemmis, stante cessione anteriori creditorum iam facta, proculdubio nec fideiussores essent obligati, ne in plus dicerentur obligati, quam sint principales; & hoc casu optime intrarent omnia dicta pro Bartholomæo.

- Sed iudicio vnus ex Dominis videtur tollere omnem difficultatem, quod Matthæus cessionarius † ipse est vnus de fideiussoribus, qui vult teneri etiam de proprio, qui renūciat omnibus exceptionibus, etiam sub obligatione camerali, ergo videtur aperte, si quid iuris habuit, renūciare facto suo. Non est enim dubium, quod per huiusmodi actus inducitur ratificatio † saltē tacite, quod satis est. l. si proponas. §. si proponas. de inoffic. testa. l. Caius. de pignorat. action. glos. quæ concordantias allegat, in l. indebitum. C. de condit. indeb. alios plures congerit Tiraquell. in tract. de constitut. in terra. par. 30. limitat. nu. 11. quæ † inducitur per actus consensum ad illum actum significantes.
- 15 Videmus enim, quod per solutionem † expensarum litis factarum per syndicum vniuersitas dicitur ratificare gesta ab eo. Et soluendo † celsum, quis dicitur ratificare, vt bene per Alex. conf. 127. viso instrumento. col. prima. 5. vol. post. Bald. conf. 184. ad intelligentiam libro secundo alia exempla, & auctoritates congerit Tiraquell. vbi sup. num. 12.

- Ergo eadem ratione Matthæus Viscontes cauēs † pro relaxatione dicti sequestri videtur ipsum sequestrum approbasse, & ratificasse. nec est minor ratio in hoc, quam in casibus prædictis, & in illis Tiraquell. loco citato, ex quibus resolutum fuit contra dictum Bartholomæum fideiussorem.

DE SOLUTIONIBVS.

Vrbeuetana afflictus. Lunæ. 27. Iunii. 1575.

E P I T O M E.

EMptor non tenetur soluere precium venditori, nisi venditor rem tradat.

S V M M A.

- 1 Venditor debet prius rem tradere emptori, si vult rei vendita precium, alioqui etiam executio facta retractatur. num. 2. fallit si per emptorem steterit, quin rem habuerit. num. 3.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quod illustris. d. Antonius tempore, quo

emit bona, de quorum precio agitur à Falcono non habuerit notitiam de liberatione eorundem bonorum facta ad instantiam hæredum comitis Raynerij de Marsciano, Tarquinio de Perinellis tanquā plus offerenti, & de possessione per eundem Tarquinium adepta.

1 Et quod ex bonis per prædictum Falconum d. domino Antonio venditis, Idem dominus Antonius non habuerit possessionem vigore dictæ emptionis, præterquam sex rubiorum in loco nuncupato, Poggio de Montemasso, alterius medii rubii in loco nuncupato, sotto le Ripeteppi, & alterius medii rubii in loco vocato, le Grotte de magero.

2 Et quod dominus Antonius non soluerit scut. 812. iuxta formam instrumenti dictis hæredibus, à quibus idem dominus Antonius promisit dominum Falconum liberare, & absolui facere.

D V B I V M.

An d. dominus Antonius teneretur nihilominus soluere pretium in d. instrumento contentum vnacum afflictibus dicto Falcono, vel potius executio contra d. d. Antonium facta veniret retractanda?

146. DECISIO. alioqui. I.

- 1 **R**esolutum fuit Dominum Antonium non † fuisse obligatum soluere precium, & afflictum d. Falcono, nisi pro parte eiusdem Falconi fuisset prius impletum. §. offerri l. Iulianus. ff. de actio. empt. Tiraquell. in l. 13. connubial. glos. 1. par. 13. num. 42. & in lib. 1. retract. glos. 17. num. 3. & bona essent per eum tradita eidem domino Antonio etiam. Ideò, cum constet de non implemento, & quod ipse d. Antonius non habuit bona vendita, nisi quædam pauca, pro quibus etiam intendit satisfacere, fuit dictum executionem † contra d. Antonium esse retractandam.

2 Referuarunt tamen dñi, an sit verum in facto, quod d. Falconus opponit, nempe quod steterit per eundem d. Antonium, quin habuerit prædicta bona; Quia, si voluisset soluere quantitatem conuentam, habuisset, & ideò si hoc probetur, nõ esse locum retractationi executionis, quia obstaret dicta exceptio, † quod per eum steterit, quæ visa est releuans. Riminal cõf. 92. num. 17. lib. 1.

Anconitana fideiussionis. Lunæ 21.

Maij 1576.

E P I T O M E.

Compensatio, satisfactio in iniusta, & turbida est refellenda, pluraque

que de notoria sententiæ iniustitia ad-
ducuntur.

S V M M A E.

- 1 Societatis natura est, vt quilibet pro rata de damnis, & lucro partem capiat.
- 2 Societas colligitur ex pactis factis, quamuis à contrahentibus non appelletur societas.
- 3 Compensatio non fit de illiquido ad liquidum.
- 4 Debitum vnius compensari cum credito alterius iniustum est.
- 5 Sententia non liberat, seu absoluit, si de eius notoria iniustitia apparet.
- 6 Sententia dicitur notoriè iniusta, si ex actis non iustificatur. & num. 10.
- 7 Sententiæ iniustitia notoria detecta ex eisdem actis, æquiparantur nullitati, & numquam transit in iudicatum, dato quòd in commissione adesset clausula, appellatione remota, num. 8.
- 9 Index debet iudicare secundum acta, ex communi.
- 10 Compensatio iniusta, & turbida est refellenda.

P R A E S V P P O S I T A.

- Stantibus creditis liquidis dd. Iulij, & litis consortium, de quorum satisfactione hodie queritur. 1
- Et instrumento concordie itineris Alexandria. 2
- Et compromissis factis super solidatione computorù, quæ expirauerunt, non factis computis. 3
- Et locatione facta per Lucam patronum Leandro Inditiano pro itinere Alexandria. 4
- Et quòd pendente lite coram A.C. inter d. Io. Antonii ex vna, & dd. Iulium, & litis consortes ex alia super nolitibus, ac damnis, expensis, & interesse primæ locationis itineris Zacynthi, naus ex Alexandria mercibus onerata peruenit ad portum Anconæ. 5
- Et quòd pro creditis petitis pro parte d. Iulij, & consortium ex decreto A.C. fuerit præstita cautio de stâdo iuri, & iudicatum soluendo, sub die 15. Martij 1565. 6
- Et appellatione pro parte Io. Antonii interposita à decreto Gubernatoris Anconitani, sub die 20. Iulij 1564. fol. 202. 7
- Et inhibitione ratione litis pendentiæ obtenta ab A.C. & executâ contra d. Leandrum, & dd. Iulium, & litis consortes fol. 213. & 217. 8
- Et instrumentis productis pro parte Ioannis Antonii, ad docendum de contrauentione dictæ inhibitionis, & attentatis sub die 30. Iulij 1564. fol. 215. & 217. 9
- Et decreto A.C. de deponendo dictos nolitus Alexandria factò ad instantiam dicti Io. Antonii, ac Matthei Viscontis, & Io. Baptistæ Rotæ, præsentè procuratore dd. Iulij, & litis consort. sub die 10. Augusti 1564. consignan. cui Dominus mandauerit fol. 246. 10
- Et alio decreto subdelegationis factò per A. C. ad instantiam d. Iulij, & litis consortiù, de exigèdo dictos nolitus, prout in fol. 360. 11
- Et quòd hodie non constet dictos nolitus esse in esse, vel sine veri præiudicio, quòd fuerint soluti nautis, & pro aliis expensis naus. 12
- Et sententia lata per A. C. ad fauorem Leandri, super

dictis nolitibus Alexandria die prima Decembris 1570. 13
Et decisione facta sub die 14. Nouembris 1575. 14

D V B I V M.

An constet de sufficienti satisfactione creditorum liquidorum d. Iulij, & litis consortiù, de quibus in primo præsupposito, ad effectum notoriæ iniustitiæ sententiæ Gargani, prout in fine dictæ decisionis supra. 142.

147. DECISIO. alioqui. II.

Resolutum fuit per Dominos non constare de sufficienti satisfactione creditorum liquidorum d. Iulij, & litis consortium ad effectum notoriæ iniustitiæ sententiæ d. Gargani. Nam ex deductis pro magistro Bartholomæo fideiussore neque infertur vera, & actualis solutio, de qua nullibi in actis liquet, neque legitima compensatio dictorù creditorù liquidorù. Nam certum est, quòd credita d. Iulij liquida, de quibus in primo præsupposito, sunt scut. 1300. ex aduerso pro satisfactione, & compensatione al legantur duæ partitæ debiti ipsius d. Iulij.

Prima est, quòd d. Iulius erat debitor scut. 1000. pro nolitibus itineris Alexandria.

Secunda quòd erat debitor scut. 500. pro mora, siue vt vocant, stallia 50. dierum commissa in isto itinere per Leandrum, &c. quæ duæ partitæ scut. 1500. compensatæ cum creditis liquidis Iulij 1300. tollunt, & longè superant dictum creditum Iulij. sed neutra ex istis compensationibus placuit Dominis.

Nam quòd primam de scut. 1000. pro dictis nolitibus, dicebatur eam non intrare, neque posse ad prædictam compensationem applicari, etiam ad effectum, de quo agitur: quia naus non fuit locata Iulio ex illo contractu concordie de anno 1562. qui ad hoc allegatur pro satisfactione sui crediti, sed magis secundum Dominos fuit inita quedam societas, in qua quilibet pro rata suam partem capiebat de damnis, & lucro, iuxta tex. in l. si non fuerit. ff. pro soc.

Et licet explicitè non sit nominata societas, sufficit in hoc, quòd ex pactis deprehendatur. l. societatem coire. vbi Bart. ff. eod. tit. Igitur pars, quæ debebatur Iulio, non poterat cadere in extinctionem crediti, sed in lucrum pro eius rata: quia in ista societate ipse Iulius ponebat pecunias, in quibus erat creditor Guardameli.

Nec placebat Dominis induci compensationem ex eo, quòd idem Iulius esset debitor prædictorum nolituum: quia re vera non ipse erat debitor eorum, sed Leander, qui verè nauem conduxerat. Vnde, cum non appareat dictas

etas pecunias nolituū peruenisse ad manus ipsius d. Iulij ex his, quæ habentur in 10. 11. & 12. præsuppositis, stante decreto A. C. de deponēdis dictis nolitibus, & consignandis, cui Dominus mandauerit, quos nullo modo apparet, vt dixi, d. Iulium habuisse, videbatur Dominis iniustum, & à ratione valde alienum, quòd sit inducta talis compensatio: cum maximè de li-

3 quido ꝛ ad illiquidum non admittatur. l. fin. C. de compens. cum vulg. & tantò magis cum essent deducendę impensæ, & multa alia, prout in dicto instrumento concordia. Ex quibus visa est omnino inuerisimilis, & admodum turbida dicta compensatio, quæ Dominis nullo modo placuit, etiam ad effectum arguendi notoriã iniustitiam sententiæ, de qua agimus.

Nec dicatur ipsum d. Iulium teneri, ex eo quòd promisit vel sibi, vel alteri locare pro dicta summa: quia dicebatur, quòd, cum liberum sibi esset in dicta concordia, vel sibi ipsis naulegiare, vel alteri locare, cum ipse sibi noluerit, & alteri iuxta facultatem sibi concessam locarit, non ipse tenetur, sed alter, cui ex dicta concessione sibi à parte facta locauit. Iniustum ergo est, vt debitum ꝛ vnus compensetur cum credito alterius. l. eius. vbi bene Bald. num. 3. C. de compensat. & in effectu, cum isti nolitus non probentur peruenisse, vt dixi, ad manus d. Iulij, cum etiam non appareret, quantum esset expensum, & quid reliqui superesset, iudex nõ potuit admittere de iure has compensationes, quæ patiuntur prædictas difficultates.

Deducta ex aduerso nil facere videbantur, Nam sententia ꝛ non liberat, etsi absoluit, si de eius notoria iniustitia apparet, & de ea dicitur notoriè ꝛ apparere, si ex actis non iustificatur. Paris. cõf. 54. n. 1. & 2. in 4. Flin. in c. inter cõteros. sub num. 10. vers. & dicit iniquitatem esse euentem. & num. seq. de re iudic. post Ang. in l. si pars. ff. de inoff. testam. sub. num. 1. circa fin. ibi. & intellige euentem, quando constat ex actis, & sententia dicitur notoriè iniusta ex eisdem actis, quæ ꝛ in hoc casu equiparatur nullitati, & nunquam ꝛ transit in iudicatum, etiam quòd in commissione adsit clausula, appellatione remota. Caputaq. decis. 84. lata fuit sententia. in 2. Docto. in d. c. inter cõteros. Paris. conf. 51. num. 49. in 4. cum alijs in d. decis. allegatis.

9 Iudex enim debet ꝛ iudicare secundum acta, vt hanc esse comunẽ latẽ defendit Couuar. variar. resolut. lib. 1. cap. 1. sub nu. 6. & dicebãt

10 Domini Rotam ꝛ hanc opinionem sequi, vt sententia iustificetur ex actis, & doctrinas con-

trarias non recipere.

Quæ dicuntur de secunda partita moræ, siue stalliæ non placuerunt. Primo quia non constat legitimè de ea apud acta, tum quia præsupponitur sententiam esse latam per A. C. in fauorem Leandri, vt in 13. præsupposito, & consequenter non constabat ex actis Leandrum illius esse debitorem: quia in effectu vigent in ea rationes statim allegatæ in prima partita notituum, & huiusmodi compensatio ꝛ eisdem rationibus, vt iniusta, & turbida est refellenda.

Cætera ex aduerso opposita Dominis non placuerunt, quia cessant, & tolluntur stantibus prædictis.

Romana executionis instrumenti dotalis. Lunæ 10. Decembris 1576.

E P I T O M E.

DOtem promittens dare, & soluere de proprijs pecunijs, quamuis promittens sit extraneus, inducta dicitur obligatio dotandi de proprijs pecunijs, commixtione seclusa.

S V M M A E.

- 1 Verbum, dare, importat dominium transferre.
- 2 Nemo transferre potest, quod non habet.
- 3 Confessio principalis facta in iudicio criminali, facit fidem in civili.
- 4 Confessio dicitur facere notorium, ideo etiam in iudicio nullo probat.
- 5 Summario in iudicio venit etiam non petitum, dummodo ex actis quomodocumque resultet.
- 6 Confessio super crimine facta in vno iudicio, licet non valeat ad condemnandum, in alio iudicio; tamen valet ad instituendum iudicium inquisitionis, & ad probandum illud crimen ex producta confessione.
- 7 Confessio in iudicio summario facta, probat in plenario.
- 8 Confessio facta in iudicio civili probat in criminali.
- 9 Confessio incidenter facta licet non prosit ad condemnandum; tamen ex ea iudex habet fundatam intensionem in alio iudicio inquisitionis.
- 10 Confitens in alio processu potest bodie condemnari ad interesse sine alio processu.
- 11 Clausula, quæ omnia & singula & c. vis, & energia.
- 12 Verbum, singula, quid importet?
- 13 Stipulatio ad omnia, ponitur de stylo in sine contractuum.
- 14 Cameralis obligationis natura non admittit exceptiones.
- 15 Iuramentum debet præcisè, & in specie obseruari, non per equipollens, nec respectu interesse.
- 16 Iurans tenetur præcisè obseruare, nec potest opponere compensationem.
- 17 Pecunia quando commixtione efficiantur propria, vel potius quis de furto teneatur?

- 18 *Solutio quæ dicitur imperfecta, & non effectualis, ita ut non liberet?*
 19 *Soluens proprium debitum alienis pecunijs liberatur, illis commixtis.*
 20 *L. Cassius. ff. de solutio. intellectus.*
 21 *Euictio si imminet brevi tempore, cauendum est in forma depositi de restituendo in euentum euictionis.*
 22 *Euictione imminente, in limine contractus cauendum est.*
 23 *Dotans si est extraneus, quamuis regulariter non teneatur de euictione, fallit, si stipulatus est partem dotis sibi restitui debere.*

PRAESUPPOSITVM.

Stante instrumento dotali, & alijs hic inde deductis. 1

D V B I V M.

An sit locus executioni dicti instrumenti pro solutione pecuniarum in eo contentarum.

148. DE ICISO. seu Discursus.
alioqui. III.

PRIMA difficultas est, an illa verba, de proprijs pecunijs, vt asseruit, inportent obligationem, & dispositionem, vel sint tantum enunciatiua, quia non apponuntur in promissione dotis, sed in solutione? Et aliqui Domini videbantur inclinare pro affirmatiua, quod esset inducta obligatio de proprijs pecunijs dotandi, quia promissio est concepta per verbum, dare: dicitur enim promissit dare, quod importat dominium transferre. l. vbi autem. §. fin. de ver. oblig. Bart. & omnes in l. stipulationes non diuiduntur. eod. tit. quod non fit, nisi ipse sit Dominus pecuniarum: nemo enim potest transferre, quod non habet. per vulg. Merito ergo prædicta verba de proprijs pecunijs apposita sunt solutioni statim in eodem instrumento subiectæ, vt respondeant ipsi obligationi præcedenti: nisi enim extarent prædicta verba importantia dominium pecuniarum in Nicolao, ad hoc non videretur obligatus, cum ipse sit extraneus dotans: qui cum non teneatur dotare, nec teneatur de euictione, ideò censetur velle transferre illud ius tantum, quod habet. Doct. in l. prima. C. de iur. dot. Bald. & Salic. in l. prima. §. accedit. C. rei vxor. actio. cum plur. alijs per Moder. tract. de euictio. §. 4. num. 7.

Secunda difficultas est, an probetur hodie pecunias solutas non fuisse proprias Nicolai. Et videbatur aliquibus Dominis probari ex confessione propria ipsius Nicolai in iudicio criminali, quæ facit fidem in hoc ciuili. Boss. in loco alleg. de plur. violen. sub num. 117. in prima limit. quia confessio dicitur facere notorium,

ideo etiã in iudicio nullo probat. bene per Aret. in c. qualiter, & quando. el. secundo. nu. 29. 30. & sub num. 31. vers. sed ad ista. vocat hanc opinionem communem. Et licet idem Aret. ibi sub nu. 38. vers. & ex prædictis patet, videatur velle, quod hoc non procedit, quando agitur ad aliud, vel ex alia causa, & subdit, quod, si in actione, & iudicio depositi reus confitetur de comodato, non potest sequi condemnatio &c. quod tamen non est verum in iudicio summario, in quo venit etiam non petitum, dummodo ex actis quomodocunque resultet. c. abbate. de re iud. cum alijs alleg. in Rom. donationis. placebat Bald. in l. mercalem. C. de cond. ob cau. quod confessio super crimine facta in vno iudicio, licet non valeat ad condemnandum in alio iudicio; tamen valet ad instituendum iudicium inquisitionis, & probandum illud crimen ex prædicta confessione. & Bald. sequitur Felin. in c. causam quæ. el. primo. sub num. 21. vers. sed responde ex not. per Bald. de testib. videtur etiã sequi Aret. in c. at si clerici. in fin. num. 62. & 63. de iudic. qui etiam videtur loqui in confessione incidenter facta. d. num. 63. Itẽ ait, quod confessio in iudicio summario facta probet in plenario, & quod confessio in iudicio ciuili probet in criminali contra regulas aliarum probationum, & actorum. Ergo eadem ratione, & æquitate debet probare in casu nostro, bene etiam Abb. in c. 2. de confes. nu. 12. vbi etiam ex confessione incidenti licet non possit quis condemnari; tamen iudex habet intentionem fundatam ex illa confessione in alio iudicio inquisitionis. quæ multum colorata videtur, & satis placet.

Nec obstat, quod Bartholomeus non interfuerit huic processui, nec sit gestus cum eo, quia stante dicta confessione, talis confitens potest condemnari ad interesse sine alio processu. Bald. in l. 2. num. 25. C. de eden. facit Specul. de accus. in §. qualiter. num. 25. Cum ergo constet ex confessione Brunorij has non fuisse proprias pecunias, intrant tria allegata pro Bartholomeo, nempe tres clausule instrumenti.

PRIMA clausula, quæ omnia & singula &c. ponderando verba, singula, & quæ ad omnia quæcunque præcedentia referuntur nedum in specie, sed etiam in indiuiduo supra narrata, ergo etiam continetur dicta clausula. Ioan. And. in addit. ad Specul. in loco alleg. Quibus addi potest bene Aret. in l. Titia. §. idem respondit quoties. sub num. 15. vers. & procedit, & ibi Ias. sub num. 2. de verb. oblig. maximè cum de stylo in fine contractuum ponatur stipulatio ad omnia

nia

nia. Docto. in rub. de verb. oblig.

14 Secūdo natura ꝑ obligationis cameralis, quæ non admittit exceptiones.

15 Tertio vis iuramēti, quod ꝑ importat, vt præcisè, & in specie obseruetur, non per equipollens, nec respectu interesse. glo. in l. si pecuniā. in vers. necesse habeas. de cond. cau. dat. & Bal. col. 1. vers. & nota, quod. Felin. in c. quæ in ecclesiarum. sub n. 78. vers. hanc fallentiam. de constit. Optimè Alex. cons. 91. sub num. 4. in fi. vers. 2. principaliter. in lib. 2. & num. 5. dicit,

16 quod iurans ꝑ teneatur præcisè obseruare, nec possit opponere compensationem, vbi contra Bart. bis ibi vocat communem, in princ. d. nu. 5. & sub eod. num. 5. vers. & certè. Ita Docto. in c. ad nostram. el primo. secundum communē intellectū. de iureiur. sequitur ibi Imol. & alij. Sed quicquid sit in compensatione Doctores sunt concordēs, quod iurans tenetur præcisè implere.

Nec obstat, quod pro parte Nicolai dicitur,

17 quod istæ pecuniæ ꝑ commixtione fuerint effectæ Elifabethæ, & propterea, cum deuerint in Bartholomæum consumptæ, ipse acquisiuit dominium. l. si alicui. l. Cassius. ff. de solut. not. in l. singularia. ff. si cert. peta. quia illud dominium acquiritur propter difficultatem discernendi, vt benè declarat Dec. in d. l. singularia. num. 6. Non propterea hoc facit, quin cōperat actio furti cōtra illum, qui eo ipso, quod pecunias cum suis immiscet, eo ipso committit furtum. l. si is cui. C. de furt. & tanto magis, quia contra ipsummet Bartholomæum datur actio furti pro istis pecunijs. Nam, cum istæ pecuniæ pertinerent ad dominum, cui furto subtractæ fuerant, & ipse illas exigendo, & patiendo nomine suo numerari, ipse furti tenetur, maximè cum pecuniæ essent in præsentia, vt benè declarat Alciat. in d. l. singularia. num. 68.

Nec obstat, quod sit liberatus, quia istæ pecuniæ consumptione fuerunt effectæ Nicolai: quia hoc, quod sunt effectæ suæ, posset tolerari ad vnum effectum, nempe quatenus ipse illas in proprios vsus cōuertisset, sed non ad alium effectum; vt, si eas ipse cogeretur restituere, nõ posset repetere tantumdem pecuniarum à Nicolao, stante sua promissione, quod illæ pecuniæ erant propriæ, & quod sibi promisit dare in dotem, non illa 400. in specie, sed 400. in genere, quæ sibi obseruat. Ista enim dicitur ꝑ imperfecta, & non effectualis solutio, quæ non liberat. l. Mæuius. §. in fundo. ff. de legat. 2. & ibi Bart.

18 Non obstat l. Cassius. ff. de solut. quod sol-

19 uens ꝑ proprium debitum alienis pecunijs, liberetur illis commixtis: quia videtur intelligē

20 dus ꝑ textus, quando illæ pecuniæ sic consumptæ nõ possunt euinci: at in casu nostro & euinci possunt, & breuissimo tempore timetur eas euinci posse. Vnde, cum hic immineat euictio, videbatur equum, quod Nicolaus Brunorius caueret idoneè, ꝑ & in forma depositi de restituendo in euentum euictionis, & interim susciperet defensionem Bartholomæi. Non enim

21 est nouum, quod ꝑ imminente euictione in limine contractus, debeat caueri. l. post perfectam. C. de euict. vbi Bald. & Salyc. l. pen. §. primo. vbi Bart. ff. de peric. & com. rei vend. cum simil.

22 Dicebatur etiam Nicolaum teneri ꝑ de euictione, licet sit extraneus dotans, qui regulariter non tenetur, quia stipulatus est partem dotis restitui. quod totum negocium visum est satis inhonestum, & parui exēpli, super quibus poterunt partes cogitare, & dicere, si quid eis occurrat, & Domini in alia positione capient resolutionē super omnibus hinc inde deductis.

23 DE DONATIONIBVS. Ciuitatis Castellanae bonorum. Mercurij 2. Iunij 1574.

DE DONATIONIBVS.

Ciuitatis Castellanae bonorum. Mercurij 2. Iunij 1574.

EPITOME.

Donatio mobilium in domo, vel in certo loco existentium, comprehendit omnia, quæ ita sunt in domo, vt perpetuò ibi sint ad vsum domus, non autem pecunias in archa repositas.

S V M M A E.

- 1 Mobilium appellatione indefinitè, & simpliciter venit pecunia.
- 2 Donatio mobilium in domo, vel in certo loco existentium quæ comprehendat? & num. 6.
- 3 Merces, & venalia non veniunt in legato mobilium existentium in domo, vel in certo loco, & quare?
- 4 Paris. sibi contrarius consulendo.
- 5 Donatione facta de mobilibus, & pertinentijs domus, quæ veniant?

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quod q. Tyberius Petronius die 13. mensis Iulii, anni 1568. donauerit donatione inter viuos d. Alexandro Petronio eius ex fratre nepoti vnâ ipsius Tyberii domum, quam inhabitabat, cum vniuersis

lis mebris, mobilibus, & pertinentiis suis, iuribus, & iurisdictionibus, reseruato sibi, & Elisenæ eius vxori vsufructu, eorum vita durante.

1 Et post dictam donationem idem Tyberius condiderit testamentum, in quo ita cauerit. Item titulo prædictæ donationis donauit Angelopetronio eius nepoti præfenti tot ex bonis patris, quæ ascendunt ad valorem donationis factæ d. Alexandro de domo sua, mobilibus, massariis, & rebus, & paulo post eosdem Alexandrum, & Angelum suos hæredes instituerit, cum hac tamen conditione, quod d. Alexander ante aditionem hæreditatis debeat donare irrevocabiliter, & inter viuos dictæ dominæ Elisenæ omnia bona mobilia, massarias, & res sibi donatas, prout in donatione prædicta, alioquin eundem d. Alexandrum ex nunc, prout ex tunc exhæredem facit, & priuat omni commodo hæreditariæ portionis, & ex nunc, prout ex tunc dat, & cedit portionem hereditatis titulo donationis inter viuos dictæ Elisenæ præfenti, stipulanti, & acceptanti.

2 Et post mortem Tyberii Elisenæ Alexandrum pro implemento interpellauit, eoque redonante ipsa hereditatem Tyberii acceptauerit.

3 Et Tyberius esset tempore mortis annorum 70. & ultra vir diues, & ex redditibus viuens.

4 Et dictis testium pro parte d. Alexandri examinatorum, videlicet Darii iuxta 12. interrog. Agnetis, & Marii iuxta 17. quorum summarium in necessariis Dominis detur.

D V B I V M.

An ex his constet ad effectum, de quo queritur, pecunias, de quibus per dictos testes, quas Tyberius tempore mortis habebat in arca, in donatione prædicta domino Alexandro per Tyberium facta, & sub illius verbis comprehensas fuisse, & contineri?

149. DECISIO. alioqui. I.

1 **D**ixerunt Dñi, quod licet regula sit, quod appellatione ꝑ mobilium indefinitè, & simpliciter veniat pecunia. Dec. conf. 381. & 472. atque Apost. ad Dec. in l. singularia. ff. si cert. pet. reprobando opinionem Alciati contrariū defendentis. Tiraq. de retract. §. 1. glos. 7. num. 103. Alex. & Docto. in l. mouentium. de verb. signif. tamen proprius ad quæst. nostram in donatione mobilium non indistinctè facta, sed magis restricta ad mobilia ꝑ in domo, vel in certo loco existentia, Domini firmabāt regulam, venire omnia in donatione prædicta, quæ ita sunt in domo, vt perpetuò ibi sint ad vsum domus; consequenter non venire pecunias in arca repositas, quæ sui natura non sunt ad vsum domus, neque, vt perpetuò ibi remaneant, sed magis vt expendantur. Hanc regulam dixerunt probari per plura iura, & videtur tex. clarus in l. quæsitum. §. 1. & in l. si mihi Meuiæ. §. fin. deleg. 3. ponderando in d. §. fin.

verba prægnantia, ibi, nihil excepto cum omni instrumento, & repositis omnibus non contineri pecuniam numeratam, nec instrumenta debitorum: ex quibus verbis videbatur aliquibus Dominis confundi doctrinā Dec. & Curt. Iun. ex aduerso allegatam. Ad idè allegabatur tex. in l. si ita legatum. de leg. 3. ibi, domū, quæque mea ibi erunt, non contineri nummos &c. ad idem l. generali. §. vxori. ff. de vsufu. leg. qui tex. bene seruit in ratione, nempe quod merces, ꝑ & venalia non veniunt in simili legato, quia non sunt permansura in domo. ad idem allegabatur distinctio l. si chorus. §. 1. de leg. 3. l. si fundus, eod. ad idem Afflict. decis. 106. num. 6. Bertrand. conf. 162. num. 1. lib. 1. Et licet Paris. conf. 67. num. 11. cum seq. lib. 2. tenuerit contrarium; tamen idem ꝑ conf. 80. num. 48. lib. 2. sequitur Corn. in alleg. conf. 49. lib. 3. qui tenet hanc opinionem, & dicebant Domini, ꝑ, cum donatio ꝑ facta d. Alexandro sit de mobilibus, & pertinentijs domus, debet intelligi, quod veniant ea, quæ pertinent ad domum instructam, nempe supellectilia, & alia causa domus parata, & quæ in effectu perpetuò sint ad vsum domus permansura. Et hinc videri verū sensum verborum donationis, de qua agitur, per supra alleg. Et in hoc Dominis non placebat differentia inter legatum, vel donationem generalem, & vniuersalē ex prædictis iuribus, & alijs per eos allegatis.

Quia tamen d. l. si chorus. §. 1. item d. l. si legatum. item l. si Meuiæ. videntur in hoc distinctè loqui, vt in huiusmodi legato non veniat pecunia parata, vt expendatur, veniat ꝑ tamen pecunia præsidij causa reposita, & quæ thesauri, siue deliciarum loco sit habita, dixerunt Domini, quod, si concludenter possit probari per d. Alexandrum pecuniam, de qua agimus, fuisse huiusmodi, ea veniat in donatione, de qua agimus, ex distinctione prædictorum iurium.

Romana donationis de Serrano. Veneris 4. Martij 1575.

E P I T O M E.

Donatio facta per Iulium filium famil. sine consensu patris, & sine insinuatione, est nulla, dato quod sit iurata.

S V M M A E.

1 Donandi facultas non venit etiam in mandato cum libera. Præ-

- 2 Presumptio quolibet etiam fatua sumitur potius, quam donatio.
- 3 Donans contemplatione patris debet facere mentionem patrie potestatis, nec sufficit facere simpliciter mentionem de patre.
- 4 Donatio facta à filiofamil. alicui tertio, non præiudicat patri. quod si filiusfamil. iurauerit? n. 5. & 7. ampl. etiam si patri non quaratur usufructus. num. 6.
- 7 Iuramentum an validet donationem facta per filiumfamil.
- 8 Filiofamil. interdicitur administratio, quia reputatur prodigus.
- 9 Iuramentum prodigi non arctat.
- 10 Inducta ad diminutionem, non debent operari augmentum.
- 11 Argumentum à contrario sensu quando in contractibus habeat locum?
- 12 Argumentum à contrario sensu non sumitur, quando inducta ad vnum effectum, contrarium operarentur.
- 13 Donatio facta per filiumfamil. sine consensu patris, est nulla nisi insinuetur, amplia etiam in retrocessione ex interuallo. num. 15.
- 14 Insinuationi non renunciatur per iuramentum, stante vr-bis statuto, de quo hic.
- 16 Forensis etiam ligatus statuto ciuitatis in respicientibus solemnitatem contractus.
- 17 Donatio facienda est seruatis solēnitatibus loci contractus.
- 18 Merita non debent esse talia, que actionem producant ex communi contra. Ari. Pinell.
- 19 Meritorum generalis expressio facta per donantem donare non prohibetur, vel etiam prohibetur, an & quando valeat, vel potius sint ipsa merita probanda?
- 20 L. cum emancipatis. C. de præd. minor. procedit solū, quando filius est emancipatus.
- 21 Donatio facta per filiumfamil. sine consensu patris, & sine insinuatione, etiam quod sit iurata, est nulla.
- 22 Statuti vr-bis forma quando non est seruata, iuramentum non dat robur contractui, & quare?
- 23 Donatio remuneratoria an infirmetur ex defectu insinuationis, vel ex omissione solemnitatum.
- 24 Clericatus filij subsequens nocere non debet patri, in usufructo iam per eum questito.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, retrocessio facta per d. Didacum Conciā principalem, & d. Petrum Martinum Serrano, vt patrum, ac procuratorem Francisci Conciæ patris d. Didaci, in fauorem Hieronymi, sit valida, & legitime facta?

150. DECISIO. Alioq. II.

Plures ex dubio proposito dicebant Domini oriri difficultates.

Prima est, an in mandato dato à Francisco Conciā in personam Petri Martinez eius fratris, comprehendatur facultas donandi?

Secunda dato quod nō, an, quia in donatione facta Didaco est habita mentio patris eius, simus in peculio profectio, vel aduentitio.

Tertia an donatio facta à Didaco, vt filiofa-

mil. in fauorem Domini Hieronymi præiudicet patri?

Quarta an iuramentum eam validet.

Quinta quando hæc omnia cessarēt, an hæc donatio sit nulla defectu insinuationis.

Sexta an in respicientibus solemnitatem contractus, statutum Romanum liget forenses in vrbe contrahentes?

Septima quæ respicit materiam remunerationis, an hæc donatio possit dici facta ob bene merita, & an ad hoc, vt intrent priuilegia donationis remuneratoriæ, necesse sit, quod bene merita sint talia, quæ actionem præstent, item an sufficiat expressio generalis inter personas non prohibitas.

Octaua an sit nulla ratione minoris ætatis.

Nona, & vltima, an Didacus esset clericus, & beneficiatus?

Quoad primam difficultatem dixerunt Domini, quod in hoc mandato non comprehenditur facultas donandi, quæ in eo non legitur, nec venit etiam in mandato cum libera. l. filiusfamilias. ff. de don. Docto. in l. contra iuris. §. primo. ff. de pact. Dec. conf. 402. num. 9. l. prima. ver. denique. vbi Bart. Ias. & omnes. de offic. procurat. Cæs. Imò prædictum mandatum est ad regendum, & gubernandum, & in effectu ad vtilia gerendum, vt bene in eo legitur; & magis omnis & alia præsumptio sumitur etiam fatua, quam donatio. Bald. in l. generaliter. in 4. oppo. C. de non num. pec. idem Bald. in l. fin. col. 4. C. de dot. prom. cū alleg. per informātes.

Quoad secundam quicquid voluerit Dyn. communis opinio est, quod ad hoc, & vt quis censeatur donare contemplatione patris, non sufficit, quod sit facta mentio patris, sed oportet facere mentionem patrie potestatis, alioquin mentio patris intelligitur facta solū gratia demonstrationis. l. fin. C. de usufr. Bart. in l. cum aliquis. C. de iur. delib. num. 3. vbi Alex. num. 6. & Ias. num. 2. & Corn. num. 2. Ruin. conf. 24. num. primo. lib. 5. & sic sumus in peculio aduentitio, non autem profectio.

Quoad tertiam habemus clarum tex. quod non, & in l. fin. §. filijs autem. C. de bon. quæ lib. vbi Bald. Ang. Paul. de Castr. Salyc. textus est etiam in l. si filius. & ibi glos. 1. & Bal. C. de papot. Curt. Iun. conf. 152. num. 5. Aym. conf. 84. num. 2. Afflict. decis. 241. num. 2. & alij plures, qui ferè omnes, excepto Afflicto, qui non tangit de iuramento, affirmāt idē, & etiam si filius iurauerit: de quo tamen iuramento infra statim in q. sequenti dicitur. facit Alex. conf. 106. num. primo in 7. cum alijs, de quibus per informantes,

tes, & hoc etiã vltra allegatos tenet Rub. Alex. conf. 166. sub num. 4. Aym. cõf. 39. num. 3. in 6 fin. quod ampliatur, † etiã si patri non queratur vltusfructus, dummodo ab eo nõ fuerit exclusus ratione suspitionis; tunc enim remanet legitimus administrator, & propterea alienatio sine consensu non tenet. latissimè Ruin. d. conf. 24. col. 2. & 3. vsque ad fin. potissimùm num. 3. cum seq. lib. 5.

7 Circa quartam, quæ visa est magis contro- uersa, & lata, an scilicet iuramentum † validet donationẽ huiusmodi. Et pro negatiua, quòd eã non validet, tenent infrascripti Docto. Bal. in d. §. filiis, Salyc. ibidem Paul. Castren. ibid. sub num. 4. & in l. & hæredi. §. filiusfam. ff. de pact. Curt. Iun. conf. 152. num. 7. Aymo conf. 84. & conf. 39. sub num. 3. ferè ab omnibus alle- gatus. Specul. de actio. §. primo. sub num. 30. vers. sed quid si iurauerit. licet non loquatur in his terminis in indiuiduo.

8 Contrariã autem opinionem tenet Imol. in c. cum contingat. num. 43. de iureiur. & conf. 1. sub num. 6. vers. item non videtur bona quarta responso. Corn. in d. §. filiis autem. sub num. 4. vbi dicit, q̄ Ang. in sua lectura ita tenet. Ber- 9 tran. conf. 138. num. 5. 6. in 2. 2. qui tamen Ber- trand. conf. 189. num. 3. cum plur. sequ. in pri- mo tertii non videtur audere firmare aliquam ex istis opinionibus. Et quia Corn. in d. §. filiis autem. dicit, quòd prima opinio est cõmunis, & quòd hæc secunda est verior, item quia Paul. de Cast. in d. §. filiusfam. num. 6. dicit, quòd in consulendo non recederet ab ista opinione, & Bertr. vbi supra, dicit, quòd prima opinio ha- bet magnos defensores; fuit dictũ per aliquos Dominos posse in hac controuersia firmari so- 8 lum, quòd prima sit magis cõmunis. Ratio po- tissima, qua nititur hæc opinio, est, quia † inter- dicitur administratio, quia reputatur p̄digus, 9 & iuramentum † prodigi non arctat, vt per Do- cto. omnes supr. adictos. Vtraque tamen opi- nio conuenit, quòd patri non præiudicat.

10 Non obstat, dum dicitur, quòd fuit data fa- cultas in prima donatione alienandi cum con- sensu Petri donantis: quia nõ est verum, quòd sit data prædicta facultas donandi, vt supra est dictum: in illa enim est prohibitus alienare si- ne consensu donantis, sed non sequitur, ergo cum consensu donantis, & sine consensu patris 10 alienare, & donare potest: quia inducta † ad di- minutionem, nõ debent operari augmentum. l. legata inutiliter. ff. de adim. lega. Ruin. in si- 11 mil. d. conf. 24. nu. 8. in fin. lib. 5. Argumẽtum † enim à contrario sensu licet procedat in con-

tractibus Dec. in l. prima. num. 48. de offic. eius &c. tamen debet intelligi secundum eundem Dec. vt non surgat dispositio virtute argumen- ti, sed primi contractus: & propterea cessat pro- hibitio isto casu facta per pactum, sed propte- rea sequitur, quòd sit habitatus vltra quã virtute principalis dispositionis contineretur. 12 & istud † argumentum non sumitur, quãdo in- ducta ad vnum effectum, contrarium operarẽ- tur. Purpur. ibid. num. 682.

13 Quoad quintam, an † donatio huiusmodi sit nulla defectu iusuuationis. De iure communi est clarum, quòd sic, per l. sancimus. C. de do- nat. l. cum multè. vbi Bald. num. primo, circa med. C. de donat. ante nupt.

14 Non obstat † iuramentum, quia secundum formam statuti non potest renunciare insinua- tioni etiã cum iuramẽto, vt in stat. vrb. lib. 4. c. 22. in fi. vbi ad literã habetur. Et licet essemus 15 in retrocessione, † cum ea sit facta ex interual- lo, requiritur insinuatio. Bald. in l. si viua. sub nu. 2. vers. sed quæro quid è contra. C. de bon. mat.

16 Quoad sextam, est indubitatum iuxta not. per omnes in l. cunctos populos. C. de sac. san. eccl. quòd in † respicientibus solemnitatem cõ- tractus forensis etiam ligatur. Cephal. qui at- testatur de communi, in conf. 170. num. 21. 28. & seq. & conf. 171. num. 26. lib. 2. & in specie 17 quòd in † donatione debeat attendi locus con- tractus. Corn. conf. 185. nu. 10. lib. 2.

18 Quoad septimam, an hæc donatio possit di- ci facta ob bene merita, & hoc dixerunt Do- mini esse videndum in specie, nunquid proben- tur merita, vel ex donatione prima Didaco re- trocedenti facta, vel ex aliis probationibus, an 18 autem merita † debeant esse talia, quæ actio- nem producant. Fuit dictum, quòd communis est, quòd non, licet Ari. Pinell. copiosè post multos ab eo relatos defendat contrariã opin. in l. prima. in tertia par. sub num. 59. vers. ne au- tem æquiuocemus. vbi cumulat Docto. pro cõ- muni, & in vers. mihi semper. vbi recedit à com- muni. C. de bon. mat.

19 An verò sufficiat generalis meritorum ex- pressio, non probatis meritis, Domini dicebãt, quòd licet in donatione remuneratoria com- muni sit opinio, quòd valeat, † etiã si non con- stet de meritis aliter, quã per assertionem do- nantis, quando sumus in persona libera, & non prohibita, vt plures Docto. de communi atte- stantes latè cumulat Iul. clar. in §. donatio. q. 3. vers. sed hic occurrit. tamen in casu proposi- to res modicam habere videtur difficultatem, quòd

quòd non sufficit etiam inter personas nō prohibitas, stante illa clausula, & quia sic sibi face-
re placuit, posita post clausulam, ob gratitudi-
nis, & seruitia. Oldra. conf. 5. ad fin. Tiraquell.
qui ita dicit putare esse distinguendum in l. si
vnquam. in verb. donatione largitus. num. 92.
aliàs secundum paruam impressionem num.
80. qui multos allegat. Sed fuit dictum per plu-
res Dominos, q̄ videmur magis esse inter per-
sonas prohibitas. Nā omnes personę sunt pro-
hibitę donare sine solēnitatibus statuti, alio-
quin esset aperta via fraudibus: qua mediante
nunquam haberet locum statutum, quia sem-
per fieret assertio de bene meritis, & ferè sem-
per daretur causa. Castren. in l. Aquilius. num.
4. vers. sed si non poterat. ff. de donat. cū plur.
simil.

20 Quoad octauam circa minorem ætatē fuit
dictum per aliquos Dominos esse animaduer-
tendum, quòd tex. in l. cum emancipatis. C. de
præd. mino. procedit solū, † quando filius est
emancipatus. Nam, quando est in potestate, pa-
ter potest rem filii alienare sine decreto. Tira-
quell. in d. l. si vnquam. in præf. num. 28. & 29.
qui declarat illum tex. assignans rationem di-
uersitatis, sed super hoc non fuit institutum.

Ad quæstionem vltimam de clericatu parti-
culariter est videndum.

21 Ex quibus fuit conclusum pro nullitate do-
nationis, non obstante iuramento tum propter
præiudicium patris prædictum, in quo capite
Dñi videbantur concordēs, tum quia à filiofam-
il. sine consensu patris est facta per latē su-
pra deducta, tum maximè propter defectum
insinuationis: qui defectus non sanatur ex iu-
ramento, attento prædicto statuto vrb. c. 22,
22 in fin. lib. 4. Quando † enim forma statuti vrb.
non est seruata, iuramentum non intrat: quia
tunc præsumitur extortum dolo, & metu, & est
irritum, vt dicitur in eodem lib. 4. statutorum
c. 23. pariter in fin.

23 Quia autem hic prætenditur agi de dona-
tione remuneratoria, quę † nō infirmatur nec
ex defectu insinuationis. Rom. conf. 26. Curt.
Iun. conf. 67. num. 6. Alex. conf. 83. nu. 18. lib.
2. Ruin. conf. 2. col. 2. num. 7. vol. primo. Item
nec ex omissione solemnitarum requisitarum,
arg. not. per Castren. in l. Aquilius Regulus. nu.
3. in fin. & num. 4. & in l. si pater. §. si quis ali-
quam. ff. de donat. Capell. Tholos. decis. 381.
& quæ infinita priuilegia habet. Tiraquell. in l.
si vnquam. in verb. donatione largitus. nu. 11.
qui latissimè cumulat. C. de reuoc. donat. Clar.
de donat. d. q. 3. cum magis dicatur permuta-

tio, & compensatio, quàm donatio, vt per Cur.
Iun. d. conf. 67. num. 6. & per Tiraquell. alleg.
d. num. 11. post Bart. Rom. Imol. & alios latif-
simè per eundem Tiraq. allegatos: idèd fuit, vt
dixi, reseruatū, vt videretur, an verè proba-
rentur merita extare, & an ex donatione prima
facta Didaco, vel ex aliis merita æquivalentia
huic donationi possint dici probata, ita vt præ-
dicta meritorum assertio possit sustinere dona-
tionem, de qua agitur. Item pariter fuit re-
seruatū id, quod dicitur de clericatu Didaci,
an proberetur, & de quo tempore, & an verè si-
mus in casu, in quo cesset præiudicium patris.
Et licet per informantes Didaci multa replicē-
tur, nempe quòd tempore donationis sibi fa-
ctæ esset laicus, vnde vsusfructus indubitātè
24 ab initio pertinuit ad patrem, & consequētè †
clericatus subsequens non debuit nocere pa-
tri in vsufructu iam quæsitō. Dec. in c. in præ-
senti. num. 64. de prob. Pinell. in l. 1. C. de bon.
mat. prima part. num. 43. & alii, quos allegat
Couar. in c. quia nos. n. 2. vers. in his verò. de
testam. probat tex. in l. sacrosanctę. ibi, in eodē
clericatus gradu, votoq. viuendi acquirere, &
habere potuerint. C. de Episc. & cler. tamen
fuit dictū, quòd de hoc particulariter agere-
tur, si videatur necessarium.

DE TESTAMENTIS.

Foroliuiensis hæreditatis, & bonorum.

Veneris. 18. Decembris 1573.

E P I T O M E.

Testamentum primum non tolli-
tur per geueralem derogationē,
sed specialis requiritur ad clau-
sulam derogatoriam.

S V M M A E.

- 1 Derogatio generalis an sufficiat ad tollendum primum te-
stamentum?
- 2 Derogatoria clausula mentio habenda est, si non in indiui-
duo, saltem in specie in secundo testamento.
- 3 Voluntate per coniecturas apparente, etiam si non sit facta
peculiaris mentio clausula derogatoria, secundum testa-
mentum præualere debet.
- 4 Statutum mandans, quòd secundum testamentum, cui ab-
negata est voluntas, per primum valeat, an viribus sub-
sistat.
- 5 Testamentum ad piar causas fortiores, & efficaciores deroga-
tiones recipit, itemque testamentum inter liberos.
num. 6 & 7.

Y PRAE-

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito testamento q. Lucretiæ de Ranaiolis de anno 1542. in quo instituit eius heredem vniuersalem auiam eius maternam, illique substituit monasteriū fratrum sancti Dominici de Forliuio, & in eo apposuit huiusmodi clausulam, videlicet quòd dicta testatrix vult, & intēdit huiusmodi testamentū nullo modo per testatricem reuocari, siue cācellari etiā per aliud testamentum, & vltimam voluntatem per ipsam, aliās quādoquē fiendam, nisi apposta fuerint infra scripta verba, in manus tuas Domine commendo spiritum meum, & ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum, &c.

Et præsupposito quòd d. Bartholomæa decesserit ante annum 1551.

Et quòd de anno 1551. eadē Domina condiderit aliud testamentum, in quo factis quampluribus legatis, instituit heredem d. Laurentium eius maritum, cū clausula, quòd dictam suam vltimam voluntatem esse asseruit, quā alijs præualere voluit iure testamenti &c. valeret, seu valebit, voluit valere iure codicillorum, & si iure codicillorum non valeret, voluit valere iure donationis causa mortis, vel alterius vltimæ voluntatis, & omni meliori modo &c. quibus magis meliùs, & validiùs valere potuit, & potest.

Et stante statuto ciuitatis Foroliuij confirmato per sedem apostolicam, cuius copia detur.

D V B I V M.

An secundum testamentum valeat, & sustineri possit, non obstante primo?

151. DECISIO. alioqui. I.

Circumscriptis coniecturis, item statuto, de quibus ad partes erit videndum, Domini concorditer firmant ꝑ ad tollendum primum testamentum derogationem generalem non sufficere, sed requiri specialem ad clausulam derogatoriam, iux. communem opin. de qua per Corn. conf. 86. lib. 3. Ias. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. num. 12. de lega. primo. Rub. conf. 24. num. 4. Natt. in Aucten. hoc inter liberos num. 19. & seq. C. de testam. Couarru. super rub. de testam. in 2. part. post num. 15. vers. secundum non esse Guid. Pap. conf. 64. num. 2. & debere ꝑ haberi mentionem clausulæ derogatoriæ, si non indiuiduo, saltem in specie. cōmunem esse ait Alex. conf. 134. sub num. 15. & in fin. lib. 1. Ias. & Socin. in dicto §. in legatis. Paris. conf. 24. num. 9. lib. 2. qui ait, quòd ita cōmuniter concluditur. Quia tamen vbicunque ꝑ de voluntate potest apparere per coniecturas, etiamsi non fuerit obseruata prædicta forma mentionis clausulæ derogatoriæ, secundum testamentum præualere debet, vt ex Socin. in dicto §. in legatis. num. 15. col. fin. quod idem

voluit Bald. & alij in l. sancimus. C. de testam. ex mente Bart. in l. si quis in principio testamēti. de lega. 3. refert Couarr. in d. rub. de testam. 2. part. num. 19. vers. 4. conclusio D. Sarmien. lib. 3. select. interpret. c. 14. nu. 7. cum seq. cum concord.

Voluerunt igitur Domini restringi dubium ad coniecturas, an per eas probetur mutata voluntas in questione proposita, & maximè in substitutione causæ piæ, & postmodum, si opus erit, particulariter agetur de statuto tum circa eius validitatē, tū an intret in casu proposito.

Et in primo negotio validitatis Domini videbantur varia cōsiderare, aliquibus enim tria illa conf. Castren. 443. lib. 2. Natt. 639. lib. 3. & Bellon. conf. 53. num. 14. placere, & pulchrè ad rem cōferre visa sunt: alij autem hoc ipsum negotium profundiùs, & subtiliùs inuestigandū esse asserbāt. Et in prima specie negari posse dicebant rationem, & fundamentum ex aduerso allegatum, nempe non ꝑ valere prædictū statutum, quia velit, quòd secundum testamentum, cui abnegata est voluntas per primum, valeat. Nam aiebant hanc dispositionem esse figmentum, siue coniecturam iuris ciuiliis, quòd in secundo testamento censeatur priuata voluntas, neque concludenter probari hanc esse dispositionem iuris naturalis, vel gentium. Licet enim voluntas dici possit de iure naturali, vel gentium; tamen huiusmodi interpretatio priuationis voluntatis in prædicto casu non probatur esse de iure gentium. Si ergo hoc iure ciuili tantum cauetur, & conijcitur, alio iure, cui li id ipsum tolli posse nō debere videri mirum, & consequenter per prædictum statutum hoc potuisse disponi, fortè firmari posse aiebāt. De quo tamen dubitandum, & ad partes in specie agendum esse existimabant.

In secundo autem dubio, an intret statutum in casu, de quo agimus, etiam vt completatur dispositionem ad pias causas, videbatur aliquibus ex Dominis non extendi, sed debere intelligi in testamentis iure communi, & regulariter conditis in casibus specialibus, qui fortiores, & efficaciores derogationes requirunt, vt ꝑ in testamēto ad pias causas, itē inter liberos, ꝑ & huiusmodi, vt per Socin. conf. 229. circa fin. sub nu. 11. vol. 2. Castren. in d. Aucten. hoc inter liberos. num. 5. vbi communem dicit. C. de testam. & ibi Io. Bapt. de Sācto Seuer. Oldrad. conf. 119. Titius condidit testamentum. Couarr. in dicta secunda par. rub. de testam. post num. 19. & in materia huiusmodi statuti ad hoc ipsum allegabatur Tiraq. de priuil. piæ causæ, priuil.

7 priuil. 259. & 52. Sicuti in simili in testamēto † inter liberos fortiores reuocationes requiri dixerunt Doctor. in d. Aucten. hoc inter liberos. communem esse dixit Gomes. in c. 1. nu. 171. de const. in 6. Boer. decis. 240. post nu. 10.

Alij hanc difficultatem maturè videndum esse aiebant. de his ergo suo loco plenè agendum esse resolutū est, & ad veritatem eruēdam circa prædicta discursus causa, placuit in gratiā partium ex pluribus deductis, pauca prædicta referre.

Esina bonorum. Lunæ. 1. Februarij 1574.

E P I T O M E.

Substitutio, quæ dicatur continere pupillarem, vel omni tempore fideicommissariam?

S V M M A E.

- 1 Substituto, verbum quando adiungitur dictioni, hæredes, an sit directum?
- 2 Testator quando vsus est aliquo verbo in vna significacione directa, vel obliqua, semper in eodem sensu capitur.
- 3 Filij quando censeantur vocati coniunctim?
- 4 Substitutio vna alteram declarat.
- 5 Filij filiarum non possunt effici auo materno sui hæredes, nec rumpere testamentum, & quare?
- 6 L. si cognatis. ff. de reb. dub. limitatur, quando de contraria mente testatoris apparet.
- 7 Substitutus in certum euentum, si talis deceberit sine liberis, sufficit, quòd liberi sint in rerum natura tempore purificatæ conditionis.
- 8 Statutum si excludat fæminas à successione, masculi, & fæmina veniunt ordine successiuo.
- 9 Testator videtur se conformare cum dispositione iuris communis.
- 10 Filij quando vocentur vnà cum patre per nomen collectiuum, etiam quòd non immineat necessitas causatiua, taliter vocati veniunt ordine successiuo.
- 11 Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando sumus in his, quæ commodum, & honorem important.
- 12 Filij vocati nomine collectiuo vocantur in vnam partem, non autem in viriles regulariter. fallit, prout num. 13.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus verbis testamenti, quorum copia in necessarijs detur.

Et quòd viuerent Sempronia, & Europa filia testatoris, ac Hieronyma eius vxor.

D V B I V M.

An filij dictarum Europe, & Semproniæ admittantur ad portiones, viuentibus earū matribus, & ad quas?

152. DECISIO. siue Discursus. alioqui. II.

Plures in proposita difficultate visæ sunt Dominis esse dubitationes. Prima est, quænam substitutio sit illa, quæ est facta, an videlicet sit talis, quæ contineat pupillarem, an verò sit omni tempore fideicommissaria. Secunda an sint simul vocati filij cum Europa, & Sempronia ipsorum matribus, vel tantum ordine successiuo. Tertia pro qua portione, an in viriles, vel ad tertiam partem tantum vocetur omnes filij?

Quoad primam difficultatem, quia videtur esse extra dubium, non laborarunt Domini, solum pro animaduersione aliqui dixerunt, quòd licet Bald. voluerit in l. precibus. num. 42. C. de impub. & alijs & c. quæ sequitur Ias. in l. centurio. num. 59. in fin. & Imol. in c. Raynutius. de testam. vbi agit de compendiofa, quòd quando † verbum, substituo, adiungitur dictioni, hæredi, sit directum, & consequenter quòd importet in pupillari ætate pupillarem, etiam ad exclusionem matris; tamè in hoc casu dubitabāt, quia testator etiam in sequenti substitutione vtitur eodem verbo cum eadem adiectione, & ibi non potest verificari, nisi in fideicommissaria, ex quo apparere videtur testatorem ibi vsus fuisse in significacione obliqua: quo casu intrare videtur doctrina Bart. & aliorum in d. l. centurio. quòd, quando testator † est vsus aliquo verbo in vna significacione directa, vel obliqua, semper in eadem capitur.

Quoad propositam difficultatem constituebant aliqui ex Dominis regulā pro filijs, quòd censeantur † vocati coniunctim, per reg. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis. l. prima. C. si vna sen. & c. et ff. per reg. l. nā hoc iure. de vulg. & p. c. Raynutius. & c. Raynaldus, de testa. inducēdo, prout cōmuniter inducunt Doct. Et quia hæc est cōis opinio, ex quo nulla subest necessitas causatiua substituendi filios vnà cum ipsorum matribus. Socin. in §. quidam rectè. l. Gallus. de lib. & posth. post Alex. & Arer. nu. 3. Ias. alleg. Rubeus Alex. ibidem. vbi num. 46. dicit, quòd ab hac opinione in iudicando non est recedendum. Galiaul. num. 20. Socin. Iun. num. 26. & conf. 171. num. 4. lib. 2. vbi dicit, quòd in practica non auderet recedere ab hac opinione. latè etiam Barbat. conf. 91. in primo dub. lib. 1. latè quoque Socin. conf. 113. lib. primo. cum alijs pro hac parte alleg. Alciat. in d. s. quidam rectè. num. 17. dicit, quòd neutra opinio iure probatur. sed quòd hoc pendet à con-

iecurata mente testatoris, & ideo esse arbitrium iudici, qui tamen à proprietate copulæ nõ recedet, nisi ex euidentiis signis. Quæ conclusio non videtur posse habere difficultatem in hoc casu, propter illam clausulam, æquis portionibus. Berõ. in d. c. Raynutius. nu. 90. & 105.

Ad effugiendam hanc opinionem communem primo opponitur pro parte Hieronymæ, quod vnâ substitutio alteram declarat. Vnde, cū in prima substitutione hæc vocatio intelligatur ordine successiuo, secundum communem opinionem ob necessitatem illam causatiuam. Docto. communiter in d. §. quidam rectè. cum alijs allegatis; ita etiam debet capi in hac substitutione. Hoc fundamentum non multum mouit Dominos, quia licet illa sit communis opinio; tamen multi Docto. ab ea recedunt, vt per Galiaul. in d. §. quidam rectè. qui dicit, quod communis opinio non est bene fundata, num. 15. Fortun. etiam, & alij recentiores tenent contrarium, vltra multos antiquos allegatos per Socin. Iun. d. conf. 171. Sed, quia idem Socin. Iun. d. §. quidam rectè. dicit, quod in practica ab hac opinione, non esset recedendum, Alciat. etiam ab hac opinione, ibi num. 13. non recedit, alio modo respõdebatur per aliquos ex Dominis, nempe quod in prima substitutione non adiecit testator illam clausulam, æquis portionibus, vt fecit in ambabus sequentibus substitutionibus, ex quo deprehenditur, quod hic voluit æqualiter succedere, ibi non: præfertim, quia dixit ibi, hæredem, in singulari, & sic non poterat verificari nisi in vno: in sequentibus autem dixit, hæredes, vt latè per Socin. Iun. d. cõf. 171. lib. 2. quod conf. comprobatur in lectura d. §. quidam rectè. num. 28. prope fin.

Secundo ex aduerso dicunt, quod concurreret necessitas causatiua instituendi filias, & earum sobolè: quia per statutum foeminae excluduntur, & postea reintegrantur. Hæc Dominis visa est vanitas. Primo quia in primis filii & filiarum nõ possunt effici auo materno sui hæredes, cum in eorum potestate non sint futuri. §. fin. Instit. de patr. potest. & consequenter nõ possunt esse sui, nec rumpere testamentum. §. sui. Instit. de hæred. qual. & diff. Secundo quia substituuntur post iam aditam hereditatem, & sic postquam iam testamentum est confirmatum, & consequenter nullum amplius dici potest.

Tertio dicunt ex coniecturis esse recedendum ab hac opinione, quia ita intelligendo testator, vocauisset filios vxoris, & sic eam inuitasset ad contrahendum matrimonium: quod nõ est verisimile. Ad hoc dicebatur clarum esse,

quod iam inuitauit, cum substituerit eius filios, vnde siue substituatur coniunctim, siue ordine successiuo, satis est, quod inuitauit eam, vnde illud motiuum non videtur releuans.

Quarto dicunt, quod isti non erant concepti tempore conditi testamenti. Huic rationi responsum est, quod in hac quaestione regula est cõtra eos. l. si cognatis. ff. de reb. dub. Sed quoniam hæc & limitatur, quando de contraria mente testatoris apparet, optabant Domini bene scire in facto, an illi filii tempore conditi testamenti habuissent filios, vel ne: quia tunc intrat doctr. Bart. in d. l. si cognatis. & Socin. Iun. cõf. 172. num. 28. lib. 2. cum infinitis, quæ possent accumulari.

Præterea, cum sint & substituti in certum euentum, si Symõ decesserit sine liberis, sufficit, quod sint in rerum natura tempore purificatæ conditionis secundum opin. Io. And. quem refert Alex. conf. 13. col. 3. lib. 4. Ruin. conf. 158. num. 15. lib. 2. Et credebant iidem Domini, quod habebat modicam difficultatem, si tamen pars velit audiri super eo, audiatur.

Maiorem difficultatem videbantur facere statuta & excludentia foeminas: quia, cum tunc primo vocentur masculi, & postea foeminae, intrat dictum Socin. d. conf. 113. lib. primo. & in d. quidam rectè. quod hoc casu veniunt ordine successiuo, quia testator, qui & censetur se conformare cum dispositione iuris communis, vocando per nomen collectiuum, filios, vocat masculos primo, & deinde foeminas: vnde, sicut foeminae veniunt ordine successiuo respectu masculorum, ita & masculi respectu eorum matrũ.

Subdebant etiam subesse aliam difficultatem, nempe quia omnes admittunt, quod, quando & vocantur filij vnâ cum patre per nomen collectiuum, etiam quod non immineat necessitas causatiua, taliter vocati veniunt ordine successiuo. Ias. in d. §. quidam rectè. Soc. num. 3. & 4. & alij ferè omnes, ex quo Soc. ibi infert, quod, quando appellatione filiorum veniunt nepotes, quia vocantur per nomen comprehendens existentes in diuerso gradu, censentur vocati ordine successiuo. In quo casu videntur versari, quia, quando & sumus in his, quæ commodum, & honorem important, appellatione filiorum veniunt nepotes; ergo videtur dicendum, quod propter istam rationem succederent ordine successiuo, quod voluit Bald. & Io. Bap. de Sancto Seuer. qui se subscripsit conf. Alex. 13. lib. 4. quæ subscriptio est inter conf. Alex. 14. eodem lib. 4. & n. 4. Id firmat, quibus cõf. postea se subscripsit Socin. in dicto conf. 113.

Sed

Sed Socin. utrobique. & in d. §. quidam rectè. nu. 4. & d. conf. 113. reprobatur hoc dictum, dicens, quod est contra communem intelligentiam Doctorum, & re vera ita videtur. Quia, quando Docto. exemplificant, semper dicunt, quando substituit fratrem suum, & eius filios. Quia tamen rationes non videntur bene euacuari, & Socin. Iun. ibi num. 36. relinquit cogitandum, posset etiam hoc particulariter videri. Pro qua verò portione una pars non informat, licet

12 regula sit, quod filij vocati nomine collectiuo vocentur in unam partem, & non in viriles; in

13 hoc tamen casu propter illam clausulam, æquis portionibus, videntur equaliter vocati. l. interdum. ff. de hæred. instit. Sed quia pars super hoc non informat, Domini non instituerunt.

Ariminensis legati 400. Veneris.

24. Februarij 1574.

E P I T O M E.

Legatarius particularis potest conuenire possessorem bonorum, quibus facta est restitutio fideicommissi vniuersalis, etiam quod extarent alia bona.

S V M M A E.

- 1 Legatarius particularis potest agere ad suum legatum contra fideicommissarium vniuersalem.
- 2 Clausula. pro omni eo & c. intellectus.
- 3 Hæredis in electione quando est, antequam à particulari conueniatur, vel restituere solam hæreditatem, retento relicto particulari, vel totam hæreditatem.
- 4 Legata res particulariter non venit sub hypotheca, quando illa res simpliciter est relicta, secus si res particulariter relicta est cum onere.

D V B I V M.

An ex processu constet, quod extant alia bona per Petrum paulum de Monticulis acquisita, quam palatium? Et dato quod extarent, an d. Petrus paulus Bonamicus scut. 400. in quibus substitutus fuit à palatij possessoribus, petere possit in casu, de quo agitur?

153. DECISIO. alioqui. III.

Fuit resolutum per Dominos concorditer, quoad primam partem dubij, non constare ex actis, quod extant alia bona aliunde questita, & de hoc Domini non curabant, an extarent, vel non per ea, quæ sequuntur.

Quoad secundam pariter concorditer dixe-

runt, quod dato etiam quod extarent alia bona, Bonamicus potuit conuenire possessores palatij: quia eisdem facta est restitutio fideicommissi vniuersalis, ut aliàs est dictum, vnde in eos transferunt omnes actiones passiuæ, & actiuæ, & legatarius pro particulari contra huiusmodi fideicommissarium vniuersalem potest agere ad suum legatum. per trad. in l. fin. C. ad Trebell. & quia ad eos transferunt omnia cum onere suo, per plura vulg.

Nec debent conueniri filia Matthæi ultimo defuncti, quia iam, ut fuit in alia resolutione ultimo facta dictum, fecerunt restitutionem vniuersalem.

Nec obstat, quod dictis filiabus, & earum matri remanserint 97. tornaturæ terrarum, item quedam quantitas pecuniarum assignata eis in laudo: quia fuit pro earum legitima dote materna, & aliis earum præensionibus. Et licet dicatur, pro pro omni eo & c. tamen Domini intellexerunt pro omni eo, quod dictæ filie, & earum mater pro suo interesse præendere possent, non pro aliquo legato, & debito. Non enim cadit verisimilitudo, quod filia pro interesse alieno concordarint, cum maxime nullum verbum de hoc legato in specie, nec eius vlla sit habita mentio inter contrahentes in dicto laudo, nec hoc debitum legati villo modo matri applicari possit, quæ principalis est cum dictis eius filiabus in ipso laudo. et, ut dixi, omnes Domini habuerunt hoc pro alieno, & inuerrisimili.

Alia motiua pro Monticulis non placuerunt Dominis, & in specie non obstat, quod illud fideicommissum sit nominatim iniunctum ultimo morienti: nam admittitur, ut hoc bene declarat Aret. conf. 154. num. 14. vers. sed relinquitur pulchra dubitatio.

Dicebatur tamen, quod hæc questio sit ad effectum, an possit detrahi legitima, vel ne, ut ibi per Aret. vel ad effectum ut possit, vel non possit detrahi Trebellianica, ut Docto. in d. l. fin. & quoad hoc, ut ante factam restitutionem, si fideicommissarius particularis agat, possit, vel non possit ab hærede sibi obijci, quod ipse non tenetur, sed quod vult restituere hæreditatem, & quod fideicommissarius vniuersalis tenetur ipse ad solutionem, sed quod facta restitutione debeat agi contra hæredem grauatum, hoc non dicitur. Imò Paul. de Cast. & Corn. in d. l. fin. dicunt, quod etiam, pro quando est nominatus, est in electione hæredis, antequam à particulari conueniatur, vel restituere solam hæreditatem, retento relicto particulari, vel totam hæreditatem restituere.

Cum

Cum igitur ipsi fateantur nihil posse petere virtute huius fideicommissi ab ipsis filiabus, apparet integraliter factam esse restitutionem, & nihil penes filias, præter prædicta ipsis filiabus propter debita remansisse. Et aliqui etiam subdebant, quòd imò est onus iniunctum bonis aliunde quæsitis, & sic reale, per plura allegata in alia positione, quibus etiam aliqua nunc fuerunt addita, & in hoc nemo ex Dominis discrepabat. quòd tamè est extra dubium præfens, & aliàs fuit in specie resolutum.

- 4 Non obstat, quòd res † particulariter legata non veniat sub ista hypotheca, vt per glos. & Doct. ibi: quia hoc est verum, quando illa res simpliciter est relicta, secus si particulariter relicta est cum onere. glos. in d. l. prima. §. multis. in fi. hic autem est grauata: quia, cum sint relicta bona aliunde quæsitis istis de Monticulis, & de dictis bonis debeant solui ista 400. necessariò dicendum est, quòd hæc bona sint grauata isto onere.

Alia deducta visa sunt vel non vera, vel non concludètia, & absque difficultate. Igitur, cum lis sit de paupere regno, nec diutius sint defatigandæ partes, mandarunt, vt causam expediam, cum iam ipsis Dominis satis constet de iustitia Boniamici.

Esina bonorum. Veneris. 5. Martij. 1574.

E P I T O M E.

Filij quando censeantur vocati simul cum eorum matribus, uel ordine successiuo?

S V M M A E.

- 1 Statuto stante, quòd filia dotata non succedat, stantibus masculis, filia dotata præterita non possunt impugnare testamentum ex capite præteritionis.
- 2 Filia præterita an, & quando rumpant testamentum, non obstante, quòd sint à statuto ratione dotis habitæ exclusæ?
- 3 Statutum, quòd filia dotata non succedat, stantibus masculis, quando non intret?
- 4 Condicio, si deceaserit sine filijs, an comprehendat etiam filias?
- 5 Masculinum etiam in conditione positum concipit femininum.
- 6 Dicitio, tamen, est exceptiua, & aduersatiua in iure, & in facto, quando est sine copula.
- 7 Verba, ex æquis portionibus, important, vt pro virili, & simul, non autè ordine successiuo filij sint vocati. & n. 10.
- 8 Verba, quilibet eorum, important idem, quòd equaliter.

9 Qualitas adie. Ta in vna re pluribus copulatis in eadem oratione, ad omnes alias porrigitur.

11 Instituendi necessitas vbi concurrat, tunc censentur vocati nepotes ordine successiuo, etiam si sint vocati per copulam, & amplia, prout num. 12.

13 Filij isto casu censentur vocati simul cum eorum matribus, non autem ordine successiuo.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposita clausula testamenti, & statuto, quorum copia detur.

Et quòd Sempronia, & Europa tempore testamenti non haberent filios.

D V B I V M.

An filij Semproniae, & Europæ censeantur vocati simul cum earum matribus, vel ordine successiuo?

154. DECISIO. alioqui. IV.

Domini in quæstione proposita strictè ad statutum, & testamentum agentes, in primis animaduertebant regulam esse, quòd stante † statuto, quòd filia dotata non succedat, stantibus masculis, filia dotata præterita non possunt impugnare testamentum ex capite præteritionis. Ias. in l. Gallus. §. & quid si tantum. vbi testatur de communi. sub num. 58. de lib. & posthum. post Bald. Ang. Imol. & Alex. ibi sub num. 16. & alios. vbi etiam Aret. Socin. & moder. Signor. còl. 153. ad fin. & conf. 250. col. 3. cum plur. concord. latissimè congestis per Tiraq. qui etià de còmuni sæpe testatur in tract. primogen. q. 53. num. 22.

2 Et licet filia præterita hoc casu possint rumpere testamentum, si contingat, deficientibus masculis, eas reintegrari à statuto. iuxta Bart. in l. fin. nu. 5. ff. ad Tertull. & in conf. 11. Bald. Castren. Aret. Alex. & Ias. in l. si quis posthumos. ff. de lib. & posthum. Tiraq. vbi supra nu. 24. cum pluribus cumul. per Gabriel. de statut. concl. 4. num. 16. Tamen prædictis non attentis, placuit † Dominis statutum allegatum non intrare in casu proposito. Et considerabant Domini, quòd simpliciter statutum non reintegrat foeminas, deficientibus masculis: sed limitatè tantum, & in certo casu, nempe deficientibus fratribus sine filijs masculis, cum filiabus tamen foeminis, & sic eas vocat duobus còcurrentibus ex defectu filiorum masculorum, & existentia filiarum foeminarum.

Et non solum Domini perpendebant dispositionem statuti ibi. quibus fratribus deficientibus, post aditam hereditatem sine filiis masculis, cum filiabus tamen foeminis ipsæ filia, vel succes-

successores reintegrentur ad successionem: sed etiam considerabant, & ponderabant rationem sequentem ibi ad hoc, ut filiae foeminae, & earum descendentes non sint deterioris conditionis, quam neptes, & sic limitata videtur praedicta dispositio statuti ad certum illum casum, ubi adsunt neptes; ubi enim ipsae neptes non adessent, videtur cessare praedicta integratio statuti: at in questione nostra substitutio nostra est generalis, & vocantur Sempronia, & Europa, deficiente filio sine filijs legitimis, & naturalibus, & sic indistincte, & in omni casu, non autem in casu tantum, quo non extarent filij masculi, sed filiae foeminae iuxta terminos praedicti statuti.

4 Illa enim conditione, si decesserit sine filijs, de qua in testamento, de quo agitur, comprehendit etiam filias, & masculinum etiam in conditione positum concipit foemininum. ita Ruin. conf. 142. nu. 2. lib. 2. ex Io. And. & Butr. in c. Raynaldus. de testam. Alex. conf. 55. in fin. vol. 3. Ruin. conf. 36. sub num. 8. lib. 3.

5 Facile ergo ex praedictis resolutum est, nos esse extra casum praedicti statuti, in quo particulariter Domini ponderabant dictionem, tamen, quae exceptiua est aduersatiua in iure, & in facto, quando est sine copula, ut in quaestione nostra. Paris. conf. 78. num. 2. & 3. lib. 1. & conf. 17. num. 20. eod. lib.

6 Secundo ad tollendum etiam, quod ex aduerso dicitur, quod hic possit considerari necessitas causatiua ex praedicta reintegratione, ultra superius dicta, considerabant, quod pariter sunt vocati filij Hieronymae uxoris, in quibus impossibile est cadere huiusmodi necessitatem, ut aliquando ipsi rumpere possint testamentum, vna ergo determinatio &c.

7 Tertio ad idem mouebatur ex verbis, quae quis portionibus, quae semper visa sunt tollere omnem difficultatem, quae & important, ut, pro virili, & simul, non autem ordine successiuo sint vocati. vulg. l. interdum. vbi Imol. Castren. & Docto. cum quam pluribus aliis allegatis. de hered. instit. Ias. in l. re coniuncti. num. 43. de legat. 3. Castren. & Docto. in l. fin. C. de impub. Ruin. conf. 163. nu. 7. lib. 2. Afflict. decis. 309. sub num. 2. vers. nisi sit dictum aequè. Bero. in c. Raynutius. num. 103. de testam. cum plur. sim. sicut in simili, verba, quae quilibet eorum, & huiusmodi important, id est aequaliter. Butr. conf. 29. num. 2. cum plur. sim.

8 Quarto ad hoc ipsum allegabant aliqui ex Dominis conf. Dec. 92. num. 2. quod qualitas adiecta in vna re, pluribus copulatis in eadem oratione, ad omnes alias porrigitur. not. Bart.

per illum text. in l. Seig. §. Caio. de fund. instruc. idem Bart. in l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. col. 3. de verb. oblig. & in l. si legatarius. §. fin. per illum tex. de lega. 3. Aequaliter enim omnes inclusi determinari debent, ut per eum. & ita etiam dictum alias fuisse resolutum in vna Camerinen. hereditatis coram Domino Gropperio die 19. Octobris 1571. huiusmodi verba, quae aequis portionibus, referri pariformiter ad omnes, & inducere aequalitatem. Ex quibus cessant tradita per Bart. Alex. Ias. & omnes in d. §. quidam recte. per Alex. conf. 24. num. 5. lib. 3. Dec. conf. 284. Crot. decis. Pedemont. & alios plene cumulos per Iul. Clarum in §. testamentum. q. 80. vers. quando inter eos. quae est secunda conclusio, cum plur. vulg. quod, ubi concurrat necessitas instituendi, tunc censentur vocati nepotes ordine successiuo, etiam si sint vocati per copulam, & quia, ut dixi, est sublata praedicta necessitas ex tribus praedictis rationibus. Et placuit in casu proposito etiam non conceptos tempore testamenti, & nascituros censeris vocatos, qui tempore purificationis conditionis extarent, ex dictis per informantes.

9 Ex quibus omnibus firmatum est filios et Semproniae, & Europae censeris simul vocatos cum eorum matribus, non ordine successiuo. Reseruarunt tamen Domini videre, an ex eo, quod praedicti filij sunt vocati sub nomine collectiuo, aequaliter succedant in casu proposito, si tamen pars super hoc velit audiri, in quo Dominis parum dubij videbatur restare in hac ipsa specie facti, ex d. l. interdum. ad literam iunctis ibi trad. per omnes, & d. conf. Ruin. 163. nu. 7. in his ferè terminis cum plur. concord. audia tur. Si tamè ex aduerso aliquid releuans deducatur Domini gustabunt, & maturiorem super hoc ad partes capient resolutionem.

Foroliuiensis hereditatis. Lunæ.

21. Iunij 1574.

E P I T O M E.

Legata pia in secundo testamento relicta, si absorbeant maiorem partem facultatum, testamentum dicitur ad pias causas, alioqui non item.

S P M M A E.

Legata ecclesiis, vel quomodocumque in pios usus, vel amore Dei, dicuntur ad pias causas.

Notes

- 2 Dotes relictæ puellis amore Dei, quamuis non constet eas esse pauperes, dicitur relictum ad pias causas.
- 3 Relinquere pro anima, & amore Dei, idem est.
- 4 Testamentum in genere potest consistere sine legatis.
- 5 Legatum est pars substantialis testamenti.
- 6 Testamenti appellatione non solum institutio hæredis, sed etiam legata veniunt.
- 7 Testamenti ius an sit ad pias causas, vel ne, non ex legatis, sed ex institutione metimur.
- 8 Testamentum consistit in institutione hæredis verè, & propriè, non in legatis.
- 9 Legata pia non debentur, hæreditate non adita.
- 10 Testamentum valet etiam sine institutione favore legatorum ad pias causas, intellige, prout num. 11.
- 12 Legata aliquando ex priuilegio conseruantur, infirmata institutione, & testamento.
- 13 Legata pia valent, etiam hæreditate per extraneum institutum non adita.
- 14 Institutus in usufructu, quando in totum sit hæres per ius accrescendi?
- 15 Testamentum morte confirmatur.
- 16 Legata pia in testamento relictæ, si absorbeant maiorem partem facultatum, testamentum dicitur ad pias causas, alioquin secus.

P R A E S U P P O S I T V M.

Prefuppositis primo, & secundo testamentis d. Lucretia, quorum in necessarijs copia Dominis detur. 1

D V B I V M.

An secundum testamentum possit dici factum ad pias causas?

155. DECISIO. alioqui. V.

Domini in quæstione proposita, an secundum testamentum possit dici factum ad pias causas, in quo plura sunt relictæ pijs locis, instituto marito, fuerunt varij, aliqui enim sentiebant pro affirmatiua, aliqui pro negatiua.

- Pro affirmatiua allegabatur Tiraquell. in tract. piæ cau. vt per informantes. Tritum enim est legata ꝑ ecclesijs, vel quomodocumque in pios vsus, vel amore Dei dici ad pias causas. Et licet in specie int̄ dotibus 300. relictis quibusdam puellis aliqui dubitarent, an esset dispositio ad pias causas, cum non constet illas puellas fuisse pauperes; quia tamen amore Dei id dicitur relinqui, existimabatur relictum dici ad pias causas, Tiraq. vbi supra. 1. vers. & relictum pro anima quasi idem ꝑ importet relinquere pro anima, & pro amore Dei, vt videtur velle Abb. in rub. de testam. sub num. 9. vers. & scias primo. Rom. conf. 69. num. 1. & 2. comprobando ex Castren. conf. 163. num. 2. & 4. lib. 2. vbi hæc priuilegia non locis, sed causis attributa sunt, ex quibus credebant secundum testamen-

tum, de quo agitur, dici ad pias causas.

- Nec prædictis dicebant obstare reg. §. ante hæredis. Instit. de lega. quòd testamentum consistat in institutione hæredis: quia dicebant illud procedere in testamento in genere, quod ꝑ potest consistere sine legatis. l. 1. §. qui neque. ff. de hæred. inst. cum simil. sumendo autem testamētum, vti iam deductum est, inesse cum legatis, cum legata ꝑ ipsa dicantur pars substantialis testamēti, Docto. in rubr. de lega. 1. hinc testamenti ꝑ appellatione non solum institutio hæredis, sed etiam legata veniunt. Bald. in l. quærebatur. vers. item nota. per illum text. de milit. testam. Natt. conf. 484. num. 10. & 11.

- Pro negatiua, & contraria parte alijs Dominis placebat dictum Bu. in c. quod clericis. col. pen. vers. ideo puto, quòd si laicus instituta ecclesia. de for. comp. & Salyc. in alleg. Aucten. cassa. num. 7. C. de sac. sanct. eccle. Socin. conf. 115. num. 7. in 4. vbi non ꝑ ex legatis, sed ex institutione metimur ius testamēti, an sit ad pias causas, vel nō. Et placebat vulg. reg. testamētum ꝑ consistere in institutione hæredis verè, & propriè, non in legatis l. 2. §. fin. ff. si quis omis. cau. testam. l. si nemo. de testam. tut. cum plur. concord. Casiren. conf. 284. vers. quinto, & ultimo, & vers. constat. vol. 1. Hinc dicebant legata ꝑ pia non deberi, hæreditate non adita, vt post Salyc. in l. 1. q. 13. n. 18. C. de sac. sanc. eccle. plures cumulat, & cōmunem refert Alex. conf. 209. sub num. 16. latè. vol. 2. pariter cōmunè refert Ias. in d. l. 1. nu. 34. C. de sac. sanc. eccle. Et licet valeat ꝑ testamentum etiam sine institutione favore legatorum ad pias causas, vt per Tiraq. priuil. 15. tamen ꝑ non ideo est, quia testamentum ipsum dicatur ad pias causas, sed quia legata ipsa sunt ad pias causas, & eorum favore tunc conseruatur testamentum.
- Aliquādo ꝑ ex priuilegio conseruantur legata, infirmata institutione, & testamēto. iuxta trad. in Aucten. ex causa. C. de lib. præter. facit l. prima. cum tot. tit. ff. de lega. præst. cum simil. Et pro confirmatione dictorum per Butr. & Salyc. vt supra placebat etiam conf. Socin. 5. nu. 11. lib. 3. ad idem Alex. conf. 177. viso themate. nu. 6. vers. sed vbi est institutus laicus. vol. 2. idem Alex. conf. 209. statutis accuratè. col. 4. sub num. 15. vers. posset & tertia ratione excludi. lib. 2. Allegabatur etiam Ias. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. col. 3. vers. in casu autem contrario. C. de testam.

Quia tamen alij Domini dicebant esse in cōtrouersia prædictum dictum, an legata ad pias causas corruant, instituto extraneo ex testamēto im-

to imperfecto? vt per Tiraquell. de pia. cau. p. uil. 2. col. 2. vers. intellige item in testamento iunct. vers. contrarium. Et dicebant contrariam opinionem tenere Anan. conf. 28. num. 6. Rub. Alex. conf. 72. num. 5. vbi plures pro hac parte congerit. facit Calderi. de constit. conf. fin. & hanc opinionem sequi videtur Brun. de potentia formę. limitatione 31. quem cum pluribus alijs refert Couarr. in c. relatum. num. 3. de testam. qui reprobat. prædictam doctrinam Butr. & Salyc. Quod videbatur comprobati ex eodem Couarr. in c. Raynaldus. §. 3. num. 11. vbi tenet legata si pia valere, etiam hereditate non adita per extraneum institutum. ad idem allegabatur. conf. Anchar. 144. num. 2. Ex quibus hoc negotium non satis apertum: sed varium, & dubium Dominis videbatur, cum maxime etiam aliqui dicebant posse dubitari, an primū testamentum verè sit dicendum ad piās causas. quia videtur instituta persona extranea. Hinc videtur hoc negociū. reduci ad illam difficilem quæstionem, de qua per Docto. in lid. quod pauperibus. C. de episc. & cler. & Alber. in l. si filius à patre. ff. de lib. & posthum. & in l. extraneum. C. de hære. instit. in qua afferuntur multe, & varię distinctiones, vt post Rom. conf. 162. sub num. 2. & 3. lib. 2. qui tenet, quod interrim persona instituta in usufructu, in totum sit hæres per ius accrescendi, quem sequitur Ias. in d. l. extraneum. num. 6. in 3. limit. In qua re A post. ad Alex. in d. conf. 162. tenet contrariū, quod imò interim vxor instituta, vt supra, sit legataria. Quæ tamen difficultas vltima in casu proposito videtur cessare, cum persona instituta in primo testamento obierit ante mortem testatoris, & prædictum testamentum, quod morte confirmatur, vires videatur sumpsisse à pia causa substituta.

In hac igitur varietate, & difficultate æquior opinio visa est, & placuit Dominis, vt videretur in facto, an si legata pia in secundo testamento relicta absorbeant maiorem partē facultatum: quia pars de Orsellis videtur supponere, quod tota penè substantia sit distributa in huiusmodi legatis pijs. quod si est verum, placuit testamentum secundum dici ad piās causas inspecto effectu, alioquin secus.

Pro hac sententia satis placuit consil. Dec. 504. sub num. 3. post Bald. in l. auia. §. Titio. de cond. & demonstr. per illum tex. per Castren. in l. 1. §. ad municipium. in fin. ff. eod. Rom. conf. 206. in fin. & in repet. Aucten. similiter. in 40. speciali. C. ad leg. falcid. in fin. num. 101. vers. item attende. Socin. conf. 49. col. fin. vers. con-

firma. num. 13. lib. 4. quæ videntur comprobari ex trad. per Aret. conf. 67. sub nu. 10. in quinto dubio, & per Ias. in l. Marcellus. num. 34. ad Tribell.

Ciuitatis Castellī supplementi legitima, & dotium Mercurij 24. Nouembris 1574.

E P I T O M E.

Legitima, vel eius supplementum debetur secundum quantitatem bonorum existentium tempore mortis testatoris non æstimandorum secundum valorem illius temporis, quo præstatur, & indistinctè attendi debet & quantitas, & valor bonorū tempore mortis, nec nocet, si postea valor mutetur.

S V M M A E.

- 1 Legitima, vel eius supplementum quo tempore, & valore debeat? & num. 9.
- 2 Legitima non augetur, etiam quod bona augeantur post obitum testatoris sine industria heredis.
- 3 Leges loquentes de legitima debita patrono, habent etiam locum in legitima debita filio.
- 4 Serui augent hereditatem ad fauorem legatariorum, qui habent secundum voluntatem defuncti, legitima autem detrahatur contra voluntatem defuncti.
- 5 Intellectus ad l. etiam. §. fin. & l. si patronum ex debita. §. fin. de bon. libert.
- 6 Legitima debetur de bonis, & corporibus hereditarijs, & dicitur quarta bonorum, non autem hereditatis. num. 7.
- 8 Legitima an saltem dicatur quota hereditatis?
- 10 Repletionem fieri ipso iure in augmento legitima est verum, sed secuta petitione.

D V B I V M.

An d. Titta, & litis consortes in bonis per q. Ioannā, & nunc per Ludouicum de Fidantijs, & litis consortes possessis, & per eos non venditis consequi debeant eorum legitimas, vel earum supplementa secundum quantitatem dictorum bonorum existentium tempore mortis dictæ Ioannæ æstimandorum secundum valorem illius temporis, quo præstatur, vel indistinctè attendi debeat & quantitas, & valor bonorum huiusmodi existentium tempore mortis dictæ Ioannæ?

156. DE ICISIO, seu Discursus. alioqui. VI.

Domini dicebant videri multum difficile decidere hanc quæstionem ex auctoritatibus. Nā pro informate tenet Corn. & Curt.

Z Iun.

Iun. in consilijs alleg. quibus addebant Bertran. qui hoc bene dicit cons. 141. num. 15. cum seq. in prima secundi. posset etiam fortè addi Bald. relatus à Fabio in Aucten. nouissima. C. de inoff. testam. vbi dicit, quòd quoad quantitatē bonorum inspiciatur tempus mortis, quoad qualitatem tempus petitionis.

Contrariam opinionem latissimè tenet, vbi hūc articulum ex proposito tractat, Curt. Sen. qui refert eam esse communem cons. vlti. num. 30. & per totum Ias. in d. Aucten. nouissima. num. 5. C. de inoff. testam. ibi sub num. 6. vbi dicit, quòd nemo discrepat. Paris. cons. 45. nu. 31. cum seq. lib. 2. Bertran. cons. 418. num. 3. lib. 7. hoc idem videtur velle Natt. cons. 156. num. 6. Port. cons. 93. num. 97. Crot. cons. 120. num. 15. vbi refert cons. Curt. Sen. quem etiā refert Rip. in l. in quartam. num. 46. ff. ad l. falcid. cum quibus posset fortè iungi Alex. cons. 103. num. 15. lib. 2. vbi dicit, satis est, quòd filius habeat legitimam suam de bonis, quæ habebat pater tempore mortis suæ, inspecto statu, & qualitate, in quo, & in qua sunt bona tempore mortis ipsius patris. Quæ opinio cōprobatur ex illa receptissima sententiā, quòd etiā, ¶ quòd bona augeantur post obitum testatoris sine industria hæredis; non tamen augetur legitima. l. etiam. §. fin. l. si patronum ex debita. §. fin. ff. de bon. lib. Quæ leges etiam quòd ¶ loquantur in legitima debita patrono, habent locum etiam in legitima debita filio, vt per Paul. de Castr. num. 4. Alex. num. 6. & Hercul. in l. in ratione. secunda. ff. ad leg. falcid. Crot. in l. frater à fratre. nu. 42. cum seq. ff. de cond. indeb. Socin. cons. 22. in fin. lib. 3. Et licet in contrarium faciat tex. in l. serui qui apud hostes. ff. ad leg. Falcid. vbi dicitur, quòd serui ¶ augent hæreditatem ad fauorem legatariorum, qui habent secundum voluntatem defuncti; legitima autè detrahatur contra voluntatem defuncti; quæ solutio fuit etiam Salyc. in l. scimus. §. repletionem. in vers. in contrarium 6. C. de inoff. testam. quam opinionem, & solutionem sequitur Afflic. decis. 382. & in effectū est indubitata regula, quòd inspiciatur tempus mortis. Rip. in c. cum M. sub num. 38. arbitror opin. Bald. Cagnol. in §. 4. l. Papinianus. in 5. præmissio. nu. 8. qui plurimos refert. ff. de inoff. testam. Ias. in l. quod Seruius. ff. de cond. ob. caus. vbi testatur de magis communi sub num. 12. vers. sed communior opinio.

Sed iura, & auctoritates istæ non bene videntur applicari huic quæstioni: quia ¶ d. l. etiā, & d. l. si patronū ex debita. §. fin. loquuntur de

augmento extrinseco, quando bona ipsa augeantur, vt tunc inspiciatur tempus mortis quoad ipsa bona, sed quoad valorē auctum, eisdē bonis in eodem statu remanentibus, videtur fortè alia ratio, vt non in ea pariter attendatur tempus mortis, & istud est, quod dicunt Curt. Iun. & Bertr.

Diuerfitas rationis in valore videtur liquere ex hoc: quia si legitima debetur de corporibus, & bonis hæreditarijs, quia corpora, & bona ipsa, quæ sola debentur, videntur esse in obligatione, non autem valor, qui verè & principaliter non videtur deberi: legitima enim ¶ vt est notum, debetur ¶ de bonis, & corporibus hæreditarijs. l. Papinianus. §. 4. ff. de inoff. testam. & dicitur ¶ quota bonorum, & non hereditatis. licet in hoc sit difficultas apud Doctores, an ¶ dicatur saltem quota successionis, quia legitimam videtur habere filius, vt hæres. Tiraquell. de iur. primog. q. 35. num. 10. licet alij distinguant quoad es alienum, & quoad successionem. Et in summa inclinabant Domini ex ¶ prædicta ratione tempus ¶ mortis debere attendi respectu bonorum, & corporum hæreditariorum, non autem respectu valoris; quia, si de corporibus, vt dictum est, legitima debet detrahi, non videtur afferri ratio, cur augmentum proueniens ex illo corpore debito, non cedat lucro ipsius legitime, vt bene sentit Bertran. n. 15. & 16. Et huic motiuo dicebāt, quòd Curt. Sen. nō bene videtur respondere, licet pro responsione dicat, quòd ita statutum est per illas ll. & quòd argumentis non est vtendum & c. Quæ tamen leges non loquuntur in istis terminis particularibus.

¶ Illud, quod dicitur, quòd repletio ¶ fit ipso iure. d. §. repletionem in augmento legitime est verū, sed secuta petitione Tiraquell. in l. si vnquā. in verb. reuertatur. nu. 14. C. de don. plenius Menoch. cons. 77. nu. 23. Et propterea stantibus difficultatibus prædictis Domini nihil resoluerunt, sed dixerunt videndum esse vel, an ex factō, & ratione morē hæc quæstio decidi posset, vel quòd viderentur rationes huius opinionis.

Esina Bonorum. Mercurij 27. Aprilis 1575.

E P I T O M E.

Substitutio in hoc casu nō est omni tempore fideicommissaria, sed intra

tra pupillarem ætatem omnino est pupillaris, quæ matrem excludit.

S V M M A E.

- 1 Compendiosa substitutio quæ dicatur?
- 2 Compendiosa per quæ verba facta censeatur, an per merè directæ, an per directæ, & communia?
- 3 Bart. doctrina in l. centurio in quarta questione num. 38. de vulg. & pupill. declaratur.
- 4 Compendiosa facta per verba directæ intra tempus pupillaris ætatis valet iure directo, & mater excluditur, & post pupillarem expirat in totum ex communi.
- 5 Substituto, verbum est commune.
- 6 Substitutio interpretari debet directæ, vbi non est necessitas, vel ratio obliquandi.
- 7 Obliquationis duo casus adducuntur.
- 8 Clausula codicillaris facit, vt verba directæ trahantur ad fideicommissariam.
- 9 Testator relinquens aliquid vxori, & decedente filio, si facit substitutionem compendiosam per verba communia, mater excluditur, & quare?
- 10 Substituta quando est persona verisimiliter magis dilecta, quàm sit vxor, tunc ex ista coniectura sub compendiosa facta verbis communibus comprehenditur pupillaris etiam ad matris exclusionem.
- 11 Dicitio, sibi, refertur ad testatorem, non autem ad filium, cui facta fuit substitutio. intellige, prout num. 12. 14. et 21.
- 13 Substitutio compendiosa quando facta est post tempora pupillaris ætatis, an obliquetur, & non expiret?
- 15 Substitutiones optimè interpretantur ex coniecturis, & præsertim ex affectione, vel ex modo, quo sunt plures vocati.
- 16 Filia vna cum matre substituta iniquum videtur, & à verisimili mente testatoris valde alienum, vt ad minus censeantur vocata, quàm ipsa mater.
- 17 Verbum, sibi, an filio, vel testatori applicetur?
- 18 Substitutio restringitur ad bona testatoris, nam recipit in interpretationem ab institutione.
- 19 Verbum, suis, quomodo intellectum est.
- 20 Argumenta voluntatis colligitur ex geminatione pupillaris in compendiosa contenta, & matrem excludit, vel quando filij prædilecti sunt substituti, vel quando est facta per verba directæ.
- 22 Mater excluditur per pupillarem in compendiosa contentam, quando probabilis coniectura subest.
- 23 Glosæ vbi sunt contrariæ, vel materia est dubia etiam ad exclusionem matris, maximè cum sumus inter liberos, in dicandum est in dubio pro directæ substitutione.
- 24 Substitutio in hoc casu non est omni tempore fideicommissaria, sed intra pupillarem ætatem omnino est pupillaris, quæ matrem excludit.

D V B I V M.

An substitutio facta Ioanni Sancti, de qua in testamento, cuius copia in necessarijs datur, fuerit omni tempore fideicommissaria?

157. DECISIO. alioqui. VII.

V Idetur indubitatum, quòd in questione proposita sumus in† compendiosa. c. 1.

de testam. in 6. & c. sed potest esse dubium, per 2 quæ† verba facta fuerit, an per verba merè directæ, an per verba directæ, & communia. Bart. in l. centurio. in 4. q. num. 38. de vulg. & pupill. constituit differentiam, & videtur velle, quòd vtrumque verbum retineat suam naturam, & Bart. ibi sequuntur omnes, vt testatur Ruin. & idem vult Dec. conf. 371. col. fin. sub num. 8. idem Ruin. conf. 17. num. 16. & 17. & conf. 103. num. 13. in fin. cum seq. lib. 2. Rolan. conf. 68. sub num. 55. lib. 4.

3 Sed hæc† doctrina secundum Dominos procedit, quando fit substitutio cum duabus orationibus, vt puta, quando dicitur, substituit, & hæredes esse voluit: sed, quando fuit simpliciter, & vnica oratione dictum, substituit hæredes, hæc verba sumuntur absolutè pro directis. Bal. in l. precibus, C. de imp. n. 45. Cuman. cõf. 2. col. fin. Ruin. cõf. 98. col. 1. vol. 2. Ang. conf. 101. col. 1. Iaf. in l. centurio. num. 59. quibus addebatur Paris. conf. 41. num. 10. lib. 2. Cũ itaq. 4 sumus† in compendiosa facta per verba directæ, communis est conclusio, quòd intra tempus pupillaris ætatis valeat iure directo, & q. mater excludatur. Imò est communis opinio, q. post pupillarem expiret in totum per l. verbis ciuilibus. de vulg. de cõi Rip. in d. l. centurio. num. 69. Galiaul. n. 262. In qua questione Doctores non distinguunt, an mater sit in medio, vel ne. Dominicus igitur, & litis confortes videntur habere fundatam suam intentionem super ista communi opinione.

5 Pro parte Hieronymæ dicitur primo, quòd sumus in verbo, substituo, quod† est commune. Quod non habet difficultatem, & ideò licet ratione adiuncti prædictum verbum, substituo, efficiatur directum, vt supra; tamen hoc non est verum in casu proposito, in quo apparet, quòd testator, dum in sequenti substitutione substituit vxori, substituit etiam eodem modo, & per illud ipsum verbum, substituit hæredem. vnde, cum testator in sequenti substitutione acceperit prædicta verba in sensu obliquo, debet capi pariter in eodem sensu obliquo in prima substitutione.

Sed pro responsione primo aliqui Domini dicebant prædicta verba secunda substitutionis posse etiam capi in sensu directo, respectu vulgaris in ea contentæ per vulg.

Secundo dato etiam, quòd omnino starent in sensu obliquo in questione proposita, huius modi interpretatio non visa est conueniens, nec placuit Dominis contra veram, & propriam significationem verborum. Vbi† enim non est

necessitas, vel ratio obliquandi, substitutio debet interpretari directa. Bald. in l. si quis ita, de usufr. cum simil. hic autem militat diuersa ratio, & nulla ratio, vel necessitas suadet, quare debeamus recedere à proprietate verborum, vt ex infra dicendis videtur demonstrari posse.

Quòd sit diuersa ratio, patet, quia, ibi ratione impotenti obliquatur, quia testator non potest substituere extraneo pupillariter, & sic nec Hieronymæ vxori, hic autem videtur cessare, cur fiat obliquatio.

7 Nam aduertebatur posse ex aduerso allegari duos casus obliquationis, quorum neuter intrat in quæstione nostra.

8 Primus est, quia stante prædicta communi opinione, huiusmodi substitutio post pupillarem ætatem expirat, & sic defraudatur mens testatoris, si non fiat obliquatio. Sed hic casus non videtur intrare, quia fuit adiecta clausula ꝑ codicillaris, quo casu verba directa trahuntur ad fideicommissariam, & limitatur prædicta communis opinio, & per eundem Rip. in d. l. centurio. num. 79. Galiaul. num. 294. Bart. & alij in l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pup. quamuis Curt. Iun. in d. l. precibus. sub nu. 54. vers. prima princip. fallen. videatur tenere contrarium, qui tamē testatur limitationem esse communem.

Secundus casus, qui ex aduerso allegari potest, cur fiat obliquatio, est, ne mater excludatur à luctuosa filij successione. d. l. precibus, &c. Sed & ista ratio cessat in casu nostro, quia ipsamet mater erit per pupillarem substituta, & cōsequenter non est exclusa, & in isto casu non videtur, quòd aliquis ex Doctoribus loquatur.

9 Cū ergo Hieronyma mater reperiatur substituta, videtur, quòd cesset ratio omnium Doctorum. Et licet fortasse consequeretur minus, quam legitimam, hoc est ex accidenti, & satis est, quòd testator disponit de eo, in quo voluit ipsam succedere. Si enim, quando ꝑ testator relinquit aliquid vxori, & decedente filio, facta est substitutio compendiosa per verba communia, mater excluditur, quia clarè constat, quòd testator sibi noluit relinquere. Bald. à Rip. allegatus: tanto magis videtur, quòd procedat, vbi ipsamet est filio substituta, & in istis terminis, vt dixi, non videtur, quòd aliquis loquatur: maxime quia vnà cum ipsa vxore sunt institutæ filie testatoris, quas saltē in ea parte, in qua substituit, verisimiliter testator prædilexit vxorē.

10 Vnde, quando ꝑ est substituta persona verisimiliter magis dilecta, quam sit vxor, tunc ex ista coniectura sub compendiosa facta verbis com-

munibus, comprehenditur pupillaris, etiam ad matris exclusionem. Et hanc esse communem, quicquid aliqui senserint, refert Rip. in d. l. centurio. num. 137. vbi citat plures, quod comprobatur ex ijs, quæ ponit Ruyn. conf. 121. num. 2. lib. 3. & conf. 149. num. 11. lib. 3.

Secundo pro Hieronyma facit dubiū, quòd illa ꝑ dictio, sibi, refertur ad testatorem, non autem ad filium, cui facta fuit substitutio, vt in terminis dicit Curt. Iun. conf. 139. num. 12. Paris. conf. 51. num. 33. lib. 3. Ruyn. conf. 103. num. 14. & 15. plura Rolan. d. conf. 68. n. 46. cū seq. Vnde, si testator substituit sibi, ergo non fecit pupillarem, quia per eam succeditur sibi, & nō pupillo &c. Respondetur pro parte Dominici, quòd illud verbum, ꝑ sibi, in hoc casu abijcitur secundum tex. in l. 1. ff. de vulg. & pupill. & in l. si ita. §. qui filio. ff. de bono. poss. sec. tab. cū ibi not. per Bart. Sed replicatur, quòd ea omnia procedunt, quando est facta mentio explicitè pupillaris ætatis. Ruyn. conf. 103. num. 19. lib. 2. Dec. conf. 371. prope fin. Soci. Iun. conf. 103. num. 19. vol. 2. Rolan. d. conf. 68. num. 57. Sed & hoc patitur difficultatem, quia, vt animaduertebant Aret. in l. 1. ff. de vulg. & pup. col. 3. & 4. & Socin. ibi num. 11. qui videntur attestari de communi, quando compendiosa est facta per verba directa, non debet fieri hæc distinctio. De quo tamen dubitabant propter doctrinam Bald. in d. l. precibus. num. 35. & Paul. de Cast. sub num. 14. qui voluerunt, quòd, quando ꝑ substitutio compendiosa facta est hoc modo post tempora pupillaris ætatis, non expirat, & sic nō procedit tex. in d. l. verbis ciuilibus. sed obliquatur. Quam opinionem etiam alij plures tenuerunt, licet aliqui è contra senserint, quos refert Caccial. in l. precibus. num. 54. & Curt. Iun. num. 57. vers. quinto principalis, qui ambo relinquunt cogitandum. Et primam opinionem videtur amplecti etiam Alciat. l. 1. ff. de vulg. & pup. col. fin. num. 167. in fin. num. 168. Si enim hæc opinio est vera, sequitur, quòd hæc verba non retineant naturam verborum directorum, sed reducuntur ad sensum verborum communium, vnde, vt dixi, hoc fundamentum videbatur dubium.

Addebat per Dominos alia responsio ad prædictum ꝑ verbum, sibi, ex supradictis, nempe quòd allegata in cōtrarium non procedunt, concurrentibus prædictis vrgentibus coniecturis. Certū namque est, ꝑ quòd ex coniecturis, & in specie ex affectione, vel ex modo, quo sunt plures vocati, optimè colligitur interpretatio ad substitutiones. Socin. Iun. 135. vol. 1. num.

nu. 4. 5. & 6. Ruin. 128. num. 19. vol. 2. Cuius
 conf. 2. col. fin. sub num. 8. ibi, nisi sit alia conie-
 ctura in contrarium, cum plar. concord. Stāte
 enim, quod mater non sit exclusā, sed substitu-
 ta, item quod ipsēmet filie vnā cum matre sint
 16 substitutæ: quas iniquum ꝑ videtur, & à verifi-
 mili mente testatoris valde alienum, vt in mi-
 nus censeantur vocatæ, quā ipsa mater per
 supradicta, vt expressè per Bart. in d. l. centu-
 rio. num. 29. videtur omnino dicendum, quod
 17 verbum, ꝑ sibi, bene debeat hoc casu applicari
 filio, nō testatori. Cui salua ratione recti sermo
 nis benè applicari potest. Et in contrarium al-
 legata non loquuntur, concurrētibz his qua-
 litatibus, quæ ratio penè omnibus Dominis
 videbatur æquissima.

Addebant etiam aliqui pro confirmatione
 huius intellectus Castren. conf. 142. prope fin.
 lib. primo.

Dicebant etiam, quod prædicta contraria
 loquuntur, quando apparet testatorem restri-
 ctè de bonis suis tantum velle disponere, non
 autem de bonis pupilli: hic autem nullum ver-
 bum est restrictum, vel nulla ratio, cur de bo-
 nis suis tantum, non autem pupilli voluerit di-
 sponere: item prædicta procedunt, quando de
 certis bonis tantum, nō de omnibus disposuit.

Dixerunt autem in casu nostro apparere di-
 spositionē esse de omnibus bonis, vt faciliè hæc
 omnia apparent ex lectura Docto. in contra-
 rium allegatorum, in quibus etiam numquam
 concurrunt prædictæ coniecturæ, vt dixi ex di-
 uersis, ergo &c.

Placebat etiam aliam coniecturam mentis
 ex verbis, æquali portione, desumi. Nam alio-
 qui mater, si legitimam deduceret, non æquali-
 ter veniret, sed longè maiorē partē conseque-
 retur, contra vim prædictorum verborum, de
 quibus aliàs latè est dictum in alijs positioni-
 bus huius causæ anni præteriti, & sic contra vo-
 luntatem defuncti.

Tertio per Hieronymam opponitur, quod
 hæc substitutio est restricta ad bona testatoris,
 18 quia ꝑ debet recipere interpretationem ab in-
 stitutione. per eandem doctrinam Bart. in l. qui
 ita. §. qui filio. ff. de vulg. & pup.

Ex aduerso respondetur eodem modo, quod
 19 illud, verbum, ꝑ suis, abijcitur, quando substi-
 tutio est facta per verba directā: quia trahitur
 ad omnia bona, per tex. in l. cohæredi. §. fin. ff.
 de vulg. & pupil. Hæc responsio omnino non
 satisfaciat aliquibus: quia, vt dicit Rip. in l.
 1. num. 36. vers. secundo respondeo. ff. de vulg.
 nō reperitur, quod iura tot verba impropriēt.

20 Imò ex ꝑ geminatione colligitur augmentum
 voluntatis secundū d. Rip. Sed neque hoc mo-
 tiuum placebat: quia, si sumenda erit interpre-
 ratio à præcedenti institutione, omnino erit pu-
 pillaris: quia alioquin non potest succedere in
 omnibus bonis. Rip. in l. centurio. num. 125.
 Arer. & Socin. in d. l. 1. ff. de vulg. & pup. Sed
 quicquid sit, de huiusmodi responsionibus pla-
 cuit responsio supra proximè relata. Quæ & huic
 motiuo pariter accommodabatur per Domi-
 nos, qui ex prædictis verbis, ꝑ sibi, item, in bo-
 nis suis, nullo modo censuerunt induci in hoc
 casu fideicommissariam, stantibus prædictis cō-
 iecturis, item, verbo directo. Tritum est enim,
 22 quod ꝑ pupillaris in compendiosa contēta ma-
 trem excludit, quando filii prædilecti sunt sub-
 stituti, vel quando est facta per verba directā.
 Bart. in l. centurio. num. 29. quem alij sequun-
 tur tum ibi, tum in d. l. precibus. tum in c.
 1. vbi text. bonus. de testam. in 6. Quæ omnia se-
 cundum Dominos visa sunt præponderare præ-
 dictæ subtilitati verborum &c. Et iura, & Do-
 ctiores in contrarium alleg. vt sæpè iam dixi, nō
 loquuntur in terminis nostris, vltra aliàs respō-
 siones datas per informantes, quæ non displi-
 cebant. Et placuit omni modo seruari æquali-
 tatem, iuxta apertā dispositionem, & mentem
 testatoris.

Addebāt ad prædicta aliqui Domini Alex.
 22 conf. 51. nu. 18. & 19. in 7. quod ꝑ mater exclu-
 datur per pupillarem in compendiosa conten-
 tam, quando probabilis coniectura subest, ad
 idem Rip. in l. 2. n. 53. de vulg. & pup. de tacita
 pupillari, quæ matrē excludat ex coniecturis.

Item aliquibus Dominis placebat in argu-
 23 mentum conf. Bald. 423. in primo. quod, vbi ꝑ
 sunt glosæ contrariæ, vel materia est dubia, etiā
 ad exclusionem matris, maximè cum sumus in-
 ter liberos, iudicandum est in dubio pro dire-
 cta substitutione, vt pulchrè arguit ibi Bald. ꝑ
 cit tex. in c. 1. de testam. in 6. ad quod etiam al-
 legabatur Rip. in d. l. centurio. num. 115. licet
 dubiè loquatur.

24 Firmatum est igitur substitutionem ꝑ in ca-
 su proposito non esse omni tempore fideicom-
 missariam, sed intra pupillarem ætatem omni-
 no esse pupillarem, quæ matrem excludit, &
 ideo æqualitatem inter omnes substitutos esse
 seruandam, & omnino euitandum esse illud ab-
 surdum, vt vxor censeatur prædilecta filijs, &
 plus consequatur eis, cum quibus æquali por-
 tione in eadem oratione est substituta &c.

Ariminensis legati 400. Mercurij
1. Februarij 1576.

E P I T O M E.

Fideicommissarij vniuersales in bonis aliunde quæsitis soluere tenentur legatum particulare factum per testatorem, non autem hæres.

S V M M A E.

- 1 Soluendi onus iniunctum per testatorem vltimo decedenti, quando dicatur reale?
- 2 L. Celsus. §. quod alicuius. de legat. 2. cum concordantibus intellectus.
- 3 Fideicommissarius tenetur ad onus, quando ex iudicio testatoris, bona remanent apud eum.
- 4 Onus etiam nominatim iniunctum, dicitur hæreditarium ex qualitate adiecta per testatorem, vel aliàs ex verisimili eius mente.
- 5 Bona transeunt in quemcumque cum eorum onere.
- 6 Verba, quòd ex bonis à se quæsitis præstentur, taxationem indicat, ex eo, quia in vnica oratione sunt apposita.
- 7 Fideicommissarius vniuersalis quando teneatur soluere legatum particulare, & non hæres.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, solutio legati scut. 400. fuerit adscripta heredi, vel fideicommissario vniuersali?

158. DECISIO. alioqui. VIII.

Fvir resolutum legatum 400. de quo agitur, debere solui à Monticulis, & in hoc, quòd Bonamicus filius, & hæres Iacobæ filia testatoris habet intentionem fundatam super verbis testamenti. Et dicebant hoc onus ÷ soluendi quamuis iniunctum vltimo decedenti, cui filia substituta sunt in 400. tamẽ dici reale; quia super bonis aliunde quæsitis ab ipso testatore fuit impositum, & sic testator habuit respectum ad bona, non ad personam.

Nec obstant iura ex aduerso allegata, nempe
2 tex. ÷ in l. Celsus. §. quod alicuius. de legat. 2. & l. 1. §. quod ex substitutione. ad leg. Falcid. & l. si plus. de leg. 2. cum concord. quia loquuntur, quando testator habet respectum solum ad personam, sed quando etiam ad bona, vt in casu nostro, tunc secus: quia dicebãt Domini tunc apparere, quòd est onus hæreditarium. Vnde,
3 cum bona ÷ remaneant ex iudicio testatoris apud fideicommissarium, tenetur ipse ad onus:
4 ex ÷ qualitate enim adiecta, vel aliàs verisimili mente onus etiam nominatim iniunctum di-

-iua

citur hæreditarium. arg. nota. per Alciat. in §. diui. l. filiusfamil. num. 51. circa medium vers. fa
5 nè. de legat. primo. Igitur ad ÷ quemcumque transeunt illa bona, transeunt cum illo onere. l. si adimendo. & ibi bene Bart. ff. de adim. leg. declarat Ruin. conf. 113. sub num. 12. lib. 3. ibi, cum ergo commodum. Quòd autem hic sit habitus respectus ad bona, dicebãt apparere, quia testator voluit, quòd ex bonis à se quæsitis præstarentur: quæ verba, ÷ vt aliqui Domini addebãt, taxationem indicant, cum in vnica oratione sint apposita. Bart. in l. inter stipulatẽ. §. sacram. nu. 6. de verb. oblig. Ioan. de Amic. cõf. 76. num. 6. Galiala. in l. ceturio. num. 357. ff. de vulgar. & pupil. Cum itaque adsit palatium, siue melioramenta à testatore ipso in eo facta, di
7 xerunt Domini iustum ÷ esse, quòd soluant legatum prædictum Monticuli fideicommissarij vniuersales in huiusmodi bonis aliunde quæsitis, qui ea ex restitutione facta à filiabus Matthei vltimo defuncti habuerunt.

Et satis dixerunt constare de fideicommissi restitutione per illa verba laudi emologati in transactione, nempe, & per intiera satisfactio-
ne, de fideicommissio & c. vt bene deducitur per informantes Bonamici.

Alia visa sunt leuia, & quæ ex facto tolluntur.

Bononiensis Apothecarum. 10. Fe-
bruarij 1576.

E P I T O M E.

Legitimam deberi filio legitimo cum clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, contenditur.

S V M M A E.

- 1 Legitima quando cesset?
- 2 Legitimam non esse detrahendam, videtur pater mandasse, relinquendo speciatim certas apothecas filio.
- 3 Filius legitimatus non querelat ex communi. sed vide num. 18.
- 4 Legitima an debeat filio legitimo cum clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, & num. 5. & 9.
- 6 Legitima negatur ei, qui non potest impugnare testamentum, quando est præteritus, & in 16.
- 7 Legitima non debetur filia, quam statutum simpliciter excludit, stantibus masculis, & dote habita.
- 8 Legitimare filium, etiam stantibus filiis legitimis patris, potest Comes Palatinus.
- 10 Legitimam pater potest relinquere filio, potius in vna re, quam in alia.
- 11 Pater assignando certas apothecas filio, videtur pro sua legitima eas assignasse.

Clausula

- 12 Clausula, omni meliori modo, operatur, vt actus factus cen-
seatur eo modo, quo melius fieri poterat.
13 Clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, non
obstat in causa testati.
14 Tertij ius quando opponi non possit.
15 Testator quando rem aliquam pro legitima assignat, onus
forsan impostū rejicitur, et pro non scripto habetur.
17 Clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, stri-
ctè est interpretanda, prout eius verba sonant.

D V B I V M.

An possessores apothecarum, de quibus agitur, pos-
sint sub prætextu legitimæ Philippi retinere dictas
apothecas?

159. DECISIO. siue Discursus,
alioqui. IX.

Resolutio propositæ difficultatis visa est
Dominis admodū perplexa, nec in ea po-
tuerunt aliquid firmare propter ambiguitatē
circa legitimam Philippi, & illius præsuppo-
situm.

Aliquibus enim, omisso capite fideicommissi
si, placebat, quòd, cum Iacobus pater & relique-
rit has apothecas Philippo eius filio legitima-
to cum clausula, citra præiudicium venientium
ab intestato, & cum modificatione, vt post Phi-
lippi mortem, deuenirent ad eius filios legiti-
mos, & naturales, cesset legitima, per tradita ab
Alex. conf. 30. in fin. lib. 4. & Dec. conf. 264.
col. fin. vers. & non potest petere.

Addebant, quòd, cum pater in specie reli-
querit has apothecas Philippo, videtur dispo-
nendo de eis voluisse, vt & legitima non detra-
heretur ex Ruyn. conf. 27. num. 11. lib. 1. cum
præsertim sumus in filio & legitimato, qui non
querelat ex communi, de qua per Dec. d. cōf.
164. sub num. 3. vers. nec contra testamentum,
& in conf. 256. Cumque legitimatio hæc facta
reperiatur cum dicta clausula, citra præiudiciū
venientium ab intestato, & sic filiorum legiti-
morum, in primis Dec. conf. 338. & Ruin. conf.
103. vol. 3. volebant, quòd & legitima Philippo
non deberetur, tum ex eo quia concurreret cū
alijs filijs legitimis, & sic legitima illorum dimi-
nueretur ex numero, iux. aucten. de trien. &
semif. §. 1. tum etiam, quia dicta clausula
legitimationis atenta, nil potuisset hoc casu
venire Philippo ab intestato, Dec. d. conf. 338.
Capra cōf. 157. n. 21. ergo hæc legitima, quæ
negatur ei, qui ab intestato est exclusus, & suc-
cedere nequit. Alex. in l. Gallus. §. & quid si tã-
tum. col. 6. n. 17. ff. de lib. & posthu. Angel. cōf.
362. in fin. vbi ait non & esse de legitima dispu-

tandum in persona eius, qui ab intestato est
exclusus, Dec. conf. 525. num. 4. Aym. conf. 11.
num. 13. prout negatur & ei legitima, cui præ-
terito non permittitur impugnare testamen-
tū. l. cū queritur. l. omnimodo. in fin. C. de in-
offic. testam. §. 1. in fin. in aucten. de tric. & se-
mis. Fabian. in Aucten. nouissima. C. de inoffic.
testam. 3. q. princ. q. 1. & 3. cum alijs deductis
per d. Gabrielem.

Afferebant simile de filia, quam statutum
simpliciter excludit, stantibus masculis, & dote
habita, nam ei legitima & non debetur. Corn.
conf. 199. col. 2. vol. 3. Socin. conf. 75. num. 8.
vol. 3. Paris. conf. 25. num. 39. vol. 2. & conf.
153. vol. 3. num. 8. Brun. de statut. exclusiu. for-
min. artic. 1. q. 2. Dec. conf. 296. num. 2. & 3.

Aliquibus autem Dominis placebat, quòd,
cum Comes Palatinus verè habuerit facultatē
legitimandi Philippum cum dicto effectu suc-
cessionis limitato, per clausulam, citra præiudi-
cium venientiū ab intestato, vt post alios de-
clarat Paris. conf. 7. num. 17. cum seq. lib. 2.
Alciat. conf. 8. sub num. 14. & seq. & conf. 11.
num. 4. lib. 4. & de magis communi testatur
Achill. decis. 6. de legitimatione, & in terminis
huius clausulæ tradit Bero. conf. 176. num. 42.
iuncto num. 44. vol. 1. potuit & canonicè legiti-
mare Philippum, etiam stantibus filijs legitimis
Iacobi patris, vt in terminis dicit Ruin. conf.
75. sub nume. 16. lib. 3. & est decis. Putei 95.
incip. 4. Februarij 1544. lib. 2. & ideo ei ple-
nissimè legitimatè & ad instar filij legitimi, & na-
turalis debetur legitima. Paris. d. conf. 7. nu.
3. & seq. in secundo. cum alijs traditis per Ro-
lan. à Vall. conf. 67. num. 20. conf. 96. nu. 50.
cum seq. lib. 3.

Quam & legitimam Iacobus pater potuit ei
relinquere potius in vna re, quàm in alia. l. sci-
mus. §. sancimus. & l. parentibus. C. de inoffic.
testam. cum alijs cōgestis per Rip. in l. in quar-
tam. num. 128. ad l. falcid. & Menoch. de ar-
bitr. iud. cas. 163. num. 1. Cumque has apothe-
cas & ei assignauerit, eas pro d. legitima dedisse
censeatur, prout declarat Aym. conf. 131. num.
14. accedente præsertim illa clausula, omni me-
liori modo, & quæ operatur, vt actus censeatur
factus eo modo, quo melius fieri poterat, iux-
tradita per Dec. conf. 14. nu. 3. & Gabriel. de te-
stam. conclus. 5. nu. 9.

Et qui tenebant hæc partē, respondebant
Alexan. d. confil. 30. & Dec. confil. 264. lo-
qui in terminis valdè diuersis, quòdque clau-
sula, & citra præiudicium venientium ab intesta-
to, non obstat in casu nostro, in quo sumus in
causa

causa testari, ex Gozadin. conf. 6. num. 33. & num. 78. Item dicebant possessores apothecarum huiusmodi, & actores, cum non sint de venientibus ab intestato, non possunt dare etiam replicando de isto iure tertij adhuc exclusio ipso iure: quoniam debent obtinere ex iure fundato in eorum personis tantum, prout bene declarat Socin. in l. 2. num. 71. de except. re iudic. Placuerunt etiam alia responsiones datae per dominum Parentium ad ceteras etiam obiectiones.

Ad consilium Ruyn. 27. num. 11. lib. 1. respondebant illud procedere, ubi cumq. iudex, vel haeres solveret legitimam: tunc enim illam solvere non posset super alijs bonis relictis in praedictum legatarij, vel fideicommissarij: at, quando idem testator rem aliquam pro legitima assignat, prout in casu, non modo id ei permittitur, sed onus forsitan impositum recitatur, & pro non scripto habetur. d. l. scimus. §. sancimus. & l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testam.

Nec ob stare dicebant, quod hoc modo minuebatur legitima filiorum legitimorum, ex eo quia augetur numerus. nam et si augeatur numerus, augetur & portio, iux. d. §. 1. auct. de trien. & semis. Et tandem valde modicum esset hoc eorum praedictum: praesertim cum Philippus pro sua legitima haberet has apothecas, nec legitimi de eo opponant.

Ad illud, quod exclusio fit ab intestato non debeat legitima, respondebant procedere, quando de iure communi aliquis esset exclusus. Quod non contingit in filio verè legitimo, qui licet excludatur ex limitatione successionis; ea tamen exclusio non facit, quin sit verè legitimatus, & secundum ius commune succedere debeat, & propterea illa limitatio habet solum locum, ubi agitur de causa intestati, non autem condito testamento, ut praedictum est. Ex quo igitur legitimatus non est exclusus ab intestato de iure communi, sed solum ex limitatione successionis, quae non habet locum, condito testamento, regulam ex adverso allegatam contendebant non intrare.

Quo ad reliqua placebant eis responsiones datae per d. Parentium.

Aliqui autem Domini magis generaliter ad dubium respondentes, distinguebant, aut legitimam Philippo deberi, & de plano procedere, quod possessores se tueri possunt, tenendo opinionem, de qua supra, quod pater possit relinquere filio legitimam super aliqua re specialiter. Idque tanto magis dicebant procedere in

isto casu, in quo nullo pacto potest haberi retentio ad alia bona patris: quia tunc praedicta retur venientibus ab intestato, & intraret doctrina Zucc. in l. posthumorum. num. 40. & 49. de bon. poss. cont. tab.

Aut verò legitima Philippo non debetur, & haec clausula, fit citra praedictum & strictè secundum eos est interpretanda, prout eius verba sonant. Alciat. conf. 217. Curt. Iun. conf. 254. lib. 3. Dec. d. conf. 264. Zuccar. in d. l. Posthumorum. nu. 57. Rip. in l. centurio. nu. 48. de vulg. & pupill.

Et putabant, quod, quotiescumque non praedicta iudicatur venientibus ab intestato, quod possit fit contratabulari, & afferebant exemplum, si esset institutus extraneus, ex Socin. conf. 212. col. penult. vers. praeterea etiam lib. 2. Zuccar. d. l. posthumorum. à num. 45. vsque ad 56. Caphal. conf. 442. num. 4.

Maior autem pars Dominorum visa est inclinare ad fauorem possessorum ratione dictae legitimae. Sed valde dubitabant, an isti possessores dare possent de isto iure tertij. Conueniunt tamen omnes tutius esse, ut magis particulariter de his videretur.

Ciuitatis Castellii supplementi legitimae.

Veneris 8. Iunij 1576.

E P I T O M E.

Legitima in consecutione attendi debet tempus mortis respectu bonorum ipsorum, & corporum hereditariorum, non autem respectu valoris.

S V M M A E.

- 1 Legitima consecutio quod tempus respiciat?
- 2 Legitima detrahatur de corporibus bonorum hereditariorum.
- 3 Augmentum peruentum ex corporibus bonorum hereditariorum cedit lucro legitima.
- 4 Legitimam soluunt corpora, & bona hereditaria, non autem valor.
- 5 Venditor tenetur ad restituendum iustum premium.
- 6 Premium conuentum praesumitur in dubio iustum.

D V B I V M.

An in bonis per illos de Sertitis, & consortes venditis sit inspiciendum premium per eos perceptum, & in non venditis valor secundum tempus, quo legitima, vel eius supplementum petitur, vel quale, ad effectum consecutionis praedictae legitimae, siue illius supplementi per agentes?

160. DECISIO. alioqui. X.

Placuit Dominis discursus vltimò factus in hac causa super. decis. 156. alioqui. 6. & dixerunt quoad consecutionem legitimæ in casu proposito debere attendi tempus mortis respectu bonorum ipsorum, & corporum hæditariorum, non autem respectu valoris: quia de corporibus, & bonis debet detrahi legitima. Vnde dicebant augmentum & prouentum ex corporibus prædictis debitis debere cedere lucro ipsius legitimæ: quia corpora, & bona ipsa sunt obligata, & debita pro legitima, non autem valor, per alleg. in dicto discursu.

Dicebant etiam venditorem & teneri ad restituendum iustum precium, & in dubio precium & conuentum præsumi iustum.

Ciuitatis Castellii supplementi legitimæ.

Lunæ 13. Ianuarij 1578.

E P I T O M E.

Aditio hæreditatis non dicitur conclusiuè probata ex infrascriptis actibus.

S V M M A E.

- 1 Hæreditas quamuis à matre non adita, tamen ad filios trās mittitur.
- 2 Aditio inducitur etiam ex verbis enunciativis.
- 3 Aditio solo animo fit, etiam quòd nihil hæditarium attingatur.
- 4 Conditio suspensiuæ suspendit animum ademptis.
- 5 Hæredis hæredis, nedum hæredis declarationi statur, an voluerit adire hæreditatem in actu dubio circa aditionem.
- 6 Filia succedit in matris locum quoad successione ab intestato.
- 7 Actiones confunduntur per aditionem. & vide num. 15.
- 8 Aditio facillè præsumitur hæreditatis lucrosæ, damnosæ vero non item.
- 9 Aditio non præsumitur ex possessione modicæ rei hæditarie. & quare num. 11.
- 10 Fructus decursi quando debeantur donatarie.
- 12 Aditio inducitur ex contractu celebrato super re hæditaria etiam minima, intellige, prout num. 13.
- 14 Hæreditas transmittitur, vt adenda, non vt adita.
- 16 Ususfructus reservatio habet vim traditionis.

D V B I V M.

An constet d. Mariam, & consortes adiuissè hæreditatem prædictæ quondam Ioannæ ad effectum, quòd teneantur prestare legitimam, seu eius supplementum agentibus, vt d. Ioannæ hæredes?

161. DECISIO. alioqui. XI.

Dubitaui, an constet Mariam, & Petrusleonem adiuissè hæreditatem Ioannæ donatricis. Quæ hæreditas licet etiam à Marietta & earum matre non esset adita; tamen transmissa fuit iuxta tex. in l. 1. C. de his qui ante apert. tab. cum alijs alleg. hæc autem aditionem Fuciolli agètes ad legitimam, conantur elicere ex infrascriptis actibus.

Primo ex transactione, vel compromisso de anno 1551. in quo Maria, Petrusleo, & procuratores alterius partis promittunt, quòd in euentu, in què ad eos deuenerint aliqua alia bona, quæ essent hæditaria, & de bonis hæditarijs d. Ioannæ, quòd Mariaantonia, & Titta deberent habere ex illis eorum ratam, videlicet legitimam, ergo ex istis & verbis, etià quòd essent enūciatiua, inducitur aditio. Bart. in l. gerit. num. 34. ff. de acquir. hæred. Aret. cons. 136. in primo. quia aditio & solo animo fit, etià quòd nihil hæditarium attingatur. Ias. in l. pro hærede. num. 4. ff. de acq. hæred. & est tex. in l. si auia. C. de iur. delib. Primum hoc motiuum Dominis non placebat ex pluribus.

Primo in dicta scriptura compromissi conditionaliter dicitur in euentum, in quem &c. & sic est suspensiuæ & conditio, quæ suspendit etiam animum ademptis, vt per Bart. in d. l. gerit. sub num. 31. vers. præterea id quòd dicitur.

Secundo quia in & actu dubio circa aditionem, statur declarationi nedum hæredis, sed etiam hæredis hæredis, an voluerit adire hæreditatem. Aymo cons. 197. sub num. 4. vers. amplius in actibus dubijs, post Bart. Bald. Socin. Corn. & alios ab eo allegatos.

Tertio quia præsupposito, quòd Ioanna decesserit ab intestato, dispositio illa non potest applicari, nec congruere successione ab intestato, sed bene donationi. Nam, si ibi tractaretur de successione ab intestato, rata Tittæ, & Mariaantoniæ non fuisset legitima, sed medietas omnium bonorum, ex quo erant filie Margarithæ, & Blancæ, & subintrabant & in locum earundem matrum suarum. Aucten. de success. ab int. §. 1. sed bene erat dicta portio legitimæ congrua, & conueniens prædictæ donationi. Quia, cum ipsæ eam approbent, velint tamen habere suam legitimam, declarant, quòd si detegerentur alia bona, de illis deberent etiam habere legitimam: cum enim donatio esset vniuersalis omnium bonorum d. Ioannæ, si illa bona sic detecta comprehendebantur in d. donatione, debebant Titta, & Mariaantonia habere suam legitimam.

Aa mam

mam super illis. Maximè quia, si illæ donatariaæ voluissent adire hæreditatem Ioannæ ab intestato, non conficiendo inuentarium, de nihilo seruiebat illa approbatio donationis : quia per
 7 aditionem † confundebantur actiones, vt per Paris. conf. 16. num. 49. lib. 2. Frustratoria ergo fuisset illa approbatio, & in omnem euentum, stantibus supradictis, saltem actus allegatæ aditionis est dubius. Vnde intrare videtur regula,
 8 quòd quamuis † in hæreditate lucrosa de facili præsumatur aditio, in damnosa tamen secus.
 9 Et hinc est, quòd ex possessione † modicæ rei hæreditariæ non præsumitur aditio, ne quis propter rem modicā præsumatur se immiscere voluisse in hæreditate, & implicare oneribus hæreditarijs. Aymo conf. 53. num. 12.

Secundus actus allegatus pro aditione est exactio illorum fructuum 100. flor. decursorū tempore vitæ Ioannæ. Et circa hoc fuit dictum aduertendum esse, quòd sibi debebantur fructus † decursi ab obitu Ioannæ, qui fuit de anno 1547. vsque ad diem transactionis, quæ fuit de anno 1357. & ita debebantur sibi fructus horum decem annorum : ita quòd sibi debebatur fructus decursi à die consignationis, vsque ad diem donationis, quæ donatio fuit del 1553. cōsignatio præsupponitur, quòd fuerit de anno 1527. Sed cum importent modicam quantitatem, & valde tenuis est quantitas, quæ pertinet ad Ioannam, quæ non esset debita donatarijs (nam facto diligenti calculo per Dominos valdè modicum erat, quod remanebat ipsi Ioannæ) dixerūt Domini nō esse ex exactione istius modicæ rei hæreditariæ de facili arguendam aditionem, sicut non arguitur, vt supra dictum
 11 est, ex possessione modicæ † rei hæreditariæ. Iaf. in l. 1. §. veteres. num. 13. de acquir. hæred. Aymo d. conf. 13. num. 13. Et quamuis ex contractu † celebrato super re hæreditaria etiam minima inducatur aditio. Natt. conf. 448. num.
 12 18. istud est verum, quando † est clarum, quòd ille actus non poterat fieri citra ius, & nomen hæredis, sed secus in casu proposito, cū hic potuerint actus fieri vti à donatarijs. Et quamuis fortè vti donatarijs sibi prædicti fructus nō deberentur; tamen fortè ipsi hoc præterece poterant. Non enim est verisimile, quòd ex ista modica quantitate voluerint adire ab intestato, & confundere iura donationis, quam donationem semper acerrimè defenderant. Natt. vbi sup.

Solutio debitorum Ioannæ, retentio bonorum, & alia per Fucciolos deducta fieri potuerunt ab illis tanquam donatarijs, & sic con-

stat de alio titulo, vt aliàs est resolutum.

Non obstat, quòd debita essent posteriora donatione, quia de hoc non constat.

Non obstat, quòd adiuerint hæreditatem Mariette eorum matris, quia non propterea sequitur, quòd adiuerint hæreditatem Ioannæ,
 14 quia hæreditas † transmittitur vt adeunda, non vt adita, vt per Cast. d. l. 1. num. 6. C. de his qui ant. apert. tab. & ibi Corn. num. 6.

Vltimo per aliquos Dominos addebatur pro responsione, quòd per aditionem sunt confusæ actiones. Quod † quidem obiectum tollitur ex dictis per Bald. in l. si vxor. C. de bon. auct. iud. poss. sub nu. 2. vers. sed quid si hæres. refert Purpur. in l. debitori. nu. 37. C. de pact. vbi dicit, quòd non confunditur rei vendicatio. Quia licèt hæres teneatur in solidū; alia tamen sunt bona testatoris, alia hæredis, & sic illa bona donata remanent sua, perinde ac si ab extraneo donata essent: hic autem fuisse translatum dominiū apparet ex reseruatione vsusfructus, quæ † habet vim traditionis. vulg. l. quis quis. C. de don. Vnde præterita bona donata remanerent propria donatariorū, non obstante aditione, etiā si ea extaret, quia ex prædictis nō daretur hoc casu confusio. Et quāuis in hypothecaria Purpur. in l. debitori. num. 39. C. de pact. conetur probare, quòd hæc quæstio sit inutilis; tamen ex hoc exemplo videtur apparere non esse inutilem. sed de veritate, & effectu præteriti dicti aliàs agetur.

Ad alia bene respondent informantes. Inclinarunt ergo Domini, non videri concludenter probari aditionem in casu proposito.

DE SVCCSSIONIBVS AB Intestato.

Romana portionis hæreditatis. Mercurij 5. Maij 1574.

E P I T O M E.

A Vt. præterece. C. vnde vir, & vxor. cessat, quando mulier non est pauper, imò congruè fuit dotata, tam respectu dantis, quàm recipientis, & in matrimonio, & post solita fuit operari.

S V M M A E.

Vxor si est vilis persona, et solita laborare, viuentem marito si cum eisdem operis potest se alere, cessat. Auct. præterece. C. vnde

- C. vnde vir, & vxor. & num. 7. 20. & 21.
- 2 Paupertas in terminis Auct. præterea. C. vnde vir, et vxor. remittitur iudicis arbitrio. & num. 24.
  - 3 Rusticus dicitur diues, si habet scuta centum.
  - 4 Nobilis dicitur pauper, si habet tantum mille scut.
  - 5 Vilis femina quæ dicatur?
  - 6 Vilitas viri facit vilem eius etiam vxorem.
  - 8 Pater non tenetur alere filium inopem, quando ex industria propria is viuere potest.
  - 9 Alimenta debentur filio de iure naturali.
  - 10 Verbum inops, exponitur id est, qui nihil habet.
  - 11 Vilis persona habens centum scuta in bonis dicitur diues.
  - 12 Auct. præterea. C. vnde vir, & vx. dicitur odiosa.
  - 13 Auct. præterea. C. vnde vir, & vxor. an habeat locum in femina dotata? & quid in dote parua. num. 14. & 15.
  - 16 Parum, & nihil equiparantur.
  - 17 Nihil habere, & minimum habere, ad beneficium consequendum equiparantur.
  - 18 Dotem habere valde modicam, & dotem non habere, æqui parantur.
  - 19 Dos parua non dicitur dos scutorum 200. in persona vili.
  - 20 Legati dies cedit à morte mariti.
  - 23 Vxor paupertas in terminis Auct. præterea. C. vnde vir, & vxor. attenditur tempore mortis viri.
  - 25 Dos quando dicatur parua, vel congrua?
  - 26 Dos congrua succedit loco legitima.
  - 27 Statuto stante, quòd existentibus masculis, femina sint contenta dote data, ea potest dotari infra legitimam. num. 28. sed si dos esset nimis exigua, posset conqueri, sed læsio consideratur tempore dotis constituta. num. 29.

P R A E S V P P O S I T A.

Presupposito, quòd Io. Maria de Balestrerijis fuit vilis persona, & ignobilis natus in villa Auiolæ Parmen. diocesis.

Et quòd fuerit Vignarolus, postquam ad urbem venit, laborator, & putator vinearum, caupo, & tenuit lectos locandos, & mensurator salis in Capitolii salaria ultimo vite suæ tempore.

Et quòd aliquas pecunias secum asportauerit, quando ad urbem venit.

Et quòd Antonina eius vxor fuerit primùm vxor alterius Vignaroli, & deinde ancilla cuiusdam Hispani, & quòd nupserit eidem Io. Mariae, dederitque scuta ducenta in dotem, & sunt ferè 35. anni, & sic fuerit congruè dotata.

Et quòd Io. Maria eius industria, ac parsimonia, constante matrimonio, fecerit patrimonium sex, vel septem millium ducatorum.

Et quòd paulò ante eius obitum condiderit testamentum, in quo hæredem vniuersalem instituerit Alexandrum Lodium Parmensem, sed non aliquo vinculo cognationis sibi coniunctum, & reliquerit dictæ Antoninae eius vxori scuta 30. quolibet anno, eius vita durante: item quatuor barilia vini, itè tres lectos finitos cum duobus paribus linteaminù pro quolibet lecto: item vsum cantinae domus ipsius testatoris, quoad ipsa vixerit: item omnia paramenta tam lineæ, quàm laneæ: item medietatem credentiarum, ac capsarum in domo prædicta existentium: Item vsum omnium aliarum massariarum communem cum prædicto hærede, quoad ipsa vixerit:

item vsum, & habitationem in domo ipsius testatoris: item duas cameras ad electionem d. Antonine, item quòd d. Antonina valeat in eius aula superiori retinere duos lectos ad beneplacitum ipsius Antonine, vt patet ex testamento, cuius copia detur.

Et quòd d. Antonina transfegerit cum Alexandro Lodio die 17. Maii 1569. & qui se obligauit vltra legata, eam suis sumptibus alere, & ei dare singulis annis scuta quindecim, vsque illa vixerit, & centum alia scuta incontanti, & in euentum, in quem instrumentum dotale reperiretur, promisit vltra scuta centum, ei dare vsque ad summam scut. 250. ad quam dos, & donatio propter nuptias ascendit, vt apparet ex instrumento transactionis, cuius copia detur.

Item quòd acceptauerit legatum relictum sibi à marito, & de eo fecerit quietantiam Alexandro Lodio hæredi die 4. Iulij 1570.

Et quòd Antonina, non obstante legato sibi relicto à marito, & transactione inita, & legati acceptance, intentauerit remedium Auct. præterea. C. vnde vir, & vxor.

Et quòd ferè capto iudicio, morte præuenta, instituerit sibi hæredem vniuersalem d. Petrum Mancinum, illi prorsus extraneum, qui ab ea ceptum iudicium profecutus sententiam ad sui fauorè reportauit.

D V B I V M.

An stantibus prædictis d. Antonina potuerit vocari indotata, & consequenter inops ad effectum, vt illa, si viueret, vel eius hæres nunc possit habere quartam in bonis mariti prædefuncti, & vt intret §. quoniã verò. Auct. de exhib. reis auct. præterea. C. vnde vir, & vxor?

162. DECISIO. alioqui. I.

Fuit resolutum dispositionem Auct. præterea. C. vnde vir, & vx. & §. quoniã verò. de exhib. reis. & §. quia verò. Auct. vt lic. matri, & auia. non intrare in casu, de quo agitur, quamuis materia visa sit Dominis latissima, & difficilis, ex pluribus simul iunctis, quæ hic concurrunt. Quorum aliqua licèt, si figillatim considerarentur, fortè non sufficerent, vel saltem essent dubia; tamen omnibus ita coniunctim attentis, visum est in hoc casu cessare prædictam Auct.

- 1 Et primo placuit ratio, quòd, quãdo vxor est vilis persona, & solita laborare, viuente marito, si cum eisdem operis potest se alere, non dicitur pauper, nec intrat Auct. præterea. cum paupertas in hoc casu sit remissa arbitrio iudicis secundum qualitatem personæ. Corn. Bald. Rom. & alij, vt hic per informantes in d. Auct. præterea. Couarr. variarum resol. lib. 2. cap. 6. num. 8. qui plura congerit. facit Dec. cons. 163 nu. 5. & 6. Ruyn. cons. 55. num. 4. & 5. lib. 1. Tiraq. de nobil. c. 20. num. 156. & 158. in terminis d. Auct. Pep. num. 72. de communi Meno-

ch. de arbitra. lib. 2. centur. 1. casu 65. 66. 67.
 potissimum casu 65. num. 7. cum alijs allegatis
 3 per Dominos. In quibus Doctores rusticum ꝛ
 diuitem vocant, si habeat scuta centum, licet
 4 nobilis ꝛ dicatur pauper, si habet mille &c.

Quod ipsa Antonina, & ex sui natiuitate, &
 quia fuit vxor hortulani, & ex alijs, de quibus
 5 per informantes, fuerit ꝛ vilis, præsupponitur
 probatum per testes. Item etiam eius maritus
 mortuus, quia erat rusticus, tabernarius, labo-
 rator vinearum &c. vt supponitur etiam proba-
 6 tum: ex cuius ignobilitate ꝛ infertur etiam ad
 vilitatem vxoris, per vulg. notata à Tiraq. vbi
 supra num. 163. etiam in materia constituendę
 dotis, per quã plura vulg. Eo maxime quod,
 cum maritus, & eadem vxor exercerent artem
 locandi lectos, quam cęnaculariam vocant, eod-
 em mortuo, potuit ipsa etiam senex easdę ar-
 tes exercere, & eo modo viuere, quo hacten-
 7 us vixerat; quo casu frante tali vilitate, &
 exercitio, non ꝛ potest dici tam inops, & ege-
 na, vt intret dispositio prædictę Aucten. vt per
 Rolan. conf. 14. n. 15. 16. & 45. lib. 3. Socin.
 conf. 30. nu. 12. lib. 4. scilicet quando mulier
 exercendo officia suę qualitatis, se sustentare
 8 potest, vt in simili dicunt patrem ꝛ non teneri
 alere filium inopem, quando ex industria viuere
 potest. l. si quis à liberis, in princ. iuncto. §. sed si filius. & ibi Bart. de lib. agnosc. cum alijs
 cumul. per Doctor. in prædictis locis. Qui ca-
 9 sus est in fortioribus terminis, quia alimenta ꝛ
 debentur filio de iure naturali, vt per eos. Huc
 10 pertinet verbum, inops, ꝛ de quo in d. Auct.
 præterea. idest, qui nihil habet. Socin. d. conf.
 30. num. 16. Alex. conf. 71. num. 3. lib. 7. Afflict.
 decis. 179. num. 2. Cum maxime vltra exerci-
 tium habeat dotem scutorum 200. & donatio-
 nem propter nuptias 50. quę dicitur magna
 dos, attenda qualitate personę, per Abb. & So-
 cin. alleg. Bero. conf. 520. num. 15. lib. 1. vbi vo-
 11 lunt, quod persona vilis ꝛ habens 100. in bonis
 dicatur diues.

Prædicta tanto magis placent, quia, d. Au-
 12 cten. præterea. ꝛ est odiosa, & contra ius com-
 mune, quo vxor non habet legitimam in bonis
 viri, & est exorbitans, vt dicunt ibi Doctor. &
 Rolan. conf. 14. circa princ. & alij plerique.
 Item etiam, quia sumus in fœmina dotata, in
 13 qua ꝛ multi grauissimi auctores tenuerunt d.
 Aucten. non procedere, vt Socin. in d. conf. 30
 & conf. 121. sub num. 38. cum seq. qui refert
 vsque ad tempora Bald. omnes ita tenuisse, &
 verè d. Aucten. loquitur tantum de indotata,
 14 Et licet ꝛ hodie communis sit contraria in do-

te parua; tamen, quia hæc materia est maxime
 controuersa, quia tex. de indotata clarè loqui-
 tur, ponderando etiam eum, prout ponderat
 particulariter Socin. d. conf. 121. num. 38. cum
 seq. lib. 4. & in d. conf. 30. eod. lib. Alc. in loco
 allegato, & fortasse etiam idem tenet Bero. in
 c. Raynutius. nu. 159. & 160. dum ait, vxori in-
 dotatę debetur. & cum Socin. fortè tenet Ti-
 20 raq. de iud. in reb. exig. fac. cart. mihi 33. vers.
 nono ex hoc infert Bald. Et in hac materia vi-
 21 debatur aliquibus Dominis potens argumen-
 tum, quia prædictum remedium Aucten. præ-
 terea. videtur introductum ad similitudinem l.
 fin. C. de repud. quę videtur procedere tantum
 in indotata, vt per eos. Quia tamē prædictã Au-
 cten. præterea. procedere in dote parua refert
 communem esse Socin. d. conf. 30. num. 2. ex
 Salyc. in d. Aucten. præterea. & ex Castren. &
 Rom. in l. 2. C. sol. matr. licet Socin. in præ-
 dicto conf. 30. & in alio 121. sub num. 38. vt
 supra dixi, teneat contrarium. communem etiã
 esse refert Rolan. à Valle d. cõf. 14. lib. 3. in lo-
 22 co alleg. quia est identitas rationis inter dotē
 modicam, & nullam, in vers. hanc quoque par-
 tem, ex mente Nic. de Vbald. Aug. in tract. de
 testam. Seyf. in l. 1. sol. matr. & quã plurimo-
 rum aliorum, quos congerit potissimum Paris.
 & Dec. & aliorum recentiorum, præfatam etiã
 opinionem Bal. dicit communem Dec. ibi nu.
 5. cum alijs allegatis, quibus addi possunt Nic.
 de Vbald. de succ. ab intest. in 4. part. num. 8. &
 Mathesil. de success. ab intest. in 4. art. princ. n.
 22. cum alijs, quos etiam refert Tiraq. d. vers.
 nono.

15 Placuit ꝛ Dominis verbum, parua, intelligi
 de notabili paruitate, non de simpliciter par-
 ua, vt hanc esse communem referunt Fab. de
 Pep. ibi nu. 6. & alij moderni in d. Auct. præte-
 rea. Et ita in effectu de tali paruitate intelligi-
 16 tur, de qua dicitur, parũ ꝛ & nihil equiparatur,
 vt vñ esse de mēte Bald. supra alleg. & Socin. d.
 conf. 30. num. 3. Quã distinctionē tenet Corn.
 in d. Auct. præterea. & ibi Pep. in loco alleg. cū
 qua etiam transit Curt. Iun. num. 7. vers. circa
 istud secundum, & videtur esse de mente Aret.
 in d. Auct. præterea. num. 1. dum dicit, quod ista
 17 æquiparantur ꝛ ad beneficium consequendum,
 nihil habere, & minimum habere. Idem vide-
 tur esse de mente Mathesil. vbi supra, vbi dicit
 18 paria ꝛ sunt, non habere dotem, vel habere, &
 valde modicam. Paruam autem dotem dice-
 19 bant Domini non ꝛ videri in quęst. proposita
 in 200. scut. & donatione prædicta de 50. duca-
 tis per prædicta. Et addebāt aliqui Domini in
 fortio-

- 20 fortioribus terminis, quòd in muliere, quæ ¶
300. lib. tantum in dotem habebat, & cui ex te-
stamento per maritum erat factum legatū, ex
quibus omnibus ipsa se alere poterat, cesset di-
spositio d. Aucten. præterea. fuit d. Rimin.
conf. 114. num. 7. cum plur. seq. maximè num.
- 21 14. & 15. lib. 1. vbi vult, quòd cessante ¶ inopia,
& quomodocunque habeat alimenta vxor, pu-
ta, quia haberet patrē diuitem, vel per legatū
simile, quòd semper censeatur cessare dispo-
sio d. Aucten. quasi à ratione cessante, & men-
te d. Aucten. præterea. Quia tamen, quòd lega-
tum faciat cessare d. Aucten. videtur contra il-
lum tex. & contra prædictos Doctores, licet ali-
quibus Dominis placerent responsiones, quas
idem Rimin. in fine accommodat; tamen super
hoc solo Domini non se fundarunt, sed iungen-
do cum qualitatibus prænaratis, videntur eas
adiuuare, & confirmare.
- Placebat etiam ad idem Cephal. conf. 244.
num. 10. 11. 12. & 13. secunda parte. qui in spe-
cie loquitur in casu nostro in legato factō vxori,
ex quo potest se alere ea ratione, quia, cum
- 22 dies legati ¶ cedat à morte mariti, eo tempore
impossibile videtur eam dici inopem. Qui etiā
pluribus rationibus hoc ipsum comprobatur, vbi
omnino vult cessare d. Aucten. vbi tantum ha-
bet, quòd non cogatur mendicare, quomodocun-
que habeat, & tantò magis si habeat ex lega-
to à viro. Qui Cephal. refert, & sequitur d.
conf. Rimin. 114. & multis deductis in contra-
rium responderet, & quòd cessante inopia vxori
superstitis quasi cessante causa finali. d. Aucten.
præterea. cesset eadē Aucten. placuit Dec.
conf. 24. ante num. primum. vbi Apostill. Ex
- 23 quibus, dato etiam quòd paupertas ¶ vxoris
non tempore contractus matrimonij, vt quàm
plures existimarunt, sed mortis attendenda foret,
vt communem esse refert Rolan. à Valle
conf. 15. sub num. 5. lib. 3. qui plures rationes,
& auctoritates refert, & comprobatur, & videtur
esse de mente tex. in d. Aucten. præterea. & d.
§. quoniam. & §. fin. Auct. de exhib. reis, quam
dixerunt Domini esse latissimam quæstionē, vt
per eundē Rolan. d. cōf. 15. qui latè disputat, &
innumeros vtrinque congerit; tamen attentā
prædicta consideratione legati cedentis à mor-
te tolli, imò retorqueri videtur. De cuius tamē
dicti veritate non est visum Dominis necessa-
rium in hoc casu plenè agere, stantibus supra
consideratis.
- Cum igitur, an quis possit dici diues, vel pau-
per, in terminis Aucten. præterea. C. de vnde
- 24 vir. & vx. stetur ¶ arbitrio iudicis iuxta glos. or-

din. in d. Aucten. præterea. quam communiter
approbari post scribētes ibi refert Socin. conf.
30. num. 1. ex mente Docto. in d. Aucten. Bart.
in l. si constante. in prima q. princip. ff. sol. mat.
arbitrati sunt Domini in quæstione proposita
mulierem non esse dicendam pauperem ad ef-
fectum, vt intret prædicta Aucten. de qua agi-
tur: cum prædicta eius dos fuerit congrua tam
respectu dantis, quàm recipientis, & cum ipsa
sit vilis, & in matrimonio, & post operari so-
lita esset: & maximè placebat in hoc Socin. cōf.
121. n. 45. cum seq. lib. 4. vbi loquitur in nobili
Senesi, & vult, quòd operari debeat, quando
scilicet consuetudine patriæ non est dedecus,
& c. vltra supra deducta.

Et pro confirmatione prædictorū placebat
Dominis pulchra ratio, & planè in terminis,
25 quòd, an ¶ dos sit parua, vel congrua ad effe-
ctum, vt in ista materia aliqua dicatur indota-
ta, non est recedendum à regulis iuris commu-
nis, quæ volūt, vt habeatur ratio temporis con-
stitutæ dotis, quæ dos ¶ congrua succedit lo-
co legitimæ per vulg. in tantum vt nec augea-
tur, auctis facultatibus patris, si tempore, quo
fuit assignata, fuit congrua, quando sit iussa à
statuto esse contenta dote congrua. Bald. in
Aucten. res quæ. nu. 16. C. commu. de lega.
Ruyn. in l. Gallus. §. & quid si tantū. nu. 174. ff.
de lib. & posthum. & conf. 56. num. 14. lib. 3. la-
tè Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2. cas. 149.
Aym. conf. 11. num. 14. & intantum est verum,
27 vt, si extat ¶ statutum, quòd extantibus mascu-
lis, fœminæ sint contentæ dote data, quo casu
solet quæri, an possit infra legitimam dotari.

28 Et communiter ¶ dicūt Docto. quòd sic, vt per
Bal. in d. Auct. res quæ. num. 16. cum latè con-
gestis per Menoch. ibidem. num. 2. tamen, si
dos esset ita exigua, vt constare posset filiam ef-
se enomiter læsam, tunc posset cōqueri: sed hæc
29 læsio ¶ est consideranda nō secundum tempus
mortis patris, sed secundum tempus dotis cō-
stitutæ, vt per Menoch. loco citato: sic in casu
proposito in iudicando, an dos sit talis, quæ
æquiparetur non doti, inspiciendum est tem-
pus dotis constitutæ: quo casu non est dubium
tunc fuisse congruam, & decentem.

Plura similia, puta in legitima, in læsione ex
contractu, in donatione inofficiosa, quæ consi-
derantur secundum sua tempora, ponit ibi Me-
noch. num. 17. & deinceps.

Ex quibus omnibus, vt dixi, simul considera-
tis fuit conclusū in casu proposito dictā An-
toninā non potuisse vocari indotatam, nec in-
opem, nec, si viueret, posse habere quartam in
bonis

bonis mariti prædefuncti, consequenter, nec hodie eius hæredem posse consequi eam, & in effectu nõ intrare in casu, de quo agitur, dispositionem s. quoniam verò. Auct. de exhib. reis, nec sæpè alleg. Auct. præterea. C. vnde vir, & vxor. Et quoniã causa hæc vertebatur in Curia Capitoli coram D. Lambertino Bononiense Capitaneo appellationis qui petijt votũ Rotę super præmissis, & fuit me proponente responsum, & decisum, vt supra, ideo & c.

Bononiensis Apothecarum. Mercurii.
27. Iunii 1576.

E P I T O M E.

Consentiendo reiectioni huius oneris venientes ab intestato, renunciant præiudicio, quòd prætere- dere possunt circa legitimam.

S V M M A E.

- 1 Venientes ab intestato, consentiendo reiectioni huius oneris quando dicantur renunciaſſe præiudicio, quòd prætere- dere poterant circa legitimam?
- 2 Consensus venientium ab intestato ex quibus probetur?
- 3 Venientes ab intestato ex quibus videntur renunciaſſe iuri, quòd poterant prætere- dere super prohibitione legiti- mæ, vel actionis ad supplementum.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, sit considerabile præiudicium venientium ab intestato?

163. DECISIO. alioqui. II.

Domini dubitabant, quicquid sit de iure communi, in hoc casu, per allegata à Gabriele, quòd venientes ꝑ ab intestato cõsentien- do reiectioni huius oneris, renũciauerint aper- tẽ præiudicio, si quòd prætere- dere possent con- tra legitimam, de qua agitur, saltem ad effectũ, vt hodie tertius possit agere ad dictam legiti- mam, & dare de iure ipsorum, non solũm ipsis non consentientibus, sed magis contra eorum factum, & voluntatem.

- 1 Consensus ꝑ autem venientium ab intestato probari videtur clarè, tum quia acquieue- runt laudo, & ipsum approbarunt, & dederunt supplementum legitimæ. item consenserunt alienationi factę de istis apothecis, imò fideiuf- fores extiterunt pro dicta alienatione.
- 2 Ex quibus videntur ꝑ remisſe, & renunciaſſe

se cuiusque iuri, quòd poterant prætere- dere super prohibitione dictę legitime, vel actionis ad supplementum.

DE SEPULTVRIS.

Burgensis iuris sepeliendi. Luna.

17. Maij 1574.

E P I T O M E.

Sepultura electio facta pacto, iura- mento, vel fideicommissio quòd nõ obliget, hic declaratur.

S V M M A E.

- 1 Sepultura quilibet de iure communi eligere potest.
- 2 Sepultura electio quando verè dicenda venit secundum ius commune?
- 3 Sepultura pactum est improbatum, & simoniacum. am- plia, prout num. 4.
- 5 Sepultura in materia verum ius commune distat, vt sit li- bera, & variabilis eius electio.
- 6 Sepulturam eligere quis potest, non tamen potest voto, iu- ramento, vel alio modo id firmare.
- 7 Reductio ad ius commune intelligi debet de primæuo sta- tu iuris communis.
- 8 Reductio ad ius commune interpretanda est ad ius commu- ne hominis liberi, non ligati.
- 9 Præiudicij in consequentiam non habetur ratio.
- 10 Papa procedens per modum remouendi obstacula, nullum, ius quaſitum tollit.
- 11 Obstacula quando dicantur remoueri?
- 12 Lex facillè aliam legis dispositionem tollit.

P R A E S V P P O S I T A.

- Stante fideicommissio familiae de Velasco, cuius copia detur in necessarijs. 1
Et relaxatione iuramenti in actis præsentati. 2
Et vna sententia in partibus ad fauorem monialium lata. 3
Et alia sententia in rota ad fauorem capituli, reuoca- toria dictę sententię de partibus. 4
Et alijs duabus sententijs in fauorem monialium con- firmatorijs sententię de partibus, & reuocatorijs sen- tentię rotalis. 5
Et Commissione fel. record. Pij V. pro parte monia- lium, ac alia vltimo loco producta, quorum in neces- sarijs copia detur. 6
Et quòd regula de iure quaſito non tollendo fuerit producta pro parte capituli ante secundam sen- tentiam. 7
Et executorialibus pro parte monialium in partibus intimatis. 8
Et resolutionibus in huiusmodi causa factis, quòd in- tret reg. de iure quaſito. 9
Et vltima sententia lata in fauorem capituli, reuoca- toria aliarum latarum in fauorem monialium. 10

D V-

D V B I V M.

An dicta regula de iure quæsito non tollendo intret contra commissionem monialium obtentam ante secundam earum sententiam, ita vt dictæ tres sententiæ non debeant exequi, vel potius sint exequendæ, & reuocanda vltima sententia.

164. DECISIO. siue Discursus.
alioqui. I.

Domini in quæstione proposita se restrinxerunt, vt videretur, an ius cõmune assistat capitulo, stante libertate eligendi sepulturas, quæ ÷ cuilibet competit de iure communi, vt aliàs Domini dixerunt, an magis monialibus, stante fideicommissio, pacto, & iuramento, quæ pro eisdem allegabantur, & erant varij.

Nam qui pro capitulo tenebant, allegabant verè non dici fieri regressum ad ius commune, reducendo negocium ad pactum, iuramentum, & fideicommissum pro monialibus allegatum: quia in materia sepulture, de qua agimus, concernunt ius singulare, & particulare Petri iurantis, non autem ius commune in materia sepeliendi, per latè pro capitulo deducta. Et dicebant, quòd verè res dicitur redigi ad ius cõmune, quando tale ius commune est simplex iuris communis dispositio sine ministerio, vel facto hominis, & ideo electio ÷ sepulture, quæ simpliciter, & sine facto, & sine ministerio hominis, sed sola iuris communis dispositione est libera, videtur verè dicenda secundum ius cõmune, non sic videtur in quæstione proposita in pacto, iuramento, & fideicommissio, quæ magis facto, vel ministerio hominis, nempe fidei cõmittentis eiusdè Petri sunt inducta, & ideo in hac materia sepeliendi non simpliciter, sed secundum quid, & sic improprie videretur fieri reductio ad ius commune. quod non videtur dicendum secundum prædictos Dominos.

Huc pertinere videntur latè tradita per Sarnen. in reg. de nõ toll. iur. quæf. q. 6. tũ in principio in vers. istis tamen non obstantibus. & pro hac parte placuit Felin. allegatus in c. ad audientiam. il. 2. col. 6. in fin. vers. fallit primo. num. 9. de rescrip. vbi pactum ÷ sepulture non solum non est secundum ius commune, sed imò reiectum, & probatum à iure tanquam symonia cum, etiam ÷ quando fit de sepeliendo in loco, vbi aliquis de iure sepeliri debet: nec illud pactum dicitur reducere rem ad ius commune, quamuis in eodem loco de iure sepeliri deberet: quia de iure non ita efficaciter debebat ibi sepeliri, quin posset variare, & liberè alium

locum eligere; ex quo loco videtur facile desumi verum ÷ ius commune in materia sepulture esse liberam, & variabilem electionem.

Placebat etiam dictum Ripæ post alios in l. 3. num. 44. cum seq. de leg. 1. post Bart. ibi num. 7. & Ias. num. 51. Placuerunt etiam admodum tradita in c. 1. de sepult. in 6. per illum tex. & ibi per Ioan. Monac. nu. 2. cum seq. vbi possum ÷ eligere sepulturam, non tamen possum voto, vel iuramento, vel alio modo id firmare. post Archid. ibi col. 1. in fin. in verb. eligant. & ibidè Io. And. num. 4. & Anchar. nu. 2. circa med. vers. sed hic queritur. & Franc. num. 3. in §. si verò. & Gemin. in d. §. si verò etiam. num. 3.

Et subdebant ijdem Domini, quòd reductio ÷ ad ius commune debet intelligi de primæuo statu iuris cõmunis. vulg. c. ab exordio. 35. q. 1. & vulg. §. pactus ne peteret, cum ibi latiss. trad. in l. iuris gentium. ff. de pact. Et placebat eisdem reductionem ÷ ad ius commune esse interpretandam ad ius commune hominis liberi, non hominis ligati, vt videtur esse in quæstione proposita, ex Sarnen. alleg. & alijs supradictis: cum maximè omne ius sit præseruatum monialibus, & præiudicij ÷ in consequentiam non habeatur ratio. in reg. de non toll. iur. quæf. Sarn. in d. reg. q. 3. & vt per informantes. Ex quibus dicebant prædicti Domini colligi responsionem ad deducta ex aduerso.

Alij tamen Domini contrarium sentiebant, quòd magis ius commune assisteret monialibus ex fideicommissio, & iuramento prædictis. Et vltra doctè allegata per informantes pro hac parte placebat, quòd Pius V. in sua commissione, & in clausula, ac si literæ pœnitentiariæ non emanassent, magis processerit remouendo obstacula, quàm directè auferendo ius, & reponendo rem in pristinum, idest in eo statu, in quo erant, quando emanarunt prædictæ literæ pœnitentiariæ: Et placebat dictum Cur. Iun. conf. 1. num. 22. Casan. conf. 65. num. 73. Gozad. conf. 1. num. 35. Gomez. in reg. de iur. quæf. q. 16. Rolan. conf. 3. num. 113. lib. 1. Crauett. conf. 135. num. 6. & conf. 264. num. 9. cum alijs, de quibus per informantes. Addebant aliqui ex Dominis Brun. conf. 1. num. 56. & 57. Io. Camp. conf. 2. num. 43. Socin. conf. 10. nu. 30. in fin. & num. 31. Neuz. conf. 12. num. 182. inter conf. Brun. Gabriel de iur. quæf. conclus. 1. num. 28. Si ergo Papa tollit dispensationem, & redigit rem ad ius cõmune ante literas pœnitentiariæ & consequenter hoc modo procedendo, non dicitur tolle ius quæsitum, vt per Curtium prædictum, & alios supra alleg. ergo non

- non potest dici intrare reg. de nō tol. iur. quāf. cum nullum t̄ ius quāsitum tollatur per Papā procedentem per modum remouendi obstacula, vt supra dixi, Ante ergo prædictas literas pœnitentiariæ, ius commune assistebat monialibus, frante fideicommissio, & iuramento prædicto, ergo & hodie videtur assistere. Et subdebant aliqui ex Dominis, quòd tunc t̄ dicuntur obstacula remota, quando tolluntur ea, quæ ex legis dispositione obstant: secus autem, quando tolluntur ea, quæ ex facto priuatorum proueniunt. Sustulit ergo commissio Pij aliam legem, quæ præbebat obstaculum, nempe literas pœnitentiariæ, & remansit pactum priuatorū, nempe prædictum fideicommissum, & iuramentum, ex quibus directò dicebatur ius quæsitum monialibus, quod nō videtur sublatum.
- 12 Lex t̄ enim de facili aliam dispositionem legis tollit, non ita aufert factum priuatorum, iuxta illud, lex suum, non tuū & c. glos. notab. & vulg. in l. assiduis. vbi Doctor. C. qui pot. in pig. hab. cum similibus.

Reseruabant tamen Domini videre, an literæ pœnitentiariæ vitio obreptionis, vel subreptionis subiacerent, & an in eis sit expressum fideicommissum antiquum, & traditio hereditatis Petri, ex qua d. Petrus dicitur quasi contraxisse, & se obligasse ad contenta in prædicto fideicommissio, & an hæc sufficienter sint narrata in prædictis literis.

Quia tamen omnes Domini non viderant, & aliquibus placebant rationes deductæ pro parte monialium, alijs placebant deducta per capitulum, nihil voluerunt firmare in hac positione, sed mādārun, vt iterum poneretur cum eisdem.

Burgēsis iuris sepeliendi super eisdem.

Lunæ 5. Iulij 1574.

E P I T O M E.

Sepulturam eligens cum iuramento tenetur ad obseruantiam.

S V M M A E.

- 1 Sepultura ius est liberum.
- 2 Maioricatum qui instituit iure communi optimè potuit ei imponere legem, quā ipse voluit, & pro lege est seruāda.
- 3 Donator potest imponere legem rebus suis in fauorem tertij, quæ non potest per eius hæredes reuocari.
- 4 Ius institutionis, & fideicommissi maximè iurati attendendum est.
- 5 Litera sacra pœnitentiariæ quæ contra ius dicantur?

- 6 Res cum sua causa transire debet.
- 7 Maioricatum cum suo onere acceptans quasi contrahere dicitur.
- 8 Ius quæsitum quando ex Pœnitentiariæ commissione non videtur auferrè.
- 9 Clausula, ac si dicta litera non emanassent, effectus non habet.
- 10 Sepeliri quis debet de iure communi in sepulchro maiorū suorum, si nulla facta est electio sepulturæ.
- 11 Sepulturam eligendā ius est ius peculiare, & contra ius commune.
- 12 C. cum liberum. de sepultur. non procedit, vbi quis liberè se obligat ad sepulturam in aliquo loco.
- 13 Sepultura electio cum sit spirituale, pactio in eo interuenire non debet.
- 14 Religiosorum sola inductio ad eligendam sepulturam est prohibita.
- 15 Laici non puniuntur per canonis dispositionē, nisi de eis expressim fiat mentio.
- 16 Promissio iurata non ad suggestionem facta per testatorem circa electionem sepulturæ est seruanda.

165. DECISIO. Alioq. II.

Post multa dixerunt Domini ius commune magis assistere monialibus. Licet enim in hac materia in genere, & indefinitè proposita ius t̄ sepulturæ sit liberum. c. 1. & c. cum liberum. cum c. seq. de sepult. iunctis tradit. in c. 1. de sepult. in 6. cum pluribus alijs in alia positione plenè deductis.

Tamen in hoc themate proposito, vbi iuri communi superuenit alia dispositio à iure communi pariter recepta, & permessa, prout in questione proposita, est fideicommissum, & alia, de quibus agimus, tunc hoc ipsum magis verè, & in specie in hac ipsa materia dicendum esse ius commune, visum est Dominis. & videmur omnino recedere à terminis prædicti iuris communis simplicis, & indeterminati.

- 2 Hinc dicebant, quòd, qui t̄ maioricatū instituit iure communi, optimè potuit eam ponere legem, quam ipse voluit, vt in iure communi est frequentissimū, quæ dispositio lex dicitur, & vt lex seruanda est. vulg. §. disponat. Auct. de nup. faciunt latè tradita in l. 1. C. de sacro. sanct. eccles. tritum enim est, donator t̄ posse imponere leges rebus suis, & in fauorem tertij, quas velint de iure communi, quæ per eorum hæredes reuocari nō possint. Bart. in l. qui Romæ. §. Flavius. de verb. oblig. & Alex. ibi col. pen. sub n. 9. vers. vltimus est casus. Item Ias. col. 9. vers. 3. limit. Gabriel. de donat. conclus. 5. num. 2. Clar. in 6. donatio. q. 13. ad fin. qui plura allegant, & communem referunt.
- 4 Quibus veris existentibus, placuit hoc t̄ ius institutionis, & fideicommissi, item iuramenti per don. Petrum appositi super eius obseruatione

tionem debere attendi, & dici in hac materia vere ius commune, per multa latè deducta in positionibus huius causæ.

- 5 Literæ t̄ autem sacræ penitent. quæ huic negotio superuenerunt, videbantur necessariò continere dispositionem cōtra ius commune: quia permittebant, quòd ille retineret maioricatum, & non seruaret, quòd promiserat cū iuramento, ex dispositione testatoris: quæ literarum dispositio necessariò videtur contra ius commune. l. si diuersa & l. si quis maior. C. de transf. Si enim nolebat iuramento astringi, debebat dimittere maioricatum: res t̄ enim cum sua causa transire debet, prædictæ ergo literæ ius speciale, siue obstaculum, siue impedimentum, siue etiam dispensationem inducere videntur, quæ hanc dispositionem hominis in hac materia de re sua disponentis, & legem iuri cōmuni permissam imponentis impediunt, & dō
- 7 Petrum, qui acceptando t̄ prædictum maioricatum cum suo onere quasi contraxi, & iureiurando, item pacto se obstrinxit dispensare, & gratiam, siue ius singulare ei concedere videntur, non autem ius commune.

Hinc commissio fel. rec. Pij Papæ V. reducens omnia in pristinum, & moderans literas penitent. non t̄ videbatur auferre ius quæsitum, sed magis tollere impedimentum, & obstaculum.

- 9 Perpendebat etiam aliqui ex Dominis clausulam, t̄ ac si dictæ literæ non emanassent quæ videtur reducere hoc negotium ad statum pristinum, hoc est ad ius, in quo erat ante prædictas literas, ad trad. post alias per Paris. cōf. 44. num. 6. & 7. lib. 4. ergo per hoc redimus ad prædictum fideicommissum, & statum ante prædictas literas, quo ius commune assistebat monialibus per prædicta. Et addebant, quòd motus proprius Pij. V. & hæc tota materia, non videtur exorbitans, sed fauorabilis, reducens, ut supra: maximè cum de iure communi, t̄ si nulla esset facta electio de sepultura, deberet, iure communi inspecto, D. Petrus sepeliri in sepulchro maiorum suorum. Aymo conf. 10. nu. 6. facit. text. in c. is qui. de sepult. in 6. & in c. 1. & 3. eodem tit.

- 11 Hinc addebant aliqui Domini, quòd ius t̄ eligendi sepulturam, est ius speciale contra ius commune prædictum, ut per Prob. in addit. ad Ioan. Monac. in d. c. 1. num. 3. & per Io. And. ibi num. 5. Item Anchar. ibi sub num. 2. vers. item electio. cum simil.

- 12 Non obstat t̄ c. cum liberum. item Felin. in c. ad audiētiam. cum alijs ex aduerso deductis:

quia non procedunt, vbi quis liberè se obligat, sed vbi ad instantiam parochi, vel alterius indutus promittit, & ita arguebant ex. d. c. 1. de sepult. in 6. per locum à contrario sensu, ibi, ad promittendum inducant, ut apud eorum ecclesias sepulturas eligant, & sic nō simpliciter promissio prohibetur, sed tantum promissio facta ad suggestionem religiosorum, & sic pactio, seu inductio, Et glos. ibid. in verb. sepulturā, subdit rationem: quia, t̄ cum hoc sit spirituale, pactio interuenire non debet, vulg. c. pactiones. de pact. cum simil. Imò sola t̄ etiam inductio religiosorum videtur prohibita in d. c. 1. Cū enim ibi non t̄ loquatur de laicis, sequitur, quòd prohibitio, & pœna in eis locum non habet, ita arguit ibi Io. And. circa princ. in vers. quam nisi clerici. quæ sequitur Franc. ibi in 1. not. & Gemin. num. 4. & prædicta ex mente Io. And. in d. c. 1. nu. 2. & Docto. ibi. Vitalli. in Clem. cupientes. num. 83. de penitent. quæ ad hoc, ut tex. in d. c. 1. procedat, requirit inductionem prædictā & c. cum alijs allegatis ad hoc, ut bene videtur facere Aym. d. conf. 10. num. 12. & 13. qui ita videtur intelligere prædictum. c. primum, secus ergo est in t̄ promissione iurata, nō facta ad suggestionem, ut in casu nostro, vbi ordinationem huiusmodi iurata tenetur quis seruare. Specul. in §. compendiosè nu. 26. de instrum. edit. & in tit. de sepult. num. 6. Hostien. quem sequitur Angelica. eod. num. 40. & quicquid senserit Anchar. in d. c. 1. sub num. 2. & ibid. Pet. de Rauenna, qui tamen perfunctoriè videtur loqui, prout aliàs fuit resolutum in hac causa, quòd don Petrus sic iurans erat astrictus seruare iuramentum.

Burgensis iuris sepeliendi. Lunæ
15. Nouembris 1574.

E P I T O M E.

Regula, de iure quæsito non tollendo, an procedat in priuilegijs apostolicis reuocabiliter, & precario nomine concessis, seu in priuilegijs translatiuis, prout est ius sepeliendi, hic narratur.

S V M M A E.

1 Ius quæsitum capitulo iam radicatū, & effectu consummatum an tolli possit?

2 Priuilegia apostolica transferentia ius reuocabiliter, & precario

Bb

*precario nomine quæ sint, & an in eis reg. de iure quæ-
sito habeat locum? & num. 3.*

4 *Priuilegia sedis apostolica translata quæ dicantur, &
an sint reuocabilia?*

PRÆSUPPOSITVM.

Præsupposita resolutione ultimo facta die Lunæ 1. Iu-
lij 1574.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, regul. de non tollen. iur.
quæsit. procedat in iure quæsito de iure speciali, vbi ex
aduerso agitur de reductione ad ius commune, & vbi
ius commune afsistit parti aduersæ.

166. DECISIO. siue Discursus.
alioqui. III.

Licet aliqui ex Dominis inclinarēt pro mo-
nialibus, per latè deducta in resolutione
ultimo ad earum fauorem facta, nec placeret
locus Sarnē. ex aduerso allegatus, cum ipse ex
proposito magis contrarium firmiter in alleg.
quæst. 6.

1 Et ad illud motiuum, quod ius † quæsitum
capitulo iam radicatum, & in effectu consum-
matum difficilius tolli posset, dicebant, quòd,
cum moniales statim contradixerint, & ius ea-
rum esset clarum, & indubitatum ex rationi-
bus aliàs deductis, illud non debebat obstare.

Tamen alij Domini videbantur valdè du-
bij per rationes ex aduerso allegatas, potissi-
mum illam, quòd per Conestabilis humationē
effectus iuris quæsitum sit consummatus, & ius
perfectè radicatum, & incorporatum capitulo,
& in hac materia pro discursu, & excitatione
informantium afferebant talem distinctionem,
nempè quòd.

2 Quædam † sunt priuilegia, & concessiones
apostolicæ, quæ non præcisè, nec irreuocabili-
ter transferunt ius, sed reuocabiliter, & preca-
rio nomine, prout sunt confirmationes consue-
tudinum, concessiones iurisdictionum, & si-
milia, vt per Bart. in l. hostes. num. 4. de captiu.
Bald. in c. sicut. il terzo. num. 6. cum seq. de iu-
reiur. & in l. 2. q. 9. nu. 28. C. de seruit. & aqua.
& in conf. 388. in princ. lib. 4. cum infinitis, quæ
possent adduci: & idem est in gratijs permissi-
uis, & successiuis, prout sunt immunitates non
soluendi collectas: nam respectu futurorū non
exactorum nihil transferunt ante incorpora-
tionem, & considerat Bald. in l. qui se patris.
col. 7. sub n. 12. vers. & adde & meliùs. in vers.
cuius opinio est vera, iuncto vers. statim seq.
Item in concessis, & vers. in translatis verò. C.
vnde liberi. Abb. in c. nouit. num. 20. de iudic.

& ibi alij. Natt. conf. 512. num. 21. cum plur.
3 seq. & in specie nu. 23. 24. & c. & in istis † reg.
de iure quæsito non habet locum, quia tollitur
obstaculum, & censetur esse ius quæsitum cum
sua causa, & iuxta naturam illius priuilegij pre-
carij, vel reuocabiliter concessi.

4 Quædam † verò sunt priuilegia translata,
quæ trāsferunt ius aliquod, vel dominiū, prout
est istud de iure sepeliendi post effectuationē
illius, & istud ius non videtur reuocabile, quan-
do fuit semel radicatum, vt per Bald. in d. l. qui
se patris. col. 7. & Abb. & Natt. vt supr. quia
istud ius, licet sit quæsitum per modum iuris
ciuilis; tamen, postquam fuit radicatum, est de
iure gentiū, & non licet reuocare, nisi ex causa
concernente vtilitatem publicam, & quando
aliter haberi non potest illud bonum publicū.
vltra prædicta Aym. conf. 7. num. 10. & conf.
135. nu. 20. Viuius de com. opin. in verb. prin-
ceps. Et in isto casu videntur procedere, quæ
dicunt Mohed. decis. 82. & Sarnen. q. 15. in
fin. cum alijs, & sic regula habet locum.

Præterea non displicebat consideratio de §.
pactus ne peteret. in l. iuris gentium. de pact.
de qua per informantes capituli, & super præ-
dicta distinctione, & dictis motiuis mandarunt
particulariter informari.

Burgensis iuris sepeliendi. Mercurij.
5. Decembris 1576.

E P I T O M E.

Literæ sacræ pœnitentiariæ infra scri-
ptæ à pluribus obreptionibus,
& impugnationibus saluantur.

S V M M A E.

- 1 *Clausula, quorum tenores & c. minimè supplet, præcipue
in tertij præiudicium?*
- 2 *Regula de iure quæsito non toll. derogatio, quando est neces-
saria? & num. 7.*
- 3 *Iuramenti in relaxatione citatio requiritur, fallit, vbi ex-
tra iudicialiter proceditur. num. 9.*
- 4 *Aditio hereditatis quando tacitè intelligatur?*
- 5 *Papa si vult præiudicare quoad proprietatem, ergo multò
magis quoad possessionem.*
- 6 *Narratio, quæ non dicatur sufficiens ad reddendum Papæ
difficiliorem ad concedendum?*
- 8 *Regul. Clement. vij. de iure quæsit. non tollen. loquitur de
gratij impetratis, lite dumtaxat pendente.*

D V B I V M.

An ex aliquo capite impugnari possint literæ pœni-
tentiariæ pro parte monialium.

167. DECISIO. alioqui. IV.

DVbitau, an ex aliquo capite impugnari possint literæ sacræ pœnitentiariæ ad fauorẽ don Petri de Velasco emanatæ. Pro parte monialium vltra subreptiones discussas coram RR. PP. DD. Robusterio, & Sarmiento, de annis 1563. & 1564. Cõrenditur extare etiã alias quatuor subreptiones, & sequentes impugnationes.

1 Prima, quòd in dictis literis non fuerit facta mentio de fideicommissõ antiquo.

2 Secunda, quòd nec de aditione hereditatis don Petri impetrantis, ex qua aditione quasi contraxit.

3 Tertia, quòd nec de acceptatione ipsarum monialium per publicum instrumentum.

4 Quarta, quòd nec de earum possessione iuris sepeliendi, quæ omnia prætenduntur esse extra instrumentum foundationis, & per consequens non f potuisse suppleri per clausulam, quorum tenores &c. vt per Dec. in conf. 142. num. 7. maximè in præiudicium tertij. Socin. in conf. 115. num. 2. lib. 3.

5 Secundo impugnabantur dictæ litteræ, etiã propter non f derogationem regul. cancel. de non toll. iur. quæ.

6 Tertio ex defectu citationis f in relaxatione iuramenti, vt de communi testatur Couuar. varia. resolut. lib. 1. c. 4. sub num. 5.

7 Quarto ex multiplicitate iuramentorum. Nã, vt dicitur, primũ iuramẽtum fuit de sepeliendo in monasterio. Secundum de non petendo absolutionem. Tertium de non vtendo illa, licet fuisset concessa motu proprio.

8 Verũm responsiones pro parte capituli ad singula prædicta motiua Dominis placebant. Nam quoad subreptiones afferuntur duæ decisiones. Vna sub die 28. Iunij 1563. corã D. Sarmiento. Altera corã Robusterio sub die 3. Nouembris eiusdem anni, in quibus apertè dicitur dictas literas non esse subreptitias, ex diuersis deductis pro parte monialium.

9 Sed & particulariter respondebant Domini deducta per moniales in primo motiuo non esse releuantia, ex quo prima subreptio de fideicommissõ cessat, ex eo quia de fideicommissõ nullibi constat, nisi in ipsa foundatione, de qua foundatione, & eius natura, forma, & contentia in literis clara habetur mentio etiã per clausulam, cuius tenor &c.

10 Secunda etiã cessat, ex quo aditio f tacitè subintelligitur. Nam, si don Petrus nõ adisset

hereditatem, vtique illi non erat necessaria aliqua absolutio à iuramẽto. Tollitur etiã, quòd sit narrata, quia ex illis verbis, cuius tu dominus temporalis existis, de quibus in literis, satis colligitur aditio, non enim aliunde potest esse dominus maioricatus, quàm ex aditione.

Pariter cessat tertia, quia, cum in literis fiat mentio, quòd ex institutione maioricatus cada uera sint sepelienda in monasterio s. Clare, & quòd don Petrus iurauit omnia in dicta institutione contenta obseruare, vtique videtur, si non expressè, saltem tacitè fuisse narratam acceptationem ipsarum monialium, quarum fauorem concernit.

5 Pariter cessat quarta, quia, si Papa f vult præiudicare quoad proprietatem, ergo etiã multo magis quoad possessionem. Præterea ista f narratio non est visa Dominis talis, quæ Papã ad concedendum difficiliorem reddidisset.

6 Ad secundam impugnationem, quòd non fuerit derogatum reg. de nõ toll. &c. respondeatur non fuisse f necessarium, ex quo cum reg. 7 Clem. vij. loquatur de gratijs impetratis lite f pendente, vt per Sarnen. in prædicta reg. prope finem. ergo non habet locum in gratia ista, quæ fuit impetrata ante litem, & verba reg. 8 Clem. vij. sunt, ne, quia pro cõmissionibus habendis in causis plerumque fũt suggestiones, iustitia postponatur &c. ponderando verbum, causis.

Addebant etiã, quòd postea à Paulo iij. fuerunt addita verba, ante motam litem, quæ in prioribus regulis non legebãtur ante Adrianum, quem in hoc Clemens sequi voluit, sed bene secutus est postea Paulus iij. vt per Sarnen. præ leg.

9 Ad tertiam de defectu citationis, respondebatur non f habere locum, vbi extraiudicialiter proceditur, pro vt factum fuit in casu isto, vt per Gabriel. de citat. concl. 1. nu. 20. Quod Domini dicebant confirmari etiã ex stylo in huiusmodi feruari solito.

Ad quartam, de multiplicitate iuramentorum, respondebatur super hoc extare decisionem coram d. Meo Robusterio sub die 3. Nouembris 1564. in qua fuit resolutum non extare, nisi vnicum iuramentum, & quatenus essent plura, ab omnibus eum fuisse absolutum, stantibus illis verbis, tibi quoad omnia &c. prout cõ fuerunt patres in illa resolutione, iuncto etiã verbo, præmissa, quod repetit foundationem, cũ clausula, cuius tenor, &c.

DE PAROCHIIS, &c.

Vlixbonensis impositionis onerum. Veneris. 26. Martij. 1574.

E P I T O M E.

Populi numerositate aucta, prouidendum est rectori de adiutore.

S V M M A E.

- 1 *Adiutor assumendus est ob populi numerositatem.*
- 2 *Visitatio Ordinarij enuncians maximum esse in loco numerum animarum, & necessitatem adiutoris, probat. & num. 6.*
- 3 *Ordinario creditur in spectantibus ad eius officium. & n. 6.*
- 4 *Verbum. habet, est presentis temporis.*
- 5 *Testium conciliatio facienda est, vt nitetur repugnantia.*
- 7 *Testes promotoris fiscali quando alijs sint preferendi?*

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus testibus hinc inde examinatis, & relatione visitatoris, quorum breue summarium detur.

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, constet, quod populus de Loures sit ita numerosus, vt pro administratione sacramentorum adiutor assumi debeat?

168. DECISIO. alioqui. vnic.

- C**ircumscripta nullitate examinis testium, placebat Dominis populū de Loures probari sita numerosum, vt adiutor assumi debeat in casu, de quo agitur. Et placuerunt deducta per informantes pro promotore fiscali, potissimum autem visitatio Ordinarij, quae videtur testari de maximo numero animarum, item de necessitate adiutoris, & vt plenè in ea refertur.
- 3 Cui Ordinario, cum simus in spectantibus ad eius officium, credendum est. Ruin. conf. 56. col. 3. num. 5. lib. 1. Gram. conf. ciuil. 24. col. 2. Gabriel. de test. conclus. 1. num. 19. cum concord. iungendo dicta testium pro eadem parte examinatorum, quod parochia est valde magna, & habet 450. domos, & ultra, & magnum numerum animarum, vt etiam latè deducitur per eosdem informantes. Quod ipsum confirmari Domini dicebant ex testibus ipsius praepetoris, qui dicunt vicarium, vel rectorē egerē capellano, siue coadiutore. Item ex primo teste eiusdem praepetoris in specie, qui repetitus ad interrogatorium additionale, deponit, quod parochialis de Loures habet 300. focos, de publica voce, & fama, & deponit per ver-

bum, & habet, quod est presentis temporis. Et perpēdebant, quod testis supra dixerat locum de Loures habere tantum 40. focos. Vnde, ne idem testis dicatur sibi contrarius, & pro conciliatione etiam aliorū dicebant Dominus forte posse distingui hoc modo, quod locus de Loures habeat tantum 30. vel 40. focos, sed comitatus, vel loca eidem adiacentia, & domus, quae sub eadem parochiali morantur, computatis maximè, qui è ciuitate, vel alijs quomodocumque illò accedūt, possunt constituere 300. vel etiam 400. focos, & magnum illum numerum, de quo deponunt testes Archiepiscopi.

Diuisio parochianorum ex aduerso allegata non bene visa est Dominis probari, & maximè videtur excludi ab illis testibus, qui deponunt per verbum, est. Plures enim dicunt, est magna parochia, & sic etiam de praesenti, quod non esset verum, si esset facta praedicta diuisio.

Firmatum est ergo probari numerum, & necessitatem adiutoris, tū ex visitatione, & tū cui maximè Domini detulerunt: cum, vt dixi, sumus in his, quae pertinent ad proprium officium visitatoris, tū ex testibus pro promotore fiscali, qui & alijs ex aduerso deductis visi sunt preferendi, quia adiuuantur ab eadem visitatione, cui sunt conformes, & bonas causas deducunt, vt per eosdem informantes aduertitur.

DE IVRE PATRONATUS.

Legionensis Capellaniae S. Vincentij. Luna. 6. Iunij.

E P I T O M E.

Patroni, qui non sunt de collegio, non debent de iure cōmuni ad praesentandum omnes conuenire, sed sufficit maiorem partem separatim praesentare, aliaq. de praesentatione quaestiones deciduntur.

S V M M A E.

- 1 *Patroni possunt de iure separatim praesentare pro maiori parte, si non sunt de collegio, ex communi.*
- 2 *Ius patronatus in dubio non censetur competere, vti collegio, sed vti particularibus.*
- 3 *Testator censetur in dubio se conformare cum iure communi.*
- 4 *Praesentatio non dicitur nulla, si rector, qui ex forma electionis adhibere debebat, in electione vnum parochianum,*

- num, duos adhibuit, imò ille secundus acquirit ius eligendi. num. 5.
- 6 Forma non dicitur violata ex maiori numero testium adhibito in testamento, seu alia dispositione.
- 7 Presentatio fieri potest per scripturam, & sufficit, ut ea superiori presentetur. num. 8.
- 9 Gratificationi est locus quoad presentatos, ceteris paribus existentibus.
- 10 Paupertatis ratione quis praferatur.
- 11 Necessitati unius magis succurrendum est, quam hospitalitati alterius.
- 12 Presentatus existens de loco beneficii, praefertur ei, qui saltem non est de dioecesi.
- 13 Domicilium fateri quis non dicitur, si appellat se incolam, & habitatorem unius loci.

P R A E S U P P O S I T V M.

Præsupposita clausula testamenti foundationis capellæ, de qua agitur, & instrumentis requisitionum, & presentationum hinc inde factarum, & duabus sententijs latis in partibus in fauorem Iacobi Nauæ, & contra Gasparæ de Leone, & supplicatione gratiæ, si neutri, in fauorem dicti Gasparis, & testibus, & alijs iuribus, de quibus in summano, quod datur.

D V B I V M.

An prædictus Iacobus, vel Gaspar sit instituendus, & reuocandæ, vel confirmandæ sententiæ de partibus?

169. DECISIO. seu Discursus:
alioqui. I.

Pro grauitate, & difficultate causarum hodie propositarum nõ potuit hæc causa plenè per Dominos omnino discuti, cum & ipsa satis plena, & difficilis sit iudicata, ab aliquibus tamen fuerunt hæc per modum discursus relata. Dicebatur enim resultare plures difficultates in iure, item plures in facto. & in iure infra scriptas sex referebant.

Prima, an de iure communi patroni ad presentandum debeant simul conuenire?

Secunda, an in hoc casu saltem requireretur ex forma foundationis, ut simul conuenirent.

Tertia, an presentatio Gasparis sit nulla, quia rector non vnum solum, sed duos adhibuit parochianos?

Quarta, an, ex quo presentatio non fuit facta superiori, non valeat, ex decis. Achill. vnic. de present.

Quinta, an ambobus existentibus per omnia partibus, quoad numerum patronum ipsos presentantium, Episcopus bene fecerit instituendo licentiatum Nauam, & sic an esset locus gratificationi.

Sexta dato, quòd sit locus gratificationi, an

intret gratia, si neutri, obtenta à Gaspare? Facti verò sunt sequentes.

Prima, an probetur, quòd licentiatum Nauam plura possidebat beneficia?

Secunda, an illa sint compatiblea, vel incompatiblea?

Tertia, an probatum sit, quòd idem licentiatum sit diues, vel pauper?

Quarta, an Gaspar si naturalis loci, in quo situm est beneficium, nec ne?

Quoad primam iuris difficultatem quidam ex Dominis credebant, quòd verior sit opinio Io. And. in c. quoniam. de iur. patron. licet cõtrarium ibi teneat Abb. in princip. quem sequitur Felin. in c. cum omnes. sub nu. 29. vers. ex istis infert vtiliter d. Abbas. tamen ipse fatetur, quòd alij Doctores communiter non animaduertunt, ut per eum ibi de constitut. & Rocc. in loco allegato: quia contraria est communis, ut constat ex latissimè congestis per Lambert. art. 8. 2. q. princip. 2. part. 2. libri num. 1. & seq. vbi de communi sub num. 13. ibi & sic opinio Io. Andr. tenenda est, & sub num. 14. vers. & c. Io. Andr. etiam concurrunt fol. mihi 141. de iur. patron.

Quoad secundam dicebant iidem, quòd in dubio non tenetur ius patronatus competere, vti collegio, sed vti particularibus. Felin. vbi supra sub num. 29. Lambert. fol. 141. sub d. nu. 14. & in dubio testator tenetur se conformare cum dispositione iuris communis. §. cum ita. l. heredes. ad Trebel. si tamè pars super hoc velit audiri, audietur.

Quoad tertiam non tenentur propterea nullam, per tex. in c. c. ecclesia Sutrina. de cau. poss. & propriet. ex quo textu apparet, quòd licet admisceatur cum electoribus persona extranea, tantum abest, quòd electio sit nulla, ut imò ille tenetur alius acquirat ius eligendi, neque in hoc casu dicebant violatam formam, sicut nõ tenetur esset violata, si in testamento adhiberentur nouem testes.

Quoad quartam credebant aliqui, quòd, c. presentatio tenetur possit fieri per scripturam. c. cognoscitur. de his que fi. à præl. sufficit, & quòd scriptura superiori presentetur. Rot. in nou. 3. de iur. patron. Rocc. in verb. honorificum. n. 32.

Quòd verò ad quintam difficultatem, res pendet ex sequentibus quæstionibus facti. Doctores quidem omnes conueniunt, quòd, & omnibus paribus existentibus, sit locus gratificationi. Abb. in c. cum autem. sub num. 3. & ibi pulchra apost. in verb. gratificationi. de iure patron. Lambert. in 1. articul. 4. quæstione principal.

cipal. 3. par. 2. libri fol. 225. Sed difficultas stat in hoc, quia uterque habet parem numerum patronorū, item est æquè idoneus quoad scientiam. Licentiatus habet istas qualitates: est licentiatus, est de loco, est senior. Vice uersa Gaspar est pauperior, supposito quòd omnia, de quibus supra sint probata. Secundum aliquos Dominos, si Gaspar nō potest dici exterus, vel aduena, illum volebant ꝑ præferri ratione paupertatis: quia, etiam quòd alius sit magis idoneus, si tamen alter est idoneus, & pauperior, ille debet præferri, latè Lābert. in 3. articul. 5. q. princip. 3. par. 2. lib. fol. 225.

Nec obstat, quòd iste licentiatus plurimum expēdat hospitandorū &c. quia dicebāt, quòd magis ꝑ succurrendum est necessitati: si verò iste licentiatus est de loco, ꝑ & alter saltem non est de dicēsi, tunc sine dubio tenebant, quòd deberet præferri licentiatus. Abb. in c. ad decorē, de instit. latissimè Lambert. fol. 102. 1. 2. & 3. artic. 10. q. princ. 1. part. 2. lib. & fol. 227. in 4. articul. num. 5. & seq. & articul. 5. v. q. princip. 3. part. 2. libri.

An autem in facto hæ qualitates probentur? Aduertebāt in primis in præsentatione Gasparis, idem appellatur incola alterius loci, & Episcopatus: testes verò super eius naturalitate examinati cum non norūt, benè dicunt, quòd, si est filius Antonij de Leone, quòd Bernardinus eius auus fuit naturalis dicti loci: & secundus etiā dicit de patre. Sed cum potuerit ipse mutasse domiciliū, videbatur, quòd stante præsentatione, in qua appellatur, & denominatur incola alterius loci, istud erit domiciliū originis, & alterum incolatus. Et, cum ꝑ appellet se incolam, & habitatorem loci de Mansilla, non propterea fatetur domiciliū. Ruin. cons. 13. nu. 1. lib. 5. & ideò si constaret, quòd esset filius Antonij, eum haberent pro naturali, non obstantibus quibuscunque.

Reliqua volebant particulariter videre, an præsertim bene probatum sit, quod licentiatus sit diues? quia testes Gasparis, ut plurimū videtur deponere de auditu. Eos mouebāt testes licentiati, dum dicūt, quod indiget 400. ducat. quia hospitatur multos &c. Similiter eisdem videbatur nō bene probari nominatim, quæ beneficia possideat, an sint compatibilia, vel incompatibilia, ideo se restringebant, & volebant particulariter videre, num probetur, quòd Gaspar sit aduena, vel potius originarius, & utrū sit pauper, & licentiatus diues, item an aliquis eorum habeat beneficium requirens residentiā.

Quoad vltimam, & sic 6. quæst. scilicet de

gratia, si neutri, illa, ut dicebant, est conditionalis, literæ non sunt expeditæ, atque non est iustificata, & hoc pendet à superioribus quæstionibus. Quòd si aliquo ex dictis tribus capitibus causa finire nō posset, quia per partes in eis probetur paritas, tunc bene firmetur omnes qualitates vtriusque in facto, & in præsuppositis singulæ cuiusque qualitates sigillatim referantur, & tunc Domini dabunt resolutionem in iure, quæ præualeant.

Legionensis capellaniæ S. Vicentij.
Lunæ. 5. Decembris 1575.

E P I T O M E.

P Ræsentatio facta separatim à com-
patronis valet, quando ius præ-
sentandi eis competit tamquam
singulis, non autem iure collegij.

S V M M A E.

- 1 Patronorum præsentatio facta separatim quando valet?
- 2 Patroni in dubio non præsentant, ut collegium, sed nisi singulares.
- 3 Præsentare possunt quatuor patroni separatim, dato quòd institutio dicat, quòd omnes quatuor possint præsentare.
- 4 L. non distinguemus. ff. de arbitr. intell.
- 5 Dicitio, omnis, est collectiua plurium, non tamen inducit collegium.
- 6 Dicitio, omnis, siue in singulari, siue in plurali capitur secundum subiectam materiam.
- 7 Testator in dubio censetur se conformare cum dispositione iuris communis.
- 8 Electio non vitatur, si ex fundatione vnus tantum conuocari debebat, & duo fuerunt conuocati.
- 9 Viciare non solent, quæ abundant.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante fundatione, cuius copia detur.

D V B I V M.

An præsentatio facta de persona Gasparis de Leone, non requisitis alijs com-
patronis, valuerit in casu, de quo agitur?

170. DECISIO. alioqui. II.

F Vit resolutum præsentationem separatim factam de persona Gasparis, non requisitis alijs com-
patronis, valuisse in casu, de quo agitur: quia ius præsentandi ꝑ competit istis patronis tanquam singulis, non tanquam iure collegij.

gij, ex doctrin. Io. And. in c. 3. col. 1. vers. distingue. de iur. patron. & ibi Docto. Itē in c. quoniam. eod. tit. & c. cum omnes. de constit. & est communis opin. vt attestatur Abb. conf. 76. in 2. dub. in 2. part. Idem testatur Dec. in d. c. cum omnes. in 1. lect. col. penult. sub num. 9. vers. re-tenta tamen hac 2. de constit. Lambert. in tract. de iur. patron. in 8. art. 2. q. princ. 2. part. 2. lib. num. 4. & 5. Aym. in conf. 63. num. 1. vbi etiam attestatur de cōi, & fuit per Dominos dictum doctrinam Io. And. fuisse per Rotam receptam in vna Pistorien. beneficij 17. Februarij 1574. coram R. D. Aldobrandino, & fuit etiam aliās resolutum in hac causa.

Quoad autem hoc ius præsentiandi competat, vt singulis, non vt vniuersis, placebant dicta per informantes pro Gaspare. In dubio enim patroni ¶ non præsentiunt, vt collegium, sed vt singulares. Lambert. in loco præalle. fol. 284. num. 14. cum nullum extet signum vniuersitatis, vel collegij, ex quo dicamus hoc ius patronatus spectare iure collegij. Abb. in c. dilecta. num. 1. de excess. prel. Rom. conf. 436. sub num. 5. cum seq.

Nec obstant verba, de quibus in institutione iuris patronatus, nempe quòd omnes ¶ quatuor possunt præsentiare: quia nō placebat Dominis ex hoc sequi, quòd ad illos quatuor, vt collegium spectat ius præsentiandi. Nā licet ipsum ius patronatus sit insolidum apud vnumquemque; tamen ius præsentiandi sacerdotem dicitur esse apud omnes pro parte, ita ¶ apud nullū eorum solū sit. glo. 1. in c. 1. & ibid. Card. col. 2. vers. quæro de intellectu. de iure patron. bene Lambert. in 8. art. 2. q. princ. 2. part. 2. lib. sub num. 1 paulò post princip. vers. subdit non obstare. vbi ait, quòd hoc non impedit, quin quilibet det votum suum.

Nec obstat tex. in l. non distinguemus. de arbit. cum plur. concord. quia procedit ¶ in actis iudicialibus, quæ consultè expediri solēt, & vbi agitur de præiudicio tertij, secus in patronis, qui pro ipsorū interesse requiruntur, vt in specie bene respondet Dec. in d. c. cum omnes. in 1. lect. sub num. 20. vers. non obstat illa ratio. de constitut. Bero. in c. quoniam. de iur. patron.

Non obstat dictio, omnes, & dictio, todos, secundum foundationem originalem, quæ idem importat, vt bene per Dec. conf. 594. sub nu. 1. ibi, illa verba, se tutti, quia licet hæc ¶ dictio sit collectiua pluriū: non tamē reperitur, quòd inducat collegiū. Colligit ergo istos, vt omnes præsentiunt, sed quòd propterea efficiant collegium, non videtur necessariò sequi. Nam hæc

dictio, omnis, ¶ siue in singulari, siue in plurali, capitur secundum subiectam materiam. Bald. in l. 3. in 1. lectura. ff. de stat. homi. Syluest. Aldobrand. Instit. de iur. person. in prin. num. 17. Vnde, cum subiecta materia nostra iuris patronatus hunc sensum exposulet, quòd nō vt collegium per supradicta, ita est interpretandum.

Primo, quia, vt dixi, in dubio ius patronatus censetur, vt singulis competere, non vt vniuersis, per supra alleg.

Secundo, quia testator ¶ in dubio cōsetur se conformare cum dispositione iuris communis. §. cum ita l. heredes mei. ff. ad trebell. cum sua materia.

Cum ergo pro forma non sit dictum in foundatione, quòd omnes quatuor iunctim, vel simul, vel per verbum æquipollens præsentiunt, satis constat testatorem in hoc iuri communi se remisisse, & intrant prædicta.

Nec obstat, quòd Parochus duos conuocauerit, cum vnum tantum conuocare in ipsa foundatione iubeatur: quia per hoc non ¶ viciatur electio, imò illi ius eligendi acquiritur. c. cum ecclesia satrina. de cau. poss. & pro nec solēt quæ abundant, vitare.

Libri Quarti Decretalium.

DE SPONS. ET MATRIM.

Vlixbonensis administrationis capella. Lunæ. 8. Febr. 1574.

E P I T O M E.

Matrimoniū ex infrascriptis dicitur plenè probatum.

S V M M A E.

- 1 Testis deponens articulum verum, probat, quando deponit de visu.
- 2 Probatio concludens perficitur, quando vnus testis deponit de veritate facti, & duo de fama.
- 3 Notarij fides in executorialibus, testans de presentia vxoris, an probet matrimonium.
- 4 Administratio simplex siue maioricatus temporalis quæ dicatur?
- 5 Valor non dicitur iustificatus per testes non percutientes tempus, de quo agitur, & per alios testes singulares.
- 6 Testibus singularibus non statuitur.

P R A E S V P P O S I T A.

Stante gratia Balthasaris, & testibus pro parte eiusdem tam ante, quàm post sententiam examinatis.

Et

Et articulis datis, & testibus examinatis pro parte Saluatoris coram bon. mem. Fab. de anno 1541. in alia causa, & contra Gomezium de Rocha, & Lupum Triguero. 2

Et gratia nuncij in fauorem dicti Saluatoris, & sententia in eiusdem fauorem per bon. memor. Fabium, contra Gomezium, & Lupum predictum lata. 3

Et alia sententia in huiusmodi causa lata, in prima instantia, per Ordinarium Vlixbonensē in fauore dicti Saluatoris, & contra Balthasarem, pro eiusdem Balthasaris parte in Rota producta. 4

D V B I V M.

An predicta gratia Balthasaris sit iustificata quoad modum vacandi, & valorem, ita vt sit procedendū ad vltiorem executionem rei iudicatæ?

171. DECISIO. alioqui. I.

Quia proposita in dubio sunt duo, primo iustificatio quoad modum vocandi, secundo quoad valorem.

Circa primum, quia præ tenditur modus vocationis esse per contractum matrimonij Saluatoris, duo dixerunt Domini circa hoc videntia esse primo, an probetur prædictum matrimonium. secundum, dato quod probetur, an capella, siue administratio, de qua agitur, sit beneficium ecclesiasticū, & tale, quod vacet per contractum matrimonij, an magis sit administratio temporalis, quæ cadere possit in laicū, & vxoratum?

Circa primum, an matrimonium Saluatoris sit probatum ante annum 1564. quo tempore Balthasar obtinuit suam gratiam, & Domini dixerunt constare de matrimonio per testes.

- 1 Et primo per Antonium Gomez, qui dicit ꝑ articulum verum, & deponit de visu. Secundo per Antonium Murquez, qui plura ad hoc deponit, & ex expressis per eum concludit de tempore, cum multa narret etiam ante illud tempus, & deponit de fama. Tertio per Didacum
- 2 Murez, qui pariter probat famam, & visa ꝑ est concludens probatio, quando vnus testis deponit de veritate, & duo de fama, ita tenet Seyfel. qui etiam reprobatur Alex. in l. Gallus. §. fin. num. 13. post Bald. ibi. de lib. & posthu. suadet etiam ex fide ꝑ notarij in executorialibus,
- 3 qui attestatur de præsentia vxoris, cum etiam adsint testes de auditu. Quæ omnia iuncta cū alijs adminiculis, visa sunt Dominis probare concludenter prædictum matrimonium.

Circa secundum, an capellania, de qua agitur, possit cadere in laicum, vel vxoratum, an autem verè sit beneficium ecclesiasticum, fuit resolutum, quod esset simplex ꝑ administratio,

siue maioratus temporalis, & quæ optimè caderet in laicum. Moti sunt potissimum ex narratis in gratia Nuncij, itē eius dispositione, & in specie modo impetrandi inspecto.

Licet enim in eadem gratia vocetur capellania perpetua; tamen vocatur etiam administratio, siue maioratus, quæ cadit in laicum. Impetratur enim narrando, quod eius antecessores, quorum vnus saltem erat laicus, malè eā administrabant, nec voluntati domini fundatores satisfaciebant. Item conceditur per Nuncium, stante huiusmodi negligentia administratorum, quorū, vt dixi, alter erat laicus, ex quibus omnibus iunctis, placuit administrationē, de qua agitur, magis dici laicalem, quàm perpetuum beneficium ecclesiasticum.

Circa secundam partem dubij, an valor sit iustificatus, dixerunt Domini non ꝑ esse iustificatum, quia testes non percutiunt tempus, de quo agimus: quia aliqui probant de 24. annis ante hoc tempus, alij testes, qui post illud tempus deponunt, sunt singulares. ꝑ igitur eis non est standum.

Vlixbobensis Matrimonij. Veneris.

31. Ianuarij. 1575.

E P I T O M E.

Nobilitatis paritas, seu disparitas ex infrascriptis probationibus in causa matrimoniali elicitur.

S V M M A E.

- 1 Nobilitas ex quibus dicatur probata? & num. 4.
- 2 Ignobilitas ex quibus probetur?
- 3 Nobilis non potest dici, qui vendebat merces.
- 5 Nobilitatis disparitas ex quibus probata dicatur?
- 6 Nobilibus tradere filias nuptui, magna cum pecunia, non concludit nobilitatem.
- 7 Nobilium secundum leges viuere, non efficit quem nobilem. & num. 11.
- 8 Nobilitas non pendet ex se, sed à maioribus.
- 9 Nobilitas ex parte matris non ita attenditur, prout ex parte patris.
- 10 Filij sequuntur familiam, & nobilitatem patris, non autem matris.
- 12 Cardinalis litera priuata non probant.
- 13 Fides non probat tamquam scriptura priuata.
- 14 Pulchritudo sponse iuncta cum amore sponsi, & cum diffcultate eam consequendi multum faciunt ad fauorem matrimonij.
- 15 Alimenta præstat vir vxori, pendente lite super matrimonio.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus testibus in partibus hinc inde examinatis circa disparitatem inter don Petrum, & donnam Mariam.

Et quod sub die 27. Iunii 1567. dato coram R. P. D. Cotta dubio, an constet de paritate, vel disparitate qualitatis personarum d. Marię, & d. Petri ad effectum, de quo agitur, & datis omnibus Dominis eorundem testium hinc inde, vt præfertur, examinatorum summarijs, fuit facta resolutio sequens: Domini dixerunt, quod ex testibus aliquantulum probetur aliquantulum inæqualitas respectu nobilitatis, & diuitiarum inter d. Petrum, & d. Mariam; quo autem ad effectum istius inæqualitatis, Domini referuarunt arbitrio.

Et quod sub die 1. Februarij 1572. dato coram bo. me. Oradino Decano dubio, an ex summario, quod datur, constet de aliqua subornatione, vel suspitione subornationis testium pro parte d. Petri, vel ex parte d. Marię, fuit etiam facta resolutio sequens videlicet, Domini tenuerunt, quod, si constat, quod d. Petrus examinavit Alcorconadam, quod ex eo, & ex alijs circumstantijs, de quibus in puncto, oritur suspicio subornationis contra ipsam. Si verò de hoc non constat, dixerunt oriri aliquam suspitionem subornationis ex retractatione Gasparis, & ex solito modo extorquendi scripturas à testibus, & ex ijs, quæ dicuntur per testes de auditu à dicta muliere, sed cuius ponderis sit ista aliqua suspicio, Domini suo loco determinabunt.

Et stantibus alijs quatuor testibus in Curia pro parte don Petri examinatis, quorum omnium breue summarium in necessarijs detur.

D V B I V M.

An constet de notabili disparitate inter don Petrum, & donnam Mariam ad effectum, de quo agitur?

172. DECISIO. alioqui. II.

Domini primo collegerunt propositiones pro vtraque parte probatas, vt appareat earum releuantia. Et in primis dixerunt bene, & concludenter probatam esse nobilitatem don Petri ex infrascriptis quatuor conclusionibus.

Prima est, quod dō Petrus ex omnibus quatuor lateribus est ex nobilioribus Regni, quæ probant quintus testis. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13. super primo articulo disparitatis, 14. super primo, 16. super 11.

Secunda, consanguinei don Petri sunt propinqui, seu consanguinei Regum, quam probant 6. & 8. qui dicit, quod ex parte omnium suorum consanguineorum est de genere Regum, nonus, qui idem dicit.

Tertia, don Petrus est illustris, quam probat 14. ad 9. 15. ad 11. addens, quod nunc sui vocatur illustres.

Quarta, eius maiores de illa familia officia magna habuerunt à Regibus. 6. 11. 12. 13. super d. articulo disparitatis, decimus quartus super primo, & secundo.

Secundo dixerunt probari etiam disparitatem notabilem ex parte donne Marię, ex sequentibus sex conclusionibus.

Prima, Ioannes Roderici fuit factor mercatorum, & seruiuit Eduardo fratri. primus, & secundus super tertio.

Secunda, Ioannes Roderici erat Christianus nouus. secundus super tertio, qualiter dicebatur. tertius ibidem, quod ita erat tentus.

Tertia, auia paterna Marię erat habita pro Christiana noua. secundus vnicus super secundo.

Quarta, auia paterna vendebat merces. secundus, tertius, & quartus super secundo, ergo non potest dici nobilis. Bald. in l. nobiliores. C. de commerc. & mercat.

Quinta, disparitas magna inter Christianos nouos, & antiquos, & si aliquando coniunguntur, id fit propter magnam quantitatem pecuniarum, & odio habentur à consanguineis, & parui penduntur. decimus tertius super quinto decimus quintus ad 4. interr. 16. ad primum, & vlt. interrogat. additionale.

Sexta, disparitas magna inter venditores mercium, & arrendatarios, & familiam de Mascarenas. decimus quartus super 5.

Tertio colligebant conclusiones nobilitatis, & item pulchritudinis pro prædicta donna Maria num. 15.

Prima, Ioannes Roderici locauit in matrimonium suas filias principalioribus illius loci, Primus ad 6. secundus super interrogatorijs de auditu. Tertius ad interrogatoria. Sed dicit magna cum pecunia.

Secunda, Ioannes Roderici viuebat sub lege nobilium. primus ad quartum, tertius ad interrogatoria, & quod viuebat tamquam valde nobilis.

Tertia, familia de Brito est admodum nobilis. decimus tertius ad decimum nonum. 15. ad 19. familia de Brito est verè antiquissima.

Quarta ex parte aui materni Marię descendit ex familia de Brito, quæ est nobilis, quia mater Marię fuit filia Eduardi de Brito. Primus in summario donne Marię, super primo. quartus super 8. & quod reputabatur nobilis. septimus super 3. & 8. super 8. quod sunt nobiles isti de Brito.

Quinta Eduardus de Brito reputabatur nobilis, & erat valde diues, & tractabat se, vt nobilis. primus super primo, tertius super 8.

Sexta, isti de Brito plura magna officia habuerunt. primus ad tertium interrog. tertius super octauo, quartus super decimo, septimus ad interrog.

Septima, ex parte auia maternæ descendit ab illis de Belmonte, qui sunt nobiles. tertius super 9. de auditu, & sextus ibidem.

Octaua, proauia materna fuit etiam multum nobilis. septimus super 11.

Nona, Maria est nobilis. septimus super 11. octauus super eisdem, quodq. est valde nobilis.

Decima, Ioannes Rodericus auus paternus Mariæ, qui viuebat tanquam nobilis. quintus super secundo. nonus super septimo audiuit, quod erat Biscainus. cum istis iungitur epistola Cardinalis, & illa fides super ea.

Vndecima, matrimonio collocavit filias cum nobilibus. quintus, & sextus super secundo.

Duodecima, Franciscus Roderici pater Mariæ, qui se tractauit ut nobilis. quintus super tertio. 6. ibidem, quod viuebat abundanter, & nitidè, & degebat, ut principalis insulæ.

Decimatertia, Franciscus pater Mariæ habuit quoddam officium. 5. & 6. super 6.

Decimaquarta, consanguinei matris sunt magni. 6. & 5. testis super 10.

Decimaquinta, Maria valde pulchra, ferè omnes testes, à num. 10. cum seq. & probatur etiam, quod fuit petita in matrimonio à nobilibus. 14. 15. 16. & 24.

Quibus omnibus hinc inde ut supra consideratis, & perpensis, fuit conclusum dari notabilem disparitatem nobilitatis inter d. don Petrum, & donnam Mariam. & propterea ex nouis huiusmodi probationibus esse recedendum à resolutione R. P. D. Cortè aliàs facta in hac causa: quia, ut supra relatum est, prædicti testes don Petri probant plenè nobilitatem ipsius ex omnibus quatuor lateribus, & quod sunt coniuncti cum familia Regum. Item quod eius maiores plura, & magna officia in Regno habuerunt. item quod est illustris. &c.

Maria è cõtra probatur neptis ex patre Ioannis Roderici, qui fuit factor mercatorum. Item probatur, quod auia paterna vendebat merces &c. Itè adest aliqua suspicio, quod sint ex Christianis nouis. Vnde placebat, quod non possèt comparari, sed apparere notabilem disparitatem inter eos.

Non obstant 15. conclusiones pro donna Maria supra adductæ. & prima, quod Io. Rodericus auus Mariæ matrimonio collocauerat filias nobilibus: quia, ut dicit tertius ad interrogatoria, fuit magna cum pecunia, & id per

sæpe euenit, vnde non concludit nobilitatem.

7 Item nec secunda, quod viueret secundum leges nobilium, quia non propter hoc efficitur nobilis: nobilitas enim non pendet ex se, statibus maximè claris coniecturis contra eum, quod erat factor, & alijs supradictis.

Non obstat aliæ multæ conclusiones nobilitatis familiæ de Brito, & quod mater sit ex illis de Brito: quia huiusmodi nobilitas est ex parte matris, quæ non ita attenditur: filij enim patris, non matris familiam, & nobilitatem sequuntur per vulg. Felin. in c. nouit. vers. vtrum nobilitas. num. 2. de iudic. Bart. in l. exemplo. C. de decurio. lib. 10.

Non obstat, quod isti Christiani noui iunguntur etiam cum antiquis: quia hoc etiam reputatur dedecori antiquis, ut supra in 5. conclusione pro don Petro.

Non obstat, quod Franciscus pater Mariæ se tractaret, ut nobilis: quia non propterea efficiebatur nobilis, nec enim probatur communis tractatio, & reputatio tanquam nobilis. Aliæ etiam conclusiones nobilitatis donnæ Mariæ non placuerunt, saltem, ut non dicatur longè impar nobilitati don Petri, qui est illustris, & consanguineus Regum.

Non obstat illa epistola Cardinalis Mondragon: quia est litera priuata. Similiter non obstat illa fides: quia pariter est scriptura priuata, & modicum est salarium, vnde non probat ultra alias responsiones informantium.

Non obstat pulchritudo donnæ Mariæ, quia non probatur amor don Petri, & canon in c. super eo. il secondo. de test. exéplificat, quando nobilis amat plebeiam valde pulchram, & parètes sunt valdè honesti, ut per Abb. ibi sub num. 8. vers. possent enim esse circumstantiæ. & Butr. ibi sub num. 9. vers. posset tamen. Dicebant tamen dñi, quod, si probatur amor don Petri, itè quod cum difficultate potuerit eam consequi (quam difficultatem consequendi aliqui dicebant probari ex confessione eiusdem don Petri) pulchritudo, ut supra probata, multam faceret præsumptionem pro matrimonio. ex Abb. & Butr. præallegatis post alios ibi. Quoad diuitias non adest nisi 15. testis super 12. qui dicit, quod habet don Petrum potius pro paupere secundum suam nobilitatem. Sed hæc disparitas probatur, ex quo don Petrus donnæ Mariæ tanquam pauperi dat alimenta, ex quo Domini dixerunt firmendam etiam esse disparitatem aliqualem circa prædictos don Petrum, & donnam Mariam, & hæc circumscripto effectu, an scilicet ex prædicta considerabili

rabili disparitate nobilitatis, & ex aliquali di-
sparitate diuitiarum inferatur ad exceptionem
contra testes donnæ Mariæ, & ad inuerifimili-
tudinē omninam prædicti matrimonij, de quo
in effectu erit in specie agendum.

Vlixbonensis matrimonij. Lunæ.

18. Aprilis 1575.

E P I T O M E.

Pulchritudo mulieris, & alia plera-
que hoc pacto dicuntur probata.

S V M M A E.

- 1 Visu quicquid percipitur, aut est pulchritudo, aut turpi-
tudo.
- 2 Pulchra si aliqua erat tempore examinis, eo magis præsu-
mitur ante, & quare?
- 3 Confessione primæ alicuius statur sine qualitate factæ, quæ-
uis secundæ confessioni qualitatem addiderit.
- 4 Testium inhabilitas suppletur partis confessione. & nu. 8.
- 5 Absentia est remedium salutare contra amores.
- 6 Pulchrum est, ergo amabile, valet consequentia.
- 7 Bonus quilibet præsumitur.
- 8 Consanguinitas facillè excludit inhonestatis præsumptio-
nem.
- 10 Præsumptio inhonesta, & turpis est conclusè, & plenè ne-
cessariò probanda.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus testibus deponentibus de prætenfa pulchri-
tudine d. Mariæ, de quibus in summario dato sub die
31. Ianuarij num. 14. vsque in finem summarij. 1

Ac alio summario testium, & aliorum, quod pro parte
d. Mariæ nunc datur.

Ac resolutione facta sub die 15. Martij 1574. & alia vl-
timo loco facta sub die 31. Ianuarij, quod constat de
notabili disparitate nobilitatis, & etiam de aliquali
in diuitijs inter d. Petrum, & d. Mariam. 3

Ac copula secuta. 4

Et testibus datis pro parte don Petri. 5

D V B I V M.

An constet, quod Maria erat valdè formosa, & quod
d. Petrus multum illam amaret, quodque illam habe-
re non poterat, nisi contraheret matrimonium?

173. DECISIO. alioqui. III.

Proposui dubium, an constet de tribus con-
clusionibus.

Prima, quod Maria esset valde puchra seu
formosa.

Secunda, quod don Petrus multum eam
amaret.

Tertia, quod eam consequi non posset, nisi
mediante matrimonio.

Prima probatur per Mariam Pereyeram ad
articulum accumulatiuum, & interrogatoriū,
vbi dicit, quod est valde pulchra, & valde ele-
gans, adeò quod non est mulier in ea ciuitate,
quæ eam excellat, & super interrogat. reddit ra-
tionem, & quod sic videtur omnibus.

Donna Philippa ait, quod est ex pulchrio-
ribus, quas ipsa viderit, & superinterrogatorio
primo, est pulchra, & videtur testi valdè pul-
chra, & sic videtur omnibus, & in summa idem
dicunt omnes testes, de quibus in puncto.

Motiuæ ex aduerso facta non placuerunt,
nempe quod pulchritudo non percipiatur sen-
su: quia timè quicquid sensu visus percipitur,
est pulchritudo, aut turpitudine.

Minus obstat, quod deponunt de tempo-
re præfenti, & non in præteritum: quia si
erat de tempore præfenti examinis, tanto ma-
gis debebat esse ante, cum esset adhuc magis
iuuenis. Tiraq. in l. 2. num. 19. de legib. con-
nub. in qua lege infinita de pulchritudine tra-
ctat.

Quoad secundam conclusionem, nempe de
amore don Petri fuit tentum, quod & ille pro-
batur ex confessione ipsiusmet in primis respõ-
sionibus. Et quamuis in secundis dicat, quod
ipsa magis faciebat amorem cum ipso, quam
ipse cum ea; tamen in dictis primis responsio-
nibus hoc non dicit, & benè eius amor colligi-
tur ex dictis Franciscæ Saluatoris, Helenæ, &
Catharinæ, qui testes licet paterentur aliquam
exceptionem; tamen tollitur hoc ex ipsiusmet
d. Petri confessione. Quod etiam fit valdè veri-
simile ex pluribus, non solum, vt dixi, ex sua cõ-
fessione, sed etiam, quia fuit amor diuturnus.
item quia absentia cum non extinxit, quæ so-
let esse remedium amoris, & fit etiam verifimi-
le ob nimiam pulchritudinem, iuxta illud, pul-
chrum est, ergo amabile. Tiraque. vbi supra
num. 45.

Non obstat, quod testes dicant, quod facie-
bant ad inuicem amorem, & testes videntur
dicere, quod amor erat mutuus: quia dato etiã
quod hoc esset, non per hoc tollitur, quin ad ef-
fet magnus amor don Petri ex supradictis.

Minus obstat, quod non probantur signa fu-
roris, quia de hoc nunc non agitur, & non dici-
tur in dubio, quod fureret.

Quoad tertiam conclusionem, pariter fuit
tentum eam videri satis probatam. Primo ex
præsumptione iuris: quia quilibet præsumitur
bonus. l. meritò. ff. pro Soci. cum vulg. ergo in

Maria non est præsumendum delictum, & inhonestas.

Secundo quia ipsemet Petrus confitetur, quòd nutrix sibi obstabat, & id dicit eadem & nutrix: quæ confessio ꝑ Petri supplet fidem illius nutricis, coniungendo maximè cum prædictis dictum Helenæ de Conto, quæ dicit, quòd cum eo non esset allocutura, nisi prius contraxisset matrimonium. & idè dicit Francisca Colaca, & sic iuncta, vt dixi, præsumptione iuris communis cum istis testibus, ac confessione eiusdemmet don Petri Domini videbant conclusionem satis videri probatam.

Non obstant testes, qui dantur ad docendū de impudicitia donnæ Mariæ propter conuersationem cum illa Pereyra: quia, si attendamus datos per don Petrum, non probatur nisi rumor, quòd essent contracturi matrimonium. Hoc autem nihil ad impudicitiam, si aliàs conuersabatur cū matre, & sorore illius Pereyra vti cōsanguinea. Et hoc modo saluatur etiam, quòd veheretur ab eo ad clunes equi, seu, vt dicunt, in groppa. Nam vltra quòd vnus tantū est testis, qui hoc probet, cum alij sint de auditu, & sic in effectu illud concludenter nō probatur, dicebant Domini, quòd stante ꝑ consanguinitate prædicta facilè hoc ipsum esset excusandum, ad euitandum turpem, & inhonestam præsumptionem: quæ esset ꝑ concludenter magis, ac plenè necessariò probanda. Dixerunt tamen Domini, quoad prædictam tertiam conclusionem, quatenus in ea dicitur, quòd non poterat illam habere nisi &c. quòd hoc non intelligunt de impossibilitate præcisa.

Vlixbonensis Matrimonij. Lunæ.

30. Maij 1575.

E P I T O M E.

Probatio concludens emanat ex pluribus verisimilitudinibus, præsumptionibus, & coniecturis.

S V M M A E.

- 1 Probatio, quòd aliquis, non nisi per matrimonium aliquā habere potuerit, ex quibus concludatur?
- 2 Testes quamuis patiantur multas exceptiones, possunt nihilominus ex pluribus coadiuuari, & suppleri.
- 3 Testis inhabilitas suppleri potest ex iuris communis præsumptione, item ex confessione partis. num. 4.
- 4 Mulierum stimuli carnis sunt naturaliter acutiores.
- 5 Mulier quare citius pubescat?
- 6 Quadragesima tempus minus conueniens videtur ad deli-

Et præsumenda.

- 8 Probatio concludens insurgit ex pluribus verisimilitudinibus simul iunctis. & num. 13.
- 9 Honestati puella quando conueniat versari in amore?
- 10 Conuersatio cum inhonestis tunc nocet, cum notitia conuersantis probatur.
- 11 Præsumptio l. meritò. ff. pro socio. non sufficit ad condemnandum, sed bene ad absoluendum.
- 12 Testis vnus iungitur cum præsumptione ad plenam probationem perficiendam.

P R A E S V P P O S I T A.

Stantibus resolutionibus donnæ Mariæ ad primas, & secundas interrogationes sibi per Vicarium Vlixbonensem factas.

Testibus, ac alijs, de quibus in summarijs in vltima positione facta sub die 18. Aprilis proximè præteriti hinc inde datis.

Et copula subsecuta.

D V B I V M.

An probetur difficultas, quam donna Maria allegat, quòd ipsa aliter, quàm mediante matrimonio per don Petrum haberi non possit, ita vt non sit recedendum à resolutione sub dicta die 18. Aprilis facta?

174. DECISIO. alioqui. IV.

Domini fuerunt concordēs probari ꝑ difficultatem per donnam Mariam allegatā, quòd don Petrus aliàs, quàm per matrimoniū eam habere non posset, & ideo non esse recedendum à resolutione vltimo facta.

Et mouebantur, quia ad probandam hanc difficultatem extant dicta trium testium, scilicet nutricis, Helenæ de Conto, & Francisca Colaca: quæ ꝑ licet patiantur multas exceptiones; tamen dicebatur, quòd ex pluribus coadiuuantur, & supplentur.

3 Primo ex ꝑ iuris communis præsumptione, cum pro his, quæ testes deponant, concurrat iuris communis præsumptio, stante honestate Mariæ, & alijs aliàs allegatis.

4 Secundo ex confessione ꝑ ipsiusmet don Petri, qui fatetur, quòd nutrix sibi obstabat, & quòd dicebat, quòd volebat eos videre in coniugio.

Tertio ex euentu ipso, quia est in confesso inter ambas partes, quòd amor fuit reciprocus tam don Petri, quàm donnæ Mariæ, & durauit per sex annos, in quibus etiam numquā probatur interuenisse copula. Vnde, si hæc mulier, cuius ꝑ stimuli sunt naturaliter acutiores, vt bene notatur per illum text. Instit. de nupt. in princ. & quæ ideo ꝑ citius pubescit, per tantum tēporis perstitit in amore, & tamdiu eius stimu-

stimulum sustinuit, & honestatem seruauit, & toto hoc tempore ipsam consequi non potuit don Petrus, clarum videtur, quod, si interuenit copula, & adsunt testes deponentes de matrimonio per aliquot menses ante dictam copulam, ut præ tenditur, contracto, quod redditur valde verisimilis, & bene videtur probari prædicta difficultas consequendi donnam Mariam, maxime considerando tempus habitæ copulæ, nempe quadragesimæ, ut fatetur ipsemet don Petrus, quod tempus ¶ minus conueniens videtur ad delictum præsumendum post tam longam, & diutinam continentiam.

Quibus omnibus verisimilitudinibus simul iunctis videtur insurgere ¶ ex eis concludens probatio, & maxime iunctis prædictis dictis testium. Aym. post Socin. quem allegat, conf. 61. propè fin.

Non obstant ex aduerso considerata, & primo dum dicitur, quod conuenit honeste puellæ ¶ versari in amore, quia stante ¶ prædicta honestate, item sine contrahendi matrimonij nil repugnat supradictis.

Secundo non obstat, quod conuersationes habuerit cum inhonestis mulieribus: quia nõ ¶ probatur notitia Mariæ: delicta enim illarum mulierum si vera sunt, absque dubio secretò fiunt, ultra alias respõsiones ex aduerso datas.

Tertio non obstat, quod cælauerit matri, quia fortè verebatur, ne mater contentaretur, quod matrimonium esset clandestinum, & ita impediretur, quia don Petrus volebat prius certa negocia cum Rege perficere.

Non obstat quarto, quod d. Maria potuit, quando voluit, introducere in domum don Petrum, in scia matre, & etiam alijs in scijs: quia alij negant copulam, quam ipsa fatetur; quia, si disputaretur, an data voluntate ipsius, probaretur difficultas, argumentum concluderet fortasse, sed non data voluntate ipsius Mariæ ex supradictis, nihil concluditur. Hanc enim Mariæ voluntatem non habemus, nisi post hoc tempus, quo dicitur matrimonium contractum.

Non obstat, quod impedimentum esset verbale, quia nihil ex hoc sequitur: nullum enim dubium est, quin sufficeret impedimentum verbale, quia sufficiebat negare.

Non obstat, quod præsumptio l. meritò. ff. pro socio. non ¶ sufficiat ad condemnandum, sed bene ad absoluendum, & quod non sufficiat actori probare intentionem suam ex præsumptione: quia hæc præsumptio deducitur ad reddendum verisimile dictum testium, ut dictum est, ¶ vnus ¶ enim testis iungitur cum præsumptione

ad plenam probationem faciendam. Arch. in c. ouel. col. 1. 6. q. 1. Aym. conf. 35. n. 6. Gabriel de probat. concl. 1. n. 62. Tanto igitur magis ¶ præsumptio iuris, confessio partis, tot verisimilitudines simul iunctæ tollunt suspicionem. Et hæc maxime confirmarentur, si esset verum id, quod per Mariam allegatur, quod Serenissima Principissa Hispaniarum eiusdem Mariæ curam suscepit post hanc litem, & expensas ministrarit, & reposuerit eam in monasterio monialium sanctæ Clare, vbi adhuc fauore eiusdem Principissæ sustentatur. Non enim vllomodo esset verisimile, quod, si ipsa Maria aliquam inhonestatem commisisset, quod dicta Serenissima Regina illam fouisset, nec monasterium illum candidi exempli sanctæ Clare recepisset. Quæ tamen, quia apud acta non constant, Domini noluerunt super eis fieri fundamentum, sed moti sunt ex supradictis.

Vlixbonensis matrimonij. Lunæ.

16. Ianuarij 1576.

E P I T O M E.

Matrimonium ex infrascriptis dicitur abundanter probatum.

S V M M A E.

- 1 Opinio fauens matrimonio in dubio amplectenda est.
- 2 Probationi fauenti matrimonio standum est in dubio. An plia etiam in matrimonio clandestino. num. 3.
- 4 Matrimonij clandestini probatio est fauorabilis, & in eo sufficit ordinaria probatio. nu. 7. intelligendo prout hic.
- 5 Matrimonium domi contractum est difficilis probationis, & præsertim, si id fuit de nocte. num. 6.
- 8 Testium defectum supplet numerus, & num. 11. amplia, etiam quod omnes patiantur exceptiones nu. 9. & 10. vbi dicitur, quod id iudici est arbitrium.
- 12 Concessio partis conformis depositionibus testium ex aduerso examinerum, eas roborat.
- 13 Disparitas quando inter coniuges consideratur? & nu. 14.
- 15 Matrimonium redditur verisimile, stante amore.
- 16 Testes non fuisse subornatos quæ arguant?
- 17 Causam bonam habere illum, qui prius ad iudicium prouocauit, de iure non probatur.
- 18 Varietas in teste toleratur, quando inter vnum examen, & aliud fuit spacium septem annorum.
- 19 Memoria hominum est labilis.
- 20 Testis quamuis esset absconditus, potest nihilominus esse, quod fuerit visus.
- 21 Testium plures contrarietates optimè conciliantur, & pariter testium cum parte. num. 24.
- 23 Testes concordandi sunt, etiam ad effectum, ut probent.
- 25 Negatiua principalis asserentis se non vidisse supradictos testes, est vera, etiam quod vidisset quemque ex eis.

Testium

26 Testium depositio per premeditatum sermonem quando toleretur?

27 Honestas regulariter reddit matrimonium verisimile.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stante summario testium, & iurium inter partes concordatione.

D V B I V M.

An praesens matrimonium sit sufficienter probatum.

175. DECISIO. alioqui. V.

Domini in hac graui, & ardua causa, quaedam ante ingressum causae, & eius resolutionem considerabant in materia matrimonij.

1 Et in primis, quod sicut in dubio ea sample
2 ctenda est sententia, quae matrimonio fauet. c.
3 fin. de re iud. Hostien. in c. sicut. de cognat. spi-
4 rit. Felin. in rub. de sponsal. sub num. 6. ita in du-
5 bio standum est probationi fauenti matrimo-
6 nio. And. Sicul. conf. 6. col. 2. vers. & sic ex istis.
7 lib. 1. est tex. in l. Iulia. ff. de manumiss. quod et
8 procedit etiam in matrimonio clandestino. Nam
9 ipsius etiam probatio est fauorabilis. Ferret.
10 conf. 383. num. 42. & 43. lib. 2.

Secundo aduertebant, quod agitur de ma-
1 trimonio domi et contracto, quod est difficilis
2 probationis. Aret. conf. 13. num. 1. Item con-
3 tracto de nocte, et quod auget difficultatem di-
4 ctæ probationis. Dec. conf. 163. col. 3. vers. non
5 obstat quod clandestinè. bene Ferrer. cõs. 364.
6 num. 14. & conf. 389. num. 22. lib. 2.

7 Tertio quod in probatione et matrimonij
8 clandestini sufficit ordinaria probatio, quando
9 non agitur in praediuicium alterius matrimonij,
10 vel de dicti matrimonij separatione, ut fuit re-
11 solutum in causa Tullen. matrimonij, coram
12 R. P. D. Aldobrandino.

13 Quarto quod extat reg. vulg. quod nume-
14 rus et supplet defectum testium, glos. in l. 3. in
15 verb. numerus. ff. de testi. vbi Docto. latè, Ca-
16 briel de testi. conclus. 6. quæ regula, & conclu-
17 sio procedit et etiam, quod omnes patiatur ex-
18 ceptiones. fuit enim hoc dictum Iacobi Butrig.
19 ibid. Et licet contrarium voluerit Ang. conf.
20 128. & Anchar. conf. 246. quæ refert Dec. cõs.
21 133. col. pen. prope fin. Ferrer. conf. 199. nu.
22 14. & idem etiam in effectu videtur velle Marf.
23 conf. 88. num. 22. tamen, etiam quod omnes, ut
24 dictum est, patiantur exceptiones, Doctores
25 volunt, quod numerus supplet. Solùm enim vi-
26 detur dubium inter Doctor. in numero trium
27 patientium exceptiones: quo casu aliqui volue-

runt, quod soli tres probent. Iacob. Butrig. in
d. l. 3. quem sequuntur Felin. & alij relati à Ga-
brielle, vbi supra num. 3. quibus addebarur per
Dominos, quod hanc opinionem tenet Alciat.
in l. latè. §. amicos. ff. de verb. signific. quem re-
fert, & sequitur Socin. Iun. conf. 127. num. 17.
lib. 3. alioqui, ut considerat Purpur. in l. 1. num.
76. C. de sum. trinit. & fid. cath. regula illa glo,
in l. 3. nunquam haberet locum. Et propterea
Aret. & Felin. in c. licet vniuersis. voluerunt,
10 quod esset et arbitrarium iudici. quod idem di-
cit Iacob. de S. Georg. in l. praetor ait. §. cogentur.
num. 5. de eden.

11 Quibus stantibus, fuit resolutum matrimo-
nium, de quo agitur, esse sufficienter probatum.
Nam, cum habeamus duos testes non patien-
tes considerabiles exceptiones, & propterea
simpliciter reseruos arbitrio, de quibus in vl-
tima resolutione: & insuper quatuor alios, iste
12 numerus et superabundans supplet fidem. Quod
tanta magis in casu nostro placebat Dominis
procedere: quia ex responsionibus ipsius don
Petri verificantur dicta ipsorummet testium in
multis. Fatetur enim don Petrus fuisse ibi ea no-
cte, fatetur cum donna Maria locutum fuisse, &
eius manum tetigisse, de quibus circumstantijs
deponunt supradicti testes. Confirmatur ergo
13 testimonium et praedictum, & redditur magis ve-
risimile, & concludens ex dicta confessione par-
tis conformi, & concordanti cum dictis praedicto-
rum testiũ, in omnibus praedictis qualitatibus.
Quod vrgens argumentum visum est, maximè
in hac materia difficilis probationis, & fa-
uorabili.

14 Non obstant modo ex aduerso per don Pe-
15 trum deducta. Et primo non obstat disparitas, et
quia ea solet considerari respectu consanguineorum,
quando illi de matrimonio testificantur. c. super eo. el
secolo. de testib. quæ nihilo-
16 minus non obstat in hoc casu, cum fadsit pul-
chritudo Mariæ, item amor, item difficultas
consequendi illam, quæ disparitate non obstan-
te reddunt matrimonium hoc verisimile, ut per
Abb. in d. c. super eo. el seculo. stante et enim
amore, matrimonium redditur verisimile. Dec.
conf. 163. col. pen.

Minus obstat, quod fama non sit probata,
quia potuit id contingere facto don Petri, quia
voluit, quod teneretur secretum matrimonij.

17 Praeterea sumus in matrimonio secretè con-
tracto, vnde non potuit oriri fama ita de facili,
imò secundum Dominos hoc ipsum arguit tes-
18 tes et non fuisse subornatos: quia facilius potuif-
sent dicere, si fuissent corrupti, se publicè hoc
audiuif-

audiuisse, quàm deponere de his omnibus particularibus, de quibus deponunt.

Sicut non obstat, quod adhibuerit illas duas mulieres inhonestas: quia potuit ipsa probabiliter inhonestatē hanc ignorare, & fortasse noluit adhibere vicinos, ne facilius in vicinia divulgaretur matrimonium, si uiderent ipsi vicini accedere don Petrū ad domum Mariæ, vel illac transeuntem: sicut nil est, quod matri celerit hoc matrimonium, quia potuit fortasse Maria timere, ne mater recusaret, quod clandestinè contraheretur. Et si hoc verum non esset, non videtur dari ratio, quare Maria, & testes hoc dixissent. Nam ex ista celeratione Mariæ nihil contra hanc probationem resultat. Nec propterea, si dixissent matrem hoc sciuisse matrimonium, non ideo esset probatum. Quod idē dicebant de eo, qui dicit matrimonium contractum fuisse in capite scilicet. Nam quo magis ad certum locum se coarctabant testes, eo faciliorem modum parabant don Petro probandi contrarium. Vnde, si vera non fuissent, non est verisimile, quod ad hoc se arctassent.

Prout nec obstat, quod don Petrus prius ad iudicium prouocauerit. nam ex hoc pariter nihil infertur contra matrimonium. Potuit enim ipsum facti penitere, & fortè putare, quod illis testibus non esset adhibenda fides. Nec iure cautum reperitur, quod ex eo, quod quis prior ad iudicium prouocet, habeat propterea bonam causam.

Nec Dominos mouit oblatio Don Petri de stando dictis testibus, si incontinenti illos Maria produceret: quia imò hoc retorquebant contra ipsum don Petrum: quia eadem die predicti testes fuerunt producti, & examinati, ut fuit resolutum, & nihilominus non obstante dicta sua oblatione, adhuc sustinet litem, imò probationem hanc reddit admodum verisimile hoc ipsum, quod fuerint illico examinati, & sic non dato tempore ad instruendos testes, cum præsertim fuerint examinati à Vicario Archiepiscopi auunculi ipsiusmet don Petri aduersarij.

Non etiam obstat laceratio literarum don Petri facta per Mariam: quia potuerunt lacerari prius quàm contraheret, timens matrem. Item fieri potest, quod cautè Petrus in illis scriberet.

Varietates etiam testium non videbantur Dominis obstare: nā etsi Francisca Colaca in secundo examine dicat, quod don Petrus non poterat videre saluatorē, & in tertio, quod eū videre poterat; tamen dupliciter respondebāt.

18 Primo quia inter tres vnum examen, & aliud

intercessit spatium septem annorum & propterea non esset mirum, cum memoria sit labilis. vulg. l. peregrè. de acquir. poss. si in aliquibus variarent.

Secundo quia in secundo examine non dicit, quod don Petrus eum videre non poterat, sed quod erat absconditus inter illas mulieres, quæ erant à tergo d. Mariæ, Et fieri potest, quod licet esset absconditus, videri nihilominus posset.

20 Non obstat, quod Anna, & Agnes, & Saluator dicant, quod eum don Petrus videre non poterat, & Francisca dicat, quod eum optimè videre poterat: quia illæ tres reddunt rationē, quia erat absconditus inter eas, & Francisca potuit videre, qui etsi esset absconditus, poterat nihilominus videri. Sicut nil est, quod Agnes in priori examine dicat, quod don Petrus non cauebat à Salvatore, & alij dicant, quod erat absconditus, quia potuit Saluator velle ipse caueri à don Petro, timens fortassè, ne, si don Petrus eum videret, abstineret se à contrahendo. Nec quicquam facit, quod Saluator dicat fuisse vocatum ex alia domo, & venisse currendo, & quod Catherina in tertio examine dicat, quod sedebat super quadam capsula, quia, postquam cucurrit, potuit sedere.

21 Non obstant variationes consideratæ, quomodo fuerunt vocatæ illæ duæ mulieres: quia licet Francisca dicat, quod fuerint vocatæ, ut essent testes, & Anna dicat, quod, postquā peruenerunt domum Mariæ, Maria hoc sibi dixit &c. stare enim possunt hæc omnia simul, & quod fuerint vocatæ ad hunc effectum, & quod, quando Maria illas vidit, eis propalauerit, ad quid eas vocauerit. Et quamuis in tertio examine dicat, quod fuerint vocatæ, ut essent testes huius matrimonij, & ad hunc effectum venerunt, stare potest cum eo, quod supra dixit, quod, postquam peruenerunt domum Mariæ, ea sibi dixit &c. Et quamuis Agnes Alvarez dicat, quod Maria miserat eas vocari pro quadam re sibi importanti, & quod Maria, quando fuit eius domi, sibi dixerat, ad quid eas vocari fecerat, hæc, & omnia suprascripta possunt in simul stare. Et licet Catherina dicat, quod iuit eas vocatum per duos dies ante, & exposuit causā, & ipsæ acceptarunt, potest esse, quod sibi dixerit, quod essent testes pro matrimonio, & non pro isto. potest etiam esse, quod ipsa id sibi dixerit, & quod postea etiam Maria, quando fuerunt domi, & ipsa hoc eis significauerit, & ad istas, & alias similes varietates bene respondet Dec. cons. 163. col. 6. vers. vnde & imò obstat,

Regu-

23 Regula enim ordinaria est, quod testes ꝛ cōcordandi sint, etiam ad effectum, vt probent. c. cum tu, de testi. vbi Docto. Ruin. conf. 5. nu. 17. lib. 4.

24 Similiter varietates ꝛ Marię à dictis testiū non visę sunt considerabiles. Nam, quatenus ipsa primo dicit, quod don Petrus non viderat testes, & tamen alij testes dicunt, quod viderat tres, aduertendum est, quod Maria dicit, quod don Petrus non vidit dictos testes, & sic per relationem ad superius dicta, intelligit, quod non vidit illos sex testes. Felin. in c. auditis. nu. 24. in fin. de præscript. Dec. conf. 100. num. 7.

25 quę negatiua ꝛ non vidit suprascriptos testes, est vera, etiam quod vidisset quinque. l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub.

Non obstat, quod neget adfuisse promissiones matrimoniales: quia potuit intelligere de formalibus promissionibus explicitis, & fieri potest, quod d. Petrus ei significauerit, quod volebat facere, quod ipsa volebat, & tamen ipsa vti mulier, cui licitum est ius ignorare, putaret hanc nō esse promissionem matrimonialem.

Non obstat, quod aliqui dicant non audiuisse verba præcedentia: quia non potuerunt omnes esse ibi in ictu oculi, & sic modico interuallo vna post aliam potuit ibi adesse, & consequenter potuit audire verba matrimonialia, & non præcedentia.

26 Non obstat, quod ꝛ per eundem præmeditatum sermonē testes videantur deponere, quia multipliciter respondebatur.

Primo, quia, cum iam essent moniti, & ordinati, vt matrimonio interuenirent, vt testes, verisimile est, quod attentē admodum verba audierint, & sic conformitas hoc casu magis arguere videtur veritatem.

Secundo quia verba in matrimonio videntur substantialia, ex quibus colligitur consensus contrahentium, vnde testes diligenter ea attendere debuerunt.

Tertio videtur purgare suspicionem duplex quantitas supra relata.

Prima quod ex improviso à Maria coacta metu censurarum, fuerunt inducti, & incontinenti examinati, vnde non facile cadit præmeditatio.

Secunda quod confessio don Petri in multis particularibus verificat eorum dicta. In alijs placuerunt responsiones datę per informantes d. Marię.

Et hæc sint dicta, vt plenē partibus satisfiat, saluis tamen alijs resolutionibus, quę super prædictis testibus in specie fuerunt firmatę.

quibus inherere Domini intendunt, & nullo modo ab eis recedere, quia cum maturitatē fuerunt factę.

Firmarunt ergo matrimonium dici sufficienter probatū ex suprascriptis, scāte maximē sentētia de partibus fauorabili pro matrimonio, vbi qualitas testium melius potuit esse nota, & scāte honestate donę Marię, & difficultate eam consequendi, aliāsue in specie fuit coram me resolutum, quę honestas ꝛ regulariter reddit matrimoniū verisimile, vt aliās fuit resolutum in vna Palentina matrimonij de anno 1553. coram bo. mem. Fantuccio, & in dubio pro matrimonio, vt supra in princip. est iudicandum.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

Panormitana, & Valentina illegitimitatis. Lunę. 10. Ianuarij

1575.

E P I T O M E.

Filius in dubio an præsumatur legitimus, vel illegitimus, quoad omnes effectus, pulchra ponitur distinctio.

S V M M A R I U M.

- 1 Probandi onus incumbit dicenti.
- 2 Filius in dubio an præsumatur legitimus? & num. 3. atque 8. & 9. vbi pulchrē distinguitur.
- 4 Cohabitatio diuturna non sufficit ad inducendum matrimonium, quamuis sufficiat ad legitimationem præsumendam.
- 5 Paleottus Cardinalis Illustris. in tract. de Noth. cap. 20. sub num. 3. & seq. declaratur.
- 6 Legitimatō procedit à matrimonio, vti filia à matre.
- 7 Probatio à communiter accidentibus quando sufficiat?
- 10 Matrimonium vti quid facti non præsumitur.
- 11 Aymo conf. 166. reprobat per Nattam, vbi hic.
- 12 Matrimonij inualiditate obiciens ipse debet probare.
- 13 Prætexti matrimonij verbis vtens in narratiua commissio- nis, non dicitur matrimonium fateri.
- 14 Diffamatus de illegitimitate, debet se purgare, si autem non est diffamatus, sed semper vixit vti legitimus, relinqu- tur eius conscientia.
- 15 Legitimus quis præsumitur, vt manuteneatur in possessio- ne beneficij.
- 16 Possessio causat aliquam præsumptionem pro possessore be- neficij, etiam illegitimo.
- 17 Actor debet plenē, & conclusē probare intentionem suā, etiam quod consistat in negatiua, nec ei sufficit præsum- ptiuē probare.
- 18 Vitam allegans eam probare debet, non obstante præsum- ptione l. fin. C. de sac. sanct. eccl. limit. prout num. 19.
- 20 Actor quis dicatur, & quis reus?
- 21 Possessionis maximum est commodum.

Ecclesia-

22 *Ecclesiasticus iudex potest terminum præfigere ad probandam quasi possessionem legitimitatis.*

D V B I V M.

Cui partium incumbat onus probandi legitimitatē, vel illegitimitatem in casu, & ad effectū, de quo agitur?

176. DECISIO. siue Discursus. alioqui. I.

Proposui dubium. Materia visa est Dominis latissima, varia, & difficilis, & ideo nihil potui per modum resolutionis capere. Sed quia aliqui Domini benè viderant ex multis, quæ fuerunt relata, discursus gratia excerpti infra scripta, vti principaliora.

1 Et in primis dicebant regulam ¶ esse, quòd dicenti incumbit onus probandi iur. vulg. ergo Laurentius, & Antonia, qui commisit causam super illegitimitate, videntur, quòd eam teneantur probare, & ad hoc videtur tendere, c. lator. qui fil. sint legit. glos. in c. si fortè. §. defectum. de elect. in 6. Bero. in conf. 19. lib. 2. & illi, qui pro hac parte allegantur, quòd filius ¶ in dubio præsumit legitimus. sūt glos. & Abb. in d. c. lator. num. 6. Felin. in c. per tuas. col. fin. de probat. Dec. in c. ecclesia. num. 39. de constit. & conf. 54. num. 2. Ias. conf. 164. lib. 4. Curt. Iun. conf. 52. col. 1. Ioa. Fab. in §. fin. Inst. de adopt. Alber. in l. filium. num. 11. ff. qui sunt sui vel alie. iur. & in l. senatores. num. 4. ff. de senat. Bald. conf. 437. lib. 5. & illustrissimus Paleot. in tract. de noth. & spur. c. 20. & esse veteriorem, & receptiorem opinionē testatur Couar. in epito. par. 2. c. 1. num. 5.

2 Sed hoc magnam habere videtur difficultatem, quia etsi hæc sit regula; tamen multi, & magne auctoritatis voluerunt, quòd quis ¶ in dubio præsumitur illegitimus potius, quàm legitimus prout Rot. 1. de præsumpt. in ant. Bart. conf. 42. num. 5. lib. 1. Archid. in c. si fortè. col. 2. num. 2. de elect. in 6. videtur potius transire ad contrariam opinionem contra glosā. Corn. conf. 68. nu. 3. lib. 3. Dec. in l. si emancipati. nu. 3. Ias. in d. l. si emancipati. num. 31. C. de collatio. idem Ias. in l. post dotem. col. 1. sol. matrim. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 2. nu. 5. & reg. 3. præsumpt. 1. nu. 12. Aymo in cōf. 138. num. 1. per l. liberorum. vbi Ang. ff. de his quæ not. infam. Ias. in l. nec profecto. C. de testam. cum alijs, de quibus per Couar. in epito. par. 2. c. 8. §. 3. in princip. Cagnol. ibidem, num. 78. Alciat. conf. 268. Menoch. cōf. 60. Cephal. conf. 32. num. 65. lib. 1. Docto. Canonist. ma-

gis communiter in c. lator. & in c. peruenit. qui fil. sint legit. Id enim expressè dicit Abb. antiq. in d. c. lator. in fin. vbi ait, quòd is, qui dicit aliquem illegitimum, id probare debet. Hosfien. & alij, vt infra particulariùs referā. Et quamuis illustriss. Paleottus de noth. & spur. in c. 20. sub num. 3. & seq. contrarium tenuerit; tamen contrariam opinionem aliqui ex Dominis credebant esse magis receptam, vt ex supradictis, & infradicendis constabit. Quamuis enim multi Docto. allegentur pro hac parte; tamen, vt plurimum sequuntur Abb. in d. c. lator. qui loquitur in casu, in quo constabat, quòd saltem diu cohabitauerant insimul. Quamuis enim ¶ inter ipsos hoc non sufficiat ad inducendum matrimonium; sufficit tamen ad legitimitatem præsumendam: qui est casus separatus, vt considerant Doctores, quos infra citabo. Et respōsio, quam tradit Paleott. ¶ ad illud obiectum, quòd matrimonium, vti quid facti non præsumatur, non omnino placebat. Dicit enim ipse, quòd quocumque quis se vertat, agitur de præsumendo facto, quia homines non nascuntur sine parentum coniunctione. Nam respondebatur per aliquos Dominos, quòd nō agimus de præsumenda coniunctione, quia ea satis est probata, ex quo filius est ortus, sed agimus de præsumendo, vltra coniunctionem, vt alio facto, nempe quod parentes cōtraxerint matrimonium. Et quamuis Innoc. in d. c. lator. distinxerit, aut quæritur, an præsumatur matrimonium quoad ipsum matrimonium inter cōtrahentes, & non præsumitur; aut quoad legitimitatē, & præsumitur matrimonium, adeo vt obijciēs de illegitimitate eam probare debet: quia illud est in fauorem matrimonij, vt matrimonia clandestina fiant manifesta, hoc in fauorem filij, vt illi sint legitimi. Tamen Henric Boich id reprobatur, & eius ratio videtur bona, quia legitimitatio ¶ procedit à matrimonio, vti filia à matre, nec potest præsumi pro legitimitate, quin præsumatur pro matrimonio. Et propterea Abb. Ant. & Collect. summant c. peruenit. qui fil. sint legit. vbi non constat de matrimonio, qui dicit id, probare debet.

3 Et quamuis etiam Corn. in d. l. si emancipati. num. 3. cum seq. & ibi etiam Rimin. in 2. notab. voluerint, quòd, cum à communiter accidentibus matrimonia contrahantur, & à communiter accidentibus homines legitimi nascantur, quæ probatio ¶ à communiter accidentibus sufficit. l. neque natales. C. de probat. tamē animaduertit ibi Cagnol. quòd hæc probatio à communiter accidentibus in hoc casu non

Dd suffi-

sufficit: quia non quandoque, sed per sepe nascuntur homines illegitimi. Docto. igitur in hac materia duobus in locis magistraliter distinguere videntur, nempe in d. c. lator. & in c. peruenit.

- 8 Prima enim eorum distinctio est ista: † aut non constat de matrimonio, nec de quasi possessione matrimoniali, sed tantum de coniunctione de recenti, & tunc viuis parentibus, ea non suffragatur, ipsis autem mortuis, si fuit longa, & res non est de recenti, hoc sufficit, ad hoc ut filius probare non teneatur se legitimum; alioquin si nihil constat de matrimonio, neque de possessione, sed solum, quod fuit tractatus tamquam filius, præsumitur illegitimus. Ant. de Butr. in d. c. lator. nu. 14. & 15. Host. in §. si verò. Io. And. in glos. penult. quod idem videtur sentire ibi Præpos. in 2. q. & in hac distinctione intrat dictum Abb. in d. c. lator. quod defunctis parentibus, qui se tractarunt ut vir, & vxor ad effectum legitimitatis, præsumitur matrimonium: quia minor requiritur probatio ad effectum legitimitatis, secundum cons. 27. Gemin.
- 9 Alteram etiam † tradunt distinctionem in c. peruenit. eod. tit. quod aut filius agit ad hæreditatem, & ipse debet probare legitimitatem: quia, cum hoc iudicium ordinetur ad petitionem hæreditatis, videtur, quod filius, uti actor debeat id probare: aut contra ipsum agitur, & tunc subdistinguitur. aut negatur filius, & ipse debet probare se filiū, & legitimum: aut negatur qualitas, & sic legitimitas, & tunc aut quis negat etiam matrimonium inter parētes, & tunc debet filius probare, quia matrimonium, † uti quid facti non præsumitur, & negās habet intentionem fundatam de iure: aut non negat matrimonium, sed dicit non fuisse legitimum, & tunc dans de impedimento, debet hoc probare. Ant. de Butr. in d. c. peruenit. col. penult. prope fin. Abb. ibi in fin. Præpos. num. 3.
- 10 Natt. cons. 425. vbi reprobat † Aym. in cons. 166. Et iste casus videtur magis proximus terminis nostris. in quibus Laurentius, & Antonia petunt committi causam super inualiditate prætenſi matrimonij &c. Et sic cum ipse det † de inualiditate matrimonij, videtur etiā, quod ipsi dantes de inualiditate, & sic de impedimento, illam etiam probare debeant.
- 11 Dubium tamē faciebat circa hoc, quia Ant. de Butr. & Abb. videntur, velle, & præsupponere, quod quis fateatur matrimonium; hic autem dicitur † prætenſi matrimonij, & sic oratores non videntur fateri matrimonium. & Hen.

Boich in d. c. peruenit. in fin. dicit, quod ille, qui iure non opponit, quod non adsit matrimonium, sed opponit matrimonium non legitimum, ipse probare debeat. Ideò aliquibus placebat particulariter videri, an versemur in hoc casu, quod matrimonium dicatur confessatum. Sed aduertebant, quod nec hoc videretur tutum ad expeditionem dubij: quia in omnē euentum reuocabuntur confessiones, & opponetur simpliciter de illegitimitate, &c.

Faciebat etiā aliquam difficultatem, quod dicit Io. And. in c. 3. de cler. non ordin. ministr. refert, & sequitur Præp. in rub. qui fil. sint legit.

14 vbi dicit, quod, quando quis † est diffamatus de illegitimitate, debet se purgare, si non est infamatus, & semper vixerit, ut legitimus, relinquitur conscientię suæ. Sed fuit dictum, quod fortè id procedit in foro conscientię, quia allegat c. mulieri. de iureiur. & ita intelligit Præpos. qui expressè hoc dicit in foro conscientię.

15 Et quamuis † quis præsumatur legitimus, ut maneat in possessione beneficij. Rot. in ant. decis. 1. de præsumpt. illud est, quia quis non debet spoliari &c. Et quia aliqua adest præsumptio, postquam † est in possessione eius, quod non competit nisi legitimis, alioqui secus per prædicta.

17 Alij Domini dicebant primo inspiciendum esse, quis actor, & quis reus verè dicatur in hac causa. Nam actor † debet plenè probare intentionem suam, etiam quod consistat in negativa ex allegatis per informantes: nec sufficit sibi præsumptiuè probare, sed concludenter. Achill. meus frater Germanus dec. 1. de probat.

18 Hinc vitam † allegans, debet probare, non obstante præsumptione. l. fin. C. de sacrosanct. eccle. quod tamen alij ex Dominis dicebant esse limitandum, nisi † pro actore esset præsumptio vehemens, quæ releuaret ab onere probandi. Couar. varia. resolut. lib. 2. cap. 6. in princ. ex Abb. & Butr. alleg. & dicebant actorem † esse, qui causam committit, licet ipse possideat, nisi commissio esset talis, in qua posset comprehendi causa molestationum. iuxta decis. d. Achill. primam de actore: hoc enim casu committens causam, diceretur reus. Ideò dicebant videndam esse diligenter ad hunc effectū commissionem, & si in ea posset comprehendi molestationes &c. Dicebant alij videri tres vias expediendi causam, Prima quis dicatur actor, & reus iuxta supradicta. Altera, bene firmare in iure, an quis præsumatur legitimus, vel illegitimus ad effectum succedendi & c.

20 tertia quis possideat, propter † commodum possess-

possessionis. vulg. §. commodum. Egid. decif. 76. in fin. & 4. 75. etiam in fin. cum alleg. & dicebant possessionem hoc casu debere intelligi legitimitatis, vel illegitimitatis, non bonorum, quæ ad præsens negocium non releuat: quia non agitur in hoc iudicio de bonis, sed de validitate, vel inualiditate matrimonij. & an Petrus Ximenius sit in quasi possessione legitimitatis, vel minus; iuxta glos. in d. c. lator. Gemin. in d. c. si fortè. nu. 4. de elect. in 6. Nā hoc casu dicebant posse iudicem ecclesiasticum præfigere terminum. iuxta tex. in d. c. lator. Dec. in c. ex literis. num. 4. in fin. de prob. Rip. in c. sæpe. de rest. spol. Alij dicebant videndū, an opponatur de illegitimitate incidenter, an principaliter. fuit tandem dictum, quòd iterū ponatur.

Bononiensis apothecarum. Lunę.

24. Ianuarij. 1575.

E P I T O M E.

Legitimitate plenè cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non debetur legitima, vbi venientes ab intestato concurrunt.

S V M M A E.

- 1 Dispensatus non contrahat, neque petit supplementum legitime, intellige, prout num. 10.
- 2 Alciat. est sibi met contrarius illa in questione, an dari possit legitima cum restrictione effectus legitimationis?
- 3 Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, intellectus.
- 4 Legitima an debeat legitimitate cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato? & num. 9.
- 5 Legitimi qui sunt effecti, habent per consequens ius vniuersale, & ius filiationis.
- 6 Limitatio, quæ fit de legitimatione filiorum, quo pacto intelligatur.
- 7 Legitima supplementi petitio si est prohibita, an legitimatus grauatus ex fideicomisso, capiat legitimam, & trebellianicam?
- 8 Legitimitate si quis ad successionem ab intestato, quamuis cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, hæc clausula nihil operatur, nisi quando tractatur de præiudicio venientium ab intestato.
- 9 Supplementum petendi ius, & contrahendum, & querendum testamentum, regulatur à successione ab intestato.
- 10 Legitima sumit initium à successione ab intestato.
- 11 Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, quæ legitur in facultatibus, an censeatur repetita in legitimatione.
- 12 Dat nemo quod non habet.
- 13 Legitimitate an dari possit, ita vt habeat effectum limitatum.
- 14 Filiationis ius an possit diuidi à iure successione.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito sine veri præiudicio, prætenso priuilegio facultatis legitimandi Dominos de Gozadinis. 1
Et instrumento legitimationis Philippi Pasij. 2
Et particula testamēti Iacobi Pasij senioris, in qua sunt relicte apothecę, de quibus agitur. 3
Et instrumento transactionis inter Philippum, & executores testamenti d. Iacobi initæ, quæ in necessarijs informantes referent. 4
Et quòd Philippus dictas apothecas vendidit. 5

D V B I V M.

An Philippus potuerit vendere apothecas, vt legitimam, aut potius illę vt fideicommissio Iacobi subiectæ possint per filios Philippi auocari.

177. DECISIO. siue Discursus. alioqui. II.

Placuit Dominis, quòd hæc materia restringeretur, & particulariter videretur, an sumus in legitimatione. Nā primo casu, si sumus in dispensatione, materia aliquibus non videbatur habere difficultatem: quia dispensatus non contrahat, neque petit supplementum legitime. Alex. in rubr. de lib. & posthum. sub num. 3. vers. nisi forma legitimationis, & post eum ibi per las. clarius num. 13. & 14. Dec. in l. 1. nu. 10. vers. & quòd dictum est. C. de bon. poss. con. tab. Zuccard. in l. posthumo. num. 45. C. eod. tit. in repetit. facta super præiudicijs, quę incipit. posthumorum species quinque. Curt. Jun. conf. 75. num. 1. 8. & per tot. In qua dubitatione licet Alciat. conf. 202. num. 1. cum seq. videatur velle, quòd non possit dari legitima cum restrictione effectus legitimationis; tamē ipsemet con. 217. tenet contrarium. Hęc opinionem etiam post multos videtur tenere Tiraq. in l. si vnquam. in verb. donatione largitus. num. 317. secundum magnam impressionem, alioqui secundum paruam impressionem. nu. 259. cum duobus seq. C. de reuoc. donat. An autem hæc sit legitimitate, vel dispensatio dixerunt particulariter videndum esse. Et licet distinguat Zuccard. in d. l. posthumo. num. 43. an restrictio fiat circa ipsam restitutionem nataliū &c. tamen putabant super hoc melius esse cogitandum.

Secundo autem casu, nempe si esset legitimitate, credebant aliqui non esse elaborandum circa intellectum clausulę, sine præiudicio venientium ab intestato: quia siue teneamus opinionem, quam Rota aliàs dixit esse magis communi, quòd hæc clausula præseruet successiones etiam transuersalium ab intestato: siue opinionem Anchar. conf. 153. num. 5. & Socin.

Dd 2 conf.

conf. 41. num. 9. lib. 3. quod solum præseruet ius succedendi descendētibus: siue opinionem eiusdem Socin. d. conf. 41. & sequitur Zuccard. vbi supra num. 59. quod propter verbum, descendētium, intelligitur de filiis: semper sumus in istis casibus. Et licet Rota videatur aliàs trāsuissē cū hac opinione, quod hæc clausula operetur solum, quod iste legitimatus possit succedere ex testamento, non autem ab intestato, vt per Put. decis. 303. in causa Pisanen. hæreditatis. proposui dubium. 2. Maij 1550. lib. 3. Vnde de plano videretur intrare, quod non t̄ debeatur legitima huiusmodi legitimo: quia succedere non potest ab intestato ex allegatis, quibus infinita possent addi.

Tamen hoc non obstante, in casu, quod essemus in legitimatione, materia magnam haberet difficultatem. Stante enim, t̄ quod sunt effecti legitimi, sequitur, quod ex consequenti ius habent vniuersale, & ius filiationis. Limitatio t̄ igitur, quæ fit de legitimatione, intelligitur in illis casibus propriè, in quibus limitat, nec vltra extenditur. Vnde Alciat. conf. 217. ait, quod intelligitur, quatenus de necessitate infert. & propterea ibi voluit, quod in legitimatione, in qua aderat clausula, prout pater in testamento sibi relinquet, quod hæc limitatio solum intelligatur, quando succederet ex testamento, quod tunc in plus non posset sibi succedere, quàm pater sibi relinquet. Similiter Curt. Iun. conf. 254. lib. 3. consuluit in casu, in quo erat t̄ prohibita petitio supplementi legitimæ, quod succederet solum in partibus, in quibus eum instituit pater, quod nihilominus possit legitimatus, stante legitimatione vniuersali, etiam si sit grauatus fideicommissio, retinere ex fideicommissio legitimam, & trebellianicam. Qui casus videtur proximus huic casui nostro. His accedit, quod dicit Paris. con. 7. n. 95. cum seq. lib. 2. Cephal. conf. 117. num. 7. lib. 1. Applicando igitur hæc quæstioni propositæ, cū Philippus t̄ legitimeretur etiam ad successionem ab intestato, licet cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, hæc clausula nihil operatur, nisi quando de præiudicio venientium ab intestato tractatur. Cum igitur pater instituerit venientes ab intestato, & per reiectionē huius oneris non præiudicetur venientibus ab intestato, sequitur, t̄ quod sit plenè legitimatus. Et quod, cum limitatio non loquatur in hoc casu, ipse debeat habere legitimam. quod benè comprobatur ex his, quæ latè ponit Zuccard. in d. l. posthumo. num. 46. cum plur. seq. vbi vult, quod stante t̄ hac, & ijs solitis clausu-

lis, legitimatus possit nihilominus contratabulare testamentum, quando non præiudicatur venientibus ab intestato: vt quia in testamento nō sunt instituti venientes ab intestato: quod si sibi non deberetur legitima, & non succederet ab intestato, secus esset dicendum. ex latè trad. per Corn. conf. 57. num. 4. & conf. 116. n. 2. lib. 2. vbi ius t̄ petendi supplementum, & contratabulandi, ac querelandi testamentum, regulatur à successione ab intestato. & vt dicit Socin. Iun. conf. 87. num. 2. & 7. lib. 4. quod legitima t̄ sumit initium à successione ab intestato. Cum ergo nunc non præiudicetur venientibus ab intestato, non videtur excludendus.

Quæ tamen fuerunt considerata non gratia decidendi, sed discursus pro informatione partium, & vt ipsa materia restringeretur, quia visa est admodum difficilis. Et addebant, quoad prædictam clausulam, sine præiudicio, quæ legitur in facultatibus, non autem in ipsa legitimatione. An t̄ ceseatur repetita in legitimatione, & dicebant videri quod sic, per c. porro. de priui. Socin. Iun. in conf. 120. sub num. 20. lib. 2. quia nemo t̄ dat quod non habet.

Dicebant etiam posse videri, quatenus opus sit, an t̄ possit dari legitimatio, quæ habeat effectum limitatum, & sic fit vera opinio Paul. de Cast. in l. sed si hac. §. patronum. ff. de in ius vocan. cum plur. cum. in decis. 5. Achill. de legitim. & an t̄ possit diuidi ius filiationis à iure successionis. de qua per Dec. in l. solet. de iurisdic. om. iud. Gabriel. de legit. conclus. vltima.

Fuit tandem restricta ad hoc, vt dubitarem, an simus in legitimatione, vel dispensatione?

Bononiensis apothecarum super eisdē.
de quibus 24. Ianuarij præteriti
Veneris 27. Maij. 1575.

E P I T O M E.

Legitimus cū clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, potest contratabulare cessante illorum præiudicio.

S V M M A E.

- 1 Clausula sine, præiudicio venientium ab intestato, quando nihil operetur?
- 2 Legitimus cū clausula, sine præiudicio venientium ab intestato potest contratabulare, quando ob id non infertur præiudicium venientibus ab intestato.

178. DECISIO. alioqui. III.

Domini dixerunt materiam esse restringendam ad duo capita.

1 Primum, an simus in retentione, quia ꝑ clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, nihil operatur in hoc casu. Curt. Iun. conf. 254. quod est inter conf. Dec. conf. 257. seu 510. quod aliqui Domini dicebant esse conf. Dec. non Curtij prædicti, quia idem Dec. se allegat in l. precibus. num. 24. C. de impub. & alijs subst. & Dec. sequitur Rip. in l. centurio. num. 48. de vulg. & pupill. & apostill. ad Dec. in d. conf. qui plura allegant, quæ aliquibus Dominis placebant.

2 Secundum caput est, an ea reiectione huius oneris inferatur aliquod præiudicium venientibus ab intestato: quia legitimatus ꝑ etiam cū prædicta clausula, potest contratabulare testamentum, quoties ex contratabulatione non inferatur præiudicium venientibus ab intestato: quia prædicta clausula, de qua agimus, solum prouidet venientibus ab intestato, & non attenditur, neque obstat, vbi non datur eorum præiudicium, per allegata per Dominos tūc, & per plur. vulg. aliās in hac causa allegata.

Bononiensis apothecarum. Mercurij
28. Martij. 1576.

E P I T O M E.

Legitima debetur filio legitimato cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non obstante, quòd adsint filij legitimi, & naturales à patre hæredes instituti.

S V M M A E.

- 1 Legitima numquid debeat filio legitimato? & num. 12. & 15.
- 2 Legitimo plenè debetur legitima.
- 3 Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, strictè debet intelligi, in solo scilicet casu ab intestato, non autem facto testamento. & num. 17.
- 4 Legitimus non debet plus consequi, quàm legitimus.
- 5 Legitima est portio eius, quod quis esset habiturus ab intestato.
- 6 Succedere qui ab intestato non potest, si est præteritus, testamentum regulariter impugnare non potest.
- 7 Extensio passiva non procedit, vbi adest diuersa ratio.
- 8 Testamentum rumpitur, & res reducitur ad causam intestati, quando nihil est relictum.
- 9 Intestati ad causam non reducitur res, quando agitur ad

Supplementum.

- 10 Dec. conf. 264 col. final. intell.
- 11 Ias. conf. 202. lib. 2. intell.
- 13 Ab intestato qui non admittitur, non admittitur ad rumpendum testamentum, neque ad illud impugnandum.
- 14 Filia exclusa ab intestato censetur etiam exclusa à petitione legitima, testamento facto.
- 16 Legitimus non potest voluntatem paternam impugnare.
- 18 Filia de iure communi potest ab intestato succedere.
- 19 Testator testando, & aliquid filie relinquendo, an videatur voluisse recedere à dispositione statuti, & transire ad ius commune.
- 20 Testator videtur cogitare, & velle illud, quod ius disponit.

D V B I V M.

An Philippo filio legitimato amplissimè à Comite Palatino, habente facultatem legitimandi cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato tantum, extantibus filijs legitimis, & naturalibus Jacobi senioris ab ipso hæredibus institutis sit debita legitima in hoc casu ad effectum, de quo agitur.

179. DECISIO. alioqui. IV.

Quia aliās de hac materia in discursu partibus dato latè est dictum, ad què discursum nunc Domini in multis se retulerunt; ideo multis tūc dictis omissis, fuit tentum quoad dubium propositum per maiorem partem Dominorum, qui viderant, aliquibus tamen contradicentibus, legitimam ꝑ deberi Philippo legitimato cum clausula, sine præiudicio venientibus ab intestato, non obstante, quòd adsint filij legitimi, & naturales à patre hæredes instituti.

Moti sunt Domini hanc opinionem sequentes, quia, cum Philippus fuerit legitimatus ꝑ plenè, sequitur, quòd debeat ei legitima, ac si esset legitimus, per Docto. aliās alleg. quorum partem recenset. d. Parentius in sua informatione.

Hoc stante ex Dec. & Alci. aliās allegatis, dicebatur, quòd hæc ꝑ clausula strictè est intelligenda in casibus tantum, in quibus loquitur. Vnde, cum dicat, sine præiudicio venientium ab intestato, debet intelligi in solo casu ab intestato, non autem facto testamento. Gozad. conf. 6. num. 33. & nu. 77. Zuccard. in l. posthumo. num. 48. de bon. poss. cont. tab.

Ex quo inferebatur, quòd, cum nō simus in successione ab intestato, sed ex testamento, sufficit, quòd fiat præiudicium venientibus ab intestato, & sufficit, quòd legitimatus ꝑ non possit plus consequi, quàm ipse legitimus. Zuccard. vbi supra sub num. 58.

Non obstant ea, quæ in contrarium deducuntur: quia omnia ad vnum fundamentum reducuntur,

5 cuntur, quòd legitima † est portio eius, quòd quis esset habiturus ab intestato. Vnde, cū legitimatus hoc casu non possit ab intestato succedere, non est locus huic detractioni. Nam omnibus ijs rationibus bene responderet Ruin. cōf. 40. lib. 3. allegatus, vnà cum alijs adductis per d. Parentium. Maximè quia hoc casu res reduci non potest ad causam intestati: bene tamen verum est, quòd idem Ruin. in §. & quid si tantum, in 1. lect. nu. 177. l. Gallus. ff. de lib. & posthu. in simili quoad hoc videtur tenere contrariū, & in addit. nou. ad d. §. & quid si tantum, sub num. 60. addit istam rationem, nempe quia
6 regula est, quòd qui † ab intestato succedere non potest, præteritus non potest testamentū impugnare. quæ regula per passiuam interpretationem extenditur ad filium, cui minus est legitima relictum. Vnde in casu nostro idem fortasse videtur dicendum, scilicet quòd, cum iste filius sit prohibitus succedere ab intestato, quo casu regula est, quòd non possit contratabulare testamentum, non poterit etiam impugnare, quando aliquid sibi est in testamento relictum, vt sic ista dispositio recipiat passiuam interpretationem à iure communi &c. Sed pro
7 responsione dicebatur, quòd ista † extensio passiuam non procedit, vbi adest diuersa ratio, prout declarat Rom. in Aucl. similiter. sub nu. 101. C. ad l. falcid. Hic autem adest diuersa ratio, quia, quando nihil † est relictum, testamentum rumpitur, & res reducitur ad causam intestati; cum verò agitur † ad supplementum, res non reducitur ad causam intestati. & ita punctualiter respondet Ruin. d. conf. 40. sub num. 12. lib. 3.
10 Nec obstat conf. Dec. † 264. col. fin. quia ibi legitimatio erat facta cum alia clausula, nempe quòd filius non posset succedere, nisi in eo,
11 quod pater voluerit. Ias. autem conf. † 202. lib. 2. & in rub. de lib. & posthu. loquitur etiam in diuersa materia, nempe in clausula, quòd succedere possit, si pater consenserit.

Et licet pro maiori parte prædicta opinio teneretur.

Tamen aliqui Domini contrariam sententiam veriore existimabant, & id quidem urgentissimis etiam rationibus, & in primis aliquas communes traditiones præmittebant. Et
12 primò statuebant regulam, quòd legitimo † cum hac clausula, sine præiudicio &c. non debetur legitima ex eo, quòd ab intestato excluditur à legitimis, & naturalibus. Et hanc esse communem opinionem tradit Dec. conf. 296. nu. 2. post multos, quos ibi allegat, reprobata con-

traria opinione. Salyc. in Aucl. nouissima. C. de inoff. testam. Ruin. conf. 17. nu. 5. vers. sed præmissis. lib. 2. addit. ad d. conf. Dec. 296. idē Dec. conf. 525. num. 4. cum alijs, quos citat d. Gabriel.

Secundo addebant aliam regulam, quòd, qui † non admittitur ab intestato, non admittitur ad rumpendum testamentum, nec illud impugnandum. l. cum queritur. et l. omni modo. in fin. C. de inoff. testam. Alex. conf. 19. num. 4. lib. 6. & latè ibi additio sub litera A.

Tertio corroborabant istas regulas ex his, quæ communiter tradunt Docto. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. quòd
14 filia † exclusa ab intestato censetur etiam exclusa à petitione legitimæ, testamento facto. Et huius dicti ratio communiter recepta est: quia aliàs sequeretur, quòd filia veniens contra voluntatem patris, esset melioris conditionis, quàm veniens præter voluntatem. contra tex. in l. maximum vitium. circa med. C. de lib. præter. Alex. in d. §. & quid si tantum. num. 16. vers. l. casu. Si ergo ab intestato nihil potest consequi, sequitur, quòd neque etiam ex testamento quicquam consequetur contra patris voluntatem, & ideo etiam præteriri, & exheredari potuit.

His frantibus, clara videtur dubij resolutio
15 negatiua non † deberi legitimam Philippo, quicquid consuluerit, & malè secundum prædictos Dominos. Paris. conf. 7. lib. 2. & Cephal. qui eum sequitur conf. 117. lib. 1. melius Dec. qui contrarium respondit. con. 264. col. penul. vers. sed quicquid sit.

Neque obstat, quòd hic non agatur de præiudicio venientium ab intestato: quia talis legitimatio non solum præseruat hoc præiudicium, sed etiam facit, vt sola voluntas testatoris attendi debeat, cum non possit legitimatus † voluntatem paternam impugnare per supradicta, & ita quamuis cessaret vnus effectus legitimatationis; tamen alijs per hoc non cessant.

Secundo bene secundum prædictos Dominos responderetur, quòd hic agitur etià de præiudicio venientium ab intestato, nempe filiorum legitimorum. Nam, si debeat legitima, poterit onus substitutionis reijci, & per consequens annullari substitutio vltimo in eorum fauorem facta.

Tertio ex alio, & magis in specie consideratur eorum præiudicium, ratione quotæ legitimæ, vt hic deducitur per D. Gabrielem.

Quoad dicitur clausulam, sine præiudicio &c.
17 non habere locum facto † testamento, vt per Gozad.

Goza. & alios ex aduerso allegatos, tollitur secundum prædictos: quia hoc est verum ad effectum, vt relictum in testamento teneat, etiã nolentibus filijs; sed quòd ideo legitimatus fiat capax impugnationis paternæ voluntatis, hoc videtur contra communes conclusiones, & in specie Ang. conf. 264. per Goza. alleg. tenet, quòd clausula illa, sine præiudicio venientium ab intestato, operatur, quòd legitimatus non potest venire contra testamentum, si reperiantur instituti illi, qui successissent ab intestato. Curt. sen. conf. 37. tenet quidem, quòd filia, per statutum, extantibus masculis, ab intestato exclusa, non censeatur exclusa petere supplementum legitimæ ex testamento, sed loquitur in casu, in quo non erant instituti in testamento aliqui musculi ex illis, qui ab intestato eam excludebant, vt videre est sub nu. 23. & Ruin. conf. 40. lib. 3. non solum non facit contra istã opinionem, quin potius eam confirmat. Nam sub num. 12. considerat, quòd de iure communi filia potest ab intestato succedere, sed in casu isto neque iure communi hic illegitimus potest succedere, neque vigore legitimationis: quia fuit limitata sine præiudicio &c. ideo non habet facultatem impugnandi testamentum.

Ideo aduertendum est Doctores istos loqui in longè diuersa quæstione, & in qua est præcipua ratio, quòd filia habet pro se dispositionem iuris communis, quæ non militat in casu isto, in quo ius commune nec illegitimo assistit, nec legitimo cum illa clausula, quoties adsint alij filij legitimi, & ideo sequitur, quòd ratio, quam maximè ponderant isti Doctores, quòd testator testando, & aliquid relinquendo, videtur voluisse recedere à dispositione statuti, & transire ad ius commune, non potest in isto casu applicari: quia totum id, quod ex testamento capit legitimatus, id capit iudicio testatoris, non legis beneficio: cum nõ possit, vt supra dictum est, testamentum impugnare de iure communi, quemadmodum potest filia præterita, vel in minori quantitate, quàm sit legitima, instituta, & ideo non potest habere locum in hac specie facti consideratio illa voluntatis. Ideo valde dubitabant iidem Domini de decisione Dec. cõsil. 257. vbi vult, quòd legitimatus vsque ad eam portionem, quæ patri videbitur, possit ex fideicommissio detrachere legitimam, & trebellianicam. Nam pro fundamentali decisione adducit rationem, quia in dubio testator videtur cogitare, & velle illud, quod lex disponit: quæ ratio respectu trebellianicæ, quæ detrahatur etiam ab hærede ex-

traneo, potest procedere; respectu verò legitimæ, minimè: cum de iure tali dispensato nulla debeat legitima, nisi pater instituyendo eum, dixisset iure legitime, tunc enim ex patris voluntate legitimam consequeretur.

Legionensis capellanix de Mansilla.
Veneris. 8. Martij 1577.

E P I T O M E.

Originarius vnus loci quis non dicitur respectu eius aui, cuius non est sub potestate.

S V M M A E.

- 1 Originarius loci an dicatur nepos respectu aui?
- 2 Nepos non nascitur in potestate aui.
- 3 Matrimonij ex contractu soluitur in totum patria potestas in Hispanijs.
- 4 Totum dicens nihil excludit.
- 5 Verbum, semper, omne tempus, & omnem casum completitur.

P R A E S V P P O S I T V M.

Statibus resolutionibus sub die 23. Martij, & 28. Octobris 1576. in eadem causa factis.

D V B I V M.

An Gaspar respectu Bernardini aui possit dici naturalis ad effectum, de quo agitur?

180. DECISIO. alioqui. V.

Domini dixerunt Gasparem non esse originarium loci de Mansilla respectu Bernardini aui, quia ipse non est natus in potestate dicti aui. Luc. de Pen. in l. filios. in fin. C. de municip. & orig. lib. 10. & ibi etiã Io. de Plat. Bart. in l. assumptio. §. 1. numer. 1. circa fin. de munic.

Quòd autem natus non fuerit in potestate aui, apparet: quia ex l. Tau. 47. in Hispanijs, per contractum matrimonij soluitur in totum patria potestas, ita vt etiam quòd dissoluatur matrimonium, nihilominus remaneat sui iuris, d. l. 47. & ibi glos. in verb. sea auido, & in verb. para semper, & ibi etiam Palatruu. Item Couaruu. super 4. decret. part. 2. cap. 7. §. 1. num. 15.

Licet autem prædicta per modum resolutionis sit capta, tamen aliqui Domini dubitabant: an prædicta dispositio l. Tau. intelligatur in præiudicium ipsius filij, item an possit dici inducta ad

ad eius fauorem, vel matrimonij? quo casu non videtur retorquenda in odium eorum. Sed tamen, vt dixi, simpliciter est capta prædicta resolutio hoc non obstante, stante clara, & generali dispositione d. l. cuius verba sunt hæc, videlicet el hyo, ò hya casado, sea auido por emancipando en todas las cosas para siemper, ponderando pregnantiam verborum, en todas las cosas: qui enim totum ¶ dicit, nihil excludit. nã verbũ semper ¶ omne tempus, & omnem casũ complectitur, prout notatur in l. i. per illũ tex. vbi Docto. ff. sol. mar. cum vulg. & hanc opinionem ibi tenet glos. in verb. por emãcipado, in ver. intellige.

Valentina, seu Panormitana illegitimitatis. Lunę 18. Martij. 1577.

E P I T O M E.

Legitimitas in antiquis probatur per publicam vocem, & famam ad effectum succedendi.

S V M M A E.

- 1 Probationes leuiores sufficiunt ad probandum legitimitatem ad effectum succedendi.
- 2 Fama sola sufficit ad probandam filiationem, & transfert onus probandi contrarium in aduersarium. nu. 3. præsertim quando adminicula concurrerent. num. 8.
- 4 Testes dicentes aliquem esse de tali familia sine aliqua macula illegitimitatis, quid importent?
- 5 Filius etiam legitimatus per subsequens matrimonium, nõ caret macula originali.
- 6 Dicitio, aliqua, est præcisa, & omnia comprehendit.
- 7 Testis de auditu adminiculatur.
- 9 Legitimi si aliqui sæpè vocantur in testamentis, præsumuntur potius legitimi, quàm legitimati.
- 10 Filiatio legitima antiqua probatur per famam, etiam sine alijs adminiculis & quando dicatur antiqua? num. 11.
- 12 Legitimitatem auctoris probationes leuiores cõficiunt, & non requiruntur probationes adeo exactæ.

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsuppositis testamento quondam Petri Sanchez, cõmissione, testibus, & alijs hinc inde deductis.

D V B I V M.

An don Ximenius Perez Iunior, probauerit Ximenium prætensum auum, & Ludouicum proauum, & Ximenium abauum esse legitimos, & capaces ad succedendum in bonis q. Petri Sanchez senioris testatoris?

181. DECISIO. alioqui. VI.

Domini inhærentes resolutioni vltimo in hac causa factę, perstiterunt in sententia;

quòd auus, abauus, & proauus don Petri Sanchez probentur legitimi ad effectum succedendi in bonis, de quibus agitur.

Moti ex regula aliàs deducta, scilicet: quia non agitur de viribus matrimonij, sed ad effectum succedendi: quo casu ¶ sufficiunt leuiores probationes, vt per glos. in c. lator. qui fil. sine legit. Bald. in l. filiũ. in 2. lect. col. 2. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Salyc. in l. non nudis. col. fin. sub nu. 6. vers. si autem incidenter, vbi pulchram rationem differentię assignat, scilicet fauorem legitimitatis sine periculo animæ. C. de probat. Gemin. vulg. conf. 27. bene refert, & sequitur Paris. conf. 57. num. 41. cum seq. & sub num. 46. ait communem lib. 4. Ferret. conf. 49. num. 1. cum seq.

Quo stante, dicebant Domini, vltra dicta in prædicta deci. in qua perstiterunt, & quæ adhuc sibi placuit, probari legitimitatem prædictorũ per famam, quæ sola ¶ sufficit ad probandam filiationem legitimam, vt per Alber. in d. l. filiũ. sub nu. 6. vers. item probatur per communem opinionem, & famam. Ruin. in conf. 51. sub nu. 18. vol. 7. & conf. 128. num. 10. vol. 4. Alciat. respons. 6. sub num. 19. illustrif. d. meus Cardinalis Paleottus, vita, doctrina, & moribus præstantiss. dicens communem, in c. 23. sub num. 3. 4. 5. de nothis & c. Constituitur enim don Petrus in quasi possessione legitimitatis ex prædicta fama sola. Bart. in l. de minore. §. plurimum. sub num. 30. vers. idem dico. ff. de quæstio. Tiracquell. de nobilit. cap. 10. num. 8. qui plures addit. Dec. conf. 54. & est bonus tex. in l. si mater. C. ne de stat. defunct. & transfertur ¶ onus probandi contrarium in aduersarium. l. si filius. l. circa. ff. de probat. Alciat. Paleot. ferret. & alij præalleg. & alios refert Duenas reg. 299. numer. 13.

Satis autem videtur probari publica vox, & fama legitimitatis, non solum trium, de quibus agimus, sed etiam omnium ascendentiũ ipsius don Petri, siue don Ximenij, per primum testẽ Franciscum dell'Ort. item per quartum Baltharem, super primo articulo: quatenus dicunt ¶ don Petrum Sanchez esse de domo, & familia de Calataynt, per lineam masculinam sine aliqua macula illegitimitatis. quæ verba secundum Dominos de necessitate videntur referenda ad totam familiam, & lineam de Calataynt, vsque ad Petrum vinculatorẽ, ex vi, & significatione verborum prædictorũ. Si enim aliquis ex ascendentiibus prædictis esset natus ¶ ex legitimo matrimonio, licet per subsequens matrimonium legitimaretur; tamẽ remaneret macula

cula originalis. Rolan. alleg. conf. ultimo num. 19. cum seq. potissimum num. 26. 31. 32. 37. li. 2. Anton. de Rosel. in tract. de legitim. de cau. fin. in princ. Geph. conf. 82. num. 29. qui plura congerit, & 111. num. 14. lib. 1. maximè stātib. verbis, sine aliqua macula, de quibus per
6 primum testem: Dictio ꝑ enim illa, aliqua, est præcisa, & omnia cōprehendit. Aym. conf. 294. num. 4. cum alijs ab eo allegatis.

Seruiebant pro adminiculo dicta per 6. testem iuxta 17. inter. de auditu ꝑ à quibusdam senibus, quòd Ximenius auus, & alij eius antecessores descendebant ex legitimis matrimonijs per lineā masculinam ex familia de Calataynt, perpendendo verba, de legitimis matrimonijs per lineam &c. multum significantia. Eandem publicam famam respectu aui inclusiuè probāt secundus, & quintus, aui, & proaui etiam inclusiuè tertius, & sextus omnes super primo articulo. Et hæc maximè procedunt, quando ꝑ cū probatione famæ alia adminicula concurrunt, etiam secundum aliam opinionem. Abb. in c. transmissæ. num. 10. qui fil. sint legit. Salyc. in l. ea quidem. num. 140. C. de accusat. Paris. conf. 10. num. 10. & 57. vol. 2. Grat. respon. 146. nu. 5. vol. 2. Ferret. d. conf. 49. sub num. 3. in vers. præterea in casu nostro.

Pro adminiculis autē satis placebant plura testamenta ponderata, vt per informantes don Petri, & alia in vltima decis. considerata: potissimum quatenus sepe vocantur nobiles legitimi, quæ ꝑ qualitates magis propriè, vt in potiori significatu significant legitimos, quàm legitimos, ad excludendum delictum. Item fauore proliis, & matrimonij, & alijs præsumptionibus similibus relatis per Barba. conf. 68. in princ. ferè per tot. 1. col. quod incip. omnipotentem. vol. 4. & vt plenè per prædictos informantes, & aliàs fuit decisum per Dominos.

Quin potius subdebant aliqui Domini ista adminicula ꝑ non esse necessaria, quando tractatur de probāda filiatione legitima antiqua, vt per Salyc. in d. l. ea quidem. nu. 140. Prob. in addit. ad Monac. reg. scienti. nu. 15. de reg. iur. Præpos. c. transmissæ. num. 9. qui fil. sint legit. Imò Ferret. d. conf. 49. sub d. nu. 3. inquit, quòd in hac ꝑ materia probandæ filiationis legitimæ tempus 20. annorum, dicitur antiquū, secundum Barba. d. conf. 68. col. 3. vers. itē nec etiam. vol. 4. Videmus enim in simili, quòd in
10 legitimitate ꝑ auctoris sufficiunt probationes leuiore, & non requiruntur exactæ. Put. decis. 76. incip. fuit resolutum in vna Astoricensi. lib. 3. cum simil.

Fuit ergo firmatum per Dominos non esse recedendum à resolutione iam facta, etiam respectu trium prædictorum ex Gemin. & alijs sup. deductis. quam opinionem Rota sepius est secuta, nempè vt in casu proposito ad effectū succedendi, & quando non agitur principaliter de viribus matrimonij, prædictæ probationes sufficiant, præsertim in causa Mediolanensi coram R. P. D. meo Decano, & in resolutionibus per informantes allegatis.

Ad deducta ex aduerso satis placuerunt responsiones accommodatæ pro parte don Petri, quæ etiam ex prædictis virtualiter dixerunt esse sublata.

DE DIVORTIIS.

Romana separationis thori. Veneris.

18. Iunij. 1574.

EPITOME.

THori separatione canonicè facta, si mulier per sententiam iubetur permanere in loco honesto, bene poterit moram trahere in domo patris, cum matre, fratre, & alia sorore nubile, neque debet permanere in monasterio.

S V M M A E.

- 1 *Permanere in loco honesto dicitur mulier à viro separata, si moratur in eadem domo cum patre, matre, sorore nubile, & fratre.*
- 2 *Monasterio reponi quando non debeat vxor, quamuis à viro separata.*

P R A E S V P P O S I T V M.

Præsupposita sententia separationis thori lata per d. Randonium, de voto Rotæ proponente R. P. D. meo Seraphino die 22. Martij præteriti, dicente videlicet. Declaramus dictam separationem thori matrimonialis, pro parte dictæ dominæ Prudentiæ contra d. dominum Firmum maritū petitam, fuisse, & esse concedendam, & faciendam, & dictū thorum matrimoniale separandum, & eisdem d. Prudentiæ, & Firmo continentiam indicendam, prout concedimus, & respectiuè separamus, & indicimus, ac eandem dominam Prudentiā in honesto loco, & penes honestas personas eadem separatione durante permanere debere decernimus, &c.

D V B I V M.

An dicta d. Prudentia ponenda sit in monasterio?

E c 182. D E

182. DECISIO. alioqui. vnic.

F Vit per Dominos vnanimiter resolutum, dominam Prudentiā ꝑ debere permanere in d. domo patris, in qua vnā cū matre, fratre, & alia sorore iam nubili honestè habitat iuxta formam dictę sententię, nec ꝑ voluerunt eam esse reponendam in monasterio, & mandarunt causam pro iustitia esse expediendam.

Libri Quinti Decretalium.

DE ACCVSATIONIBVS.

Calaguritana matrimonij. Lunę nona Aprilis 1576.

E P I T O M E.

Specificatio diei, mensis, anni, & loci, quādo, & in quibus criminibus requiratur, hic traditur.

S V M M A E.

- 1 Dies, quo iuit quis Vallisoletum, satis dicitur specificata in accusatione.
- 2 Mensis, annus, & alia qualitates. l. libellorum. ff. de accusat. sunt omnino specificanda, quando magnum crimen articulatur.
- 3 Delicti successiuu in accusatione, prout est ebrietas, non requiritur maior specificatio.
- 4 Delictum leue est ebrietas, in cuius accusatione non requiritur specificatio qualitatum. l. libellorum.
- 5 Dies non est exprimendus in materia l. libellorum. nisi id aduersarius petat, quoniam tunc iudicis arbitrio committitur. num. 6.
- 7 Solemnitatum l. libellorum. ff. de accusat. specificatio, quando non requiratur?
- 8 Concubinatus habet tractum successiuum, & an requirat specificationem solemnitatum. l. libellorum. in eius accusatione?
- 9 Inimicitia an requirat maiorem specificationem?
- 10 Lenocinium dicitur graue, & turpe delictum, & desiderat specificationem solemnitatum l. libellorum. in eius accusatione.

D. V. B. I. V. M.

An requiratur maior, & clarior specificatio diei, mensis, anni, & loci pretensoꝝ criminum, quāquam quę in articulis contineatur.

183. DECISIO. alioqui. I.

Quoad primum articulum, Domini non curabant de alia maiori specificatione:

1 quia satis ꝑ explicatur dies, cum dicatur eo die, quo iuit Vallisoletum.

2 Circa quartum, & quintum desiderabant ꝑ omnino specificationem anni, & mensis, & aliarum qualitatum iuxta materiam l. libellorum. ff. de accusat. quia magnum crimen articulatur.

3 Quoad septimum de inebriatione ꝑ non curabant de maiori specificatione: quia est delictum successiuum. Bart. in d. l. libellorum. num. 16. Alc. in l. edita num. 29. C. de eden. & ibi Purpur. num. 54. Rom. conf. 191. num. 8. Item quia

4 leue ꝑ videtur delictu, quo casu talis specificatio non requiritur. Alc. vbi supra, & Purpur. ibidem vers. sexto in leuibus, per doct. Bart. in l. leuia. ff. de accusat.

Similiter quoad octauum non curabant de maiori specificatione: quia exprimitur mensis,

5 & annus, dies ꝑ autem non est exprimendus. d.

6 l. libellorum. & ibi. Bart. Et quamuis, ꝑ quando pars petit istam specificationem, sit arbitrium iudici, an ea facienda sit? Bart. in l. si quis reos. num. 10. de public. iudic. Boss. tit. de inquisit. num. 92. Clar. in pract. crim. q. 12. vers.

7 dixi etiam, cum tamen simus ꝑ in procuratore in curia, qui non potest esse ita informatus, & cum materia nō sit recens, Domini arbitrabantur sufficere hanc specificationem, vt fuit etiā dictum in vna Auximana bonorum.

Quoad nonum articulum continentem concubinatum, cum istud delictum ꝑ necessariō habeat tractu successiuum, existimabāt sufficere dictam specificationem, maximè quia est specificatus mensis, & annus.

9 Quoad decimum de inimicitia ꝑ non requiritur maior specificatio, sed, si probatio non concludit, damnum erit articulantis.

10 Circa 11. desiderabant maiorem specificationem: agitur ꝑ enim de graui, & turpi delicto, nempe lenocinio; & sic fuit dictum, quod quartus, quintus, & vndecimus melius specificetur, reliqui satis clari visi sunt.

Calaguritana de Subizana. Mercurij.

13. Iunij. 1576.

E P I T O M E.

Accusatio, & detentio alicuius per infra scripta non probatur.

S V M M A E.

- 1 Testis de auditu non probat.
- 2 Fama non sufficit in materia obiectiua.

Indicio-

- 3 Indiciorum aliqualis cognitio precedere debet capturam personæ.
4 Infamiam incurrit detentus in sancto officio Inquisitionis.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus hinc inde deductis.

D V B I V M.

An probetur Didacum de Guizuz fuisse accusatum, & detentum coram officialibus sanctæ Inquisitionis.

184. DECISIO. alioqui. II.

Resolutum fuit per Dominos, quòd accusatio probatur per testes allegatos, & Didacus ipse in positionibus eam fatetur.

- Detentio autem, siue carceratio non probatur secundum Dominos: quia primus testis est de auditu, secundus in secundo examine de fama, tertius similiter de fama, quartus de fama: quæ fama non sufficit in materia obiectiua, in qua probationes debent esse cõcludētissima. Oldrad. & alij latè alleg. in cameracen. vnionis coram R. P. D. Lancellotto anno præterito, & est in Rota tritissimum, & extant plures decisiones tum Aegydi, tum aliorum.

- Nec valet consequētia, cum essent examinati testes, qui etiam ratificarunt, ergo Didacus fuit carceratus: quia fortè iudicia non apparuerunt talia, per quæ debuerit carcerari. Debet enim præmitti cognitio, vt per Bald. in l. quod euitandi. in fin. C. de cõdict. ob turp. cau. Aret. in l. si quis post accusationem. col. fin. ff. de test. quod maximè videbatur existimandum fuisse obseruatum in sancto officio Inquisitionis propter infamiam, & quam incurrit detentus ex causis concernentibus dictum tribunal.

D E M A G I S T R I S & c.

Giennensis iuris conferendi gradus. Lunæ 18. Martij. 1577.

E P I T O M E.

Gradus cõfert in vniuersitate Giennensi non scholasticus, dato etiã quòd esset præsens, sed alia dignitas administratori bene visa.

S V M M A E.

- 1 Alternatiuè eum censevi vocatum, in quo cadit maior ratio affectionis, quomodo intelligatur?

- 2 Verba, more vniuersitatum studiorum generalium Hispaniæ, quomodo intelligantur?
3 Scholasticus, quamuis præsens non confert gradus in vniuersitatibus Ispalensi, Granatensi, & de Alcalá.
4 Alternatiua in gratia electio est gratiati.
5 Obseruantia subsecuta attenditur.
6 Obseruantia subsecuta bene declarat verba dubia.

D V B I V M.

Cui competat ius conferendi gradus in casu, de quo agitur, an scholastico, vel personæ per administratores collegij eligenda?

185. DECISIO. alioqui. vnica

Domini persistebant in resolutis ex alijs allegatis: nec enim nouiter deducta pro scholastico visa sunt vrgentia.

Addebantur pro confirmatione decisionis iam factæ multa de vi electionis per administratores pro tempore faciendæ. Non enim propriè, & verè esset electio, si de necessitate scholasticus esset primo eligendus, per allegata.

- Nec placuit argumentum ex §. peto. l. hæredes mei. ff. ad trebell. cum alijs plur. ex aduerso alleg. quòd etiam in alternatiua & ille prius vocetur, in quo cadit maior ratio affectionis: quia illud procedit inter personas, inter quas cadit ordo charitatis, vel verisimilis affectio. Par. cõf. 21. num. 11. in 3. Dec. cõf. 95. num. 4. circa fin. refert Clar. §. testamentum. q. 80. concl. 3. cum alijs, quæ possent addi: hic autè in scholastico non cadit talis probabilis ratio prædilectionis, secundum Dominos.

- 2 Nec enim visa sunt obstare illa verba, & more vniuersitatum studiorum generalium Hispaniæ: quia non necessariò referuntur ad electionem, nec ad verbum eligendum, sed magis secundum aliquos Dominos innuunt seruari debere in examinando, & doctorando, morem in similibus studijs solitum, vt eis assistant Magistri, Licentiati, vel Doctores illius facultatis, in qua quis profitetur, & nullo modo placuit in hoc intellectus ex aduerso pro scholastico accommodatus. Imò varij mores circa graduum collationem in diuersis Hispaniæ partibus seruantur, & in vniuersitatibus Ispalensi, Granatensi & de Alcalá Scholasticus & ipse, quamuis sit præsens non confert gradus, vt bene dicunt testes de visu in hac causa examinati super articulo additionali. Et aliqui Domini verbo approbabant.

- 3 Confirmantur prædicta ex reg. quòd in gratia & alternatiua in dubio electio est gratiati. Alex. in l. qui duos. num. 4. de lega. primo. refert.

E c 2 fert.

fert, & sequitur Felin. in c. inter cæteras. col. 2. num. 4. limit. 4. de rescript. Paris. conf. 7. nu. 42. vol. 2. Non est autem dubium, quod indultum est concessum in gratiam ipsius administratoris impetrantis, cui etiam dirigitur.

3 Placuit etiam obseruãtia † subsequuta, quod semper ad electionem Administratoris, nõ Scholasticus, quamuis ibidem præsens, sed alia dignitas, prædicto Administratori benè visa contulit gradus, vt bene dicunt testes multum clarè super 3. & 4. articulis. Ex qua † obseruãtia bene declarantur verba dubia, prout vltra Ruin. aliàs. allegatum benè habetur per Socin. conf. 145. num. 2. lib. 1.

Vniuersitas Toletana nõ debet allegari, quia in ea adest specialis constitutio, quæ hoc mandat. in Salamantina idem videtur: quia & hoc particulari studio cauetur, sed nec in eo statuto datur facultas conferendi ipsi Scholastico. Et stãte varietate prædicta circa hoc in varijs locis Hispaniarum, item contraria obseruãtia in loco, de quo agitur, vt bene probant supradicti testes, illatio videtur à remotis, & non concludens.

Ad alia ex aduerso deducta placuerunt informationes per Administratores aliàs datæ.

DE HAERETICIS.

Ispalen. pensionis 200. ducatorum. Mercurij 27. Martij. 1577.

E P I T O M E.

Hæreticus contumax cõdemnatur per viam monitorij, etiam vti relapsus; sed eo postea comparente, & negante monitorium, auditur in carceribus.

S V M M A E.

- 1 Tempus longum intelligitur per 10. annos.
- 2 Hæreticus dicitur etiam condemnatus in contumaciam.
- 3 Saluumcõductum importare, vt donec quis auditur in eius iuribus, pœnæ, & sententia contumaciales contra eum late sint in suspensio.
- 4 Sententia condemnatoria criminalis non nisi tollitur per aliam reuocatoriam primæ, vel aliàs absolutoriam.
- 5 Sepultura conceditur, viso aliquo signo pœnitentiæ ante mortem.
- 6 Relapsus hæretici declarati in contumaciam suspenditur per comparitionem inquisiti, & apertam eius negationem.

P R A E S V P P O S I T V M.

Stantibus hinc inde deductis,

D V B I V M.

An in casu, & ad effectum, de quo agitur, constat de hæresi, vel relapsu Francisci Mudarræ de tempore provisionis canonicatus, & reservationis pensionis, de qua agitur?

186. DECISIO. Alioq. vnic.

Domini distinguebant duo tempora. Primum ante annum 1448. & ante confirmatoriam Pauli iij. Secundum post dictum tẽpus.

Et quoad primum tempus, scilicet ante prædictam confirmatoriam, pro maiori parte Domini videbantur concordēs, quod non sit nõc dubitandum propter latissimas clausulas dictæ confirmationis apostolicæ.

Quoad secundum tempus scilicet ab inde postea, Domini erant varij, & materia videbatur difficilis. faciebant dubium aliquibus pro relapsu, tum monitorium, tum sententia ipsa, licet in contumaciã lata, ponderãdo hoc modo.

Nam pensio fuit reseruata de anno 1549. post quam reservationem de anno 1553. emanauit monitorium contra Mudarram, instantibus inquisitoribus, in quo dicitur, quod ex fide dignorũ relatione peruenit ad aures eorũ, quod d. Mudarra incidit in plures hæreses, quibus adhæsit animo pertinaci longo temporis interuallo, & alios plures errores tenuit, de quibus in actis, quæ sunt verba monitorij. Ex quibus verbis scilicet longo temporis interuallo, videtur inferri, quod etiam tempus assignatæ pensionis sit comprehensum. Verbum enim illud, longum, † importare videtur de iure 10. annos: quæ cum sint verba Cardinalium iudicũ, multam videntur inducere præsumptionem pro eorum veritate, in hac præsertim materia hæresis. Quæ coadiuuantur ex sententia eorundem Cardinalium, post dictum monitorium, quæ etiam refert se ad acta. Ex quibus videbatur aliquibus Dominis inferri relapsum Mudarræ.

Nec obstat secundum prædictos Dominos, quod sententia sit lata in contumaciam, quia nihilominus † talis sic condemnatus est hæreticus. c. cum contumacia. de hæret. in 6.

Et quia ad capita monitorij, & sententiæ pro dominico replicabatur, quod adest attestatio notarij, quod Mudarra obtinuit remitti relapsum, dicebant hoc intelligi debere quoad saluumcõductum † ei concessum ad effectum, vt audiatur, & interim pœnæ, & sententia ipsa sint in suspensio, quamdiu iudicium sit finitum, non quoad reuocationem sententiæ iam latæ. quæ

4 quæ non tollitur, nisi per aliam reuocatoriam primæ, vel aliã absolutoriam, quod non fuit in casu Mudarræ, imò obiit in ipsis carceribus. Et licet eius corpus fuerit traditum sepulture; tamen dicebatur hoc ex benignitate factum fuisse, quia sufficit ꝑ pro sepultura aliquod signum pænitentia.

5 Sed & prædicto motiuo per aliquos replicabatur, quòd imò relapsus ꝑ prædicto monitorio, & sententia resultans est negatus, & in conuersionem reuocatus per comparitionem Mudarræ, & apertam eius negationem: quo casu non videtur intrare relapsus. Gundisal. de her. q. 11. sub num. 3.

Quia tamen aliqui Domini credebant prædicta post absolutoriam Pauli iiii. in personam Mudarræ gesta non debere nocere tertio, per allegata pro Dominico.

Ista via tanquam breuior, & fortè expeditior, omisso arduo illo capite hæresis, Dominis visa est, & dixerunt, vt detur dubium sequens, videlicet præsupposito monitorio, sententia, & aliis, si quæ sint legitime, post annum 1549. contra Mudarram gestis, an huiusmodi acta præiudicent Dominico tertio in casu, de quo agitur.

DE VSURIS.

Tyburina interesse, seu castri sancti Angeli. Ven. 19. Martij 1574.

EPITOME.

Intereste etiam conuentum dummodo correspondium ad perceptos fructus per emptorem, debetur adhuc percissum.

S V M M A E.

- 1 Contractus in dubio præsumitur licitus, non autem feneratorius.
- 2 Interesse taxatum, certum, & uniforme, reddit contractum usurarium, limita, quando taxatio responderet fructibus perceptis etiam ex actione cessã per pecuniam. nu. 3. 6. & seq.
- 4 Interesse etiam certum, & taxatum non est illicitum, quando verisimiliter fructus ascenderent ad interesse, idque etiam in foro conscientie, & de iure diuino secundum alios quos. num. 5.
- 6 Actio ad rem vendi potest.
- 7 Actionis vendita precium, non debet estimari tanti, quanti res ipsa, sed minoris, computato dubio liti euentu.
- 8 Aequitas l. curabit locum habet in omni contractu correspondente tam nominato, quam innominato.

9 Interesse taxatum ratione precij, non fructuum, dicitur usura, intellige, prout num. 10.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd in ciuitate Theatina de anno 1518. d. Antonellus de Petrutijs senior cesserit quondam illustri d. Camillo Vrsino omnia iura sibi quomodolibet competentia in, & super castro S. Angeli Tyburinae diocesis, pro precio, & precij nomine ducatorum 3000. soluendorum, quam primum d. Camillus adeptus fuerit corporalem possessionem d. castri: & casu quo non soluerit dictos ducatos 3000. promisit singulo anno soluere ducatos 150. pro interesse precij non soluti donec soluerit dictos ducatos 3000. prout in instrumento cessionis, cuius copia in necessarijs detur.

1 Et quòd non constet ex actis, quòd d. quondam Antonellus senior vllò vnquam tempore possederit dictum castrum Sancti Angeli, nec ex illo fructus perceperit.

2 Et præsupposito sine veri præiudicio, quòd Ioannes Franciscus Vrsinus, & successiue prædictus d. Camillus illius frater egerint coram diuersis iudicibus contra Nicolaum, & successiue Iulium della Rouere eius filium pro recuperatione dicti castri sustinuerint litem per 40. annos, vel circa.

3 Et quòd prædictus Camillus de anno 1546. egerit ad recuperationem dicti castri vigore dicti iuris cessionis, prout in registro fol. 414. & tamen vigore fideicommissi, & spolijs obtinuerit sententiam, & rem iudicatam de anno 1548. cuius sententia copia detur in necessarijs.

4 Et quòd apparet in actis ante dictam sententiam latam in fauorem q. d. Camilli, quòd actor, seu curator d. Antonij iunioris nepotis, & hæredis d. Antonelli senioris, & tunc minoris ætate, viuente Camillo prædicto, petijt supradictos ducatos 3000. prout in commissione in registro coram Cardinalibus fol. 900. & 1070. & sic ante adeptam possessionem dicti castri.

5 Et quòd Camillus de anno 1553. acceperit possessionem dicti castri, & deinde illustris d. Marchionissa eius vxor, & hæres illud possederit, prout hodie possidet, & fructus ex illo percipit.

6 Et quòd actor, seu curator d. Antonelli iunioris ante sententiam latam in fauorem d. Camilli comparuerit, & allegauerit velle audiri, prout in comparitione, cuius copia detur.

7 Et quòd non constat in actis, quòd d. Antonellus iunior post latam sententiam, & possessionem adeptam viuente d. Camillo nihil ab eo petierit.

8 Et præsuppositis articulis medio iuramento per prædictum q. d. Camillum datis, in quibus deducit, & declarat ius fideicommissi, quòd habet in dicto castro, quorum articulorum copia in necessarijs detur, & obtinuerit sententiam supradictam vigore fideicommissi, & spolijs.

D V B I V M.

An dictum interesse conuentum, vel aliud debeatur dicto d. Antonello, & ad illud teneatur illustris d. Marchionissa, à die dictæ possessionis habitæ de dicto castro.

187. DECISIO. alioqui. I.

IN questione proposita, an d. Antonello debeat interesse conuentum, vel saltem pro portionabile in casu, de quo agitur, Domini in primis pro validate huiusmodi contractus constituebant regulam, nempe in dubio et contractum presumi licitum, non autem foeneraticium. glos. per illum tex. in c. fin. in ver. dubitatur. de vsur. Bald. in l. rogasti. §. si tibi ff. si cert. per.

Duo in proposita difficultate aduersus contractum, de quo agimus, opponuntur.

Primo, quod interesse, de quo agimus, est taxatum, et certum, et uniforme, ergo huiusmodi contractus redditur vsurarius, et illicitus. Rom. con. 520. num. 8. Dec. conf. 116. col. 2. sub nu. 2. vers. circa secundum dubium, et in conf. 119. col. 3. et penult. Natt. conf. 417. num. 3. ex mente But. Abb. et Io. And. in c. salubriter. de vsur. Imol. et Alex. in l. insulam. §. vsuras. ff. solut. ma. trim. cum pluribus ab eo cogestis. In huiusmodi enim certa, et uniformi taxatione videtur haberi respectus ad pecuniam, et quantitatem debitam, non autem ad interesse, et fructus, qui sunt incerti, varii, et non uniformes, pro varietate temporum, ut per Grat. qui plures cumulat, in conf. 11. num. 29. et 30. cum plur. de quibus per informantes.

Sed circa hanc primam oppositionem visa est Dominis contraria et opinio verior, concurrente verisimilitudine, et proportionem respectu fructuum, ut in effectu huiusmodi interesse sit correspectiuum ipsis fructibus. Et in hoc placuit dictum Dec. in c. cum venerabilis. col. 6. nu. 14. de except. quem refert, et sequitur Cagnol. in l. curabit. num. 57. C. de actio empt. Couar. lib. 3. variarum resolut. c. 4. num. 5. vers. 7. qui volunt promissionem et etiam certam, et taxatam non censi illicitam, quando, ut dixi, fructus verisimiliter ascenderent ad interesse taxatum, ex mente eiusdem Dec. conf. 111. col. fin. cum plur. cumul. per Gabriel. de empt. et vend. conclus. 4. sub nu. 21. vers. contrarium. Quibus aliqui ex Dominis addebant Bald. Nouell. in tract. de dote. par. 7. priuil. 3. num. 3. Rimin. late conf. 118. num. 12. cum plur. seq. vol. 2. Gozad. conf. 55. num. 11. Neuz. conf. 74. nu. 5. Alciat. conf. 8. in fin. Aymo de retract. in consuet. Aluern. art. 11. num. 8. vbi vsuræ etiam taxatæ recompensatiua fructuum, et in foro et conscientie, et secundum aliquos, etiam de iure diuino dicuntur deberi. et Neuz. in specie sub d. num. 5. cum plur. quos allegat refert esse licitam recompensationem quinque pro centenario:

qui videtur termini questionis nostre, et quod hoc approbatur a consuetudine, post Cepoll. de simul. contract. Afflict. de iure prothom. Brun. Roc. et Cagn. quos allegat.

Secundo opponitur, quod cum Antonellus senior numquam fuerit in possessione castri, et consequenter cum ipse non habuisset fructus dicti castri, non debet illos posse petere. Sed pro responsione considerabant Domini, quod actio et ad rem vendi potest, et in hoc multi Doctores voluerunt, quod actio estimaretur, seu de ea tanti iudicaretur, quanti de re ipsa, ad quam competit, ex deductis per Abb. in c. ex parte. num. 6. post Innoc. ibi de alien. mut. iud. cau. fact. Sed in hoc aliqui ex Dominis contrarium tenuerunt, nempe precium et actionis vendite non debere estimari tanti, quanti res ipsa, sed minoris, computato dubio litis euentu, et difficultate, quæ aliquando in exigendo oritur, ita videtur esse ex mente Sylu. in verb. vsura. 2. nu. 14. et tradunt alij Summistæ in verb. vsura. Qua ratione ergo, re vendita, si emptor non soluit precium, postquam res est sibi tradita, et eam possidet, intrat æquitas d. l. curabit. et tenetur ad interesse recompensatiuum, ita pariter actione cessata, vel vendita pro certo precio, post adeptam possessionem debet intrare eadem æquitas. d. l. curabit. et l. Iulianus. §. ex vendito. ff. de actio. empt. et sicut respectu emptoris, qui tradit precium rei, nec rem habet, non est contractus vsurarius, si sibi promittatur iustum, et verisimile interesse recompensatiuum, ita nec debet dici contractus vsurarius respectu venditoris, ut in questione proposita.

Cum igitur æquitas. l. curabit. locum habeat et in omni contractu correspectiuo tam nominato, quam innominato. Cyn. et Castren. in l. de diuisione. sol. matri. Corn. conf. 145. nu. 7. lib. 2. sequitur, quod debet etiam habere locum in hoc contractu, in quo Antonellus cedit, ut Camillus det.

Et illud videtur tollere omnem difficultatem, quod Camillus non obligatur ad huiusmodi fructuum præstationem, nisi post adeptam possessionem: quo casu, cum verum sit, quod rem, et rei fructus, rei que etiam precium habeat in manibus, non est dubium habere locum æquitatem l. curabit.

Non obstant, quod castrum non sit recuperatum vigore huius cessionis: nam, cum exceptio huius cessionis sit deducta in actis, et in sententia ipsa dicatur etiam vigore fidei commissi, consequens est, quod sit lata etiam vigore cessionis, et eam partem, quam capiebat Trebellianica

lianica, & legitima cedentis, dicatur cessionarius habere virtute dictae cessionis.

Tertio contra predictum contractum videbatur facere difficultatem, quod interesse, & de quo agitur, non videtur taxatum ratione fructuum, sed precij, & sic videtur induci usura, ex distinct. Plot. post alios ab eo relatos in l. si quando. num. 452. 453. & 454. C. de reuoc. donat. Tamen hoc non attento, fuit dictum posse sustineri taxationem praedictam: quia licet dicatur interesse precij non soluti; veritas tamen est, quod hoc interesse precij non soluti habet relationem, & correspondendum ad fructus per supradicta, & fuit dictum Rotam alias tenuisse valere taxationem etiam certam, vbi est proportionabilis ad redditum in causa Ianuen. pecuniaria coram Fabio, & liquidatis fructibus, valere interesse eis correspondenti promissum.

Placebat etiam creditum Trebellianice, & legitime finitum per sententiam, non posse reuocari in dubium: quia tanti fecerunt illud in venditione, & sententia, nisi ostendatur iam fuisse exactum eo tempore: quo casu, cum praedicta cessio fuisset prorsus inutilis, nulla eius ratio habenda foret.

Ex quibus Domini firmanunt interesse conuentum deberi d. Antonello, a die habitae possessionis dicti castri, praesupposito quod eodem tempore praedictum interesse sit verisimile, & proportionabile fructibus, de qua proportionem, si dubitetur, poterit videri ad partes.

Tyburina castri S. Angeli. Veneris

17. Iunij 1575.

E P I T O M E.

Intereste potest per contrahentes taxari a principio, ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario ob moram solutionis, & praesertim in vrbe.

S V M M A E.

- 1 Interesse potest a principio intra legitimum modum taxari ob moram solutionis, & praecipue in vrbe, & quare. num. 2.
- 2 Interesse taxatio de iure civili dicitur intra legitimum modum, si est intra dimidiam centesimam, nempe quinque.
- 3 Interesse ratione mora in solutione, taxatum in quinque pro quolibet centenario, est intra legitimum modum.
- 4 Expensarum redditus fructuum castri, nulla habetur ratio, in taxatione interesse certi, & conuenti, correspondentis ipsis fructibus.

P R A E S U P P O S I T A.

Stante instrumento cessionis, & articulis Camilli, medio iuramento specificatis, quorum copia detur. 1
Et resolutione in huiusmodi causa facta sub die 19. Martii 1574. 2
Et instrumento liquidationis fructuum praedictorum, cuius copia &c. 3

D V B I V M.

An interesse, de quo in dicto instrumento cessionis, sit proportionabile, taliter quod debeatur?

188. DECISIO. alioqui. II.

Domini concorditer firmanunt interesse, de quo in instrumento cessionis, esse proportionabile, & deberi, ac dicebant rem videri carere difficultate, siue inspiciamus interesse conuentum, siue redditus castri.

Primo enim casu, inspecta dispositione iuris communis, item consuetudine, interesse non est excessiuum. Nam a principio possunt partes taxare interesse, quod non excedat legitimum modum ob moram solutionis, vt late fuit dictum in illa Rom. 2000. coram R. P. D. Corta sub die 3. eiusdem mensis proposita.

At, quod non excedat legitimum modum, patet ex eo, quod in vrbe facilis, & frequens est collocatio pecuniarum in montibus, censibus, & alijs creditis ad rationem 7. & 8. pro centenario, ideo succedit id, quod tradit Couarr. ex mente Baldi, variar. resol. lib. 3. cap. 1. vers. septimo. in fin. & credebant, attento hoc capite morae, non tam spectandum valorem fructuum, quam interesse illust. d. Antonelli: quia hoc interesse non datur in recompensam fructuum, sed ratione mora, in qua ratio habetur lucri cessantis. Quod potest, vt dixi, ab initio taxari, & taxatio est intra modum legitimum, ta inspecto iure & civili. l. eos. §. 1. C. de usur. est enim haec usura infra dimidiam centesimam, nempe quinque, quam inspecto, vt dixi, usu vrbis. Et haec sententia suadet ex tradit. per eund. Couarru. lib. 3. cap. 4. num. 6. vbi in taxatione interesse ob moram, non habetur ratio valoris fructuum, imò nec etiam in constituendo redditu, vt ibi per eum.

Placebant etiam in argumentum ad hoc alias tradita in hac causa, & in specie Neuizan. conf. 75. num. 5. qui loquitur in specie, vbi dantur quinque pro centenario, quod non sit interesse excessiuum &c. cum concord.

Secundo casu, si inspiciamus redditus castri, dicebatur etiam attenda sola quarta parte fructuum

ctuum castris (sine tamen veri præiudicio) prædictum interesse respondere fructibus, inspecta liquidatione per illustr. iudices olim facta, & factis computis, vt per informantes d. Antonelli, quarta enim pars fructuum bene videtur ascendere ad scut. 150. vt per eosdem.

⁵ Nec placuit Dominis expensas † ex aduerso allegatas esse deducendas, vel earum habendam esse rationem: quia vltra rationem prædictorum informantium, quòd adsunt etiam alij redditus, qui non sunt computati in liquidatione, ex quibus facillè potuit satisfieri dictis expensis: fuit dictum, quòd huiusmodi officiales, vt quotidie in huiusmodi castris fieri obseruamus, solent esse contenti sola mercede banche, & officij, & pœnæ ipsæ, quæ soluntur ratione officij excedunt has expensas. Quas in effectu Domini nulla cõsideratione dignas arbitrati sunt in casu proposito. Imò dicebant aliqui nõ videri in hoc casu attendendum, an fructus ex re ipsa percepti verè sint æquiuales, sed debere attendi, quod ius cessum tanti potuit æstimari, & valere tempore cessionis, iure fideicommissi: quod in effectu existeret, attèto, vti verè partes tanti fecerunt.

Ex quibus omnibus iunctis, nec non ex alijs deductis in informationibus, Domini ita vnanimè cõcluserunt, & addebant alias rationes, per quas honestum, & proportionabile eis videbatur hoc interesse.

DE PRIVILEGIIS.

Ispalensis pensionis 250. ducatorum. Veneris 22. Martij 1577.

E P I T O M E.

Priuegium aliàs per Pontificem concessũ Scutiferis, & Cubicularijs, de obtinendis pensionibus &c. dicitur concessum contemplatione officiorum, & ideo censetur reuocatum per bullam Pij V.

S V M M A E.

- ¹ Priuegium Scutiferorum &c. de obtinendis pensionibus, an censetur reuocatum per bullam Pij V.
- ² Meritorum, & honestatis ratio contenta in priuegio concesso Scutiferis, reputatur causa impulsua, non autem finalis.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsuppositis motu proprio fel. rec. Iulij 3. de obtinē.

pensionibus, concessis collegijs Scutiferorũ, & Cubiculariorum.

¹ Et bulla dispensationis felic. re. Pii. V. in fauorẽ d. Melchioris del Rio.

² Et reuocatione eiusdem fel. re. Pij V. facultatum retinendi pensionẽ postmodum edita, etiam post dimissionem dimidij officij scutiferatus, per d. Melchiorẽ obtenti.

³ Et lite in Rota coram R. P. D. Corta super validitate huiusmodi dispensationis d. Melchioris tempore, quo fuit edita dicta reuocatio Pij V. & sententia postmodum subsequuta in fauorem d. Melchioris.

⁴ Et quòd d. Melchior post publicationẽ dictę reuocationis Pij V. & prædictę sententię contraxerit matrimonium.

⁵ Et fide diligentiarum in actis pro parte Ferdinandi de Sayuedra producta, quorum omnium in necessarijs copia detur.

D V B I V M.

An dicta dispensatio d. Melchioris comprehendatur sub prædicta reuocatione Pij quinti.

189. DECISIO. alioqui. vnic.

¹ **R**esolutum fuit per Dominos priuegiũ † d. Melchioris esse concessum tantum, vt militi, & officiali, & contemplatione officiorum sæpè in d. priuegio memoratorum, ideo censeri reuocatum per bullam Pij v.

² Et ratio † meritorum, & honestatis reputatur causa impulsua, non finalis. Rebuff. in tit. de declarat. formę nouę prouif. num. 15.

DE SENTEN. EXCOMMVN.

Palentina absolutionis. Vener.

13. Nouembris 1573.

E P I T O M E.

Absolutio ad cautelam, etiam sine causæ cognitione, & cum reincidentia ad beneplacitum, datur ex stylo rotæ à censuris latis extra curiã.

S V M M A E.

- ¹ Absolutio conceditur ad cautelam, ad beneplacitum, cum reincidentia à censuris latis extra curiam, & num. 2. præsertim si commissã est causa appellationis, & nullitatis. num. 3.

P R A E S V P P O S I T A.

Præsupposito quòd Ferdinandus Arias canonicus Palentinus fuerit à suo Episcopo excommunicatus, quia monitorio

monitorio, à quo appellauit sibi ab eodem episcopo sub excommunicationis, & pecuniariis pœnis factis ne à ciuitate Palentina recederet, sed uisitationi eiusdem Episcopi se subijceret non paruerit. Et commissione signaturæ producta appellationis, & nullitatis, cuius copia detur.

D V B I V M.

An saltem ad cautelam debeat dictus Ferdinandus absolui?

190. DECISIO. alioqui. I.

Resoluerunt Domini, quòd Ferdinandus absoluat ad t̄ cautelam cum reincidentia ab beneplacitum; & quòd interim partes informet, cur non sit in totum absoluendus.

Moti sunt Domini, quia ex stylo Rotæ à t̄ censuris latis extra curiam datur ad cautelam absolutio ad beneplacitum, etiam absq. causæ cognitione. Anto. Aug. decis. 13 r. lib. 3. & in eius repertor. ver. absolutio, vers. 2. præsertim in casu, in quo fuit commissæ causa appellationis, & nullitatis. Pute. decis. 4 r. fuit dictum. lib. 1. & in decis. 3. de sentent. excommunic.

Calaguritana beneficij de subizana.

Lunæ. 7. Nouembris 1575.

E P I T O M E.

Agens via monitorij, si comparuit procurator ex aduerso, & produxit mandatum cum protestatione nihil fieri, nisi ipso citato, non potest postea agere via executiua, in qua requiritur confessio debiti pro peculiari fundamento.

S V M M A E.

- 1 Procuratoris reuocatio faciendæ est in camera, & cancellaria.
- 2 Agens via monitorij, quando postea agere nequeat via executiua?
- 3 Alex. conf. 58. num. 3. vol. 5. intellectus.
- 4 Decis. 198. illustris domini Cardinalis Paleotti intellectus.
- 5 Processus per contradictas est regulariter nullus, procuratore ex aduerso comparente, & num. 11.
- 6 Processus per contradictas cessat, quando adest principalis in curia.
- 7 Censuræ sunt indiuiduæ.
- 8 Censuræ latæ ad instantiam F. & P. si non adest mandatum P. non subsistunt respectu F. limita, prout num. 9.
- 10 Confessio debiti, tanquam fundamentum processus executiui, præcedere debet.

12 Excommunicatio nisi intra tres, etc. collatio beneficij facta, non tenet, si is non obtemperauit in termino, nec declaratoria est necessaria. num. 13.

14 Declaratio non est de substantia excommunicationis.

15 Excommunicatio trahit secum executionem.

16 Excommunicationis declaratio facta intra terminum trium dierum præfixum iuxta stylum curiæ, nisi infra tres & c. an valeat.

17 Contrariorum vnum vitiat aliud.

18 Protestatio non requiritur in hoc casu.

19 Nullitas respiciens potius iniustitiam, quàm nullitatem quæ sit?

20 Collatio facta excommunicato, non tenet.

21 Processus factus per audientiam contradictarum, non valet, si non fuerint intimatæ literæ.

22 Consensus si deficit, sententia est nulla.

D V B I V M.

An excommunicatio, de qua contra Didacum, corâ ordinario pro parte Bartholomæi fuit oppositum, fuerit ita valida, vt Didacus ad beneficium, de quo agitur, validè præsentari non potuerit?

191. DECISIO. alioqui. II.

Plures deducuntur difficultates.

Prima est, quòd ista excommunicatio nõ sustinetur, stante reuocatione mandati. Hæc nullitas apud aliquos Dominos habuit difficultatem, quia reuocatio prædicta facta est solum in camera, non etiam in cancellaria: vtrobique enim videbatur faciendæ, quia vtrobique possunt fieri expeditiones literarum. Cres. decis. 105. Achill. de procur. decis. 10. & 12. Nec obstat additio Papaz. ad deci. 2. de procu. in nou. quia ipse secundum prædictos Dominos, negligenter refert decis. Achill. in eo enim casu erat facta intimatio in camera, & cancellaria.

Secunda nullitas est, quia cœptum t̄ fuit agi per viam monitorij, & comparuit procurator ex aduerso, & exhibuit mandatum, item protestatus fuit nihil fieri, nisi ipso citato; & tamen dimissa hac prima via electa, postea proceditur per audientiam contradictarum. Et sic constat de consensu actoris, qui obtinet monitorium, & de consensu rei, qui produxit mandatum. Vnde non videtur, quòd potuerit conuolare ad viam executiuam, & sic videtur intrare, quod dicit Roman. conf. 133. in præsupposito casu, sub num. 1. vers. secus autem. refert Galles. part. 3. q. 2. nu. 4. Gram. conf. ciuil. 95. num. 28. bona glos. in l. perinde. §. notandum, in vers. sed æstimandæ. in fin. ff. ad leg. Aquil. quam in istis terminis dicit singularem Bald. in l. diffamari. col. 2. num. 13. C. de ingen. & c. quæ sequitur Ias. in l. 1. in fin. num. 50. ff. de eden.

Ff Bald.

Bald. in l. neque natales. alleg. à Galles. vbi supra, num. 5.

3 Nec obstat Alex. † cons. 58, ex aduerso alleg. num. 3. vol. 5. quia non dicit, quòd iam electa altera via, liceat ad aliã pcedere. Huic enim fundamēto replicatur, quòd forsan procedit, quādo citatus fuit contumax. Abb. in c. ex tenore. de iudic. Sed quicquid sit de hac opinione in facto p̄supponitur, quòd non detur huiusmodi contumacia, imò quòd procurator cōparuerit, & produxerit mandatū, & protestatus fuerit nil fieri, nisi parte citata, vt supra est dictum.

Allegatur in contrarium decis. Paleot. 198. Sed stantibus doctrinis p̄dictis, pro responsione aliquibus Dominis placebat illam non †
4 procedere, quando actum est altera via de cōsensu vtriusque partis.

Secundo modo inducebatur hęc nullitas, quia comparente procuratore, nullo modo poterat procedi per contradictas: quia regulariter procuratore ex aduerso † comparente, processus per contradictas est nullus. Mohed. decis. 312. Aug. de contumac. decis. 1. & 3. sicuti enim, quando † adest principalis in curia, non
6 proceditur per contradictas, ita videtur dicendū, quando adest certus procurator acceptas.

Tertio opponitur, quòd, cum censuræ † sint
7 indiuiduæ. Curt. sen. cons. 20. num. 25. & sint latae † ad instantiam Francisci, & Petri, & non
8 adesset mandatum Petri, non subsistunt respectu Petri. Galles. part. 5. de person. peten. execut. num. 7. & propterea nec respectu Francisci. Galles. part. vlt. num. 36.

Sed satis placuit responsio, quòd, cum adessent duæ pensiones debite duobus, dicantur † etiã duæ diuersę sententię, per l. non idcirco. ff. de iud. vbi omnes. Felin. in c. cum inter. sub nu.
9 10. vers. similiter dixit Bal. de re iud. Ruin. cōs. 11. sub num. 9. vers. nam licet vbi vnus. in 4.

Quarta opponitur nullitas, quòd non p̄cessit † confessio debiti, & consequenter deficit fundamentum processus executiui. Galles. vbi supra, part. vlt. tit. de liquid. num. 7. & tit. reliqua de processu. nu. 5. Et licet respondeatur, quòd imò p̄cessit confessio debiti in casu nostro; tamen verè in actis non legitur, nisi citatio ad confitendum debitum, & ea quidem
11 citatio est per contradictas, quæ † & ipsa dicitur nulla, cum esset procurator in actis, qui debuit citari. l. item illa. de qua per Mohed. & Augu. vbi supra. & hoc fundamentum satis vrgens, & concludens Dominis visum est pro nullitate censurarum.

Quinta nullitas opposita est, nam declaratio

fuit lata intra terminum triū dierum, cum p̄cederet decretum, nisi infra tres. Sed hęc tollitur, quia, quicquid sit de declaratoria; tamen
12 satis est, † quòd virtute primæ sententiæ, cum ille non soluerit infra tres, illico fuit excommunicatus; declaratoria autem sit respectu aliorum. Vnde licet etiam occultus esset excommunicatus, etiam nō publicatus, & declaratus, collatio tamen non tenet. c. postulastis. ibidem
13 Abb. num. 4. de cler. excomm. Cassad. dec. 1. de p̄ben. vbi loquitur in excommunicato vigore obligationis cameræ. Franc. Marc. q. 969.
14 num. 1. cum seq. lib. 1. declaratio † enim non est necessaria. c. Rodolphus. vbi Felin. sub nu. 38. vers. limita 4. de rescript. & dec. consil. 145. num. 4. cum. vulg. & non ligat, sed excommunicatio ipsa. Et propterea declaratio † non
15 est de substantia excommunicationis. Nam excommunicatio † trahit secum executionem, vt per Felin. vt supr. facit c. pastoralis. §. verum. de appell.

Aliqui tamen domini dicebant, quòd, cum
16 declaratio † videatur contraria excommunicationi in hoc casu, excommunicatio est, nisi infra tres; declaratio autem sit ante lapsum triū dierum, & sic videtur cōtra formam ipsius excommunicationis, & pugnare cum illa. Videtur ergo illam virtualiter tollere, propter pugnantiam. l. 1. C. de furt. argumento not. per Ti
17 raquell. de retract. conuent. in fin. ff. b. nu. 142. ibi quādo sunt diuersa; nec vnum aliud vitiat.
17 Secus ergo, si sint contraria, † vnū vitiet aliud: videtur enim iudex voluisse duo contraria, & incōpatibilia, quę se inuicem tollunt, & elidūt. quod tamen motiuum aliquibus omnino non placuit.

Sexto dicitur, quòd non constat, quòd isti habuerint procuratorem in partibus.

Ex aduerso replicatur, quòd debitor non fuit protestatus. Quæ responsio aliquibus non
18 placuit, quia non † requiritur protestatio secundum opin. Rot. Io. Paul. dec. 164. Sed tamen hęc nullitas † secundum aliquos potius respicit iniustitiam, quàm nullitatem; & tamen
19 collatio † facta excommunicato, non tenet. Couar. in c. alma mater. §. 7. num. 7. vers. hinc decimo quarto, de sent. excom. in 6.

Septima deducitur nullitas, quòd non potuit procedi per audientiam contradictarum:
21 quia † non fuerunt intimatę literę, vt per Cassad. dec. 12. de rescript. & 2. de pension. Sed credebant aliqui, quòd istę decisiones procedant, quando quis vellet agere tantum vigore literarum, sed quando vult agere vigore obligationis

gationis cameralis contractæ per procuratorē, Galleſius atteſtatur, quòd ſtylus eſt in contrarium in loco alleg. Subdebat etiã vnus ex Dominis, quòd fieri poteſt, quòd obligatio ipſa ſit nulla defectu mandati. Nam veriſimile eſt, quòd iſte dederit mandatum ad conſentiendũ in euentum, quòd Franciſcus, & Petrus in ſui fauorem cederent: ſed, ſi non eſt præſtitus conſenſus à Franciſco cõcordiæ, fortaffe obligatio erit nulla, niſi conſenſus poſtea colligatur ex facto ipſo. Dubitabat tamen, an poſſet conuali dare illam obligationem, ſi iam eſſet data certa forma procuratori.

Et hæc omnia ſint dicta in gratiam partium, quæ ab aliquibus ex Dominis tantũ dicta fuerunt. Domini enim omnes non viderant prædictam ſeriem omnium nullitatum, ſed bene fuerunt concordēs in prædictis duabus nullitatibus, ſcilicet in ſecunda pro maiori parte, & in quarta, quæ omnibus placuit, ſcilicet defectus conſeſſionis debiti, per ſupradicta. Addebant pro confirmatione Ant. Aug. deciſ. 92. lib. 3. quòd etiã ꝑ ratione defectus conſenſus ſententia videtur nulla.

Calaguritana beneficij de Subizana.

Luna 6. Februarij 1576.

E P I T O M E.

EXcommunicatio lata per contradic- tas ab A. C. eſt nulla, quando procurator, qui conſentit confirmationi concordiæ, fuerat iam reuocatus in camera, & cancellaria.

S V M M A E.

- 1 Procurator ad conſentiendum reuocatus in camera, & cancellaria non poteſt amplius conſentire in quacumque materia.
- 2 Fraudem non poteſt opponere tertius.
- 3 Nullitatem alienationis rei eccleſiaſticae non poteſt opponere tertius, niſi eccleſia volente.
- 4 Volenti non fit dolus, neque fraus.
- 5 Nullus ſi eſt conſenſus præſtitus penſioni, ita eſt etiã nulla cameralis obligatio ab eo dependens.
- 6 Concordiam ſat eſt fuiſſe confirmatam à Papa ante reuocationem procuratoris, & ſic ante penitentiam principalis.
- 7 Mandatum quando non poſſit reuocari?
- 8 Penitentia quando eſt licita?
- 9 Mandatum reſtriſctum ad cauſam ordinariam, non extenditur ad executiuam.

D V B I V M.

An in caſu, & ad effectum, de quo agitur, excommu-

nicatio lata per contradic- tas ab A. C. contra Didacum, ad inſtantiam Franciſci Perez, quæ fuit in partibus producta, & de ea oppoſitum coram Ordinario, fuerit nulla. Vel ex eo, quòd procurator, qui cõſenſit concordiæ, & obligauit Didacum ad ſolutionem penſionis, erat reuocatus, & reuocatio fuerat intimata in camera, & cancellaria, vel eo, quòd Franciſcus Perez obtinuerat monitorium ab A. C. & Didacus comparuerat per procuratorem, & qui proteſtatus fuerat nihil fieri, niſi ipſo citato?

192. DECISIO. alioqui. III.

FVit reſolutum excommunicatione, de qua agitur, fuiſſe nullam ex eo, quòd procurator, qui conſenſit confirmationi concordiæ, & obligauit Didacum ad ſolutionem penſionis, erat reuocatus in camera, & cancellaria: quia ſtante ꝑ reuocatione, non potuit procurator conſentire, vt per Achill. de procur. 12. cum alijs concord. Et licet deciſio loquatur in reuocatione mandati ad reſignandum; tamen dicebatur per Dominos, quòd idem eſt in quibuscun- que materijs, ſuper quibus expediuntur literæ. Huic reuocationi plura opponuntur.

Primo quòd fuit fraudulenta: ſed reſpondebatur, quòd Bartholomæus ꝑ tertius hanc fraudem opponere non poteſt. Bart. & doct. in l. 2. de except. rei iud. Caſſad. de loca. deciſ. 3. vt in ſimili coram R. P. D. Seraphino in vna Ceruicæ ſi bonorum 16. Decembris. dictum eſt de alienatione ꝑ rei eccleſiaſticae, de cuius nullitate non poteſt dare tertius, niſi volente eccleſia, vel eo, cuius intereſt. volenti enim ꝑ non fit dolus, neque fraus.

Reſpondebatur ſecundo, quòd non conſtat cõcludenter de aliqua fraude, & in ſpecie, quia illi Didaco nil ceſſum fuit, nec apparet, quòd ex dicta ceſſione ipſe aliquod ius acquiſierit.

Secundo opponitur, quòd iſte habebat mandatum ad conſentiendum penſioni, & obligandum, &c. vnde licet teneat reuocatio prædicta quoad actum conſentiendi; non tamen tenet quoad actum obligandi. Reſpondebatur reuocationem tenere quoad vtrumque: quia obligatio ipſa eſt dependens, & accessoria primæ, præſertim cum facta ſit coram eodẽ notario cancellariæ, ex latè trad. per Tiraquell. de cõſtit. in 3. part. in 7. limit. Iſte enim procurator ideo obligauit Didacum, quia conſenſit penſioni. Sicut igitur eſt nullus ꝑ conſenſus, ita eſt nulla obligatio ab ea dependens, ex ibi traditis.

Tertio opponitur per Bartholomæũ, quòd, cum quilibet poſſet impetrare confirmatione concordiæ, ſatis eſt, quòd ꝑ concordia fuerit cõfirmata à Papa ante reuocationem, & ſic ante

pœnitentiam, Io. Paul. decis. 54. alias 55. Surrē-
tina nullitat. Sed dicebatur, quòd id respicere
posset viam ordinariam, non obstante dicta re-
uocatione post confirmationem iam obtētam,
vt prædicta cōcordia teneat, & ex ea possit agi
etiam absque prædicto consensu, non autem
posse respicere viam executiuam à solo consen-
su præstito per dictum procuratorem reuoca-
tum proueniente; non enim inest in concordia
obligatio cameralis, sed tantum in ipso consen-
su præstito.

- 7 Quarto opponitur, quòd madatum non ꝑ
potuit reuocari: quia id, quod in mandato con-
tinebatur, erat deductum in cōtrouersia. Ruin.
conf. 116. num. 15. lib. 1. Respondebatur, quòd
huiusmodi consensus est à iure reprobatus an-
te prædictam confirmationem, vnde est ꝑ licita
pœnitentia, vt per Io. Paul. vbi supra decis. 54.
& 55. ibi, nisi constet de illius irritatione, & ita
semper est practicum, quòd in istis est licita
pœnitentia, donec fuerint præstiti consensus.

Alia nullitas aliquibus Dominis nõ placuit,
quia non potest ille, qui obtinuit monitorium
renunciare viæ, quæ sibi adhuc non compete-
bat. Et quamuis ille procurator Didaci com-
paruerit; habebat tamen mandatum restrictum
ad respondendum cuidam monitorio per A.
C. decreto, & super præmissis, &c. Vnde manda-
tum ꝑ seruiebat tantum ad illam causam ordi-
nariam, non autem ad istam causam executiuã
obligationis in forma camere.

Alijs tamen pluribus Dominis placebat etiã
prædicta nullitas, & videbatur eis mandatũ præ-
dictum posse dici sufficiens ex sua generalita-
te, & ex deductis per informantes Didaci, &
ignorantia per Bartholomæum allegata non
fuit visa probabilis, cum esset apud acta: & præ-
sertim cum simus in eadem causa, & inter eas-
dem personas, vt per informantes.

Primum tamen caput reuocationis manda-
ti omnibus indifferenter placuit, & maximè
quòd Bartholomæus tertius non possit dare de
iure tertij.

DE VERBORVM SIGNIFI- CATIONE.

Burgensis iuris sepeliendi 4. Maij.

1576.

E P I T O M E,

V Erba regulæ de iure quæsito non

tollendo, & eorum significatio intrant
isto in casu.

S V M M A E.

- 1 Regula, de iure quæsito, quando sit locus?
- 2 Regula, de iure quæsito, præseruat ius quomodolibet quæs-
situm.
- 3 Verbum, quomodolibet, de quo in regula, de iure quæsito,
vbi refertur? & quid importet? num. 4.
- 5 Verba, quibuscunque, & quæcunque, trahuntur ad casus
etiam improprios, & abusiuos.
- 6 Principum beneficia secundum ius auferre odiosum est.
- 7 Præscriptio quamuis dicatur odiosa, & contra ius, vbi ta-
men est acquisita, dicitur secundum ius.
- 8 Fauendum esse actibus, per quos redimus ad ius commune,
quo pacto intelligatur?
- 9 Sarnen. in regul. de non tollendo iure quæsito. q. 12. decla-
ratur.
- 10 Regula, de non tollendo iure quæsito, est locus etiam in sta-
tutis, & privilegijs, quando tollitur ius quæsitum ex
eis, & quare?
- 11 Statuta dāt ius considerabile, & de eis habenda est mētio.

P R A E S V P P O S I T A.

- Stantibus verbis iuramenti Domini Comestabilis. 1
Et testamento, & legato per ipsam relicto monialibus,
& per moniales acceptato. 2
Et literis pœnitentiariæ, 3
Et quòd ius fuit radicatum in personam capituli. 4
Et resolutione in huiusmodi causa facta, corā R. P. D.
Cropperio, quòd esset locus regulæ, de iure quæsito
non tollendo, contra commissionem, de qua agitur. 5
Et alia sub die 3. Iulij 1574. in qua Domini dixerunt,
ius commune magis assistere monialibus. 6
Et alia resolutione sub die 10. Iunij 1575. quòd regula
requirit specialem derogationē, non obstante scien-
tia Papæ præiudicij alterius. 7

D V B I V M.

An in casu, de quo agitur, intret regula, de iure
quæsito non tollendo?

193. DECISIO. alioqui. I.

- 1 R Esolutum fuit per Dominos intrare ꝑ in ca-
su, de quo agitur, regulam, de non tollen-
do iure quæsito, ad fauorem capituli, etiã quòd
ius commune magis assistat monialibus.
- 2 Mouebantur Domini, quia prædicta regula ꝑ
præseruat ius quomodolibet quæsitum. Et di-
3 cebant verbum, quomodolibet, ꝑ de quo in re-
gula, referendum esse ad verba, ius quæsitum,
non autem ad verbum sequens, tollatur, & hūc
videri eis rationabiliorem intellectum, & per-
pendebant vim, & energiam dicti verbi, quo-
4 modolibet, quod ꝑ importat ius quæcunque.
quantumuis minimum, & cuiuscunque generis
directi,

directi, vel indirecti, & etiam improprie sumpti. glos. in clem. 1. §. in verb. quomodolibet. de stat. monach. & in clem. 2. pariter in verb. quomodolibet. de senten. excom. sicut in simili verbum, quibuscumque, & siue quęcumque, propter eorum generalitatem trahuntur ad casus etiam improprios, & abusuos per vulg. doctr. Alciat. in l. mouentium. num. 6. de verb. signif. refert, & plures addit Tiraquell. de retract. l. gnag. s. 1. glos. 7. num. 20 cum plur. seq.

Non est autem dubium, quod ius competes capitulo, etiam quod sit quęsitum de iure speciali, dicitur ius aliquo modo quęsitum, ergo & in eo intrat regula.

6 Allegabant etiam Domini videri odiosum & auferri beneficia principum, quę non dicuntur contra ius commune, sed de iure communi. l. 1. ff. de constit. princ. c. decet. de reg. iur. in 6. cum concord. vt in simili de p̄scriptioe dicit Paris. in c. veniens. sub num. 16. in vers. tamen. de p̄script. quę & licet dicatur odiosa, & contra ius; vbi tamen est acquisita, dicitur secundum ius, cuius dictum satis aliquibus Dominis placebat.

7 Eo maxime, quia dicebant, quod illa regula, & quod fauemus actibus, per quos redimus ad ius commune, debet intelligi, quando reditur ad ius commune quoad omnes, non autem quoad p̄iudicium particulare alicuius. iuxta eundem Paris. nu. 10. vers. nā regula. & Apost. ad Abbatē in d. c. veniens. sub nu. 22. in verb. pactum. in fin. apostill.

9 Non obstant tradita & per Sarnen. in reg. de nō tollendo iure quęsito. quęst. 12. Primo. quia nec ipse firmat, sed se remittit ad id, quod super eo Rota sentiret.

Secundo eius rationes non placebant Dominis: nam allegat Curt. Iun. conf. 1. num. 22. & Cassan. conf. 66. num. 63. qui loquuntur de potestate principis, quando redimus ad ius commune, de qua nos non agimus, nec enim p̄dicti Doct. in terminis huius regule, vel de ea loquuntur. Et ita etiam potest responderi Caputaqu. decis. 41. incip. de regula nō tollendo. quę pariter fundatur super dicto Sarnen. & super dictis consilijs Curt. & Cassan. ita etiam ad Gabriel. de iure quęsito. conclus. 1. num. 29. & ad Curt. Iun. conf. 5. num. 29. & ad plura alia ex aduerso deducta. Gozad. conf. 1. num. 35. & conf. 8. nu. 4. quia loquuntur de potestate, non de voluntate, & nihil prorsus dicit de materia istius regule, de qua sola agitur, Et circa hoc placuerunt responsiones accommodatę per informantes capituli, quę videbatur bene applicari.

Et pro confirmatione p̄sentis resolutionis, & responsione ad p̄satum dictū Sarnen. allegabant eundem Sarnen. q. 15. in fin. in ead. reg. vbi refert esse resolutum in Rota, locum esse & p̄dictę regule etiam in statutis, & p̄uilegijs, quando tollitur ius quęsitum ex eis, etiam quod esset per Papam amplissimis verbis eis derogatum: quia regula requirit indiuiduam mentionem &c. & sic etiam vbi rediremus ad ius commune.

Placuit etiam decis. Mohed. 82. Item Put. Decis. 32. in 1. in iure considerabili, & maxime in iure radicato, & incorporato, Rom. alleg. per Put. decis. 263. in 2. cōclusum. fuit etiam alleg. decis. eiusdem 233. statutum. vbi ait, statuta & dare ius considerabile, & de eis habendam esse mentionem. Quę tamen statuta, vt plurimum sunt contra ius commune, per vulg. & in effectu hęc sententia visa est magis equa, & rationalis.

Placuerunt etiam aliqua alia deducta pro hac parte, ex quibus dicebant satis resultare responsiones ex aduerso deductis, vltra applicatas per capitulum.

Reseruarunt tamen p̄iudicium monialium ex clausula, sine p̄iudicio &c. vt si quid sentiant, audiantur. Non enim intendunt Domini vllō modo eis p̄iudicari debere per supradicta, si verē doceretur de aliquo p̄iudicio, extra tamen humationem ipsam, cum enim fuerit narrata in literis capituli, satis constat Papam voluisse p̄iudicare.

Ianuenis spolij bonorum. Veneris

9. Maij. 1578.

E P I T O M E.

Verba, sine p̄iudicio dotium, nūquid conditionem importent, discutitur.

S V M M A.

1 Conditionem numquid indicant verba illa, sine p̄iudicio dotium? & num. 2.

194. DECISIO. seu Discursus.

alioqui. II.

Domini erant in varia opinione, circa vim, & effectum illorum verborum, sine p̄iudicio dotium.

Aliqui

Aliqui enim persistebant in antiqua opinio-
ne sua, quòd importarent conditionem, & ideo,
quòd non posset dici translata possessio in reli-
gionem, nisi purificata dicta conditione, nem-
pe quòd talis possessio esset sine præiudicio do-
tium. Moti ex sepe allegata decis. 32. Put. lib.
2. & ex alijs in vltima positione deductis. Ad-
dentes maximè, quòd camera ipsa apostolica,
in quam prius fuit translata ista possessio, eam
acceptarit cum istamet qualitate, scilicet sine
præiudicio prædictarum dotium, &c. Vnde, si
eandem possessionem postea cessit, & transtulit
in religionem, nõ potuit dare nisi ius, quod
habebat, & eo modo, quo habebat, & sic cum
ista dicta conditione.

Alij Domini sequi magis videbantur decis.
9. de concess. præb. aliàs 39. de restit. spol. in
ant. quæ videtur velle totum cõtrarium, quòd
dicta verba non importent conditionem verã,
& propriam, & suspensiuam, sed tacitam, & quæ
tacitè inest, & à iure subintelligitur, & quæ in
effectu non est de substantia, per ibi dicta. Et li-
cèt alij dicerent istam non esse decisionem, sed
quòd potuit esse votum ipsius compilatoris;
tamen alij dicebant rationes illas sibi multum
placere, nec aliquid ibi apparere, quòd non po-
tuerit esse decisio, cū maximè referatur bis in-
ter decisiones impressas in locis prædictis.

Aliqui concordabant has decisiones, quæ vi-
dètur cõtrariæ, ex distinctione Abb. in c. olim.
sub num. 8. vers. vel potest dici. & potissimùm
in vers. nec obstat, quòd supradixi. de restit.
spol. vbi distinguit hoc modo. Aut tradens pos-
sessionem sub conditione, ipse possidet, & tunc
procedit decis. Put. vt non transferatur posses-
sio, nisi cõditione impleta, & ita in casu c. olim.
secundùm casum ibi formatum per Abb. vbi hu-
miliati, & fratres illi præsupponuntur posside-
re illas possessiones, & oratorium illud, & tradi-
derant possessionem illi magistro militum sub
conditione, si Episcopo, & capitulo placuerit,
& ideo ibi, non purificata illa conditione, quòd
placuerit episcopo, possessio nõ trãsfertur, sed
restat apud ipsosmet antiquos possessores, &
hic non est casus noster. Si verò tradens non
possideat, tunc possessio licèt sub conditione
tradita sit; tamen acquiritur ei, cui traditur, nec
tollitur, aut definit esse ob non existentiam con-
ditionis: quia dicitur multum facti habere, & fa-
cto tolli. & ita procedit dictum Innoc. in d. cap.
olim. num. 5. & Abb. in 2. memb. dictæ distin-
ctionis in dicto loco. Et iste videtur casus no-
ster, in quo officiales, qui tradiderunt possessio-
nem, ipsi non possidebant, & sic non intrant ter-

mini c. olim. quod præsupponit tradentem pos-
sessionem possidere. ex diuersis ergo non infer-
tur, iuribus vulg.

Dicebatur etiam, quòd, si Isabetta, vel alij tẽ-
pore captæ possessionis per religionem posse-
dissent, quòd tunc esset inspiciendum earum
præiudicium: & dato præiudicio, proculdubio
Domini in hoc videbantur concordantes, quòd
obstaret conditio illa, sine præiudicio: nec vlla
possessio trãsuisset in religionem, Sed, cum nul-
la in casu nostro probetur possessio istarum mu-
lierum, nullum videtur considerabile earum
præiudicium in iudicio possessorio. Vnde nihil
videtur obstare, quin intret dicta possessio per
dictos Officiales tradita, & tunc bene videtur
applicari decis. Bisig. 9. de concess. præb. & aliud
membrum distinctionis Abb. in d. c. olim. pari-
ter sup. alleg. & dictum Innoc. ibi num. 5.

Videbatur quidem sine difficultate, quòd
reintegranda esset possessio religionis in istis
casibus, in quibus erat tradita simpliciter pos-
sessio, & sine clausula illa, sine præiudicio, &c.
Et prædicta fuerunt deducta per modum exci-
tationis in gratiam partium, & discursus, non
autem decisionis: quia Domini super prædicta
difficultate, ac penè contrarietate decisionum
pleniùs sibi satisfacere, & ei occurrere cupie-
bant. Igitur voluerunt differri ad primam, &
omnes viderent, vt haberetur resolutio: inter-
rim pars cogitaret, & diligenter informaret su-
per prædictis.

Ianuenſis ſpolij bonorum. Lunæ

12. Maij 1578.

E P I T O M E.

Possessione tradita per iudicem cū
clausula, sine præiudicio dotium,
tacitè inducitur conditio, data
autem à parte non item.

S V M M A R I U M.

1. *Conditio quando inducatur ex possessione tradita, vel à iudice, vel à parte cum clausula, sine præiudicio dotium?*
2. *Iudex sicut non potest aliquem non citare, ita non præsumitur velle aliquem priuare sua possessione.*
3. *Putei decis. 32. lib. 2. declaratur.*
4. *Tertius potest impedire executionem rei iudicatæ, quando possessio est vacans, secus autem, quando est plena.*

195. DECISIO. alioqui. III.

Tvm in præſenti, tū per aliàs deducta in præ-
cedentibus positionibus huius causæ, & po-
tissimùm

tissimū ex decis. 9. Bisig. de concess. præb. alias 39. de restit. spol. in antiquio. & vltra respōsiones datas in vltima præcedenti positione ad decis. 32. Put. lib. 2. aliqui ex Dominis credebant posse applicari talem distinctionem, nēpe.

An possessio tradatur cum illa clausula sine præiudicio à iudice ipso, an à parte, quia si à iudice † verè inest tacitè dicta clausula: quia iudex, † sicut non potest quem non citare, ita nō præsumitur velle aliquem priuare sua possessione, vt bene declarat Bald. in l. 2. num. 14. vbi in rem actio, & Socin. cons. 18. num. 19. lib. 1. Quando verò traditur a parte possessio, ista cōditio non potest subintelligi: quia pars sibi præiudicaret, & propterea, cum non subintelligatur tacitè illa conditio, expressio illius suspendit, & in primo casu procedere fortè posset decis. Bisig. 9. de concess. præben. decisio † Put. 32. autem loquitur, quando à parte traditur, vel quando pars cōsentit. Quòd apparet, quia prior ibi protestatus fuit, quòd traderetur sine suo præiudicio, & sic consentiebat traditioni, dūmodo illa fieret sine suo præiudicio. Vnde ista conditio tacitè non inerat, & propterea expressa potest operari hunc effectum.

Dicebatur præterea, quòd, si in quæstione nostra non cōsistat, quòd iste mulieres possiderent, videri, quòd satis sit purificata conditio: quia intelligebant illa verba sub condicione, nempe si ex traditione possessionis non inferatur præiudicium. Sed, cum ipsæ mulieres non possiderent, ex traditione facta religioni, nullum eis infertur præiudicium: quia, cum possessio non esset vacans, non dicitur agi de præiudicio; secus si esset vacans. Et in simili dicitur de tertio, † qui potest impedire executionem rei iudicatę, quando possessio est vacans, quia agitur de suo præiudicio, quia difficilius recuperatur. Sed, quando erat plena, non dicitur agi de præiudicio. latè Couar. pract. quęst. ca. 16. sub num. 3. vers. secundus casus, nisi fortè ratione durioris aduersarij, quę militat, quando coepisset agere ante latam sententiam, vt per Couar. in num. antecedenti.

Si enim mulieres fuissent in possessione, tūc ageretur de earum præiudicio in immissione, quia ipsæ spoliarentur, sed quando ipse nō sunt in possessione, immissio sibi nō præiudicat, quia ius, quod habent in petitorio, ex hoc non læditur.

F I N I S.

Discipulus prater, quod si in questione
 non non cogitatur, quod si in questione
 tant videri, quod satis sit purificari, et
 quis intelligant illa verba sub conditione,
 incipit si ex traditione possessionis non
 est primum. Sed cum ipse iudex non
 possideret, ex traditione facta religio, aut
 cum eis inestur primum, quis cum possi-
 sit non esset vacans non dicitur agi de primum
 et; sed si esset vacans, Et in simili dicitur de
 + tunc, qui potest impetere executionem rei
 iudicare, quando potestio est vacans, quis agi-
 tur de suo primum, quia difficultatis tenetur
 tur. Sed quando est plena, non dicitur agi de
 primum. Iam Cons. prae. quae. ca. 1. et sub
 num. 3. ver. secundum casus, nisi forte ratio
 duntaxat aduertitur, que militat, quando cogit-
 ter agere ante latam sententiam, et per Cons.
 in non antecedente.

Si enim mulieres iussit in possessione, sic
 agitur de eorum primum in immobilia,
 quia ipse spoliantur, sed quando igitur sine
 in possessione immobilia non primum, quis
 ius, quod habent in patrimonio, ex hoc non la-
 ditur.

FINIS.

etiam ex hoc. Bis de concess. prob. alias
 2. de re iudic. in articulo. & ultra respo-
 nes datus in ultima precedenti positione ad
 de re iudic. 2. Part. 2. aliquid ex Dominis crede-
 pant potest applicari rationem distinctionem, unde
 An possessio traditur cum illa clausula sine
 primum 2. iudic. ipso an a parte, quia si a iu-
 dice 2. veris inest tacite dicta clausula: quia in-
 dex 2. sicut non potest quidem non citare, ita ad
 primum velle ad quod primum los possi-
 tione, ut bene declarat Bald. in l. 2. num. 14. vbi
 in rem actio, & socium. cons. 1. et num. 1. et sub. 1.
 Quando vero traditur a parte possessoris, illa co-
 ditio non potest subintelligi, quia pars ipsi per
 iudicet, & propter, cum non subintelliga-
 tur tacite illa conditio, expressio illius subin-
 dit, & in primo casu procedere forte potest de-
 2. de Bis. g. 2. de concess. proben. de iure 2. Part.
 2. an eum locutus, quando a parte traditur,
 2. quando pars cedente. Quod si pariter, quis
 prior ipsi procellans, quod quod videretur sine
 tuo primum, & sic continetur traditione, ubi
 modo illa fuerit sine suo primum. Unde ita
 conditio tacite non inest, & propter expressi
 si potest operari hanc effectum.

I
 B
 Ber
 Ber
 C
 Cap
 t
 g
 Ca

INDEX EPITOMATVM
Decis. R. P. D. Cæsaris de Grassis.

Vt quis confestim de omnibus in hoc volumine contentis informari valeat.

A

ACCUSATIO, & detentio alicuius per infra-scripta probatur, & non probatur respectiue. decif. 184. pag. 218

Aditio hæreditatis non dicitur conclusiue probata ex infra-scriptis actibus. decif. 161. 185.

Administrator Collegij Giennen. potest eligere aliam personam in dignitate ecclesiastica constitutam præter scholasticum Giennen. ad conferendos gradus, nec d. scholasticus potest conferre gradus priuatiue ad dictam personam per administratorem electam. decif. 13. 15

Agens via monitorij, si comparuit procurator ex aduerso, & produxit mandatum cum protestatione nihil fieri, nisi ipso citato, non potest postea agere via executiua, in qua requiritur confessio debiti pro peculiari funtamento. decif. 191. 225

Appellationi locum esse, si sententia condemnat ad retinendam possessionem bonorum, donec fuerit creditori satisfactum, pugnantibus auctoritates adducuntur. decif. 30. 32

Attentata per procuratorem non sunt à principio purganda. decif. 109. 117

Auct. præterea. C. vnde vir, & vxor. cessat, quando mulier non est pauper, imò congruè fuit dotata, tam respectu dantis, quàm recipientis, & in matrimonio, & post solita fuit operari. decif. 162. 186

B

Beneficiati quinque conficiunt maiorem partem beneficiatorum de Fuentemayor. decif. 130. 138

Beneficij ecclesiastici vera expositio, & declaratio adducitur. decif. 124. 132

Beneficium ecclesiasticum dicitur illa ecclesia, quæ est erecta auctoritate Episcopi, & dotata, præcipuè si habet onus spirituale annexum. decif. 127. 135

C

Capitulum habet intentionem fundatam priuatiue ad beneficiatos in administratione anniuersariorum canonicis, & beneficiatis cõmunium. decif. 131. 138

Capitulum non potest dare de iure tertij, absque eius consensu, mandato, seu declaratione, & plura ad intellectum cuiusdam constitutionis ecclesiæ Calaguritan. adducuntur. decif. 3. 5

Capitulum tenetur probare extare, vel non extare alia statuta, siue aliam facultatem isto casu. decif. 55. 63

Causæ materia apparente obscura, Rota mandare solet, vt videatur de bono iure. decif. 62. 69

Censuræ contra aliquem relaxatæ isto casu dicuntur vberimè iustificatæ. decif. 49. 57

Citationis nullitati expressim narratæ in commissione, & per Papam sanatæ non præiudicatur per clausulam generalem subsequenter, videlicet dummodo non sit ex tribus. decif. 10. 11

Clericatus non est probandus per militem Hierosolymitanum, qui expeditis literis pensionis appellatus non est clericus, quamuis in supplicatione clericum se nominauerit: quia, præterquam quòd literæ attenduntur, is dicitur clericus saltem largè, & ecclesiastica persona, atque subest iudici ecclesiastico. decif. 47. 54

Commissio appellationis non tribuit iurisdictionem, nec suffragatur ei, qui non appellauit. decif. 8. 9

Compensatio, satisfactiue iniusta, & turbida est refellenda, pluraque de notoria sententiæ iniustitia afferuntur. decif. 147. 161

Conceptus, & natus postquam eius pater, deserta prouincia, vel loco originis, domicilium aliò transtulit, non potest dici originarius, vel naturalis loci iam prius deserti à patre, sed patris domiciliu sequitur. decif. 61. 68

Confessionis debiti vigore in instrumento camerali contentæ, cum pacto retrouendendi castrum intra quadriennium per Papam tamen prorogato, agi posse executiue, hic ambigitur. decif. 46. 50

Congrua non debetur habenti præstimonium carens residentia, & ecclesiæ seruitio. decif. 115. 123

Consentiendo reiectioni huius oneris venientes ab intestato, renunciant præiudicio, quod prætere sunt circa legitimam. decif. 163. 190

Consensus maioris partis omnium simul duarum ecclesiarum vnitarum tamquam vnus corporis sufficit: nec est necessarius consensus etiam maioris partis vnus ex dictis ecclesijs, etiam quòd essent minores in capitulo. decif. 128. 136

Consuetudo etiam contra ius dicitur de iure canonico probata per testes deponentes de visu à 40. annis, & verbum semper. decif. 11. 12

Creditori hypothecario agenti ex tribus conformibus ad vltiorem executionem, obstat exceptio compensationis fructuum perceptorum è domo hypothecata, per eum inhabitata, si fructus iam dicti sunt liquidi. decif. 105. 112

D

Decisio superior 135. confirmatur, & ad nouiter deducta responderetur. decif. 136. pag. 147

a Decre-

I N D E X

Decretū de immittendo in possessionem interpositum ad fauorem aliorum, quā̄m comprehensorum in citatione, est nullum. decif. 98. pag. 105

Derogatio expressa regulæ Pij. V. de iure quǣsito non tollendo est necessaria. decif. 9. 10

Distributiones quotidianæ, quǣ dantur tempore interestentiæ in diuinis tantū̄m, non includuntur sub pensione assignata super fructibus, redditibus, & prouentibus in continua residentia lucrari solitis. decif. 116. 124

Districtuales probantur per testes dicentes vidisse eos habitare per 18. annos aliquo in castro distante ab vrbe intra 40. milliar. decif. 51. 59

Donatio facta per Iulium filium famil. sine consensu patris, & sine insinuatione, est nulla, dato quod sit iurata. decif. 150. 166

Donatio mobilium in domo, vel in certo loco existentium, comprehendit omnia, quǣ ita sunt in domo, vt perpetuò̄ ibi sint ad vsū̄m domus, non autem pecunias in archa repositas. decif. 149. 165

Dotem promittens dare, & soluere de proprijs pecunijs, quamuis promittens sit extraneus, inducta dicitur obligatio dotandi de proprijs pecunijs, commixtione seclusa. decif. 148. 163

Dotis congruæ supplementum non petit filia exclusa à successione per statuta præsertim Almæ Vrbis habentia, quod dote data sit contenta. decif. 2. 2

E

Ecclésiæ vtilitas attendenda est tempore postremi contractus alienationis eius rei, non autem primi. decif. 135. 144

Empor non dicitur in culpa, quominus possessionem bonorum emptorum haberet, si ea venditionis tempore non erant per vendentem possessa, sed per aliū̄, cui ex licitatione fuerunt adjudicata. decif. 140. 151

Empor non tenetur soluere precium venditori, nisi venditor rem tradat. decif. 146. 161

Episcopus, & eius vicarius quamuis possint esse iudices in causa propriæ ecclésiæ, tamen possunt recusari, & aliquæ causæ recusationis legitimæ afferuntur. decif. 93. 102.

Error detectus in transactione, facit vt cesset renunciatio facta. l. de his. ff. de transactio. decif. 14. 15

Exceptiones non probationis valoris, item quod quis non dicatur de genere, quodque non obstat regula de annali, prosternuntur. decif. 91. 100

Exceptio, quod alius sit hæres, non impedit executionem instrumenti, & sententię Rotalis super damnis, & interesse passis. decif. 90. 97

Excessus valoris fructuum portionis expressi in prouisione Nuncij apostolici hoc pacto probatur. decif. 118. 126

Excommunicatio lata per contradictas ab A. C. est nulla, quando procurator, qui consentit confirmationi concordiæ, fuerat iam reuocatus in camera, & cancellaria. decif. 192. 227

Extrimum primum, & secundum in spolio hoc pacto probantur. decif. 42. 45

F

Falsi accusatione pendente contra testes, in quibus, ius causæ consistit, & contra partem, supersede-

tur in causa ciuili, alioqui non item. dec. 92. 100

Fatalia necessariò̄ non prorogantur, sed sat est petere bis sibi terminum præfigi ad prosequendam appellationem iuxta formam præsentatæ commissiõis. decif. 110. 117

Fideicommissarij vniuersales in bonis aliunde quǣsitis soluere tenentur legatum particulare factum per testatorem, non autem hæres. decif. 158. 182

Fideiussio hæc præstita pro reuocatione sequestri, non est restricta ad causam pecuniarum sequestratarū̄, sed ad causam, & creditum inter creditorem, & debitorem. decif. 145. 158

Fideiussor obligatus sub expressa conditione, si principalis non soluerit, caret beneficio excusionis, dummodo principalis fuerit prius interpellatus. decif. 144. 157

Fideiussor, vel sponsor infrascriptus dicitur, non autem expromissor, & ideo habet locum excusionis exceptio. decif. 143. 155

Filij quando censeantur vocati simul cum eorum matribus, vel ordine successiuo? dec. 154. 174

Filius in dubio an præsumatur legitimus, vel illegitimus, quoad omnes effectus, pulchra ponitur distinctio. decif. 176. 208

G

Gradus confert in vniuersitate Giennensi non scolastico, dato etiam quod esset præsens, sed alia dignitas administratori bene visa. decif. 185. 219

Gratia alicuius capit expressam administrationem capellaniam per laicū̄ administrari solita, quando prouisio non fuit restricta ad ipsam capellaniam, vt beneficium ecclesiasticum. dec. 114. 122

Gratia expectatiua intrat, non obstantibus infrascriptis. decif. 126. 135

Gratia non redditur subreptitia ex his supplicatis, quǣ non mouerunt Papam. decif. 119. 127

H

Hæreticus contumax condemnatur per viam monitorij, etiam vti relapsus, sed eo postea comparente, & negante monitorium, auditur in carceribus. dec. 186. 220

I

Impetrans gratiam certo modo, si in supplicatione apposuit clausulam, siue præmissio, siue alio quouis modo &c. capere potest beneficium vacans ex resignatione expressa, ob publicationem non factam, quamuis non vacet ob contractum matrimonium æquè per impetrantem expressum. decif. 125. 133

Impetrans tenetur verificare narrata in literis, alioqui non potest A. C. executiuè procedere. decif. 58. 66

Inhibitio non conceditur neque vigore commissiõis in præiudicium possessoris. decif. 30. 331

Instrumento relationis intimationis factæ in partibus, in quo non sit insertus locus loci, non statur, potest tamen eidem notario præcipi, vt illum addat. decif. 45. 49

Interesse etiam conuentum dummodo correspectiuum ad perceptos fructus per emptorem debetur adhuc per cessum. decif. 187. 221

Interesse

E P I T O M A T V M.

Interesse potest per contrahentes taxari à principio ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario ob moram solutionis, & præsertim in vrbe. decis. 188. 223
 Iuramentum ab Episcopo præstitum de seruando statum de correctione, & visitatione à Papa confirmatum, est ab eo, vita eius durante seruandum, & intelligitur, quoad omnem correctionem tam in visitatione, quàm extra. decis. 89. 96
 Iuramentum per Episcopum præstitum is tenetur seruare totum in inseparabilibus, secus in separabilibus. decis. 88. 95
 Iurisdictio inter tres diuiditur, vt singuli administrant quatuor mensibus anni. decis. 66. 104

L

Læsiō enormis interueniens in prima concessione bonorum ecclesiæ facta sine solemnitatibus, numquid præiudicet, quando dicta bona erant solita locari, & quo pacto læsiō hæc probetur? decis. 134. pag. 142
 Legata pia in secundo testamento relicta, si absorbeant maiorem partem facultatum, testamentum dicitur ad pias causas, alioqui non item. decis. 155. 175
 Legatarius particularis potest conuenire possessorem bonorum, quibus facta est restitutio fideicommissi vniuersalis, etiam quod extarent alia bona. decis. 153. pag. 173
 Legitimam deberi filio legitimo cum clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, contenditur. decis. 159. 183
 Legitima debetur filio legitimo cū clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non obstante, quod adsint filij legitimi, & naturales à patre hæredes instituti. decis. 179. 213
 Legitimæ in consecutione attendi debet tempus mortis respectu bonorum ipsorum, & corporum hæreditariorū, non autē respectu valoris. decis. 160. 184
 Legitimo plenè cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non debetur legitima, vbi venientes ab intestato concurrunt. decis. 177. 211
 Legitimus cum clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, potest contratabulare, cessante illorum præiudicio. decis. 178. 213
 Legitima, vel eius supplementum debetur secundum quantitatem bonorum existentium tempore mortis testatoris non estimandorum secundum valorem illius temporis, quo præstantur, & indistinctè attendi debet & quantitas, & valor bonorum tempore mortis, nec nocet, si postea valor mutetur. decis. 156. pag. 177
 Legitimitas in antiquis probatur per publicā vocē, & famam ad effectum succedendi. decis. 181. 216
 Legitimitas propria, & ascendentium probatur modo infra notato. decis. 64. 71
 Literæ non sunt remittendæ Officialibus ad corrigendum, quādo non constat de aliqua discordantia inter supplicationem, & literas, & præsertim quando minus est in eis, quàm in supplicatione. decis. 7. 9
 Literæ sacræ pœnitentiariæ infra scriptæ à pluribus obreptionibus, & impugnationibus saluantur. decis. 167. 194
 Literas canonicatus habens expeditas, & realem possessi-

onem, est manutenendus, quando non constat de non iure alterius quo ad hæresim ei oppositam. decis. 32. 34
 Literis missiuis Cardinalis nepotis Pontificis, & in omnibus Generalis superintendentis creditur, ita vt amplient ordinarium breue Nuncij apostolici facultatem Legati de latere habentis, & dum loquuntur de omnibus beneficiis, extenduntur ad canonicatus in collegiata. decis. 112. 119
 Locatio emphyteotica, & mandatum probantur idoneè ex infra relatis coniecturis. decis. 133. 141

M

Maiori negatur restitutio aduersus sententiam latam in possessorio. decis. 22. 26
 Mandatum ex pluribus coniecturis præsumitur. decis. 18. 18
 Matrimonium ex infra scriptis dicitur abundanter probatum. decis. 175. 205
 Matrimonium ex infra scriptis dicitur plenè probatum. decis. 171. 199
 Molestationum causa censetur deducta per committentem causam super iactationibus, virtute clausulæ, quam & quas &c. decis. 24. 28

N

Narrata in gratia non fuisse per impetrantem verificata, ex testibus infra relatis ostenditur. decis. 60. 67
 Narrata præsertim in supplicatione dispensationis, & circa ætatem sunt verificanda, & prout hic dicuntur verificata. decis. 66. 74
 Naturalis dicitur nepos ex aui persona secundum formam huius constitutionis? decis. 6. 8
 Nobilitatis paritas, seu disparitas ex infra scriptis probationibus in causa matrimoniali elicitur. decis. 172. pag. 200
 Nominandi quasi possessione quadragenaria probata, datur restitutio ad statum. decis. 29. 31
 Nominatio à beneficiatis facta censetur in vim solius statuti, quando ex alia facultate fieri non potuit: si autem ex alia fieri potuit, non item. decis. 12. 14
 Notitia venditionis aliquorum bonorum ex infra relatis non inducitur. decis. 139. 150
 Nullitates, de quibus hic, visæ fuerunt Dominis releuantes, & considerabiles, idcirco remiserunt partem ad signaturam Sanctiss. pro eis sanandis. decis. 37. 38
 Nuncius apostolicus prohibitus conferre beneficia existentia in Metropolitanis, Cathedralibus, & collegiatis ecclesijs, nulliter confert ea, etiam virtute, epistolæ Cardinalis nepotis Pontificis continentis, vt conferat beneficia quocumque modo. & quare? decis. 113. 120

O

Obligaciones quæ dicantur correspectiuæ, vel indiuiduæ, ostenditur. decis. 86. 93
 Ordinatus ad subdiaconatum per vim & metum, non tenetur continere. decis. 20. 22
 Ordinatus per vim conditionalem in subdiaconatu, si prius habebat uxorem, non tenetur continere; si nõ habebat, tenetur. decis. 19. 19

I N D E X

- Originarius vnus loci quis per testes probatur modo
infraſcripto, & pariter quòd natus fuerit, viuentē
auro. decif. 63. 71
- Originarius vnus loci quis non dicitur reſpectu eius
aui, cuius non eſt ſub poteſtate. decif. 180. 215
- P
- P**atris de fauore hoc in caſu non agitur, vt eius fi-
lius ſit in aui magis, quàm in eius poteſtate. de-
cif. 5. 8
- Patroni, qui non ſunt de collegio, nõ debent de iure cõ-
muni ad præſentandum omnes conuenire, ſed ſuffi-
cit maiorẽ partẽ ſeparatim præſentare, aliãq. de præ-
ſentatione quæſtiones deciduntur. decif. 169. 196
- Paupertas, contrarietas, blaſphemia, vel falſitas non, ni-
ſi prout hic, teſtem repellit. decif. 74. 82
- Pecunia, quando pro beneplacito, & neceſſitatibus re-
ponitur, præſidij cauſa, & loco theſauri, non pro vſu
quotidiano reponi dicitur. decif. 137. 148
- Pecuniã, quã perpetuò non ſunt permãſurã domi, nõ
dicuntur repositã loco præſidij. decif. 138. 150
- Penſio, de qua in præcedenti deciſione, itidem declara-
tur valida. decif. 122. 131
- Penſionis reſeruatio eſt valida, dato quòd mandatum
ſit datum ad renunciandum in euentum, quòd ille
conſentiat reſeruatiõni penſionis ſoluendã, literis nõ
expeditis, accedente Papæ beneplacito, dato quòd Pa-
pa deleuerit illa verba ſupplicationis ſcilicet, literis
non expeditis. decif. 121. 130
- Penſio non niſi de fructibus beneficij debetur. decif.
123. 131
- Populi numeroſitate aucta, prouidendum eſt rectori
de adiutore. decif. 168. 196
- Poſſeſſe communitatem de anno 1495. probatur per
duos teſtes deponentes de eius poſſeſſione annorũ
ſexaginta, ſi examinati fuerunt de anno 1495. decif.
68. 76
- Poſſeſſio abbatiz probata dicitur plenè per teſtes depo-
nentes, prout in hac deciſ. 59. 66
- Poſſeſſio alicuius probatur per teſtes deponentes mo-
do infraſcripto. decif. 83. 91
- Poſſeſſio capta per cæteros germanos fratres, vigore
mandati relaxati ad instantiam vnus ex dictis fra-
tribus, procuratoris aliorum, & per iudicem, qui
fuerat vnã cum dicto fratre, & procuratore à Rota
inhibitus, eſt attentata, & reuocanda. decif. 34. 35
- Poſſeſſio modo infraſcripto per teſtes probatur. decif.
67. 75
- Poſſeſſio monialium probatur per teſtes dicentes vi-
diſſe eas, & earum agentem poſſidere, atque fru-
ctus percipere. decif. 38. 40
- Poſſeſſione tradita per iudicem cum clauſula, ſine præ-
iudicio dotium, tacitè inducitur conditio, data autem
à parte, non item. decif. 195. 230
- Poſſeſſio per instrumentum capitulariter capta eſt ma-
nutenenda reſpectu ſolius tituli poſſidentis, & ſine
præiudicio reſeruatiõnum aduerſarij iſto caſu. decif.
33. 34
- Poſſeſſor bonæ fidei ex infraſcriptis probatur. decif.
65. 73
- Præſentatio facta ſeparatim à compatronis valet, quan-
do ius præſentandi eis competit tamquam ſingulis,
non autem iure collegij. decif. 170. 198
- Præſumitur quis ordinatus de licentia proprij Episco-
pi, ſi ordinatus ſuit ab alieno in publica ordinatione
habita in palatio proprii Episcopi, præſentibus cano-
nicis, & cancellario, ſeu notario eius, qui de tali cle-
ricatu rogatus extitit, & ordinato tradidit publicum
instrumentum de eo duobus teſtibus munitum. de-
cif. 87. 95
- Primum extremum numquid ex infraſcriptis teſtibus
probetur? decif. 52. 59
- Primum extremum probant teſtes dicentes, quòd mo-
niales poſſidebant talem locum, quòdque earum fa-
ctor percipiebat fructus. decif. 36. 37
- Priuilegium aliã per Pontificem conſeſſum Scutife-
ris, & Cubiculariis de obtinendis penſionibus, &c.
dicitur conſeſſum contemplatione officiorum, &
ideo cenſetur reuocatum per bullam Pii V. decif.
189. 224
- Priuilegium obtentum lite pendente, nulla particu-
latim de lite illa facta mentione, eſt inualidum. de-
cif. 111. 118
- Probandi onus incumbit ei, qui ſuſtinet partes acto-
ris. num. 1. decif. 55. 62
- Probandi onus, quanta penſio ſit reſeruata ſuper fru-
ctibus beneficii, incumbit penſionario. decif. 48.
pag. 56
- Probatio concludens emanat ex pluribus veriſimilitu-
dinibus, præſumptionibus, & coniecturis. decif. 174.
pag. 204
- Procuratorem ſubſtituens, ſi non reſtrinxit ſe ad vnum
ex ſuis inualidis mandatis, ſubſtituti geſta ad fauorẽ
principalis valent, quamuis is ea geſſerit vigore di-
cti inualidi mandati. decif. 17. 18
- Pulchritudo mulieris, & alia pleraque hoc pacto dicun-
tur probata. decif. 173. 203
- R
- R**egſtrum, parte opponente, non conſignat Rota
non procuratori, dato quòd oſtendat literas prin-
cipalis: parte autem non opponente, non item, ſed cũ
promiſſione de rato. decif. 16. 17
- Regula de annali, vt habeat locum, probari debet poſſeſ-
ſio annalis de anno immediatè præcedenti ipſam im-
petrationem, abſque aliqua interruptione. decif.
35. 36
- Regula de iure quæſito non tollèdo, an procedat in pri-
uilegijs apoſtolicis reuocabiliter, & precario nomi-
ne conſeſſis, ſeu in priuilegijs translatiuis, prout eſt
ius ſepeliendi, hic narratur. decif. 166. 193
- Remiſſoria ad probandum ius patronatus ex fundatiõ-
ne, & dotatione conceditur cõmunitati. dec. 26. 30
- Remiſſoria conceditur conſtituto de fumo, ſed tamen ſer-
uatis de ſtylo ſeruandis. decif. 28. 31
- Remiſſoria non datur, quando articuli non ſunt releuã-
tes. decif. 27. 31
- Rem iudicatam habens contra ſe, adhuc ex vnica ſen-
tentia Rotali, nõ debet audiri, niſi reſectis prius ex-
penſis, ad quas dicta ex ſententia ſuit condemnatus.
decif. 94. 203
- Reſignatio non publicata iuxta formam conſtitutio-
nes Pij V. felic. rec. 182. incip. ſanctiſſimus, obſtat re-
ſignanti. decif. 4. 7
- Reſtitutio in integrum non datur minori iſto in caſu,
ſed res iudicata executioni mandatur. decif. 21. 25
- Sala-

E P I T O M A T V M.

Salarium cappellano per visitatorem deputato tribuere debet præceptor, non autè Vicarius. decif. 117. 125

Secundum extremum ex pluribus hic narratis ostenditur non esse probatum. decif. 39. 40

Sententia absoluens à solutione pensionis est valida, nõ obstante, quòd commissio habeat clausulam, sine retardatione executionis arbitrio Rotæ, quæ suspendit, & limitat iurisdictionem. decif. 101. 108

Sententia absolutoria à solutione pensionis non dicitur iniusta, si non constabat dispensationem ab hæresi esse iustificatam. decif. 103. 110

Sententia, de qua infra, dicitur comprehendere causam conuentionis, & reconuentionis. 142. 153

Sententia est nulla, si non fuit seruatus terminus citationis ad ipsam sententiam audiendam, neque per actorem accusata fuit contumacia partis aduersæ nõ comparentis. decif. 104. 111

Sententia hæc notoriè iniusta nõ dicitur. decif. 99. 106

Sententiæ huiusmodi lata dicuntur, contradicente maiori parte beneficiatorum ecclesiæ, & non refert, an contradictio talis facta sit in capitulo. decif. 141. 152

Sententia lata intra decem, vel vndecim dies à die præsentatæ commissio, est nulla. decif. 106. 114

Sententiam restitutionis in integrum aduersus lapsum fatalium, & tempus prosequendæ appellationis, sufficit latam esse intra quadriennium inceptum à die læsionis. decif. 23. 27

Sententiæ nullitates oppositæ, eo quia actio personalis fuit intentata, & particulares citati, si sua putarent interesse, condemnati sunt, item, ex quo testes examinati apparent vaga cum citatione ad videndum eos iurare singulis diebus, & horis reijciuntur. decif. 102. 109

Sententia, quæ per desertionem appellationis transitum fecit in iudicatum, potest per iudicem ad quem, de stylo Rotæ confirmari, non autem infirmari. decif. 107. 115

Sententia saluatur à nullitatibus ob citationem factam domi ad sententiam, ob mandati defectum, item iurisdictionis ex suspensione petitorij, & ob clausulam commissionis, sine retardatione solutionis pensionis arbitrio Rotæ. decif. 100. 106

Sententia habuisse effectum probatur ex testibus. decif. 95. 104

Sepultura electio facta pacto, iuramento, vel fideicommissio quòd nõ obliget, hic declaratur. dec. 164. 190

Sepulturam eligens cum iuramento tenetur ad obseruantiam. decif. 165. 192

Sequestratio possessionis iudicis officio conceditur de stylo Rotæ, verificatis attentatis. decif. 108. 116

Specificatio diei, mensis, anni, & loci, quando, & in quibus criminibus requiratur, hic tradit. dec. 183. 218

Spolium non dicitur ex infra scriptis purgatum ad effectum, vt confraternitas possit vitare condemnationem fructuum tempore spolij. decif. 41. 43

Spolium non dicitur sufficienter purgatum ex omnibus infra scriptis. decif. 43. 45

Spolij secundum extremum probatur modo infra scripto per eum, cui fuit negata consueta possessio in actibus confraternitatis. decif. 40. 42

Statuto vrbis stante, quo prohibetur post annum agi

de nullitate, non intelligitur exclusa nullitas, quæ habet admixtum spolium. decif. 1. 1

Stylus decisorius præcipue, vbi agitur de graui præiudicio, est legitime probandus, & extraiudicialis informatio non sufficit. decif. 53. 60

Stylus imponedi pñones, super distributionibus quotidianis quomodo probatus dicatur? decif. 54. 61

Summam fructuum à spoliante perceptorum per testes liquidata, quando est ambigua, Rota interdum per modum prouisionis eam diuidit per medium, & dimidiam mandat executioni cum clausula, quamdiu vel maior, vel minor summa per partes probeatur. decif. 56. 62

Substitutio in hoc casu non est omni tempore fideicommissaria, sed intra pupillarem ætatem omnino est pupillaris, quæ matrem excludit. decif. 157. 178

Substitutio, quæ dicatur continere pupillarem, vel omni tempore fideicommissariam? decif. 152. 171

T

Termini, & cõfinia per infra scriptos testes probantur. decif. 50. 58

Tertia pars fructuum beneficij solita adimi ab absentibus, computatur inter fructus beneficij, ita vt intret gratia Papæ. decif. 120. 128

Testamentum primum non tollitur per generalè derogationem, sed specialis requiritur ad clausulam derogatoriam. decif. 151. 169

Testamentum siue nuncupatiuum, siue in scriptis debet esse cognitum, vt renunciatio transactione super eo facta teneat. decif. 15. 16

Testes contrarij sententijs effectum sortitis, non attenduntur, & deponentes per verbum, credo, non probant. decif. 76. 84

Testes isto in casu fuerunt admissi, dato quòd eis opponeretur familiaritas, sollicitatio causæ, collatantitas, desideratio victoriæ vnus partis, &c. non iurasse tactis, &c. atque plures contrarietates. decif. 82. 89

Testes non percutientes tempus possessionis, reijciuntur, & tractantes de eorum commodo satis multum vulnerati dicuntur. decif. 85. 93

Testes probant rei valorem, etiam quòd dicant suo videre, & credere, quando agitur de his, quæ non percipiuntur sensu corporeo. decif. 79. 87

Testibus aliàs transportatis, & productis in Rota, & re petitis parte citata coram eo, qui declaratoriam tulit, potest quis iuuari. quod ampliatur. decif. 25. 29

Testibus examinatis coram arbitro, si aduersarius non vult stare coram Ordinario, & viuunt, sunt repetendi: sed confessionibus præsertim iuratis coram arbitro factis statur omnino coram iudice ordinario. decif. 57. 63

Testibus numero pluribus meliores, & magis specificas rationes reddentibus creditur circa possessionem etiam antiquam. decif. 69. 77

Testis, qui fuit procurator in causa, nulla fides adhibetur; consanguineis autem datur fides diminuta arbitrio Rotæ. decif. 71. 78

Testis familiaris non nisi iudicis arbitrio repellitur, sed sollicitator, qui erat tempore examinis. reijcitur. decif. 73. 80

Testis pauper, item prætendens modicum interesse, item

item cohabitator, item habens nomen Bacchi non repelluntur. decif. 81. 88
 Testis primo dicto regulariter statur. quod dilata, & contrahe, prout hic. decif. 77. 85
 Testis, qui eo anno non suscepit sanctissimam eucharistiam, repellitur: pauper autem, & sentiens modicum commodum admittitur. decif. 78. 85
 Testi seruae existenti in statu seruitutis, & aya, item testi nutrici, familiari, & deponenti quod cuperet matrimonium effectuari, diminuta fides adhibetur arbitrio Rotae. decif. 72. 79
 Testium examen reputatur validum, non obstante defectu citationis ad dicendum contra articulos, & citatione nimis vaga, & speciem seruitutis inducente. decif. 84. 92
 Testium fides discutitur. decif. 129. 137
 Testium summarium de stylo Rotae dari consuevit partibus, idque per notarium in actis scribi non consuevit, & dato quod scriberet, nouae testium productioni non affert prauiudicium. decif. 80. 87
 Testium summarium ex stylo Rotae datur, praesertim quando aduersarius habuit etiam suum summarium. decif. 70. 78
 Thori separatione canonicè facta, si mulier per senten-

tiam iubetur permanere in loco honesto, bene poterit moram trahere in domo patris, cum matre, fratre, & alia sorore nubili, neque debet permanere in monasterio. decif. 182. 217

Valore expresso in impetratione non probato, sententia remanet notoriè iniusta, & non est exequenda. decif. 97. 104
 Valor hoc modo per testes plenè probatur. decif. 74. pag. 81
 Verba in concessione, sine prauiudicio iurium dotialium vxoris, & neptis exequatur brachij secularis, &c. quando important conditionem, quando non, declaratur. decif. 44. 47
 Verba reg. de iure quaesito non tollendo, & eorum significatio intrat isto in casu. decif. 193. 228
 Verba, sine prauiudicio dotium, numquid conditionem importent, discutitur. decif. 194. 229
 Vnio beneficii reseruati facta per Episcopum seminarium ex facultate sibi tradita per concilium Tridentinum sustinetur, non obstantibus hic oppositis. decif. 131. 140

F I N I S.

INDEX SVMMARVM

Decisionum R. P. D. Casaris de Grassis.

A

A B intestato qui non admittitur, non admittitur ad rumpendum testamentum, neque ad illud impugnandum. num. 13. decis. 19. pag. 214

Ablatiui absoluti inducunt formam. num. 7. decis. 3. 6

Absentia est remedium salutare contra amores. num. 5. decis. 173. 203

Absolutio amplissima à crimine per Pontificem concessa, abolet radicatus omnem maculam. num. 3. decis. 110. 118

Accessorium non debet requirere plus quam principale. num. 28. decis. 19. 21

Accessorium sequitur naturam sui principalis, limita, prout num. 26. num. 22. decis. 20. 24

Acta, & probationes contra prædecessorem an noceant successori. num. 3. decis. 25. 29

Acta facta coram arbitris respicientia causæ decisionem non pereunt. num. 22. decis. 57. 66

Acta instructoria facta coram arbitris probant in iudicio ordinario. num. 16. decis. 57. 65

Acta nocent regulariter ei, cui sententia nocet. num. 4. decis. 25. 29

Actio ad rem vendi potest. num. 6. decis. 187. 222

Actiones confunduntur per aditionem. num. 7. & vide. num. 15. decis. 161. 186

Actionis exercitiū isto in casu negatur. nu. 15. dec. 143. 57

Actionis veniunt præcium, non debet tanti æstimari, quanti res ipsa, sed minoris computato dubio litis euentu. num. 7. decis. 187. 222

Actio personalis quando non competat? num. 2. decis. 102. pag. 109

Rei uendicatione agens probare debet dominium. num. 2. decis. 102. 109

Actor debet plene, & conclusè probare intentionem suam, etiam quod consistat in negativa, nec ei sufficit præsumptiue probare. num. 17. decis. 176. 210

Actor hæres intentans interdictum, quorum bonorum, & adipiscendæ, tenetur probare possessionem eius patris tempore obitus. num. 3. decis. 106. 114

Actor quis dicatur, & quis reus? num. 20. decis. 176. 210

Actor si vult releuari ab onere probandi in incorporalibus, debet prius terminari possessorium, intellige, prout num. 6. num. 5. decis. 101. 108

Actorum productio an fieri debeat in parte, & partibus? & num. 7. num. 6. decis. 62. 70

Actorum reproductio in secunda instantia facienda est parte citata. num. 7. decis. 37. 39

Actorum transportatio generalis coram alio iudice valet. Et quid si sunt producta in parte, & partibus? nu. 3. num. 2. decis. 62. 70

Actus factus tempore prorogato an sit vnus, & idem cum

actu primi temporis. num. 33. decis. 46. 53

Actus in dubijs, & equiuocis censetur factus, prout melius expedit facienti. num. 3. decis. 12. 14

Actus omnis, in quo requiritur voluntas, non solum simplex, sed ita qualificata, vt sit libera & spontanea, si fiat coactè, non valet. num. 4. decis. 20. 22

Actuum multiplicatio excludit præsumptionem facultatis. num. 3. decis. 29. 32

Aditio facile præsumitur hereditatis lucrosa, damnosa vero non item. num. 8. decis. 161. 186

Aditio hereditatis quando tacitè intelligatur? num. 4. decis. 167. 195

Aditio inducitur etiam ex verbis enunciativis. num. 2. decis. 161. 185

Aditio inducitur ex contractu celebrato super re hereditaria etiam minima, intellige, prout nu. 13. nu. 12. decis. 161. 186

Aditio non præsumitur ex possessione modica rei hereditaria, & quare? num. 9. decis. 161. 186

Aditio quo pacto inducatur. num. 14. decis. 90. 99

Aditio solo animo fit, etiam quod nihil hereditarium attingatur. num. 3. decis. 161. 185

Aditio vi dependens ab animo fieri potest etiam in absentia partis. num. 16. decis. 90. 99

Aditor assumendus est ob populi numerositatem. num. 1. decis. 168. 196

Administratio anniuersariorum pertinet ad capitulum, priuatiuè ad beneficiatos. num. 5. decis. 131. 139

Administratio capellaniæ quamuis possit esse laicalis, si tamen vnus ex administratoribus tenetur esse ecclesiasticus, dicitur ecclesiastica, prout etiam dicimus de pensione. num. 10. decis. 114. 123

Administratio dicitur ecclesiastica, quando ex tenore fundationis vnus ex administratoribus capelle omnino esse debet persona ecclesiastica. num. 4. decis. 114. 123

Administratio ecclesiastica vacat per contractum matrimonij. num. 5. decis. 114. 123

Administratio etiam in negocijs arduis pertinet ad solum capitulum, & Episcopum. num. 4. decis. 131. 139

Administratio quamuis sit laicalis, si tamen data sit alicui in titulum, non cadit in coniugatum. num. 4. decis. 91. pag. 100

Administratio regulari solet à re administrata. num. 2. decis. 55. 62

Administratio si datur in titulum, habet locum regula de valore. num. 2. decis. 97. 105

Administratio simplex, siue maioratus temporalis quæ dicitur? num. 4. decis. 171. 200

Administrato Collegij Giennen. an possit ad conferendos gradus eligere aliam personam, præter Scholasticum Giennen. num. 1. decis. 13. 15

Admittere recusans aliquem ad actus confraternitatis, dicitur

I N D E X

<i>eitur eum expellere. num. 12. decis. 43.</i>	pag. 46	<i>Appellans se de Perusio, presumitur Perusinus origina-</i>	71
<i>Aegidij constitutio Marchie non requirit sententiam. num. 1. decis. 98.</i>	105	<i>Appellatione remota, hac clausula impedit appellationem.</i>	154
<i>Aequitas l. curabit. locum habet in omni contractu corre-</i>	122	<i>num. 5. decis. 142.</i>	37
<i>spectivo tam nominato, quam innominato. num. 8. decis. 187.</i>	74	<i>Appellatio datur, si agitur ad possessionem vigore contra-</i>	143
<i>Aetas narrata si non verificatur, gratia est nulla. num. 4. decis. 66.</i>	225	<i>ctus. num. 8. decis. 30.</i>	32
<i>Agens via monitorij, quando postea agere nequeat via</i>	145	<i>Appellatio dicitur deserta, si datis reuerentialibus, causa</i>	9
<i>executiva? num. 2. decis. 191.</i>	67	<i>non sinit intra decem dies commissa. nu. 1. decis. 134.</i>	33
<i>Agnatus si in alienatione rerum ecclesie solitarum aliena-</i>	144	<i>Appellationi est locus, quando sententia continet mixtura.</i>	155
<i>ri comparet, & aequè compareat extraneus, qui maiore</i>	107	<i>& sub. num. 4 ubi de comm & num. 2. decis. 30.</i>	9
<i>quantitatem offert, debet ille agnatus preferri, dummo-</i>	209	<i>Appellationis iudicis ut iurisdictio fundetur, probandum</i>	9
<i>do tantumdem offerat. Et quid si ecclesia offerat agna-</i>	47	<i>est appellatum esse, & intra legitima tempora. num. 2.</i>	9
<i>to meliorationes. num. 11. num. 9. decis. 135.</i>	211	<i>decis. 8.</i>	9
<i>Affictuarius. seu conductor abbatij deponens de receptio-</i>	144	<i>Appellatio quando non dicatur deserta? num. 6. decis. 25.</i>	9
<i>ne fructuum probat possessionem. num. 2. decis. 59.</i>	107	<i>pag.</i>	9
<i>Afflict. in cap. 1. num. 4. de cleric. qui inuestit. fecit,</i>	146	<i>Appellatio semper datur, quando prejudicium est irrepara-</i>	9
<i>declaratur? num. 13. decis. 134.</i>	107	<i>bile in petitorio num. 6. decis. 30.</i>	9
<i>Agenti iudicio retinende obstat exceptio rei iudicate in pe-</i>	146	<i>Appellatio subsecuta non potest facere reuocare fideius-</i>	9
<i>torio. num. 9. decis. 100.</i>	107	<i>sorem in obligationem sine suo consensu. num. 6. decis.</i>	9
<i>Aymo conf. 166. reprobatur per Nattam, ubi bic. num. 11.</i>	107	<i>142.</i>	9
<i>decis. 176.</i>	107	<i>Appellatum quamuis sit, sed non sit commissa causa appel-</i>	9
<i>Alciat. conf. 41. procedit respectu fructuum, qui percipi po-</i>	107	<i>lationis, non tribuitur iurisdictio. num. 8. decis. 8.</i>	9
<i>tuerunt, non autem respectu fructuum realiter percepto-</i>	107	<i>Appellatus potest committere causam appellationis, dum-</i>	9
<i>rum, qui debentur à die spoli, siue inrusionis. num. 14.</i>	107	<i>modo id tamquam appellatus expressim faciat. num. 9.</i>	9
<i>decis. 43.</i>	107	<i>decis. 8.</i>	9
<i>Alciat. est sibimet contrarius illa in questione, an dari pos-</i>	107	<i>Approbare sequestrum dicitur, cauens pro sequestri rela-</i>	9
<i>sit legitima cum instructione effectus legitimationis? nu.</i>	107	<i>xatione. num. 17. decis. 145.</i>	9
<i>2. decis. 177.</i>	107	<i>Arbiter inter consanguineos vigore statuti electus dicitur</i>	9
<i>Alex. conf. 58. num. 3. vol. 5. intellectus. num. 3. decis. 191.</i>	107	<i>necessarius, sed melius distingue, prout num. 13. num. 12.</i>	9
<i>pag.</i>	107	<i>decis. 57.</i>	9
<i>Alienandi bona ecclesie consuetudo, quod conuertatur in</i>	107	<i>Arbiter quando quis dicatur, & non arbitrator? & num. 3.</i>	9
<i>naturam, quomodo intelligatur? num. 20. decis. 135. 146</i>	107	<i>47. 9. 10. & 11. num. 1. decis. 57.</i>	9
<i>Alienatio de bonis ecclesie facta, ut discedatur à lite, est</i>	107	<i>Arbiter quis euadit per illa verba compromissi videlicet,</i>	9
<i>nullis ecclesie, intellige, prout nu. 6. nu. 5. decis. 136. 148</i>	107	<i>decidendi, prout de iure num. 5. decis. 57.</i>	9
<i>Alienationis antiqua bonorum ecclesie executio quo pa-</i>	107	<i>Arbitratorem non faciunt partium comparationes, si is ve-</i>	9
<i>cto intelligatur? num. 19. decis. 135.</i>	107	<i>re est arbiter tantum. num. 6. decis. 57.</i>	9
<i>Alienatio rei ecclesiastica non requirit causam, quando est</i>	107	<i>Argumentum à contrario sensu procedit etiam in manda-</i>	9
<i>solita locari. num. 15. decis. 134.</i>	107	<i>us, amplia, prout num. 6. num. 5. decis. 121.</i>	9
<i>Alienatio, vel abdicatio iuris episcopalis non dicitur velle</i>	107	<i>Argumentum à contrario sensu non sumitur, quando in-</i>	9
<i>adhibere consilium capituli in correctione. num. 6. deci.</i>	107	<i>ducta ad vnum effectum contrarium operarentur. num.</i>	9
<i>89.</i>	107	<i>12. decis. 150.</i>	9
<i>Alimenta debentur filio de iure naturali. nu. 9. decis.</i>	107	<i>Argumentum à contrario sensu quando in contractibus ha-</i>	9
<i>pag.</i>	107	<i>beat locum? num. 11. decis. 150.</i>	9
<i>Alimenta prestat vir uxori, pendente lite super matrimo-</i>	107	<i>Argumentum voluntatis colligitur ex geminatione pupil-</i>	9
<i>nio. num. 15. decis. 172.</i>	107	<i>laris in compendiosa contenta, & matrem excludit, vel</i>	9
<i>Alternatiua in gratia electio est gratiati. nu. 4. decis. 185.</i>	107	<i>quando filij predilecti sunt substituti, vel quando est fa-</i>	9
<i>pag.</i>	107	<i>cta per verba directa. num. 20. decis. 157.</i>	9
<i>Alternatiue eum ceteri vocatum, in quo cadit maior ratio</i>	107	<i>Affertio supplicationis est probanda per afferentem. num.</i>	9
<i>affectionis, quomodo intelligatur? num. 1. decis. 185.</i>	107	<i>2. decis. 48.</i>	9
<i>pag.</i>	107	<i>Attentata an presumantur purgata spacio 25. annorum, quo</i>	9
<i>Alternatiue vna pars declarat aliam. nu. 2. decis. 13.</i>	107	<i>durauit lis? num. 21. decis. 34.</i>	9
<i>Angeli opinio in l. qui Romae. S. duo fratres. num. 8. ff. de</i>	107	<i>Attentatis cedere quid profuit? num. 8. decis. 109.</i>	9
<i>verb. oblig. est equior, & verior. num. 5. decis. 14.</i>	107	<i>Attentata non reuocantur, quando sententia transiit in re</i>	9
<i>Annalis possessio ut profuit iuxta formam regule, probanda</i>	107	<i>iudicatum, & quare? num. 3. amplia, prout num. 4. sed in-</i>	9
<i>est anno immediate procedenti impetrationem. num. 2.</i>	107	<i>tellige, ut in num. 5. num. 2. decis. 108.</i>	9
<i>decis. 35.</i>	107	<i>Attentata parte instante, sunt ante omnia purganda. num.</i>	9
<i>Annalis possessor quando quis non dicatur? num. 3. decis.</i>	107	<i>7. decis. 43.</i>	9
<i>35.</i>	107	<i>Attentata si commissa sunt intra decem dies datos ad appel-</i>	9
<i>Annexa quando eodem modo iudicantur? num. 25. decis.</i>	107	<i>landum, reuocantur, etiam lite deserta, per viam nullita-</i>	9
<i>20.</i>	107	<i>tis, aut post decem dies sunt facta, & non reuocantur,</i>	9
<i>Appellando pars dicitur recedere à requisitione, & obla-</i>	107	<i>lite deserta, sed obstat res iudicata, que distinctio recipi-</i>	9
<i>tionem facta. num. 12. decis. 41.</i>	107	<i>tur à Rota. num. 5. decis. 108.</i>	9
	107	<i>Attentata si sunt turbida, non rescinduntur expensæ, neque</i>	9
	107	<i>de eis agitur, antequam cognoscatur de bono iure</i>	9

num. 9. decis. 109.	117
Attentatis verificatis, sequestratur possessio iudicis officio ex Rotæ obseruantia. num. 1. decis. 108.	116
Attentatorum causa pendente, non currunt fatalia. nu. 6. decis. 108.	116
Attentat tertius veniens pretertextu processus attentati. nu. 7. & 9. decis. 34.	36
Auct. preterea. C. vnde vir, & vx. dicitur odiosa. num. 12. decis. 162.	188
Auct. preterea. C. vnde vir, & vx. an habeat locum in femina dotata? & quid in dote parua? num. 13. 14. & 15. decis. 162.	188
Auctoris inhabilitas, de qua constat ex eius confessione, nocet singularibus successoribus. num. 9. decis. 66.	74
Auditor Rotæ, pendente lite, succedit loco Ordinarij quoad examen pronisi in forma dignum nu. 9. decis. 125. 134	134
Augmentum peruentum ex corporibus honorum hereditariorum cedit lucro legitima. num. 3. decis. 160.	185
B	
Al. in l. optimam. num. 10. C. de contrab. & committ. stipulat non recipitur a Rota. num. 6. decis. 45.	49
Baptismus an sit tam proprie votum, quam professio religionis. num. 31. decis. 19.	21
Baptismus non confertur in absoluta coactione. num. 4. decis. 19.	20
Baptizatis per vim causatiuam imprimitur character, & coguntur seruare totam religionem. n. 15. decis. 19. 21	21
Baptizatus metu cogitur viuere prout baptizatus num. 23. decis. 20.	24
Bart. doctrina in l. centurio in quarta questione. num. 38. de vulg. & pupill. declaratur num. 3. decis. 157.	179
Beneficiati non possunt facere collegium. num. 14. decis. 131.	140
Beneficiorum de Fuentemayor partem maiorem constituunt quinque tantum beneficiati. num. 1. decis. 130. 138	138
Beneficium consistere dicitur in tertio, quæ tollitur de corpore beneficij. num. 12. decis. 118.	127
Beneficij alterius qualitatis status præcedens quando non probatur, sufficit probare statum præsentem per decem annos, intellige. vt num. 6. & 7. decis. 127.	136
Beneficij titulo vacante per resignationem, dicitur & ipsum beneficium vacare. num. 3. decis. 33.	34
Beneficiorum quorumq. appellatione non includuntur dignitates, & canonicatus in materia restringibili. num. 4. decis. 113.	121
Beneficium ecclesiasticum quibus ex signis cognoscatur? num. 3. decis. 124.	132
Beneficium ecclesiasticum quod dicatur? num. 1. 2. 3. & 4. decis. 127.	135
Beneficium ecclesiasticum dicitur illud, quod habet campanile, dotem, & percipit decimas, & primitias. num. 1. decis. 124.	132
Beneficium fuisse suppressum per vnionem, qui vult dicere, debet id probare vel per literas, vel per immemorabilem. num. 8. decis. 127.	136
Bonafides excusat à restitutione fructuum. n. 11. decis. 43. 46	46
Bona fides omnis cessat post condemnationem, vt quis teneatur ad fructus. num. 16. decis. 43.	47
Bona reuerfa, & incorporata mensæ abbatali, numquid possint amplius locari sine solemnitatibus & remissionibus. num. 17. decis. 134.	144
Bona transeunt in quemcumque cum eorum onere. num. 5. decis. 158.	181
Bonus quilibet præsumitur. num. 7. decis. 173.	203

C	
Alumniose petere remissoriam, quando quis dicatur. num. 2. decis. 26.	
Cambia non deducuntur ex valore. num. 6. decis. 118. 127	127
Cameralis obligationis natura non admittit exceptiones. num. 14. decis. 148.	165
Canonici qui sunt de capitulo, & non alij continentur appellatione clericorum in his, quæ spectant ad cathedralem. num. 7. decis. 131.	139
Canonicatus veniunt appellatione beneficiorum in materia fauorabili. num. 7. & 14. decis. 112.	120
Capituli appellatione, canonici solum continentur, non autem beneficiati, & alij etiam habentes dignitates. num. 6. decis. 131.	139
Capituli maiorem partem contradixisse sententijs latis quando dicatur? num. 1. decis. 141.	153
Capituli maior pars non potest statuere in his, quæ tangunt ius singularium, nisi omnes consentiant. nu. 3. decis. 55.	62
Capitulum administrat amniuersaria communia canonicis, & beneficiatis, priuatiue ad ipsos beneficiatos. Fallit, si beneficiati probarent bursam illam communem factam esse ex redditibus beneficiorum. num. 2. sed tale onus probandi beneficiatis incumbit. num. 1. & 3. decis. 131. pag.	139
C. cum liberum. de sepultur. non procedit, vbi quis liberè se obligat ad sepulturam in aliquo loco. num. 12. decis. 165. pag.	193
Capitulum nõ potest aliquid statuere. vel ordinare circa amniuersaria in præiudicium beneficiorum, si beneficiati habent & ipsi ius in eis. num. 4. decis. 55.	62
Capitulum non potest dare de iure tertij absque illius consensu, vel mandato. num. 1. & 8. limita, prout num. 2. decis. 3.	5
Cardinalis assertioni quando credatur. num. 13. decis. 112. pag.	120
Cardinalis literæ priuata non probant. num. 12. decis. 172. pag.	201
Cardinalis nepotis alicuius Pontificis iam vita sancti attestationi facta, lite pendente, & parte non citata, non datur fides, nec ea præiudicat tertio. num. 12. & 14. decis. 113.	121
Castitas an sit annexa ordini sacro? num. 24. & 26. decis. 19.	21
Castitas est res voti, non præcepti. num. 22. decis. 19.	21
Causam bonam habere illum, qui prius ad iudicium prouocauit, de iure non probatur. num. 17. decis. 175.	207
Causa criminali pendente, supersedendum est regulariter in causa ciuili ab ea dependente, limita prout num. 1. & 3. decis. 92.	101
Causa ciuilis silere debet, pendente criminali, quando ius totius causæ consistit in testibus accusatis de falso, alioqui secus. num. 4. decis. 92.	101
Causa criminalis quando est præiudicialis ciuili, tunc est in ciuili supersedendum, alioqui non. num. 2. decis. 92. 101	101
Causæ ius quando in aliquot testibus consistere nõ dicatur? num. 5. decis. 92.	101
Cautio quando sit locus? num. 13. decis. 105.	113
Cautio subrogatur loco sequestrari. num. 5. decis. 145.	160
Censuræ an possint iustificari ex nouiter deductis? num. 7. decis. 25.	29
Censuræ latæ ad instantiam F. & P. si non adest mandatum P. non subsistunt respectu. F. limita, prout num. 8. & 9. decis. 191.	226
Censuræ sunt indiuiduæ. num. 7. decis. 191.	226
b Cessio,	

Cessio, & confessio requirunt speciale mandatum. num. 3. decis. 41. 44

Cessionarius, & fideiussor quando renunciaffe dicantur in-ri, quod habebant? num. 12. decis. 145. 161

Character non imprimitur in absoluta coactione. num. 3. decis. 19. 20

Citatio admittitur de stylo Urbis absque loci expressione. num. 1. decis. 45. 49

Citatio ad sententiam ex stylo Rotæ sufficit, quod facta sit domi, & in acie campi Floræ. num. 2. decis. 100. 107

Citatio ad sententiam facta domi isto in casu sufficit. num. 1. decis. 100. 107

Citatio ad sententiam redditur nulla, si est circumducta, puta, quia non fuit servatus terminus, nec per actorem accusata contumacia partis aduersæ non comparentis. nu. 2. decis. 104. 112

Citatio ad videndum iurare testes pro singulis diebus, & horis, an tamquã nimis uaga sit nullat? n. 6. dec. 102. 190

Citatio in partibus de necessitate esse debet executi in loco loci, idq. exprimi debet in relationis instrumento; potest tamen locus loci addi per eundem notarium de mandato iudicis. num. 10. & 11. decis. 45. 50

Citatio nimis vaga, & speciem seruitutis inducens, numquid sit valida? num. 3. 5. & 7. decis. 84. 92

Citationis defectus tollitur ex partis presentia in actu. nu. 7. decis. 133. 142

Citatio nulla validatur ex citati comparitione, vel eiusdem procuratoris cõstitutione ad illã causam. n. 6. dec. 84. 92

Citatio partis ad dicendum contra articulos an necessariò requiratur? num. 2. & num. 4. decis. 84. 92

Citatio partis requiritur in transpotatione actorum, ut dicatur de actis. limita. prout num. 5. deci. 62. 70

Citatus, si sua putauerit interesse, quando dicatur reus necessarius? num. 4. decis. 102. 110

Circumstantia modici momẽti in teste que sit. n. 12. dec. 82. 90

Civis originarius si habitat extra provinciam originis, vel extra civitatem, dicitur ab eo deserta provincia, vel civitas originis. num. 2. decis. 61. 68

Civis, siue naturales veri alicuius loci dici non possunt illi, qui non participant de oneribus, & muneribus illius loci, & quare. num. 5. & 6. decis. 61. 69

Clericatum quã quis nõ teneatur verificare. n. 1. dec. 74. 54

Clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, non obstat in causa testati. num. 13. decis. 159. 183

Clausula commissionis dummodo non sit nullitas ex defectu iurisdictionis, mandati, & citationis, quo pacto intelligatur, quando expressim vnus citationis defectus fuit sanatus? num. 3. decis. 10. 12

Clausula, ac si dicta litera non emanassent, effectus. num. 9. decis. 165. 193

Clausula, non obstan. contenta in bulla, tollit extrauag. suscepti. de elect. contentam in corpore iuris, & non habentem clausulã derogatoriam. num. 8. deci. 115. 123

Clausula, pro omni eo & c. intellectus. nu. 2. deci. 153. 173

Clausula possessionem retinen. donec fuerit sibi satisfactũ intellectus. num. 10. decis. 30. 33

Clausula, quæ omnia & singula & c. vis, & energia. num. 11. decis. 148. 164

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, intellectus. num. 3. decis. 177. 211

Clausula, arbitrio Rotæ, intelligitur, prout de iure. num. 2. decis. 101. 108

Clausula, citra præiudicium venientium ab intestato, stri-

Et est interpretanda, prout eius verba sonant. num. 17. decis. 159. 184

Clausula codicillaris facit, ut verba directa trahantur ad fideicommissariam. num. 8. decis. 257. 180

Clausula commissionis, sine retardatione solutionis pensionis arbitrio Rotæ, intelligitur de arbitrio, prout de iure, ut scilicet is manuteneatur in quasi possessione exigendi. limita. prout num. 8. num. 7. decis. 100. 107

Clausula, & alias omni meliori modo, propter illam conjunctionem, & semper auget alios modos ultra expressos, et non stat restrictivè, pro ut staret sine illa copula, & num. 4. decis. 12. 14

Clausula nominationis posita in fine supplicationis, vel in clausulis, refertur ad omnia supradicta. nu. 2. dec. 122. 131

Clausula, non obstante regula de annali in anni sui parte, posita in gratia, si neutri, tollit dictam regulam. num. 3. decis. 91. 100

Clausula, ob non paritionem literarum reservationis pensionis, continet petitorium. num. 6. decis. 100. 107

Clausula, omni meliori modo, operatur, ut actus factus censeatur eo modo, quo melius fieri poterat. num. 2. decis. 159. 183

Clausula, quam & quas, stat generaliter, stantibus consequentibus verbis, habere que, & mouere intendunt, & quid operetur? num. 2. & 3. decis. 24. 28

Clausula, quæ omnia, & c. importat indiuiduitatem. num. 10. decis. 86. 94

Clausula, quorum tenores & c. minimè supplet, præcipuè in tertij præiudicium. num. 1. decis. 167. 195

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, strictè debet intelligi, in solo scilicet casu ab intestato, non autem facto testamento. num. 3. & 17. decis. 179. 213

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, quæ legitur in facultatibus, an censeatur repetita in legitimatione? num. 13. decis. 177. 212

Clausula, siue præmissa, siue alio quouis modo & c. operatur, ut veniat omnis modus vacandi. Quod procedit etiã in impetratione certo modo. n. 6. et 7. deci. 175. 134

Clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, quando nihil operetur? num. 1. decis. 178. 213

Clausula sine retardatione solutionis, limitat iurisdictionẽ. num. 1. decis. 101. 108

Clericatus datus à non suo Episcopo sine dimissorijs proprij Episcopi, vel sine eius expresso consensu dicitur perperam concessus, nec sufficit ad obtinendam pensionem. num. 3. & 4. limita prout num. 5. decis. 87. 95

Clericatus filij subsequens nocere non debet patri, in usufructo iam per eum quæsito. num. 24. decis. 150. 169

Clericatus quandodicatur probatus. num. 1. decis. 87. 95

Clerici inferiores debent inservire capitulo, prout Episcopo. num. 8. decis. 131. 139

Clericus coniugatus est incapax non tantum beneficiorũ, sed etiam cuiuslibet administrationis ecclesiastica. nu. 7. decis. 114. 123

Coactio est duplex, absoluta, & conditionalis, & utraque declaratur. num. 1. decis. 19. 20

Coactione in absoluta nulla est voluntas, & quid in condicionali. num. 2. & 5. decis. 19. 20

Coactione in condicionali character imprimitur. num. 5. & 14. decis. 19. 20

Cohabitatio diuturna non sufficit ad inducendum matrimonium, quamuis sufficiat ad legitimationem presumendã. num. 4. decis. 176. 290

S V M M A R V M.

Collatio ecclesie facta alicui perpetuo, est vnum ex signis beneficii ecclesiastici. num. 7. decis. 124. pag. 132
 Collatio facta excommunicato non tenet. num. 20. decis. 191.
 Collect. in c. 2. num. 24. de feud. intellectus. num. 25. decis. 135.
 Commissio appellationis quando non profit? num. 1. decis. 8.
 Commissio fungitur vice libelli. num. 6. decis. 24. 28
 Commissionis clausula possidendi sine vitio spolij, & attentatorum, continet gratiam illa autem sine praeiudicio legitime executionis, continet iustitiam. num. 20. nu. 19. decis. 34. 36
 Commissio potest dare iurisdictionem super eo, quod non est, praesertim quando in commissione non adest clausula, quam, & quas. num. 5. & 4. decis. 8. 9
 Commissio quando sustinetur vigore clausulae, quam, & quas? num. 6. decis. 8. 9
 Commissio sanatoria nullitatis, si habet clausulam excepti nam nullitatem ex tribus, non sanat nullitatem citationis ad sententiam circumducta. num. 6. decis. 104. 112
 Commissio secunda prerogationis fatalium, cum clausula, dummodo alias prerogata non fuerint, minime suffragatur, si alias fuerint prorogata. num. 2. decis. 134. 143
 Commune, quod est pluribus, ab omnibus debet comprobari. num. 5. decis. 55. 62
 Compendiosa facta per verba directa intra tempus pupillaris aetatis valet iure directo, & mater excluditur, & post pupillarem expirat in totum ex communi. num. 4. decis. 157. 179
 Compendiosa per qua verba facta censeatur, an per mere directa, an per directa, & communia? num. 2. decis. 157. pag. 179
 Compendiosa substitutio que dicatur? nu. 1. decis. 157. 179
 Compensatio iniusta, & turbida est refellenda. num. 11. decis. 147. 163
 Compensatio non fit de liquido ad illiquidum. num. 1. decis. 105. 113
 Compensatio non fit de illiquidum ad liquidum. num. 3. decis. 147. 163
 Compromissum fieri, si iudex mandat, hoc attribuitur necessitati statuti. num. 15. decis. 57. 65
 Compromittere semel sufficit, ubi non viget statutum, sed ubi adest statutum, toties est compromittendum, quousque sequatur laudum. num. 13. decis. 57. 65
 Concessa facultas Nuncijs contra concedentem est late interpretanda, limita, prout num. 11. num. 10. decis. 118. pag. 127
 Concessio partis conformis depositionibus testium ex aduerso examinatorum eas roborat. num. 12. decis. 175. pag. 206
 Concilij derogatio peculiaris requiritur, quamuis eius series, & dispositio narrata sit. num. 12. decis. 9. 11
 Concil. Trident. sess. 23. sub tit. de reformant. cap. 18. declaratur. num. 4. decis. 132. 140
 Concilij Tridentini c. 4. sess. 25. declaratur, item non reprobant iuramentum in praeiudicium iurantem, sed successoris. num. 8. num. 7. decis. 88. 95
 Conditio, si decesserit sine filijs, an comprehendat etiam filias? num. 4. decis. 154. 175
 Concordiam facta esse fuisse confirmatam a Papa ante reuocationem procuratoris, & sic ante penitentiam principalis. num. 6. decis. 192. 227

Concubinitus habet tractum successuum, & an requirat specificationem solemnitatum l. libellorum. in eius accusatione? num. 8. decis. 183. 218
 Condemnari ad damna, & interesse is debet, qui verè dicitur contravenisse. num. 1. decis. 142. 154
 Conditione cessante, perinde est, ac si actus à principio factus non fuisset. num. 3. decis. 121. 130
 Conditionem haberi pro adimpleta, quando non stat pro implere debentem, limitatur, prout hic. num. 3. decis. 4. 7
 Conditionem numquid indicant verba illa, sine praeiudicio dotium? num. 1. & num. 2. decis. 194. 230
 Conditionis defectus semper habet oculos retro vsque ad tempus dispositionis. num. 4. decis. 121. 130
 Conditio obligationis est verificanda. num. 10. decis. 143. pag. 157
 Conditio quando inducatur ex possessione tradita, vel à iudice, vel à parte cum clausula, sine praeiudicio dotium? num. 1. decis. 195. 231
 Conditio suspensiva suspendit animum aduentis. num. 4. decis. 161. 185
 Conductorum priorum, qui pradia ecclesie reduxerunt ad culturam, haeredes reinuestiri debent pro eodem precio. num. 1. decis. 136. 147
 Confessio an solum ante sententiam renocari possit? nu. 5. & num. 6. decis. 90. 98
 Confessio auctoris facit coniecturam, & adminiculū. num. 2. decis. 49. 57
 Confessio auctoris non nocet successoribus. num. 3. decis. 49. 57
 Confessio cuiuslibet tertij adminiculatur, quod res ita se habeat. num. 4. decis. 49. 57
 Confessio dicitur facere notorium, ideo etiam in iudicio nullo probat. num. 4. decis. 148. 164
 Confessio etiam iurata renocari potest. num. 2. decis. 90. 98
 Confessio debiti, tamquam fundamentum processus executiuui precedere debet. num. 10. decis. 191. 226
 Confessio facta coram arbitris valet, prout iudicialis ex veriori, & praeiudicat. num. 20. praesertim quando adest iuramentum. num. 19. & num. 21. decis. 57. 66
 Confessio facta in iudicio civili probat in criminali. num. 8. decis. 148. 164
 Confessio facta in vno iudicio nocet in alio etiam ad alium effectum. num. 17. decis. 90. 99
 Confessio in iudicio summario facta probat in plenario.
 Confessio incidenter facta licet non profit ad condemnandum; tamen ex ea iudex habet fundatam intentionem in alio iudicio inquisitionis. num. 9. decis. 148. 164
 Confessione prima alicuius statur sine qualitate factae, quauis secunda confessioni qualitatem addiderit. nu. 3. decis. 173. 203
 Confessio non probatur per testes singulares de stylo Rotae. num. 4. decis. 97. 105
 Confessio patris in eius testamento facta ad fauorem filiae, non nocet tertio. num. 1. decis. 99. 106
 Confessio principalis facta in iudicio criminali, facit fidem in civili. num. 3. decis. 148. 164
 Confessio super crimine facta in vno iudicio, licet non valeat ad condemnandum, in alio iudicio; tamen valet ad instituendum iudicium inquisitionis, & ad probandum illud crimen ex producta confessione. n. 6. decis. 148. 164
 Confitens in alio processu, potest hodie condemnari ad interesse sine alio processu. num. 10. deci. 148. 164
 Congrua cessat, ubi cessat residentia, & seruilius ecclesie. num. 7. decis. 115. 12

M I N D E X. V 2

Congrua debetur pro alimentis. num. 6. decis. 115.	123	Contrauentio quoad unam obligationem non correspecti-	
Congrua portio de fructibus est assignanda, etiam ex concilio Tridentino. num. 13. decis. 117.	126	nam, non inducit contrauentionem in alia. num. 3. decis. 86.	94
Congrua, quo casu non debeatur. num. 1. decis. 115.	123	Consuetudini interpretatiuæ est locus in ambiguis. num. 8. decis. 11.	13
Coniecturis non est locus, quando apparet de expressa mente prorogantis. num. 8. decis. 46.	51	Consuetudo interpretatiua requirit spacium 40. annorum, quando agitur de auferendo ius quæsitum per vnionem. num. 6. decis. 11.	13
Consanguinei ex linea transversali vsque ad quartum gradum, an sint testes idonei? num. 7. decis. 71.	78	Consuetudo loci attenditur circa dotis congruitatem. num. 15. decis. 2.	4
Consanguinitas facitè excludit inhonestatis presumptionem. num. 8. decis. 173.	204	Consuetudo probanda est speciatim in casu, de quo agitur. num. 5. decis. 117.	125
Consensus maioris partis omnium de capitulo sufficit. num. 8. decis. 76.	85	Consuetudo voluntaria soluendi salarium capellano per rectorem, non extenditur ad casum necessitatis. num. 6. & 7. decis. 117.	125
Consensus maioris partis omnium simul duarum ecclesiarum vnitarum sufficit in actu. num. 1. decis. 128.	136	Continentia non est de substantia, & essentia ordinis subdiaconatus, sed accidentaria ex statuto ecclesie. nu. 16. decis. 20.	23
Consensus maioris partis vnus duabus ecclesijs amplissimè simul vnitis ad actum non est necessarius, sed bene maioris partis omnium duarum ecclesiarum. num. 2. decis. 128.	136	Conuersatio cum inhonestis tunc nocet, cum notitia conuersantis probatur. num. 10. decis. 174.	205
Consensus si deficit, sententia est nulla. num. 22. decis. 191. pag.	227	Corne. cons. 100. num. 4. lib. 3. confutatur. num. 11. decis. 2. pag.	4
Consensus venientium ab intestato ex quibus probetur. num. 2. decis. 162.	190	Correspectiuitas, vel indiuiduitas contra actum ex contrahentium intentione vnde emanat? num. 9. decis. 86.	94
Consentiens in ordine consentit pariter in ijs, quæ sunt ordini annexa. num. 21. decis. 19.	21	Correspectiuis actus numquam censentur, quando apparet de mente contrahentium. Intellige, prout num. 6. num. 5. decis. 86.	94
Consequens qui vult, censetur velle omne necessarium antecedens, etiam in sententia. num. 7. decis. 30.	33	Correspectiuitas quando ex mente partium inducatur, etiam quod sint separata facta, & separatim precium? num. 4. decis. 86.	94
Conseruatio facilius inducitur, quam noua acquisitio. num. 21. decis. 46.	52	Coaruu. lib. 2. var. resol. cap. 17. num. 4. & Clar. in 8. emphiteosis. q. 6. vers. si verò. intellectus. num. 17. decis. 135.	146
Constiterit, verbum requirit veram, & perfectam probationem. num. 3. decis. 8.	9	Creditor in habitando domum hypothecatam tenetur fructus computare in sortem, quanti potuisset locari dicta domus, fallit, prout. num. 5. num. 2. decis. 105.	113
Consuetudo interpretatiua requirat titulum. num. 7. decis. 11.	13	Creditor hypothecatam domum locare tenetur, si non expedit sibi eam inhabitare. & nu. 4. nu. 3. decis. 105.	113
Consuetudo interpretatiua quæ dicatur? num. 5. decis. 11.	13	Creditor non tenetur accipere debitum principale sibi oblatum, si debet etiam habere accessorium, licet illiquidum, puta fructus, nisi illo etiam accessorio ei oblato. num. 8. decis. 41.	44
Consuetudo non dicitur, sed prescriptio, quando agitur de acquirendo priuatis. num. 3. decis. 11.	13	Culpæ quando non est locus? num. 7. decis. 140.	152
Consuetudo probatur per testes deponentes de visu à 40. annis per verbum, semper, etiam quod esset contra ius. num. 2. & 1. decis. 11.	13	Culpam alicui opponens, ex eo quia regulariter non presumitur, tenetur eam conclusiuè probare. num. 2. decis. 140.	151
Consuetudo residendi, & interessendi in diuinis pro parte anni, & lucrandi distributiones pro toto anno, vale. num. 8. decis. 116.	124	Culpa non potest ei imputari, qui actum non fecit, ad quem non tenebatur. num. 3. decis. 140.	152
Continentia debet esse voluntaria. num. 24. decis. 19.	21	Culpa quando vacet emptor, qui non cepit possessionem bonorum emptorum? num. 1. decis. 140.	151
Continentia sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione, & est voti, non precepti. num. 8. decis. 20.	23	Culposus non dicitur, qui non fecit illud, quod factum nil profuisset. amplia, prout. num. 5. num. 4. decis. 140.	152
Contractus de rebus ecclesijs non est validus, saltem in effectu, si potuisset ecclesia habere ab alijs maiorem utilitatem. num. 7. decis. 135.	145	Curt. lun. cons. 10. num. 1. & Bero. in c. Rainutius. num. 225. de testam. declarantur. num. 10. decis. 2.	4
Contractus duo non solum in eadem scriptura confecti, sed etiam in prorsus diuersa, possunt dici correspectiui ex partium intentione. num. 8. decis. 86.	94		
Contractus in dubio presumitur licitus, non autem feneratorius. num. 1. decis. 187.	222		
Contractus quamuis sit conditionalis, si tamè dominus tradat possessionem, transfertur possessio. num. 4. decis. 44. pag.	48		
Contradictio maioris partis beneficiatorum facta sententiæ, an apparere debeat facta in capitulo? & nu. 4. num. 2. decis. 141.	153		
Contradictores legitimi qui dicantur in terminis. l. fin. C. de edict. diu. Adri. num. 5. decis. 98.	106		
Contrariorum vnum vitiat aliud. num. 17. decis. 191.	226		
Contrauentiones habentes naturam potius actionis, & exceptionis, quam reconuentionis, & mutue petitionis, quæ dicantur. num. 2. decis. 142.	154		

D

D AT nemo quod non habet. num. 14. decis. 177. 212
 Debitum vnus compensari cū credito alterius iniustum est. num. 4. decis. 147. 163
 Decimarum exactiois vltimus status attenditur. num. 3. decis. 50. 58
 Decis. Achill. 8. de pension. volens pensionem reservari posse super distributionibus quotidianis, declaratur. num. 5. de-

I N D E X

Distributiones quotidianae an, & quando includantur sub assignata pensione. num. 18. decis. 49.	57	Dos quando dicatur parua, vel congrua: nu. 25. decis. 162. pag.	189
Distributiones quotidianae dicuntur, quamuis solutio semel tantum fiat habito respectu ad seruitium horarum canonicarum, licet non dictum, vel horatim facta sit. num. 6. decis. 116.	104	Dotans si est extraneus, quamuis regulariter non teneatur de euictione, fallit, si stipulatus est partem dotis sibi restitui debere. num. 23. decis. 148.	165
Distributiones quotidianae dicuntur verè fructus. numer. 2. decis. 54.	61	Dotem habere valde modicam, & dotem non habere, equi parantur. num. 18. decis. 162.	188
Distributiones quotidianae non dicuntur de corpore beneficii num. 3. decis. 120.	129	Dotes relictae puellis amore Dei, quamuis non constet eas esse pauperes, dicitur relictum ad pias causas. num. 2. decis. 165.	176
Distributiones quotidianae non dicuntur fructus beneficiorum, sed potius stipendium cuiusdam laboris. num. 4. decis. 116.	124	Dotis augmentum superueniens, non attenditur, si tempore dotationis, habito respectu ad quantitatem, bonorum paternorum, dos non fuit incompetens, ubi agitur de graui preiudicio. num. 22. decis. 2.	5
Distributiones quotidianae non veniunt appellatione fructuum, nec appellatione residentiae, num. 1. & num. 2. decis. 116.	124	Dotis nomine si omnia bona sint data, id intelligitur deducto omni ere alieno. num. 3. decis. 107.	125
Distributiones quotidianae proprie dicuntur, quae actu distribuuntur. num. 9. decis. 116.	124	Dotis supplemento an sit locus, quando datur magnus excessus: & plures casus distinguuntur. num. 1. & 2. decis. 2.	3
Dolus dicitur vendens, quod suum non est, & constituens se illud possidere. num. 9. decis. 140.	152	Ecclesia, & beneficium ecclesiasticum differunt. num. 2. decis. 124.	132
Dolus in conuento non requiritur, & quare? n. 2. deci. 40.	42	Ecclesiae bona solita locari, quod concedi possint pro eodem canone, procedit, quando res pluris non valet, & de ea plus compertum non fuisset. num. 18. decis. 135.	146
Dolus in faciendo absorbet culpam in omitendo. num. 10. decis. 140.	152	Ecclesiae expedit plures habere consultores. num. 12. decis. 89.	97
Domicilij ius, & forum an potentius sit, quam originis? nu. 11. decis. 61.	69	Ecclesiae terras qui fertiles reddiderunt, eorumque heredes praeferendi sunt alijs. limit. prout. num. 6. & intellige prout. num. 10. num. 5. decis. 135.	145
Domicilium fateri quis non dicitur, si appellat se incolam, & habitatorem vnius loci. num. 13. decis. 169.	198	Ecclesiae res dari non potest pro eodem canone, si cessat causa primae concessionis. num. 12. decis. 135.	145
Dominium non praesumitur ex possessione, quando de dominio principaliter queritur. num. 6. decis. 105.	113	Ecclesia quando dicatur beneficium ecclesiasticum? num. 4. decis. 124.	13
Donandi facultas non venit etiam in mandato cum libera. num. 1. decis. 150.	167	Ecclesia quando erecta praesumatur auctoritate Episcopis? num. 5. & num. 9. decis. 124.	132
Donans contemplatione patris debet facere mentionem patriae potestatis, nec sufficit facere simpliciter mentionem de patre. num. 3. decis. 150.	167	Ecclesia locans in forma consueta pro minori precio, quam ab alio, facta diligenti inquisitione, inuenisset, dicitur lesa, & hoc casu ei datur restitutio. num. 15. decis. 135. pag.	146
Donatio facta à filiofamil. alicui tertio, non praedudicat patri. quod si fil. famil. iurauerit? num. 5. & 7. ampl. etiam si patri non queratur usufructus. num. 6. num. 4. decis. 150.	167	Ecclesia ponitur pro beneficio. num. 11. decis. 124.	133
Donatio per filiumfamil. sine consensu patris, & sine insinuatione, etiam quod sit iurata, est nulla. num. 21. decis. 160.	169	Ecclesia restituitur in spolio. num. 2. decis. 21.	25
Donatio facta per filiumfamil. sine consensu patris, est nulla, nisi insinuetur, amplia etiã in retrocessione ex interuallo. num. 13. num. 15. decis. 150.	168	Ecclesia solita committi personis ecclesiasticis, reputatur beneficium ecclesiasticum. num. 8. decis. 124.	133
Donatio facienda est, seruatis solemnitatibus loci contractus. num. 17. decis. 150.	168	Ecclesiastica immunitate gaudet existens in ordine à Pontifice approbato, & manens in domo propria, atque viuens honeste, vt laicus. num. 14. decis. 47.	55
Donatio mobilium in domo, vel in certo loco existentium, quae comprehendat? & num. 2. & 5. decis. 149.	166	Ecclesiasticus iudex potest terminum praefigere ad probandam quasi possessionem legitimitatis. num. 22. decis. 176. pag.	211
Donatione facta de mobilibus, & pertinentijs domus, quae veniant. num. 5. decis. 149.	166	Electio metu facta est nulla. num. 6. decis. 20.	23
Donatio remuneratoria an infirmetur ex defectu insinuationis, vel ex omissione solemnitatum. num. 23. decis. 190.	169	Electio non vitatur, si ex fundatione vnus tantum conuocari debebat, & duo fuerunt conuocati. num. 8. decis. 170.	199
Donator potest imponere legem rebus suis in fauorem tertij, quae non potest per eius heredes reuocari? num. 3. decis. 165.	192	Emens ab vno, quando tenetur offerre precium alteri? nu. 7. decis. 140.	152
Dos congrua in artifice est 200. scut. num. 16. decis. 2.	4	Emphiteosis concedendae finalis causa est melioratio, & fugienda sunt absurda eam prohibentia. num. 14. decis. 135.	146
Dos congrua in rustico est centum florenorum, licet is habeat decem mill. in bonis, in nobili vero non item. num. 14. decis. 2.	4	Emphiteoticam rem reuersam, potest ecclesia pro se retinere, si est reducta ad paupertatem. num. 4. decis. 135.	145
Dos congrua succedit loco legitima. num. 26. decis. 162.	189	Emphiteotica res quando deuoluitur ob lineam finitam, melioramenta debentur, & transeunt etiam ad extraneos heredes, non autem deuoluntur. num. 2. decis. 136. pag.	148
Dos metu constituta est nulla. num. 7. decis. 20.	23		
Dos parua non dicitur dos scutorum 200. in persona vili. num. 19. decis. 162.	188		

Emphi-

S V M M A R V M.

Emphiteoticata si est semel res ecclesie pro certa mercede cum debitis solemnitatibus, si eadem res reuertatur aliquo casu ad ecclesiam, poterit alicui concedi sine alia solemnitate. num. 14. decis. 134. 144
Episcopi assertioni verisimili creditur. num. 19. decis. 132. pag. 143
Episcopi litiganti, & agenti competens iudex est Nuncius apostolicus. num. 1. decis. 104. 112
Episcopo mortuo, qui iuravit adhibere consilium capituli in visitatione, successor eius solus visitabit. num. 10. decis. 89. 97
Episcopus an vniat seminario etiam beneficia reservata ex concil. Tridentino? num. 22. decis. 132. 141
Episcopus contraveniendo iuramento per eum prestitio incidit in periurium, prout ceteri. num. 5. decis. 88. 95
Episcopus de consilio capituli ardua correctionis tractare debet. num. 5. decis. 89. 97
Episcopus licet esse possit iudex in causa sua ecclesie, tamen potest recusari. num. 2. num. 1. decis. 93. 102
Episcopus quo pacto possit se obligare in eius vite curriculum? num. 9. decis. 89. 97
Episcopus tenetur seruare totum iuramentum in inseparabilibus. num. 1. decis. 88. 95
Episcopus vita sibi comite tenetur eius iuramentum seruare, dato quod esset contra iuris communis dispositionem. num. 6. decis. 88. 95
Epistole missive non requirunt illam exactam recognitionem, quoniam scribi non solent in presentia testium. num. 7. decis. 113. 121
Epistola presentationem esse factam presumitur ex coniecturis. num. 9. decis. 113. 121
Epistola prima dubia potest per secundam declarari parte etiam non citata. num. 1. decis. 113. 121
Errans etiam in parte, dicitur non prestare consensum. num. 2. decis. 14. 15
Error etiam in parte, tollit consensum adhuc a iuramento. num. 4. decis. 14. 15
Error tollit l. de bis. ff. de transact. num. 1. decis. 14. 15
Euictione imminente cauendum est in limine contractus. num. 22. decis. 148. 165
Euictio si imminet brevi tempore, cauendum est in forma depositi de restituendo in euentum euictionis. num. 22. decis. 148. 165
Exceptio concepta per verba pluralis numeri quid operetur? num. 5. decis. 10. 11
Exceptio de iure tertij admittitur in causa beneficii. num. 9. decis. 90. 98
Exceptio de iure tertij an admittatur in summarijs? num. 7. decis. 90. 98
Exceptio dicitur non requirere altiore indaginem, quando in actis non apparet de iustificatione dispensationis. num. 7. decis. 103. 111
Exceptio excussionis an ante, vel post litem contestationem sit opponenda? num. 8. decis. 143. 15
Exceptio excussionis an cesset in fideiussore sub conditione? num. 4. decis. 143. 156
Exceptio excussionis locum habet ad fideiussoris, & sponsoris fauorem. num. 16. decis. 143. 157
Exceptio iurium est admissibilis in spolio. num. 7. decis. 44. pag. 49
Exceptio non numerate pecunia cessat, stante iuramento, & obligatione camerali. num. 1. decis. 145. 159
Exceptio non numerate pecunie, procedit tantum in mutuo, & dote, non autem in alijs contractibus, & quare? num.

3. decis. 145. 159
Exceptio qua non requirit altiore indaginem an admittatur in summarijs? num. 8. decis. 90. 98
Exceptio requirens altiore indaginem non admittitur, quando litera sunt expedite, & constat de possessione? num. 6. decis. 103. 111
Exceptio simulationis probanda non admittitur in obligatione camerali, si est probata, non item. num. 10. decis. 62. 70
Exceptionem probare debet reus eam allegans, ac si esset actor. num. 10. decis. 48. 56
Excipiens debet suam exceptionem probare. num. 2. decis. 145. 159
Excipiens iura ex aduerso producta non esse in forma probanti, audiendus est. num. 6. decis. 97. 105
Excommunicationis declaratio facta intra terminum trium dierum prefixum iuxta stylum curie, nisi infra tres &c. an valeat. num. 16. decis. 191. 226
Excommunicato nisi intra tres, &c. collatio beneficii facta, non tenet, si is non obtemperauit in termino, nec declaratoria est necessaria. num. 13. num. 12. decis. 191. 226
Excommunicatio trahit secum executionem. num. 15. decis. 191. 226
Excusatio a mora quando intret, si stat per partem appellantem? num. 5. decis. 3. 6
Executio pensionis negatur, etiam stante clausula, sine retardatione &c. quando constat de vitio in ventre, & sic de non iure actoris. num. 13. decis. 101. 109
Executiue non potest procedere A. C. si narrata in literis sint prius verificata. num. 3. decis. 58. 66
Expectantes qualibet die solebant acceptare in archiuo. num. 3. decis. 126. 135
Expectatiue an, & quando impediuntur per reg. cancell. de mensibus Ordinariorum? num. 5. decis. 126. 135
Expectatiue capiunt omnes menses. num. 4. decis. 126. 135
Expensarum condemnatio facta in Rota, includit expensas factas etiam in partibus, quamuis succumbens in eis per sententiam ibi non fuerit condemnatus. num. 9. decis. 43. pag. 46
Expensarum redditus fructuum castri nulla habetur ratio, in taxatione interesse certi, & conuenti correspondentis ipsis fructibus. num. 5. decis. 188. 224
Expensas prius reficere debet, ad quas fuit per vnicam sententiam Rotalem condemnatus is, qui passus est eam transire in iudicatum, antequam audiatur. num. 1. decis. 94. pag. 103
Expensis in omnibus passim condemnatur succumbens in negotio principali in Rota. num. 10. decis. 43. 46
Extensio passiva non procedit, vbi adest diuersa ratio. num. 7. decis. 179. 214
Extravag. ambitiose de reb. eccles. non alien. facit ius commune, et recedit a primo iure communi. num. 36. decis. 135. pag. 146
Extravag. ambitiosa. verba ibi, si ei videbitur expedire, important arbitrium boni viri. num. 16. decis. 134. 144
Extremum primum in spolio probatur per instrumentum capti & possessionis. num. 1. decis. 42. 45
Extremis probatis, an presumantur media? num. 6. decis. 35. pag. 37
Extremum secundum ex quibus non probetur? num. 1. decis. 39. 41
Extremum secundum non probatur ex sola litem sustentatione, sed alijs cum aduinculis. num. 2. decis. 42. 45

F

Facultati potest prescribi. num. 4. decis. 29. 32
Falsi accusatio intentata ut praedictet causa civili, requiritur, quod sit intentata non modo contra testes, sed etiam contra partem. num. 101.
Falsitas circa non substantialia minimè testem repellit. nu. 9. decis. 75. 83
Falsitas, quæ non mouit Papam, non vitiat gratiam. num. 2. decis. 119. 127
Falsus precator debet carere impetratis. num. 5. decis. 58. pag. 66
Fama non sufficit in materia obiectiua. num. 2. decis. 184. pag. 219
Fama non sufficit ad probandam filiationem, & transfert onus probandi contrarium in aduersarium. num. 3. presertim quando adminicula concurrerent. num. 2. & 8. decis. 181. 216
Fatalium prorogatio non est necessaria isto in casu. nu. 12. decis. 23. 287
Fatalium prorogatio non est necessaria isto in casu. num. 1. decis. 110. 118
Fauendum esse actibus, per quos redimus ad ius commune, quo pacto intelligatur? num. 8. decis. 193. 229
Fauendum est magis facienti actum ex necessitate, quam ex voluntate. num. 10. decis. 117. 125
Fauor patris quando non consideretur, ut eius filius sit magis in eius, quam in aui potestate? num. 1. decis. 5. 8
Felin. in c. insinuante. num. 2. vers. fallit in causa commissa. de offic. deleg. declaratur. num. 4. decis. 93. 102
Fictio semper requirit duo extrema, & quæ? num. 30. decis. 46. 53
Fideiussio de stando iuri, & indicatum soluendo an duret coram secundo iudice. num. 7. & 8. decis. 142. 155
Fideiussor neque in iudicio esse potest, si eius principalis non potest. num. 11. decis. 145. 161.
Fideiussor de iudicio fisci, & indicatum soluendo, non obligatur cum alia persona, vel diuerso modo. num. 10. decis. 145. 160
Fideiussor indicatum solui, non potest condemnari in eo, in quo non potest condemnari principalis. nu. 9. decis. 145. pag. 160
Fideiussor non debet in plus obligari, quam principalis. nu. 8. decis. 145. 160
Fideiussor quando non possit molestari? num. 4. decis. 142. pag. 155
Fideiussor, vel sponsor, non autem expromissor quando quis dicatur? num. 13. decis. 143. 157
Fideicommissarius tenetur ad onus, quando ex iudicio testatoris bona remanent apud eum. num. 3. decis. 158. 182
Fideicommissarius vniuersalis quando teneatur soluere legatum particulare, & non heres. num. 7. decis. 158. 182
Fides bona ex coniecturis facile presumi solet, presertim ad euitandam malam fidem, quæ sonat in delictum. num. 3. decis. 65. 73
Fides non probat tamquam scriptura priuata. num. 13. decis. 172. 201
Filia à Patre dotata presumitur congruè dotata. limita, prout. num. 4. & 5. decis. 2. 3
Filia est omnino à Patre instituenda saltem in legitima. nu. 19. decis. 90. 99
Filiæ præteritæ an, & quando rumpant testamentum, non obstante, quod sint à statuto ratione dotis habitæ exclusæ? num. 2. decis. 154. 174

Filia vna cum matre substituta, iniquum videtur, & à verisimili mente testatoris valde alienum, ut ad minus censeantur vocata, quam ipsa mater. num. 16. decis. 157. 181
Filia de iure communi potest ab intestato succedere. num. 18. decis. 179. 215
Filia exclusa ab intestato censetur etiam exclusa à petitione legitime, testamento facto. num. 14. decis. 179. 214
Filia succedit in matris locum quoad successionem ab intestato. num. 6. decis. 161. 185
Filiatio legitima antiqua probatur per famam, etiam sine alijs adminiculis, & quando dicatur antiqua? num. 10. et 11. decis. 181. 217
Filiationis ius an possit diuidi à iure successionis. num. 16. decis. 177. 212
Fili filiarum non possunt effici aui materno sui heredes, nec rumpere testamentum, & quare? num. 5. 210
Filij isto casu censentur vocati simul cum eorum matribus, non autem ordine successiuo. num. 13. decis. 154. 175
Filij quando censeantur vocati coniunctim. num. 3. decis. 152. 171
Substitutio vna alteram declarat. num. 4. decis. 152. 172
Filij quando vocentur vna cum patre per nomen collectiuum, etiam, quod non imminet necessitas causatiua, taliter vocati veniunt ordine successiuo. num. 10. decis. 152. 177
Fili sequuntur familiam, & nobilitatem patris, non autem matris. num. 10. decis. 172. 201
Fili vocati nomine collectiuo vocantur in vnam partem, non autem in viriles regulariter. fallit, prout num. 11. & 13. decis. 152. 173
Filosfamil. interdicitur administratio, quia reputatur prodigus. num. 8. decis. 150. 168
Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando sumus in his, quæ commodum, & honorem important. num. 11. decis. 152. 172
Filius etiam legitimatus per subsequens matrimonium non caret macula originali. num. 5. decis. 181. 216
Filius in dubio an presumatur legitimus? num. 2. 3. 8. & 9. vbi pulchre distinguitur. decis. 176. 209
Filius legitimatus non querelat ex communi, sed vide num. 3. & 18. decis. 159. 183
Forensis etiam ligatus statuto ciuitatis in respicientibus solemnitatem contractus. num. 16. decis. 150. 168
Forma data per Pontificem Episcopo in vnione per eum non seruata, actus est nullus. num. 12. decis. 132. 141
Forma non dicitur violata ex maiori numero testium adhibito in testamento, seu alia dispositione. num. 6. decis. 169. 197
Forma per equipollens an possit impleri in terminis constitutionis Pij V. de publicandis resignationibus. num. 9. decis. 4. 7
Forsan, verbum est dubitatum, & nihil affirmat, limita prout num. 8. & 9. decis. 48. 56
Frater potest esse testis pro fratre in causa civili. fallit, prout num. 5. & 6. decis. 71. 78
Fraudem non potest opponere tertius. num. 2. decis. 192. pag. 227
Fructus decursi quando debeantur donatarij. num. 10. decis. 161. 186
Fructus habiti per creditorem à domo sibi non debentur habita ratione, quanti alius extraneus dictam domum conduxisset, sed quanti creditor conduxisset. num. 12. decis. 105. 113
Fructus maiores ecclesiæ percipiens, tenetur ad omnia onera.

S V M M A R V M.

na. num. 10. decis. 117. 125
 Fructus reddituum ecclesiasticorum ex communi contin-
 gentia crescunt. num. 3. decis. 74. 82
 Fructus sequuntur verum dominium. num. 11. decis. 105. 113
 Fructuum applicatio facta altari per Papam, intelligi debet
 oneribus deductis. num. 2. decis. 117. 125
 Fructuum perceptorum à cōdemnatione nec probabilis cau-
 sa litigandi excusat. num. 17. decis. 43. 47
 Fructuum tertia pars, quæ absentibus subtrahitur, compu-
 tatur inter fructus beneficij. num. 1. decis. 120. 128
 Fumus quis sufficiat, ut remissoria concedatur? num. 2. de-
 cis. 28. 31

G

Generica expressio litis non sufficit, ut valeat im-
 petratio privilegij, lite pendente; sed debet esse
 speciatim de illa lite. num. 7. decis. 111. 118
 Glos. in Clement. 1. in ver. inhibentes. de in. patron. intel-
 lectus, quæ limitatur. num. 7. & 8. decis. 132. 141
 Glos. in c. 1. ver. à minore. per quos fiat in vest. intell. num.
 21. decis. 135. 146
 Glos. ubi sunt contrarie, vel materia est dubia etiam ad ex-
 clusionem matris, maxime cum sumus inter liberos, in-
 dicandum est in dubio pro directa substitutione. num. 23.
 decis. 157. 181
 Gratia, certo modo, capit resignationem in manibus ordina-
 rij factam, & expressam cum alia causa vacationis. nu.
 10. decis. 125. 134
 Gratia forma, & perfectio datur per expeditionem litera-
 rum. num. 2. decis. 47. 54
 Gratia Papæ habenti clausulam, sublata, & c. decretum irri-
 tans, & c. ac huiusmodi, quando opponi possit, vel oris ape-
 ritio requiratur remissive? num. 37. decis. 46. 53
 Gratia ex quibus non fuit iudicata subreptitia? nu. 1. decis.
 119. 127
 Gratificationi est locus quoad presentatos, ceteris paribus
 existentibus. num. 9. decis. 169. 197
 Gratia per solam supplicationem à Rota in formis appella-
 tur. num. 5. decis. 47. 55
 Gratia quando non fuit restricta ad capellaniam, ut benefi-
 cium ecclesiasticum capiat simplicem administrationem
 capellanie solitam per laicum administrari. num. 1. decis.
 114. 122
 Gratia, si neutri, quando intret? num. 6. decis. 91. 100
 Guid. Papæ decis. 629. consultatur. num. 2. decis. 103. 110

H

Habilitates auctoris an sint probandæ? & nu. 7. & 8.
 decis. 66. 74
 Habitare quis præsumitur in ea civitate, in qua, & ex qua
 est. num. 1. decis. 63. 71
 Heredis heredis, nedum heredis declarationi statuitur, an vo-
 luerit adire hereditatem in actu dubio circa aditionem.
 num. 5. decis. 161. 185
 Heredis in electione quando est, antequam à particulari
 conveniatur, vel restituere solam hereditatem, retento
 relicto particulari, vel totam hereditatem. num. 3. decis.
 153. 173
 Hereditas quamvis à matre non adita, tamen ad filios trās-
 mittitur. num. 1. decis. 161. 185
 Hereditate repudiata, legata peti non possunt. num. 12. de-
 cis. 90. 98

Hereditas transmittitur ut adenda, non ut adita. num. 14.
 decis. 161. 186
 Heres potest reuocare confessionem sui auctoris, & quid in
 singulari successore? num. 3. & 4. decis. 90. 98
 Heres si est solus non adiens, nil ex testamento petere po-
 test, & corrumpunt legata. num. 11. decis. 90. 98
 Hereticus dicitur etiam cōdemnatus in contumacia. num.
 2. decis. 186. 220
 Honestas regulariter reddit matrimonium verisimile. num.
 27. decis. 175. 208
 Honestati puellæ quando conveniat versari in amore. num.
 9. decis. 174. 205

I

Iactationes, & molestationes debet in primis deducere
 committens causam super iactationibus, & molestatio-
 nibus. num. 7. decis. 24. 28
 Ias. cons. 202. lib. 2. intell. num. 11. decis. 179. 214
 Identitas actus an censeatur in præiudicium tertij. num.
 18. decis. 46. 52
 Ignobilitas ex quibus probetur? num. 2. decis. 172. 201
 Ignorantia excusat à mora. num. 7. decis. 144. 158
 Ignorantia gestorum per procuratorem præsumitur. num. 5.
 decis. 109. 117
 Impedimentum excusat à mora. num. 3. decis. 3. 5
 Impetrans tenetur probare, quæ respiciunt validitatē pen-
 sionis. num. 6. decis. 48. 56
 Impetrantium suggestiones ubi adsunt, derogatio expressa
 regul. de non tollendo iure quæsito. requiritur? nu. 5. de-
 cis. 9. 11
 Impetratio, certo modo, si continet unum vacandi modum
 dispositivæ, licet adsit clausula, siue alio quovis modo, nō
 nisi ex modo ita expresso capi potest. num. 6. decis. 125.
 pag. 134
 Incola, dictio, idem est, quod originarius. num. 4. decis. 63. 71
 Incolatus attenditur, non origo, & ita servatur in alma vr-
 be. num. 10. decis. 61. 69
 Indefinita in onerosis non equipollet uniuersali. num. 8. de-
 cis. 23. 27
 Indefinita in teste non equipollet uniuersali. num. 13. decis.
 82. 90
 Indefinita in testibus an equipollet uniuersali. num. 2. &
 3. decis. 36. 38
 Indiciorum aliqualis cognitio præcedere debet capturam
 personæ. num. 3. decis. 184. 219
 Inducta ad diminutionem, non debent operari augmentum.
 num. 10. decis. 150. 168
 Infamiam incurrit detentus in sancto officio inquisitionis.
 num. 4. decis. 184. 219
 Infertur aliquando ex vno casu exceptuato ad similes ex-
 ceptuandos. limita, prout. num. 5. & 6. decis. 128. 137
 Informatio cameralis non admittitur, ubi agitur de graui
 præiudicio. num. 22. decis. 2. 5
 Inhibitioni etiam Rotali non obtemperatur, quando in com-
 missione adest clausula, sine præiudicio legitime execu-
 tionis. num. 4. decis. 96. 104
 Inhibitio obtenta ab asserto procuratore causat attentata.
 num. 4. decis. 34. 35
 Inhibitio rotalis qualiscumque sit, causat attentata. num. 2.
 decis. 34. 35
 Inhibitio siue iusta, siue iniusta non est spernenda de stylo
 Rotæ, quicquid sit de iure. numer. 10. decis. 19.
 pag. 117

c

Inhibitum

Inhibitum esse procuratorem sat est quoad effectum atten-
 tatorum. num. 3. decis. 34. 35
Inhibitus an teneatur certiore reddere eius procuratorē,
 ne innovet. num. 6. & 7. decis. 109. 117
Insinuationi non renunciatur per iuramentum, stante vrbis
statuto de quo hic. num. 14. decis. 150. 168
Inimicitia an requirat maiorem specificationem? num. 9.
 decis. 183. 218
Iniustitia etiam non notoria, sufficit ad retractandam sentē-
 tiam, etiam in iudicatum transactam, presertim coram
 supremis tribunalibus. num. 12. & 13. decis. 103. 111
Iniustitia notoria equiparatur nullitati. num. 7. decis. 104.
 pag. 112
Iniustitia notoria ex actis facit nullitatem. num. 4. decis. 104.
 pag. 112
Iniustitia notoria inducitur, si sententia ex actis non iusti-
 ficatur. num. 15. decis. 62. 70
Iniustitia notoria potest deduci, non obstante quacumq. iuris
 prohibitione secundum Aretin. num. 7. decis. 1. 2
Instantia prima causarum ex Tridentini Concilij prescri-
 pto, cognoscenda est coram ordinario. num. 1. decis. 37.
 pag. 39
Intellectus, ad §. 1. l. si chorus. delegat. 3. nu. 2. & 4. de-
 cis. 137. 148
Interpretatio sumenda est ad favorem committentium cau-
 sam. num. 5. decis. 24. 28
Institutus in usufructu, quando in totum sit haeres, per ius
 accrescendi. num. 14. decis. 155. 177
Instituendi necessitas ubi concurrit, tunc censentur vocati
 nepotes ordine successivo, etiam si sint vocati per copu-
 lam, & amplia, prout. num. 11. & 12. decis. 154. 175
Instrumenti publici solemnia quae siatrem. sine. num. 7. de-
 cis. 87. 95
Instrumento relationis citationis facto in partibus non cō-
 tinente locum non loci haud statur. num. 7. decis. 45. 50
Instrumentum antiquissimum aliquibus in locis corrosivum
 interdum fuit habitum pro legali. num. 2. decis. 55. 73
Instrumentum debet de iure communi, & stylo Rotae conti-
 nere locum loci. num. 9. decis. 45. 50
Instrumentum dicitur probatio probata. num. 10. decis. 90.
 pag. 98
Instrumentum non requirit expressionem loci loci de con-
 suetudine Hispaniarum. num. 8. decis. 45. 50
Instrumentum quando continere dicatur vitium visibilei
 num. 10. decis. 35. 37
Interesse etiam certum, & taxatum non est illicitum, quan-
 do verisimiliter fructus ascenderent ad interesse, idque
 etiam in foro conscientiae, & de iure divino secundum ali
 quos. num. 4. & 5. decis. 187. 222
Interesse potest à principio intra legitimum modum taxari
 ob moram solutionis, & precipue in vrbe, & quare. nu.
 1. & 2. decis. 188. 223
Interesse pretendens ex testamēto potest iuvare remedio l.
 de his ff. de transact. num. 7. decis. 14. 15
Interesse ratione morae, in solutione taxatum ad quinque
 pro quolibet centenario est intra legitimum modum. nu.
 4. decis. 288. 223
Interesse taxatio de iure civili dicitur intra legitimum mo-
 dum, si est intra dimidia n. centesimam, nempè quinque.
 num. 3. decis. 188. 223
Interesse taxatum, certum, & uniforme reddit contractum
 usurarium, limita, quando taxatio corresponderet fructi
 bus perceptis etiam ex actione cessā per pecuniam. nu.
 23. 6. & seq. decis. 187. 222

Interesse ut dicatur licitū, debet proportionabiliter respon-
 dere fructibus. num. 1. decis. 90. 98
Intellectus ad extrauagan. suscepti. de electio. & Rebuff.
 de congr. num. 4. 8. decis. 115. 123
Intellectus ad l. etiam. §. fin. & l. si patronum ex debita. §.
 fin. de bon. lib. num. 5. decis. 156. 178
Interpellatio expressa non sufficit, nisi etiam debitor certi-
 ficetur de euentu, & de adimplemento facti, vel conditio-
 nis, quando in euentum huiusmodi facti, vel conditio-
 nis quis est obligatus. num. 7. decis. 143. 157
Interpellatio inducit moram. num. 6. decis. 144. 158
Interpellatio non requiritur, quando adest dies certa in pro-
 missione. num. 5. decis. 143. 156
Interpellatio requiritur, ut fideiussor sub conditione consti-
 tuatur in mora. num. 17. decis. 143. 157
Interpretatio faciendā est in dubio, ut actus sustineatur. n.
 2. decis. 132. 140
Interpretatio favorabilior actui semper sumenda est, ut di-
 catur factus tempore magis sibi vili. num. 36. decis. 46.
 pag. 53
Interpretatio fit contra Papam concedentem in sibi preiu-
 dicialibus. num. 9. decis. 112. 120
Interpretatio lata fit contra Papam concedentem. num. 8.
 decis. 120. 129
Interpretatio, qua actus vitatur, rejicitur. n. 4. decis. 45. 49
Interpretatio semper facienda est, ut iuri suo quis renun-
 ciare noluerit. num. 10. decis. 105. 113
Interpretatio stricta fit in materia odiosa obligationis. nu.
 34. decis. 46. 53
Interpretatio sumenda est pro validitate actus, etiam in ma-
 teria odiosa, & stricti iuris adhuc verba improprando.
 num. 2. & 3. decis. 45. 49
Intimatio quando est faciendā personaliter. num. 11. decis.
 41. 44
Inestati ad causam non reducit res, quando agitur ad sup-
 plementum. num. 9. decis. 179. 214
Inuitis grauius est seruare totam religionem, quā seruare
 soam continentiam. num. 16. decis. 19. 21
Iudex debet iuicicare secundum acta ex communi. num. 9.
 decis. 47. 163
Iudex inhibitus, si aliquo pacto procedit, attentat. num. 5.
 decis. 34. 35
Iudex recusatus post datum per eum terminum ad eligen-
 dum arbitros, procedens ad vltiora, videtur dictam
 datam dilationem renocare. num. 14. decis. 93. 103
Iudex sicut non potest aliquem non citare, ita non presumi-
 tur velle aliquem priuare sua possessione. num. 2. decis.
 195. 231
Iudicium magis prejudiciale prius est decidendum. num.
 10. decis. 101. 108
Iuramenti in relaxatione citatio requiritur, salit, vbi ex-
 tra iudicialiter proceditur. num. 3. & 9. decis. 167. 195
Iuramentum an v. lidet donationem factam per filium fa-
 mil. num. 7. decis. 150. 168
Iuramentum debet precise, & in specie obseruari, non per
 equipollens, nec respectu interesse. num. 15. decis. 148.
 pag. 165
Iuramentum est de iure diuino. num. 4. decis. 88. 95
Iuramentum in fine contractus appositum, videtur arguere
 omnia supra contenta esse indiuidua. num. 11. decis. 86.
 pag. 94
Iuramentum non modo prelati seruare tenentur, sed ipse-
 met Pontifex. num. 2. & 3. decis. 88. 95
Iuramentum prodigi non arctat. numer. 9. decis. 150. 168
 Iuramen-

S V M M A R V M

Iuramentum quodvis metu extoritur ligat, nisi superior absoluat. num. 30. decis. 19. pag. 21
Iuramentum suum debet obligare auctorem. num. 2. decis. 89. 96
Iurans tenetur precise observare, nec potest opponere compensationem num. 16. decis. 148. 165
Iurisdictio expirat post causę desertionem regulariter, etiā de eius nullitate opponitur. num. 1. & 2. etiam utraque parte prosequente. decis. 107. 115
Iurisditionis divisio inter tres quo pacto fiat. num. 1. & 2. decis. 96. 104
Iurisdictio pronuntiandi in causa illius, qui coactę fecit votum continentię, quo pacto, & apud quem esse dicatur? num. 33. decis. 19. 21
Ius bonum causę gustare consuevit Rota, quando materia causę est turbida & obscura. num. 1. decis. 62. 70
Ius inst. iurionis, & fideicommissi maxime iurati attendendum est num. 4. decis. 165. 192
Ius patronatus asserens habere in aliqua ecclesia, habet presumptionem iuris contra se, cum qualibet ecclesia dicatur libera. num. 3. decis. 26. 30
Ius patronatus causa dicitur profana quoad obtinendam rem sibi. num. 9. decis. 26. 30
Ius patr. nat. s. communitatum presumitur ex usurpatione. num. 4. decis. 6. 30
Ius patronatus in dubio non censetur competere, uti collegio, sed uti particularibus num. 2. decis. 169. 197
Ius quod si in capitulo iam radicatum, & effectu consummatum an tolli possit? num. 1. decis. 166. 193
Ius quod situm quando ex Pontificis commissione non videatur auferri. num. 8. decis. 165. 193

L

Lici non puniuntur per canonis dispositionē, nisi de eis expressim fiat mentio. num. 15. decis. 165. 193
Legans rem hypothecatam, legare videtur dominium, & proprietatem, quam habet. num. 8. decis. 65. 73
Legata aliquando ex privilegio conseruantur, infirmata institutione, & testamento. num. 12. decis. 155. 176
Legata ecclesiis, vel quomodocumque in pios vsus, vel amore Dei, dicuntur ad pias causas. num. 1. decis. 155. 178
Legata pia non debentur, hereditate non adita. num. 9. decis. 155. 176
Legata pia in testamento relicta, si absorbeant maiorem partem facultatum, testamentum dicitur ad pias causas, alioquin secus. num. 16. decis. 155. 177
Legata pia valent, etiam hereditate per extraneum institutum non adita. num. 13. decis. 155. 177
Legata re duobus, cuiuslibet debetur tota, ita ut si alius repudiat legatū, alter nihil acquirat, sed non admittat. num. 2. decis. 120. 128
Legata res particulariter non venit sub hypotheca, quando illa res simpliciter est relicta, secus si res particulariter relicta est cum onere. num. 4. decis. 153. 174
Legatarius particularis potest agere ad suum legatum contra fideicommissarium vniuersalem. num. 1. decis. 153. pag. 173
Legati dies cedit à morte mariti. num. 20. decis. 162. 189
Legati reuocatio requirit notificationem & quare. num. 10. decis. 113. 121
Legato pignore, si legatarius acceptat legatum, amplius non possidet iure pignoris, sed iure domini. num. 7. decis. 65. pag. 73

Legatum est pars substantialis testamēti. num. 5. decis. 155. pag. 176
Leges loquentes de legitima debita patrono, habent etiam locum in legitima debita filio. num. 3. decis. 156. 178
Legis mens potius, quam verba est intuenda. num. 3. decis. 137. 148
Legitima an debeatur filio legitimo cum clausula, citra præiudicium venientium ab intestato. num. 4. 5. & 9. decis. 159. 183
Legitima an debeatur legitimo cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato. num. 4. & 9. decis. 177. 212
Legitima an saltem dicatur quota hereditatis? num. 8. decis. 156. 178
Legitima detrahatur de corporibus bonorum hereditariorum. num. 2. decis. 160. 185
Legitimę consecutio quod tempus respiciat? num. 1. decis. 160. 185
Legitima supplementi petitio si est prohibita, an legitimatus grauatus ex fideicommissio, capiat legitimam, & trebellanicam? num. 7. decis. 177. 212
Legitima est portio eius, quod quis esset habiturus ab intestato. num. 5. decis. 179. 214
Legitimam an esse detrahendam videtur pater mandasse, relinquendo speciatim certas apothecas filio. num. 2. decis. 159. 183
Legitimam pater potest relinquere filio, potius in vna re, quam in alia. num. 10. decis. 159. 183
Legitimam soluunt corpora, & bona hereditaria, non autem valor. num. 4. decis. 160. 185
Legitima negatur ei, qui non potest impugnare testamentum, quando est præteritus. num. 6. decis. 159. 183
Legitima non augetur, etiam quod bona augeantur post obitum testatoris sine industria heredis. num. 2. decis. 156. 178
Legitima non debetur filię, quam statutum simpliciter excludit, stantibus masculis, & dote habita. num. 7. decis. 159. 183
Legitima non debetur sorori in bonis fratris, nisi turpi perijona instituta. num. 18. decis. 90. 99
Legitima numquid debeatur filio legitimo? num. 1. 12. & 15. decis. 179. 213
Legitima quando cesset? num. 1. decis. 159. 183
Legitimare filium etiam stantibus filiis legitimis patris, potest Comes Palatinus. num. 8. decis. 159. 183
Legitima sumit initium à successione ab intestato. num. 12. decis. 177. 212
Legitimatio an dari possit, ita ut habeat effectū limitatum? num. 15. decis. 177. 212
Legitimatio procedit à matrimonio, uti filia à matre. num. 6. decis. 176. 209
Legitimo plenē debetur legitima. num. 2. decis. 179. 213
Legitimatur si quis ad successionem ab intestato, quamuis cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, hæc clausula nihil operatur, nisi quādo tractatur de præiudicio venientium ab intestato. num. 8. decis. 177. 213
Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, potest contrahere, quando ob id non inferatur præiudicium venientibus ab intestato. num. 2. decis. 178. 213
Legitima, vel eius supplementum quo tempore, & valore debeatur? num. 1. & 9. decis. 156. 177
Legitimos aliquos potuisse nominari, quia sunt legitimi, non & bene procedit. num. 11. decis. 64. 72
Legitimatus non debet plus consequi, quam legitimus. num. 4. decis. 179. 213

I N D E X

Legitimus non potest voluntatem paternam impugnare. num. 16. decis. 179. 214
Legitimi qui sunt effecti, habent per consequens ius uniuersale, & ius filiationis. num. 5. decis. 177. 212
Legitimi si aliqui sæpè vocantur in testamentis, præsumuntur potius legitimi, quàm legitimati. nu. 9. deci. 181. 217
Legitimitas fratris, & filij verificatur per testamentum, in quo testator eos fratrem, & filium appellauit. num. 2. 3. 4. 5. & 6. decis. 64. 72
Legitimitatem auctoris probationes leuiores faciunt, & non requiruntur probationes adeo exactæ. num. 12. decis. 181. 217
Legitimus quis præsumitur, ut manuteneatur in possessione beneficii. num. 15. decis. 176. 210
Lena repellitur à testificando. num. 6. decis. 72. 80
Lenocinium dicitur graue, & turpe delictum, & desiderat specificationem solemnitatum libellorum in eius accusatione. num. 10. decis. 183. 218
Leptosaria in dubio potius præsumitur vnita ecclesiæ, quàm contra. num. 13. decis. 124. 133
Lesio respicit tempus contractus regulariter. num. 12. decis. 134. 144
L. Cassius ff. de solutio. intellectus. num. 20. decis. 148. 165
L. Celsus. §. quod alicuius. de legat. 2. cum concordantibus intellectus. num. 2. decis. 158. 182
L. cum emancipatis. C. de præd. minor. procedit solum, quando filius est emancipatus. num. 20. decis. 150. 160
L. de his ff. de transactio. an solum procedat in eo, qui transigit, & ius habet ex testamento, quod ignorauit? num. 6. decis. 14. 15
Lita stipulatus ff. de verb. oblig. cessat, ubi adest dies. num. 3. decis. 144. 158
Lex aliam legis dispositionem facillè tollit. num. 12. decis. 164. 192
L. non distinguemus ff. de arbitr. intell. num. 4. decis. 170. pag. 199
L. si cognatis ff. de reb. dub. limitatur, quando de contraria mente testatoris apparet. num. 6. decis. 152. 172
Legata censentur repetita à venientibus ab intestato ex clausula codicillari. num. 13. decis. 90. 98
Liber ut probet, quid est articulandum. nu. 7. decis. 26. 30
Limitatio, quæ fit de legitimatione filiorum, quo pacto intelligatur. num. 6. decis. 177. 212
Liquidatio, parte petente, debet ante omnia absolui. nu. 6. decis. 41. 46
Liquidatio potest habere plures instantias. n. 4. deci. 43. 46
Liquidi dicuntur fructus, quædo de eis constat per relationem ad librum, ubi certificantur. num. 5. decis. 43. 46
Lis contestata dicitur, si saltem vnus ex terminis substantialibus fuit bene seruatus. num. 11. decis. 143. 157
Lis, et causa finitur per rem iudicatam, non autem per vnica sententiam, à qua est appellatum. nu. 4. decis. 3. 6
Litis consortis, clausula quando non proficit? nu. 11. deci. 8. 9
Litis sustentatio an inducat ratificationem? num. 4. 17. 18
Literæ missiua Cardinalis Nepotis Papæ, & superintendentis, loquætes de omnibus beneficijs, extenduntur ad canonicatus in collegiata, & quare? & quando derogent Breui Pontificis? num. 1. & 2. decis. 112. 119
Literæ non remittuntur corrigende, quando minus est in eis, quàm in supplicatione. num. 2. decis. 7. 9
Literæ remittuntur Officialibus corrigende, quando constat de aliqua discordantia inter supplicationem, & literas, alioquin secus. num. 1. decis. 7. 9

Literæ scriptæ per Cardinalem Pontificis nepotem, habentem latissimam superintendentiam, censentur scriptæ ex Pontificis mandato, viue vocis oraculo ei facto. num. 10. decis. 112. 120
Literæ sacre penitentiaria quæ contra ius dicantur. num. 5. decis. 165. 193
Literæ, seu epistolæ interpretandæ sunt, ne contradicant. num. 2. decis. 113. 121
Literas esse expeditas per cameram, vel cancellariam, non releuat. num. 10. decis. 47. 55
Literæ sunt canonizandæ, non supplicatio. num. 8. decis. 47. pag. 55
Locari solita quando sunt bona ecclesiæ, non requiruntur solemnitates alioqui consuetæ in his locationibus. num. 4. decis. 134. 143
Locatio facta per maiorem partem vnus capituli non sufficit, quando ius locandi aequè competit alij capitulo. num. 5. decis. 141. 153
Locationem fuisse factam constat, si in sententia enunciat, approbatur, & confirmatur talis locatio. num. 6. decis. 141. 153
Locatio sola quamuis non probet possessionem, fallit tamen, si est iuncta cum adminiculis. num. 7. decis. 38. 40
Loci defectus in instrumento dici: ur consistere in omitendo. num. 12. decis. 45. 50
Locas quando non est de substantia, non requiritur. num. 5. decis. 45. 43

M

Maioricatum cum suo onere acceptans quasi contrahere dicitur. num. 7. decis. 165. 193
 Maioricatum qui instituit iure communi, optime potuit ei imponere legem, quam ipse voluit, & pro lege est seruanda. num. 2. decis. 165. 192
 Mandati clausulæ quæ sufficiant isto in casu. num. 3. decis. 100. 107
 Mandati defectum si principalis non opponit procuratori ex aduerso, sicut potuit illum approbare procedendo ad vltiora in causa, ita postea poterit expressim renunciare dictæ oppositioni concernenti proprium fauorem. num. 5. decis. 17. 18
 Mandati enunciato facta in instrumento locationis in emphiteosim, quid operetur? num. 2. decis. 133. 142
 Mandatum de capiendo possessionem relaxatum sine partis citatione est nullum. limita, prout num. 10. & 11. decis. 34. 36
 Mandatum peculiare ad cedendum, & offerendum liti requiritur. num. 2. decis. 41. 44
 Mandatum præsumitur in solutione plurium annorum. nu. 6. & vide num. seq. decis. 52. 60
 Mandatum præsumitur propter antiquitatem temporis. num. 4. decis. 133. 142
 Mandatum præsumitur, quando concurrunt aliquæ coniecturæ. num. 5. & 6. decis. 133. 142
 Mandatum procuratorium citati attenditur post executam citationem, non ante. num. 4. decis. 109. 117
 Mandatum quando non possit renouari. num. 7. decis. 192. pag. 228
 Mandatum restrictum ad causam ordinariam, non extenditur ad executiuam. num. 9. decis. 192. 228
 Mandatum speciale ad denunciandum, & protestandum isto in casu requiritur. num. 4. decis. 41. 44

Manute-

S V M M A R V M.

Manutenendus quis est ante omnia in sua possessione . num. 1. decis. 82. 34
 Manuēndus quis est in possessione capitulari per eum capta . num. 1. decis. 33. 34
 Maritum teneri alere uxorem, etiam si ipsa habeat aliunde, intellige, quando ea est in mariti seruitio. num. 5. decis. 115. 123
 Masculinum etiam in conditione positum concipit femininum. num. 5. decis. 154. 175
 Mater excluditur per pupillarem in compendiosa contentam, quando probabilis coniectura subest. num. 22. decis. 157. 181
 Matrimonij ex contractu soluitur in totum patria potestas in Hispanijs. num. 3. decis. 180. 215
 Matrimonij inualiditate obijciens ipse debet probare. num. 12. decis. 176. 209
 Matrimonij per contractum expirant omnia privilegia clericorum, duobus exceptis. num. 6. decis. 114. 123
 Matrimonij clandestini probatio est favorabilis, & in eo sufficit ordinaria probatio. num. 4. intelligendo prout hic. num. 7. decis. 175. 206
 Matrimonium domi contractum est difficilis probationis, et praesertim, si id fuit de nocte. num. 5. & 6. decis. 175. pag. 206
 Matrimonium metu contractum, est ipso iure nullum. num. 5. decis. 20. 23
 Matrimonium probatur per duos testes, quorum primus deponit de veritate, & fama, & secundus de fama tantum. num. 1. decis. 125. 134
 Matrimonium quomodo probetur? num. 7. decis. 64. 72
 Matrimonium redditur verisimile, stante amore. num. 15. decis. 175. 206
 Matrimonium vti quid facti non praesumitur. num. 10. decis. 176. 209
 Melioramenta alleganti incumbit onus probandi. num. 4. decis. 136. 148
 Melioramenta quae non veniant rescicienda? num. 7. decis. 136. 148
 Memoria hominum est labilis. num. 19. decis. 175. 207
 Mens eorum, qui nominarunt, inspicitur. num. 5. decis. 12. pag. 14
 Mensis, annus, & alia qualitates. l. libellorum. ff. de accusat. sunt omnino specificandae, quando magnum crimen articulatur. num. 2. decis. 183. 218
 Mensis Septembris, est Apostolicus ex concordatis Gallia. num. 7. decis. 126. 135
 Merces, & venalia non veniunt in legato mobiliu existentium in domo, vel in certo loco, & quare? num. 5. decis. 149. 166
 Merita non debent esse talia, quae actionem producant ex communi contra Ari. Pinell. num. 8. decis. 150. 168
 Meritorum, & honestatis ratio contenta in privilegio concessio Scutiferis, reputatur causa impulsiva, non autem finalis. num. 2. decis. 189. 224
 Meritorum generalis expressio facta per donatam donare non prohibetur, vel etiam prohibetur, an & quando valeat, vel potius sint ipsa merita probanda? num. 19. decis. 150. 168
 Metus sicut vitiat, & annullat votum expressum, ita & tacitum. num. 11. & 13. decis. 20. 23
 Metus vitiat spiritualia, quae pro substantia requirunt plenam libertatem. num. 12. decis. 20. 23
 Milites Hierosolymitani dicuntur religiosi, & regulares saltem large. num. 11. & 12. atque sunt de foro ecclesiasti-

co. num. 15. decis. 47. 55
 Milites in ordine approbato à Papa, dicuntur religiosi, & ecclesiastica persona. num. 13. dec. 47. 55
 Militie expressio facta per aliquem, an inferat clericatum, vel religionem, ut ei possit assignari pensio? num. 4. decis. 7. 9
 Minimum sequimur in obscuris. num. 3. decis. 56. 62
 Minor an aduersus tres sententias conformes restituatur? num. 1. decis. 21. 25
 Minorum edicti verba loquuntur de gestis cum minoribus, ex quibus gestis sint laxi. & inferunt, quod si nihil gestum est cum minore licet minor sit lesus, tamen non est locus restitutioni. num. 6. decis. 21. 25
 Mobilium appellatione indefinide, & simpliciter venit pecunia. num. 149. 166
 Molestationes dicuntur apparere ex eo, quia aduersarius sustinet litem. num. 4. decis. 24. 28
 Monasterio reponi quanto non debeat uxor, quamuis à viro separata? num. 2. decis. 182. 218
 Mora inducitur ex interpellationibus. num. 20. decis. 43. 47
 Mora non inducitur ex facto alieno, quando quis iuste illud potest ignorare. num. 8. decis. 44. 158
 Mora principalis quando requiratur. num. 5. decis. 144. 158
 Mora quando non dicatur purgata? num. 12. dec. 143. 157
 Mulier quare citius pubescat? num. 6. decis. 174. 204
 Mulierum stimuli carnis sunt naturaliter acutiores. num. 5. decis. 174. 204

N

Narrata etiam in dispensatione sunt verificanda. num. 1. & 2. idem in narratur etiam. num. 3. decis. 65. 74
 Narrata in literis sunt per impetrandem verificanda, & quare? num. 1. & 2. decis. 58. 66
 Narrata in supplicatione, quae non mouent Papam, non reddunt iteras subreptas. num. 3. decis. 119. 127
 Narrata non sunt verificanda in possessorio. limita, prout num. 5. & 6. decis. 66. 74
 Narrata omnia in commissione an censeantur sanata? num. 2. decis. 10. 11
 Narratio quae non dicatur sufficiens ad reddendum Papam difficiliorem ad concedendum? num. 6. decis. 167. 195
 Natum quem esse viuentem auctorem, quomodo per testes probetur? num. 5. decis. 63. 71
 Naturalis nunquid nepos dicatur ex aui persona? num. 1. decis. 6. 8
 Naturalis, seu originarius loci quis non dicatur? num. 1. & 3. ac 12. decis. 61. 68
 Necessitati vnius magis succurrendum est, quam hospitalitati alterius. num. 11. decis. 169. 198
 Negatiua principalis asserere itis se non vidisse supradictos testes, est vera, etiam quod vidisset quemque ex eis. num. 25. decis. 175. 208
 Negligentia non datur, ob cuius odium intrat desertio. num. 7. decis. 23. 27
 Nemo transferre potest, quod non habet. num. 2. decis. 148. pag. 164
 Nepos non nascitur in potestate aui. num. 2. decis. 180. pag. 215
 Nepos retineret etiam originem aui ex communi. num. 13. decis. 61. 69
 Nihil habere, & minimum habere, ad beneficium consequendum equiparantur. num. 17. decis. 162. 188
 Nobilibus tradere filias nuptui magna cum pecunia, non concludit nobilitatem. num. 6. decis. 172. 201

Nobilis

Nobilis dicitur pauper, si habet tantum mille scuta. num. 4. decis. 162. 188
Nobilis non potest dici, qui vendit merces. num. 3. decis. 172. 201
Nobilitas ex parte matris non ita attenditur, prout ex parte patris num. 9. decis. 172. 201
Nobilitas ex quibus dicatur probata. num. 1. & 4. decis. 172. 201
Nobilitas non pendet ex se, sed à maioribus. num. 8. decis. 172. 201
Nobilitatis disparitas ex quibus probata dicatur. num. 5. decis. 172. 201
Nobilitum secundum leges vivere non efficit quem nobilem. num. 7 & 11. decis. 172. 201
Nominatio si non nisi in vim alicuius statuti fieri potuit, in eius vim facta censetur. & quid si potuit fieri ex alia etiam facultate? num. 1. 2. & 7. decis. 12. 14
Notarij fides in executorialibus testans de presentia uxoris an probet matrimonium? num. 3. decis. 171. 200
Nocturno dicenti se interfuisse vniioni facta cum consilio duorum iuxta formam concilij Tridentini creditur, amplius etiam, quod non dicat cum testibus nem hoc debet subintelligi pro actus valitudine. num. 20. & 21. decis. 132. 143
Notarius faciens in instrumento mentionem mandati, quamuis illud non probet, facit tamen resumptionem. num. 3. decis. 131. 142
Notarius Rotæ an, & quando teneatur tradere regestrum non procuratori ostendenti tamen literas principalis, vt causam defendat? num. 1. decis. 16. 12
Notitia solemnis, que requiritur in principali fundamento iurisdictionis, quando non est necessaria? num. 12. decis. 112. 120
Nota promissio supplet defectum publicationis. num. 1. decis. 126. 135
Novus contractus dicitur, quando primo aliquid additur, vel mutatur. num. 3. decis. 86. 53
Nullitas citationis potest per commissionem sanari. num. 1. decis. 1. 11
Nullitas deduci non potest post annum ex Urbis statuto. Limita quando nullitas habet admixtum spoliolum. nu. 1. & 2. decis. 1. 2
Nullitas notoria an comprehendatur in statuto Urbis præfigente terminum ad dicendum de nullitate? num. 6. 8. & 9. vbi adducuntur Rotæ decisiones pugnantes dec. 1. 2
Nullitas respiciens potius iniustitiam, quàm nullitatem quæ sit? num. 9. decis. 91. 226
Nulli aтем alienationis rei ecclesiasticæ non potest opponere tertius, nisi ecclesia volente nu. 3. decis. 192. 227
Nullitatem executionis factæ non tollit statutum Urbis, præfigens terminum ad dicendum de nullitate. num. 5. decis. 1. 2
Nullitate speciatim opposita coram secundo iudice, est super ea particula in pronunciantium, alioqui sit parti iniustitia. num. 8. decis. 37. 39
Nullus si est consensus prestitus pensioni, ita est etiam nulla camerolis obligatio ab eo dependens. nu. 5. decis. 192. pag. 227
Nullitatis iudicium prius expediendum est, quâdo est præiudiciale, & absorbens possessorium. num. 7. decis. 101. pag. 108
Nuncius Venetiarum habet facultatem legati de latere. num. 8. decis. 11. 120

Oblatio Abbatis quando non sufficiat? num. 10. decis. 41. 44
Oblationes non reputantur verè de fructibus, & quare. num. 12. decis. 117. 126
Oblatio defectiva non inducit purgati nem spoliij, nec renunciationem litis. num. 2. decis. 43. 46
Oblationes spectant ad rectorem, & non ad capellanum, quando capellanus certo salario servit. nu. 6. decis. 117. pag. 125
Oblatio quando vti incerta, & obscura non proficit? num. 3. 8. & 18. decis. 43. 46
Oblationis materia vbi tractatur. num. 19. decis. 43. 47
Oblatio facta, si talis non soluat, est conditionalis. num. 9. decis. 143. 157
Oblationes quenam dicantur correspectivæ. num. 2. decis. 86. 94
Obligatus in certum euentum debet certificari de illo euentu, vt constituatur in mora. num. 6. decis. 143. 156
Obligationis duo casus adducuntur. nu. 7. decis. 157. 189
Oblivio facile præsumitur ex temporis spacio. num. 4. decis. 73. 81
Observantia subsuta attenditur. num. 5. decis. 189. 220
Observantia subsecuta bene declarat verba dubia. num. 6. decis. 185. 220
Observantia subsecuta est admodum potens ad declarandum. num. 3. decis. 13. 15
Observantia subsecuta ostendit partes ita à principio intellexisse. num. 7. decis. 121. 133
Obstacula quando dicantur remoueri? nu. 11. decis. 164. 192
Odiosa est facultas data vniendi beneficia reservata. num. 10. decis. 132. 141
Odiosa est materia, quando datur facultas vniendi beneficia. num. 9. decis. 132. 141
Officiales Cancellaria in expeditione literarum interdum extendunt clausulas supplicationum diuersè iuxta eorum stylum. num. 4. decis. 47. 55
Orus etiam nominatim iniunctum dicitur hereditariu ex qualitate adiecta per testatorem, vel alias ex verisimilitudine eius mente. num. 4. decis. 158. 182
Opinio fauens matrimonio in dubio amplectenda est. nu. 1. decis. 175. 206
Opinio in quo præualeat veritati? num. 6. decis. 12. 14
Opinionem, quam Doctor postremo loco refert, sequi videtur. num. 10. & num. seq. decis. 19. 20
Orator veniunt appellatione beneficiorum, quæ dari possunt in titulum. num. 10. decis. 124. 133
Ordinario creditur in spectantibus ad eius officium. num. 3. & 6. decis. 168. 196
Ordinatus ad subdiaconatum per vim, & merum, an debeat contineri? num. 1. & 3. decis. 20. 22
Ordinatus coactè recipit characterem. num. 2. decis. 20. 22
Ordinatus per vim conditionalem, si prius habebat uxorem, non tenetur continere, si non habebat, secus. nu. 8. & 13. decis. 19. 20
Ordinem sponte suscipiens dicitur ordinatus ex voluntate. num. 13. decis. 20. 23
Ordinis natura quæ sit? num. 27. decis. 19. 21
Ordo, & baptismus non requirunt actum in suscipiente, & sufficit in vtroque non resistantia. num. 17. & voluntas etiam coacta vt hic. num. 18. & 19. decis. 19. 21
Ordo omnis sacer habet annexam continentiam. num. 20. decis. 20. 24

S V M M A R V M.

Ordo regulatur iisdem terminis, quibus baptismus circa metum num. 32. decis. 19. 21
 Originem licet quis non possit acquirere, potest tamen commodum originis prescribere num. 9. decis. 61. 69
 Originis propriae domicilium nunquam amittitur. num. 7. decis. 91. 69
 Origini quamvis renunciari non possit, potest tamen amitti commodum, & effectus originis num. 8. decis. 61. 69
 Originarius loci an dicatur nepos respectu aui? num. 1. decis. 180. 215
 Originarius quis dicatur? num. 4. decis. 61. 69

P

Pacem faciens cum aliquo pro se, et consortibus, si vnus offenderit, & postea velit ratam pacem habere, ista ratificatio non retrotrahitur, & quare num. 15. decis. 34. 36
 Pactum quodlibet respiciens commodum alienantis, dicitur pars precij num. 3. decis. 136. 148
 Pactum vel transactio esse non potest sine consensu. num. 3. decis. 14. 15
 Paleotus Cardinalis illustriss. in tract. de Noib. cap. 10. sub. num. 3. & seq. declaratur num. 5. decis. 176. 209
 Papa confert beneficium vacans per resignationem num. 4. decis. 33. 34
 Papa interdum quod directe facere nequit, prout tollere ius alterius, id facere potest indirecte, apponendo clausulam, ita iudicari debere num. 23. decis. 46. 52
 Papa procedens per modum remouendi obstacula, nullum ius questum tollit num. 10. decis. 164. 192
 Papa si vult prauidicare quoad proprietatem, ergo multo magis quoad possessionem num. 5. decis. 167. 195
 Papa si vult procedere per viam prorogationis, non ante inductionis nouae obligationis, ea debet apparere cum omnibus suis qualitatibus num. 9. decis. 46. 51
 Parisi sibi contrarius consulendo num. 4. decis. 149. 166
 Parochianus alterius parochiae deponens se soluisse decimas in aliena parochia, quamvis sibi prauidicet, non tamen prauidicium affert illi alteri parochiae num. 2. decis. 50. 58
 Partes possunt in earum prauidicium facere, quod obligatio postea facta perinde sit, ac si facta esset ab initio num. 7. decis. 86. 94
 Particulares citati si sua putauerint interesse, quando possint principaliter in sententia condemnari? num. 3. decis. 102. 109
 Pater assignando certas apothecas filio, videtur pro sua legitima eas assignasse num. 11. decis. 159. 183
 Pater non tenetur alere filium inopem, quando ex industria propria is viuere potest num. 8. decis. 162. 188
 Parum, & nihil equiparantur num. 16. decis. 162. 188
 Patroni in dubio non presentant, ut collegium, sed vti singulares num. 2. decis. 170. 190
 Patronis non prauidicatur ex sola narratione, quod beneficium non sit de iure patronatus, nisi speciatim ei per Papam derogetur num. 7. decis. 9. 11
 Patroni possunt de iure separatim presentare pro maiori parte, si non sunt de collegio, ex communi num. 1. decis. 169. 197
 Patronorum presentatio facta separatim quando valet? num. 1. decis. 170. 198
 Paul. Castren. vbi hic consutatur num. 9. decis. 41. 44
 Paupertas in terminis Auct. praterea. C. vnde vir, &

uxor. remittitur iudicis arbitrio, num. 2. & 24. decis. 162. 187
 Paupertatis exceptio contra testem apposita, est probanda num. 4. decis. 78. 86
 Paupertatis ratione quis preferatur? num. 10. decis. 169. pag. 158
 Pecuniae quando commixtione efficiantur propriae, vel potius quis de furto teneatur? num. 17. decis. 198. 165
 Pecunia raro conseruatur, vt thesaurus. num. 1. decis. 137. pag. 148
 Pecunias non fuisse repositas loco praesidij quando non consistit? num. 1. decis. 138. 151
 Pecunias ociosas quis per multum temporis tenere non debet num. 8. decis. 140. 152
 Penitentia quando est licita? num. 8. decis. 192. 228
 Pensio assignata vni, vti clerico, vacat per contractum matrimonij num. 9. decis. 114. 123
 Pensio de fructibus beneficij est soluenda. num. 1. decis. 123. 132
 Pensio est quid temporale sui natura, non autem ecclesiasticum num. 8. decis. 114. 123
 Pensionem non annullat cassatio facta per Papam aliquorum verborum quae erant in mandato ad renunciandū. num. 1. & 2. decis. 121. 130
 Pensio licet regulariter cadat in laicum, si tamen data sit in titulum, non item num. 9. decis. 91. 100
 Pensionario incumbit onus probandi quantitatem pensionis reseruatae super fructibus beneficij num. 1. decis. 48. pag. 56
 Pensionem soluere obligatus, habita, vel non habita possessione, non nisi per tres annos soluere eam tenetur de stylo Rota num. 3. decis. 123. 132
 Pensio super distributionibus quotidianis sustinetur, si probatur, quod fructus illius beneficij vere, & proprie non sint distributiones quotidianae, quia non dantur tantum interessentibus, puta, quia residendo, & interessendo pro toto anno num. 6. decis. 116. 124
 Periti sunt eligendi ad faciendam Castrj diuisionem num. 3. decis. 96. 104
 Permanere in loco honesto dicitur mulier a vero separata, si moratur in eadem domo cum patre, matre, sorore nubili, & fratre num. 1. decis. 182. 218
 Permissa ad tempus, censentur post tempus prohibita. num. 7. decis. 4. 7
 Petitorij suspensio prauidicat in eodem iudicio, & inter easdem personas, non autem inter diuersas, & quando dicatur a petitorio recessum? num. 4. & 5. decis. 100. 107
 Petitorium respicere quid dicatur? num. 3. decis. 29. 41
 Petitorium si ab vno intentatur, & ab alio possessorium retinenda, vtrumque iudicium procedit, & quare? num. 4. decis. 101. 108
 Petitorium si ab vno proponitur, & ab alio possessorium, vnica sententia ambo terminari debent, & si secus fiat, non tamen oritur nullitas, num. 10. sed bene grauamen sufficiens ad obtinendam restitutionem num. 11. decis. 103. 111
 Petitorio suspensio, quando ex probationibus ante factis constat de bono iure alterius, spoliatus non restituitur. num. 8. decis. 104. 112
 Pij V. constitutio de publicandis quae requiratur? num. 2. & 8. decis. 4. 7
 Plures vincunt pauciores num. 4. decis. 54. 61
 Possessio alicuius quo pacto sit per testes probanda? num. 7. decis. 83. 91

- Possessio capi non potest propria auctoritate bonorum co-
 prehenforum in lite. num. 6. decis. 34. 35
 Possessio capta per aliquem etiam nomine aliorum, quan-
 do dicatur attentata? num. 1. decis. 34. 35
 Possessio causat aliquam presumptionem pro possessore be-
 neficij, etiam illegitimo. num. 16. decis. 176. 210
 Possessio clandestina non est manutenuibilis. declara prout.
 num. 8. & 9. decis. 33. 35
 Possessio instrumentalis, quando non dicatur verosimilis? n.
 7. decis. 35. 37
 Possessio interpretatur secundum qualitatem tituli praece-
 dentis. num. 5. decis. 33. 34
 Possessio licet sit apud mulierem ex titulo hypotheca, si ta-
 men postea superueniat titulus legati, vel institutionis
 heredis, dicta mulier potuit sibi mutare causam posses-
 sionis sine alia declaratione. num. 6. decis. 65. 73
 Possessio annalis non dicitur ea, quae est interrupta. num. 4.
 decis. 35. 37
 Possessio instrumentalis cuius sit momenti? num. 2. decis. 33.
 Possessio monialium dicitur probata, si probatur factores
 earum possedisse. num. 5. decis. 38. 40
 Possessio monialium probatur, si testes dicunt earum facto-
 rem recepisse fructus, & quo pacto probetur illum fuisse
 factorem? num. 5. & 6. decis. 36. 38
 Possessio non acquiritur data ignorantia alterius. num. 7.
 decis. 52. 60
 Possessionem alicui in perpetuum adiudicare idem est, quod
 adiudicare dominium. num. 4. decis. 30. 33
 Possessionem non acquirit percipiens modicam partem fru-
 ctuum, alio tamen possidente. num. 9. decis. 67. 76
 Possessionis praecipuum signum est perceptio fructuum. nu.
 3. decis. 38. 40
 Possessio praesumitur perseuerasse ex praebula forma. n.
 6. decis. 33. 34
 Possessio praesumitur secuta ex titulo praebulo. num. 4. de-
 cif. 65. 73
 Possessionis causam mutare an liceat post attentata, & post
 reformatam commissionem? num. 17. & 18. num. 12 de-
 cif. 34. 36
 Possessionis traditio debet esse conditionalis, nec sufficit cau-
 sam traditionis esse conditionalem. num. 3. decis. 44. 48
 Possessionis traditio facta cum clausula sine praedicio iu-
 rium & c. importat conditionem. num. 2. decis. 44. 48
 Possessio potius praesumitur ex titulo legati, & bono ad ex-
 cludendum malam fidem, quam ex inhabili, & malo. nu.
 5. decis. 65. 73
 Possessio probatur ex detentatione. num. 2. decis. 83. 91
 Possessio probatur, si testis vidit vendi pascua, & solui pe-
 cuniam, praesertim ubi non probatur alium possedisse. nu.
 4. & 5. decis. 83. 91
 Possessio quadragenaria quo pacto probetur? num. 1. decis.
 29. 31
 Possessio quando dicatur quaesita non simpliciter, sed sub
 conditione? num. 5. decis. 44. 48
 Possessio quae dicatur iure familiaritatis? nu. 9. decis. 65. 74
 Possessio quo pacto probetur? num. 1. decis. 68. 77
 Possessorio ex mero ubi agitur, non admittitur appellatio,
 & intrat Aegidiana. num. 9. decis. 30. 33
 Possessorio intentato vna cum petitorio in eodem libello,
 & de eis cognito, non potest super solo possessorio iudi-
 cari, praesertim quando constat de proprietate. numer. 2.
 & 3. & vid. num. 9. & decis. 37. 39
 Possessorio in solo non potest citra nullitatem pronuciari,
 si constat de proprietate, quod percutere dicitur iniusti-
 tiam, non autem nullitatem sententiae. num. 5. & 6. decis.
 104. 112
 Possessorio summarissimo quando sit locus, pendente ordi-
 nario? num. 13. decis. 103. 111
 Possessoris in praedictum non inbibetur. nu. 1. decis. 30. 33
 Possessorium iudicium est momentaneum, & modici praedi-
 cij. num. 5. decis. 22. 26
 Possessor praesumitur dominus, quando incidenter domini-
 allegatur, secus si principaliter. num. 8. decis. 103. 111
 Possessor quilibet est de iure manutenuendus in sua posses-
 sione. num. 3. decis. 101. 108
 Possessor quilibet praesumitur in bona fide, nisi probetur in
 mala. num. 1. decis. 65. 73
 Possessio clandestina, & turbatiua quae dicatur? num. 8. de-
 cif. 67. 76
 Possessio contra ius non releuat ab onere probandi. num. 4.
 decis. 103. 110
 Possessio contra, vel praeter ius quae dicatur? n. 3. dec. 103. 110
 Possessionis maximum est commodum. num. 21. decis. 176.
 pag. 210
 Possessio, quae est contra ius, & quae imponit seruitutem be-
 neficij, & repugnat primo statui beneficij, non releuat
 ab onere probandi. num. 11. decis. 101. 108
 Possidens beneficium, non iustificata dispensatione, non ha-
 bet ius in eo, & propterea frustra consentit pensioni, &
 eius solutioni. num. 9. decis. 103. 111
 Possidere duo possunt beneficium diuersis respectibus. num.
 7. decis. 33. 35
 Potuit quis vt appellatus causam committere, & non se-
 cit, ergo noluit, valet consequentia. num. 10. decis. 8. 9
 Protestatio quamuis facta in actis, si pars ex aduerso non
 est citata, non dicitur adhuc in actis. num. 7. decis. 41. 44
 Praeceptor tenetur subministrare salarium capellano, non
 autem Vicarius, & quare. num. 1. & 14. decis. 117. 125
 Praedium conuentum praesumitur in dubio iustum. num. 6.
 decis. 160. 185
 Praedictum in consequentiam non habetur ratio. nu. 9. de-
 cif. 164. 191
 Praedictum releuans ecclesiae non videtur, quod Episco-
 pus non corrigat solus, sed vna cum consilio plurimum. nu.
 11. decis. 89. 97
 Praedictum separabile quod dicatur? num. 8. decis. 89. 97
 Praelatus contrahere debet cum illo, a quo maiorem vtilita-
 tem habere potest. nu. 8. decis. 135. 145
 Praelatus habens administrationem, potest requirere, & in-
 terpellare. num. 7. decis. 40. 43
 Praelatus quando possit alienare in consanguineum? num.
 22. sed in dubio talis alienatio praesumitur in fraudem.
 num. 23. & 24. decis. 135. 146
 Praescriptio dicitur, & non consuetudo, etiam quod agatur
 de querendo iure omnibus de clero. num. 4. decis. 11. 13
 Praescriptio, non autem consuetudo cadit inter duo collegia,
 siue capitula, quando agitur de auferendo iure quaesito
 vni ipsorum. num. 4. decis. 129. 138
 Praescriptio quamuis dicatur odiosa, & contra ius, ubi ta-
 men est acquisita, dicitur secundum ius. nu. 7. decis. 193.
 pag. 229
 Praesumtionem dici potest beneficium ecclesiasticum, & illud
 obtinens tenetur ad horas canonicas. nu. 2. deci. 115. 123
 Praesentare possunt quatuor patroni separatim, dato quod
 institutio dicat, quod omnes quatuor possint praesentare.
 num. 3. decis. 170. 199
 Praesentatio fieri potest per scripturam, & sufficit, vt ea su-
 periori praesentetur. num. 7. & 8. decis. 169. 197

Presentatio non dicitur nulla, si rector, qui ex forma ere-
 ctionis adhibere debebat unum parochianum, in electio-
 ne, duos adhibuit, imò ille secundus acquirit ius eligen-
 di. num. 4. & 5. decis. 169. 197
 Presentatus existens de loco beneficii praefertur ei, qui sal-
 tem non est de diocesi. num. 12. decis. 169. 198
 Presumendum non est quem velle scuta in litem eroga-
 re, pluresque actus, & instantias in causa facere, cum nõ
 sit procurator. num. 2. decis. 18. 19
 Presumitur potius pro sententijs precipue coadiuuatis,
 quam pro testibus. num. 9. decis. 141. 153
 Presumptio inhonesta, & turpis est conclusa, & plenè ne-
 cessario probanda. num. 10. decis. 172. 204
 Presumptio l. meritis. ff. pro socio. non sufficit ad condem-
 nandum, sed bene ad absolendum. nu. 11. decis. 174. 175
 Presumptio quilibet etiam fatua sumitur potius, quam do-
 natio. num. 2. decis. 150. 167
 Pretensi matrimonij verbis utens in narratiua commissio-
 nis, non dicitur matrimonium sateri. num. 13. decis. 176.
 pag. 209
 Princeps an suppleat consensum? num. 20. decis. 46. 52
 Princeps non potest tollere obligationes priuatorum, nec
 immutare eas sine eorum consensu. & quare? num. 26.
 decis. 46. 53
 Princeps numquam censetur uti plenitudine potestatis,
 quando actus, quem facit, aliter valere potest. num. 25.
 decis. 46. 52
 Princeps potest differre. spem competentem ex contractu,
 & quare? num. 5. decis. 46. 51
 Princeps potest dilationes has concedere. nu. 24. dec. 46. 52
 Principale negotium totum videtur commissum per clau-
 sulam, quam & quas, non obstante quòd de appellatio-
 ne non constaret. num. 7. decis. 8. 9
 Principis in potestate non esse contractus quomodo intelli-
 gatur. num. 19. decis. 46. 52
 Principis sola scientia non sufficit, quando rescribit contra
 factum proprium sed particulatum clausula derogatoria
 requiritur. num. 9. decis. 9. 11
 Principum beneficia secundum ius auferre odiosum est. nu-
 9. decis. 193. 229
 Priuatus sicut preiudicare potest alteri in iure querendo
 ex contractu, ita potest statutum, vel princeps. num. 3.
 decis. 46. 51
 Priuilegia apostolica transferentia ius reuocabiliter, &
 precario nomine que sint? & an in eis reg. de iure que-
 sito habeat locum? num. 2. & 3. decis. 166. 193
 Priuilegia sedis apostolica translatiua que dicantur, & an
 sint reuocabilia? num. 4. decis. 166. 194
 Priuilegium obuentum lite pendente, non facta litis men-
 tione est inualidum. Amplia primo, etiam si emanasset
 motu proprio. num. 2. Amplia secundo etiam, quòd non do-
 losè fuerit id tacitum. num. 3. Amplia tertio, etiam si ef-
 fet expressa lis super beneficio, non autem super fructi-
 bus. num. 4. Ampl. 4. etiam si in comissione adesset clau-
 sula, super quibusdam alijs rebus. num. 5. ampl. 5. etiam
 stante clausula, litis statum per expresso habendum. nu.
 1. & 6. decis. 111. 118
 Priuilegium Scutiferorum &c. de obtinendis pensionibus,
 an censeatur reuocatum per bullam Pij V. num. 1. decis.
 189. 224
 Probandi ab onere quando quis vult releuari in incorpo-
 ralibus, an debeat prius expediri possessorium. num. 5.
 decis. 103. 110
 Probandi onus incumbit dicenti. num. 1. decis. 176. 209

Probata quo pacto dicatur legitimitas propria, & ascen-
 dentium? num. 1. decis. 64.
 Probatio à communiter acciditibus quando sufficiat? num.
 7. decis. 176. 209
 Probatio concludens insurgit ex pluribus verisimilitudi-
 nibus simul iunctis. num. 8. & 13. decis. 174. 205
 Probatio concludens perficitur, quando vnus testis depo-
 nit de veritate facti, & duo de fama. num. 2. decis. 171.
 pag. 200
 Probatio debet de necessitate concludere, vt quis incidat
 in penam. reg. de annali. num. 5. decis. 35. 37
 Probatio de nouo que non dicatur, sed potius primè pro-
 bationis conualidatio? num. 1. decis. 66. 75
 Probatio de relapsu alicuius vt prosit, facienda est de tem-
 pore eius prouisionis, & reservationis. nu. 2. dec. 32. 34
 Probationes leniores sufficiunt ad probandum legitimita-
 tem ad effectum succedendi. num. 1. decis. 181. 216
 Probatio lenior sufficit ad effectum legitimitatis, & suc-
 cessionis. num. 9. decis. 64. 72
 Probationes possunt deduci etiam post sententiam. num. 5.
 decis. 119. 127
 Probatione testium existente ambigua circa fructus, Ro-
 ta per modum prouisionis dimidia exequitur cum clau-
 sula, de qua in num. 1. & 2. decis. 56. 62
 Probationi etiam diminuta solet dari fides; stante verisi-
 militudine, & alijs coniecturis. num. 6. decis. 92. 101
 Probationi fauenti matrimonio standum est in dubio. Am-
 plia etiam in matrimonio clandestino. num. 2. & 3. de-
 cis. 175. 206
 Probatio, quòd aliquis, non nisi per matrimonium aliquam
 habere potuerit, ex quibus concludatur? num. 1. dec. 174.
 pag. 204
 Processus factus per audientiam contradictarum non va-
 let, si non fuerint intimatae litera. nu. 21. dec. 191. 226
 Procedendi modus est attendendus, vt cognoscatur, an si-
 mus in arbitro, an in arbitratore. num. 2. decis. 57. 64
 Processus per contradictas cessat, quando adest principalis
 incuria. num. 6. decis. 191. 226
 Processus per contradictas est regulariter nullus, procu-
 ratore ex aduerso comparente. num. 5. & 11. decis.
 191. 226
 Procuratoris reuocatio facienda est in camera, & cancel-
 laria. num. 1. decis. 191. 225
 Procurator ad consentiendum reuocatus in camera, &
 cancellaria non potest amplius consentire in quacum-
 que materia. num. 1. decis. 192. 227
 Procurator non attentat in preiudicium domini limita, ni-
 si probetur scientia principalis, & non reuocasset. num.
 1. & 3. decis. 109. 116
 Procurator non dicitur reuocatus per comparitionem prin-
 cipalis, quando ex prosecutis apparet de illius non reuo-
 catione. num. 1. decis. 84. 92
 Procurator quibus ex coniecturis quis presumatur? num. 1.
 decis. 18. 19
 Procurator, qui protestari alioqui potest, id sine peculiari
 mandato ei facere non licet, quando protestatio continet
 declarationem animi eius principalis. num. 5. decis. 41.
 pag. 44
 Procuratoris substituti gesta quando valeant ad fauorem
 principalis, dato quòd is ea fecerit enunciando inuali-
 dum principalis mandatum? num. 2. decis. 17. 18
 Producentis instrumentum non tenetur stare illius verbis
 enunciatiuis. limita duobus modis, prout num. 1. 2. & 3.
 decis. 143. 156

I N D E X.

<i>Producens scripturam, non approbat in ea enunciata. nu. 2. decis. 99.</i>	106	<i>ne reguntur, qualificat. num. 4. decis. 89.</i>	96
<i>Prohibitio duplex quando concurrat, statuti scilicet, & testatoris, an agi possit ad supplementum congruae dotis? num. 9. decis. 2.</i>	4	<i>Quasi possessio arrendandi sufficit capitulo. num. 3. decis. 141.</i>	153
<i>Promittens prosequi litem usque ad tres conformes, non tenetur, si lis est calumniosa. num. 2. decis. 123.</i>	132	<i>Quasi possessio incorporalium acquiri non potest sine scientia, & patientia aduersarij. num. 9. decis. 76.</i>	85
<i>Promissio iurata non ad suggestionem facta per testatorem circa electionem sepulturae est seruanda. num. 16. decis. 165.</i>	193	<i>Quasi possessio percipiendi fructus, probatur ex ipsis literis reservationis, quae consueverunt dicere propria auctoritate. num. 2. decis. 52.</i>	59
<i>Prorogatio an nouam inducat obligationem? num. 32. decis. 46.</i>	53	<i>Quod omnes tangit & c. hac regula quomodo intelligatur? num. 13. decis. 131.</i>	139
<i>Prorogatio censetur facta cum omnibus qualitatibus etiam in materia odiosa. num. 14. 28. & 29. decis. 46.</i>	55	R	
<i>Prorogatio quando non fit ab eo, qui fecit actum, sed ab eo, qui habet potestatem actum faciendi, tunc dicitur verè prorogatio. num. 17. & 27. decis. 46.</i>	52	<i>Ratificare quis dicitur soluendo censum. num. 16. decis. 145.</i>	161
<i>Prorogatio quibus ex verbis inducatur? num. 7. decis. 46. pag.</i>	51	<i>Ratificatio communitatis inducitur per resolutionem expressarum litis factarum per syndicum. num. 15. decis. 145. pag.</i>	161
<i>Prorogatio termini facta principali, an profit fideiussori? num. 15. & 16. decis. 46.</i>	52	<i>Ratificatio principalis inducitur ex aliqua copartitione per eum facta post assertum procuratorem. num. 1. decis. 17. pag.</i>	18
<i>Prorogatio ut dicatur, sat est, ut fiat ante lapsu ultimi momenti primi temporis. num. 35. decis. 46.</i>	53	<i>Ratificatio tacita idem est, quod expressa, & quo pacto inducatur. num. 13. & 14. decis. 145.</i>	161
<i>Prorogatur aliquid facilius, quam de nouo inducatur. num. 2. decis. 46.</i>	52	<i>Ratio l. de his. ff. de transact. qua est? num. 3. decis. 15.</i>	16
<i>Protestatio contrario facto non releuat protestantem. num. 5. decis. 102.</i>	110	<i>Ratione, qua quis debet probare non excessum in sua pensione, eadem probare debet non excessum in alijs. num. 5. decis. 48.</i>	56
<i>Protestatio, & oblatio quando fieri debeant parte citata? num. 6. decis. 41.</i>	44	<i>Reconventionis natura est, ut vnica sententia terminetur cum causa conuentionis. num. 3. decis. 142.</i>	155
<i>Protestatio non requiritur in hoc casu. num. 18. decis. 191. pag.</i>	226	<i>Reffori non debet minui eius congrua portio. num. 11. decis. 117.</i>	125
<i>Provisio Ordinarij quamuis sit nulla ob non seruata regulam Pij v. de publicando; tamen resignatio facta liberè in manibus Ordinarij, est valida, qua abdicauit ius a resignante. num. 11. decis. 125.</i>	134	<i>Recusans iudicem, si postea comparet in causa simpliciter, & absque aliqua protestatione conualidat processum. num. 8. decis. 102.</i>	110
<i>Publicatio facta post mensem, nihil operatur. num. 6. decis. 4.</i>	7	<i>Recusatione iudicis proposita, quando iudex validè ad vltiora procedit? & quid si iam praefixit terminum ad eligendum arbitros? num. 12. & 13. decis. 93.</i>	103
<i>Publicationi faciendae iuxta formam constitutionis Pij v. an equipolleat captura possessionis? num. 1. & 4. decis. 4.</i>	7	<i>Recusationis causa si non est vera, validè iudex procedit ad vltiora in causa. num. 7. decis. 102.</i>	110
<i>Publicationis vim non habet adnotatio notarij, qui de mandato auditoris consignauit summarium testium partibus. num. 3. decis. 80.</i>	88	<i>Recusatione iudicis proposita, si fuerunt electi arbitri, & datus terminus, in quo nihil fuit probatum, validè iudex postea procedit. num. 9. decis. 102.</i>	110
<i>Publicatio populosa requiritur, & coram multitudine isto in casu. num. 5. decis. 4.</i>	7	<i>Recusationis iudicis iusta causa est pro palasse votum suu. num. 5. decis. 93.</i>	102
<i>Puer si promoueatur, qui non sit doli capax, sicut non potest se obligare expressim ad votum, ita nec etiam tacite. num. 9. decis. 20.</i>	23	<i>Recusationis iudicis iusta causa est, si delegatus minatus fuerit parti, prout hic. num. 6. decis. 93.</i>	103
<i>Pulchra si aliqua erat tempore examinis, eo magis praesumitur ante, & quare? num. 2. decis. 173.</i>	203	<i>Recusationum causa dicuntur iusta eo ipso, quod eis appositis, & non examinatis, iudex processit ad vltiora, et quare. num. 7. & tunc nulliter egisse dicitur. num. 9. dato quod appellatio esset deserta. num. 10. & quod causa commissa foret, appellatione remota. num. 11. decis. 93. 103.</i>	103
<i>Pulchritudo sponsae iuncta cum amore sponsi, & cum difficultate eam consequendi multum faciunt ad fauorem matrimonij. num. 14. decis. 172.</i>	201	<i>Recusatus iudex, qui dedit terminum ad eligendum arbitros, potest eo effluxo, ad vltiora in causa validè procedere. num. 15. decis. 93.</i>	103
<i>Pulchrum est, ergo amabile, valet consequentia. num. 6. decis. 173.</i>	203	<i>Reductio ad ius commune intelligi debet de prim. suo statu iuris communis. num. 7. decis. 164.</i>	191
<i>Putei decis. 32. lib. 2. declaratur. num. 3. decis. 195.</i>	231	<i>Reductio ad ius commune interpretanda est ad ius commune hominis liberi, non ligati. num. 8. decis. 164.</i>	191
Q		<i>Refutatio an inducat acquisitionem? num. 15. decis. 90.</i>	99
<i>Quadragesima tempus minus conueniens videtur ad delicta praesumenda. num. 7. decis. 174.</i>	205	<i>Regressum, stallum in choro, & fructus quando aliquis sibi reseruat absque mentione distributionum, soluitur in Dataria integra quantitas fructuum expressorum, demptis quinque, vel decem ex gratia. num. 4. decis. 53.</i>	61
<i>Quae de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. num. 3. decis. 135.</i>	145	<i>Regressus, & fructus cum reseruantur, soluitur in Dataria medietas fructuum expressorum. num. 3. decis. 53.</i>	61
<i>Qualitas adiecta in vna re pluribus copulatis in eadè oratione ad omnes alias porrigitur. num. 9. decis. 154.</i>	175	Regub	
<i>Qualitas eadem omnia copulat, & quae ab eadem oratio-</i>			

Reg. Clement. vii. de iure ques. non tollen. loquitur de gra
 tu impetratis, lue dumtaxat pendente. num. 8. decis. 167.
 pag. 195
 Reg. de annali. inficit etiam sententiam ob decretum irri-
 tans, & impedit executionem num. 7. decis. 97. 105
 Reg. de annali, fouet quoscumque detentores. num. 11.
 decis. 35. 37
 Reg. de annali, hic non procedit num. 3. decis. 125. 134
 Reg. de annali non intrat, quando non sumus in benefi-
 cio. num. 8. decis. 97. 105
 Reg. de annali non intrat isto in casu. nu. 1. decis. 35. 37
 Reg. de iure quesito, præsertim ius quomodolibet qua-
 situm num. 2. decis. 193. 228
 Reg. de iure quesito, quando sit locus? num. 1. decis. 193.
 pag. 228
 Reg. de iure quesito non toll. derogatio quando est neces-
 saria? num. 2. & 7. decis. 160. 195
 Reg. de mensibus Ordinariorum quando dicatur deroga-
 tum per expecta. tuam? num. 6. decis. 126. 135
 Reg. de non tollendo iure quesito emanauit, ne propter
 varias impetrantium suggestiones toll. retur ius tertij.
 num. 3. decis. 9. 10
 Reg. de non tollendo iure quesito, est locus etiam infla-
 tutis, & privilegij, quando tollitur ius quesitum ex eis,
 & quare? num. 10. decis. 193. 229
 Reg. de verisimili non procedit in acceptatione expecta-
 tuæ. num. 2. decis. 126. 135
 Reg. de valore est penalis, exorbitans, & odiosa num. 9.
 decis. 118. 127
 Reg. Pauli iij. de impetrando certo modo, requirit pos-
 sessionem pacificam, quamuis non annalem. num. 4. decis.
 125. 134
 Relapsus heretici declarati in contumaciam suspenditur
 per comparitionem inquisiti, & apertam eius negatio-
 nem. num. 6. decis. 186. 221
 Relatio fieri debet ad proxima. num. 4. decis. 10. 12
 Relatio non debet fieri ad ea, quæ habent propriam dispo-
 sitionem. num. 9. decis. 121. 131
 Relatio non fit ad omnia, quando adest ratio diuersitatis.
 num. 6. decis. 10. 12
 Relatiuum, qui, stat restrictiue, & declaratiue num. 8. decis.
 47. 55
 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. n.
 4. decis. 111. 112
 Religiosorum sola inductio ad eligendam sepulturam, est
 prohibita. num. 14. decis. 165. 193
 Relinquere pro anima & amore Dei, idem est. num. 3. decis.
 115. 176
 Remedium c. reintegranda datur etiam contra bonæ fidei
 possessorem. num. 3. decis. 40. 42
 Remedium reintegrande datur etiam contra bonæ fidei pos-
 sessorem ad fructus perceptos. num. 13. decis. 43. 46
 Remedium lue his. ff. de transact. an non nisi ei competat,
 cuius actio, vel ius fundatur in testamento? num. 5. decis.
 15. 16
 Remedium l. final. C. de edict. diu. Adu. non competit ve-
 nientibus ab intestato. num. 4. decis. 98. 105
 Remissoria datur communitati ad probandum ius patro-
 natus ex fundatione, & dotatione. num. 8. decis. 26. 30
 Remissoria datur in iustitiam in profanis. nu. 10. decis. 26. 31
 Remissoria hoc casu conceditur, seruatis tamen his de sty-
 lo seruandis. num. 1. & 3. decis. 28. 31
 Remissoria negatur, quando articuli non releuant num. 1.
 decis. 27. 31

Remissoria non datur, quando articuli non sunt releuantes.
 num. 5. decis. 26. 30
 Remissoria non releuans, non conceditur, secus si releuet. nu.
 8 & 11. decis. 35. 37
 Remissoria sine sumo non datur habenti presumptiones co-
 tra se nu. 10. decis. 26. 30
 Releuonem fieri ipso iure in augmento legitima est ve-
 rum, sed secuta petitione. num. 10. decis. 156. 178
 Res cum sua causa transire debet. num. 6. decis. 165. 193
 Rescriptum eiusdem personæ si non potest sustineri quoad
 unum narratur, sustinetur quoad aliud. nu. 2. decis. 114.
 pag. 112
 Resistentia aliud est, & aliud interuentia. nu. 3. decis. 116.
 pag. 124
 Resistentiam non requirunt saltem de consuetudine præsti-
 monia, & simplicia beneficia, quicquid sit de iure. num.
 3. decis. 115. 123
 Resignans libere in manibus Ordinarij, abdicat à se omne
 ius num. 5. decis. 125. 134
 Restitutio ad effectum opponendi contra testes, non datur
 minori. & quare? num. 7. decis. 21. 25
 Restitutio ad effectum, vi uisus examinati contrarium de-
 ponant, non videtur releuans num. 9. decis. 21. 25
 Restitutio cessat, quando obligatio habuit originem contra
 maiorem, nec tunc consideratur persona minoris. num.
 13. decis. 21. 26
 Restitutio de iure communi concessa retardat executionem
 reuocata. num. 3. decis. 21. 26
 Restitutio in integrum est petenda pro minore cum specta-
 li eiusdem minoris mandato num. 5. decis. 21. 26
 Restitutio in integrum regulariter non datur in possessorio.
 num. 14. decis. 62. 70
 Restitutionis causa quamuis debeat intra quadriennium fi-
 niri si tamen fiat per partem appellantem, tunc lapsus
 quadriennij non obstat. num. 6. decis. 3. 6
 Restitutionis commissione presentata, Rota non consueuit
 prefigere terminum, ne videatur restituere, & det ma-
 teriam appellandi, sed procedit, vi hic dicitur. num. 13.
 decis. 23. 28
 Restitutionis in integrum petitio] non retardat executionem,
 quando primo loco iam petita esset executio. num. 14.
 decis. 21. 26
 Restitutionis in integrum quatuordecim quando incipiat
 currere in lapsu? alium? num. 2. & 3. Quid in restitu-
 tione ad appellatam? num. 4. Quid aduersus senten-
 tiam? num. 5. decis. 23. 27
 Restitutio in integrum quo casu negatur? nu. 4. decis. 21. 25
 Restitutio non datur maiori ratione solius possessionis. nu.
 1. & 2. An autem detur ob instrumenta de nouo reper-
 ta? num. 4. decis. 21. 26
 Restitutio non datur minori propter interrogatoria omissa.
 num. 8. decis. 21. 25
 Reuocatio non fit in tertij præiudicium, & quare? num.
 14. & 16. decis. 34. 36
 Reus dicitur committens causam iactationum, & molestia-
 rum intellige, prout num. 8. & 9. decis. 101. 108
 Ripa limitatio in l. ita stipulatus. nu. 50. & 51. ff. de verb.
 oblig. volens, quod Auct. presente C. de fideiuss. non
 procedat, quando fideiussor se obligauit sub expressa
 conditione, si principalis non soluerit, amplexa est à Ro-
 ta, quando precedit interpellatio principalis. num. 1. &
 9. decis. 144. 158
 Rota facit recedit à prima resolutione facta, vno tantum
 informante, si constat de meliori iure, & eo magis, quan-
 d 2 do anti-

I N D E X.

do animaduertit informantem subdole egisse. num. 10. decis. 67.	76	tradictas. num. 6. decis. 107.	115
Rusticus dicitur diues, si habet scuta centum. num. 3. decis. 162.	188	Sententia lata nō productis actis prime instantie, est nulla, idq. procedit dato, quod sententia sit iusta. num. 5. & 6. decis. 37.	39
S			
Aluum conductum importare, vt donec quis auditur in eius iuribus, pæne, & sententia contumaciales contra eum latae sint in suspensio. num. 3. decis. 186.	221	Sententia lata parte non instante, & eo magis vtraque parte absente, est nulla. num. 4. decis. 37.	39
Sarnen. in regul. de non tollendo iure quesito. q. 12. declaratur. num. 9. decis. 193.	229	Sententia lata parte non instante, ad fauorem tamen actoris, an sit nulla? num. 10. decis. 37.	39
Scientia certa non sufficit, vbi tractatur de graui alterius præiudicio. num. 11. decis. 9.	11	Sententia lata pendente termino, est nulla. num. 1. decis. 106.	114
Scientia Papæ siue implicita, siue explicita quando non sufficit. num. 2. decis. 9.	10	Sententia lata super seruitute reali prodest, & nocet alijs, etiam vniuersali, & singulari successori. nu. 5. decis. 25. pag.	29
Scholasticus, quamuis præsens non confert gradus in vniuersitatibus Ispalensi, Granatensi, & de Alcalá. num. 3. decis. 185.	219	Sententiam transitam in iudicatum per appellationis desertionem si iudex reperit iustam, potest confirmare, non autem infirmare. num. 4. decis. 107.	115
Seminarij materia est pia, & fauorabilis. num. 3. decis. 132. pag.	140	Sententia non dicitur in consensu opinionum lata, si pro vna parte constat de communi. num. 17. decis. 2.	5
Sententiæ censurarum nullius conuadatio non debet pendere à potestate partium. nu. 8. decis. 25.	29	Sententia non liberat, seu absoluit, si de eius notoria iniustitia apparet. num. 5. decis. 147.	163
Sententia condēnatoria criminalis, non nisi per aliam reuocatoriam primæ tollitur, vel aliàs absolutoriam. num. 4. decis. 186.	220	Sententia nulla, dummodo iusta potest confirmari, præsertim quando non fuit peruentum ad realem executionē, num. 12. intell. prout hic, & supra. 8. & num. 11. decis. 37.	39
Sententia continet mixturam cum petitorio, quando quis condemnatur ad liberè dimittendum possessionem. num. 3. decis. 20.	32	Sententia numquid dicatur continere mixturam ex illis verbis, possessionem restituendam, donec fuerit satisfactum? num. 5. ac. 10. & 2. decis. 30. num. 2.	32
Sententia dicitur iniusta, quando ex nouiter deductis facta est probatio potentior ipsa. num. 5. decis. 69.	78	Sententia notorie iniusta non est exequenda. num. 1. decis. 97.	104
Sententia dicitur notorie iniusta, si ex actis non iustificatur. num. 6. & 10. decis. 147.	163	Sententia non potest dici iniusta, stante controuersia opinionum inter Doctores. num. 7. decis. 2.	4
Sententia dicitur notorie iniusta, que non iustificatur ex actis. Item quando actor non iustificauit intentionem suam. num. 9. decis. 106.	115	Sententia notorie iniusta nō transit in rem iudicatam. n. 3. decis. 134.	143
Sententia dicitur nulla, si lata est intra decem, vel vndecim dies post presentatam commissionem. num. 2. decis. 206.	114	Sententia potest uerificari ex deductis, seu deducendis post eam, fallit in sententia censurarum. num. 6. & 7. decis. 119.	128
Sententia diffinitiuā iustificatur etiam ex post deductis. num. 16. decis. 62.	70	Sententia prima existente nulla ex defectu citationis ad sententiam, secunda erit etiam nulla, quādo nullitas prima fuit principaliter deducta coram secundo iudice. nu. 3. decis. 104.	112
Sententiæ notorie iniustæ non obstat lapsus quadriennij. nu. 8. decis. 126.	135	Sententia tertia post desertionem renocans secundam, quæ transitum fecit in iudicatum, est indubitanter nulla. nu. 5. decis. 107.	115
Sententia sub simplici non comprehendit mixtum. num. 10. decis. 27.	27	Sententia vt præiudicet in eo, quod non exprimitur, necesse est, quod illud tacitum de necessitate inferatur ex illis expressis. num. 9. decis. 105.	113
Sententiæ enunciatio non attenditur, si postea contrarium appareat per testes. num. 12. & 13. decis. 11.	13	Sententijs quando magis adhibeatur fides, quàm testibus? num. 1. decis. 76.	84
Sententiæ iniustitia notoria detecta ex eisdem actis, aequiparatur nullitati, & numquam transit in iudicatum, dato quod in commissione adesset clausula, appellatione remota. num. 7. & 8. decis. 147.	163	Serua in statu seruiantis non admittitur in testem. num. 3. decis. 72.	79
Sententiæ sunt stricti iuris, & late super vno iure, vel re, non præiudicant in alio iure, vel in alia re. num. 7. & 8. decis. 105.	113	Serua, vel liberta patris dicitur talis etiam filia. num. 5. decis. 72.	80
Sententia est stricti iuris, & intelligitur, quatenus eius verba ex proprio significato important. num. 9. & 11. decis. 23.	27	Sepeliri quis debet de iure communi in sepulchro maiorum suorum, si nulla facta est electio sepultura. num. 10. decis. 165.	193
Sententia facit notarium, & probat inter easdem partes, imò contra quoscunq. probat sic rem fuisse gestam, præcipue lapsa tempore ad appellandum. num. 7. decis. 141. pag.	153	Sepultura conceditur, viso aliquo signo penitentiæ ante mortem. num. 5. decis. 186.	221
Sententia facit statum inter omnes. nu. 6. decis. 25.	29	Sepultura electio cum sit spirituale, pactio in eo interuenire non debet. num. 13. decis. 165.	193
Sententia in causa restitutionis in integrum lata post quadriennij, dicitur lata sine iurisdictione. nu. 1. dec. 23.	27	Sepultura electio quando verè dicenda venit secundum ius commune? num. 2. decis. 164.	191
Sententia iniusta ex eisdem actis, etiam si transit in iudicatum, non est exequenda, præsertim si lata sit per con-		Sepultura in materia verum ius commune dicitur, vt si libera, & variabilis eius electio. num. 5. dec. 164.	191
		Sepultura ius est liberum. num. 1. decis. 165.	192
		Sepul.	

S V M M A R V M.

Sepultura pactum est improbatum, & simoniacū amplia,
 prout num. 3. & 4. decis. 164. 191
 Sepulturam eligendi ius est ius peculiare, & contra ius cō
 mune. num. 11. decis. 165. 193
 Sepulturam eligere quis potest, non tamen potest voto, iu-
 ramento, vel alio modo id firmare. num. 6. deci. 164. 591.
 Sepulturas quilibet de iure communi eligere potest. num.
 1. decis. 164. 191
 Sequester contra debitorem fit gratia iuris creditoris
 iuenti num. 6. decis. 145. 160
 Sequester est duplex, primum rei, de qua litigatur, secun-
 dum aliarum rerum debitoris, ut sit creditori cautum.
 num. 4. deci. 145. 160
 Servi augent hereditatem ad fauorem legatariorum, qui
 habent secundam voluntatem defuncti, legitima autem
 detrahatur contra voluntatem defuncti. num. 4. decis.
 156. 178
 Sigillum Episcopi nunquid de necessitate requiratur ad
 probandum clericatum? num. 2. & 6. decis. 87. 95
 Signatura Sanctissimi interdum sanat has nullitates. num.
 13. decis. 37. 39
 Signatura Sanctiss non aufert attentata, postquam aduer-
 sario est in eis ius quasitum. num. 13. decis. 34. 36
 Singularitas adminiculatiua in materia difficultis probatio-
 nis valde prodest. num. 6. decis. 137. 148
 Societas colligitur ex pactis factis, quamuis à contraben-
 tibus non appelletur societas num. 2. decis. 147. 162
 Societatis natura est, ut quilibet pro rata de damnis, & lu-
 cro partem capiat. num. 1. decis. 147. 162
 Solemnitatum libellorum. ff. de accusat. specificatio quan-
 do non requiratur? num. 7. decis. 183. 218
 Solicitor tempore, examinis repellitur, alioqui secus sed
 nunquid etiam requiratur, quod fuerit salaratus? num.
 2. & 3. decis. 73. 80
 Soluendi onus inunctum per testatorem ultimo decedenti,
 quando dicitur reale? num. 1. decis. 158. 182
 Soluens proprium debitum alienis pecunijs liberatur, illis
 commixtis num. 19. decis. 148. 165
 Solutio quæ dicitur imperfecta, & non effectualis, ita ut
 non liberet? num. 18. dec. 148. 165
 Sotus hic arguitur de contrarietate. num. 12. decis. 19. 20
 Spirituale onus annexū beneficio, dicitur celebratio con-
 tinua diuinorum num. 6. decis. 124. 132
 Spoliator iudex, nulliter procedendo. num. 4. decis. 1. 2
 Spoliato potest obijci de statuto mandante, quod canoni-
 cus non constitutus in sacris, non habeat vocem, etiam
 quod semel quis fuerit per capitulum receptus. num. 8.
 decis. 40. 43
 Spoliator non potest conuenire in petitorio, nisi fructibus
 integris solutis. num. 5. decis. 40. 43
 Spoliator tenetur ad expensas, & damna. num. 8. decis. 43.
 pag. 46
 Spolio agi quando non possit? num. 6. decis. 44. 49
 Spolio renunciens potest petere fructus. nu. 6. deci. 40. 43
 Spolium est ante omnia purgandum. num. 5. decis. 29. 32
 Spolium ex quibus dicatur satis probatum? num. 1. decis.
 40. 42
 Spolium quando non dicatur sufficienter purgatum? num.
 1. decis. 43. 46
 Spolium quando non dicatur purgatum? num. 1. decis. 41. 44
 Spolium quo pacto probetur? sub num. 1. & 2. decis. 38. 40
 Spolium sufficit re ipsa. num. 4. decis. 40. 43
 Status nominationis est restituibilis. num. 2. decis. 29. 31
 Statuta danti ius considerabile, & de eis habenda est men-

tio. num. 11. decis. 193. 229
 Statuti vrbis forma quando non est seruata, iuramentum
 non dat robur contractui, & quare? num. 22. decis. 150.
 pag. 169
 Statuto stante, quod existentibus masculis, feminae sint con-
 tente dote data, ea potest dotari infra legitimam. num.
 28. sed si dos esset nimis exigua, posset conqueri, sed le-
 sio consideratur tempore dotis constitutæ. nu. 27. & 29.
 decis. 162. 189
 Statuto stante, quod filia dotata non succedat, stantibus
 masculis, filia dotata præterita non possunt impugnare
 testamentum ex capite præteritionis. nu. 1. deci. 154. 174
 Statutorum Vrbis lib. 1. cap. 156. & lib. 3. cap. 250. intelle-
 ctus. num. 2. decis. 51. 59
 Statutum excludens filiam ab intestato, & mandans, ut
 contenta sit dote data, an facto testamento, in quo filia
 sit instituta in minus quam sit legitima, agere possit ad
 supplementum? num. 6. decis. 2. 3
 Statutum loquens in casu simplici, non trahitur ad casum
 mixtum. num. 3. decis. 1. 2
 Statutum mandans, quod secundum testamentum, cui abne-
 gata est voluntas per primum, valeat, an viribus subse-
 stat. num. 4. decis. 150. 170
 Statutum quando dicatur comprehendere omnem corre-
 ctionem, etiam quæ sit in visitatione? remissiuè. num. 1.
 decis. 89. 96
 Statutum quando mandat filiam esse debere contentam do-
 te habita, non potest agere ad supplementum etiam con-
 grua dotis. nu. 8. & 17. limita relatiuè. prout num. 19. &
 an saltem tunc petere possit, quod suppleatur dos vsq.
 ad alimenta. num. 20. decis. 2. 4
 Statutum quod filia dotata non succedat, stantibus ma-
 sculis, quando non miret? num. 3. decis. 154. 174
 Statutū si excludat fœminas à successione, masculi, & fœ-
 minæ veniunt ordine successiuo num. 8. decis. 152. 172
 Statutum simpliciter excludens filiam dotatam, intelli-
 gitur de congruè dotata arbitrio boni viri in legitima. nu.
 3. decis. 2. 3
 Stylus decisorius est legitime probandus, nec sufficit infor-
 matio extraiudicialis, præcipuè in re grauis præiudicij.
 num. 1. decis. 53. 61
 Stylus, & interpretatio cancellariæ attenditur, stante do-
 ctorum varietate aliquo in articulo. num. 27. decis. 20.
 pag. 24
 Stylus qualiter probetur? num. 1. decis. 54. 61
 Stipulatio ad omnia ponitur de stylo in fine contractuum.
 num. 13. decis. 148. 164
 Subdiaconatus est ordo sacer. num. 21. decis. 20. 24
 Subdiacono olim licebat contrahere matrimonium, hodie
 non item. num. 17. & 19. decis. 20. 23
 Subdiacono promoti, antequam esset doli capax, vel per
 vim & metum, datur libera facultas contrahendi ma-
 trimonium. num. 10. decis. 20. 32
 Subdiaconus per metum ordinatus, est verus subdiaconus.
 num. 18. decis. 20. 23
 Subreptio in vno quando non vitiet in alio? num. 3. decis.
 114. 122
 Substituta quando est persona verisimiliter magis dilecta,
 quam sit vxor, tunc ex ista coniectura sub compendiofa
 facta verbis communibus comprehenditur pupillaribus
 etiam ad matris exclusionem. num. 10. decis. 157. 180
 Substituto, verbum est commune. num. 5. decis. 157. 179
 Substituto, verbum quando adiungitur dictioni, heredes,
 an sit directum? num. 1. decis. 152. 171
 d 3 Substi-

I N D E X

Substitutio compendiosa quando facta est post tempora pupillaris etatis, an obliquetur, & non expiret? num. 13. decis. 157. 180

Substitutio in hoc casu non est omni tempore fideicommissaria, sed intra pupillarem etatem omnino est pupillaris, qua matrem excludit. num. 24. decis. 157. 181

Substitutio interpretari debet directa, ubi non est necessitas, vel ratio obliquandi. num. 6. decis. 157. 179

Substitutiones optime interpretantur ex coniecturis, & praesertim ex affectione, vel ex modo, quo sunt plures vocati. num. 15. decis. 156. 180

Substitutio restringitur ad bona testatoris, nam recipit interpretationem ab institutione. num. 18. decis. 157. 181

Substitutus in certum euentum, si talis deceaserit sine liberis, sufficit, quod liberi sint in rerum natura tempore purificata conditionis. num. 7. decis. 152. 172

Succedere qui ab intestato non potest, si est praeteritus, testamentum regulariter impugnare non potest. num. 6. decis. 179. 214

Suggestiones esse possunt, non solum ubi falsum, sed etiam ubi verum narratur. num. 4. decis. 9. 10

Summario in iudicio venit etiam non petitur, dummodo ex actis quomodocumque resultet. num. 5. decis. 141. 164

Supplementum petendi ius, & contrahulandi, & querelandi testamentum, regulatur a successione ab intestato. num. 11. decis. 177. 212

Supplicatio, & narrata in ea non attenduntur, sed sola literarum expeditio. num. 7. decis. 47. 55

Supplicationis narratiuam sufficit qualitercumque verificari. num. 16. decis. 47. 55

Supplicatio perficitur per expeditionem literarum. num. 6. decis. 47. 55

Supplicatio sola non probat conclusiue gratiam formalem, & in mundum redactam. num. 3. decis. 47. 54

T

Taxatiua non intelligitur in teste. nu. 11. decis. 82. 90

Templarij, Hospitalarij, & huiusmodi veniunt appellatione laicorum. Intellige, prout num. 17. 18. & 19. decis. 47. 55

Temporis breuitas inter factam petitionem, & latam sententiam non consideratur, quando iudex est informatus de meritis cause. num. 10. decis. 1. 2

Tempus longum intelligitur per 10. annos. numer. 1. decis. 186. 220

Tempus primi contractus alienationis rei ecclesiae, an secum attendatur? num. 13. & 16. decis. 135. 146

Tempus quando est de substantia probationis, tunc praecise est probandum. num. 6. decis. 67. 76

Terminus prorogationis an sit idem terminus in odiosis? n. 11. decis. 46. 51

Terminus prorogatus dicitur idem terminus quoad fictionem extensiuam. num. 10. decis. 46. 51

Terminus prorogatus dicitur idem terminus, etiam quoad penam. num. 12. decis. 46. 51

Termini prorogatio facta durante primo, facit, ut dicatur idem terminus. amplia, prout num. 1. & 2. decis. 51

Terminum aliquem non solet Rota de Sylo praesumere, quando petitur restitutio vigore commissionis, & quare? nu. 2. decis. 110. 118

Tertia, qua admittitur absentibus, an sit deducenda? num. 7. & 8. decis. 118. 127

Tertius attentans vna cum parte, propter illam mixturam attentat & ipse. num. 8. & 22. decis. 34. 35

Tertius potest impedire executionem rei iudicate, quando possessio est vacans, secus autem quando est plena. num. 4. decis. 195. 231

Tertij ius quando opponi non possit. nu. 14. decis. 159. 184

Testamenti appellatione non solum institutio haeredis, sed etiam legata veniunt. num. 6. decis. 155. 176

Testamenti cognitionem habere per oculum intellectus, satis est in casu. l. de his. ff. de transactio ex communi. nu. 2. decis. 15. 16

Testamentum ad pias causas fortiores, & efficaciores derogationes requirit, itemque testamentum inter liberos. num. 5. 6. & 7. decis. 150. 170

Testamentum confirmatur morte. num. 4. decis. 72. 80

Testamentum consistit in institutione haeredis vere, & proprie, non in legatis. num. 8. decis. 155. 176

Testamentum etiam nuncupatiuum ne dum in scriptis debet esse cognitum, ut renunciatio ei facta valeat. num. 4. decis. 15. 16

Testamenti ius an sit ad pias causas, vel ne, non ex legatis, sed ex institutione metimur. num. 7. decis. 155. 176

Testamentum morte confirmatur. num. 13. decis. 155. 177

Testamentum in genere potest consistere sine legatis. num. 4. decis. 155. 176

Testamentum rumpitur, & res reducitur ad causam instanti, quando nihil est relictum. num. 8. decis. 179. 214

Testamentum valet etiam sine institutione fauore legatorum ad pias causas, intellige, prout num. 10. & 11. decis. 155. 176

Testator censetur in dubio se conformare cum iure communi. num. 3. decis. 169. 197

Testator in dubio censetur se conformare cum dispositione iuris communis. num. 7. decis. 170. 199

Testator, quando rem aliquam pro legitima assignat, onus forsan impositum reijcitur, & pro non scripto habetur. num. 15. decis. 159. 184

Testator, quando vsus est aliquo verbo in vna significatione directa, vel obliqua, semper in eodem sensu capitur. num. 2. decis. 152. 171

Testator relinquens aliquid uxori, & decedente filio, si facit substitutionem compendiosam per verba communia, mater excluditur, & quare? num. 9. decis. 157. 180

Testator testando, & aliquid filiae relinquendo an videatur voluisse recedere a dispositione statuti, & transire ad ius commune. num. 19. decis. 179. 215

Testator videtur cogitare, et velle illud, quod ius disponit. num. 20. decis. 179. 215

Testator videtur se conformare cum dispositione iuris communis. num. 9. decis. 152. 172

Testem an repellat inter esse, puta quia est de territorio, & potest ei competere ius pascendi? num. 2. decis. 81. 88

Testem loqui per eundem praemeditatum sermonem, quando non releuet? num. 14. decis. 82. 90

Testem non repellit paupertas. num. 1. decis. 81. 88

Testem non repellit paupertas, & quare? num. 5. decis. 78. pag. 86

Testem non repellit paupertas. num. 1. decis. 75. 83

Testem numquid repellat familiaritas? num. 5. decis. 82. 89

Testes aduersarij, & receptor fructuum dicitur praecipuam probationem inducere. num. 2. deci. 118. 127

Testes admitti debent ad probandum sententias habuisse effectum. num. 1. decis. 95. 104

Testes affirmatiue deponentes preferuntur illis, qui negatiue deponunt. num. 4. decis. 118. 126

Testes an sufficiant, ubi probatio facienda est per scripturas? 148

S V M M A R V M.

vas? num. 6 & 11. dec. 26. 30
Testes concordandi sunt, etiam ad effectum, ut probent. nu. 23. decif. 175. 208
Testes debent testificari, non autem iudicare. num. 8. decif. 128. 137
Testes debent reddere rationem dicti. num. 3. decif. 79. 87
Testes de auditu non probant aliquos fructus dici distributiones quotidianas. num. 8. decif. 111. 118
Testes de facto proprio, & magis instructi, & informati preferuntur alijs. num. 5 & 6. decif. 74. 82
Testes de facto proprio sunt ij, qui consignant. num. 1. decif. 52. 59
Testes de fama deponentes, quod vsque ad auum, & proauum inclusiuè quis descendit ex linea legitima, probat. num. 8. decif. 64. 72
Testes de nouo potest examinare, qui habuit summarium testium de stylo Dominorum Rota. num. 4. decif. 80. 88
Testes deponentes de communi estimatione, si percuciant tempus, probant. num. 5 & 11. decif. 134. 143
Testes deponentes de fructibus dari solitis inseruientibus diuinis deponere dicuntur de his, que sunt facti, & cadere possunt in sensum testium, & bene probant, presertim si essent portionarij, & producti forent ab aduersario. num. 7. decif. 120. 129
Testes deponentes de valore, & credere, quando probent rei valorem? num. 1. decif. 79. 87
Testes deponentes de valore, an debeant reddere rationem, habito respectu ad communem estimationem. num. 2. decif. 79. 87
Testes deponentes per eundem premeditatum sermonem, repelluntur. num. 7. decif. 128. 137
Testes deponentes per verbum, credo, & existimo, an probent valorem? num. 9. decif. 134. 143
Testes de valore deponentes, & addentes parum, plus, vel minus, non dicuntur adeo certe, & constanter deponere. num. 3. decif. 118. 128
Testes dicentes aliquem esse de tali familia sine aliqua macula illegitimitatis, quid importent? nu. 4. decif. 181. 216
Testes dicentes vidisse aliquem possidere, probant possessionem. num. 4. decif. 38. 40
Testes in facto proprio, prout sunt vicarij Episcopi, & sacroflores magis probant. num. 4. decif. 74. 82
Testes in dubio presumuntur contestes, & vnus recipit declarationem ab alio, fallit, prout nu. 4. & 5. decif. 67. 76
Testes mille singulares tantum probant, quantum vnus. nu. 5. decif. 97. 105
Testes non dicentes perceptionem fructuum factam esse ab alio sciente, & patiente possessore beneficij, ei non prejudicat. num. 7. decif. 67. 76
Testes non fuisse subornatos que arguant? nu. 16. decif. 175. pag. 206
Testes non omni exceptione maiores ad probandum matrimonium admittuntur. num. 10. decif. 72. 80
Testes non repelluntur propter modicum commodum. num. 3. decif. 78. 86
Testes pauci examinati ex pluribus, qui fuerunt in causa, non carent suspitione nimie affectionis. num. 9. decif. 71. pag. 78
Testes plures numero sunt preferendi. num. 7. decif. 106. 115
Testes plures numero vincunt pauciores. num. 4. decif. 69. pag. 78
Testes plures quando sunt contestes in summa maiore, minor summa non attenditur. intellige. prout num. 7. & 8. decif. 79. 87

Testes postremo loco examinati presumuntur subornati. nu. 7. decif. 74. 82
Testes promotoris fisci quando alijs sit preferendi? num. 7. decif. 168. 195
Testes quamuis patiantur multas exceptiones, possunt nihilominus ex pluribus coadiuuari, & suppleri. num. 2. decif. 173. 204
Testes, quauis inter alios examinati, saltem aliquid faciunt. num. 9. decif. 36. 38
Testes, qui verisimiliora deponunt, preferuntur. num. 8. decif. 106. 115
Testes singulares probant possessionem. num. 10. decif. 78. pag. 86
Testes singulares sunt coadiuuandi, ut reddantur contestes. num. 5. decif. 137. 148
Testes tres vbi affunt remissi arbitrio iudicis ob oppositam consanguinitatem, is potest arbitrari eos probare, eoque magis, vbi essent quatuor? num. 10. decif. 11. 13
Testes verisimiliter informati probant. nu. 6. decif. 38. 40
Testes vicini, & practici probant rei estimationem. num. 10. decif. 134. 143
Testes ut probent valorem tenuem mensæ Episcopalis, debent percucere tempus vnionis, & deponere, computatis oneribus. num. 1. decif. 74. 81
Testibus affectione, vel consanguinitate notatis creditur arbitrio Rotæ. num. 10. decif. 144. 153
Testes ut probent possessionem abbatiæ quomodo debent deponere? num. 1. 3. & 4. decif. 59. 67
Testibus consanguineis an adhibeatur fides? num. 9. decif. 11. pag. 13
Testibus consanguineis diminuta fides adhibetur arbitrio Dominorum. num. 4. & 8. decif. 71. 78
Testibus duobus in specie deponentibus magis creditur, quam pluribus in genere. num. 2. decif. 129. 137
Testibus examinatis coram arbitro, si pars non vult stare coram Ordinario, sunt de nouo examinandi, & quid seruetur in Vrbe? num. 17. & 18. decif. 57. 65
Testibus in Rota transportatis quando quis possit iuari? num. 2. & 4. decif. 25. 29
Testibus interdum diminuta fides adhibetur. num. 1. decif. 72. 79
Testibus reddentibus meliores rationes, & magis specificas statur. num. 6. decif. 69. 78
Testibus singularibus non statur. num. 6. decif. 171. 200
Testificari numquid possit existens in peccato mortali? nu. 7. & 8. decif. 75. 83
Testi partis aduersæ maximè est credendum. num. 3. decif. 129. 138
Testi, qui fuit procurator in causa, & comparuit, nulla fides est adhibenda. nu. 1. ratio. num. 2. amplia, prout nu. 3. decif. 71. 78
Testis agricultor presumitur scire valorem rei, & probat valorem per verbum, scio. num. 4. decif. 79. 87
Testis an repellatur ob blasphemiam? num. 6. decif. 75. 83
Testis contrarius assertioni eiusdem partis, regulariter repellitur, & quomodo dicatur contrarius. num. 2. & 3. decif. 75. 83
Testis contrarietas quo pacto concilietur. num. 10. & num. seq. decif. 82. 90
Testis cohabitator non repellitur, imo ad fauorem ecclesiæ plene probat. num. 5. decif. 81. 89
Testis collactanea probat. num. 8. decif. 82. 90
Testis contrarius dicto partis, non probat, fallit, ut hic. nu. 4. decif. 81. 89

Testis

Testis cum dicto ubi concurrunt coniectura, & presumptiones ex circumstantiis facti, statur unico testi, adhuc in qua libet materia. num. 6. decis. 49. 57
Testis cum iuramento examinatus, si post triduum reueratur, & contrarium deponat, eius ultimo testimonio non creditur. & quare? num. 11. decis. 21. 25
Testis de auditu adminiculatur num. 7. decis. 181. 217
Testis de auditu, discursu, & iudicio non probat. num. 2. decis. 60. 67
Testis de auditu non probat. num. 1. decis. 50. 58
Testis de auditu non probat. num. 1. decis. 184. 219
Testis de communitate dicens se cupere victoriam communitatis, quia ipse haberet partem ad laborandum, dicitur multum vulneratus. num. 2. decis. 85. 93
Testis deponens articulum verum, probat, quando deponit de visu. num. 1. decis. 171. 200
Testis deponens de facto proprio facit plus quam semipleenam probationem. num. 11. decis. 140. 152
Testis deponens ex fama publica aliquem habere in redditu scilicet 600. non probat valorem temporis prateriti. num. 2. decis. 74. 81
Testis deponens in antiquis de auditu ab alijs, parum videtur probare. num. 1. decis. 69. 77
Testis deponens in genere, non probat. num. 1. & 3. decis. 60. 67
Testis deponens in specie, declarat alios generatim loquentes. num. 70. decis. 36. 38
Testis deponens per verbum, credo, non probat, etiam quod adiungat alia verba, & habeat pro certo. limita, prout num. 3. intellige, prout num. 2. & 4. decis. 76. 84
Testis deponens per verbum, parum, plus, vel minus, probat. num. 6. decis. 79. 87
Testis deponens per verbum presentis temporis, quando concludat etiam in preteritum? num. 1. decis. 49. 57
Testis deponens vidisse factum a tempore, quo erat 10. vel 11. annorum, videtur multum suspectus. nu. 2. decis. 69. 77
Testis deponens vidisse factum tempore, quo erat annorum 15. probat. num. 3. decis. 69. 78
Testis desiderans in causa matrimoniali, quod matrimonium habeat effectum, repellitur in totum, quamuis Rota hoc casu id reseruauerit arbitrio cum considerabili diminutione. num. 12. decis. 72. 80
Testis desiderans victoriam vnius partis an probet? num. 9. decis. 82. 90
Testis dicens consignasse aliquid de mandato talis, non probat, si non apparet mandatum. num. 1. decis. 67. 75
Testis dicens, quod percipiebat fructus nomine suo, & Antonij, debet intelligi pro medietate. num. 8. decis. 52. 59
Testis dicens, quod tales possidebant hunc locum, an probat primum extremum? num. 1. & 4. decis. 36. 38
Testis dicens, quod talis possedit, probat detestationem. num. 1. 3. & 6. decis. 83. 91
Testis dicens se desiderare victoriam vnius partis, non repellitur, si reddit bonam rationem. num. 6. decis. 73. 81
Testis dicens rem tanti valere in circa, non probat, & quare? num. 5. decis. 79. 87
Testis dicens se velle, quod communitas vinceret, quia haberet ius pascendi illo in loco, videtur repellendus, vel saltem dicitur nimis vulneratus. num. 1. decis. 85. 93
Testis dicens se voluisse dare tot pro tali re, probat, si non apparet eum moueri peculiari ex affectione. num. 8. decis. 134. 143
Testis dicens vidisse aliquem percipere fructus abbatis, probat illius possessionem. num. 3. decis. 67. 75

Testis dictum non concludit, quando contrarium eius, quod testis deposuit, stare potest pro veritate causa, quam testis allegat. num. 6. decis. 76. 84
Testis dictum sufficit, quod presumptiuè concludat. num. 8. decis. 83. 91
Testis dictum, quod a decem annis res locata fuisset tot, prout etiam hodie, est inuerisimile. num. 6. decis. 134. 143
Testis dictum recipit declarationem ab articulis. num. 7. decis. 154. 143
Testis domestica repellitur. num. 8. decis. 72. 80
Testis familiaris non repellitur, sed residet in iudicis arbitrio secundum qualitatem affectionis. num. 1. decis. 73. 80
Testis familiaris vti melius ceteris informatus de his, quae domi geruntur, admittitur. num. 2. decis. 82. 89
Testis inhabilitas suppleri potest ex iuris communis presumptione, item ex confessione partis. nu. 3. & 4. decis. 173. 204
Testis in mortis articulo dicens se falsum deposuisse, non nocet parti. num. 12. decis. 21. 26
Testis iuramentum an probetur per illa verba notarij scilicet, testis iuravit ad sancta Dei euangelia, si non dixit, scripturis? num. 6. & 7. ac 15. decis. 82. 90
Testis idoneus an sit sollicitator? num. 3. & 4. decis. 82. pag. 90
Testis legatarius non repellitur. num. 9. decis. 78. 86
Testis licet supra videatur inepte deponere, si tamen in fine reddit bonam rationem, probat. num. 1. decis. 129. 137
Testis mendacium non obstat, quando saluari potest concordando. num. 6. decis. 78. 86
Testis non deponens de communi estimatione, sed de peculiari affectione, reijcitur. num. 4. decis. 60. 68
Testis non dicens quem possedisse vsque ad obitum, non probat in remedio, quorum bonorum. nu. 5. decis. 106. 119
Testis nutrix, domestica, & in familiaritate perseuerans repellitur. num. 11. decis. 72. 80
Testis oppositio facta ex eo, quod is appelletur nomine Bacchi quasi ebrionis, videtur ridicula. num. 9. decis. 81. 89
Testis patiens plures defectus, non admittitur, etiam quod veritas aliter haberi non possit. num. 9. decis. 72. 80
Testis primo dicto magis statur, quam secundo contrario etiam iurato. num. 7. & 8. licet illud primum dictum debilitetur. num. 9. decis. 92. 101
Testis primo dicto statur. num. 10. decis. 21. 25
Testis primo dicto regulariter statur, etiam si esset extrajudiciale. num. 1. & 4. & secundum non attenditur in preiudicium partis, cui est ius quaesitum. Intellige, ut dictum primum debilitetur quoad fidem probationis. num. 2. ita ut non sit ferenda sententia secundum primum dictum. num. 3. licet lata sustineatur. num. 5. decis. 77. 85
Testis potest melius vno tempore, quam alio recordari. num. 2. decis. 67. 75
Testis prius deponens se non esse de facto informatum, & postea dicens se informatum repellitur. num. 5. decis. 60. pag. 68
Testis quamuis esset absconditus, potest nihilominus esse, quod fuerit visus. num. 20. decis. 175. 207
Testis quando bene probet negatiuam, remissiuè? num. 10. decis. 76. 85
Testis, qui non communicauit eo anno, repellitur, & quare? num. 1. & 2. Et quid si omisit ex causa inimicitiae? nu. 3. decis. 78. 86
Testis ratio assignata debet concludere. num. 5. decis. 76. 84
Testis sibimet contrarius repellitur. num. 4. decis. 106. 114
Testis singularis, in tempore quis dicatur? nu. 3. decis. 52. 59

Testis

Testis tractans de se exonerando, vel de exoneranda matre, repellitur. nu. 7. decis. 72. 80
 Testis vltro se ingerens, an probet? num. 5. decis. 82. 90
 Testis vnus alium declarat. num. 8. decis. 36. 38
 Testis vnicus non probat. num. 7. decis. 76. 84
 Testis vnus iungitur cum presumptione ad plenam probationem perficiendam. num. 12. decis. 174. 205
 Testis, vt conuincatur de falso, vel mendacio, quid sit necessarium? num. 3. decis. 81. 89
 Testium conciliatio facienda est, vt vitetur pugnantia. nu. 5. decis. 168. 196
 Testium consanguinitatis defectus suppletur ex numero. i. e. ex natura rei d. ff. de probacionis. num. 11. decis. 11. 13
 Testium contrarietates, quam maximè fieri potest, concilian de sunt. num. 5. decis. 73. 81
 Testium defectum supplet numerus, numer. 8. amplia, etiam quod omnes patiantur exceptiones. num. 9. & 10. & nu. 11. vbi dicitur, quod id iudici est arbitrariū. decis. 175. 206
 Testium dicta sunt saluanda, & ad concordiam reducenda. num. 7. decis. 78. 86
 Testium depositio per premeditatum sermonem quando toleretur? num. 26. decis. 175. 208
 Testium inhabilitas suppletur partis confessione. num. 7. & 8. decis. 173. 203
 Testium plures contrarietates optime conciliantur, & pariter testium cum parte. num. 21. & 24. decis. 175. 207
 Testium summarium datur passim partibus de stylo Rotæ. num. 2. decis. 80. 88
 Testium variationes inter vnum examen testis, & aliud, quamuis saluari possent ex decursu temporis, tamen Rotæ solent displicere. num. 13. decis. 72. 80
 Testium vnus partis dicta coadiuvari possunt ex dictis vnus testis partis aduersæ. num. 6. decis. 106. 115
 Titulus bonus presumitur ex triennio. nu. 13. decis. 62. 70
 Totum dicens, nihil excludit. num. 4. decis. 180. 216
 Tractatum non sufficere, vbi non probatur matrimonium, quomodo procedat? num. 10. decis. 64. 72
 Transactio dicitur nulla, etiam si in parte sit erratum. nu. 8. decis. 14. 15
 Tridentinum concil. derogans statutis, concordijs, & alijs, intelligitur de futuris. num. 3. decis. 89. 96

V

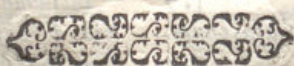
Vacatio probatur per famam num. 2. decis. 125. 134
 Valorem in curia esse attendendum quo pacto intelligatur? num. 5. decis. 118. 112
 Valorem probari ad effectum regule de valore aliud est, & aliud ad effectum videndi, an valor excedat facultates Nuncijs conferentis. num. 13. decis. 118. 127
 Valor expressus potest etiam post sententiam probari. nu. 4. decis. 119. 127
 Valoris expressi excessus quomodo dicatur probatus? num. 1. decis. 118. 127
 Valoris narratiua ex quibus probetur. num. 5. decis. 49. 47
 Valor non dicitur iustificatus per testes non percutientes tēpus de quo agitur, & per alios testes singulares. nu. 5. decis. 171. 200
 Valor probandus est de eodem anno. num. 3. decis. 97. 105
 Valor quoad effectum iustificationis gratiæ probatur per vnicum testem. num. 1. decis. 91. 100
 Valorem ad probandum pro iustificatione narratiuæ sufficit semiplena probatio. num. 7. decis. 49. 57

Varietas in teste toleratur, quando inter vnum examen, & aliud fuit spacium septem annorum. num. 18. decis. 175. 207
 Venditionis factæ de aliquibus bonis, ex quibus non sit præsumpta notitia? num. 2. decis. 139. 151
 Venditor debet prius rem tradere emptori, si vult rei venditæ precium, alioqui etiam executio facta retractatur. nu. 2. fallit, si per emptorem steterit, quin rem habuerit. num. 1. & 3. decis. 146. 161
 Venditor tenetur ad restituendum iustum precium. num. 5. decis. 160. 185
 Venientes ab intestato, consentiendo reiectioni huius generis, quando dicantur renunciaisse præiudicio, quod prætere potuerant circa legitimam? num. 1. decis. 163. 190
 Venientes ab intestato ex quibus videntur renunciaisse iuri, quod potuerant prætere super prohibitione legitimæ, vel actionis ad supplementum. num. 3. decis. 163. pag. 190
 Verba, accedente beneplacito Papæ, stant conditionaliter. num. 8. decis. 121. 130
 Verba enunciativa sententiæ probant, quando est lata inter præsentem. num. 8. decis. 141. 153
 Verba epistolæ nepotis Pontificis videlicet, tutti li beneficij, & in qual si voglia modo, non tollunt prohibitionem expressam factam in Nuntij facultatibus conferendi beneficij, & existentia in metropolitani, Cathedralibus, & collegiatis ecclesijs. num. 6. decis. 113. 111
 Verba ex equis portionibus, important, vt pro virili, & simul, non autem ordine successiuo filij, sint vocati. num. 7. & 10. decis. 154. 275
 Verba, in antea, quomodo intelligantur? num. 4. decis. 52. 59
 Verba, morum vniuersitatum studiorum generalium Hispaniæ, quomodo intelligantur. num. 2. decis. 185. 219
 Verba, prorogare, extendere, & ampliare, quid important? num. 5. decis. 46. 51
 Verba, quibuscunque, & quecunque, trabuntur ad ad casus etiam improprios, & abusuos. num. 5. decis. 193. 229
 Verba, quilibet eorum, important idem, quod equaliter. nu. 8. decis. 154. 175
 Verba, quod, ex bonis à se quæsitis præsentur, taxationem indicant, ex eo quia in vnica oratione sunt apposita. nu. 6. decis. 158. 182
 Verba, quoquo modo, ad omnem vacationis modum referuntur. num. 6. decis. 112. 120
 Verba sine præiudicio iurium, &c. an important conditionem? num. 1. decis. 44. 48
 Verba, si talis non soluerit, interpretantur, si interpellatus non soluerit. num. 2. decis. 144. 158
 Verba, si videris expedire, important arbitrium boni viri. num. 2. decis. 135. 145
 Verba vniuersalia etiam geminata non semper includunt maiora expressis, sed interdum in materia restringibili includunt similia. num. 5. decis. 113. 121
 Verba, vt asserbas, important, quod impetranti incumbat onus probandi talia asserta. num. 3. decis. 48. 56
 Verba, vt offeris, parti referuntur, & differunt à verbis, ut assertitur. num. 4. decis. 48. 56
 Verbum, dare, importat dominium transferre. num. 1. decis. 148. 164
 Verbum, & ultra, in testibus, additum tempore annorum, interpretatur in duobus annis. num. 8. decis. 79. 87
 Verbis ex generalibus non censetur facile recessum à priorum natura actus. num. 3. decis. 113. 121
 Verbum, forsan, quando referatur ad verbum assignatum, 7 de

7. decis. 48.	56	Visu quicquid percipitur, aut est pulchritudo, aut turpitu- do. num. 1. decis. 173.	203
Verbum, habet, et si presentis temporis. num. 4. decis. 168.	196	Vitium allegans eam probare debet, non obstante presump- tione. l. fin. C. de sac. sanct. eccl. limita. prout. num. 18. & 19. decis. 76.	210
pag.		Vnio Episcopi an valeat, non petito consilio duorum de ca- pitulo in terminis concily Trident. nu. 6. decis. 132. 141	
Verbum, inops, exponitur idest, qui nihil habet num. 10. de- cis. 162.	183	Vnio operatur, vt dua ecclesie efficiantur vnum corpus, & vna vniuersitas. num. 3. decis. 127.	136
Verborum, quacumque, & qualiacumque uis. num. 5. decis. 112.	119	Vnio probatur necessario ex immemorabili, vbi non agi- tur de titulo in visitatione num. 12. decis. 124.	133
Verbum, quacumque, facit venire maiora expressis. num. 3. decis. 112.	119	Vnio probatur per immemorabilem, si non constat de lite- ris. num. 2. decis. 127.	136
Verbum, quomodo libet, de quo in regula, de iure quæsito, vbi refertur. & quid importet? num. 3. & 4. decis. 193.	228	Vnio que de iure suslineatur? num. 1. decis. 132.	140
pag.		Vnue non potest Episcopus de iure communi beneficia re- seruata. num. 11. decis. 132.	141
Verbum, semper, omne tempus, & omnem casum comple- ditur. num. 15. decis. 180.	216	Vniuersitatis maiori parti standum est, nec habetur ratio separatorum corporum in actu celebrando, etiam quod personę vnus corporis vniti essent pauciores. num. 4. decis. 128.	136
Verbum sibi, an filio, vel testatori applicetur? num. 17. de- cis. 157.	181	Voluntas coacta voluntas est saltem indirecte nu. 6. & 20. decis. 19.	20
Verbum singula, quid importet? num. 12. decis. 148.	164	Votum continentie dicitur annexum sacro ordini, & illum su- scipiens, dicitur se ad id inseparabiliter obligare. num. 7. & 23. decis. 19.	20
Verbum, suis, quomodo intellectum est. num. 19. decis. 157. pag.	181	Votum omne metu emissum est ipso iure nullum num. 15. de- cis. 20.	23
Verificanda sunt omnes qualitates expressę in gratiosis nu. 3. decis. 7.	9	Votum metu exortum an obliget? num. 29. decis. 19.	21
Verisimile non est agentem spolio voluisse attentare. num. 4. decis. 75.	83	Volenti non fit dolus, neque fraus. num. 4. decis. 192.	227
Verisimile non est pensionarium voluisse propter lucrum compositionis cum fraude etiam factum, reddere nullam reseruationem pensionis. num. 7. decis. 54.	61	Voluntate per coniecturas apparente, etiam si non sit laeta peculiaris mentio clausula derogatorię secundum testa- mentum praualeere debet num. 3. dec. 151.	170
Verisimile non est, quod ecclesia voluerit sine causa perde- re eius ius tribus cum sententis Rotalibus, & tot labo- ribus acquisitum. num. 1. decis. 133.	142	Votum requirit voluntatem liberam saltem a iusto metu. num. 24. decis. 20.	24
Veritas attendenda est recte erronea enunciatione. num. 3. decis. 17.	18	Vsura solutio est pœna. num. 13. decis. 46.	52
Viciare non solent, que abundant. num. 9. decis. 170.	199	Vsurpatio presumitur in communitate. num. 14. decis. 124. pag.	133
Vicarius potest regulari ex causis, ex quibus recusatur eius episcopus, dato quod ille esset Papa delegatus. num. 3. de- cis. 93.	102	Vsufuctus reseruatio habet vim traditionis. num. 16. de- cis. 161.	186
Vicinus in Hispanijs idem importat, quod originarius num. 2. decis. 53.	71	Vxoris paupertas in terminis Auct. preterea C. vnde vir, & vxor attenditur tempore mortis viri. num. 23. decis. 162.	189
Vilis scemina que dicitur? num. 5. decis. 162.	188	Vxor si est vilis persona, & solita laborare, viuente mari- to, si cum eiusdem operis potest se alere, cessat Auct. pre- terea. S. vnde vir, & vx. num. 1. 7. 20. & 21. decis. 162.	187
Vilis persona, habens centum scuta in bonis, dicitur diues. num. 11. decis. 62.	188		
Vilitas viri facit vilem eius etiam vxorem. num. 6. decis. 162.	188		
Visitatio Ordinarij enuncians maximum esse in loco nume- rum animarum, & necessitatem adiutoris, probat. num. 2. & 6. decis. 168.	196		
Visitatio prohiberi potest per sedem apostolicam. num. 7. decis. 89.	97		

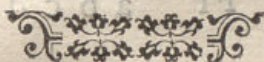
FINIS.

ERRATA LITERARVM ALIQVOT SI IMPRESSORI,
Pie Lector, condonabis, quę sensum abstrahere possent, in his
decisionibus R. P. D. Cæsaris de Grassis facilè, ex
consequentibus percipies.

Pag. 5. col. 2. num. 4. summarij ibi finitur pro. dic, finitur per. pag. 12. cum seq. dum numerantur. decis. 9. 10. & 11. dic, 10. 11. & 12. pag. 16. col. 2. deci. 15. lin. 6. ibi Romæ. die. l. qui Romę. pag. 36. col. 2. lin. 14. ibi quia dicebant domini. dic, sed dicebant Domini. pag. 39. decis. 37. Paduana decimarum. Animaduerte, nam arbitror hanc decisionem ab alio extensam fuisse, quamuis eam conformem reperiam annotationi factæ per Auctore dicta die, & partium informationibus veram Auctoris decisionem in hac causa comperies infra. pag. 112. decis. 114. licet dici possit hanc decis. 37. ab alio extensam fuisse ante impetrationem commissionis ab Episcopo factam, secundam verò & sic d. decis. 104. post commissionis iam relatæ impetrationem. pag. 76. col. 2. in final lin. epitom. ibi. 1495. dic. 1555. pag. 83. col. 2. lin. 7. post. num. 8. ibi diminuendum de fide. dic, diminuendum ei esse de fide per. pag. 85. col. 2. in fin. ibi 21. Iunij. 1575. dic. 22. Iunij. pag. 86. col. 2. lin. 6. ibi primo exceptiones. dic, primo quia exceptiones. pa. 87. col. 2. lin. 4. post num. 18. ibi tempus dictum. dic, tempus fuit dictum. pag. ea. col. ea. in lin. consequente ibi, & sic capiantur. dic, si capiantur. pag. 96. col. 2. lin. 3. post principium. decis. 89. ibi. dic. 18. maij, adde coram R. P. D. Seraphino, & est decis. eius primi libri 164. incip. fuit resolutum statutum. nam Auctor in decis. præcedenti eam nõ plenè extēdit, prout legitur in eius prima decis. manuscripta. pag. 100. col. 1. lin. 10. ibi. 23. martij. 1574. dic, 23. martij. 1575. ibid. lin. 3. post. d. num. 4. ibi non; supersedendum. dic, non sit supersedendum. pag. 101. col. 2. li. 6. & 7. post. nu. 10. ibi supersederi solos, dic supersederi per solos. pag. 102. col. 1. ante epit. ibi. 4. Iunij. 1546. dic, 4. Iunij. 1576. pag. 105. col. 2. decis. 98. lin. 2. ibi quodd sit locus. dic, quodd si sit locus. Ibidem in lin. 8. ibi. vel alios &c. lege, vel aliter sit locus executioni, exequatur simpliciter. pag. 108. col. 2. lin. 2. ante. num. 11. ibi possessionis retinendæ. dic, possessorium retinendæ. Ibidem lin. 8. post dictum. num. 13. ibi & interea. dic, & iterum. pag. 111. col. 1. lin.

2. ibi non intentabatur. lege, nam intentabatur. Ibidem. lin. 5. post dictum. num. 2. ibi citatio circumducta. dic, citatio dicatur circumducta. ibid. lin. 1. post. num. 5. ibi suo possessorio. lege, solo possessorio. pag. 115. col. 1. lin. 4. ibi infradicentibus. lege, infradicendis. pag. 121. col. 2. lin. 4. & 5. post. num. 7. ibi an dictum, parui referre, hæc omnia sunt delenda vt superflua. pag. 127. col. 2. lin. 4. post. num. 12. ibi, prima specie. dic, prima facie. pag. 130. col. 2. decis. 121. lin. 6. & 7. ibi complectitur etiã. dic, complectuntur etiã. pag. 133. col. 1. lin. 17. post. num. 9. ibi videtur etiã. dic, videtur tenere etiã. pag. ead. col. 2. lin. 6. epitom. ibi vacet ab. dic, vacet ob. pag. 137. col. 2. lin. 5. post. num. 2. ibi statur enim. dic, stat enim. pag. 145. col. 1. decis. 135. lin. 9. ibi an de rebus. lege, ac de rebus. pag. 146. col. 2. lin. 4. post. num. 18. ibi fecerit oblatum. lege, fuerit oblatum. ibique lin. seq. ibi & si plus. lege, & sic plus. pag. ea. col. ea. lin. 16. post. num. 19. ibi velle contrarium. lege, velle contrarium. pag. 156. col. 1. decis. 143. lin. 6. ibi verba enunciatiua. lege, per verba enunciatiua. pag. 168. col. 2. lin. 5. ibi sed propterea. lege, sed non propterea. pag. 170. col. 1. decis. 151. num. 1. ibi firmant. lege, firmarunt. ibid. lin. 1. post. num. 2. ibi si non indiuiduo. dic, si non indiuiduo. pag. ead. decis. 151. ibi decisio alioqui prima. dic, decisio, siue discursus, alioqui prima. pag. 200. col. 1. decis. 171. lin. 2. ibi modum vocandi. lege, modum vocandi. ibid. lin. 4. ibi vocationis. lege, vacationis. pag. 208. col. 2. lin. 9. ibi aliasiue in specie. lege, prout aliasi in specie. pag. 210. col. 1. nu. 12. ibi ipse det. lege, ipsi dent. p. 212. col. 1. li. 11. ibi vn. dic, vn. de. pag. 213. col. 1. lin. 2. ante. num. 2. ibi an ea. lege, an ex ea. pag. 214. col. 2. lin. 1. ante. num. 7. ibi Quoad. lege, quodd. pag. 215. col. 1. lin. 17. ibi musculi. lege, masculi. pag. 218. col. 2. in epitom. ibi infrascripta non probantur. lege, infrascripta probatur, & non probatur respectiue. pag. 219. decis. 184. col. 1. lin. 1. ante. num. 3. ibi fortè iudicia. lege, fortè indicia. pag. 231. col. 2. lin. 2. ibi consistat. lege, constat.

REGESTVM.

* ** ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ,
Aa Bb Cc Dd Ee Ff a b c d.

Omnes sunt duerniones prater d, quæ est ternio.

ROMAE, Apud Paulum Bladum Impressorem Cameralem.
M. D. LXXX.

